Programmabegroting 2023 – 2026

INHOUDSOPGAVE

Programmabegroting 2023 - 2026....1
Inhoudsopgave....3
Samenvatting....5
Hoofdstuk 1: Algemeen....6
1.1 Aanbieding....7
1.2 Leeswijzer....8
1.3 Ontwikkelingen begrotingssaldo....13
1.4 Formeel en structureel meerjarig saldo 2023-2026 na dekking nieuw beleid....23
1.5 Weerstandscapaciteit, -behoefte en -ratio's....25
1.6 Tarieven....26
1.7 Voorstel aan de raad....27
Hoofdstuk 2.1: Programma's....28
2.1.0 Programma 0 - Bestuur en ondersteuning....29
2.1.1 Programma 1 - Veiligheid....43
2.1.2 Programma 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat....51
2.1.3 Programma 3 - Economie....61
2.1.4 Programma 4 - Onderwijs....73
2.1.5 Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie *....83
2.1.6 Programma 6 - Sociaal Domein....96
2.1.7 Programma 7 - Volksgezondheid en milieu....122
2.1.8 Programma 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)....138
Hoofdstuk 2.2: Paragrafen....151
2.2.1 Lokale heffingen....152
2.2.2 Bedrijfsvoering....164
Algemeen....164
Organisatie & Personeel....164
Communicatie....168
Juridische Zaken (inclusief privacy)....170
Ontwikkeling in de informatievoorziening....172
Planning & Control....177
Huisvesting & Services....179
2.2.3 Financiering....182
2.2.4 Verbonden partijen....205
2.2.5 Onderhoud kapitaalgoederen....212
2.2.6 Grondbeleid....219
2.2.7 Weerstandvermogen en risicobeheersing....222
2.2.8 Omgevingswet....228
2.2.9 Duurzaamheid....230
2.2.10 Rechtmatigheid....244
2.2.11 Vluchtelingencrisis....250
Hoofdstuk 3: Financieel....251
3.1 Overzicht van baten en lasten....252
3.2 Uitgangspunten van de ramingen....255
3.3 Financiële positie....258
3.3.1 Financiële gevolgen bestaand beleid....258
3.3.2 Overzicht geraamde incidentele baten en lasten....260
3.3.3 Investeringen....278
3.3.4 Reserves en voorzieningen....279
3.3.5 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen....280
3.3.6 Algemene baten en lasten....280

3.3.7 EMU-saldo....283
3.3.8 Beoordeling financiële positie....283
Vaststellingsbesluit....285
Bijlagen....291
1. Conversietabel programma's / Taakvelden / Producten....292
2. Lasten en baten per taakveld....306
3. Investeringsplannen 2023....390
4. Reserves en voorzieningen 2023-2026....395
5. Algemene uitkering 2023-2026....428
6. Toelichting verbonden partijen (gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen)....433
7. Onderzoeken 213A....484
8. Planning opdrachten vanuit coalitieprogramma....485
9. Lijst van afkortingen....491

SAMENVATTING

Samenvatting

Voor u ligt de programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026. Een begroting waarin de ontwikkelingen zoals gepresenteerd in de kadernota 2023 zijn geactualiseerd en verwerkt in deze begroting.

Op financieel gebied leven we in turbulente tijden. Dankzij de enorme toename van de begrote Rijksuitgaven in de regeerperiode van het Kabinet Rutte IV krijgen we (trap op) de komende jaren veel extra geld vanuit het gemeentefonds. Dit ondanks het feit dat het al jaren lopende onderzoek naar de herverdeling van dat gemeentefonds – dat voor landgraaf nadelig uit pakt – inmiddels voor een klein deel is verwerkt. Opvallend is dat uitgaande van de meicirculaire vanaf 2026 sprake is van een afname van het accres. Dat maakt dat er structureel dus veel minder extra middelen zijn zeker indien we dit afzetten tegen de grote opgaven waar we als (mede)overheden gezamenlijk voor staan. Opgaven die ook bij de gemeente vragen om structurele middelen.
Onder aan de streep wel genoeg middelen om in deze begroting voor ca. €4,4 miljoen ruimte vrij te maken voor nieuw beleid waarvan ca. €3 miljoen incidenteel beleid dat gedekt wordt uit de algemene reserve. Een reserve die ondanks deze onttrekkingen de komende jaren fors groeit. Daarnaast zetten we in 2023 voor ca. €4,6 miljoen aan nieuwe investeringen uit (exclusief €5,9 miljoen voor riolen). Dit alles neemt niet weg dat we wel te maken hebben met een aantal forse financiële risico's waaronder het risico dat de lonen en prijzen veel meer stijgen dan de nu structureel in de begroting opgenomen stelpost loon- en prijscompensatie van ruim €1,25 miljoen in 2023. Een zeer actueel risico dat na de kadernota in omvang is toegenomen en feitelijk ook op komt is de energiearmoede in combinatie met de torenhoge inflatie van dit moment. Veel gezinnen, en niet alleen de gezinnen met bijstand, kunnen de eindjes niet meer aan elkaar geknoopt krijgen. Om hiervoor tot concrete voorstellen te komen hebben we een Task Force opgericht. Deze Task Force waarin ook de ISD BOL participeert zal voorstellen ontwikkelen die burgers, verenigingen en bedrijven kunnen helpen om de negatieve gevolgen van de huidige hoge energieprijzen te beperken op de korte en de langere termijn. In afwachting van de daadwerkelijke implementatie en uitwerking van het noodfonds voor energie door het Rijk werken we zelf in ieder geval een plan uit ook voor de korte termijn dat we, mocht het noodfonds van het Rijk te laat of te weinig steun bieden, ingezet kan worden uiteraard na akkoord van de raad. We houden nu in deze begroting in ieder geval rekening met het risico dat we in 2023 en mogelijk ook na 2023 deze nog uit te werken extra maatregelen voor de middellange en langere termijn financieel zullen moeten ondersteunen.

De recent ontvangen septembercirculaire is zoals te doen gebruikelijk niet verwerkt in de ontwerpbegroting. Omdat deze circulaire het zogenaamde "ravijn" van het accres in 2026 grotendeels dicht zullen wij de impact van deze circulaire op de cijfers zoals gepresenteerd in deze begroting middels een raadsinformatiebrief aan u duiden.

HOOFDSTUK 1: ALGEMEEN

1.1 Aanbieding

Landgraaf, 3 november 2022

Aan de gemeenteraad van Landgraaf

Conform artikel 190 Gemeentewet bieden wij u hierbij de programmabegroting 2023 aan.
De begroting omvat tevens de meerjarenramingen 2024 tot en met 2026.

Wij stellen u voor deze begroting vast te stellen.

Burgemeester en wethouders van Landgraaf,
de secretaris, de burgemeester,

1.2 Leeswijzer

Leeswijzer

De onderstaande tekst in de leeswijzer is slechts bedoeld voor de lezer die niet bekend is met de Landgraafse opbouw van de begroting.
De inhoudelijke eisen waaraan de begroting dient te voldoen zijn vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Artikel 7 van het BBV schrijft voor dat de begroting ten minste bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. De beleidsbegroting die bestaat uit het programmaplan en de paragrafen hebben we ondergebracht in hoofdstuk 2. Hoofstuk 1 en hoofdstuk 3 vormen, aangevuld met enkele bijlagen, de zogenaamde financiële begroting.

Hoofdstuk 1 geeft de lezer inzicht in de financiële exploitatie 2023 inbegrepen de meerjarenraming 2024-2026. De cijfers worden daarbij opgebouwd vanaf de voorgaande primitieve begroting 2022, de kadernota 2023 en de meest recente ontwikkelingen. Hoofdstuk 1 geeft de raad direct inzicht in het nieuwe beleid dat is geborgd in deze begroting resulterend in het formele en structurele meerjarige evenwicht van baten en lasten. Alleen indien sprake is van een structureel en reëel evenwicht van baten en lasten in 2023, 2024 of uiterlijk 2025 behoudt de gemeente de status van repressief toezicht vanuit de provincie. Het jaar 2026 komt niet meer in aanmerking als laatste jaar van structureel evenwicht omdat we in de begroting 2022 pas structureel evenwicht hadden in 2025. Er mag geen sprake zijn van een opschuivend meerjarenperspectief.

In Hoofdstuk 2 komen het **programmaplan** van deze begroting en **de (niet) verplichte paragrafen** aan de orde. Het programmaplan (2.1) vormt beleidsinhoudelijk het hart van de begroting. We volgen ook in deze nieuwe collegeperiode de thema- en verplichte taakveldindeling van het BBV. Welke producten van baten en lasten onder welk taakveld vallen is gedetailleerd omschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Afwijken binnen de taakvelden is niet toegestaan. Op taakveldniveau kunnen dus de directe baten en directe (kapitaal) lasten van gemeenten met elkaar worden vergeleken. Wij blijven de groepering van de verschillende taakvelden per thema volgen zoals ook aangedragen door het BBV. In programma 6 zijn ca. 14 nieuwe taakvelden opgenomen. Dit is verplicht vanuit wet en regelgeving en komt voort uit de behoefte tot vergelijkbaarheid tussen gemeenten.

Daar waar de raad bepaalde informatie per onderwerp bij elkaar wenst te zien kan de raad ons opdragen paragrafen te maken. Dit jaar doen we dat sowieso al voor Duurzaamheid, Omgevingswet, Vluchtelingen, statushouders en ontheemden en rechtmatigheid.

Programmasamenvatting

De programmasamenvatting start telkens met een korte toelichting over de reikwijdte en samenstelling van het programma. Waar gaat het programma over? Welke taakvelden vallen onder dit programma? Daarna volgt een beschrijvende toelichting op de beleidsmatige accenten die in het komende begrotingsjaar per taakveld worden gelegd.

Omgevingsanalyse

De omgevingsanalyse geeft zoals de naam al zegt een analyse van de omgeving aan de hand van (historische) kengetallen. De meeste kengetallen zijn of effecten die we niet of nauwelijks zelf kunnen beïnvloeden of het betreft slechts data die zonder analyse op zich geen tot weinig directe

informatiewaarde hebben. Wat al deze gegevens samen wel doen is een beeld schetsen over de historische ontwikkelingen in die omgeving. Het is vooral van belang dat die data worden geanalyseerd. Waarom is de trend zo? Wat mogen we hieruit wel of juist niet afleiden? Zijn onze doelen reëel? Doen we de juiste dingen? Moeten we meer doen of juist minder? Lang niet alle beschikbare kengetallen en indicatoren zijn opgenomen in de begroting. Veel kengetallen kunt u ook zelf terugvinden op bijvoorbeeld www.parkstad-limburg.buurtmonitor.nl. Ook uit digitale bronnen als www.waarstaatjegemeente.nl, www.cbs.nl, www.LISA.nl en www.openspending.nl zijn veel gegevens te halen die inzicht kunnen geven in de omgeving. We constateren wel een steeds grotere wildgroei van al die databanken waarbij dezelfde gegevens in de ene databank soms afwijken van de gegevens in een andere databank.

Beleidskader

Het beleidskader is een vast onderdeel van de beleidsteksten. We beperken het kader tot het Landgraafse beleidskader of het beleidskader van de Stadsregio Parkstad. Landelijke wet- of regelgeving nemen we dus in principe niet op. Door de actualiteit aan te geven per kader geven wij u direct een indicatie over de actualiteit van het vastgestelde beleidskader. De beleidsinhoudelijke doelen, beoogde maatschappelijke effecten en concreet te ontplooien acties en prestaties in de beleidsnota's vormen idealiter het fundament voor de 4xW teksten in de begroting.

Wat willen we bereiken (1e W)

De doelen en effect-indicatoren zoals geformuleerd in deze begroting kunnen afwijkend zijn van de voorgaande vier begrotingen omdat dit de eerste begroting is van het nieuwe college. De reikwijdte van de doelen in jaren kan variëren. De doelstellingen zoals die besloten liggen in vastgestelde en vigerende beleidsnota's moeten minimaal passen binnen de doelen van het programma waar de betreffende beleidsnota onder valt of vormen een zelfstandig doel van het programma.

Effectindicatoren

De effectindicatoren maken de doelen meetbaar. We presenteren wederom de historische scores van de effectindicatoren in dezelfde tabel als de ambitie. De ambitie wordt uitgedrukt in een norm en een termijn. De norm is wat we nastreven. De termijn geeft de tijdshorizon aan waarin we deze norm willen halen. De raad dient zich bewust te zijn van het feit dat het halen van de norm in de meeste gevallen niet alleen afhankelijk is van de inspanningen van het college en de organisatie. Het behalen van die ambitie is vaak mede afhankelijk van omgevingsfactoren en andere actoren die het bestuur niet of hooguit indirect kan beïnvloeden. De score van de effectindicatoren nemen we mits beschikbaar op in het jaarverslag maar niet verplicht in de bestuurlijke 1e en 2e tussenrapportage.

Wat gaan we daarvoor doen (2e W)

De activiteiten die we gaan doen vormen de prestaties die wij, het college, u toezeggen te gaan realiseren in het komende begrotingsjaar. Over de voortgang van deze activiteiten leggen we tussentijds in de bestuursrapportages en het jaarverslag verantwoording af. Bij de formulering van de activiteiten is het telkens de balans zoeken tussen hoofdlijn versus detailniveau. In een aantal gevallen nemen we de concreet te realiseren output op in de prestatie-indicatoren. Daar vindt u in dat geval de concreetheid terug die u als raad zoekt. In andere gevallen verbijzonderen we de activiteit door de belangrijkste "mijlpalen" binnen de uit te voeren activiteit op te nemen in de omschrijving van de activiteit zelf. De concreetheid waarmee dit lukt varieert per activiteit en per programma. Dit is vanwege de diversiteit aan producten en diensten onvermijdelijk. Een programma maatschappelijke voorzieningen is nu eenmaal

minder eenvoudig te concretiseren dan een programma ruimtelijke structuur. Ook de hoofdlijnen van de activiteiten en/of prestaties van de verbonden partijen nemen we op omdat ruim € 60 mln. van het budget door die partijen wordt uitgegeven. Het opnemen van die acties zorgt ervoor dat de raad het college aanspreekt op die prestaties en wij als college maar ook als individueel DB lid van een gemeenschappelijke regeling in veel gevallen ons nog meer bewust zijn van die twee petten die we als portefeuillehouder op hebben. We nemen in onze activiteiten ook de ''politiek'' minder aandacht vragende werkzaamheden op. Die werkzaamheden zijn niet minder belangrijk. Het grootste deel van de organisatie is immers dagelijks aan de slag met die dienstverlenende activiteiten aan de burgers. U kunt hierbij denken aan het verlenen van vergunningen, verstrekken van persoonsdocumenten, onderhoud aan wegen en groen etc. In de bestuurlijke tussenrapportages en het jaarverslag zullen we aan de hand van de stoplichtmethodiek inzicht bieden in de voortgang van de activiteit. Staat een stoplicht in de bestuurs- rapportage op groen dan verwachten we dat de activiteit en bijbehorende prestaties aan het einde van het jaar geleverd zal zijn.

Prestatie-indicatoren

De prestatie-indicatoren vormen samen met de activiteiten de meetbare prestaties die het college gaat leveren. De prestatie is gekoppeld aan de activiteit. Soms heeft de indicator slechts het karakter van een output-indicator. Niet iedere prestatie-indicator is dus een zogeheten KPI. Het meer of minder realiseren van de norm is niet goed of fout. Wel geeft het meten van die indicator inzicht in de kwantitatieve omvang van de 'workload' van die activiteit. Omdat we de begrotingsactiviteiten ook gebruiken voor het ramen van de mensuren in de afdelingswerkplannen is het meten van die output van belang.
Prestaties uitgedrukt in tijdseenheden worden gerapporteerd m.b.v. percentages. De voortgang van die prestatie wordt dus zowel in norm als in realisatie uitgedrukt in een percentage. Dit is een gevolg van het systeem Pepperflow dat we sinds 2021 gebruiken.
Daar waar wij in de begroting het benoemen van een concrete prestatie-indicator per activiteit achterwege laten is dat bewust gedaan. Omdat de stoplichtrapportage is gekoppeld aan de activiteit en niet aan de indicator zoals voorheen kunnen we u snel zonder aanvullende indicator de voortgang rapporteren. De inhoudelijke toelichting vindt u dan uiteraard in de voortgangstekst. We verwachten daarmee dat we minder maar wel de betere prestatie-indicatoren zullen overhouden. De vorm en kleur van de icoontjes zijn helaas niet in het systeem te wijzigen.

Wat mag het kosten (3e W) en toelichting verbonden partijen.

In de 3e W geven wij de raad inzicht in de baten en lasten per programma. Baten en Lasten worden zonder teken weergegeven. Saldi met een + teken indien de baten hoger zijn dan de lasten en een – teken indien de lasten hoger zijn dan de baten. Vanwege BBV technische regels staat het overgrote deel van de baat in de vorm van o.a. de algemene uitkering en de algemene belasting op programma 0. Dat maakt de informatiewaarde van de 3eW per programma naar onze mening gering.

We geven bij de 3e W van de programma's m.u.v. programma 0 geen inzicht in de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma. Ook dat zijn BBV-regels. In programma 0 geven we het totaal van stortingen en onttrekkingen weer. Daarnaast geven we in het taakveld 010 in de bijlage 2 een gedetailleerd overzicht van alle mutaties in de reserves. Een taakveld dat onderdeel is van het programma bestuur en ondersteuning vandaar dat het totaal van stortingen en onttrekkingen in dit programma wel zichtbaar is. De indirecte lasten per programma zijn toegerekend aan het taakveld 040 overhead dat onderdeel uit maakt van het programma 0 Bestuur en ondersteuning. Ook dit is een direct gevolg van de vernieuwing van het BBV zoals dat in 2017 is doorgevoerd. In de bijlage 2 van de begroting treft u de

verdeling van de baten en lasten per taakveld waaronder het taakveld 010 Mutaties reserves en het taakveld 040 Overhead.

De kolom van het jaar 2021 betreft de resultaten van de rekening 2021. De kolom van het jaar 2022 betreft de actuele lopende begroting 2022 tot en met de 2e financiële bijstellingsrapportage die de raad juli 2022 heeft vastgesteld. De baten en lasten per taakveld zijn terug te vinden in de bijlage 2. Een gedetailleerde analyse van de ontwikkeling van de baten en lasten per taakveld hebben we niet meer opgenomen in de begroting. Mocht de raad toch behoefte hebben tot een toelichting op de verschillen tussen bepaalde jaren in een bepaald taakveld dan verzoeken wij u die behoefte aan de hand van de in te dienen technische vragen kenbaar te maken.

Verbonden partijen en (professionele) gesubsidieerde organisaties

We geven per programma inzicht in de financiële bijdrage aan onze verbonden partijen inbegrepen de (professionele) welzijnsinstellingen. Die bijdrage maakt deel uit van de directe lasten zoals opgenomen in de tabel met de 3eW. De raad krijgt daarmee een goed beeld welk deel van het budget we feitelijk overdragen aan deze partners. We hebben de bijdrage opgenomen zoals wij die nu feitelijk in onze meerjarenbegroting hebben geraamd. Die raming sluit aan op de meest recente vastgestelde begroting van de verbonden partij.
Waar mogelijk geven we ook aan wat de bijdrage is van de verbonden partij aan de doelen, activiteiten en prestaties van het programma. Ook dit is een eis van het BBV. Als de verbonden partij transparant in haar begroting aan geeft wat ze wil bereiken, wat ze gaat doen en wat dat kost dan is het leggen van die relatie eenvoudig. In de praktijk is dat nog niet altijd het geval. Voor privaatrechtelijke partijen gelden nog steeds de verslaggevingsvoorschriften volgens het Burgerlijk Wetboek (BW2 Titel 9 voor vennootschappen).

Wat zijn de risico's (4e W)

De in het programmaplan opgenomen risico's in de 4eW betreft de financiële (ramings)risico's. We sluiten niet uit dat realisatie van de activiteiten in het programma uiteindelijk per saldo meer zullen kosten dan nu geraamd. We gebruiken de 4eW ramingsrisico's dus ook om niet onnodig veel financiële middelen in de begroting te ramen. De zogenaamde lucht. Dat ontkracht immers het budgetrecht van de raad.
Jaarlijks meten we in het jaarverslag in welke mate de financiële risico's daadwerkelijk zijn opgekomen. De basis van de 4eW is de risico-inventarisatie van de Kadernota. Die inventarisatie wordt geactualiseerd aan de hand van de tussentijdse ontwikkelingen opgenomen in de begroting.

Beleidsindicatoren nieuwe BBV per programma

Met de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 zijn we gehouden om in de programma's in de begroting (artikel 8, tweede lid, van het BBV), en in de programmaverantwoording (artikel 25, tweede lid, van het BBV) in het jaarverslag, de maatschappelijke effecten die met de verschillende programma's worden beoogd of zijn gerealiseerd, toe te lichten aan de hand van beleidsindicatoren. Deze indicatoren dragen bij om de begroting en jaarverslagen beleidsmatiger en vergelijkbaarder te maken, zodat u als raadslid op de belangrijke momenten in een beleidscyclus zich een beeld kunnen vormen over behaalde beleidsresultaten en te behalen beleidsresultaten. Enkele van die opgedragen beleidsindicatoren zijn inmiddels weer vervallen. Wij blijven daarnaast ook gebruik maken van onze eigen indicatoren.

Paragrafen

In 2.2 treft u de voorgeschreven paragrafen aan. In de paragrafen nemen we de informatie op die niet past binnen het programmaplan omdat de activiteiten binnen deze paragraaf dwars door de programma's heen lopen, ondersteunend zijn aan de programma-activiteiten dan wel betrekking hebben op een specifiek onderwerp waarover we de raad separaat moeten of willen informeren. Het betreft de verplichte paragrafen lokale heffingen, bedrijfsvoering, financiering, verbonden partijen, het onderhoud op de kapitaalgoederen, grondbeleid en weerstandvermogen en enkele niet verplichte paragrafen zoals de dit jaar opgenomen paragrafen omgevingswet, duurzaamheid, statushouders, asielzoekers en ontheemden en rechtmatigheid.

In Hoofdstuk 3 Financieel nemen we vooral al de verplicht gestelde informatie op die de toezichthouder nodig heeft om onze begroting te kunnen toetsen op o.a. realiteit en structureel evenwicht. Dit is dus een financieel technisch hoofdstuk wat in zijn algemeenheid voor de raad als input voor haar kaderstellende rol minder relevant is. Daartoe worden allereerst in paragraaf 3.1 Overzicht baten en lasten de historische, actuele en geplande baten en lasten per programma gepresenteerd. Vervolgens worden in paragraaf 3.2 uitgangspunten van de ramingen de uitgangspunten gepresenteerd die zijn gehanteerd bij de samenstelling van de begroting. In de paragraaf 3.3 financiële positie wordt o.a. inzicht gegeven in de effecten van de gemaakte keuzes en verwachte ontwikkelingen op de baten en/of lasten van de programma's, het evenwicht in de begroting, de investeringen op hoofdlijn en de ontwikkeling van de reserves en voorzieningen. We sluiten dit hoofdstuk af met een beoordeling van de financiële robuustheid van de begroting waarbij de door het BBV verplicht op te nemen financiële indicatoren in samenhang worden beoordeeld. Omdat we de kengetallen en weerstandsratio toelichten in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheer en de ontwikkeling van de exploitatie in Hoofdstuk 1, nemen we de integrale beoordeling van de financiële positie van onze begroting ook op in hoofdstuk 1.

1.3 Ontwikkelingen begrotingssaldo

1.3.1 Meerjarenraming primitieve begroting

In dit deel van hoofdstuk 1 leggen we uit hoe we van de meerjarige raming 2023 t/m 2025 zoals opgenomen in de primitieve begroting 2022 komen tot het actuele geprognosticeerde saldo in de ontwerpbegroting 2023 en de meerjarig geraamde saldi 2024 t/m 2026. Tevens presenteren we het nieuwe beleid dat we geborgd hebben in deze begroting. Nieuw beleid, geprioriteerd uit de verschillende beleidsalternatieven, in het juli uitgevoerde richtingendebat van het college.

(x € 1.000)

Formeel saldo begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025	2022	2023	2024	2025
Formeel meerjarensaldo begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025	0	0	-850	-1.600

Tabel 1

Structureel evenwicht waarbij de structurele baten minimaal gelijk of groter zijn dan de structurele lasten hadden we echter pas in het laatste jaar van de begroting zoals blijkt uit onderstaande tabel uit de Begroting 2022. Consequentie van dit late structurele reële evenwicht is dat we in deze nieuwe begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 uiterlijk het jaar 2025 structureel en reëel in evenwicht dienen te hebben. Is dit niet het geval dan wordt het repressief toezicht vanuit de provincie voor de begrotingsrealisatie 2023 ingetrokken en vallen we onder het preventief toezicht. Concreet betekent dit dat vanaf dat moment iedere begrotingswijziging eerst ter goedkeuring naar het College van Gedeputeerde Staten moet. We willen dit vanwege de onvermijdelijk vertragende werking op de besluitvorming voorkomen.

(x € 1.000)

Structureel en reëel saldo begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025	2022	2023	2024	2025
Formeel meerjarensaldo begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025	**0**	0	-850	-1.600
Eenmalige baten	**4.766**	2.443	543	286
Eenmalige lasten	**3.462**	1.535	1.319	2.064
Structureel en reëel meerjarensaldo	**-1.304**	**-908**	**-74**	**178**

Tabel 2

1.3.2 Meerjarenraming Kadernota 2023

In het voorjaar hebben wij de raming van de in de begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025 opgenomen saldi zoals hiervoor aangegeven geactualiseerd aan de hand van alle op dat moment bekende ontwikkelingen. Dit betreft dus de raming 2023-2025 aangevuld met het nieuwe vierde jaar 2026. Die

raming hebben wij aan de raad voorgelegd in de Kadernota 2023. De formele saldi berekend op basis van de gepresenteerde (autonome) ontwikkelingen in de kadernota 2023 waren als volgt:

(x € 1.000)

Formeel saldo 2023-2026 Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026
Totaal saldi	**5.584**	4.579	3.266	1.029
Structureel beschikbaar voor nieuw beleid	**1.029**	1.029	1.029	1.029
Incidentele plussaldi	**4.555**	3.550	2.237	0

Tabel 3

Ondanks de grote autonome bijramingen voor de jeugd, de wmo en de salarissen (1) een veel optimistischer beeld dan gepresenteerd in de begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025. Dit is een direct gevolg van het nieuwe Regeerakkoord van het Kabinet Rutte IV waarin de Rijksoverheid heel veel extra uitgaven heeft gepland. Extra uitgaven die er ook voor zorgen dat het totale gemeentefonds groeit waardoor de algemene uitkering vanuit het Rijk voor gemeenten stijgt. Die stijging is het zogeheten Accres.

Omdat er voorjaar 2022 een nieuwe raad is geïnstalleerd en bekend was dat het nieuwe Regeerakkoord grote impact zou hebben op de omvang van de algemene uitkering heeft de kadernota 2023 zich wel beperkt tot alleen deze inschatting van de meerjarensaldi en de onderbouwing daarvan plus een eerste raming van de meerjarige weerstandsratio. Er zat dus, in tegenstelling tot voorgaande jaren, geen op te nemen nieuw beleid in de kadernota 2023. Dat nieuwe beleid zit uiteraard nu wel als voorstel van het college aan de raad in deze ontwerpbegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026.

(1) Voor de details per autonome ontwikkeling verwijzen we naar de kadernota 2023.

1.3.3 Addendum Kadernota 2023

Voor behandeling van de kadernota bent u door het College geïnformeerd over enkele correcties op de gepresenteerde cijfers aan de hand van het Addendum op de kadernota. Dit betrof het nog te verwerken startsaldo van de oude meerjarencijfers 2023-2025. Door de gebruikelijke structurele storting van €750 duizend in de algemene reserve in 2026 te stoppen i.p.v. 2027, inzet van het voordelige saldo analyse jaarrekeningen 2018-2021, halvering van de stelpost loon- en prijscompensatie in de jaren 2024-2026 en wat ruimere inzet van de egalisatiereserve algemene uitkering is dit opgevangen waardoor onder aan de streep het geprognosticeerde positieve eindsaldo 2023-2026 van de kadernota 2023 als eerste prognose ongewijzigd kon blijven. U heeft dit addendum voor behandeling kadernota ontvangen.

1.3.4 Ontwikkelingen na Kadernota

Toch zijn er ook na behandeling Kadernota en voor definitief opstellen van de nieuwe ontwerpbegroting nog ontwikkelingen die van invloed zijn op de financiële ramingen. Dit betreft zoals altijd kleine en soms

ook grotere voordelige en nadelige ontwikkelingen. De ieder jaar terugkerende autonome ontwikkeling na kadernota betreft de bijstelling van de kleinere richtbudgetten en kapitaallasten. We nemen immers in de kadernota als onderbouwing voor de eerste inschatting van de nieuwe meerjarenraming alleen de grote autonome ontwikkelingen op. Ook zitten er enkele correcties in op de in de kadernota gepresenteerde cijfers. Een grote correctie betreft het toevoegen van het 1e jaar van de kapitaallasten van de nieuwbouw Eijckhagencollege in 2026. Daar staat tegenover de formele toestemming van de provinciale toezichthouder om de extra toegezegde middelen jeugdhulp te ramen op 100% i.p.v. 75% van de benodigde middelen zoals vastgesteld door de zogeheten ''commissie van wijzen''. Ook de raming van de extra baat ''Eigen Bijdrage Wmo'' vanaf 2025 a.g.v. de wetswijziging, waardoor er vanaf 2025 weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage mag worden gevraagd op bepaalde onderdelen van de Wmo, verbetert de realiteit van de raming temeer daar het Rijk het gemeentefonds hiervoor wel al heeft gekort. Ook zijn er enkele correcties doorgevoerd vanuit voorzichtigheid zoals de stelpost buffer afnemende Rijksbijdrage Participatie Wsw en de verlaging van de te ramen baat teruggave btw-compensatiefonds. Daarmee houden we een kleine structurele buffer (2) achter de hand voor onvoorziene omstandigheden die van invloed kunnen zijn op het structurele en reële saldo.

Een opvallende mutatie is de verhoging van de kapitaallasten Nieuwbouw Eijckhagencollege met €350 duizend vanaf 2026. Een verhoging waarmee we zowel de stijging van de rente alsook de onvermijdelijke prijsstijging afdekken. Uitgaande van een verdubbeling van het gehanteerde rentepercentage en een prijsstijging van 10% op het totaal van de investering komt het totaal van het door de raad ter beschikking te stellen krediet daarmee uit op €33 miljoen. Dat is dus €3 miljoen meer dan destijds voorgesteld en besloten door de raad. Dit is dus een gerichte geraamde lastenverhoging bovenop de stelpost loon en prijs (3).

In de navolgende tabel ziet u alle ontwikkelingen na kadernota inbegrepen het addendum cijfermatig verwerkt waarbij we onder aan de streep het nieuwe formele meerjarensaldo presenteren.

(x € 1.000)

Raming meerjarensaldi 2023-2026 incl. ontwikkelingen na kadernota	2023	2024	2025	2026
Saldo Kadernota 2023	5.584	4.579	3.266	1.029
Verwerken start saldo tekort B2022 (cf. Addendum Kadernota)	0	-850	-1.600	-1.600
Raming 1e jaar kapitaallasten Nieuwbouw Eijckhagencollege	0	0	0	-800
Verhoging toegezegde raming jeugdgelden naar 100% (i.p.v. 75%)	800	800	800	800
Stoppen structurele storting in algemene reserve per 2026	0	0	0	750
Af- en bijramingen lasten en baten n.a.v. eigen Onderzoek JR 18-21	492	492	492	492
Verlaging indexering Salarissen in 2026 van 3,9% naar 2,5%	0	0	0	330
Correctie autonome bijdrage aan Begroting GR WOZL 2023-2026	0	0	0	664
Te verwachten hogere baat eigen bijdrage WMO wetswijz m.i.v. 2025	0	0	360	388
Nadelig effect diverse kleinere bijstellingen richtbudgetten	-73	-76	-12	-236
Verlagen te verwachten budgettair voordeel teruggave BCF	-200	-200	-200	-200
Verhogen buffer voor de te verwachten afname Rijks uitkering Wsw	-200	-200	-200	-200
Verhoging kapitaallasten Nieuwbouw Eijckhagencollege (projectfinanciering) n.a.v. stijging marktrente en stijging prijzen	0	0	0	-350
Saldo 2023-2026 na verwerking ontwikkelingen na kadernota	**6.403**	**4.545**	**2.906**	**1.067**

Tabel 4

Onder aan de streep een t.o.v. de kadernota geactualiseerd meerjarig saldo 2023-2026 dat m.u.v. het jaar 2023 (meer positief) beperkt afwijkt van de raming van de kadernota 2023. Opvallend is het sterk afnemende plussaldo in 2026.

(2) We mogen maximaal €700 duizend ramen als stelpost teruggave BTW compensatiefonds en hebben slechts €200 duizend nu geraamd.
(3) Omdat het extra benodigde krediet nog niet in 2023 nodig zal zijn staat dit krediet nog niet in het vaststellingsbesluit 2023. Het doel is de raad nu reeds te informeren dat de totale uitgave voor de school door de onvermijdelijke prijsstijgingen hoger zal uitvallen.

1.3.5 In te zetten decentralisatie uitkeringen ter dekking nieuw beleid

Naast dekking van nieuw beleid t.l.v. de ruimte in de meerjarige exploitatie is het ook mogelijk nieuw beleid te dekken t.l.v. de door het Rijk als onderdeel van de algemene uitkering te verstrekken decentralisatie uitkeringen (DU). Die zetten wij ieder jaar apart als stelpost binnen de algemene uitkering in afwachting van de definitieve inzet. De decentralisatie uitkeringen hebben weliswaar een beoogde bestemming maar het is aan de raad om die bestemming er uiteindelijk wel of niet definitief aan te geven

(4) . Onderstaand een viertal stelposten die wij een op een kunnen koppelen aan nieuw beleid en die we dan ook daarvoor willen inzetten.

(x € 1.000)

In te zetten decentralisatie uitkeringen ter dekking nieuw beleid	2023	2024	2025	2026
Extra capaciteit BOA's	35	35	35	35
Salarislasten zorgdomein (wmo)	131	134	138	142
Salarislasten zorgdomein (jeugd)	111	113	114	115
Toezicht en handhaving gastouderschap	39	39	39	39
Totaal	**316**	**321**	**326**	**331**

Tabel 5

(4) Voorbeeld: Het Rijk kan in enig jaar extra geld geven voor Openbare Orde en Veiligheid. Als de raad recent echter zelf al extra geld heeft ingezet vanuit de vrij beschikbare middelen dan is het aan de raad om te overwegen om deze decentralisatie-uitkering met een Rijks oogmerk daar wel of niet voor in te zetten.

1.3.6 Nieuw beleid structureel gedekt t.l.v. de structurele ruimte in de exploitatie

Anticiperend op de verwachte ruimte voor nieuw beleid a.g.v. het regeerakkoord Rutte IV hebben wij in het voorjaar de beleidsalternatieven (ruimtevragen voor nieuw beleid) voor nieuw beleid geïnventariseerd. Ook raadsfracties zijn in de gelegenheid gesteld om ideeën voor alternatieven aan te dragen en ambtelijk uit te laten werken. Tezamen vormen deze beleidsalternatieven het zogenaamde Beleidsalternatievenplan 2023 (BAP 2023).

Het college heeft een aantal van deze beleidsalternatieven (nieuw beleid) na het in het College gevoerde richtingendebat opgenomen in deze begroting waarbij de structurele dekking gerealiseerd wordt door de structurele ruimte in de exploitatie of de ingezette decentralisatie uitkeringen. Daar waar we de raad voorstellen slechts incidentele dekking ter beschikking te stellen zal er een beroep worden gedaan op de algemene reserve. Bij de raming van de ontwikkeling van de algemene reserve en de berekening van de weerstandsratio hebben we met deze onttrekkingen natuurlijk rekening gehouden. De ruimtevragen voor nieuw beleid die we verplicht moeten activeren – de zogenaamde investeringen – dekken we met de vaste structurele ruimte voor kapitaallasten die we meerjarig al in de ramingen hebben zitten. Dat gaat dus niet ten laste van het gepresenteerde saldo in tabel 4.

Bij vaststelling van deze begroting stelt u dit nieuwe beleid als raad vast. Alle geïnventariseerde alternatieven voor nieuw beleid liggen voor u ter inzage in het Beleidsalternatievenplan 2023 dat we u parallel aan de begroting ter inzage leggen. Daarmee heeft u inzicht in alle alternatieven, ook de (nog) niet in de begroting opgenomen beleidsalternatieven.

In onderstaande tabel treft u een overzicht aan van het structurele nieuwe beleid dat we opgenomen hebben in de nu voorliggende ontwerpbegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026.

(x € 1.000)

Nieuw beleid structureel in de ontwerpbegroting 2023 en mjr 2024-2026		2023	2024	2025	2026
RVC01	Continueren van Landgraaf Verbindt	0	-15	-83	-83
RVC02	Nazorg ex-gedetineerden	-13	-13	-13	-13
RVC03	Verbindingsknooppunt I&A personen met verward gedrag	0	-12	-12	-12
RVC05	Aanpak eenzaamheid	-8	-8	-8	-8
RVC08*/RVR01 (VVD)	Uitbreiding formatie BOA's 2fte + 1x lease-voertuig	-98	-95	-98	-100
RVC09 *	Salariskosten 2e bureauhoofd afdeling KCC + werkplekkosten	-115	-120	-124	-129
RVC14 *	Coördinator keten zorg & veiligheid, aandachtsgebied jeugd	-100	-104	-108	-112
RVC15	Inzet papieren communicatiemedium	-50	-50	-50	-50
RVC16	Middelen ter voorkoming van personele krapte	-134	-133	-133	-132
RVC17	Digitalisering t.b.v. raad - structureel	-5	-5	-5	-5
RVC19	Continuering inzet straatcoaches	-116	-116	-116	-116
RVC23a/b	Bijraming budget openbaar groen 2023 niveau B	-450	-450	-450	-450
RVC25a	Revitaliseren 3 dorpskermissen 'nieuwe stijl' - structureel	-15	-15	-15	-15
RVC25c	Subsidieverordening 'stimuleren innovatief ondernemerschap in winkelkernen'	-80	-80	-80	-80
RVC25e	Verkeersbeleid	-20	-20	-20	-20
RVC25f	Uitbreiding capaciteit verkeer met 0,33 fte	-24	-25	-26	-27
RVR10 (CDA)	Motie Hermans (2e kamer) handhaving en veiligheid	-35	-35	-35	-35
Seperaat Collegebesluit	Internationale contacten/stedenband met Andrychow	-10	-10	-10	-10
	Totaal per saldo	**-1.273**	**-1.306**	**-1.386**	**-1.397**

Tabel 6

Dekking vindt plaats ten laste van het gepresenteerde exploitatiesaldo 2023-2026 of de decentralisatie uitkering. De toelichting voor dit nieuwe beleid vindt u terug in het programmaplan (2.1) maar kunt u ook terugvinden in het beleidsalternatievenplan 2023 (BAP 2023) dat tegelijk met de begroting ter inzage ligt.

1.3.7 Nieuw incidenteel beleid gedekt t.l.v. de algemene reserve

Omdat het formele saldo vooral in de eerste jaren een groot overschot laat zien hebben wij er voor gekozen ook enkele incidentele ruimtevragen voor nieuw beleid op te nemen in de begroting. Wij stellen met nadruk dat hier geen sprake is van structurele borging. Pas indien er in de toekomst voldoende groei is in het accres hetgeen met de bevriezing van het accres 2023-2025 niet te verwachten is (5) of in het geval van ombuigingen komt dit nieuwe beleid mogelijk in aanmerking voor structurele borging.
Voor wat betreft die mogelijke ombuigingen hebben we het afgelopen jaar al een ombuigingsonderzoek in de vorm van een Zero Based Budgeting (ZBB) analyse uitgevoerd. Dit rapport is voor de vakantieperiode

2022 afgerond en moet nog ambtelijk vertaald worden naar realistische en haalbare alternatieven alvorens het rapport aan college en raad voor te leggen. De alternatieven gaan immers ten koste van onderdelen van het bestaande beleid. Dit vraagt dus om een zorgvuldige analyse en vertaling. Reden waarom wij deze alternatieven pas kunnen en willen inzetten in de nieuwe begrotingscyclus 2024. Daar waar nieuw beleid slechts incidenteel van aard is kunnen we dit nieuwe beleid of dekken uit de exploitatie of dekken uit een onttrekking aan de algemene reserve mits die groot genoeg is om deze onttrekkingen te dragen. Of dit kan beoordelen we op basis van de geïnventariseerde weerstandsbehoefte, de weerstandscapaciteit en de berekende weerstandsratio. Omdat de beschikbare meerjarige exploitatieruimte voor nieuw beleid beklemd is ter financiering van de structureel nieuwe beleidsalternatieven zal de algemene reserve ingezet worden ter dekking van onderstaande nieuwe maar incidentele beleidsalternatieven:

(x € 1.000)

Nieuw beleid incidenteel ontwerpbegroting 2023		2023	2024	2025	2026
RVC04	Transformatieplan Wmo	-400	-400		
RVC06	Overbruggingskrediet centering zwangerschap	-32			
RVC08	Uitbreiding formatie BOA's 2fte + 1x lease-voertuig	-6			
RVC11	Uitbreiding formatie Welsun 2fte buurtopbouwwerk	-155	-155		
RVC12	Uitbreiding formatie Welsun 1fte ouderenwerk	-78	-78		
RVC13	Pilot naschools aanbod/rijke schooldag	-150	-94		
RVC17	Digitalisering t.b.v. raad	-30	-6		
RVC21	Aanpak arbeidsmarkt meer arrangementen met loonkostensubsidie	-275	-275	100	100
RVC23a/b	Bijraming budget openbaar groen 2023 niveau B	-500			
RVC25a	Revitaliseren 3 dorpskermissen 'nieuwe stijl'	-18	-18		
RVC25c	Voeden reserve transformatie	-500			
RVR07 (OPL)	Kleinschalige voorziening Nieuwenhagen voor de jeugd	-41			
	Totaal per saldo	**-2.185**	**-1.026**	**100**	**100**

Tabel 7

Enkele van de incidentele ruimtevragen voor nieuw beleid zijn direct gerelateerd de eerdergenoemde structurele ruimtevragen voor nieuw beleid. Die ruimtevragen voor nieuw beleid dienen daarom in samenhang met elkaar te worden gezien. Dit doet zich o.a. voor bij RVC08, RVC17, RVC23 a/b en RVC25a. In de paragraaf kapitaalgoederen geven we een nadere toelichting op de ruimtevraag RVC23a/b en het voorstel om dit deels in 2023 incidenteel te
dekken.

(5) Het Rijk is voornemens de volumegroei van het accres vanaf 2026 te bevriezen. In dat geval hoeven we ook na 2026 niet te rekenen op verdergaande groei van het accres anders dan groei door loon en prijsindexering.

1.3.8 Nieuw beleid gedekt t.l.v. de vaste ruimte voor kapitaallasten

Daar waar nieuw beleid het karakter heeft van een investering nemen we niet de daadwerkelijke uitgave op als last in de exploitatie van de begroting maar wel de aan die uitgave gekoppelde meerjarige kapitaallasten die bestaan uit de lasten van afschrijving en rente. Het totaal aan geïnventariseerde ruimtevragende investeringen past binnen de beschikbare ruimte aan kapitaallasten ter grootte van € 142 duizend voor investeringen in de de programma's en € 66 duizend voor investeringen in de bedrijfsvoering.

Dit is mogelijk door de gebruikelijke jaarlijkse investeringsuitgave voor de transformatieopgave eenmalig in 2023 terug te brengen van € 3 miljoen naar € 1 miljoen. Dit kan omdat we voorstellen in 2023 € 500 duizend extra te onttrekken aan de algemene reserve ten gunste van de Reserve transformatie. In de praktijk blijkt immers dat we i.h.k.v. transformatie op korte termijn vooral behoefte hebben aan exploitatiebudget bv. t.b.v. aankoop en sloop en vergroening en minder aan investeringsbudget.

In 2023 zullen wij uw raad een nieuwe geactualiseerde of aanvulling op de nota "Samen slim sleutelen aan de stad" voorleggen met daarin opgenomen concrete(re) doelen en bestedingen die t.l.v. van het transformatiebudget en het beschikbare jaarlijkse investeringskrediet komen inbegrepen een inschatting van de benodigde middelen voor 2024, 2025 en 2026.

(x € 1.000)

Investeringen 2023 programma's en bedrijfsvoering		Uitgave krediet	2023	2024	2025	2026
RVCi 01	Aanleg beachvolleybal en -handbalveld op Park Heigank	-100	3	-3	0	0
RVCi 02	Vervangen van de inventaris van de sporthal Baneberg	-50		-8	-8	-8
RVCi 03	Reconstructieprojecten GVVP - Ruggengraat	-500		-20	-20	-20
RVCi 04	Het aanleggen van een skatepark in Landgraaf	-200	-1	-11	-11	-11
RVCi 05	Vervangen toplaag kunstgrasveld UOW	-346		-35	-35	-35
RVCi 06	Verduurzamen wedstrijdverlichting en vervangen masten VV Schaesberg	-42		-2	-2	-2
RVCi 07	Verkeersveiligheidsprojecten	-200		-6	-6	-6
RVCi 08	Safepay (kassasysteem)	-25		-4	-4	-4
RVCi 09	Vervangingsinvesteringen wegen	-590		-17	-17	-17
RVCi 10	Vervangen OV-masten	-10		0	0	0
RVCi 11	Vervangen OV-armaturen naar LED	-230		-12	-12	-12
RVCi 12	Investeringsbudget transformatie	-1.000		-29	-29	-29
RVCi bdv	Diverse investeringen in de bedrijfsvoering (ICT,etc.)	-413		-66	-66	-66
	Totaal	**-3.706**	**2**	**-213**	**-210**	**-210**

Tabel 8

Het totaal aan kapitaallasten van de investeringen 2023 past binnen de beschikbare ruimte (6) die we ramen in de meerjarenraming.

(6) Dit betreft € 142 duizend voor investeringen in de programma's en € 66 duizend voor investeringen in de bedrijfsvoering.

1.3.9 Geïnventariseerd nieuw beleid dat (nog) niet is opgenomen in deze begroting

Zoals aangegeven hebben wij een keuze moeten maken welk beleid we nu (al) willen borgen in de ontwerpbegroting. In de navolgende tabel treft u een overzicht aan van al het geïnventariseerde nieuwe beleid dat (nog) niet is opgenomen in deze begroting. Daar waar we slechts een gedeelte van het alternatief hebben geborgd in deze begroting hebben we het niet opgenomen deel laten staan. Zo ziet u bijvoorbeeld dat we nadrukkelijk Welsun budget willen geven voor twee FTE-buurtopbouwwerk (RVC11) gedurende twee jaar maar niet langer. Daarmee is nadrukkelijk geen sprake van een structurele last aangezien we in het tweede jaar het effect van deze capaciteit willen beoordelen alvorens structurele dekking te overwegen. De nadere toelichting per alternatief treft u aan in het Beleidsalternatievenplan 2023 dat ter inzage ligt.

(x € 1.000)

(Nog) niet of deels in de begroting opgenomen beleidsalternatieven			2023	2024	2025	2026
OPL	RVR02	Gratis taxivervoer 65+	95	0	0	0
GL	RVR03	Inzet voorlichting en communicatie inclusieve samenleving	12	12	12	12
PvdA	RVR04	Bevorderen burgerparticipatie en inzetten burgerbegroting	100	180	230	230
VVD	RVR05	Afschaffing hondenbelasting	414	424	435	444
OPL	RVR06	Minimaliseren hondenbelasting tot niveau kosten	196	201	206	210
VVD	RVR08	Extra schooleducatie normen en waarden	pm	pm	pm	pm
GBBL	RVR09	Gratis comfort bieb abonnement inwoners met PW uitkering	5	5	5	5
GBBL	RVR11	Toekomstige kiezers enthousiasmeren om te gaan kiezen	3	3	3	3
College	RVC07	Coördinatie lokaal knooppunt kansrijke start	6	6	6	6
College	RVC10	Gemeentelijke bijdrage buurtbemiddeling	5	5	5	5
College	RVC11*	Uitbreiding formatie Welsun met 2 fte buurtopbouwwerk	0	0	155	155
College	RVC12*	Uitbreiding formatie Welsun met 1 fte ouderenwerk	0	0	78	78
College	RVC16*	Middelen ter voorkoming van personele krapte	24	25	26	28
College	RVC20	Voorlichting en aanpak zwerfaval	24	24	24	24
College	RVC22	Tegengaan van onderbenutting	pm	pm	pm	pm
College	RVC23ab	Bijraming budget openbaar groen 2023 niveau B	0	500	500	500
College	RVC25a	Revitaliseren 3 dorpskermissen 'nieuwe stijl'			18	18
College	RVC25b	Voeden reserve transformatie		500	500	500
College	RVC25d	Gebiedsaanpak smart mobility	40	40	40	40
College	RVCi 12	Investeringsbudget transformatie		71	71	71
		Totaal per saldo	**924**	**1.996**	**2.314**	**2.329**

Tabel 9

1.4 Formeel en structureel meerjarig saldo 2023-2026 na dekking nieuw beleid

1.4.1 Formeel begrotingssaldo 2023-2026

Tellen we de lasten en baten van al het nieuwe beleid bij elkaar op en zetten we dit af tegen de beschikbare ruimte dan resteert per saldo een groot incidenteel voordeel in de jaren 2023-2025. Dit voordeel storten we in de algemene reserve. Het is echter ook diezelfde algemene reserve die we behoorlijk aanspreken voor de dekking van enkele van de nieuwe incidentele beleidsalternatieven.

(x € 1.000)

Formeel saldo 2023-2026	2023	2024	2025	2026
Saldo Kadernota inbegrepen ontwikkelingen na kadernota	6.403	4.545	2.906	1.066
Saldo in te zetten decentralisatie uitkeringen	316	321	326	331
Nieuw beleid structureel te dekken in de begroting 2023	-1.273	-1.306	-1.386	-1.397
Resterend saldo te storten in de algemene reserve	5.446	3.560	1.846	0

Tabel 10

In bijlage 4A en 4B van deze begroting kunt u het verloop van de ontwikkeling van de algemene reserve op basis van de geraamde stortingen en onttrekkingen terugvinden.

1.4.2 Structureel en reëel begrotingssaldo 2023-2026

De Provincie stelt als toezichthouder de eis dat de begroting van de gemeente meerjarig structureel en reëel in evenwicht is. Met dat laatste wordt bedoeld dat de structurele lasten in 2023 niet groter mogen zijn dan de structurele baten. Om te komen tot het structurele evenwicht dient het formele begrotingsaldo 2023-2026 daarom gecorrigeerd te worden voor de incidentele baten en de incidentele lasten. Het alsdan resterende saldo dient in het jaar 2023 groter te zijn dan nul. Lukt dat niet in het eerste jaar dan dient uiterlijk het laatste jaar van de meerjarenraming dat structureel evenwicht bereikt te worden waarbij in de begroting aangetoond wordt dat dit ook op basis van reële ramingen en ombuigingsplannen zal worden gerealiseerd. Omdat we in de meerjarencyclus 2022-2025 pas in 2025 dit noodzakelijke structurele evenwicht bereikten geldt voor de cyclus 2023-2026 dat 2025 het laatste jaar is waarin we dit evenwicht dienen te bereiken. Er mag namelijk geen sprake zijn van een opschuivend meerjarenperspectief.

Juli 2021 hebben de provincies als toezichthouders op de financiën van de gemeenten een nieuwe handreiking gepubliceerd. Deze handreiking is een aanvulling op het al bestaande Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 'GTK 2020 Gemeenten'. Deze handreiking 'Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten' bakent de definitie van wat nu als incidenteel en wat als structureel mag worden beschouwd verder af. Deze handreiking gaat verder dan de notitie 'structurele en incidentele baten en lasten' van de commissie BBV omdat daarin geen scherpe definities staan waardoor er verschillende interpretaties waren bij gemeenten en provincies. In formele zin gaat de provincie deze handreiking pas gebruiken bij de begroting 2024.
Wij hebben als Landgraaf veel last van de bepalingen in deze handreiking omdat daarin de door ons

veelvuldig gebruikte egalisatiereserves nadelig werken voor het bereiken van structureel evenwicht. Dat wij als Landgraaf nadeel hebben van deze handreiking, alhoewel we altijd blijk hebben gegeven van een voorzichtig financieel beheer, bevestigt de toezichthouder. Desalniettemin wordt ook onze begroting m.i.v. 2024 getoetst aan de hand van deze handreiking. We hebben de provincie gevraagd, ter lering, om onze begroting 2023 al te toetsen aan de hand van dit aanvullende kader zodat we met de op- en aanmerkingen daaruit voortkomend maatregelen kunnen nemen voor de nieuwe cyclus 2024 wanneer de kaders uit de handreiking daadwerkelijk en ten volle worden toegepast.

(x € 1000)

Structureel en reëel saldo begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026	2023	2024	2025	2026
Formeel meerjarensaldo begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026	0	0	0	0
Meerjarige raming van baten	138.392	138.301	139.190	134.828
Waarvan incidenteel	6.695	1.448	47	1.326
Waarvan structureel	131.697	136.853	139.143	133.502
Meerjarige raming van lasten	138.392	138.301	139.190	134.828
waarvan incidenteel	8.444	7.630	7.153	699
Waarvan structureel	129.948	130.671	132.037	134.129
Structureel en reel saldo begroting 2023 en meerjarig 2024-2026	1.749	6.182	7.106	-627

Tabel 11

Uit bovenstaande tabel blijkt dat we in de jaren 2023 tot en met 2025 ruimschoots structureel evenwicht hebben. Hierbij maken we wel de kanttekening dat dit grote positieve evenwicht wordt veroorzaakt door de algemene uitkering die dankzij het grote accres fors is gestegen in deze jaren. Een algemene uitkering die we als structurele baat mogen beschouwen ook indien deze uitkering in latere jaren lager is. En daar wringt nu juist de schoen. In 2026 is het accres - de groei van de algemene uitkering - veel lager dan in de jaren 2023-2025. Mede daardoor is voor Landgraaf in 2026 geen sprake van evenwicht. In het laatste jaar van de meerjarenraming zijn de structurele lasten hoger dan de structurele baten.

We maken hierbij wel de kanttekening dat we de nieuwe gegevens uit de jaarlijkse septembercirculaire zoals te doen gebruikelijk niet hebben verwerkt in deze ontwerpbegroting. Uit een eerste analyse van de septembercirculaire 2022 blijkt dat het zogenaamde "ravijn" in 2026 deels is gedicht. Concreet betekent dit voor Landgraaf dat de structurele baten in 2026 hoger zullen zijn dan zoals nu weergegeven in bovenstaande tabel.

1.5 Weerstandscapaciteit, -behoefte en -ratio's

Bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente Landgraaf en het structureel en reëel evenwicht in het bijzonder neemt de provinciale toezichthouder naast de verplichte financiële indicatoren vooral ook de weerstandsratio mee. Die indicator geeft immers direct inzicht in de mate waarin de gemeente in staat wordt geacht grote financiële tegenvallers op te vangen met haar reserves en eventuele ruimte in de exploitatie zonder dat dit direct ten koste gaat van het vastgestelde beleid. Voor wat betreft de onderbouwing en berekening van de weerstandsbehoefte, de benodigde weerstandscapaciteit en de ratio's verwijzen we naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. In het programmaplan treft u per programma in de 4e W een nadere onderbouwing aan van de risico's in meerjarenperspectief met een toelichting op het risico.

We presenteren de kleine weerstandsratio die inzicht biedt in de mate waarin de omvang van onze algemene reserve in 2023 en in de periode 2024-2026 groot genoeg is om de restimpact van de ge-identificeerde ramingsrisico's op te vangen. Opvangen zonder dat dit ten koste gaat van het bestaande beleid.

(x € 1.000)

Weerstandsratio (r)	2023	2024	2025	2026
Ontwikkeling algemene reserve per 31/12	17.068	23.216	30.763	30.534
Weerstandsbehoefte	13.019	12.176	12.247	12.679
Ratio (r)	1,3	1,9	2,5	2,4

Tabel 12

Uit de tabel met de weerstandsratio blijkt dat de kleine ratio zich ondanks de grote weerstandsbehoefte zeer positief ontwikkeld en in 2025 zelfs boven de afgesproken signalerings- bandbreedte komt. Dit is een direct gevolg van de grote incidentele stortingen in de algemene reserve in 2023-2025 die het gevolg zijn van het grote accres in de jaren 2023-2025. Hierbij merken we wel op dat we de structurele storting in de algemene reserve m.i.v. 2026 hebben gestopt. Er is vanaf 2026 dus geen structurele voeding meer van onze algemene reserve. Ook hebben we geen rekening gehouden met het gegeven dat ieder jaar een deel van de risico's daadwerkelijk op komt en dus leidt tot een extra nu nog niet geraamde onttrekking aan de algemene reserve. Ook met eventuele positieve meevallers zoals jaarrekeningresultaten houden we echter geen rekening.

(7) De kleine weerstandsratio is de verhouding tussen de verwachte stand van de algemene reserve per 31 dec in het begrotingsjaar en de som van de financiële restimpact van de geïnventariseerde risico's.

1.6 Tarieven

Binnen de kaders van de wet heeft de gemeente enige beleidsvrijheid over de hoogte van de heffingen. Het coalitieconvenant vult deze beleidsvrijheid deels in. De opbrengsten gemeentelijke Onroerende Zaak belasting mag met niet meer dan het inflatie% prijs bbp stijgen. We volgen hierbij de prijsindex BBP 2023 van 3%zoals opgenomen in de meicirculaire 2022. De vraag nu in deze tijd is natuurlijk wel hoe hoog de werkelijke inflatie in 2023 zal zijn.

Met de ondernemers in de recreatieve sector is de afspraak gemaakt de tarieven slechts om de 2 jaar te indexeren. De laatste verhoging dateert uit 2022. Dit betekent dat de tarieven voor 2023 niet worden aangepast en blijven staan op € 1,45 per persoon per overnachting. Ondernemers in de toeristenbranche zijn hierover per brief persoonlijk geïnformeerd. De salarissen zijn voor 2023 met 3,6% geïndexeerd cf. loonvoet sector overheid.

Bij de rioolheffing en afvalstoffenheffing, waar het uitgangspunt 100% kostendekkendheid is, kan de tariefontwikkeling afwijken van de genoemde indexering. Ook de tarieven OZB zoals opgenomen in de paragraaf lokale lasten en heffingen zijn vooralsnog indicatief omdat de definitieve WOZ-waarden pas in oktober beschikbaar komen. Bij de definitieve vaststelling van de verordeningen in december van dit jaar zijn de tarieven definitief.

Uit het jaarlijkse onderzoek naar de ontwikkeling van de gemeentelijke woonlasten (COELO) (8) blijkt dat de gemeentelijke woonlasten in Landgraaf in 2022 voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden met een eigen woning € 943 zijn.

(8) Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden

1.7 Voorstel aan de raad

Voorstel aan de raad

Voorstel aan de raad is de programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 vast te stellen inbegrepen het nieuwe beleid zoals verwoord in deze begroting. Voor wat betreft het volledige en aan alle technische eisen voldoende voorstel verwijzen we naar het vaststellingsbesluit zoals opgenomen als laatste onderdeel van deze begroting.

HOOFDSTUK 2.1: PROGRAMMA'S

2.1.0 Programma 0 - Bestuur en ondersteuning

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):
R. de Boer en C. Wilbach

Verantwoordelijke afdelingshoofden:
B. Hoevenagel (Griffie), J. Drummen (KCC), R. Dautzenberg (BCZ) en J. Smolenaars (P&C)

Programma Bestuur en ondersteuning omvat de volgende taakvelden:

0.01 Bestuur
0.10 Mutaties reserves
0.20 Burgerzaken
0.30 Beheer overige gebouwen en gronden
0.40 Overhead
0.50 Treasury
0.61 OZB-woningen
0.62 OZB niet-woningen
0.63 Parkeerbelasting
0.64 Belastingen overig
0.70 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds
0.80 Overige baten en lasten
0.90 Vennootschapsbelasting (Vpb)

Programma-samenvatting

Programma 0 bestaat uit de taakvelden Bestuur en Burgerzaken. Binnen het taakveld bestuur zijn doelen en activiteiten geformuleerd die (de functie van) het lokale bestuur dienen te versterken, evenals de lokale en regionale bestuursorganen. Het taakveld Burgerzaken gaat in op de dienstverlening aan de burger vanuit het klantcontactcentrum, waaronder het verstrekken van persoonsbewijzen, de algemene verbeteracties t.b.v. de dienstverlening en de registratie van gegevens.

Bestuur

We etaleren onze bestuurskracht op lokaal en regionaal (en internationaal) niveau. Uitgangspunt is dat we de juiste dingen doen voor onze inwoners en dat we in de regio bijdragen aan de opdrachten die we als gemeenten hebben. Daar waar nodig zullen we kartrekker zijn en blijven, zoals bij een aantal projecten binnen Parkstad Limburg. We vinden het belangrijk Landgraaf goed op de kaart te houden, zowel in de regio als landelijk en ook euregionaal. Belangrijk is dat alle gemeenten vanuit een besef van gelijkwaardigheid hun krachten willen bundelen om regionale problemen daadkrachtig aan te pakken. Er wordt gewerkt aan het versterken van de organisatiekracht van de deelnemende gemeenten.

Ten behoeve van het op de kaart houden van de gemeente zal in 2023 ingestoken worden op het opnieuw inzetten van een extra communicatiemiddel, te weten een papieren krant. Onze inwoners hebben de behoefte aan een papieren medium al in 2020 aangegeven in het onderzoek naar de communicatiekanalen van de gemeente. In de begroting is hier een bedrag van € 50 duizend structureel voor opgenomen. Om de kloof tussen burgers en de politiek te verkleinen wordt er in 2023 verder gewerkt aan een plan van aanpak bevorderen van burgerparticipatie en het implementeren van een participatieverordening. Dat laatste is ook afhankelijk van de invoer van de Wet versterking participatie op decentraal niveau.

Strategische visie

De huidige strategische visie van gemeente Landgraaf loopt tot 2025. De nieuwe strategische visie zal deels vervlochten worden met de omgevingsvisie die opgesteld zal worden. Ten behoeve van de strategische visie zal koers worden gekozen op welke wijze gemeente Landgraaf zich nadrukkelijker wil profileren. Daarnaast zal de visie op burgerparticipatie hier een belangrijk onderdeel van uitmaken: op welke wijze willen we burgers meer betrekken en engageren? Door nog meer te investeren op de verbinding met onze inwoners, zal tevredenheid en vertrouwen in het lokale bestuur vergroot worden. Op de langere termijn moet dit een bijdrage leveren aan de verhoging van de opkomst bij verkiezingen. Er zullen meerdere manieren gezocht worden om deze opkomst te verhogen.

Grensoverschrijdende samenwerking

Ook in 2023 zullen we de samenwerking blijven opzoeken met onze Duitse buren in de aangrenzende Kreisen. De samenwerking met de Kreis Heinsberg en de daarbij behorende gemeenten, maar ook de Städteregion Aachen en de Euregio Maas-Rijn-Noord zijn belangrijk op de terreinen van economie, landschapsverbetering en toeristische infrastructuur. Om deze samenwerking te bevorderen zal Landgraaf zich actief op blijven stellen en is er € 10 duizend vrijgemaakt in deze begroting.

Personeelsbestand

Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt en de nood aan het binnenhalen en binnenhouden van goed personeel wordt er een aantal maatregelen uitgewerkt waarvoor in deze begroting extra budget is opgenomen van € 133 duizend, zoals het invoeren van reiskostenvergoeding voor woon-werkverkeer, een betere promotie van Landgraaf als werkgever en het starten met een stagecoördinator. Zeker met het oog op de toenemende uitstroom van pensioengerechtigden, met 51 personen tot en met 2027, is het van belang het personeelsbestand kwalitatief en kwantitatief op peil te krijgen en te houden.

De afdeling KCC is de afgelopen jaren gegroeid van ca 40 fte naar 63 fte (een honderdtal medewerkers) en gaat nu vanwege uitbreiding Wmo en jeugd nog doorgroeien naar 70 fte. Een groot deel van de afdeling KCC (bestaande uit Wmo en jeugdhulptoegang, maar ook vergunningen) vallen nu rechtstreeks onder het afdelingshoofd. Met ruim 50 fte en 70 medewerkers is deze span of control te groot. Om de aansturing van de afdeling te kunnen blijven waarborgen is binnen dit programma budget opgenomen om een 2e bureauhoofd KCC aan de formatie toe te voegen met een functieomvang van 1,0 fte.

Griffie

De griffie heeft naast het stroomlijnen van de raadsprocessen en goed laten verlopen van de raads- en commissievergaderingen als hoofdtaak het adviseren en goed in positie brengen van de gemeenteraad. Op 10 maart 2022 heeft de gemeenteraad een visie voor de griffie vastgesteld met daarin een toekomstige

inrichting. Uit een consultatie gehouden onder de gemeenteraad is een brede consensus naar voren gekomen om te komen tot een zogenaamde plusgriffie. Er werd daarbij geconstateerd dat de bredere ondersteuningsbehoefte door de raad niet vervuld kan worden zonder uitbreiding van de formatie. De eerste stap werd gezet met de werving van de nieuwe griffier, die op 1 mei 2022 is begonnen, en de volgende stappen zijn het aantrekken van een extra griffiemedewerker en een communicatieadviseur. De laatstgenoemde functionaris gaat zich bezighouden met een nieuw taakveld: de raadscommunicatie. Hierbij zullen de raadsleden en raadsfracties geadviseerd en ondersteund worden rondom hun raadscommunicatie. Wel zal een scherp onderscheid worden gemaakt tussen raadscommunicatie en partijcommunicatie. Verder zal de communicatieadviseur zich bezighouden met de 'productie van' en 'redactie op' (raads)content, de presentatie op de raadswebsite, de sociale media en in de media. Tenslotte kan de communicatiefunctie een rol spelen in de verbinding van de raad met inwoners, maatschappelijk middenveld, bedrijfsleven, verbonden partijen en gemeenteraden in de regio. Kortom, met het invullen van de formatie ontstaat een robuuste griffie toegerust om de eerdergenoemde taken uit te voeren.

Digitalisering processen

De raads- commissieleden ontvangen de raadstukken weliswaar op gedigitaliseerde wijze via de vergaderapp iBabs en via het raadsinformatiesysteem zijn de stukken ook voor inwoners in gedigitaliseerde vorm raadpleegbaar, maar buiten dit zicht om zijn het besluitvormingstraject van de raad, de ontsluiting en de archivering daarna nog volstrekt analoog. Het huidige proces is niet digitaal maar gedigitaliseerd, waarbij papieren producten feitelijk nabewerkt worden aangeboden, maar formeel is het papieren spoor leidend. Het college van burgemeester en wethouders werkt daarentegen al enige tijd met digitale besluitvormingsprocessen van Corsa, waarbij het besluitvormingsproces, de ondertekening, ontsluiting en de archivering van de stukken volledig digitaal verloopt. Momenteel is dus sprake van een onderbreking in die stroom zodra de stukken richting gemeenteraad gaan. Dit is een belasting voor zowel de ambtelijke organisatie alsook de griffie, omdat er meerdere sporen bewandeld moeten worden en alle stukken in drievoud ge(re)produceerd, ingediend, verwerkt en gearchiveerd moeten worden. De griffie heeft een budget gekregen om het raadsproces eveneens volledig digitaal te maken via Corsa en de investering die hiermee gemoeid is, is in de voorliggende begroting verwerkt.

Burgerzaken

We kijken voortdurend hoe we onze dienstverlening verder kunnen optimaliseren. Een belangrijk speerpunt daarbij zijn de ontwikkelingen op het gebied van de digitalisering. Deze digitalisering krijgt aan de ene kant vorm, door steeds meer diensten ook daadwerkelijk digitaal aan te bieden of het aanvraagproces waar mogelijk te vereenvoudigen/verbeteren. Aan de andere kant investeren we ook in digitalisering van de ‘achterkant’. Denk hierbij aan zaakgericht archiveren en de inrichting van het Klant Contact Systeem. Want ook die ontwikkeling is belangrijk en rand voorwaardelijk om onze inwoners en diverse instanties via alle dienstverleningskanalen goed van dienst te kunnen zijn. Vanzelfsprekend houden we oog houden voor inwoners die minder digitaal actief of digitaal vaardig zijn. Zij worden zowel telefonisch als bij de balies geholpen bij hun aanvragen. Het Klant Contact Systeem is halverwege het jaar 2021 in gebruik genomen.

In 2022 is de nieuwe telefoniesoftware geïmplementeerd. In 2023 wordt gekeken naar verdere optimalisering, o.a. door koppelingen met andere systemen te onderzoeken. Daarnaast gaan we door met digitalisering. Door deze verdergaande digitalisering zien we een verschuiving van taken van de front-

office naar de backoffice. Er is een toename van het aantal systeemoplossingen en koppelingen en er worden andere eisen gesteld aan taken op het gebied van functioneel beheer.

We zijn als gemeente verplicht om de mogelijkheid van het doen van contante betalingen aan te bieden. Dat betekent dus dat we een kassasysteem moeten hebben. Kijkend naar het open karakter van het Burgerhoes is bij de verbouwing daarom gekozen voor een gesloten kassasysteem. Alleen met een dergelijk systeem kunnen we voldoende garanties afgeven over veiligheid van het geld en onze medewerkers in de dienstverlening. Het huidige systeem is in 2016 in gebruik genomen. De normale afschrijvingstermijn is 5 jaar. Omdat de betaalfrequentie bij ons lager is dan in de retail, was het verantwoord om deze termijn iets op te rekken. Echter, om ook in de toekomst verzekerd te zijn van een goed functionerend kassasysteem, is tijdige vervanging noodzakelijk. Omdat het systeem inmiddels is geïntegreerd in onze werkprocessen met een koppeling naar Centric Betalen, ligt het voor de hand dit te vervanging door de nieuwste versie. De verwachting is dat we dan minimaal voor eenzelfde termijn van 7 jaar voorzien zijn. De investering voor dit kassasysteem (Safepay) is opgenomen en verwerkt in de meerjarenraming.

Visie op dienstverlening
In 2022 is een nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. Deze vervangt die van 2013 en is actueel voor de invoering van de Omgevingswet (verwachting 2023).

Verkiezingen
In 2023 vinden de gecombineerde verkiezingen plaats van de Provinciale Staten en het Waterschap. De middelen hiervoor zijn in de begroting opgenomen. Het tellen van de stemmen van twee verkiezingen is een extra belasting. We overwegen daarom de raad te vragen voor centrale stemopname te kiezen.

Financiële taakvelden

Omdat we (deels) verplicht in andere hoofdstukken van de begroting meer inhoudelijke informatie over de financiële taakvelden hebben opgenomen, lichten we deze taakvelden hier niet toe. Dat zou alleen maar leiden tot dubbelingen.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2018	2019	2020	2021
Aantal verzonden raadsinformatiebrieven.	Griffie	42	57	117	116
Aantal ingediende art. 41 (thans art. 37) brieven.	Ingekomen stukken raad	29	21	35	55
Aantal gehouden Raadsinformatieavonden (RIA's).	Griffie	7	9	5	10
Aantal gehouden werkconferenties raad.	Griffie	1	1	1	3
Aantal meldingen openbare ruimte.		8.126	8.186	9.164	9.884
% meldingen telefoon t.o.v. totaal .		45%	48%	47%	45%
% meldingen digitaal t.o.v. totaal.		45%	46%	50%	50%
% Inhoudelijk afgehandelde klantvragen.		53%	59%	67%	69%
Aantal klantcontacten KCC aan de loketten. (incl. loket ISD-BOL).	Qmatic	29.784	20.537	10.091	8.939
Aantal telefonische klantcontacten centrale KCC.	Telefooncentrale	37.726	37.384	36.606	35.679
Aantal klantcontacten KCC via e-formulieren.	Gem.website	6.400*	13.990	11.920	13.335
Totaal aantal klantcontacten ca.		73.910	71.911	58.617	57.953

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

De historische ontwikkeling laat met name in 2020 en 2021 een stijgende tendens zien in het aantal raadsinformatiebrieven en brieven met artikel 37 (voorheen artikel 41) vragen. Een verklaring ligt wellicht besloten in de coronapandemie. Naast dat de coronapandemie als prominent maatschappelijk thema veelvuldig onderwerp was van brieven, veranderde de pandemie en de daarmee gepaard gaande lockdowns ook de wijze van communicatie.

Aantal meldingen openbare ruimte:

- de corona jaren. Veel mensen hebben (meer) thuis gewerkt en daardoor zijn ze alerter in het signaleren en dus het doen van een melding
- we constateren een verharding van de maatschappij. Mensen zijn sneller geïrriteerd hetgeen weer resulteert in meer meldingen
- we hebben geïnvesteerd in een laagdrempelige meldwijze. Dat kan via de 'Mijn Gemeente app', website of telefoon. Het gemak van het doen van een melding resulteert ook in meer meldingen
- we investeren in snelle en adequate afhandeling. De burger merkt dit en ziet dus dat het zin heeft om iets te melden en zal dit dus ook weer opnieuw doen
- nieuw maaibeleid in het kader van biodiversiteit heeft geleid tot een stijging. Mensen hebben moeten wennen aan dit nieuwe beleid

Aantal inhoudelijk afgehandelde klantcontacten:
De stijging zet nog wel door, maar vlakt enigszins af. De verbetering hiervan is een continu proces waarbij het percentage uiteindelijk stabiel zal blijven. De laatste verbeterslag hierin is de aanschaf en implementatie van een klantcontactsysteem in 2021.

Aantal klanten KCC aan de loketten: Daling t.o.v. eerdere jaren (m.u.v. 2020) heeft te maken met:

- Corona: mensen werden opgeroepen zo min mogelijk naar het gemeentehuis te komen en waar

mogelijk aanvragen digitaal te doen. Reisdocumenten werden in deze periode ook minder aangevraagd vanwege de beperkingen. Voor rijbewijzen gold dat verlopen rijbewijzen tijdelijk langer geldig waren

- Gevolgen van de paspoortdip kwamen daar nog bij

Aantal telefonische klantcontacten:
De daling van dit aantal in de jaren 2020 en 2021 heeft met name te maken met:

- Corona: vanwege de opgelegde beperkingen hadden we minder klantcontacten, zie eerder. Dat betekent dus ook minder telefoontjes hierover.
- Daarnaast zetten we steeds verder in op digitalisering van aan te vragen diensten en producten. Deze mensen beller niet/minder

Aantal klantcontacten KCC via e-formulieren:
Het percentage klantcontacten via e-formulier is van 15% in 2017 geleidelijk gestegen naar 23% in 2021. Dit is het effect van de doorontwikkeling van onze (digitale) dienstverlening. We kijken daarbij niet alleen naar uitbreiding van het aantal diensten dat digitaal kan worden afgenomen, maar ook naar het laagdrempelig gebruik daarvan.

Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren (BBV) - info: eigen gegevens	Bron	2018	2019	2020	2021
Formatie in Fte per 1.000 inwoners (per 31-12).	Gemeente	7,98	8,01	8,20	8,42
Bezetting in Fte per 1.000 inwoners (per 31-12).	Gemeente	7,91	8,19	8,45	8,37
Apparaatskosten per inwoner (per 31-12).	Gemeente	643	678	703	707
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + inhuur).	Gemeente	10,12%	9,69%	10,59%	11,54%
Overhead (in % van de totale lasten).	Gemeente	10,94%	10,20%	9,82%	10,95%

Analyse beleidsindicatoren BBV

We zien dat de personele bezetting eind 2021 is afgenomen ten opzichte van 2020. Deze bezetting was op het ijkmoment iets lager dan de op dat moment geldende formatie, die licht is toegenomen. De apparaatskosten (personeel, huisvesting/services en ict) zijn nagenoeg gelijk gebleven in 2021. De afname van het inwoneraantal eind 2021 met 239 personen ten opzichte van 2020 heeft een licht stijgend effect op de betreffende percentages. Ook eind 2021 kampten we met een groot aantal langdurig zieken. Dit en het gegeven dat het steeds moeilijker wordt om vacatures structureel in te vullen, maakt dat er extra externe capaciteit ingehuurd moest worden. De overheadlasten daalden net als in 2020 ook in 2021, maar de totale gemeentelijke lasten daalden significant meer. Hierdoor is het betreffende verhoudingspercentage toegenomen.

Beleidskader programma

Omschrijving Kader *	Actualiteit
KCC Landgraaf: in één keer raak en in één keer goed (keuzes en aandachtspunten KCC 2014).	2013
Visie dienstverlening KCC.	2022
Dienstverleningsconcept Burgerhoes (incl. visie en missie).	2016
Verordening voorziening huisvesting onderwijs gemeente Landgraaf 2021.	2021
Reglement van Orde van de raad van de gemeente Landgraaf.	2022
Verordening op de raadscommissie van de gemeente Landgraaf.	2022
Verordening Seniorenconvent.	2022

** Een deel van dit kader is niet door de raad maar door het college vastgesteld.*

Wat willen wij bereiken?

Doelen	
0.1	Een daadkrachtig en slagvaardig bestuur op de juiste schaalgrootte.
0.2	Samenwerken vanuit een zelfstandig Landgraaf.
0.3	Efficiënte dienstverlening binnen de beleidskaders, waarbij de klant centraal staat.
0.4	Effectief en efficiënt gebruik van onze kanalen.

Score effectindicatoren

Score effectindicatoren	2017	2019	2021	Ambitie	Termijn
Indicator (bron: Parkstad in cijfers *)	L	L	L	L	L
0.1.1 Waardering over gemeentebestuur.	---	5,5	*	6,4	2026
0.1.2 % Besluitvorming voldoende transparant.	28%	26%	*	30%	2026
0.3.1 Waardering gemeentelijke dienstverlening (rapportcijfer).	7	7,1	*	7,5	2026

** Het burgeronderzoek vindt tweejaarlijks plaats. In het meest recente onderzoek in 2021 heeft deze vraag geen deel uitgemaakt van de enquête. In 2022 zal een onderzoek dienstverlening plaatsvinden waar deze indicatoren opgevraagd kunnen worden.*

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
0.1.1	Uitvoeren reguliere activiteiten op het gebied van een kwalitatief en transparant besluitvormingsproces (o.a. houden van RIA's, werkconferenties van de raad, raadscommissies, raadsvergaderingen, raadsinformatiebrieven, beantwoorden artikel 37 brieven, ter inzage legging, publicatie website, uitzenden raadsvergaderingen).
0.2.1	Adviseren en ondersteunen van bestuurders ter bevordering van de regionale samenwerking in de Gemeenschappelijke Regelingen.
0.2.2	Inventariseren en uitwerken van de mogelijkheden om de samenwerking in de eurregio te intensiveren op basis van zakelijk onderbouwde keuzes die uitgaan van een gelijkwaardigheid tussen gemeenten.
0.2.3	Zelfbewust en transparant communiceren over de successen van onze gemeente. O.a. door het uitgeven van een papieren medium.
0.2.4	Organiseren van twee themagerichte bijeenkomsten samen met onze Duitse grensgemeenten.
0.3.1	Verdere verbetering van de dienstverlening waaronder: - verbetering van het inhoudelijke antwoord op vragen en de klantbejegening; - verdergaande invoering van het beleid omgaan met Agressie en Geweld; - organiseren workshops 'Herkennen en Doorverwijzen' laaggeletterdheid. - organiseren cursus 'Communiceren op B1-niveau' - door ontwikkelen zaakgericht archiveren dienstverleningsprocessen; - door ontwikkelen portal burgerzaken en E-diensten voor publiekszaken; - onderzoeken mogelijkheden aanschaf Klant Contact Systeem; - verbeteren receptie- en cateringconcept.
0.3.2	Verstrekken van producten en diensten aan burgers en het in behandeling nemen van diverse verzoeken en meldingen.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023	Norm
0.1.1.1 % Beantwoorde art.37 brieven binnen de (verdaagde) termijn t.o.v. totaal	100%
0.3.1.1 % inhoudelijk afgehandelde telefonische vragen bij telefoonteam KCC.	> 57%
0.2.3.1 Uitgeven van een papieren medium.	12

Wat mag het kosten?

Financiën programma 0

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid:	100.145	94.297	101.039	101.582	105.059	100.667
- Directe salarislasten	10.378	10.205	10.981	11.130	11.445	11.651
- Overige directe lasten	13.768	12.060	11.128	11.112	11.396	11.654
- Kapitaallasten	738	889	1.231	1.064	998	862
Totaal lasten bestaand beleid:	24.883	23.155	23.340	23.305	23.839	24.167
Saldo bestaand beleid	**75.262**	**71.142**	**77.699**	**78.276**	**81.220**	**76.500**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	105	110	114	119
- Overige directe lasten	0	0	-40	-70	-81	-86
- Kapitaallasten	0	0	0	124	364	682
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	65	164	398	714
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-65**	**-164**	**-398**	**-714**
Saldo vóór bestemming	**75.262**	**71.142**	**77.634**	**78.112**	**80.822**	**75.785**
Mutaties reserves bestaand beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	20.337	10.382	5.812	1.564	1.176	2.377
- Stortingen in reserves	19.880	4.643	7.046	7.922	8.934	1.590
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	457	5.739	-1.234	-6.358	-7.759	787
Mutaties reserves nieuw beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	2.178	1.025	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	500	0	100	-650
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	1.678	1.025	-100	650
SALDO mutaties reserves	**457**	**5.739**	**444**	**-5.333**	**-7.859**	**1.437**
SALDO na bestemming	**75.719**	**76.881**	**78.078**	**72.779**	**72.963**	**77.223**
Investeringen			*574*			

In bijlage 2 van de programmabegroting worden de lasten en baten per taakveld weergegeven.

De volgende investeringen maken deel uit van dit programma (tussen haakjes bedragen inclusief BTW):
De investeringsuitgaven in 2023 van € 573.933 (€ 694.459) totaal, betreft de volgende investeringen:

Vervangingsinvesteringen € 279.131 (€ 337.749):
Taakveld 020: Safepay € 25.000 (€ 30.250)
Taakveld 040: Goupil electrowagen € 37.495 (€ 45.369)
Taakveld 040: Heetwaterunit € 20.830 (€ 25.205)
Taakveld 040: Digitaal werken € 154.144 (€ 186.515)
Taakveld 040: Werkplekken € 20.830 (€ 25.205)
Taakveld 040: Airco's € 20.830 (€ 25.205)

Gedekte investeringen duurzame MOP's en MIP's € 294.802 (356.710):
Taakveld 040: Burgerhoes luchtbehandelingsinstallaties € 148.946 (€ 180.225)
Taakveld 040: Burgerhoes centrale energievoorziening € 37.975 (€ 45.950)
Taakveld 040: Burgerhoes toiletgroepen € 82.922 (€ 100.335)
Taakveld 040: Emile Erensplein gas- en verwarmingsinstallaties € 24.959 (€ 30.200)

Bijdrage aan Verbonden Partijen

Verbonden partijen *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
GR BsGW	234	281	262	267	273
GR Het Gegevenshuis	248	252	256	261	266
GR Parkstad IT-centrumgemeente Heerlen	1.568	1.622	1.663	1.706	1.744
GR Stadsregio Parkstad Limburg	565	537	543	549	549
Totaal	**2.615**	**2.692**	**2.725**	**2.783**	**2.832**

Toelichting bijdrage aan Verbonden Partijen

GR BsGW
De bijdrage aan de GR BsGW betreft de perceptiekosten voor de uitvoering van de gemeentelijke belastingen. De begroting van BsGW is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 33. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 281.203. De bijdrage aan de GR BsGW voor uitvoering van de afvalstoffen- en rioolheffingen is verantwoord op programma 7 (volksgezondheid en milieu).

GR Het Gegevenshuis
Het Gegevenshuis ontzorgt de gemeente op het gebied van het opzetten en beheren van object- en ruimtegerelateerde (basis)registraties en geometrie, alsmede het daarmee samenhangende beeldmateriaal. De begroting van BsGW is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 23. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 251.884.

GR Parkstad IT
GR Parkstad IT (PIT) is het initiatief van de gemeenten in de stadsregio Parkstad Limburg om een gemeenschappelijke ICT-dienst voor het technisch beheer van ICT-middelen te ontwikkelen. Vanaf 1 januari 2015 is Parkstad IT operationeel als zogenaamde lichte gemeenschappelijke regeling in de vorm

van een centrumgemeente. De gemeente Heerlen heeft de rol van centrumgemeente. Inmiddels is er een onderzoek lopende of deze governance nog wenselijk is. De bijdrage van de gemeente Landgraaf is inclusief de ICT-lasten van de GR ISDBOL. Deze lasten worden door de GR ISDBOL aan Landgraaf vergoed. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 1.622.086.

GR Stadsregio Parkstad Limburg

De bijdrage aan de GR Stadsregio Parkstad Limburg betreft de bijdrage voor het apparaat. De programmatische bijdrage aan de GR Stadsregio Parkstad Limburg ten behoeve van de IBA is verantwoord onder programma 8. De bijdrage ten behoeve van Regionale Initiatieven is verantwoord onder programma 3. De begroting van de Stadsregio Parkstad Limburg is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 35. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 537 duizend.

Wat zijn de risico's?

(x € 1000)

Risico	Majeure risico omschrijving				Weerstandsbehoefte
		2023	2024	2025	2026
R00	Task force energiearmoede en inflatie korte en lange termijn	4.000	2.000	2.000	2.000
R01	Onderuitputting Rijksuitgaven	1.800	2.400	2.800	1.900
R02	Herverdeling gemeentefonds	0	47	212	846
R03	Stijging lonen en prijzen	1.250	1.100	1.200	1.300
R05	Minder teruggave BTW compensatiefonds	50	50	50	50
R06	Raming salarissen op max-1	650	660	680	700
R12	Meerkosten aanbesteding energiecontract	1.500	1.125	563	141
R16	Herziening financiele verhoudingen vanaf 2026	0	0	0	1.000
R17	Risico terugbetaling ontvangen heffing 2013	pm			
		9.250	**7.382**	**7.505**	**7.937**

Toelichting risico's

R00

Een zeer actueel risico dat na de kadernota in omvang enorm is toegenomen en feitelijk ook al opkomt is de energiearmoede in combinatie met de torenhoge inflatie van dit moment. Veel gezinnen, en niet alleen de gezinnen met bijstand, kunnen de eindjes niet meer aan elkaar geknoopt krijgen. Het Rijk neemt maatregelen die vanaf 2023 hun beslag zullen krijgen. Voor de te hoge energierekeningen die nu al aan de orde zijn wordt een Noodfonds opgericht. Zelf hebben we een Task Force opgericht die voorstellen voor de korte en middellange termijn waarmee we de energiearmoede te lijf kunnen gaan zal uitwerken. Voorstellen waarmee burgers en verenigingen maar ook bedrijven geholpen gaan worden waar nodig en in aanvulling op de maatregelen van het Rijk. We houden in afwachting van voorstellen in de berekening van onze weerstandsbehoefte rekening met een bedrag van € 4 miljoen incidenteel in 2023 en € 2 miljoen incidenteel in 2024, 2025 en 2026. We schatten de kans dat dit risico opkomt als zeer groot in 2023. De meerjarige risicobedragen in deze 4e W zijn indicatieve bedragen die pas na uitwerking van de voorstellen van de Task Force concreet gemaakt zullen worden en vertaald gaan worden in voorstellen met budgettaire dekking.

R01

Op 21 juni jl. heeft de VNG ingestemd met het voorstel het volume-accres van het Gemeentefonds voor de jaren 2022, 2023, 2024 en 2025 te bevriezen op de stand Voorjaarsnota 2022 (*) . Het voorstel heeft als oogmerk de stabiliteit van het geraamde accres te verbeteren. Concreet betekent dit dat het nu geraamde accres ook het definitief toegewezen accres is behoudens eventuele bijstelling in de lonen en prijzen. Er vindt dus geen correctie achteraf plaats op basis van de daadwerkelijke volume-uitgaven van het Rijk. Daarmee vervalt een deel van het risico van onderuitputting van de Accres Relevante Rijksuitgaven (ARU) in de komende jaren 2023-2025. Een risico dat vanwege de tekorten op de arbeidsmarkt en de problemen in de logistieke aanvoerlijnen groter en reëler is dan voorheen. Het risico dat het accres minder wordt a.g.v. lagere lonen en prijzen dan nu aangenomen door het Rijk blijft echter bestaan. Vanuit PAUW wordt geadviseerd rekening te houden met een onderuitputting van 15-20% van het Accres. Voor de berekening van de maximale impact hebben we daarom het Landgraafse ''bruto'' accres zijnde de mutatie meicirculaire 2022 versus meicirculaire 2021 genomen en dit vermenigvuldigd met 20%. Het opgenomen risicobedrag wijkt niet af van de kadernota 2023. Echter de vraag is of met de huidige inflatie die ook een opdrijvend effect zullen hebben op de lonen het bruto accres juist niet enorm zal stijgen? We laten dit risico ongewijzigd staan in de begroting. De vraag is immers of het Rijk daadwerkelijk het accres zal verhogen als de prijzen en lonen zo zullen stijgen. Een reëel scenario is dat het Rijk die stijging van het accres net als de volumegroei zal bevriezen met als argument dat gemeenten heel veel extra geld hebben ontvangen dat vanwege het bevriezen van de volumegroei niet teruggevraagd zal worden. Een bevriezing waar de VNG uiteraard snel mee heeft ingestemd vanwege die groei.

(*) Brief VNG Akkoord bevriezing volume-accres 2022-2025, brief nr. TFI/U202200454 d.d. 21 juni 2022.

R02

Na vele onderzoeken is het resultaat van de herverdeling weliswaar verwerkt in de deze begroting o.b.v. de meicirculaire 2022 maar nog steeds niet ten volle omdat er een suppletie-uitkering is opgenomen aan de hand waarvan het maximale negatieve en positieve effect van de herverdeling wordt afgevlakt. Voor Landgraaf is na suppletie sprake van een negatief effect van ca. € 188 duizend (€ 5 per inwoner) in 2023 tot € 846 duizend (€ 22 per inwoner) in 2026. We hebben de maximale impact berekend door het verschil te nemen tussen de nu doorgevoerde gedempte korting per inwoner per jaar en de reguliere korting per inwoner die normaliter wordt doorgevoerd in cumulerende stapjes van € 15 per inwoner per jaar. De kans dat de suppletie-uitkering, die de dempende werking heeft op de herverdeling, wordt stopgezet zal toenemen in de toekomst. Daarom schatten we die kans in 2024 in als midden (50%) oplopend tot zeer hoog (100%) in 2026. Uiteindelijk resulteert vanaf 2025 de volledige korting van € 65 per inwoner in een nadeel voor Landgraaf van € 2,25 miljoen. Hiervan is in het huidige accres inmiddels € 846 duizend verwerkt vanaf 2025. Het opgenomen risicobedrag wijkt niet af van de kadernota 2023.

R03

We hebben een substantiële stelpost loon- en prijscompensatie opgenomen in de begroting. Een post van € 1,25 miljoen in 2023 en € 100 duizend in de jaren daarna. Een lichte vermindering t.o.v. de kadernota in 2024-2026 maar nog altijd een onorthodox hoge stelpost in 2023. Het risico is en blijft aanwezig dat het nog niet genoeg is in 2023 en dat de inflatie ook in 2024 e.v. veel hoger is dan normaal. Daarom een risicopost die gelijk is aan de omvang van de stelpost met de kans-inschatting van zeer hoog (100%).

R05

Honderd procent zekerheid over de daadwerkelijke ontvangst van de geraamde baat teruggave BTW-compensatiefonds is er natuurlijk niet. Wordt het fonds volledig benut dan krijgen gemeenten niets uit het compensatiefonds uitgekeerd. We mochten maximaal € 400 duizend ramen. We hebben i.t.t. de kadernota 2023 slechts € 100 duizend geraamd in de begroting. Het risico schatten we in als gemiddeld waardoor we slechts € 50 duizend opnemen als restimpact t.b.v. de berekening van de weerstandsbehoefte.

R06

Het onderscheid tussen de raming van de salarislasten van iedere functie op trede max en max-1 loopt op van ca. € 650 duizend in 2023 naar € 700 duizend in 2026.
Niet alle medewerkers zitten in hun max trede van hun functieschaal maar een grote meerderheid wel. Omdat we in 2020 hebben moeten bijramen en daarmee niet uitgesloten is dat we dit ook in de toekomst zullen moeten doen schatten we dit risico in op zeer hoog (100%) waardoor het volledige bedrag van de ingeschatte maximale impact zullen meenemen in de weerstandsbehoefte. Het opgenomen risicobedrag wijkt niet af van de kadernota 2023.

R12

Door de huidige onzekere ontwikkelingen op de energiemarkt en de lopende aanbesteding is op dit moment nog geen definitieve raming te geven over de daadwerkelijke hoogte van de energielasten vanaf 2023. Experts hebben een schatting gemaakt van de energielasten, gedateerd van 2 mei 2022. Verder zijn de bedragen inzake de overheidsheffingen op energie gebaseerd op de tarieven zoals bekend in mei 2022. Dat vormde de basis voor de risico-inschatting in de kadernota. Inmiddels hebben we in het aanbestedingstraject een eerste indicatie ontvangen v.w.b. de nieuwe energielasten m.i.v. 2023 met de toevoeging dat we slechts variabele dagtarieven krijgen aangeboden. De lasten voor elektriciteit lijken t.o.v. 2022 te vervijfvoudigen van ca. € 240 duizend per jaar naar € 1,24 miljoen per jaar. De lasten voor gas gaan mogelijk verzesvoudigen van € 110 duizend naar € 640 duizend. Gecumuleerd een stijging van ca. € 350 duizend naar ca. € 1,9 miljoen. Een stijging van ruim € 1,5 miljoen. Dat is een stijging die ver uitgaat boven de structurele stelpost loon- en prijscompensatie maar in volle omvang wel incidenteel is. We nemen aan dat deze stijging in deze omvang geen structureel karakter heeft, rekening houdende met de versnelde verduurzaming van de samenleving. Reden om deze stijging vooralsnog vanuit reserves af te dekken en v.w.b. de kans dat deze lasten op gaan komen na 2024 de kans terug te brengen naar hoog (75%) aflopend naar gemiddeld (50%) in 2025 en nog maar laag (25%) in 2026. De opgenomen risicobedragen zijn dus afwijkend (groter) t.o.v. de kadernota 2023.

R16

Het regeerakkoord en de meicirculaire 2022 leiden tot een sterk verbeterde financiële positie van de gemeenten en een goede financiële basis in de periode tot en met 2025. Dit biedt mogelijk ook ruimte voor gemeenten om een tijdelijke financiële buffer op te bouwen, die verlichting kan bieden voor 2026.” Dat schrijft minister H.G.J. Bruins Slot van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in haar Contourennota. Echter vanaf 2026 is sprake van een afname van de groei van het accres en na 2026 komt in ieder geval voor Landgraaf het nadelig effect van de herverdeling ten volle op. Over de financiële positie van gemeenten na 2026 blijven grote zorgen bestaan. Veel van de extra middelen zullen vanaf dat jaar weer wegvallen door het stopzetten van de normeringssystematiek en de terugkeer van de opschalingskorting ter grootte van € 675 miljoen structureel. Voor Landgraaf minimaal een bedrag van € 1 miljoen structureel nadelig. De minister biedt nu géén oplossing voor de financiële positie van de

gemeenten vanaf 2026. Pas in september komt “de richting van de oplossing” daarvoor.
We nemen als maximale impact na 2026 daarom een bedrag op van ca. € 1 miljoen structureel. We schatten de kans dat deze impact op komt na 2026 in als zeer hoog (100%) omdat de voorgestelde oplossingen zoals vergroting van het eigen belastinggebied alleen effect sorteren als landelijk de belastingdruk wordt verlaagd. Alhoewel dit risico pas op lijkt te komen na 2026 en het laatste jaar van de meerjarenraming 2026 is, nemen we toch voor 2026 al een post op van € 1 miljoen.

R17

Er is een kleine kans dat een nog lopend bezwaar t.a.v. een geheven heffing uit 2013 leidt tot een terugbetaling. Gelet op de beperktheid van dit bedrag in samenhang met de kans dat dit aan de orde is hebben we dit als pm post opgenomen in de tabel.

2.1.1 Programma 1 - Veiligheid

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):
R. de Boer en A. Schiffelers

Verantwoordelijke afdelingshoofden:
R. Dautzenberg (BCZ), C. Blezer (TenH), T. Hanssen (BOR) en C. Goffin (MO)

Het programma Veiligheid omvat de volgende taakvelden:

1.10 Crisisbeheersing en brandweer

1.20 Openbare orde en veiligheid

Programma-samenvatting

Binnen het programma Veiligheid voeren we alle activiteiten uit waarmee we de openbare orde en veiligheid in Landgraaf (laten) verzorgen, handhaven en waar mogelijk verbeteren. Dit zijn zowel de lokale autonome taken alsook taken die we in regionaal, provinciaal of landelijk verband (waaronder de gemeenschappelijke regelingen) uitvoeren. Achtereenvolgens lichten we per taakveld de beleidsmatige speerpunten voor het komende begrotingsjaar toe.

Crisisbeheersing en brandweer

Veiligheidsregio Zuid-Limburg
Een deel van de openbare veiligheid betreft de crisisbeheersing bij incidenten en calamiteiten vanuit de Veiligheidsregio Zuid-Limburg. De Veiligheidsregio Zuid-Limburg is een samenwerkingsverband van de brandweer, de GHOR, de gemeenten en de politie. De gemeentelijke taak binnen de crisisbeheersing is de bevolkingszorg. Hierbij moet onder andere gedacht worden aan opvang van personen, aan milieubeheer en bouwbeheer. Ook crisiscommunicatie is een gemeentelijke taak. Diverse piketfunctionarissen waaraan de gemeente Landgraaf een substantiële bijdrage levert, voeren deze taken uit voor de gehele regio Zuid-Limburg.

Het beleidsplan, vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio en gebaseerd op het vastgestelde risicoprofiel, heeft betrekking op alle taken van de Veiligheidsregio en geeft in een cyclus van vier jaar de kaders die door de operationele partners worden uitgewerkt of uitgevoerd.
In 2023 is het risicoprofiel van kracht dat in 2019 is vastgesteld. Dit profiel is opgemaakt in nauwe samenwerking met de Veiligheidsregio Noord-Limburg. Qua risico's en impact en waarschijnlijkheid is in de basis niets veranderd ten opzichte van het vorige profiel. Enkele incidenttypes zijn nader uitgesplitst en er zijn drie nieuwe types aan toegevoegd te weten: extreem geweld/terrorisme, extreme neerslag en grootschalige cyberaanval. In 2023 zal het nieuwe risicoprofiel dat ingaat op 2024 opgesteld worden en ter besluitvorming voorgelegd worden. Medio 2023 vindt besluitvorming plaats over het MJB brandweerzorg 2024-2027. De gemeenteraad zal hieraan voorafgaand in de gelegenheid worden gesteld haar wensen en bedenkingen t.a.v. het beleid kenbaar te maken.

Bij de uitvoering op gebied van openbare orde en veiligheid zijn behalve de medewerkers van het cluster OOV van de afdeling BCZ ook de Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's) en de toezichthouders van de afdeling Toezicht en Handhaving van de gemeente alsook de politie betrokken. De taken van de gemeentelijke functionarissen van Toezicht en Handhaving op terreinen als bouwtoezicht en milieutoezicht zijn in de desbetreffende andere programma's van deze begroting ondergebracht.

Veiligheid

Op het gebied van integrale veiligheid heeft de gemeente de regierol en neemt een deel van de uitvoering (beheer en onderhoud in het openbaar domein) voor haar rekening. Ook bij de aanpak overlast gevende jeugdgroepen, overlast, verloedering en radicalisering wordt met de partners integraal aan oplossingen gewerkt. Specifiek op het vlak van de jeugdoverlast wordt de keten aangevuld door inzet van de zogeheten Straatcoaches. Zij vormen sinds 2020 een belangrijke schakel in de ketenaanpak en ervaring heeft geleerd dat deze schakel gedurende langere tijd nodig is. De inzet van de Straatcoaches wordt gecontinueerd en is in 2023 structureel geborgd in de programmabegroting. Daarnaast wordt de afdeling Bestuurlijke en Concernzaken (BCZ) in 2023 uitgebreid met een eigen coördinator zorg & veiligheid die de aanpak, waarbij inmiddels vele partijen betrokken (moeten) zijn, coördineert en die doorzettingsmacht heeft intern en richting ketenpartners.

Op het gebied van ondermijning wordt de coördinatie verzorgd door de gemeente in samenwerking met het RIEC Limburg. Ondermijning maakt steeds nadrukkelijker onderdeel uit van de bestuurlijke en ambtelijke bemoeienis en aanpak van ongewenste zaken. Het vergaren en verrijken van informatie speelt daarbij nadrukkelijk een belangrijke rol. Door op dit onderwerp te investeren, zoals we hebben afgesproken in de Kadernota Integrale Veiligheid, zijn we in twee jaar tijd van achterblijvende gemeente naar een voorbeeld van goed opgezette aanpak in de regio gegaan.

In het Veiligheidshuis Parkstad hebben we meerdere (proces)coördinerende taken ondergebracht, zoals huiselijk geweld, nazorg ex-gedetineerden en aanpak jeugd. In de regio wordt gewerkt aan de oprichting van een Zorg- en veiligheidshuis Parkstad.

Het Zorg- en veiligheidshuis speelt een rol in de totale keten en bovendien investeren we in de gemeente in continue verbetering van de samenwerking tussen zorg en veiligheid. We zien de toegenomen complexiteit van casuïstiek waarbij vrijwel altijd sprake is van een combinatie van problemen op het gebied van psychisch/sociaal functioneren en grensoverschrijdend/strafbaar gedrag. De verbetering van de aanpak borgen we zowel bestuurlijk als ambtelijk door periodieke overleggen met portefeuillehouders en betrokken ambtenaren en door het oppakken van de daaruit voortvloeiende afspraken. We verwachten in 2023 voorstellen omtrent de nieuwe governance van het zorg en veiligheidshuis en daarbij tevens de financiële consequenties.

Toezicht en Handhaving

Het toezicht op en de handhaving van de openbare orde krijgt alle aandacht door de inzet van de BOA's. De wijze waarop dit gebeurt, is vastgelegd in het Integraal Toezicht- en Handhavingsbeleid 2020-2024 en het daarbij behorende jaarlijkse Integraal Toezicht- en Handhavingsprogramma. De prioriteiten binnen het taakveld openbare ruimte liggen bij de onderwerpen: jeugdoverlast, vuurwerkoverlast, drugsoverlast, overlast door het niet opruimen van hondenpoep, toezicht op evenementen, illegale dumpingen en zwerfvuil en het dumpen van chemisch afval en alcoholbezit onder 18 jaar en verboden drankgebruik. In

dat kader zetten we steeds meer BOA-capaciteit in op de aanpak van jeugdoverlast. Naast de afhandeling van meldingen vinden er projectgerichte acties plaats, zoals de verkeershinder bij scholen, overlast door hondenpoep, controles in het kader van ondermijning en het Donkere Dagen Offensief. Een integrale aanpak en samenwerking staat bij de inzet voorop zowel intern met bijvoorbeeld het team Openbare Orde en Veiligheid als extern met de politie en de inzet van straatcoaches. Binnen het BOA-team wordt ruimte vrijgemaakt om op basisscholen gastlessen te verzorgen in het kader van het huidige programma 'Training 4 Kids (RVR08). Naast de integrale samenwerking op het gebied van jeugdoverlast werken de BOA's nauw samen met omliggende gemeenten en externe partners. Voorbeelden daarvan zijn de samenwerking in het kader van incidenten, evenementen zoals Pinkpop en de samenwerking met de Groene Brigade.

Om het voorgaande te bewerkstelligen, is in 2023 de BOA-capaciteit met twee fte en één extra lease-voertuig uitgebreid en worden in 2023 in totaliteit vier BOA's opgeleid tot jeugdboa. De afdeling Toezicht en Handhaving zet in 2023 verder in op het verminderen van de administratieve taken en - lasten en de doorontwikkeling en verdere professionalisering aan de hand van systemen. Communicatie vormt een continue onderwerp van aandacht. Er vindt structureel overleg plaats tussen de afdeling Toezicht en Handhaving en het team Communicatie.

Bovendien gaat de burgemeester samen met de afdeling Toezicht en Handhaving en het team Openbare Orde en Veiligheid de wijken in om opnieuw het gesprek aan te gaan met de inwoners. Deze resultaten verwerkt de afdeling Toezicht en Handhaving in een geactualiseerde prioritering en het Integraal Toezicht- en Handhavingsbeleid. De intensieve samenwerking tussen de afdeling Toezicht en Handhaving en het team Openbare Orde en Veiligheid zal leiden tot een integrale en brede aanpak binnen het veiligheidsdomein.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2018	2019	2020	2021
Aantal uitrukken brandweer.	Jaarstukken Veiligheidsregio Z-L	324	358	338	292
Aantal meldingen huiselijk geweld via Veiligheidshuis.	Veiligheidshuis Kerkrade/Veilig Thuis	311	323	332	259
- waarvan aantal huisverboden		9	3	7	4
Aantal gevallen nazorg ex-gedetineerden via Veiligheidshuis.	Veiligheidshuis Parkstad	25	23	33	38
Aantal meldingen/klachten melddesk T&H.	Melddesk	1.664	1.927	2.316	2.627

Beleidsindicatoren BBV

Beleidsindicatoren (BBV) – waarstaatjegemeente.nl	Bron	2018	2019	2020	2021
Aantal verwijzingen naar Halt (per 1.000 jongeren) van 12-18 jaar.	Bureau Halt	11	14	16	12
Aantal winkeldiefstallen (per 10.000 inwoners).	dataportaal politie	7,98	7,98	10,42	6,17
Aantal geweldsmisdrijven (per 10.000 inwoners).	dataportaal politie	0,55	0,51	0,47	0,54
Aantal diefstallen uit woningen (per 10.000 inwoners).	dataportaal politie	5,98	10,07	5,15	3,90
Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (per 10.000 inwoners).	dataportaal politie	50,78	52,14	47,80	46,70

Beleidskader programma

Omschrijving Kader	Actualiteit
Samenwerkingsovereenkomst Dierenbescherming 2012-2027.	2012
Beleidslijn voor de toepassing van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) gemeente Landgraaf 2015.	2015
Regionaal Risicoprofiel 2019 Veiligheidsregio Zuid-Limburg.	2019
Integraal Toezicht- en Handhavingsbeleidsplan 2022.	2020
Kadernota integrale veiligheid SVBBL 2020-2023.	2019
Meerjarenbeleidsplan Samen Veilig 2020-2023 Veiligheidsregio Zuid-Limburg.	2020
Integraal Toezicht- en Handhavingsprogramma.	2023
Damoclesbeleid 2020.	2020

Wat willen we bereiken?

Doelen	
1.1	Een veilig Landgraaf.
1.2	Betere naleving van wet- en regelgeving en minder overlast, vandalisme en verhuftering.

Score effectindicatoren

Score effectindicatoren	2017	2019	2020	2021	Ambitie	Termijn
Indicator (bron: Parkstad in cijfers */Gezondheidsatlas/meldesk)	L	L	L	L	L	L
1.1.1 % Onveiligheidsgevoelens in eigen buurt.	30%	39%	34%	*	30%	2026
1.2.1 Ervaren overlast in de buurt (schaalscore).	2,40	2,80	*	*	2,5	2026
1.2.2 Aantal meldingen jeugdoverlast	**	**	**	189	95	2026
1.2.3 Aantal meldingen vuurwerkoverlast	**	**	**	256	128	2026
1.2.4. Aantal meldingen overlast hondenpoep	28	19	30	27	14	2026
1.2.5 Aantal meldingen illegale (afval)dumpingen ***	79	125	179	210	105	2026

** Het burgeronderzoek vindt tweejaarlijks plaats. In het meest recente onderzoek in 2021 heeft deze vraag geen deel uitgemaakt van de enquête.*

** Cijfers zijn pas sinds 2021 representatief. Dit heeft er mee te maken met het feit dat sinds 2021 ook de meldingen uit eigen waarneming en de wachtdiensttelefoon zijn geregistreerd

*** Hierin zijn de cijfers van drugsdumpingen niet opgenomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
1.1.1	Op peil houden van de taakstelling in de Veiligheidsregio (o.a. opleiding en training t.b.v. de lokale en regionale taken in de crisisbeheersing) en inzet personeel (o.a. medewerk(st)ers onder regionaal piket).
1.1.2	Coördinatie op bestuurlijke aanpak/ondermijning vanuit een proactieve houding.
1.1.3	(preventie) regierol bij directe aanpak van overlast gevende jeugd; directe aanpak woonoverlast en verloedering; directe aanpak drugspanden (Damoclesbeleid); deelname aan het Veiligheidshuis; voorkoming en procesondersteuning (casusaanpak) radicalisering.
1.1.4	Uitvoeren van de eigen rol in de veiligheidsketen (o.a. coördinatie openbare orde en veiligheid bij (grote) evenementen).
1.2.1	Terugdringen van overlast in de openbare ruimte, mede door gebiedsgerichte controles op hondenpoep, verkeersoverlast bij scholen en dumpafval.
1.2.2	Uitvoeren van integraal toezicht in de openbare ruimte.
1.2.3	Handhaving alcoholverbod 18- in sportkantines.
1.2.4	Uitvoeren van bevolkingscontroles.
1.2.5	Uitvoeren van toezicht tijdens evenementen.
1.2.6	Het afhandelen van alle meldingen en klachten.
1.2.7	Het uitvoeren van flexcontroles.
1.2.8	Het houden van toezicht en handhaven op jeugdoverlast.
1.2.9	Het toezicht houden op woningen waarvan de bewoner met vakantie is.
1.2.10	Het actualiseren van de prioritering en het Integraal Toezicht- en Handhavingsbeleid.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023	Norm
1.1.2.1 Aantal behandelde casussen in het lokaal bestuurlijk overleg	< 40
1.1.2.2 Aantal behandelde casussen op ondermijningstafel	< 4
1.1.3.1 Bestuurlijke maatregelen ex artikel 13b van de Opiumwet (Damoclesbeleid).	< 40
1.2.1.1 Uitgevoerde projectmatige controles overlast hondenpoep en verkeersoverlast bij scholen.	4
1.2.2.1 Uitgevoerde controles bij woningen waarvan de bewoner met vakantie is.	150
1.2.2.2 Uitgevoerde integrale controles tijdens evenementen.	40
1.2.3.1 Uitgevoerde controles op drank en horeca 18- in sportkantines.	10
1.2.4.1 Uitgevoerde integrale controles Basis Registratie Personen.	> 30

Wat mag het kosten?

Financiën programma 1

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	131	271	327	311	294	294
- Directe salarislasten	894	1.053	1.218	1.235	1.286	1.318
- Overige directe lasten	2.706	2.973	2.940	3.024	3.066	3.114
- Kapitaallasten	6	6	6	6	6	6
Totaal lasten bestaand beleid	3.607	4.032	4.165	4.265	4.358	4.439
Saldo bestaand beleid	**-3.475**	**-3.761**	**-3.837**	**-3.955**	**-4.064**	**-4.145**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	190	196	203	209
- Overige directe lasten	0	0	123	118	118	118
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	313	314	320	327
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-313**	**-314**	**-320**	**-327**
SALDO taakveld	**-3.475**	**-3.761**	**-4.150**	**-4.268**	**-4.384**	**-4.471**
Investeringen			*0*			

In bijlage 2 van de programmabegroting worden de lasten en baten per taakveld weergegeven.

Bijdrage aan Verbonden Partijen

Verbonden partijen *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
GR Anti-discriminatievoorziening - centrumgem. Maastricht	31	31	31	31	31
GR Veiligheidsregio ZL	2.368	2.405	2.488	2.529	2.577
Totaal	**2.399**	**2.436**	**2.519**	**2.560**	**2.608**

Toelichting bijdrage aan Verbonden Partijen

GR Anti-discriminatievoorziening

De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage voor de GR Anti-discriminatievoorziening wordt betaald aan de centrumgemeente Maastricht naar rato van het aantal inwoners. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 31.174.

GR Veiligheidsregio Zuid-Limburg

De begroting van de GR Veiligheidsregio Zuid-Limburg is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 31.
In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 2.404.910.

Bijdrage aan Professionele Gesubsidieerde Organisaties

Professionele gesubsidieerde organisaties *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
Stichting Dierenbescherming Limburg	26	27	27	28	29
Stichting Slachtofferhulp Nederland, regio Zuid-Limburg	15	15	15	15	15
Veiligheidshuis	106	123	123	123	123
Totaal	**146**	**164**	**165**	**166**	**166**

Toelichting bijdrage aan Professionele Gesubsidieerde Organisaties

De stichting Dierenbescherming voert voor de gemeente de zorgplicht uit voor gevonden dieren met een vermeende eigenaar binnen de gemeentegrens. Daarnaast adviseert de stichting de gemeente Landgraaf gevraagd en ongevraagd over het dierenwelzijn. De vergoeding voor de opvang van zwerfdieren aan stichting Dierenbescherming Limburg is conform de afspraken van art. 5 in de samenwerkingsovereenkomst 2012-2027. In 2023 wordt dit geraamd op € 26.825.

Aan de Stichting Slachtofferhulp Nederland, regio Zuid-Limburg, wordt een subsidie beschikbaar gesteld, op basis van het aantal inwoners per 1 januari van het jaar. In 2023 wordt dit geraamd op € 15 duizend.

Voor de begroting 2023 van het Veiligheidshuis is een bijdrage geraamd van € 122.570. Deze bedragen worden vastgesteld op basis van de goedgekeurde begroting van het Veiligheidshuis.

Wat zijn de risico's?

We onderkennen geen majeure risico’s in dit programma.

2.1.2 Programma 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):
F. Janssen en B. Smeets

Verantwoordelijke afdelingshoofden:
F. Geurts (ROG) en T. Hanssen (BOR)

Het programma Verkeer, vervoer en waterstaat omvat de volgende taakvelden:

2.10 Verkeer en vervoer

2.20 Parkeren

2.30 Recreatieve havens (n.v.t. in Landgraaf)

2.40 Economische havens en waterwegen (n.v.t. in Landgraaf)

2.50 Openbaar vervoer (n.v.t. in Landgraaf)

Programma-samenvatting

Binnen dit programma wordt gewerkt aan de kwaliteit van de openbare ruimte en het op peil houden en waar mogelijk verbeteren van de leefbaarheid, bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Dit doen wij door te zorgen voor een goed en veilig functionerend verkeerssysteem en door adequaat beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Daarbij betrekken wij burgers, belangenorganisaties en andere partners zodat de kwaliteit optimaal aansluit op de behoeften en burgers zich medeverantwoordelijk voelen voor de kwaliteit van de openbare ruimte en het beheer daarvan. Achtereenvolgens lichten we per taakveld de beleidsmatige speerpunten voor het komende begrotingsjaar toe.

Verkeer en vervoer

<u>Verkeers-, vervoers- en parkeerbeleid</u>
Het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan Landgraaf (GVVP, 2017) bevat het gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid. Het GVVP gaat in op vijf thema's: (Hoofd)wegenstructuur en bereikbaarheid, verkeersveiligheid en weginrichting, fietsverkeer, openbaar vervoer en parkeren. Naast diverse beleidsuitgangspunten bevat het GVVP een uitvoeringsprogramma dat gebaseerd is op een knelpuntenanalyse.

De doelstellingen van het GVVP zijn:
- Het bewaken en verbeteren van de kwaliteit van de verkeersafwikkeling;
- Het verbeteren van de algehele verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid;
- Het stimuleren van het gebruik van de fiets;
- Het stimuleren van het gebruik van het openbaar vervoer;
- Het voorkomen van parkeeroverlast.

Vanuit het uitvoeringsprogramma van het GVVP worden reconstructieprojecten, verkeersmaatregelen en gedragsbeïnvloedingprojecten geïnitieerd. In 2023 wordt de Hoogstraat (vanaf de N300 tot en met de rotonde Heigank/Brunssummerweg) gereconstrueerd en wordt gestart met de reconstructie van de Hoofdstraat (tussen de Einsteinstraat en de markt) uitgevoerd. Op het kruispunt Reeweg-Vogelzankweg wordt een nieuwe rotonde gerealiseerd en er wordt gestart met de voorbereiding van de verfijning van de 30km-zone in de Maastrichterlaan en/of Hovenstraat.

Daarnaast heeft de reconstructie van de Hoogstraat vanaf de Heigank/Brunsummerweg tot aan centrum Op de Kamp hoge prioriteit. De uitvoering hiervan is echter afhankelijk van de snelheid waarmee incourant vastgoed langs de Hoogstraat kan worden verworven en deze locaties kunnen worden herontwikkeld (o.a. ten behoeve van parkeren). Ingezet wordt op het binnenhalen van subsidiegelden voor deze reconstructie, naast de reeds verworven bijdrage uit de Regiodeal Parkstad voor de aankopen.

Verder liften we mee met diverse projecten die geïnitieerd worden vanuit andere beleidsvelden. Bestaande wegen worden daarbij zodanig aangepast dat ze beter voldoen aan het beleid uit het GVVP en bestaande knelpunten op het gebied van verkeer en parkeren worden opgelost. Tevens kan er tegemoet gekomen worden aan eventueel aanwezige wensen van bewoners. Zo worden in 2023 diverse straten opnieuw ingericht in het kader van rioolreconstructies en waterprojecten zoals de rioolreconstructie Karel Doormanstraat/Generaal Hodgesstraat, herinrichting Oude Mijnbuurt (project Het Eikske) en herinrichting Op de Heugden (Dormig). Daarnaast wordt er gestart met de uitvoering van de Leisurelane en wordt meegelift met het groot onderhoud wegverharding.

Tot slot blijven we ons inzetten op de realisatie van de Randweg Abdissenbosch. Deze stond tot eind 2022 op waakvlamstand omdat binnen de regels van de landelijke aanpak van het stikstofprobleem de aanleg van de Randweg niet mogelijk was. Het is zeer onzeker of hier in 2023 veranderingen in gaat komen. Samen met de Provincie blijven we de ontwikkelingen in de gaten houden en blijven we zoeken naar mogelijkheden om (een deel van) de Randweg aan te kunnen leggen. Mocht deze mogelijkheid ontstaan, dan wordt de planvoorbereiding direct opgepakt. Met Landesbetrieb Straßenbau NRW zullen nieuwe afspraken gemaakt moeten worden over de in voorbereiding zijnde aanleg van het Duitse deel van de Randweg, de B221n.

Dekking van de hierboven genoemde activiteiten vindt voor een belangrijk deel plaats uit een tweetal investeringsbedragen opgenomen in de begroting voor Reconstructieprojecten GVVP /ruggengraat en Verkeersveiligheidsprojecten. Kleinere verkeersmaatregelen, gedragsprojecten en verkeerskundige onderzoeken worden gefinancierd vanuit het regulier budget voor Verkeersbeleid. Het budget voor Verkeersbeleid wordt met ingang van 2023 met € 20 duizend verhoogd. Alle activiteiten die vanuit dit budget worden geïnitieerd leveren een belangrijke bijdrage in het behalen van de doelstellingen van het GVVP (met name t.a.v. verkeersveiligheid maar ook bereikbaarheid, fietsverkeer, parkeren en openbaar vervoer). Het beschikbare budget (€ 68 duizend) bleek in de praktijk niet meer voldoende om alle gewenste activiteiten te kunnen uitvoeren.

De ambtelijke capaciteit voor verkeer wordt in 2023 uitgebreid met 1/3 Fte. Deze uitbreiding is noodzakelijk vanwege het uitdijende takenpakket binnen dit taakveld. Dit komt onder andere door de jaarlijkse toename van het aantal meldingen over verkeerssituaties (rijsnelheid, verkeersveiligheid, parkeren etc.). In 2015 kregen we 112 meldingen, maar inmiddels loopt dit aantal op tot 247 in 2021; dit

leidt tot 270 uur extra inzet. Daarnaast is er sprake van nieuwe taken dan wel taken die zijn geïntensiveerd, zoals:
1. Het realiseren van openbare laadpalen. De gemeente plaatst deze palen niet zelf maar is wel verantwoordelijkheid voor het bepalen van de juiste locatie van de laadpaal, het afstemmen met de buurt en het nemen van het verkeersbesluit zodat de parkeerplaatsen niet door gewone auto's worden bezet. De komende jaren komen er heel veel laadpalen bij. Dat legt dus een extra beslag op de verkeersmedewerkers (circa 60 uur per jaar).
2. Het aantal integrale infrastructurele projecten is de afgelopen jaren fors gestegen. Bij alle projecten waar sprake is van een herinrichting van de openbare ruimte, is de verkeerskundige als wegontwerper aan zet. Naast de verkeerskundige projecten zoals die voortkomen uit het Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan, komen er ook projecten voort vanuit het waterbeleid en de transformatieopgave en de regio (Leisurelane). Ook wordt bij elk groot onderhoudsproject gekeken of er aanpassingen nodig zijn aan het wegprofiel; dat is vaak aan de orde en ook in die gevallen zorgt de verkeerskundige voor het wegontwerp; hier is circa 200 uur extra inzet mee gemoeid.

De afgelopen jaren zijn er landelijk, provinciaal en regionaal diverse ontwikkelingen gaande op het gebied van het verkeers- en vervoersbeleid. Zo wordt slimme en duurzame mobiliteit steeds belangrijker. Fietsstimulering, thuiswerken en de elektrificatie van de mobiliteit zijn focuspunten die ervoor zorgen dat mensen hun mobiliteit steeds slimmer en schoner vormgeven. Ze leveren ook een belangrijke bijdrage in de klimaatdoelstellingen en vitaliteit en gezondheid van mensen. Activiteiten om dit te bereiken, richten zich niet alleen op de reizigers zelf maar ook op stakeholders die mobiliteit veroorzaken. Als gemeente hebben we daarin ook een verantwoordelijkheid en moeten daarin het goede voorbeeld geven. In het GVVP wordt daar nog weinig aandacht aan besteed, maar daar zijn we desondanks wel mee aan de slag. Wij willen vooral een fietsvriendelijke gemeente zijn. Bij de in 2023 geplande wegreconstructies krijgt de fiets daarom extra aandacht en prioriteit. In het nieuwe GVVP dat rond 2025/2026 wordt opgesteld, zal dit worden meegenomen.

Integraal beheer

Het beheer van de openbare ruimte ligt verspreid over de programma's 2 (wegbeheer), 5 (groenbeheer) en 7 (waterbeheer en ongediertebestrijding). Ook het beheer van de accommodaties is verdeeld over meerdere programma's. Reden om de wijze waarop wij invulling geven aan het integrale beheer van de openbare ruimte en de accommodaties op te nemen in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen. In deze paragraaf zijn ook de door uw raad eerder vastgestelde onderhoudsniveaus voor alle kapitaalgoederen opgenomen.

Wegonderhoud

Budgettair hebben we voldoende middelen om al het wegonderhoud uit te voeren met inbegrip van het resterende achterstallig onderhoud. Vanaf 2021 hebben we € 300 duizend minder budget opgenomen, dit realiseren we door beter aan te besteden en slimmer samen te werken. Middels jaarlijkse weginspectie monitoren wij de onderhoudstoestand van de wegen en hieruit kunnen wij bepalen of de achterstalligheid conform planning afneemt. Het onderhoud wordt zoveel als mogelijk clustergewijs uitgevoerd. Door een integrale aanpak wordt overlast voor omwonende zoveel als mogelijk voorkomen. Burgers belangengroeperingen e.a. binnen een projectgebied worden geïnformeerd over plannen, ontwikkelingen, voortgang en waar mogelijk betrokken bij voorbereiding en onderhoud.

Straatmeubilair

Gezien het beschikbare budget worden inrichtingselementen (straatmeubilair) in de openbare ruimte alleen dan vervangen als het strikt noodzakelijk is. De vervanging betreft voornamelijk verkeersborden en meubilair om de veiligheid voor de weggebruiker te waarborgen.

Fietspaden

Fietspaden, deels in het buitengebied, zijn in het kader van recreatie, toerisme en het gezonde imago van de gemeente opgenomen in het onderhoud. Bestaande fietspaden worden verbeterd zodat er een aaneengesloten fietsverbinding ontstaat die kan worden opgenomen in het knooppuntennetwerk.

Gladheidsbestrijding

Gladheidbestrijding wordt uitgevoerd op basis van het vastgestelde beleidsplan “gladheidbestrijding Parkstad Limburg” en het jaarlijks vastgestelde routeplan van de gemeente Landgraaf.

Openbare verlichting

Het beleidsplan openbare verlichting en het jaarlijkse uitvoeringsprogramma zijn erop gericht om zo efficiënt mogelijk het volledige arsenaal van armaturen om te vormen naar duurzame en energiezuinige LED-verlichting. De volledige realisatie van de omvorming naar LED is voorzien in 2028. Masten worden alleen dan vervangen als uit het stabiliteitsonderzoek blijkt dat deze mogelijk gevaar op kunnen leveren. Voor vervanging van onveilige masten is € 8 duizend opgenomen in deze begroting. Het nieuwe beleids- en beheerplan gaan we dit jaar opstellen samen met onze contractpartner.

Reiniging

De gemeentelijke wegen worden in het voorjaar tweemaal en in het najaar driemaal ten tijde van bladval geveegd. Door het verbod op chemische onkruidbestrijding, ontwikkelen kruidachtigen en grassen in de goten zich veel sneller dan voorheen. Op basis van uitgevoerde metingen (momentopname) is geconcludeerd dat een hogere beeldkwaliteit wordt geleverd dan het door de gemeenteraad vastgestelde niveau. Door het verhouten van ondergrondse delen van onkruiden en de toename van klinkerverhardingen zal op termijn de onkruiddruk toenemen. Minder vegen resulteert daarnaast in snellere en grotere vervuiling van kolken en riolen.

De gemeentelijke veegwagen wordt ingezet voor de drie centra en op accentpunten in de gemeente. De eigen dienst reinigt de HUP’s en zwerfafval wordt dagelijks geprikt, waarbij de kernen de prioriteit hebben. Vanaf begin 2019 ruimt RD4 dumpingen in de Parkstadgemeenten op en registreert gedetailleerd zodat inzicht wordt verkregen in het ontwijkgedrag per gemeente. Daarnaast wordt gemonitord welk effect beleidskeuzes t.a.v. afval van de verschillende gemeentes hebben op illegaal dumpen. Voor het opruimen van illegale stortingen van asbest en chemisch drugsafval worden gespecialiseerde bedrijven ingezet, evenals voor het bestrijden van ongedierte. Om op jonge leeftijd al bewust te worden om zwerfvuil te voorkomen wordt op scholen voorlichting gegeven en worden burgers die op eigen initiatief zwerfvuil ruimen beloond. De pilot opruimen van dumpingen heeft opgeleverd dat de eigen buitendienst veel beter in staat is om adequaat te reageren zodat bijplaatsing van afval voorkomen wordt. Kleine dumpingen worden dagelijks door de eigen dienst opgeruimd. Voor grotere dumpingen wordt blijvend Rd4 ingeschakeld. Dit is ondergebracht in het basispakket dat de gemeenten afnemen. In 2022 gaat Rd4 voorbereidingen treffen voor een digitale registratie en monitoringtool om meer inzicht te krijgen in

ontwijkgedrag. Voor riool en water als onderdeel van het integraal beheer van de openbare ruimte verwijzen wij naar programma 7 (volksgezondheid en milieu).

Parkeren

Het gemeentelijke beleid ten aanzien van parkeren staat opgenomen in het GVVP. Als algemene doelstelling geldt dat parkeeroverlast zoveel mogelijk moet worden voorkomen. Nieuwe ontwikkelingen die een toename veroorzaken in de parkeerbehoefte moeten deze toename zo veel als mogelijk op eigen terrein opvangen. In samenhang met het beleidsveld duurzaamheid wordt er verder gewerkt aan een duurzaam mobiliteitsbeleid. Hierbij is er ook aandacht voor voldoende oplaadpunten voor auto's en een goede spreiding daarvan.

Parkeren in centra

In de winkelcentra accepteren we een maximale bezettingsgraad van 90%. Voor winkelcentrum Op de Kamp zetten wij in op het verlagen van de parkeerdruk. Enerzijds door het aanleggen van extra parkeerplaatsen in het gebied achter de Hema (sloop cellencomplex politie) en langs de Dorpsstraat (tegenover Johan Frisostraat). Anderzijds door onze eigen werknemers te stimuleren minder met de auto naar het werk te komen en door onze dienstreizen te verduurzamen door de inzet van e-bikes en speed-pedelecs. De in 2020 aangegane samenwerking met het programmabureau Zuid-Limburg Bereikbaar, welke ons hierin ondersteund, wordt in 2023 voortgezet. In de beide andere centra is geen sprake van een te hoge parkeerdruk en daar zijn vooralsnog geen regulerende maatregelen nodig c.q. gewenst.

Parkeren in woonbuurten

Een bezettingsgraad tot 100% is toegestaan in woonbuurten mits hierdoor geen problemen ontstaan op het gebied van bereikbaarheid, verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid. Parkeerproblemen worden bij voorkeur opgelost met de traditionele maatregelen zoals parkeerverboden, stilstaan verboden, uitbreiden parkeercapaciteit en fysieke maatregelen. Betaald parkeren en parkeervergunningen passen we niet toe. Bij ongewenste menging van lang- en kortparkeerders kiezen wij voor een parkeerschijfzone. Door toepassing van wijkacupunctuur en door slim aan te haken op 'groot onderhoudsprojecten' proberen wij op efficiënte wijze de parkeercapaciteit te vergroten.

Voortuin- en trottoir-parkeren zijn in beginsel niet toegestaan. Het komt echter veelvuldig voor en een strikte naleving van dit beginsel is niet altijd realistisch/wenselijk. Via herstructurering, wijkacupunctuur en wegreconstructies werken wij aan het toevoegen van meer openbare parkeerplaatsen. Tot die tijd staan we deze vormen van parkeren in woonbuurten met een hoge parkeerdruk oogluikend toe, uiteraard voor zover dat niet leidt tot negatieve gevolgen voor bereikbaarheid, afwikkeling en veiligheid voor andere weggebruikers.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2018	2019	2020	2021
Aantal verkeersongevallen.	Webapplic. statistiek ongevallen	144	142	116	135
Aantal slachtoffers.	Webapplic. statistiek ongevallen	28	16	22	17
Aantal burgers in buurtoverleggen.	overlegverslagen	113	90	55	15 *
Asfaltverhardingen in m2.	Beheersysteem Kikker	1.029.629	1.024.126	1.022.226	1.021.789
Elementverharding in m2.	Beheersysteem Kikker	1.097.596	1.103.069	1.108.688	1.108.132
Aantal meldingen uit de melddesk van BOR, waarvan de top 5 zijn:		6.029	5.832	6.480	6.299
- groen	BOR	1.571	1.760	1.910	1.880
- wegen en trottoirs	BOR	892	883	903	881
- reiniging en hondenpoep	BOR	1.605	1.275	1.719	1.299
- straatmeubilair en borden	BOR	642	672	689	661
- riolering en water	BOR	477	387	439	582
- dieren en ongedierte	BOR	---	400	369	372

** Als gevolg van Covid-19 heeft er slechts 1 buurtoverleg plaatsgevonden, uiteraard is wel telefonisch of digitaal contact geweest met buurtverenigingen.*

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

Verkeersongevallen

In Landgraaf vinden ongevallen heel verspreid plaats. Er zijn geen specifieke locaties waar veel ongevallen plaatsvinden. Dat maakt het lastig om verkeersveiligheidsmaatregelen goed te prioriteren. Zowel in Landgraaf als landelijk blijkt het aantal ongevallen helaas niet meer af te nemen en zelfs te stijgen. In Landgraaf schommelt het aantal ongevallen al jaren rond de 120 tot 150. Het aantal slachtoffers ligt tussen de 15 en 30. Hierbij zijn steeds vaker fietsers betrokken. Afleiding in het verkeer (gebruik smartphones) en de toename van het gebruik van e-bikes met zijn hogere rijsnelheden (met name ook door ouderen) zijn belangrijke oorzaken in het ontstaan van ongevallen. Inspanningen om de verkeersveiligheid te verbeteren (treffen fysieke maatregelen, voorlichting, educatie en handhaving) blijven belangrijk en hebben hoge prioriteit. Hierbij heeft de fiets extra aandacht nodig.

Melddesk BOR

Het aantal melddesk meldingen is al jaren stabiel met gemiddeld rond de 120 meldingen per week. Hieruit concluderen wij dat het systeem de laagdrempeligheid heeft die vooraf beoogd werd te bereiken. Ook het aantal meldingen per categorie is relatief constant. De fluctuaties in het aantal meldingen per categorie heeft vooral te maken met de weer- en klimaatinvloeden. In een jaar met extreme buien zijn er meer meldingen over wateroverlast en in een groeizaam jaar zijn er meer meldingen over groen en reiniging (onkruid op verhardingen).

Beleidsindicatoren BBV

Voor het programma 2 zijn geen verplichte beleidsindicatoren opgenomen in de vigerende regeling beleidsindicatoren gemeenten.

Beleidskader programma

Omschrijving Kader	Actualiteit
Kwaliteitsgids BOR.	2012
Integraal beheerplan openbare ruimte.	2012
Gladheidbestrijdingsplan.	2012
Beheerplan openbare verlichting 2016-2020.	2015
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan Landgraaf.	2017
Visie op mobiliteit (braining the future) - Parkstad.	2020
Uitvoeringsagenda Mobiliteit (braining the future) - Parkstad.	2022

Wat willen we bereiken?

Doelen
2.1 Een goed en veilig functionerend verkeers- en vervoerssysteem.
2.2 Burgers participeren actief in hun woon- en leefomgeving.
2.3 Behoud en versterking van de leefbaarheid (een schone, hele, veilige, prettige en vitale woon- en leefomgeving) in alle buurten.

Score effectindicatoren

Score effectindicatoren	2017	2019	2021	Ambitie	Termijn
Indicator (bron: Parkstad in cijfers *)	L	L	L	L	L
2.1.1 Waardering verkeersvoorzieningen in de buurt (schaalscore).	7,2	7,1	*	7,5	2026
2.2.1 Mate van tevredenheid van de burger over het beheer en onderhoud in de buurt (schaalscore).	6,8	6,7	*	6,8	2026
2.2.2 Percentage inwoners dat tevreden is met buurtvoorzieningen.	68%	67%	*	70%	2026
2.3.1 Percentage inwoners dat zich medeverantwoordelijkheid voelt voor leefbaarheid in de buurt.	81%	78%	*	85%	2026

* Het burgeronderzoek vindt tweejaarlijks plaats. In 2021 heeft de laatste enquête plaatsgevonden, de eerstvolgende enquête dienstverlening vindt plaats in 2022. Zie voor alle cijfers ook: https://parkstad.incijfers.nl/. In 2021 heeft deze vraag geen onderdeel uitgemaakt van de enquête.

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
2.1.1	Uitvoeren uitvoeringsprogramma Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan.
2.1.2	Voorbereiden aanleg Randweg Abdissenbosch.
2.2.1	Betrekken van burgers en belangenorganisaties bij de beleidsvoorbereiding, -realisatie en -evaluatie.
2.2.2	Door middel van frequent overleg burgers mede-verantwoording laten nemen voor het beheer en onderhoud.
2.2.3	Continuering van de ondersteuning/facilitering van maatschappelijke/burger initiatieven.
2.2.4	Stimuleren van zelforganisatie en initiatieven door bewoners.
2.2.5	Faciliteren van de buurtorganisaties.
2.3.1	Onderhouden en beheren van de openbare ruimte.
2.3.2	Realiseren van reconstructies en groot onderhoud.
2.3.3	Het verder omvormen van het arsenaal aan armaturen naar duurzame energiezuinige LED-verlichting.
2.3.4	Onderhouden van recreatieve en toeristische fietsroutes.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023	Norm
2.1.1.1 Reconstructie Hoogstraat (N300-Heigank)	2023
2.1.1.2 Start uitvoering Reconstructie Hoofdstraat (Einsteinstraat-markt)	2023
2.1.1.3 Rotonde Reeweg-Vogelzankweg	2023
2.1.1.4 Aanpassen weginrichting op beleid GVVP door mee te liften met projecten / werkzaamheden die geïnitieerd worden vanuit beleidsterreinen.	2023
2.1.1.5 Treffen van (kleine) infrastructurele verkeersveiligheidsmaatregelen.	2023
2.1.1.6 Uitvoeren gedragsbeïnvloedende verkeersveiligheidsmaatregelen.	2023
2.1.2.1 Monitoren landelijke ontwikkelingen stikstofproblematiek in relatie tot Planvoorbereiding realisatie Randweg Abdissenbosch en afstemming realisatie B221.	2023
2.3.1.1 Achterstallig onderhoud asfalt.	< 10%
2.3.1.2 Achterstallig onderhoud overige verharding.	< 10%
2.3.3.1 Omvormen van het areaal armaturen naar duurzame energiezuinige LED-armaturen met peildatum 2030 (Energie-convenant OV)	> 50%

Wat mag het kosten?

Financiën programma 2

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1.364	2.403	629	633	634	634
- Directe salarislasten	1.142	1.331	1.518	1.582	1.647	1.688
- Overige directe lasten	2.963	4.074	2.261	2.296	2.334	2.365
- Kapitaallasten	675	867	972	906	906	906
Totaal lasten bestaand beleid	4.779	6.273	4.750	4.784	4.887	4.959
Saldo bestaand beleid	**-3.415**	**-3.870**	**-4.122**	**-4.151**	**-4.253**	**-4.326**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	24	25	26	27
- Overige directe lasten	0	0	20	20	20	20
- Kapitaallasten	0	2	0	120	120	120
Totaal lasten nieuw beleid	0	2	44	165	166	167
Saldo nieuw beleid	**0**	**-2**	**-44**	**-165**	**-166**	**-167**
SALDO taakveld	**-3.415**	**-3.872**	**-4.166**	**-4.316**	**-4.419**	**-4.493**
Investeringen			*1.530*			

In bijlage 2 van de programmabegroting worden de lasten en baten per taakveld weergegeven.

De volgende investeringen maken deel uit van dit programma (tussen haakjes bedragen inclusief BTW):
De investeringsuitgaven in 2023 van € 1.529.890 (€ 1.851.167) totaal, betreft de volgende investeringen:

Uitbreidingsinvesteringen € 700.000 (€ 847.000):
Taakveld 210 Reconstructieprojecten GVVP - ruggengraat € 500.000 (€ 713.767)
Taakveld 210 Verkeersveiligheidsprojecten € 200.000 (€ 242.000)

Vervangingsinvesteringen € 829.890 (€ 1.004.167):
Taakveld 210 Openbare verlichting - masten € 10.000 (€ 12.100)
Taakveld 210 Openbare verlichting - armaturen naar LED € 230.000 (€ 278.300)
Taakveld 210 Vervangingsinvesteringen wegen € 589.890 (€ 605.000)

Bijdrage aan Verbonden Partijen

Verbonden partijen *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
GR RD4	306	318	353	364	370
Totaal	**306**	**318**	**353**	**364**	**370**

Toelichting bijdrage aan Verbonden Partijen

De bijdrage aan de GR RD4 in dit programma betreft de zaken die onder het pluspakket vallen en niet onder het reguliere basispakket van Rd4 vallen zoals opgenomen in programma 7. Deze taken zijn onder dit programma opgenomen omdat deze te maken hebben met verkeer, vervoer en waterstaat. Het betreft onder andere de straatreiniging, kolkenreiniging en gladheidsbestrijding. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 317.500.

In de voorgaande begrotingen werd onder dit programma alleen de kosten voor illegale dumpingen opgenomen, deze post is inmiddels opgenomen in het reguliere basispakket onder programma 7. De totale begroting van de GR Rd4 is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 28.

Wat zijn de risico's?

We onderkennen geen majeure risico's in dit programma.

2.1.3 Programma 3 - Economie

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):
F. Janssen en S. Kropman

Verantwoordelijke afdelingshoofd:
F. Geurts (ROG)

Het programma Economie omvat de volgende taakvelden:

3.10 Economische ontwikkeling

3.20 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

3.30 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingenanalyse

3.40 Economische promotie

Programma-samenvatting

Binnen dit programma stimuleren en faciliteren wij de economische dynamiek en ontwikkeling, de werkgelegenheid, de aanhaking met het onderwijs en de arbeidsparticipatie. Dit doen we door het stimuleren van de talentontwikkeling om zodoende het arbeidsperspectief te versterken. Door het op peil houden en mogelijk versterken van de randvoorwaarden voor een gezonde economische structuur en een goed ondernemersklimaat trachten we, in dialoog met de partijen die onze lokale economie vormgeven, de welvaart en het welzijn in Landgraaf te bevorderen. Dit met open oog en oor voor de behoeften van onze ondernemers, waarbij nadrukkelijk aandacht is en blijft voor het waar mogelijk verlagen van de regeldruk en de stroomlijning van procedures. Nieuwe, kansrijke initiatieven ondersteunen we vanuit een positieve grondhouding. We werken op regionale en Zuid-Limburgse schaal constructief samen en we benutten zoveel mogelijk de kansen van de (eu)regionale ligging en samenwerking.

Onder dit programma valt ook het gemeentelijk beleid op het gebied van Vrijetijdseconomie dat is gebaseerd op de doelstellingen en ambities die vastgelegd zijn in de nota Vrijetijdseconomie Landgraaf 2021-2030. Het moet Landgraaf nog aantrekkelijker maken voor zowel toeristen die de regio bezoeken als de inwoners van Landgraaf zelf. Daarbij spelen stadspromotie, het beleefbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed en een evenementencyclus een belangrijke rol. Ook op regionale en Zuid-Limburgse schaal wordt een optimale positionering van de Landgraafse vrijetijdseconomie nagestreefd.

Economische ontwikkeling

Het bestendigen en waar mogelijk uitbreiden van het aantal bedrijven en het aantal arbeidsplaatsen is een primair doel van het programma economie. Daar waar er zich in dat kader mogelijkheden aandienen, trachten we snel en adequaat te reageren; bijvoorbeeld op verzoeken van het bedrijfsleven voor uitbreiding of nieuwe initiatieven.

Het is evident dat deze taken in 2023 nog relevanter zijn dan ze al waren. De gevolgen van diverse crisissen zullen zich in 2023 naar verwachting verder aftekenen. Daar waar mogelijk zullen wij bedrijven met raad en daad bij staan.

In de cijfers van de effectindicatoren zien we dat het aantal vestigingen de afgelopen jaren is toegenomen. Ook voor wat betreft het aantal arbeidsplaatsen is er een stijgende lijn waarneembaar met een lichte terugval van de groei in 2021. Onze ambitie blijft het aantal arbeidsplaatsen boven de 10.000 te houden.

Een goede samenwerking tussen private – en publieke partijen blijft één van de basisvoorwaarden om nieuwe, economische dynamiek te genereren. Hierbij dient de gemeente niet alleen faciliterend op te treden, maar ook initiërend, waarbij innovatie en duurzaamheid prominente thema's zijn. Pilots zullen, in nauwe samenspraak met het bedrijfsleven, een voorbeeldfunctie kunnen vervullen, waarbij op termijn een verdere uitrol tot de mogelijkheden behoort (bijvoorbeeld: zonnepanelenproject MKB).

Door gebruik te maken van de bestaande netwerken, beleidsafstemming, promotie, acquisitie en ook middels regionale afstemming, proberen we het kwaliteit- en serviceniveau blijvend te verbeteren.

Landgraaf wil nadrukkelijk ook jong ondernemerschap stimuleren. De Stichting Starters Centrum en de Stichting Streetwise vervullen in dit kader een voorname, bemiddelende rol. Door jonge ondernemers daarnaast in ons Economische Platform te laten participeren, genereren we nieuwe dynamiek en voeren we vernieuwingen in het bestaande netwerk door. Zo borgen we tevens dat ook hun stem gehoord wordt. Streetwise voorziet de nieuw-gevestigde ondernemers daarnaast van een platform, Streetwise NXT, welke (nieuwe) ondernemers met elkaar in contact brengt. Door ondernemers in dezelfde beginfase van ontwikkeling samen te brengen (middels events en één-op-één doorverwijzing en contact), leren zij van elkaars kennis en ervaringen waardoor zij geprikkeld worden om innovatief te blijven. Dit is belangrijk voor de toekomstbestendigheid van de winkelgebieden. Relevante informatie voor ons als gemeente die voortkomt uit dit platform wordt vervolgens aan ons teruggekoppeld, opdat we adequaat kunnen inspelen op vragen en behoeften vanuit de (nieuwe) ondernemers.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Landgraaf wil een aantrekkelijke vestigingsplaats blijven voor nieuwe bedrijvigheid. Dat vraagt om goed bereikbare en toekomstbestendige bedrijventerreinen en winkelcentra. Door de aanleg van de Binnen- en Buitenring zijn onze bedrijventerreinen prima ontsloten. De aanleg van de randweg Abdissenbosch zal die bereikbaarheid nog verder verbeteren. Zoals uw raad weet, hebben we daarvoor ca. € 3,5 mln. gereserveerd.

De voorbije jaren is fors geïnvesteerd in de kwaliteit van onze centra. Desondanks kampt ook Landgraaf nog met leegstand in de winkelcentra en de aanloopgebieden. Het aanpakken van leegstand van commercieel vastgoed in de centra en aanloopgebieden is dan ook een speerpunt van ons beleid. In lijn de met SVREZL (Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg) streven we ernaar de drie winkelcentra compact te houden en retail buiten deze gebieden zoveel mogelijk te voorkomen.

Nadat de centra van Schaesberg en Waubach de laatste jaren flink zijn opgewaardeerd en toekomstbestendig zijn gemaakt, is nu winkelcentrum Op de Kamp aan de beurt. Dit winkelcentrum is in 2019 van eigenaar gewisseld. Er is een toekomstvisie opgesteld voor dit centrum waarin omschreven staat

dat, naast het tegengaan van leegstand, de levendigheid en aantrekkelijkheid van het winkelcentrum vergroot wordt door o.a. het aantrekken van een (nieuwe) derde supermarkt in de vorm van een discounter. Ons streven is om de horeca zoveel als mogelijk te concentreren aan het Raadhuisplein om winkelcentrum Op de Kamp als verblijfsgebied verder te versterken. Met deze opwaardering van het hoofdwinkelcentrum van Landgraaf, die naar verwachting in 2023 haar uitwerking zal hebben, wordt getracht de positie van dit centrum te versterken en toekomstbestendig te maken.

De toevoeging van een derde supermarkt aan winkelcentrum Op de Kamp zal hoogstwaarschijnlijk verschuivingen/verplaatsingen betekenen in het winkel/supermarktlandschap binnen Landgraaf. Deze ontwikkelingen en de consequenties worden op de voet gevolgd en waar nodig/mogelijk, wordt er actie ondernomen indien deze ontwikkelingen mogelijkerwijs negatieve effecten tot gevolg hebben.

Een versterkend effect heeft het feit dat Landgraaf onderdeel uitmaakt van de Regiodeal Parkstad Limburg met haar 'Buurtontwikkelingsplan Oud-Nieuwenhagen en Winkelcentrum Op de Kamp'. Het doel van dit plan ten aanzien van voorzieningen (retail) in deze buurt is om vanuit een samenwerking tussen publieke en private partijen ook te investeren in de kwaliteit, het voorzieningenniveau, het ondernemerschap en de leefbaarheid van de omgeving. Dit wordt bereikt door het zoveel mogelijk concentreren van winkels in het centrum en het verbeteren van de ruimtelijke randvoorwaarden zoals bereikbaarheid, parkeren en de openbare ruimte (ontmoeting).

Door een actieve begeleiding wordt kwalitatief nieuw ondernemerschap aan de winkelclusters toegevoegd, vindt transformatie plaats (in beperkte mate sloop) van vierkante meters overtollige winkelruimten naar andere functies en wordt ingezet op een reductie van de verborgen plancapaciteit. Landgraaf levert met de beoogde transformatie van 5.000 m2 commercieel vastgoed een wezenlijke bijdrage aan de taakstelling vanuit de Regiodeal Parkstad (16.000 m2).

Landgraaf beschikt over een drietal bedrijfsterreinen, namelijk Abdissenbosch, Stijthagen en Rukkener. Deze terreinen maken het mogelijk dat hier ca. 217 bedrijven operationeel zijn en ca. 2.729 mensen er een arbeidsplaats vinden. Landgraaf tracht alles in het werk te stellen om de bedrijfsterreinen aan te laten sluiten bij de wensen van de ondernemers om nu en in de toekomst te kunnen blijven ondernemen. Daar waar mogelijk zullen verzoeken tot uitbreiding worden gehonoreerd en ook zullen verzoeken tot het amoveren van incourant onroerend goed positief tegemoet worden getreden om zodoende nieuwbouw mogelijk te maken op de bedrijfsterreinen. Het slopen van de voormalige Essent gebouwen en de nieuwbouw van Van Cranenbroek zijn hier een goed voorbeeld van. Door de gerealiseerde Buitenring is de bereikbaarheid van de bedrijfsterreinen sterk toegenomen. In 2023 zal in het kader van het verbeteren van de verkeersveiligheid een rotonde worden aangelegd op bedrijfsterrein Abdissenbosch bij de kruising Reeweg/Vogelzankweg. Ook zal er een bushalte worden gerealiseerd aan de Vogelzankweg om de mogelijkheid voor het gebruik van openbaar vervoer te stimuleren.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Wij trachten ondernemers zo goed mogelijk te helpen en te ondersteunen. Via diverse kanalen (website, social media, etc.) zorgen we ervoor dat ondernemers op de hoogte worden gehouden van nieuws, ontwikkelingen en andere relevante en interessante informatie. De samenwerking met de Stadsregio Parkstad Limburg, het Ondernemershuis, het Mensontwikkelbedrijf en ISD BOL vergroot de informatie-

uitwisseling en versterkt de samenwerking, hetgeen leidt tot een efficiënte(re) en op maat gesneden aanpak.

Door te sparren met en met enige regelmatig bevragen van ondernemers weten we wat er speelt en leeft en kunnen we daar snel en adequaat op inspelen. Contacten en periodieke overleggen met de ondernemers/winkeliersverenigingen in Landgraaf, maar ook het Economisch Platform dragen hier positief aan bij. Ook de bedrijfsbezoeken die de wethouder samen met de accountmanager tenminste maandelijks aflegt zijn hier een goed voorbeeld van. Daarnaast zullen we nader onderzoeken hoe de stem van ondernemers buiten de vaste structuren nog beter gehoord kan worden; medio 2023 zullen wij uw raad informeren over de te ondernemen acties.

In lijn met ons beleid werken we daarnaast aan het duurzaam invullen van leegstaande panden in alle drie de kernwinkelgebieden door het stimuleren van nieuw en innovatief ondernemerschap in de succesvolle samenwerking met Stichting Streetwise. De samenwerking met Streetwise vindt op regionale schaal plaats en sinds halverwege 2020 op basis van een subsidierelatie, gecoördineerd door de Stadsregio Parkstad.

In 2020 is de vernieuwde subsidieregeling 'Stimuleren innovatief ondernemerschap in winkelkernen' geïmplementeerd. Middels deze subsidie wordt invulling/herbestemming van leegstaand commercieel vastgoed gestimuleerd. Een ondernemer die start in een leegstaand winkelpand in een van de drie winkelcentra, onder begeleiding van Streetwise, kan rekenen op een eenmalige impulssubsidie van € 6 duizend.

In de gebieden buiten de kernwinkelgebieden, waaronder de aanloopstraten, is herbestemming c.q. herontwikkeling van panden met een retailbestemming gewenst. De hiervoor beschreven subsidieregeling, in de vorm van een transformatiesubsidie, sluit ook hierop aan. Deze subsidie is erop gericht om functieverandering van winkelpanden buiten de kernwinkelgebieden te stimuleren. Hiervoor geldt dat een pandeigenaar die zijn pand transformeert naar een beter passende en toekomstbestendige functie, waarbij de retailbestemming verdwijnt, kan rekenen op een tegemoetkoming in de kosten van maximaal € 15 duizend.

Economische promotie

De Ondernemersdag is één van de vele momenten dat de gemeentelijke overheid en het Landgraafse bedrijfsleven elkaar treffen en in gezamenlijkheid Landgraaf en het Landgraafse bedrijfsleven promoten. Daarnaast dragen initiatieven zoals het Economisch Platform, waarbij actuele, economische en maatschappelijke initiatieven worden besproken, het Grensevent, waarbij de (eu)regionale contacten en samenwerking met de grensregio centraal staan, en evenementen zoals Pinkpop en de Cavemanrun bij aan de promotie van Landgraaf als vestigingsplaats voor nieuwe bedrijvigheid.

Regionale samenwerking
De samenwerking op regionale en Zuid-Limburgse schaal is een belangrijke pijler. Binnen Parkstad werken we nauw samen om beleid dat grensoverschrijdend is en/of waar overlap zit met elkaar te bespreken en waar mogelijk en gewenst op elkaar af te stemmen/aan te haken. Zodoende trachten we oneigenlijke concurrentie, miscommunicatie en onduidelijkheid voor ondernemers te voorkomen.

Op regionale schaal zijn we ook actief met het vormgeven van de retail in de regio. Daarvoor is een uitvoeringsprogramma Retail opgesteld met speerpunten zoals de aanpak van overtollige en ongewenste plancapaciteit, het stimuleren van ondernemerschap en investeren in 14 winkelclusters, en aanpak van de aanloopstraten (historische linten), zoals de Hoogstraat in Landgraaf.

In regionaal verband werken wij daarnaast ook aan de promotie en acquisitie van onze bedrijventerreinen met als doel bedrijven te werven en te begeleiden naar de meest geschikte locatie. In 2022 is in dit verband de website Business in Parkstad in gebruik genomen.

De samenwerking op Zuid-Limburgse schaal, in de vorm van Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL), vindt in aangepaste vorm doorgang. Dit wordt een samenwerking die een inhoud-gedreven strategische netwerkbenadering heeft en waarbij het vormen van allianties op basis van 'coalitions of the willing' rond de strategische opgaven in Zuid -Limburg het uitgangspunt is.

Landgraaf neemt in 2023 deel aan het ESZL-project 'Biodiversiteit en Duurzame Leefomgeving'. Het doel hiervan is om bestaande en nieuwe kennis omtrent dit onderwerp te vertalen naar het onderwijs en om daarmee de behoefte aan de groeiende vraag naar specialisten en vakmensen met geïntegreerde kennis over biodiversiteit en duurzame leefomgeving op te leiden.

In andere jaren waren er in de begroting structureel middelen opgenomen voor deelname aan de ESZL. Vanwege het uitblijven van concrete activiteiten zijn die middelen niet benut. Om die reden bevat de begroting 2023 geen structurele middelen voor samenwerking binnen de ESZL. Wanneer er voor Landgraaf interessante projecten voorbij komen, zullen daarvoor derhalve separaat middelen beschikbaar moeten worden gesteld.

Ook de Euregionale samenwerking krijgt in 2023 een vervolg. Concrete acties ter intensivering van de samenwerking met de oosterburen (Kreis Heinsberg, Städteregion Aachen) zullen georganiseerd worden. Hierbij valt te denken aan bijeenkomsten om elkaar nader te leren kennen, maar ook acties waarbij (potentiële) werkgevers en (potentiële) arbeidskrachten aan beide zijden van de grens geïnformeerd worden over grensoverschrijdend werken. Tevens wordt nader onderzocht of het Grensevent, georganiseerd in december 2019, een vervolg kan krijgen. In aanvulling op de lokale acties op dit gebied vindt er aanhaking en afstemming op Parkstadniveau plaats, waar dit onderwerp is belegd in het kader van de Regiodeal Parkstad.

Toekomstbestendige vrijetijdseconomie en evenementen

Jaarlijks worden diverse initiatieven en evenementen ondersteund wanneer die complementair en kansrijk zijn voor de Landgraafse vrijetijdseconomie. Natuurlijk neemt Landgraaf ook zelf initiatief. Zo zetten we bijvoorbeeld in op het revitaliseren van de kermissen in de kernen. In de begroting is opnieuw budget vrijgemaakt om op de ingeslagen weg door te gaan met het organiseren van vitale kermissen. Daarnaast zetten we in op het binnenhalen van diverse groot- en kleinschalige evenementen. Ons cultuurhistorisch erfgoed maken we voor gast en inwoner beleefbaar via het digitaal platform Ontdek Landgraaf. Ondertussen optimaliseren we onze recreatieve routestructuur door aan te haken op themaroutes als de Liberation Route Europe, de Dutch Mountain Trail en de mijnfietsroute 'In het Spoor van de Mijnen'. Maar ook met het voorwerk in Parkstadverband om het wandelnetwerk Knopen Lopen zo optimaal mogelijk uit te rollen in Landgraaf. Wat het gebied Rouenhof betreft, gaan we onderzoeken of en hoe een toeristisch-

recreatieve invulling van het gebied kan worden gerealiseerd die complementair is aan de reeds aanwezige toeristisch-recreatieve trekkers. Al deze initiatieven komen voort uit de ambities die zijn vastgelegd in de nota vrijetijdseconomie Landgraaf 2021-2030. We zullen ons ook in 2023 weer inzetten om deze ambities te verwezenlijken.

Cultuurhistorie

Landgraaf is trots op haar verleden. Een rijk verleden, want het lijkt wel alsof de hele Westerse geschiedenis de gemeente heeft aan gedaan. IJzertijdboeren die aan kleinschalige akkerbouw doen, bewerken al generaties lang onze bodem wanneer rond de jaartelling de Romeinen arriveren. De Romeinen brengen nieuwe gebruiken en producten met zich mee en bouwen hun villa's te midden van uitgestrekte graanvelden. Eeuwen laten bouwen ridders en graven kastelen die generaties lang het symbool zijn van hun macht. Vreemde legers trekken door de Landgraafse gehuchten, onderweg naar veldslagen die de Europese landkaart hebben gevormd. Met het aanbreken van de 20e eeuw verandert de pastorale wereld die Frans Erens met veel weemoed heeft beschreven. De schacht- en koeltorens van de mijnindustrie veroveren hun plek aan de horizon en de rustige kernen groeien uit tot bruisende mijngemeentes die in 1982 fuseren tot de gemeente Landgraaf. Op voormalige mijnterreinen bloeit nu de vrijetijdseconomie.

Dit rijke verleden heeft een prachtige erfenis van relicten en verhalen opgeleverd die de toeristische aantrekkelijkheid van Landgraaf vergroot. Daarom is het van belang om het cultuurhistorisch erfgoed van Landgraaf zowel voor inwoners en bezoekers zichtbaar en 'beleefbaar' te maken. Dat doen we met landmarks als het beeld van Johan Frederik van Schaesberg, maar ook door te investeren in de cultuurhistorische webapplicatie Ontdek Landgraaf. Hiermee ontsluiten we de bijzondere verhalen achter ons erfgoed voor zowel bewoners als gasten. Met wetenschappelijk verantwoorde, maar toegankelijk geschreven teksten en kwalitatief hoogwaardig beeldmateriaal brengen we het verleden tot leven en vertellen we de verhalen waar we trots op zijn. In 2023 zullen nieuwe verhalen en opties aan Ontdek Landgraaf worden toegevoegd. Ten slotte wordt ernaar gestreefd om Landgraaf ook in 2023 optimaal te positioneren in de cultuurhistorische verhaallijnen die ook Visit Zuid-Limburg sinds kort in haar storytelling opvoert.

Stadspromotie

Om de naamsbekendheid van Landgraaf te vergroten, is stadspromotie van essentieel belang. Wij vertellen het verhaal van een bloeiende gemeente in een regio die zichzelf opnieuw aan het uitvinden is, waar een contrast bestaat tussen natuurgebieden vol schoonheid en cultuur en een stedelijk gebied met attracties en diverse andere (recreatieve) voorzieningen. We laten geen mogelijkheid onbenut om dit verhaal kernachtig uit te dragen. Daarnaast haken we zoveel mogelijk aan bij campagnes van Visit Zuid-Limburg. Bijvoorbeeld campagnes die de regio promoten via de DNA-thema's en historische tijdlijnen, maar ook campagnes die erop gericht zijn om meer bezoekers uit Duitsland aan te trekken.

Omgevingsanalyse

Door een toename van het aantal bedrijven is de arbeidsparticipatie vergroot.

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2018	2019	2020	2021
Oppervlakte bedrijfsterreinen in ha.	Etil	100	100	100	100
Bruto arbeidsparticipatie in %.	CBS	67,30%	68,40%	66,00%	68,00%
Aantal recreatieve overnachtingen.	BsGW	92.960	93.805	76.997	95.084
Aantal lokale evenementen o.g.v. APV (excl. Megaland).	KCC	117	150	60	84

Beleidsindicatoren BBV

Beleidsindicatoren (BBV) - info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2018	2019	2020	2021
% Functiemenging.	LISA	35,7	36,2	36,4	36,0
Aantal vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners (15 t/m 64 jr).	LISA	99,4	102,8	104,8	106,2

Analyse historische ontwikkeling kengetallen en beleidsindicatoren BBV

Het aantal vestigingen per 1.000 inwoners is gestegen. Dit geldt ook voor het percentage functiemenging .

Ondanks de moeilijke periode in relatie tot COVID - 19 die achter ons ligt, is het aantal bedrijven in de afgelopen periode gestegen en heeft er ook een groei van de werkgelegenheid plaatsgevonden, met uitzondering van het jaar 2021. Een van de redenen van deze incidentele daling van de werkgelegenheid is het ontbreken van fysieke ruimte voor expansie voor middelgrote en grote bedrijven op onze bedrijfsterreinen.

Na een stevige daling van het aantal recreatieve overnachtingen in 2020, liet 2021 ondanks het niet door gaan van Pinkpop een mooi cijfer zien. Het is zelfs hoger dan vóór de COVID - 19 periode en is een voortzetting van de jaarlijkse groei die we tot 2019 zagen. Ook het aantal lokale evenementen is in 2021 weer wat toegenomen, maar mede vanwege de lockdowns in het voorjaar en late najaar nog niet rond de aantallen van vóór de COVID - 19 periode.

Beleidskader programma

Omschrijving Kader	Actualiteit
Uitvoeringsprogramma economie stadsregio Parkstad Limburg.	2010
Nota uitvoeringsbeleid evenementen 2012.	2021
Nota Vrijetijdseconomie Landgraaf 2021-2030.	2021
Beleidsvisie Leegstand Commercieel Vastgoed Landgraaf.	2021
Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL).	2018
Ontwikkelprogramma Vrijetijdseconomie Parkstad Limburg.	2020
Grondnota.	2021
Uitvoeringsprogramma Retail Parkstad Limburg 2019-2025.	2020
Uitvoeringsprogramma Bedrijventerreinen 2020-2024.	2020
Regiodeal - Buurtontwikkelingsplan Oud Nieuwenhagen en winkelcentrum Op de Kamp.	2020
Subsidieverordening 'Stimuleren innovatief ondernemerschap in winkelkernen'.	2020
Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg.	2020

Wat willen we bereiken?

Doelen
3.1 Versterking van de lokale en (eu)regionale economie en arbeidsmarkt, met aanhaking bij het onderwijs.
3.2 Versterking van de vrijetijdseconomie en de evenementencyclus.

Score effectindicatoren

Score effectindicatoren	2019	2020	2021	Ambitie	Termijn
(bron: LISA 2021& Parkstad in cijfers)	L	L	L	L	L
3.1.1 Aantal arbeidsplaatsen.	10.300	10.324	10.192	10.000	2026
3.1.2 Aantal vestigingen.	2.433	2.442	2.442	2.500	2026

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
3.1.1	Het beheren en uitbreiden van het relatienetwerk, het acquireren en faciliteren van ondernemers, bedrijfsbezoeken, het stimuleren van bedrijvigheid, organisatie Ondernemersdag, Economisch Platform, het versterken van de cohesie tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
3.1.2	Behouden en stimuleren van een adequaat en toekomstbestendig niveau van de (winkel)centra en de bedrijfsterreinen door centrummanagement en bedrijventerreinmanagement, door actief met externe partijen trachten invulling te geven aan leegstaande winkel- en bedrijfspanden en door herstructurering.
3.1.3	Uitvoering geven aan de subsidieregeling 'Stimuleren innovatief ondernemerschap in winkelkernen', door samen met de Stichting Streetwise en andere externe partijen ruimte te bieden aan nieuwe ondernemers en pandeigenaren die hun leegstaand winkelpand buiten de winkelkernen willen transformeren.
3.1.4	Stimuleren (eu)regionale samenwerking, op regionaal niveau en grensoverschrijdend met Duitse buurgemeenten, om de 'grens-drempel' te verlagen, partijen nader tot elkaar te brengen en synergievoordelen te benutten.
3.2.1	Het vermarkten en promoten van Landgraaf als aantrekkelijke vestigingsplaats voor het (toeristische) bedrijfsleven.
3.2.2	Uitvoering geven aan de nota Vrijetijdseconomie Landgraaf 2021-2030 door de versterking en uitbreiding van de vrijetijdseconomie, het beleefbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed, stadspromotie, het betrekken van toeristische ondernemers en het creëren van een evenementencyclus.
3.2.3	Organiseren en faciliteren van de kermissen in Schaesberg, Waubach en Nieuwenhagen Faciliteren van kleinschalige evenementen op wijkniveau.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023	Norm
3.1.1.1 Organiseren Ondernemersdag.	2023
3.1.1.2 Aantal bedrijfsbezoeken.	20
3.1.1.3 Bijeenkomsten Economisch Platform.	2
3.1.2.1 Stratenaanpak pilot Hoogstraat (vanuit uitvoeringsprogramma Retail)	2023
3.1.2.2 Ondersteuning en mede uitvoering geven aan de implementatie toekomstvisie Op de Kamp.	2023
3.1.3.1 Aantal ingevulde leegstaande (retail)panden binnen de gemeente.	4
3.1.3.2 Aantal subsidieaanvragen 'Stimuleren innovatief ondernemerschap in winkelkernen'	6
3.1.3.3 Aantal ingevulde leegstaande (retail)panden in winkelkernen.	3
3.1.3.4 Aantal getransformeerde (retail)panden buiten de winkelkernen (obv subsidie)	3
3.1.4.1 Uitvoering geven aan vernieuwde samenwerking ESZL.	2023
3.1.4.2 Uitvoering geven aan grensoverschrijdende samenwerking met Duitse buurgemeenten.	2023
3.2.2.1 Aantal bedrijfsbezoeken aan toeristische ondernemers en organisaties.	5
3.2.2.2 Het faciliteren van bovenregionale evenementen.	4
3.2.2.3 Uitvoeren nota Vrije tijdseconomie Landgraaf 2021-2030	2023
3.2.2.4 Uitbreiden en beheren van het digitaal platform om cultuurhistorisch erfgoed beleefbaar te maken	2023
3.2.2.5 Het realiseren van cultuurhistorische landmarks	2
3.2.2.6 Verbeteren fiets-, wandelroutes, uitrol Knopenlopen.	2023
3.2.2.7 Uitwerking Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg	2023
3.2.3.1 Aantal georganiseerde kermissen.	3
3.2.3.2 Aantal gefaciliteerde kleinschalige evenementen.	> 25

Wat mag het kosten?

Financiën programma 3

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	213	767	132	136	139	141
- Directe salarislasten	261	256	392	408	425	436
- Overige directe lasten	300	1.172	306	226	226	226
- Kapitaallasten	26	28	29	29	29	29
Totaal lasten bestaand beleid	587	1.456	727	663	680	691
Saldo bestaand beleid	**-374**	**-690**	**-595**	**-528**	**-541**	**-549**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	80	80	80	80
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	80	80	80	80
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-80**	**-80**	**-80**	**-80**
SALDO taakveld	**-374**	**-690**	**-675**	**-608**	**-621**	**-629**
Investeringen			*0*			

In bijlage 2 van de programmabegroting worden de lasten en baten per taakveld weergegeven.

Bijdrage aan Verbonden Partijen

Verbonden partijen *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
GR Stadsregio Parkstad Limburg (Regionale initiatieven)	327	327	327	327	327
Totaal	**327**	**327**	**327**	**327**	**327**

Toelichting bijdrage aan Verbonden Partijen

De apparaatsbijdrage aan de GR Stadsregio Parkstad is opgenomen in programma 0. In dit programma verantwoorden we alleen de bijdrage aan een zestal regionale initiatieven op het gebied van economie en toerisme. Vanaf 2019 maken deze deel uit van de begroting van de regio Parkstad. De Landgraafse bijdrage is vastgesteld op basis van de goedgekeurde begroting van de regio Parkstad op 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 35. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 326.661.

Wat zijn de risico's?

De oorlog in Oekraïne, de ammoniakproblematiek en de beperkingen ten aanzien van de energievoorziening trekken een zware wissel op de economie. Dit zijn factoren waar wij geen directe invloed op hebben, maar die wel grote gevolgen hebben voor de economie. Prijzen stijgen, er is schaarste aan materialen, hetgeen leidt tot verhoging van de prijzen en in het ergste geval tot stagnatie in de bouwprojecten. Er is sprake van inflatie hetgeen hopelijk niet zal leiden tot een recessie. Bovendien is het nog onzeker wat Covid-19 gaat doen vanaf najaar 2022 en of dit nog gevolgen gaat hebben voor het bedrijfsleven, zoals dat de afgelopen jaren is geweest. Dit risico, voor wat betreft de gemeente, is opgenomen onder programma 0 bij R03 stelpost loon- en prijscompensatie.

2.1.4 Programma 4 - Onderwijs

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):
F. Janssen en A. Schiffelers

Verantwoordelijke afdelingshoofden:
J. Drummen (KCC) en C. Goffin (MO)

Het programma Onderwijs omvat de volgende taakvelden:

4.10 Openbaar basisonderwijs

4.20 Onderwijshuisvesting

4.30 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Programma-samenvatting

De Covid-19 pandemie heeft en zal nog wel enige tijd van invloed blijven op het onderwijs. Daar waar de ene leerling meer baat heeft gehad bij het meer zelfsturend deelnemen aan het onderwijs (autonomie), zijn er ook veel leerlingen bij wie de achterstand groter is geworden. Dit heeft de aandacht van alle betrokken partijen. Landelijk is een Nationaal Programma Onderwijs opgesteld om de door Covid-maatregelen opgelopen onderwijsachterstanden weg te werken. Samen met de onderwijspartners hebben we hiertoe een plan met interventies opgesteld en het gemeentelijk aandeel wordt bekostigd vanuit de specifieke uitkering die hiervoor beschikbaar is gesteld. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de behoeften van de leerlingen en scholen, maar ook naar de verbinding met reeds bestaande initiatieven.

Ook hebben we als gemeente in de regio het voortouw genomen om ons landelijk te profileren als Voorloper op het gebied van de Rijke Schooldag. Hiervoor hebben we in 2022 een subsidie toegekend gekregen waarmee we in de schooljaren 2022-2023 tot en met 2024-2025 regionaal verder kunnen werken aan de uitbreiding van het aantal Gezonde Basisscholen van de Toekomst, het verrijken van een tussenschools activiteitenaanbod met lokale partners/ verenigingen en het opzetten van een buitenschools activiteitenaanbod dat is gericht op brede talentontwikkeling. Dit vindt plaats naast de lokale initiatieven zoals het uitbreiden van het aantal Gezonde Basisscholen van de Toekomst in Landgraaf en deelname aan de Gelijke Kansen Alliantie. Aanvullend daarop organiseren we, met incidentele middelen, in 2023 (€ 150 duizend) en 2024 (€ 93,75 duizend) in iedere wijk een naschools activiteitenaanbod voor kinderen/ jongeren in het basis- en voortgezet onderwijs dat gericht is op brede talentontwikkeling.

Openbaar basisonderwijs

Alle Landgraafse basisscholen vallen onder het bestuur van onderwijsstichting Movare. Ook de openbare basisscholen Harlekijn, Speurneus en Wereldwijs. De drie openbare basisscholen scoren minimaal een voldoende volgens de Onderwijsinspectie, waardoor zij het basistoezicht genieten. Dit houdt in dat het bestuur of de school volgens de Onderwijsinspectie voldoet aan de basiskwaliteit en daarmee aan de wettelijke eisen die op dat moment geldend zijn.

Onderwijshuisvesting

Landgraaf kent een uitstekend voorzieningenniveau op het gebied van leven, wonen en recreëren. Niet alleen wat betreft huisvesting, maar ook als het gaat om onderwijsmogelijkheden, het verenigingsleven en de middenstand. Het belang van kwalitatief goed en toegankelijk onderwijs en bijbehorende huisvesting is niet alleen van betekenis voor onze huidige inwoners, maar draagt ook bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor nieuwe inwoners.

Goed en toegankelijk onderwijs maakt van onze kinderen/jongeren zelfbewuste en creatieve volwassenen en legt de basis voor een succesvolle loopbaan. Met een breed en toegankelijk onderwijsaanbod, van uitstekende kwaliteit, in gezonde en goed bereikbare scholen, spelen wij in op de ontwikkelingen in de maatschappij en sluiten aan op de vraag vanuit de arbeidsmarkt. Het is dan ook vanzelfsprekend dat wij de onderwijsvoorzieningen in onze gemeente niet alleen behouden, maar ook toekomstbestendig maken. Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) is daartoe vastgesteld en voorziet in een toekomstbestendige aanpak, waarbij gekeken wordt naar de kwaliteit en grootte van de beschikbare onderwijsaccommodaties, met oog voor onderwijsinhoudelijke zaken en de verdeling van leerlingen over de scholen. Daarbij is het belangrijk om er rekening mee te houden dat de ruimtes in scholen voor meer dan alleen de onderwijsfuncties aan leerlingen tussen 4 en 12 jaar worden gebruikt. Ook de gekoppelde kinderopvanglocaties hebben ruimte nodig (zowel tijdens als buiten reguliere schooltijden) voor het bieden van voor- en vroegschoolse educatie, kinderdagopvang en buitenschoolse opvang.

De voorbereidingen voor de nieuwbouw van het Eijkhagencollege verlopen voorspoedig. In 2022 zijn de verdere voorbereidingen voor de bouwstart getroffen. Als de nieuwbouw volgens planning verloopt kan met ingang van het schooljaar 2025 - 2026 het nieuwe Eijkhagencollege in gebruik worden genomen. De voormalige C-vleugel van het Brandenberg-college is, vooruitlopend op een mogelijke herbestemming, tijdelijk in gebruik door partijen die talentontwikkeling in de gemeente mede vormgeven. Ook wordt in overleg met onderwijsstichting Movare gekeken naar de uitbreidingsmogelijkheden van basisschool de Schatgraver.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Aan de uitvoering van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) wordt via werkgroepen actief gewerkt. Er is een versterkte samenwerking op gang gekomen, die de integrale aanpak concreet maakt en zorgvragen worden preventief met ketenpartners opgepakt. Een mooi voorbeeld zijn de seizoensgebonden 'touren', waarin elke schoolvakantie dagelijks activiteiten worden aangeboden voor de jeugd.

Op het gebied van leerlingenzorg, afstemming en doorgaande lijn is het “Knooppunt” de werkwijze. Dit is een voorziening in het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs, het middelbaar beroepsonderwijs en in de voorscholen (kinder- en peuteropvang). Daarin is een vast team van deskundigen op afroep beschikbaar om, samen met de ouders, te bekijken of en zo ja welke extra hulp een leerling nodig heeft.

Het Nationaal Programma Onderwijs biedt scholen de kans om hun aanbod te versterken en zo de negatieve gevolgen van de Covid-19 maatregelen te beperken.

JENS verbindt haar expertise aan de scholen in het primair onderwijs door een team dat fysiek op school aanwezig is. Daarnaast is het schoolmaatschappelijk werk in het basisonderwijs en de voorschoolse voorzieningen doorontwikkeld. De ervaringen die worden opgedaan, worden gebruikt om per school

inzichtelijk te krijgen welke ondersteuning en in welk volume nodig is. Uitgangspunt is inclusief onderwijs, door professionals in te zetten met kennis van leer- en ontwikkelachterstanden, verstandelijke beperkingen en gedragsproblematiek die het onderwijs ondersteunen. Daarnaast is in samenwerking met de kinderopvang een naschools aanbod opgezet.

Bureau VSV richt zich onder andere op het terugdringen van voortijdig schoolverlaten (VSV) en het verlaten van school zonder startkwalificatie. Met scholen waar een hoge schooluitval gesignaleerd wordt, worden gesprekken gevoerd om de schooluitval terug te dringen.

Het leerlingenvervoer ten behoeve van statushouders is met het onderwijsveld geëvalueerd. Afgesproken is dat sprake zal zijn van adaptief leerlingenvervoer (snellere start met onderwijs en tegelijkertijd maatwerk).

Volwasseneneducatie en laaggeletterdheid

Volwasseneneducatie wordt op Zuid-Limburgse schaal ingevuld via het regionaal plan van aanpak basisvaardigheden volwassenen 2020-2024. Een van de speerpunten daarin is het vergroten van het bereik van autochtone laaggeletterden, in Landgraaf via de “workshopcarrousel”. Naast de inzet van trajecten in het kader van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), wordt laagdrempelig taalonderwijs gegeven via het Taalhuis, de taalcafés en de cursussen gericht op verbetering van digitale vaardigheden.

Onderwijsachterstandenbeleid en peuterstelsel

Het peuterstelsel bestaat uit een aanbod van 16 uur per week, waarvan alle peuters in de leeftijd tussen 2½ en 4 jaar gebruik kunnen maken. In 2022 is het stelsel geëvalueerd. Het bereik is hoog, er is een goede samenwerking in de keten, een versterkte doorgaande lijn en we stimuleren een deelname van 16 uur VVE bij doelgroepkinderen. Voor 2023 is het stimuleren van gemengde groepen (kinderen met en zonder indicatie) aandachtspunt.

Het onderwijsachterstandenbeleid (OAB) is in 2021, in afstemming met de overige Parkstadgemeenten, aangepast.

Gezonde Basisschool van de Toekomst, Rijke Schooldag en Talentontwikkeling

Op lokaal en regionaal niveau wordt samengewerkt aan het stimuleren van Talentontwikkeling. Dit betekent dat we kinderen en jongeren op vroege leeftijd hun interesses en talenten laten ontdekken, om vervolgens samen te kijken welk arbeidsperspectief/toekomstige werkgelegenheid er voor deze interesses zijn en welke opleiding hierbij past. Niet alleen wat betreft leervaardigheden (didactiek), maar ook wat betreft talenten op bijvoorbeeld sportief of cultureel vlak. In 2023 en 2024 doen we dit met behulp van incidentele middelen (€ 150 duizend in 2023 en € 93,75 duizend in 2024). In de drie Landgraafse wijken organiseren we een wekelijks, naschools aanbod met daarin activiteiten op het gebied van onder andere, cultuur, sport, kennisverbreding, loopbaanoriëntatie, etc. Dit wordt georganiseerd samen met onze ketenpartners en lokale verenigingen.

Waar we op lokaal niveau al aansluiting zochten met het onderwijsachterstandenbeleid, de lokaal educatieve agenda, het nationaal programma onderwijs en initiatieven zoals de wijkgerichte aanpak (Oud Nieuwenhagen & Op de Kamp en Lauradorp), zijn daar in 2022 de Gelijke Kansen Alliantie en het Voorloperstraject Rijke Schooldag bij gekomen (de naam is inmiddels gewijzigd in "School & Omgeving"). Dit alles maakt dat we het huidige aanbod van extra activiteiten op scholen kunnen voortzetten, inhoudelijk verdiepen en verder uitrollen voor wat betreft het aantal locaties. Het plan van aanpak hebt u

hierover in het najaar van 2022 ontvangen. Aangezien de Gelijke Kansen Alliantie eind 2023 is afgelopen voor wat betreft onze deelnameperiode, wordt er in 2024 gekeken of we opnieuw aan kunnen sluiten bij deze alliantie.

In 2024 voeren minimaal vier basisscholen het programma De Gezonde Basisschool van de Toekomst uit. Met een van de scholen waar we, met behulp van de Gelijke Kansen Alliantie, een verrijkt tussenschools aanbod in 2022 en 2023 aanboden, kijken we in 2024 naar manieren waarop dit aanbod voortgezet kan worden. De andere school die in die periode een verrijkt tussenschools aanbod heeft aangeboden, heeft zich inmiddels verder ontwikkeld als Gezonde Basisschool van de Toekomst.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2018	2019	2020	2021
Aantal leerlingen basisonderwijs.	Jaarverslag VSV	2.512	2.490	2.617	2.439
Aantal leerlingen voortgezet onderwijs.	Jaarverslag VSV	1.732	1.669	1.675	1.587
% "gewichtenleerlingen" (*) t.o.v. totaal aantal kinderen.	CBS	19%	19%	19%	**
Aantal voortijdige schoolverlaters.	Jaarverslag VSV	46	52	61	59
Aantal toekenningen leerlingenvervoer per schooljaar.	KCC	186	183	199	204
Aantal onderwijsaccommodaties (basis en voortgezet onderwijs).	Duo	11	11	11	11

** Gewichtenleerlingen zijn risico-leerlingen die op basis van landelijke criteria risico lopen op onderwijsachterstand. Met ingang van het jaar 2018 wordt gebruik gemaakt van het dashboard van CBS; tot en met 2017 werd gebruik gemaakt van de gegevens van DUO.*

*** De cijfers van 2021 zijn nog niet bekend. 2019 staat voor schooljaar 2018-2019, 2020 staat voor schooljaar 2019-2020, etc.*

Beleidsindicatoren BBV

Beleidsindicatoren (BBV) - info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2018	2019	2020	2021
Absoluut* verzuim per 1.000 leerlingen in lft.5-18 jr.	DUO/ingrado	-	0,2	0,2	1,1
Relatief** verzuim per 1.000 leerlingen in lft.5-18 jr.	DUO/ingrado	21	28	33	22
% VSV-ers (12-23JR) zonder startkwalificatie aan het VO en MBO onderwijs.	Ingrado	1,80%	2,10%	2,80%	2,11%

** aantal leerplichtigen dat niet ingeschreven staat op een school.*

*** aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven staat op een school, maar ongeoorloofd afwezig is.*

2019 staat voor schooljaar 2018-2019, 2020 staat voor schooljaar 2019-2020, etc.

Analyse historische ontwikkeling kengetallen en beleidsindicatoren BBV

Ondanks dat er minder leerlingen in 2021 zijn dan in de voorgaande jaren, zien we een lichte afname in het aantal voortijdige schoolverlaters te opzichte van vorig jaar. De jaren 2018 en 2019 waren er echter minder voortijdig schoolverlaters. Covid-19 en de bijbehorende maatregelen, hebben in ieder geval in negatieve zin meegespeeld. Zowel werd het hierdoor lastig om motivatie en schoolritme in sommige kwetsbare situaties te behouden en tegelijkertijd werd terugleiden naar onderwijs lastiger in situaties waarin leerlingen thuis waren komen te zitten.

Het aantal toekenningen leerlingenvervoer tussen 2018 en 2021 kent een lichte stijging. Dit is toe te schrijven aan het feit dat de ernst en complexiteit van de problematieken en daarmee ook de structurele beperkingen bij jeugdigen toe neemt in de afgelopen jaren. Deze jeugdigen maken gebruik van het speciaal onderwijs en vallen door de structurele beperkingen en afstand tot de dichtstbijzijnde passende onderwijsvoorziening dan ook onder de verordening Leerlingenvervoer.

Het absoluut verzuim is toegenomen en het relatief verzuim is ten opzichte van voorgaande jaren afgenomen. Het aantal meldingen is van het schooljaar 2020/2021 opnieuw moeilijk te vergelijken met voorgaande jaren. Dit omdat er ook dit schooljaar sprake is geweest van de coronacrisis en we te maken hebben gehad met perioden van online-onderwijs. Ook signaleert Bureau VSV dat leerlingen door het coronavirus en de maatregelen vaker ziek worden gemeld. Een dergelijke ziekmelding is soms ook voor de schoolartsen moeilijk te controleren waarna bij aanhoudend twijfelachtig ziekteverzuim een melding bij leerplicht volgt.

Beleidskader programma

Omschrijving Kader	Actualiteit
Nota Evaluatie & Vooruitblik Accommodatiebeleid Landgraaf.	2020
Bestuursovereenkomst Bureau Voortijdig Schoolverlaten Parkstad Limburg.	2020
Verordening leerlingenvervoer gemeente Landgraaf 2014.	2016
Preventieplan Jeugd.	2017
Plan van aanpak laaggeletterdheid.	2018
Beleidsnota: Een gelijke en solide basis voor iedere peuter.	2019
Lokaal Educatieve Agenda.	2020
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs.	2021
Samenwerkingsovereenkomst gemeente/SVO|PL Nieuwbouw Eijkhagencollege.	2020
Nationaal Programma Onderwijs.	2021
Activiteitenplan Voorloperstraject Rijke Schooldag.	2022

Wat willen we bereiken?

Doelen
4.1 Op de behoefte afgestemd toekomstbestendig accommodatieaanbod.
4.2 Met het oog op het verkleinen van een mogelijk risico op een ontwikkelingsachterstand, een goede toeleiding van kinderen met een VVE- indicatie naar de VVE- gespecialiseerde peuteropvang.
4.3 Vergroten van de geletterdheid van onze inwoners.
4.4 Het stimuleren van brede talentontwikkeling en de daarbij behorende basisvoorwaarden bij de schoolgaande jeugd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
4.1.1	Implementatie Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP).
4.1.2	Uitvoering geven aan de nieuwbouw Eijkhagencollege, 1e kwartaal 2023 start bouwwerkzaamheden.
4.2.1	Terugdringen voortijdig schoolverlaten o.a. middels sturing en monitoring van Bureau VSV.
4.2.2	Implementatie van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).
4.2.3	Stimuleren deelname VVE voor kinderen met een VVE-indicatie.
4.2.4	Aanpassing verordening leerlingenvervoer.
4.2.5	Het organiseren van een aanbod brede talentontwikkeling tijdens, tussen (overblijven) en buiten schooltijd met behulp van programma's zoals de Gelijke Kansen Alliantie en het Voorloperstraject Rijke Schooldag.
4.2.6	Voortzetten en uitbreiden van het programma De Gezonde Basisschool van de Toekomst op Landgraafse scholen.
4.2.7	Implementatie Perspectiefplan Covid-19.
4.3.1	Uitvoering plan van aanpak laaggeletterdheid.
4.3.2	Uitvoering Nationaal Programma Onderwijs.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023	Norm
4.2.1.1 % terug- of doorgeleide VSV-ers versus totaal aantal VSV-ers (bron: VSV).	> 50%
4.2.3.1 % van de kinderen met een VVE-indicatie die in 2020 tussen 2½ en 4 jaar oud zijn, neemt deel aan een VVE-programma of staat in ieder geval ingeschreven bij een kinder- of peuteropvang organisatie. (bron: Nipia*)	> 85%
4.2.5.1 Aantal scholen met een verrijkt aanbod brede talentontwikkeling (tijdens, tussen en buiten schooltijd), niet zijnde alleen een beweegaanbod bij de Gezonde Basisschool van de Toekomst.	3
4.2.6.1 Aantal Gezonde Basisscholen van de Toekomst.	4
4.3.1.1 % extra bereikte laaggeletterden (NT1) ten opzichte van het voorgaande jaar. (bron: gemeente)	10 %
4.3.1.2 Aantal medewerkers per jaar die cursus schrijven op B1-niveau hebben gevolgd (bron: gemeente)	0-meting
4.3.2.1 Aantal presentaties die gegeven worden ikv herkennen en doorverwijzen laaggeletterden (bron: gemeente)	4

* Doelgroepkinderen (VVE) zijn kinderen die een risico op een ontwikkelingsachterstand lopen. Daarbij wordt er onder andere gekeken naar het opleidingsniveau van de ouders, de taal die er thuis wordt gesproken, cognitieve, gedrags- en taal- of spraakproblemen bij het kind en naar sociaaleconomische problemen in de thuissituatie. Op basis van vastgestelde criteria geeft het consultatiebureau een indicatie voor VVE af, wat betekent dat het kind, recht heeft op extra dagdelen VVE-peuteropvang.

Wat mag het kosten?

Financiën programma 4

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	813	1.003	476	193	193	193
- Directe salarislasten	70	164	205	213	222	228
- Overige directe lasten	2.184	2.437	2.222	1.963	1.987	2.000
- Kapitaallasten	889	2.061	905	714	700	2.455
Totaal lasten bestaand beleid	3.143	4.663	3.332	2.890	2.909	4.683
Saldo bestaand beleid	**-2.330**	**-3.659**	**-2.856**	**-2.697**	**-2.716**	**-4.491**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	150	94	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	150	94	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-150**	**-94**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-2.330**	**-3.659**	**-3.006**	**-2.791**	**-2.716**	**-4.491**
Investeringen			*0*			

In bijlage 2 van de programmabegroting worden de lasten en baten per taakveld weergegeven.

Bijdrage aan Verbonden Partijen

Verbonden partijen *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
GR Bureau VSV - centrumgemeente Heerlen	196	196	196	196	196
Totaal	**196**	**196**	**196**	**196**	**196**

Toelichting bijdrage aan Verbonden Partijen

De gemeente Heerlen is centrumgemeente voor de uitvoering van de taken voortijdig schoolverlaten (leerplicht). In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 195.963.

Bijdrage aan Professionele Gesubsidieerde Organisaties

Professionele gesubsidieerde organisaties *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
Stichting Movare (spraakonderwijs)	60	63	64	66	67
Stichting Movare (VVE) *					
Kinderdagpaleis Eigenwijs (VVE) *	219	223	227	230	230
Humankind Kinderopvang en -ontwikkeling (VVE) *					
Stichting Kinderopvang Parkstad **	417	418	429	440	450
Totaal	**696**	**703**	**719**	**736**	**747**

** Bedragen voor deze organisaties zijn gebundeld in één bedrag weergegeven*

** Stg Kinderopvang Parkstad was tot 2022 onderdeel van programma 6

Toelichting bijdrage aan Professionele Gesubsidieerde Organisaties

Stichting Movare inzake spraakonderwijs

De bijdrage aan Movare ten behoeve van het spraakonderwijs (logopedie) draagt bij aan activiteit 2.2. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 62.664. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Voor en Vroegschoolse Educatie (VVE)

De subsidie VVE aan Movare, Kinderdagpaleis Eigenwijs, Human kinderopvang en ontwikkeling en stichting kinderopvang Parkstad dragen bij aan de activiteiten 2.3 en 2.4. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 223.048. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Stichting Kinderopvang Parkstad

Vanaf 1 augustus 2020 is het nieuwe peuterstelsel in Landgraaf van start gegaan. Drie organisaties bieden sinds 1 augustus peuteropvang met VVE aan. Zij ontvangen hiervoor groepssubsidie op basis van grootte en zwaarte van de peutergroepen. Ouders betalen een inkomensafhankelijke bijdrage, de overige kosten van de uurprijs worden gedekt via de Kinderopvang Toeslag (KOT). Als ouders niet voor de KOT-regeling in aanmerking komen, kunnen zij gebruik maken van de niet-KOT regeling via de gemeente. De kinderopvang rekent dit periodiek met de gemeente af.

De post Kinderopvang Parkstad is verplaatst van programma 6 naar programma 4 vanaf het begrotingsjaar 2023 in verband met de wettelijke aanpassing van de taakvelden. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 417.608. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Wat zijn de risico's?

(x € 1000)

Risico	Majeure risico omschrijving				Weerstandsbehoefte
		2023	2024	2025	2026
R18	Verdergaande rentestijging projectfinanciering School Eijckhagen	0	0	0	0
		0	**0**	**0**	**0**

R18

We hebben in de begroting 2023 al rekening gehouden met een verdubbeling van de projectrente op de investering van het nieuwe Eijckhagencollege. Dit naar aanleiding van de stijgende marktrentes. Niet uitgesloten is dat de rentes verder zullen stijgen. In het geval van een extra rentestijging van 1% bovenop de geraamde stijging op een totaalbedrag van € 33 miljoen komt dit neer op een impact van € 330 duizend m.i.v. het eerste jaar waarop de kapitaallasten geraamd worden na voltooiing. We nemen de volledige impact mee uitgaande van een zeer grote kans (100%) dat de rente in 2026 1% hoger is dan de rente waar we nu mee gerekend hebben.

2.1.5 Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie *

* Hieronder valt ook beheer van groen in de openbare ruimte.

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):
F. Janssen, A. Schiffelers, B. Smeets , S. Kropman en R. de Boer

Verantwoordelijke afdelingshoofden:
F. Geurts (ROG), C. Goffin (MO) en T. Hanssen (BOR)

Het programma Sport, cultuur en recreatie omvat de volgende taakvelden:

5.10 Sportbeleid en activering
5.20 Sportaccommodaties
5.30 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
5.40 Musea
5.50 Cultureel erfgoed
5.60 Media
5.70 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Programma-samenvatting

Met het programma sport, cultuur en recreatie ontplooien wij activiteiten ter bevordering van de toeristische & recreatieve voorzieningen, het groenbeheer, instandhouding van het cultureel erfgoed, sport en bewegen en educatieve en kunstzinnige vorming.

Sportbeleid en activering

Met TMF geven we invulling aan het beleidskader sport en bewegen 2020-2023 met de ambitie: ''Iedere inwoner van Landgraaf de mogelijkheid te bieden, een leven lang, deel te laten nemen aan en te genieten van sporten en bewegen''. Dit jaar wordt het beleidskader geëvalueerd en geactualiseerd. Samen met de sportpartners wordt ook uitvoering gegeven aan de ambities uit het lokale sportakkoord en de uitvoering van 'Iedereen Kan Sporten Parkstad', met als doel om inwoners in het dagelijks leven meer te laten bewegen vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid, sport- en bewegen.

Sportaccommodaties

De clustering van voorzieningen op en rondom de A-locaties, zijnde de parken Heigank, Ter Waerden en Strijthagen is uitgangspunt van handelen. Deze accommodaties zijn op peil en worden op peil gehouden, onder andere door het uitvoeren van duurzaamheidsmaatregelen. Zo wordt op park Strijthagen de wedstrijdverlichting vervangen door ledverlichting, inclusief de masten (investering € 42,1 duizend). Daarnaast benutten we de kansen voor het stimuleren van multifunctioneel gebruik. Ook zetten we in op het accommoderen van nieuwe sporten zoals een beachvolleybal annex beachhandbalveld op park Heigank (investering van € 100 duizend) en een skatepark voor jongeren (investering € 200 duizend) op een goed

bereikbare locatie. Het nieuwe clubgebouw voor FC Landgraaf wordt dit jaar opgeleverd en op park Ter Waerden zal de toplaag van het destijds aangelegde kunstgrasveld (investering € 346 duizend) worden vernieuwd.

Met ingang van het schooljaar 2023 - 2024 beslaat het bewegingsonderwijs gemiddeld ten minste twee uren per schoolweek. Dit als gevolg van een wijziging van de wetgeving op het gebied van primair en voortgezet onderwijs. De capaciteit van de beschikbare binnensportaccommodaties komt hierdoor onder druk te staan. Daarbij voegende het feit dat de technische levensduur van de geprivatiseerde gymzaal Lichtenberg en sportzaal Hoefveld ruim over de datum zijn, brengt ons ertoe de toekomstig benodigde capaciteit aan binnensport accommodatie nader te onderzoeken.

Cultuurpresentatie, -productie en -participatie

Wij bevorderen de deelname van inwoners aan het educatieve en culturele aanbod, door activiteiten van professionele en vrijwilligersorganisaties te subsidiëren die hieraan bijdragen. Kunstzinnige vorming en cultuureducatie wordt daarnaast verzorgd door de combinatiefunctionarissen kunst, cultuur en muziek. Samen met de combinatiefunctionarissen sport wordt gezorgd voor verbinding en samenwerking tussen het culturele veld, sport, onderwijs en de buurt.

Combinatiefunctionarissen voor sport- en cultuur
Vanuit de Rijksoverheid is er nog geen duidelijkheid over het continueren van de brede-regeling combinatiefunctionarissen. We gaan in 2023 uit van een verlenging van de regeling, met mogelijke accentverschuivingen op onderdelen. Met de werkgevers maken we hierover afspraken in hun jaarprogrammering. We zetten dit jaar ook in op het continueren van de intensieve samenwerking van de combinatiefunctionarissen binnen Landgraaf Verbindt en de samenwerking met de 1e-lijnszorg om deelname aan sport- en cultuur te bevorderen als ondersteuningsaanbod, om het beroep op geïndiceerde zorg te verminderen.

Theater Landgraaf en Oefenbunker
Theater Landgraaf en de Oefenbunker vervullen een belangrijke culturele functie als het gaat om talentenpodium, productie- en presentatiefunctie.

Meer Harmonie In de Samenleving
Vanaf eind 2021 kunnen leerlingen van 4 tot en met 12 jaar in Landgraaf structureel wekelijks muziekles volgen. Naast ontspanning en plezier leveren muzieklessen een essentiële bijdrage aan de drie hoofddoelen van het onderwijs (kennis- en talentontwikkeling, persoons- en maatschappelijke vorming). Onderwijsstichting Movare heeft hier budget voor vrijgemaakt.

Cultureel erfgoed

Onze Erfgoednota stelt het zichtbaar en beleefbaar maken van ons erfgoed centraal. Landgraaf is immers rijk aan cultuurhistorisch erfgoed: ons archeologisch bodemarchief, bouwkundig erfgoed en historische bebouwingsstructuren, klein religieus erfgoed en cultuurlandschap. En natuurlijk de verhalen achter dat erfgoed. Het cultuurhistorische erfgoed vertegenwoordigt de Landgraafse identiteit en versterkt de ruimtelijke structuur. Gelet op de economische kansen en potenties is dit ook door vertaald in de Nota Vrijetijdseconomie Landgraaf 2021-2030.

Ons cultureel Erfgoed vertelt het rijke en complete verhaal van de regio. Al dat erfgoed is niet alleen aanwezig in het landschap. Het wordt ook op uiteenlopende manieren beter zichtbaar en beleefbaar gemaakt. Bijzondere voorbeelden zijn onze lokale initiatieven in relatie tot de Via Belgica en de resten van de Romeinse vicus in Rimburg, Slot Schaesberg, Kasteel Strijthagen, de Landgraaf, de beschermde dorpsgezichten, de kerken, de mijnwerkerswoningen, de Wilhelminaberg en natuurlijk de kapelletjes en wegkruisen.

Wij geven deze bijzondere erfenis door aan komende generaties, maar zonder goede (gebruiks)functie is behoud verre van eenvoudig. 'Behoud door ontwikkeling' is cruciaal voor het voortbestaan van ons cultuurhistorisch erfgoed. Bijzondere Landgraafse voorbeelden zijn de herbouw van Slot Schaesberg, het toekomstbestendig maken van het beschermd stads- en dorpsgezicht Lauradorp, de doorontwikkeling van de Wilhelminaberg, herbestemming van kerkgebouwen en beeldbepalende panden (bijv. kerken in Lauradorp, Kakert, Lichtenberg en Abdissenbosch, vml. Basisschool Schaesberg, Bei de Ling, vml. Politiewoning ON II). In programma 3 (economie) staat beschreven op welke wijze wij ons erfgoed digitaal gaan ontsluiten en inzetten voor educatie en vrijetijdseconomie.

Binnen het cultureel erfgoed nemen kerkgebouwen een bijzondere plaats in: door de bevolkingskrimp en door de ontkerkelijking hebben meerdere kerkgebouwen in Landgraaf hun religieuze functie verloren of gaan die verliezen. De komende jaren zullen nog meer kerkgebouwen aan de eredienst worden onttrokken. Het is hoopgevend dat inmiddels voor vrijwel elke vrijkomende kerk concrete initiatieven voor herbestemming worden ontwikkeld. Daarbij wordt gekeken naar zeer uiteenlopende nieuwe functies. Als de initiatieven wenselijk en inpasbaar worden geacht, worden die door de gemeente gefaciliteerd. Daarnaast bekijken we hoe we die initiatieven in verband kunnen brengen met andere ambities en ontwikkelingen in de directe omgeving.

Media

We zetten in op een breed en laagdrempelig aanbod aan media voor diverse doelgroepen. Dit doen we door subsidiëring van de bibliotheek en de lokale omroep.

Stichting Bibliotheek Landgraaf-Onderbanken

De Stichting Bibliotheek Landgraaf-Onderbanken zorgt voor een breed aanbod voor diverse doelgroepen. De bibliotheek is een warenhuis van kennis en informatie, centrum voor ontwikkeling en educatie, encyclopedie van kunst en cultuur en inspiratiebron van lezen, literatuur en taalstimulering en als podium voor ontmoeting en debat. Verder wordt samengewerkt met de andere partners in het Burgerhoes. In 2023 zal de bibliotheek invulling gaan geven aan een nieuwe functie, namelijk informatiepunt digitale overheid (IDO). Van rijkswege worden hiertoe middelen aan de gemeente verstrekt.

Lokale Omroep

De Stichting Omroep Landgraaf fungeert als lokale omroep voor de inwoners van Landgraaf. De lokale omroep wordt door de gemeente Landgraaf gesubsidieerd conform de landelijke richtlijnen gebaseerd op de Mediawet. Wij informeren Omroep Landgraaf over onze activiteiten en nodigen hen uit bij de persgesprekken met het college. Hierbij merken we op dat de lokale omroep zelfstandig opereert en eigen afwegingen maakt, zowel in de keuze van de onderwerpen als de journalistieke invulling.

De Stichting Omroep Landgraaf verzorgt daarnaast de uitzendingen van de raadsvergaderingen. Deze dragen bij aan de transparantie en toegankelijkheid van de gemeenteraad richting de inwoners van Landgraaf. Op deze wijze wordt invulling gegeven aan de verkleining van de afstand tussen de inwoners en de (lokale) politiek. In de raadsvergadering van 2 juli 2020 is door de raad het positieve advies aan het Commissariaat voor de Media vastgesteld, om Omroep Landgraaf aan te wijzen als lokale media-instelling voor de periode 2020 tot en met 2025.

Openbaar groen

Het onderhoud van openbaar groen, (half)verhardingen en begraafplaatsen voeren we uit op basis van de door de gemeenteraad vastgestelde beeldkwaliteit. Op basis van een kwaliteitsmeting in het derde kwartaal van 2019 werd geconcludeerd dat een hogere beeldkwaliteit was gerealiseerd dan het door de Raad vastgestelde beeldniveau. Dit is enerzijds een resultante van de opgezette structuur bij de afdeling BOR waarbij gebruik wordt gemaakt van WSW-ers en andere doelgroepen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Anderzijds waren de jaren 2018 en 2019 zeer warm met grote neerslagtekorten. Het effect van de aanpak, geholpen door twee droge jaren, vertaalde zich in een al jaren stijgende lijn van burgerwaardering voor de openbare ruimte.
Vanaf 2019 is de monitoring van de beeldkwaliteitsmeting en validatie van de resultaten gecontinueerd. Uit de resultaten van de metingen in 2020 en 2021 blijkt dat vanaf de tweede meting in juni de onkruidbestrijding in beplantingen niet aan de vastgestelde norm voldeed. De positieve marge uit de bestuursopdracht is verdwenen. De onkruidbestrijding op verhardingen scoorde daarentegen in de eerste drie metingen van 2021 het niveau A. In de laatste meting in oktober 2021 bleek dat het niveau gezakt was naar B, dat was nog steeds binnen de kwaliteitsnorm.

In 2022 is de beeldkwaliteit van de beplantingen vanaf de eerste meting in april onder het vastgestelde kwaliteitsniveau gebleven tot aan de derde meting. Oorzaken hiervan waren personeelstekort door de wsw-uitstroom en het warme jaar met regelmatig korte regenbuien. Deze regenbuien waren te gering voor de beplanting maar voldoende voor de ontwikkeling van onkruiden op verhardingen als in beplantingen. Om de achteruitgang een halt toe te roepen is € 6 ton extra beschikbaar gesteld voor groen en duurzame onkruidbestrijding op verhardingen. Dit deed ook recht aan de oproep van de raad per motie, om de kwaliteit voor het hele areaal op niveau te brengen en te handhaven. Dit heeft erin geresulteerd dat de laatste meting van 2022 een beter resultaat liet zien. Vanaf 2023 is er € 4,5 ton structureel, en voor 2023 € 5 ton incidenteel, bijgeraamd voor groenonderhoud en duurzame onkruidbestrijding op verhardingen. Hiermee willen we de door de raad vastgestelde beeldkwaliteit B gedurende het hele jaar realiseren. In oktober 2022 heeft er een werkconferentie plaats gevonden met de raad. De resultaten worden verwerkt in een voorstel groenonderhoud en duurzame onkruidbestrijding (reiniging verhardingen) voor 2024 ev..

<u>Maaien</u>
Bermen en ruw gras worden gemaaid conform de frequenties uit het bestek. Om de biodiversiteit van de bermen te vergroten wordt waar mogelijk extensief beheer toegepast. Om deze reden worden ook graslanden begraasd door schapen. Nog meer voordelen van extensief maaibeheer zijn dat de hogere vegetatie zorgt voor een verkoelend effect door verdamping, het houdt regenwater langer vast en het voorkomt uitspoeling. Bij nieuwe aanleg en renovaties van beplantingen passen we naast kruidachtige ook vaste planten, bloemenmengsels en bloembollen toe. Vanaf 2021 worden onze gazons, op specifiek uitgekozen plekken extensief beheerd. Hierdoor kunnen ook wilde kruiden en grassen zich ontwikkelen.

Deze maatregelen dragen o.a. bij aan het in stand houden van vlinders, honingbijen en wilde bijen. Tevens stimuleren we hiermee de natuurlijke vijanden van plaagdieren zoals de eikenprocessierups. Komend jaar jaar zal het bermbeheer in samenspraak met natuur- en landbouworganisaties getoetst worden. Wijzigingen in het beheer zullen worden meegenomen in de eerstvolgende aanbesteding van bermonderhoud.

Onderhoud bomen

Straat-, laan- en parkbomen hebben ook last van de klimaatontwikkelingen maar zijn iets beter bestand omdat bomen op een solitaire standplaats m.b.t. de vochthuishouding geen concurrentie ondervinden. Het onderhoud van straat- laan- en parkbomen gebeurd binnen een raamcontract. Binnen deze raamovereenkomst wordt jaarlijks ca. 33% van het bomenbestand regulier gesnoeid. Iedere boom wordt hierdoor één keer in de drie jaar gesnoeid. Daarnaast worden op basis van de resultaten uit de jaarlijkse boomveiligheidscontrole maatregelen uitgevoerd om de gebreken op te heffen. Dankzij het wegwerken van het achterstallig onderhoud aan de bomen in de jaren ’19 en ’20 zijn we, ondanks de droogte, in staat om weer volgens cyclisch boombeheer te onderhouden.

Onderhoud Bossen

Het beheer van de bomen in bosgebieden wordt uitgevoerd door de Stichting Bosbeheer Landgraaf. Door de langdurige droogte en hoge temperaturen in 2018, 2019, 2020 en 2021 is er sprake van een vooraf niet te voorziene hoge sterfte van bomen in de bossen. Door het wegvallen van bomen in onze bossen ontstaan open plekken waardoor bomen, die eerder beschaduwd werden, in de volle zon komen te staan en ook aangetast worden. Er ontstaat een domino-effect. Vooral de beuk, vaak in grote omvang aanwezig in onze bossen heeft zwaar te lijden onder de droge en hete omstandigheden en het optredend domino-effect. We hebben in 2022 geconstateerd dat de open plekken zich snel herpakken en zich, naast de aangeplante bomen, nieuwe jonge bomen ontwikkelen. Omdat de klimaatverandering de laatste jaren zo snel gaat en het er naar uitziet dat de droogte een structureel probleem wordt, komt de duurzame instandhouding van de bossen van de gemeente Landgraaf (ongeveer 200 ha) ernstig in gevaar. De groeiplaats van de bossen wordt zo droog dat oude bomen, bomen die zich soms al tientallen jaren gezond hebben kunnen ontwikkelen, afsterven. Daarnaast zijn verschillende boomsoorten, waaronder de beuk, gevoelig voor grondwaterschommelingen. Binnen de bossen van de gemeente zijn het vooral beuken die op dit moment het loodje leggen, maar ook andere boom- en struiksoorten sterven door de droogte af. Om tot herstel te komen en de publieke openstelling van de bossen te kunnen garanderen is door de Stichting Bosbeheer Landgraaf in samenwerking met de gemeente een planmatige aanpak opgesteld. Met name de heldere uiteenzetting van de problematiek van de Stichting Bosbeheer Landgraaf naar de burgers heeft ervoor gezorgd dat er begrip is voor de te nemen maatregelen in onze bossen. Indien er schade ontstaat doordat de veiligheid in de bossen niet voldoet is de gemeente, als eigenaar van de bossen, schuldaansprakelijk hiervoor.

In 2021 is het beschikbaar gestelde budget van € 275 duizend ingezet om de eerste fase van de planmatige aanpak uit te voeren. In deze fase zijn de potentieel gevaarlijke situaties in de bossen opgeheven zodat de bossen voor publiek opengesteld kunnen blijven. In 2022 is € 250 duizend besteed voor de tweede fase van de planmatige aanpak. In deze fase zijn dunningen uitgevoerd en is nieuwe bosontwikkeling gestimuleerd door aanplant. Hierdoor krijgen geselecteerde toekomstbomen de ruimte zich te ontwikkelen. De nieuwe bosontwikkeling vindt plaats door het creëren van gunstige

omstandigheden voor natuurlijke bosontwikkeling. Daarnaast wordt nieuw bosplantsoen aangeplant. Hierbij worden soorten toegepast die beter bestand zijn tegen de droge en warme omstandigheden. Vanwege de hoeveelheid en tijdsspanne van de ecologische onderzoeken zullen de werkzaamheden pas in 2023 worden afgerond. Gezien de weersomstandigheden van de zomer 2022 lijkt de trend van droge en hete zomers na een pauze in 2021 zich voort te zetten. De verwachting is dat ook na 2023 geïnvesteerd moet worden in de bossen om het areaal in stand te houden en zodat we blijvend aan de verplichting vanuit de Wet natuurbescherming blijven voldoen.

Flora en Fauna

Naast de extra aandacht voor het toepassen van bij-vriendelijke beplanting en extensief maaibeheer zijn en worden bijenoases aangelegd. Bijenoases bestaan uit bijenkasten met daaromheen bij-vriendelijke beplanting. Voor de bescherming van flora en fauna wordt gebruik gemaakt van de gedragscode Bestendig Beheer. Onderdeel hiervan is de Flora- en Faunacheck met een overzicht van mogelijk aanwezige beschermde flora en fauna op basis van actuele waarnemingen. Vanaf 2020 is, als proef, onder eikenbomen een wildbloemenmengsel ingezaaid waardoor de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups worden aangetrokken. Tevens zijn nestkastjes geplaatst aan verschillende eiken. Deze nestkastjes worden gebruikt door vogels die de eikenprocessierupsen graag op het menu hebben zodat de overlast afneemt. De eerste resultaten van deze proef waren positief zodat deze proef in 2021 is voortgezet en is het aantal nestkastjes verder uitgebreid. In 2022 is er nog nauwelijks last geweest van de eikenprocessierups. Het is echter nog te vroeg om dit nu al volledig toe te schrijven aan de biodiversiteit en de nestkastjes, maar het zal zeker meegespeeld hebben.

Samenwerking met burgers en andere partijen

Met gebruikers en burgers worden wensen en verwachtingen over aanleg, beheer en onderhoud geïnventariseerd met als doel meer draagvlak en gezamenlijk beheer. Daarnaast wordt intensief samengewerkt met o.a.: het MOB, Stichting Bosbeheer Landgraaf (SBL), MTB-club Discovery, reclassering Nederland, opleidingsinstituut Cita Verde, Mondriaan zorggroep, buurt- en bewonersverenigingen, ondernemers, LEVANTO-groep, Radar, IVN, visverenigingen e.a.. In 2022 is actief samengewerkt met de LLTB om de mogelijkheden van bloemrijke akkerranden te onderzoeken. In het voorjaar van 2022 zijn o.a. langs de Haanweg en Groenstergracht kruidenmengsels ingezaaid in de akkerranden om de biodiversiteit in de landbouwgebieden te stimuleren.

(Openlucht) recreatie

Beeldende kunst

Onze gemeente heeft op het gebied van natuur, recreatie, toerisme, erfgoed, evenementen en sport heel veel te bieden. Dat biedt kansen voor het nog beter profileren van onze gemeente naar buiten toe. Kunst in de openbare ruimte speelt daarin een belangrijke rol. We hebben een omvangrijk kunstbezit en ook een aantal werken in de openbare ruimte die kunsthistorisch interessant zijn en een belangrijke waarde vertegenwoordigen voor gemeente en regio. We hebben een 40-tal beelden/sculpturen in de openbare ruimte en het plaatsen en onderhouden hiervan heeft onze nadrukkelijke aandacht, met ruimte voor nieuwe initiatieven. Onze kunstwerken in de openbare ruimte zullen voorzien worden van een zogeheten QR-code. Ook bekijken we waar we kunstwerken in de openbare ruimte kunnen verfraaien.

Ontmoetingsplekken voor jongeren en de buurt

Er zijn twee JOP's (Hoefveld en Hofstraat) en een BOP op park ter Waerden in gebruik. Vanuit JENS en de straatcoaches wordt ingezet op het zo vroeg mogelijk leren kennen van de jongeren om met deze investering een groter effectief bereik te hebben in de puberjaren. JENS, straatcoaches, handhaving, jongerenwerk en politie vormen samen de spreekwoordelijke 'ogen en handen' op straat, met waar mogelijk een integrale aanpak. Naast de reguliere aanpak op straat, is JENS ook actief in het ontwikkelen van buitenschoolse activiteiten met en voor jongeren, door in te zetten op het ontmoeten, verbinden en enthousiasmeren van jongeren voor diverse activiteiten. Activiteiten om eenzaamheid, psychische problematiek en andere negatieve gezondheidseffecten aan te pakken en jongeren recreatieve mogelijkheden te bieden.

Speelgelegenheden

Speeltoestellen in de openbare ruimte en in de speeltuinen keuren we drie keer per jaar op veiligheid met een eigen keurmeester. Daarnaast vindt een keer per jaar een keuring plaats door een externe keuringsinstantie. Het onderhoud van de speelvoorzieningen wordt in eigen beheer gedaan. In 2022 is gestart, samen met de buurtbewoners, met een nieuwe invulling en inrichting van de speeltuin Lauradorp. Afronding van deze werkzaamheden zal in 2023 plaatsvinden. De speeltuin zal een semi- openbaar karakter krijgen. Buurtbewoners zullen de speeltuin zelf openen en sluiten waarbij de mogelijkheid bestaat om de speelvoorziening het hele jaar te gebruiken.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2018	2019	2020	2021
Aantal bovengrondse rijksmonumenten.	RCE	173	173	173	173
Aantal archeol. Rijksmonumenten.	RCE	3	3	3	3
Aantal rijksbeschermde dorpsgezichten.	RCE	3	3	3	3
% van personen ouder dan 19 jaar dat voldoet aan de beweegnorm.	Gezondheidsmonitor *	---	---	39,3%	---
Aantal inwoners dat deelneemt aan cursussen kunstzinnige vorming.	SMK/VAZOM	392/169	409/229	410/231	404/144
% Inwoners dat lid is van de bibliotheek.	Bibliotheek	14,3%	14,3%	13,8%	15,1%
Aantal bomen (straat-, laan en parkbomen).	Beheersysteem Kikker	9.007	8.919	8.934	8.840
Openbaar groen-beplanting in m2.	Beheersysteem Kikker	1.968.208	1.957.117	1.979.007	1.975.324
Openbaar groen grazige vegetatie (gazon, trapvelden, ruw gras).	Beheersysteem Kikker	1.523.068	1.496.191	1.480.413	1.494.358
Aantal openbare speelgelegenheden. **	BOR	53	53	66	66
Aantal speeltuinen.	BOR	3	3	3	3

** De gezondheidsatlas: het onderzoek vindt eenmaal per 4 jaar plaats. Het laatste onderzoek dateert uit 2020.*

*** Dit betreft 39 speelplekken, 22 speelvelden en 5 Jeu de Boules banen.*

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

Voor de registratie van het openbaar groen wordt vanaf 2017 een nieuw beheerssysteem gebruikt. Dit systeem levert nauwkeurigere in-metingen van de oppervlaktes openbaar groen en grazige vegetatie. De afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren zijn daarom niet het gevolg van areaaluitbreiding maar het resultaat van een betere registratie.

De verschuivingen in het groenareaal hebben te maken met verschillende ontwikkelingen in de openbare ruimte zoals aanleg buitenring Parkstad. Tevens wordt er de laatste jaren bij omvormingen meer ingezet op groenvoorzieningen die bijdragen aan de biodiversiteit.

De afgelopen jaren zijn op verzoek vanuit verschillende buurten, in overleg met de wijkcoördinatoren openbare speelgelegenheden aangelegd, o.a. Graaf Johan Frederikstraat. De speeltuin Lauradorp is gesloten, op deze locatie wordt een openbare speelgelegenheid gerealiseerd.

Beleidsindicatoren BBV

Beleidsindicatoren (BBV) - info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2016	2020
% Niet-wekelijkse sporters (van 19 jr en ouder).	4-jaarlijkse gezondheidsenquête CBS/RIVM	57,80%	60,20%

Het meest recente cijfer dateert uit 2020.

Analyse beleidsindicatoren BBV

Het aantal niet-wekelijks sporters is licht toegenomen, deze cijfers dateren echter van voor de Covid-19 periode, omdat dit onderzoek slechts eenmaal in de vier jaar wordt uitgevoerd.

Beleidskader programma

Omschrijving Kader	Actualiteit
Bosbeheervisie gemeente Landgraaf 2011-2030.	2010
Erfgoednota.	2012
Visie Integraal beheer openbare ruimte.	2012
Welstandsnota.	2013
Bomennota.	2014
Ontwikkelingskader Buitengebied 2014.	2014
Nota Evaluatie & Vooruitblik accommodatiebeleid Landgraaf.	2020
Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplannen sport - en sociaal-culturele accommodaties.	2021
Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart.	2015
Erfgoedverordening.	2015
Nota Vrijetijdseconomie Landgraaf 2021-2030.	2021
Beleidskader Sport en Bewegen 2020-2023.	2020
Kunstwerken gemeente Landgraaf, onderhoudsplan 2019-2028.	2019
Investeringsprogramma Toerisme & Recreatie (Provincie Limburg) 2016-2019.	2016
Groenstructuurplan 2017-2025.	2017
Beleidsnota archeologie gemeente Landgraaf 2018.	2018
Subsidiebeleid gemeente Landgraaf 2019.	2019
Duurzaam in stand houden bossen.	2020

Wat willen we bereiken?

Doelen	
5.1	Toename van sport en beweegdeelname door onze inwoners ter bevordering van de gezondheid.
5.2	Toename van deelname aan het educatieve en culturele aanbod door onze inwoners ter bevordering van de participatie in de maatschappij.
5.3	Het behouden en beleefbaar maken van het cultuurhistorische erfgoed.
5.4	Het behouden en versterken van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving op het gebied van groen, beeldende kunst en speelgelegenheden.

Score effectindicatoren

Score effectindicatoren		2020	Ambitie	Termijn
(bron: gezondheidsatlas Zuid-Limburg *)	L	Zuid-Limburg	L	L
5.1.1 Voldoet aan beweegnorm (leeftijd 19-64).	44,0%	51,5%	48%	2026
5.1.2 Voldoet aan beweegnorm (leeftijd 65+).	28,5%	38,6%	33%	2026
5.1.3 Sport tenminste 1 dag per week (leeftijd 19+).	44,4%	49,0%	46%	2026

** De gezondheidsatlas: het onderzoek vindt eenmaal per 4 jaar plaats. Het laatste onderzoek dateert uit 2020.*

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
5.1.1	Uitvoering beleidskader Sport en Bewegen en lokale sportakkoord.
5.1.2	Uitvoering geven aan een toekomstbestendig accommodatiebeleid.
5.1.3	Ondersteunen van initiatieven (passend binnen het gemeentelijk beleid) uit het verenigingsleven.
5.1.4	Continueren brede regeling combinatiefuncties voor sport en cultuur.
5.1.5	Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplannen uitvoeren.
5.2.1	Faciliteren en stimuleren van initiatieven die bijdragen aan versterking van de pluriformiteit van het culturele aanbod.
5.3.1	Uitvoering geven aan de erfgoednota.
5.3.2	Integreren cultuurhistorie in ruimtelijk beleid en plannen.
5.3.3	Het faciliteren van de Open Monumentendag.
5.3.4	Onderhoud veldkapellen en wegkruisen.
5.3.5	Onderhoud kunstwerken openbare ruimte.
5.4.1	Uitvoering geven aan onderhoud groen en inrichtingselementen in de openbare ruimte.
5.4.2	Omvormen en renoveren van groenvoorzieningen.
5.4.3	Door middel van frequent overleg burgers medeverantwoording laten nemen voor het beheer en onderhoud van groen en inrichtingselementen in de openbare ruimte.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023	Norm
5.1.5.1 Uitvoeren jaarplan onderhoud accommodaties.	100%
5.3.5.1 Onderhoud kunstwerken openbare ruimte.	2023
5.3.5.2 Kunstwerken in de openbare ruimte worden voorzien van een QR-code	30%
5.4.2.1 Onderhoud bossen conform onderzoeksrapport	100%

Wat mag het kosten?

Financiën programma 5

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	640	744	364	346	349	349
- Directe salarislasten	544	720	596	621	646	662
- Overige directe lasten	4.884	6.284	4.569	4.616	4.710	4.809
- Kapitaallasten	686	1.031	1.031	941	934	862
Totaal lasten bestaand beleid	6.113	8.035	6.196	6.178	6.291	6.333
Saldo bestaand beleid	**-5.474**	**-7.292**	**-5.832**	**-5.833**	**-5.942**	**-5.984**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	983	483	465	465
- Kapitaallasten	0	0	0	160	160	160
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	983	643	625	625
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-983**	**-643**	**-625**	**-625**
SALDO taakveld	**-5.474**	**-7.292**	**-6.815**	**-6.476**	**-6.566**	**-6.608**
Investeringen			*1.020*			

In bijlage 2 van de programmabegroting worden de lasten en baten per taakveld weergegeven.

De volgende investeringen maken deel uit van dit programma (tussen haakjes bedragen inclusief BTW):
De investeringsuitgaven in 2023 van € 1.019.890 (€ 1.234.067) totaal, betreft de volgende investeringen:

Uitbreidingsinvesteringen € 300 duizend (€ 363 duizend):
Taakveld 520 Aanleg beachvolleybal- en handbalveld park Heigank € 100 duizend (€ 121 duizend)
Taakveld 520 Skatepark Landgraaf € 200 duizend (€ 242 duizend)

Vervangingsinvesteringen € 698.100 (€ 844.701):
Taakveld 520 Vervangen inventaris sporthal Baneberg € 50 duizend (€ 60.500)
Taakveld 520 Vervangen toplaag kunstgrasveld VV UoW '02 € 346 duizend (€ 418.660)
Taakveld 530 Vervangen luchtbehandelingsinstallatie Theater Landgraaf € 260 duizend (€ 314.600)
Taakveld 520 Verduurzamen wedstrijdverlichting en vervangen lichtmasten VV Schaesberg € 42.100 (€ 50.941)

Gedekte investeringen duurzame MOP's en MIP's € 21.780 (€ 26.354):
Taakveld 530 Oefenbunker warmtepomp aansluiten op CV € 21.780 (€ 26.354)

Bijdrage aan Professionele Gesubsidieerde Organisaties

Professionele gesubsidieerde organisaties *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
Stichting Bibliotheek Landgraaf-Onderbanken	895	938	962	986	1.007
Stichting Muziekschool Kerkrade (SMK)	363	380	390	400	408
Stichting Muziekschool Kerkrade (combinatiefunctionarissen)	52	55	56	58	59
Stichting park Strijthagen	42	44	45	46	47
Stichting park Ter Waerden (exploitatiebijdrage)	77	77	77	77	77
Stichting park Ter Waerden (beheersvergoeding)	5	6	6	6	6
Stichting The Movefactory	267	280	287	294	301
Stichting Vrije Academie VAZOM	72	76	77	79	81
Stichting Vrije Academie VAZOM (combinatiefunctionarissen)	54	57	58	59	61
Gemeente Heerlen (Grenzeloos Actief)	13	14	14	14	15
Stichting Bosbeheer Landgraaf	21	21	21	21	21
Totaal	**1.862**	**1.947**	**1.994**	**2.041**	**2.084**

Toelichting bijdrage aan Professionele Gesubsidieerde Organisaties

Bibliotheken en Vazom

De stichtingen Bibliotheek Landgraaf – Onderbanken, Muziekschool Kerkrade en Vrije Academie VAZOM worden gesubsidieerd voor het bevorderen en ondersteunen van deelname aan het educatieve en cultureel-kunstzinnige aanbod voor onze inwoners. Daarnaast ontvangen de SMK en de VAZOM een bijdrage in de personeelslasten voor de combinatiefunctionarissen. De combinatiefunctionarissen worden ingezet ten behoeve van het onderwijs en het verbinden van het culturele aanbod in Landgraaf in brede zin. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 1.505.612. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Park Ter Waerden en Park Strijthagen

De stichtingen Park Ter Waerden en Park Strijthagen ontvangen een financiële bijdrage voor de exploitatie van deze accommodaties met als doel een duurzaam en eigentijds aanbod van sport, spel, maatschappelijke en culturele activiteiten. De beheersvergoeding is een tegemoetkoming in de administratie en uitvoeringskosten. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 126.953. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Stichting The MoveFactory

De stichting The MoveFactory wordt gesubsidieerd voor het werkgeverschap van de combinatie-functionarissen sport- en bewegen en de uitvoering van het uitvoeringsprogramma sport- en bewegen. De subsidie wordt ingezet vanuit de programma's sport, cultuur en recreatie – sociaal domein en volksgezondheid. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 280.147. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Grenzeloos Actief

De gemeente Heerlen treedt op als de formele subsidieverstrekker voor de inzet van de regioconsulent aangepast sporten vanuit het convenant Grenzeloos Actief. De financiële bijdrage is voor de inzet van de

regioconsulent en het uitvoeringsprogramma Iedereen Kan Sporten Parkstad. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 13.732. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Stichting Bosbeheer

De Stichting Bosbeheer Landgraaf draagt, mede dankzij de inzet van veel vrijwilligers, bij aan het dagelijkse onderhoud van de bossen. Daarnaast zorgen zij voor communicatie en informatie richting burgers en belangenverenigingen en geven zij tekst en uitleg op locatie gedurende de werkzaamheden. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 21 duizend.

Wat zijn de risico's?

We onderkennen geen majeure risico's in dit programma.

2.1.6 Programma 6 - Sociaal Domein

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):
A. Schiffelers en C. Wilbach

Verantwoordelijke afdelingshoofden:
J. Drummen (KCC), C. Goffin (MO)

Het programma Sociaal domein omvat de volgende taakvelden:

6.10 Samenkracht en burgerparticipatie
6.20 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (tot 2023 was de benaming Wijkteams)
6.30 Inkomensregelingen
6.40 WSW en beschut werk (tot 2023 was de benaming Begeleide participatie)
6.50 Arbeidsparticipatie
6.60 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (vervallen vanaf 1-1- 2023 en opgedeeld in vier nieuwe taakvelden)
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)
6.71b Begeleiding (WMO)
6.71c Dagbesteding (WMO)
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)
6.72 Maatwerkdienstverlening 18- (vervallen vanaf 1-1-2023 en opgedeeld in tien nieuwe taakvelden)
6.72a Jeugdhulp begeleiding
6.72b Jeugdhulp behandeling
6.72c Jeugdhulp dagbesteding
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig
6.73a Pleegzorg
6.73b Gezinsgericht
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig
6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf
6.74b Jeugdhulp/crisis/LTA/GGZ-verblijf
6.74c Gesloten plaatsing
6.81 Geëscaleerde zorg 18+ (vervallen vanaf 1-1-2023 en opgedeeld in twee nieuwe taakvelden)
6.81a Beschermd wonen
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
6.82 Geëscaleerde zorg 18- (vervallen vanaf 1-1-2023 en opgedeeld in twee nieuwe taakvelden)
6.82a Jeugdbescherming
6.82b Jeugdreclassering

Nadere toelichting over de wijzingen treft u aan in bijlage 2: Lasten en baten per taakveld, bij het onderwerp: Toelichting wijzigingen taakvelden per 1-1-2023.

Programma-samenvatting

De landelijke ontwikkelingen in het sociaal domein, in het bijzonder de Wmo en de Jeugdhulp stellen ook Landgraaf voor grote uitdagingen in de komende jaren. We zetten daarbij vanuit Landgraaf in om een positieve trendbreuk op sociaal gebied te realiseren én er voor te zorgen dat meedoen voor iedereen mogelijk moet zijn en ieder zijn talenten maximaal kan inzetten als het gaat om participatie. We werken vanuit de beleidsontwikkeling daarbij op basis van de uitgangspunten van positieve gezondheid, preventie en vroegsignalering.

De ingezette transformatie in de jeugdhulp zetten we in 2023 voort. Deze transformatie leidt de komende jaren naar tijdige, passende en integrale basishulp voor jeugdigen en ouders, die zelfredzaam of samen redzaam als volwaardig partner deelnemen. In de komende jaren wordt onder andere het voorliggend veld verder uitgebreid en wordt vroegsignalering opgepakt door gebiedsteams, waar medewerkers vanuit de toegang gemeente (zowel Wmo als Jeugd), vanuit de zorgaanbieders alsook de samenwerkingspartners deel van uitmaken. Deze gebiedsteams, waar toeleiding en hulp worden samengebracht, werken outreachend op de vindplaats (vindplaats=werkplek). De transformatie moet tevens leiden tot efficiëntere uitvoeringsprocessen en bijdragen aan de kostenbeheersing, zodat de inzet van specialistische en daarmee duurdere zorg zo veel als mogelijk wordt voorkomen.

Een transformatie in de maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is cruciaal om inwoners in de eigen omgeving zo lang als mogelijk zelfstandig te laten meedoen in de samenleving. Als dat niet lukt zetten we in op zorgen voor elkaar en als dat niet lukt dan biedt de gemeente ondersteuning in samenwerking met het Welzijnswerk en zorgaanbieders. De uitgaven van de Wmo zijn fors gestegen en blijven toenemen. We hebben te maken met een stijgend aantal ouderen, gestegen zorgkosten en een groter beroep op Wmo ondersteuning. Daarnaast heeft de Rijksoverheid een bezuiniging toegepast die niet realistisch is gebleken en is onze beleidsvrijheid beperkt om maatregelen te nemen.

In 2023 gaan we aan de slag met het transformatieplan Wmo, om de Wmo-voorzieningen en uitvoeringsprocessen te herijken, met als doel om de uitgaven voor de Wmo betaalbaar en beheersbaar te houden. Tijdens de transformatie zullen we onze inwoners blijven helpen en daarom zijn incidenteel voor de jaren 2023 en 2024 extra middelen nodig van € 400 duizend per jaar. Samen met de gecontracteerde aanbieders, inwoners en het maatschappelijk middenveld geven we de transformatie vorm. De incidentele uitbreiding van het ouderenwerk met 1 Fte in de jaren 2023 (€ 77,5 duizend) en 2024 (€ 77,5 duizend) draagt hieraan ook bij.

In 2023 gaan we vooruitlopend op de doordecentralisatie Beschermd wonen samen met de Parkstadgemeenten invulling geven aan de nieuwe samenwerking en zorguitvoering die in 2022 is voorbereid. Afhankelijk van het besluit over de doordecentralisatie door de rijksoverheid betekent dit dat we in 2023 verdere stappen zetten om de taken van de centrumgemeente (Heerlen) te verdelen over alle Parkstadgemeenten. De samenwerking binnen het Zorg- en Veiligheidshuis en de nieuwe gemeenschappelijke regeling wordt ook verder uitgewerkt. Tot slot krijgen we te maken met de Wet aanpak meervoudige problematiek in het sociaal domein die ingevoerd moet worden.

Vanuit de invalshoeken Wmo, jeugd en participatie en de daarin door inwoners gevraagde ondersteuning werken we aan het verder efficiënter en effectiever samenwerken tussen de leefgebieden werk, zorg,

inkomen, welzijn, wonen en onderwijs, zodat we het bestaande voorzieningenniveau met de beschikbare middelen in stand kunnen houden.

We blijven inzetten op een intensivering van de samenwerking in het sociaal domein, zowel tussen organisaties als ook op het niveau van Parkstad en Zuid-Limburg. Een voorbeeld is de wijkgerichte aanpak zoals deze voor Oud Nieuwenhagen & Op de Kamp en Lauradorp opgesteld is. Beiden maken onderdeel uit van de Regiodeal. Daarin wordt een impuls gegeven aan de fysieke en de sociale omgeving, waarbij belanghebbenden betrokken worden. Met de incidentele uitbreiding van het buurtopbouwwerk met 2 Fte in zowel 2023 als 2024 (€ 155 duizend per jaar), zorgen we ervoor dat juist de sociale cohesie in buurten wordt verhoogd.

Samenvattend gaan we dus:

- de Wmo transformeren (RVC04) (incidentele middelen voor de jaren 2023 en 2024 van € 400 duizend per jaar) ;
- Landgraaf Verbindt continueren (RVC01) (structureel € 15 duizend m.i.v. 2024 en € 83 duizend vanaf 2025);
- nazorg regelen voor ex-gedetineerden (RVC02) (structureel € 13 duizend m.i.v. 2023);
- een verbindingsknooppunt informatie en advies inregelen voor personen met verward gedrag (RVC03) (structureel € 12 duizend m.i.v. 2024);
- de eenzaamheid aanpakken (RVC05) (structureel € 7,5 duizend m.i.v. 2023);
- de formatie Welsun uitbreiden ten behoeve van ouderenwerk en buurtopbouwwerk (RVC11+RVC12) (incidentele middelen voor de jaren 2023 en 2024 van € 232,5 duizend per jaar);
- de arbeidsmarkt aanpakken met meer arrangementen met loonkostensubsidie (RVC21) (incidentele middelen voor de jaren 2023 en 2024 van € 274,8 duizend per jaar).;
- pilot kleinschalige ontmoetingsruimte voor jongeren in Nieuwenhagen (RVR07) (€ 40,52 duizend incidenteel voor 2023).

Samenkracht en participatie

Wij stimuleren mensen zoveel mogelijk te participeren in de samenleving. Het betreft hier het meedoen van burgers in de samenleving. Daaronder verstaan we onder andere ook de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorg, sociaal en cultureel werk, algemeen maatschappelijk werk, wijkopbouw, preventie, inclusie, burgerparticipatie en bestrijding van eenzaamheid.

Algemene voorzieningen gericht op participeren

Algemene voorzieningen zijn een laagdrempelige vorm van ondersteuning die de inzet van zwaardere zorg kan voorkomen. Hiermee zorgen we ervoor dat inwoners met zo minimaal mogelijke ondersteuning zo zelfstandig mogelijk kunnen meedoen in de samenleving. We werken aan het openstellen van huiskamers als brede inloopvoorziening, maar ook het meer benutten van buurt- en wijkcentra als ontmoetingsplek en inloopvoorziening in de wijk. Welsun en Met Elkaar Landgraaf nemen hierin het voortouw, zodat dit goed aansluit op bestaande voorzieningen en ondersteuning snel op- en afgeschaald kan worden. Om dit te

faciliteren zijn er meerjarige inhoudelijke en financiële afspraken met Welsun, Met Elkaar Landgraaf en andere organisaties in het voorliggend veld gemaakt die we monitoren. Dit vraagt ook om het vooralsnog met incidentele middelen voor de jaren 2023 en 2024 met een jaarlijks bedrag van € 155 duizend uitbreiden van de buurtopbouwcapaciteit bij Welsun om zijn rol te pakken bij het versterken en faciliteren van het voorliggend veld, waarmee we het beroep op geïndiceerde zorg willen beperken. Bij nieuwe initiatieven kan het innovatiebudget Wmo incidenteel worden aangesproken om daarmee het toenemende beroep op duurdere vormen van hulp en ondersteuning te voorkomen. Daarnaast kunnen we hiermee vroegsignalering en het soepel op- en afschalen van hulpverlening intensiveren. De arbeidsmatige dagbesteding op Slot Schaesberg wordt gecontinueerd en we kijken naar de (door)ontwikkeling hiervan in relatie tot de transformatie van de Maatschappelijke Opvang (locatie Heugderlicht) wordt deze nu afgebouwd tot een kleinschalige opvangvoorziening. De realisatietermijn hiervan is afhankelijk van de hoeveelheid beschikbare woningen in Parkstad die voor de kleinschalige opvang ingezet kunnen worden.

Wonen- en zorg

De samenwerking tussen het sociale en fysieke domein blijven we intensiveren door in meer trajecten samen op te trekken. In 2023 werken we samen met de woningcorporaties en zorgaanbieders aan een Woon-Zorgvisie, waarin het langer zelfstandig thuis wonen, eigen verantwoordelijkheid van inwoners om hun woning levensloopbestendig te maken en de huisvesting van kwetsbare doelgroepen in de wijk een plek moet krijgen. Daarmee trachten we de benodigde inzet beter te borgen, zodat deze vervolgens ook een plek kan krijgen in de Omgevingsvisie.

Preventie en samenwerkingsinitiatieven

Preventie blijft voor zowel de jeugd als de volwassenen speerpunt. Het versterken van de doorgaande lijn, het werken aan verantwoord burgerschap, de integrale aanpak verbeteren, de aanpak scheidingsproblematiek en het komen tot de duurzame buddy-systemen hebben binnen de uitgezette preventieve activiteiten opnieuw aandacht. Om een zo groot mogelijk effect te bereiken, worden de reeds opgestarte activiteiten ook dit jaar voortgezet. De benodigde middelen ter bekostiging van deze activiteiten zijn in 2022 aan de reserve Jeugdpreventieplan onttrokken. Voor 2023 gaan wij dat ook doen. Vanaf 2024 en verder is het budget gericht op preventieve activiteiten voor de jeugd niet meer toereikend. Er zal dan opnieuw een keuze gemaakt moeten worden hoeveel de raad wil investeren in preventieve activiteiten.

Met "Landgraaf Verbindt" stimuleren we samenwerkingsinitiatieven tussen diverse organisaties die in Landgraaf actief zijn. Het doel hiervan is om het maatschappelijk middenveld te versterken en het voorzieningenniveau in Landgraaf op peil te houden. We willen Landgraaf Verbindt structureel verankeren om samenwerking te bevorderen. In 2024 is de reserve stimuleren en verbinden nagenoeg uitgeput. We zullen alsdan voorstellen om de kosten vanaf dan op te nemen in de meerjarenbegroting. Het doel hiervan is om het maatschappelijk middenveld te versterken en het voorzieningenniveau in onze gemeente op de lange termijn in stand te houden. We zien in de afgelopen jaren dat het aanjagen van samenwerking leidt tot nieuwe initiatieven tussen verenigingen en organisaties die bijdragen aan verbindingen in de wijk. Daarnaast groeit jaarlijks het aantal organisaties dat zich verbindt aan Landgraaf Verbindt en hierin investeert vanuit hun eigen kerntaken. In 2023 blijven we ook de netwerkbijeenkomsten organiseren en

gaan we meer de wijken in om de bekendheid van Landgraaf Verbindt en het gebruik van de sociale activiteitenkaart te bevorderen.

Eenzaamheid

Landgraaf scoort hoog op het gebied van eenzaamheidsproblematiek in alle leeftijdscategorieën. Het inzetten van sleutelfiguren, goede communicatie, het aansluiten bij ketenpartners zijn een aantal aspecten die zijn opgenomen in het plan Landgraaf één tegen eenzaamheid. We zetten verder in op het laten ontmoeten van inwoners en het leggen van verbanden met andere initiatieven. Ook gaan we specifiek in op de aanpak van eenzaamheid onder jongeren, omdat Landgraaf hier hoger op scoort dan andere Zuid-Limburgse gemeenten. Samen met de twee Landgraafse VO-scholen blijven we inzetten op interventies voor 13-16-jarigen vanuit een drietal sporen in het onderwijs, gericht op eenzaamheidsgevoelens met als gespreksonderwerp:

1. Het versterken van de inzet tijdens de roostervrije periode en projectdagen waarin eenzaamheid een gespreksonderwerp wordt;
2. Het komen tot een leerlijn 'sociaal emotionele ontwikkeling';
3. Het samen met jongeren voor jongeren een communicatielijn/campagne ontwikkelen en uitvoeren gericht op het bespreek- en zichtbaar maken van eenzaamheidsgevoelens.

We investeren in alle vmbo-klassen middels vijf themalessen, waarin medewerkers van JENS in gesprek gaan met de klas en samen met hen tot een plan van aanpak komen. Deze pilot zal een nul- en eindmeting bevatten en uiteindelijk komt er een plan waarvan we weten wat werkt en hoe we dit kunnen borgen in de toekomst. Omdat de eenzaamheid ook onder volwassenen en ouderen hoger is dan het Nederlands gemiddelde, continueren we de campagne Landgraaf één tegen eenzaamheid, met als doel eenzaamheid bespreekbaar te maken. Waar nodig zullen we aanvullende acties naast de al bestaande activiteiten inzetten. Het signaalpunt is in onze gemeente bij Welsun belegd. Daar worden de ouderenadviseurs ook specifiek getraind om beter eenzaamheid te signaleren en hierop te acteren. Omdat er geen structurele financiële ruimte is binnen de beschikbare middelen is voor deze aanpak vanaf 2023 structureel een jaarlijks bedrag van € 7,5 duizend nodig. Ook het incidenteel uitbreiden van de capaciteit binnen het ouderenwerk van Welsun in 2023 en 2024 met een jaarlijks bedrag ter hoogte van € 77,5 duizend draagt in grote mate bij aan het terugdringen van eenzaamheid onder ouderen. Door middel van het ouderenwerk kan er laagdrempelig hulp worden geboden aan de ouderen, is er een luisterend oor en kunnen zij begeleid worden naar laagdrempelige, voorliggende voorzieningen en activiteiten.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie is een breed en actueel begrip. We verkennen in 2023 de mogelijkheden om burgerparticipatie te verbeteren en te vergroten. We stellen daartoe een visie op. In de jaren daaropvolgend onderzoeken we en stellen tools op om burgerparticipatie te stimuleren. Aansluitend kijken we ook op welke wijze we het burgerinitiatievenfonds continueren. Het doel is om inwoners meer ruimte te geven voor eigen plannen en het daarbij behorende budget om hun ideeën te realiseren. Als gemeente nemen we daarin een voorwaardenscheppende en faciliterende rol. Ook onderzoeken we wat onze inwoner nodig heeft om meer te participeren in gemeentelijk beleid en de eigen leefomgeving. Burgerparticipatie is een thema dat over meerdere beleidsterreinen gaat. Het gaat zowel om de sociale als de fysieke omgeving. De financiële ruimte is op dit moment beschikbaar voor burgerinitiatieven en voor de inspraakorganen.

Lokale Inclusie Agenda (LIA)

In 2023 zeten we in op een lokale inclusie agenda zodat iedere inwoner gelijke kansen en rechten heeft om zelfstandig mee te doen op alle terreinen in het leven. Hierbij zetten we vooral in op bewustwording in de interne en externe omgeving, fysieke toegankelijkheid, digitale toegankelijkheid en de sociale omgeving. Dit doen we door een Lokale Inclusie Agenda op te stellen. Vooruitlopend op het opstellen van de LIA zullen wij in onze voorlichting en communicatie reeds inzetten op een inclusieve samenleving (RVR03).

Maatschappelijk werk en buurtopbouwwerk

Daar waar het maatschappelijk werk zich primair bezighoudt met het beantwoorden van zeer diverse vragen van inwoners op sociaal- en maatschappelijk gebied, gaat het bij het buurtopbouwwerk meer om het zichtbaar zijn in de wijk en het op de langere termijn verbeteren van de kwaliteit van de sociale leefbaarheid binnen de wijk. Dit doen we door zowel het actief signaleren van knelpunten als door het anticiperen op initiatieven van onze inwoners. Welsun voert deze taken voor ons uit. Binnen de wijkgerichte aanpakken zal er een extra taakverzwaring voor Welsun komen. Ook Covid-19 heeft effect gehad op de sociale cohesie in de wijken. Daarvoor heeft Welsun tot en met 2023 een tijdelijke uitbreiding van de formatie gekregen. We zien echter ook een stijgende trend in het aantal en de complexiteit van vragen van inwoners die bij Welsun worden gesignaleerd. De samenwerking met de zorgaanbieders (JENS en Met Elkaar Landgraaf) wordt verder geïntensiveerd om het soepel op- en afschalen van zwaardere en lichtere ondersteuning mogelijk te maken.

Vrijwilligerswerk en mantelzorg

Veel organisaties kunnen niet (goed) functioneren zonder de inzet van vrijwilligers. Het gaat hierbij zowel om de traditionele verenigingen als ook om de inzet van vrijwilligers binnen het sociale domein. Naast Welsun, die zelf veel vrijwilligers inzet en verantwoordelijk is voor de vrijwilligerscentrale, zorgt een aantal organisaties voor de ondersteuning van mantelzorgers dan wel de ondersteuning van mensen die vanwege lichamelijke of psychische redenen hier behoefte aan hebben. Het beschikbaar krijgen en houden van voldoende vrijwilligers blijkt met name vanwege de kwalitatieve mismatch en de demografische ontwikkelingen een hardnekkig vraagstuk. Ondanks de inspanningen van de afgelopen jaren komen vraag en aanbod niet goed bij elkaar.

Binnen de groep mantelzorgers is de groep jonge mantelzorgers kwetsbaar. Vanaf 2020 is de ondersteuning van jonge mantelzorgers belegd bij JENS. Zij werken hierin samen met het Steunpunt Mantelzorg. Jonge mantelzorgers zijn moeilijk in beeld te krijgen. Zij herkennen zichzelf vaak niet als mantelzorger; vinden het normaal. Samen met andere Parkstadgemeenten gaan we aan de slag om deze groep meer bekendheid te geven en zo ook beter te kunnen opsporen.

Inburgering

Per 1 januari 2022 is de nieuwe inburgeringswet in werking getreden. Deze geldt voor statushouders en immigranten met een inburgeringsplicht. Gebundelde deskundigheid vanuit Welsun, het Mens Ontwikkel Bedrijf en onderwijs is noodzakelijk om meer grip te krijgen op het inburgeringsproces. Wij zetten ons dan ook in om de samenwerking tussen onderwijs, maatschappelijke begeleiding en participatie structureel te versterken. Voor de uitvoering van de nieuwe inburgeringswet is door het rijk een vergoeding aan

gemeenten in het vooruitzicht gesteld van € 12,5 duizend per inburgeraar. Het risico bestaat dat met deze nieuwe taken, het budget per inburgeraar ontoereikend blijkt. De berekening van een (rijks)budget per inburgeraar is nu op basis van gemiddelden. Als er bijvoorbeeld in de gemeente meer mensen zijn waarbij een duur(der) maatwerktraject nodig is, dan is meer budget nodig. Daarnaast hebben we de laatste jaren een achterstand opgelopen bij de reguliere, verplichte taakstelling. Dit kan leiden tot mogelijk hogere, onvoorziene, kosten door mogelijke sancties met financiële gevolgen vanuit de toezichthouder. Het is belangrijk er voor te zorgen dat de doelgroep optimaal inburgert. Daarom moet voorkomen worden dat inburgeraars geen traject kunnen doorlopen omdat onvoldoende budget voorhanden is. Als die situatie in de loop van het jaar ontstaat dan zal het budget bijgesteld moeten worden, we nemen daarvoor een kleine risicopost op in de begroting 2023.

Opvang vluchtelingen uit Oekraïne

Als gemeente nemen we onze verantwoordelijkheid om Oekraïense vluchtelingen op te vangen en te ondersteunen tijdens hun verblijf in Landgraaf. Het verloop van de oorlog in Oekraïne is onvoorspelbaar en daarmee ook de toekomst van de Oekraïners in Nederland. Het is onzeker wanneer zij terug kunnen naar Oekraïne of dat zij in Nederland een nieuwe toekomst gaan opbouwen. Dat betekent ook dat de ondersteuning die we bieden aan de Oekraïners erop gericht is om ze, ongeacht hun verblijfsstatus, naast het bieden van onderdak, zoveel als mogelijk te ondersteunen om zelfstandig te leven in Landgraaf. De Rijksoverheid heeft in diverse publicaties en verzamelbrieven financiële zekerheid toegezegd aan gemeenten voor de kosten die worden gemaakt voor de opvang en ondersteuning van Oekraïense vluchtelingen. Uiteraard schept dit vertrouwen dat te maken kosten integraal vergoed zullen worden. Tegelijkertijd blijven veel van onze uitvoeringsvraagstukken door de rijksoverheid onbeantwoord en is er geen zekerheid over de hoogte en looptijd van de vergoedingen en de wijze waarop wij die ontvangen. We nemen daarvoor een pm risicopost op in de begroting 2023.

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Er is nog steeds sprake van een toenemend beroep op Wmo ondersteuning en dat leidt ook tot knelpunten in de toegang. In 2023 worden via het transformatieplan Wmo de werkprocessen opnieuw opgebouwd en met als doel om de beschikbare capaciteit zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten. Daarnaast blijven we de samenwerking tussen onze toegang, de zorgaanbieders en het voorliggend veld bevorderen om de dienstverlening te verbeteren en om de inzet van geïndiceerde zorg te beheersen, zodat we de meest kwetsbare inwoners van de benodigde ondersteuning kunnen voorzien en de stijgende uitvoeringskosten kunnen beheersen.

Daarnaast zien we dat de uitvoeringscapaciteit continu onder druk staat bij het team Jeugd en Wmo. Het structureel maken van tot nu toe incidenteel ingezette uitvoeringscapaciteit is daarvoor noodzakelijk.

Inkomensregelingen

Onder inkomensregeling wordt verstaan het verstrekken van uitkeringen vanuit de Participatiewet aan mensen die zijn aangewezen op bijstand. Ook de uitvoering van de bijzondere bijstand en de diverse minimaregelingen behoren tot dit taakveld. De uitvoering hiervan ligt bij ISD BOL en onze partners Leergeld, Jeugdfonds Sport en Jeugdfonds Cultuur.

In de afgelopen jaren heeft een groei plaatsgevonden in het aantal kinderen dat we hebben kunnen bereiken met deze regeling. Vanwege Covid-19 heeft er in 2020 en 2021 een stabilisatie plaatsgevonden. De verwachting is thans dat er weer een flinke toename zal zijn. Op zich positief, want dit betekent dat we wederom meer kinderen bereiken. Ook zal ingezet worden op een verbeterde samenwerking tussen een aantal armoedepartners, waardoor de doelgroep nog beter en sneller geholpen kan worden.

De Voorzieningenwijzer geeft een advies over onderbenutting van Voorzieningen. Zo wordt gekeken of er recht bestaat op toeslagen, welke energieleverancier het meest passend is, of er aanspraak gemaakt kan worden op bijvoorbeeld bijzondere bijstand of minimabeleid, maar ook of aangifte inkomstenbelasting aan de orde is. Door gebruik te maken van alle voorzieningen ondersteun je mensen op het gebied van hun inkomsten, waardoor de kans op geldzorgen en schulden afneemt. Op termijn zullen hierdoor wel de kosten bijzondere bijstand/minimabeleid toenemen, maar kan ook het gebruik van schuldhulpverlening afnemen. De Voorzieningenwijzer zal ingebed worden in de bestaande processen van ISD BOL. Waarbij het streven is om minima optimaal gebruik te laten maken van de beschikbare voorzieningen.

BUIG

Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen Participatiewet, IOAW, IOAZ, Bbz 2004 en voor de inzet van loonkostensubsidie. Deze uitkering is gebaseerd op een objectief verdeelmodel. Idealiter zou de uitkering voldoende hoog moeten zijn om de uitkeringslasten volledig te dekken. Dat is voor onze gemeente echter al jaren niet het geval, waardoor wij structureel tekorten hebben op de uitkeringslasten die wij zelf moeten bijpassen. De drempel om in aanmerking te komen voor de extra Vangnetuitkering is 7,5% van de definitief over dat jaar toegekende BUIG.

Wij hebben op alle fronten veel energie gestoken in pogingen om verbeteringen in het verdeelmodel gerealiseerd te krijgen. En ondanks dat het verdeelmodel voor Landgraaf niet per se beter uitpakt, heeft een uitspraak van de rechter er wel toe geleid dat ons tekort voor 2015 en 2016 door het ministerie gecompenseerd is. Voor de jaren 2017 en verder blijven wij dan ook in bezwaar en beroep gaan om ook de tekorten van deze jaren gecompenseerd te krijgen. Door de verbeteringen op het verdeelmodel die jaarlijks doorgevoerd worden, zal het wel steeds moeilijker worden om te onderbouwen waarom wij onevenredig benadeeld worden. De kans op het krijgen van gelijk bij de rechtbank wordt dan ook steeds kleiner.

De tekorten op de BUIG blijven dan ook voor 2023 een groot risico.

Over de periode 2018 – 2022 werd ingezet op een daling van het uitkeringsbestand met 2%. Voor 2023 en verder blijven we inzetten op die daling. Maar de omstandigheden worden echter steeds moeilijker om dit te halen. Met de huidige krapte op de arbeidsmarkt, zijn de meeste arbeidsfitte cliënten reeds aan het werk. Op dit moment zien we dat de doelgroep die nu bij het MOB en ISD BOL zit steeds zwaarder wordt en daarmee re-integratie steeds complexer. Om verdere daling te kunnen blijven behalen is incidenteel voor de jaren 2023 en 2024 jaarlijks een budget nodig van € 274,8 duizend voor menskracht voor aanpak van de arbeidsmarkt met meer arrangementen met loonkostensubsidie.

Participatie

In 2022 is aan Iroko gevraagd om modellen uit te werken hoe de toekomstige samenwerking op Parkstadniveau vorm kan krijgen. In dit kader zijn 4 modellen uitgewerkt, die met name toezien op de

samenwerking van die organisaties die de huidige infrastructuur vormen, waarbij tevens gekeken is naar de inbedding van de landelijke ontwikkelingen in het kader van het sociaal ontwikkelbedrijf. Op basis van de te maken keuze zal in 2023 gewerkt worden aan de implementatie hiervan. Daarnaast hebben we te maken met een nieuwe realiteit op de arbeidsmarkt, krapte aan personeel. Daardoor resteren met name mensen met een lage arbeidsfitheid, die nog een beroep op de uitkering doen en vandaaruit ondersteund worden bij het vinden van de voor hun juiste participatieplek. Gevolg hiervan is dat er meer inspanningen en dus middelen nodig zijn om kandidaten richting arbeidsmarkt te leiden, waarbij steeds meer kandidaten deze stap alleen kunnen maken als werkgevers bereid zijn om vacature-eisen in overeenstemming te brengen met de kwaliteiten van de potentiele werknemer. Om dit vorm te geven is zowel inspanning op lokaal niveau als binnen de samenwerking op Parkstadniveau en op Zuid-Limburgse schaal nodig.

Wij participeren bij de uitvoering van de participatiewet in drie gemeenschappelijke regelingen (ISD BOL, WSP en WOZL) en vervullen via ons eigen MOB een belangrijke rol in de ondersteuning van kandidaten bij hun ontwikkeling. Om kansen op de arbeidsmarkt voor onze doelgroep zo goed als mogelijk te benutten is samenwerking in de keten essentieel. De partners in de regio kijken steeds hoe de onderlinge samenwerking geoptimaliseerd kan worden. Dit heeft geresulteerd in de afspraak tussen een aantal mensontwikkelbedrijven dat kandidaten uit een andere gemeente met gesloten beurs gebruik kunnen maken van een traject. Ook wordt er op uitvoerend niveau nauw samengewerkt tussen het MOB en het WSP, waarbij de focus niet alleen meer ligt op de meest arbeidsfitte kandidaten. Voor 2023 blijven we inzetten op deze samenwerking.

In 2022 is in het kader van de Regiodeal in Nieuwenhagen, en dan met name in Oud Nieuwenhagen, uitvoering gegeven aan het project WIJ(K). Op basis van de evaluatie hiervan kijken we welke leerpunten we hieruit kunnen meenemen. Waar mogelijk werken we in 2023 al aan de implementatie daarvan.

De vraag is wat we nog meer kunnen doen om mensen naar de arbeidsmarkt te brengen. Op de eerste plaats kan hierbij gedacht worden aan het meer inzetten van het instrument loonkostensubsidie. Voorwaarde hiervoor is dat we meer kandidaten geschikt kunnen maken om de stap naar werk via dit instrument te zetten en dat vergt meer begeleiding dan we nu kunnen bieden. Daarnaast vergt het ook dat werkgevers bereid zijn om mensen die niet aan het gewenst profiel voldoen een baan te bieden. En ook dat vergt extra inspanning.

WSW en beschut werk

Bij begeleide participatie gaat het concreet om:
- De werkzaamheden op het gebied van ondersteuning bij vrijwilligerswerk (voor zover dat maximaal haalbaar is);
- De uitvoering van beschut en begeleid werk;
- (Arbeidsmatige) dagbesteding.

Het MOB ondersteunt mensen met een uitkering die tot de doelgroep vrijwilligerswerk hoort. Dit past binnen de in gang gezette ontwikkeling waarbij mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door het MOB ondersteund worden in hun ontwikkeling naar de geschikte participatieplek. Voordeel hiervan is dat, op termijn het zien van ontwikkelpotentieel binnen de reguliere werkwijze van het MOB ingebed kan worden.

Arbeidsparticipatie

Onder arbeidsparticipatie verstaan we het benutten van kansen om zoveel als mogelijk mensen deel te laten nemen aan reguliere arbeid. Daarbij is het uitgangspunt de beste kandidaat op de beste plaats. Het WSP zorgt samen met ISD BOL en het MOB voor de plaatsing van kandidaten vanuit de participatiewet. Hierbij wordt met name gekeken naar baanopeningen, ontwikkelplekken en leerwerkarrangementen. Sinds een aantal jaren tekent zich een tendens af dat de uitstroom naar werk substantieel lager uitvalt dan in voorafgaande jaren. De voornaamste reden is de afname van het aantal arbeidsfitte kandidaten. Daar waar de opgave voorheen was om zoveel als mogelijk arbeidsfitte mensen zo snel als mogelijk naar werk te krijgen ligt de uitdaging nu in het realiseren van plaatsingen voor mensen die minder arbeidsfit zijn. Intensieve begeleiding en omdenken van werkgevers zijn hierbij kritische succesfactoren.

Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zet hoog in op eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht. Dit betekent dat iedereen in de eerste plaats zelf verantwoordelijk is voor het organiseren van zijn eigen leven, werken en wonen. Als dat niet kan dan gaan we uit van zorgen voor elkaar, waarbij inwoners elkaar ondersteunen. De gemeente vormt daarbij een vangnet waarbij in eerste instantie een beroep kan worden gedaan op algemene voorzieningen. Individuele voorzieningen worden ingezet zo kort als mogelijk en zo zwaar als nodig. Het gaat uiteindelijk om het resultaat dat wordt behaald en niet om de wijze van oplossen. Dit betekent dat eerst gekeken wordt om gebruik te maken van een van de voorzieningen die voor iedereen, zonder indicatie of besluit van de gemeente, vrij toegankelijk zijn. Pas als dat geen oplossing biedt, wordt naar een maatwerkvoorziening gekeken. Het uitgangspunt is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en mee kunnen doen in de samenleving. De werkwijze van positieve gezondheid, is daarbij een instrument om de ondersteuningsbehoefte te bepalen. Door te werken met positieve gezondheid is er meer oog voor welzijn en zingeving in plaats van de beperkingen. Hierbij wordt uitgegaan van een betekenisvol leven met de nadruk op aanpassingsvermogen, veerkracht en eigen regie.

Desondanks zien we nog steeds een stijgende vraag naar ondersteuning vanuit de Wmo en in het bijzonder huishoudelijke hulp. Als gemeente hebben we daarbij de wettelijke verplichting om maatwerk te bieden en steeds minder beleidsvrijheid om alternatieven in te zetten. Vanwege de stijgende kosten, stijgende instroom van nieuwe cliënten en beleidsmaatregelen (nieuwe taken en gewijzigde wetgeving) is het noodzakelijk om kritisch te blijven kijken naar de kostenontwikkeling van de Wmo. We willen daarom met een Transformatieplan Wmo in 2023 en 2024 werken aan het opnieuw opzetten van de voorzieningen en uitvoeringsprocessen. Essentieel daarbij is kostenbewustzijn en kostenbeheersing. Het inzetten van nazorg hierbij heeft een tweeledig doel. Enerzijds vanuit het perspectief van de cliënt: voldoet de geleverde zorg nog aan de actuele situatie, of is er een opschaling of afschaling van de zorg aan de orde. Daarbij is ook aan de orde of de Wmo nog de juiste route voor ondersteuning is, of dat ondersteuning vanuit de Wet langdurige zorg een meer passend perspectief is. Anderzijds geeft nazorg ook meer inzicht in de zorgverlening door de zorgaanbieders van de aan cliënten geleverde zorg. Is deze zoals contractueel afgesproken of is bijsturing daarop noodzakelijk.

We werken met indicatieprotocollen om begeleiding en huishoudelijke hulp objectief te indiceren. De opgedane ervaringen in 2022 nemen we mee bij de bijstelling hiervan via het transformatieplan Wmo in

2023. We bekijken of bepaalde toegangstaken (op termijn) overgeheveld kunnen worden naar het samenwerkingsverband van de zorgaanbieders om efficiëntie en effectiviteit te bevorderen.

Voor de kostenontwikkeling van de gecontracteerde aanbieders zijn we naast de instroom en uitstroom ook afhankelijk van de cao-ontwikkelingen die van invloed zijn op de tariefstelling van hulp bij het huishouden en de lumpsum voor de ambulante begeleiding. We ervaren dagelijks het effect van het abonnementstarief, dat door velen gezien wordt als een schoonmaaksubsidie voor de rijken. Het groeiend aantal cliënten dat een beroep doet en zullen gaan doen op de hulp bij het huishouden, spreekt daardoor voor zich. De Rijksoverheid heeft aangekondigd in 2025 een vorm van een inkomensafhankelijke bijdrage te gaan invoeren voor de huishoudelijke hulp, maar dat dit ook zal leiden tot een verlaging van het budget dat gemeenten ontvangen voor de uitvoering van de Wmo. De maatregel wordt door het Rijk nog nader uitgewerkt en we zullen in 2023 bekijken welke gevolgen dit heeft.

In de raming van de autonome meerlasten in de Wmo hebben we daarom - op basis van de VNG-prognoses - meerjarig rekening gehouden met een verdergaande groei van 7% van het aantal cliënten hulp bij het huishouden in de Wmo, de verplichte veelal hogere tarieven en een index van 3,5%.

Schulddienstverlening

Welsun (1e lijn) en Kredietbank Limburg (KBL, 2e lijn) geven in samenwerking vorm aan de ondersteuning van mensen die schulden hebben. Hierbij maakt men gebruik van elkaars kennis en kunde. De dienstverlening wordt laagdrempelig vanuit de locatie van Welsun aangeboden, waarbij men steeds kijkt welk instrumentarium passend is. Onderdeel hiervan is stabiliseren van de situatie zodat stress zoveel als mogelijk weggenomen kan worden.

De insteek is om financiële problemen in een zo vroeg mogelijk stadium te herkennen. Enerzijds om te voorkomen dat bij mensen grote financiële problemen ontstaan en anderzijds ook om te voorkomen dat langdurige en dure instrumenten ingezet moeten worden. In dat kader wordt samengewerkt met diverse partners. Door de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening zetten we sinds 2021 meer in op vroegsignalering. Bij de vaststelling van het beleidsplan Wet gemeentelijke schuldhulpverlening 2021-2024 is voorzien in de hiervoor benodigde middelen, zodat er voldoende capaciteit is om de benodigde schulddienstverlening te geven. In het kader van de vroegsignalering wordt nu vooral in de situaties waar sprake is van meerdere schuldeisers of hoge schulden gewerkt met huisbezoeken. De structurele rijksbijdrage die in het vooruitzicht gesteld is voor huisbezoeken willen we inzetten om dit instrument nog vaker dan nu toe te passen. In tegenstelling tot de verwachtingen heeft Covid-19 (nog) niet gezorgd voor extra toestroom. Maar dat zal wel geval zijn vanwege de met name als gevolg van de energiecrisis optredende inflatie. De in 2021 gestarte pilot voor ondernemers wordt eind 2022 geëvalueerd. Op basis daarvan wordt een voorstel gemaakt voor de vormgeving van deze dienstverlening.

Jeugdhulp

Tot het taakveld jeugdhulp behoort begeleiding van jongeren tot 18 op het vlak van jeugd- en opvoedhulp, jeugd- GGZ, jeugdzorg aan verstandelijk beperkten, vervoer, persoonlijke verzorging en kortdurend verblijf en jeugdzorg+ (gesloten jeugdhulp).

Jeugd- en opvoedhulp

In 2023 start een nieuwe opdracht basishulp Jeugd voor de ambulante jeugdhulp voor de gemeenten Heerlen, Landgraaf en Voerendaal. Deze opdracht borduurt voort op de opdracht die in 2019-2022 door JENS is uitgevoerd. In de nieuwe opdracht zijn de oorspronkelijke doelen aangescherpt en hebben de thema's integraliteit en normaliseren een grotere focus gekregen. Ook nu wordt de opdracht bekostigd door een lump sum budget.

Overige jeugdhulp

Via centrumgemeente Maastricht kopen we in 2023 de overige jeugdhulp in, te weten:

- Crisishulp (zowel ambulant als residentieel);
- Verblijf (alle vormen, ook pleegzorg);
- Jeugdzorg Plus (Gesloten Jeugdzorg, inkoop op schaal van Zuid-Nederland);
- Jeugdbescherming, Jeugdreclassering en de Crisisdienst Jeugd (voorheen SEH genoemd).

Voor deze jeugdhulp worden per 2023 nieuwe opdrachten verstrekt, waarvoor in 2022 diverse aanbestedingen hebben plaatsgevonden. Er is in de nieuwe opdrachten sprake van een limitatie van het aantal aanbieders teneinde partnerschap te kunnen ontwikkelen. Net als in de opdracht basishulp Jeugd hebben de thema's integraliteit en normaliseren een grotere focus gekregen.

Veranderingen Jeugdwet

Het kabinet heeft in 2020 geconstateerd, dat het huidige jeugdstelsel een aantal knelpunten kent die moeten worden opgelost.

In 2021 heeft dit inmiddels geleid tot een Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd (NvO), waaraan gemeenten zich hebben geconformeerd en die heeft geleid tot het vaststellen van een regiovisie door de Zuid-Limburgse gemeenteraden. Met de NvO hebben gemeenten erkend, dat voor sommige vormen van zorg regionale en bovenregionale samenwerking vereist is. De regiovisie schetst hoe dit in Zuid-Limburg geregeld is. Het gaat daarbij vooral om de beschikbaarheid van weinig voorkomende en specialistische vormen van hulp en de implementatie van een regionaal expertisecentrum.

De NvO verplicht gemeenten om binnen hun regio dezelfde contractvoorwaarden voor zwaardere jeugdhulp te hanteren en zich te houden aan dezelfde zorgvuldigheidseisen bij de inkoop. Gemeenten hebben o.a. aangegeven reële tarieven te gaan hanteren, omdat de continuïteit van specialistische jeugdhulp en jeugdbescherming onder druk staat.

In mei 2022 is de kamerbrief Hervorming jeugdzorg verschenen. Daarin wordt ingegaan op vijf leidende principes voor de hervorming van de jeugdzorg en een aantal verbeteringen in de randvoorwaarden. In deze kamerbrief heeft de minister een aantal al bekende ontwikkelingen uit de hervormingsagenda verwerkt, zoals een focus op normaliseren, standaardiseren van contractafspraken en de inzet op een vorm van een gemeenschappelijke regeling voor de jeugdregio's. Deze ontwikkelingen hebben wij al verwerkt in onze regionale toekomstplannen. Daarnaast worden ook een aantal uitspraken gedaan over de gemeentelijke toegang tot en afbakening van jeugdhulp. Dit zijn voor de gemeenten interessante ontwikkelingen die we dan ook nauwgezet gaan volgen.

Deze 'hervormingsagenda' van de rijksoverheid landt in diverse documenten:

- Landelijke Hervormingsagenda jeugdhulp (eind 2022);

- Wet verbetering zorg voor jeugdigen (01.01.2023);
- Algemene maatregel van bestuur zorgvormen (eind 2022);
- Algemene maatregel van bestuur reële tarieven (medio 2022);
- Wet Maatschappelijk verantwoord inkopen Jeugdwet en Wmo 2015 (eind 2022);
- Wetsvoorstel integere bedrijfsvoering zorgaanbieders (2023);
- Wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek in het sociaal domein (2024).

De vijf leidende principes voor de hervorming van de jeugdzorg zijn:

1. Passende zorg voor de meest kwetsbare kinderen;
2. Versterken veerkracht in normale dagelijkse leven;
3. Minder marktwerking;
4. Verbetering kwaliteit en effectiviteit;
5. Jeugdzorg als effectieve samenwerkingspartner.

Kleinschalige ontmoetingsruimte voor jongeren in Nieuwenhagen

In de kern Nieuwenhagen gaan we in 2023 een pilot uitvoeren met een kleinschalige ontmoetingsruimte voor jongeren. Deze kleinschalige ontmoetingsruimte zal in de avonden en weekenden geopend zijn, waarbij de jongeren worden begeleid door JENS. De kosten hiervoor ter hoogte van € 40,52 duizend zijn incidenteel opgenomen in de begroting. Op basis van de uitkomsten van de pilot wordt bekeken of er behoefte is aan een structurele invulling.

Maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en beschermd wonen

Onder deze taakvelden worden alle opvang en beschermd wonen voorzieningen verstaan met inbegrip van eventuele maatwerk dienstverlening en -voorzieningen voor burgers die in deze opvanglocaties verblijven. De ingangsdatum van de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein is uitgesteld naar 2024. De Ketenveldnorm en de Wet straffen en beschermen zijn inmiddels ingevoerd en verankerd binnen de dagelijkse werkzaamheden van het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad en de lokale toegang. Deze wetten verankeren duidelijke taken voor gemeenten om te komen tot een integrale en gecoördineerde aanpak voor meervoudige en complexe problematiek waarbij sprake is van zorg- en veiligheidsvraagstukken. Met de ketenveldnorm wordt passende zorg geboden aan mensen met gevaarlijk, agressief en ontwrichtend gedrag die geen strafrechtelijke titel (meer) hebben. Dit vanuit een 'levensloopbenadering', zodat professionals zo lang als nodig betrokken kunnen blijven. De wet straffen en beschermen regelt dat gemeenten al vroegtijdig betrokken worden bij het ondersteunen van inwoners die terugkeren in de maatschappij vanuit detentie en dat voorzien kan worden in een aantal basisvoorwaarden (inkomen, huisvesting, begeleiding). De coördinatie van nazorg aan ex-gedetineerden is belegd bij het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad. Om de succesvolle re-integratie van gedetineerden te vergroten en om hen optimaal voor te bereiden op terugkeer naar de maatschappij is het noodzakelijk om de capaciteit uit te breiden. Dit vraagt om een structurele bijdrage van € 13 duizend per jaar.

Het wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek in het sociaal domein moet ook gaan zorgen voor een grondslag voor gegevensuitwisseling en het bevorderen van samenwerking bij meervoudige en complexe

casuïstiek. De voorbereidingen voor de implementatie van deze wet lopen door tot de definitieve invoering van deze wet. Ook hier volgen we de kostenontwikkeling nauwlettend en of er voldoende Rijksmiddelen voor de uitvoering van deze taken beschikbaar worden gesteld.

Met het Verbindingskooppunt Informatie en Advies (hierna VIA) voor personen met verward gedrag, wordt een sluitend systeem gerealiseerd om niet-acute zorgmeldingen verward gedrag van de politie richting gemeente/lokaal sociaal domein of zorgdomein te brengen. Hiermee kan tijdig een behoorlijke opvolging worden gegeven aan deze meldingen. Dit conform de door de raden vastgestelde bouwstenennotitie aanpak personen met verward gedrag. Daarnaast volgt naar verwachting in 2023 een wettelijke verplichting en standaard om een 'meldpunt niet-acute zorgmeldingen' voor onder andere Politiemeldingen in te richten. Met het VIA voldoen wij al aan deze verplichting. Om het VIA structureel te kunnen borgen en te komen tot wederzijdse informatie-uitwisseling is er jaarlijks een bedrag nodig van € 12 duizend per jaar. De uitvoering is belegd bij het Zorg- en Veiligheidshuis.

Doordecentralisatie opvang en beschermd wonen

Wij stellen onze inwoners die extra zorg nodig hebben centraal. In de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 is de verantwoordelijkheid voor een groot aantal decentralisatietaken neergelegd bij alle gemeenten. Voor de decentralisatietaken van de Maatschappelijke Opvang, Verslavingszorg, Beschermd Wonen en Vrouwenopvang is de primaire uitvoeringstaak in 2022 nog aan de centrumgemeente (gemeente Heerlen) opgedragen als overgangsjaar. De Staatssecretaris heeft de geplande doordecentralisatie per 1 januari 2023 opnieuw uitgesteld. Desondanks hebben de gemeenten in Parkstad besloten om door te gaan met de voorbereidingen, waaronder een nieuw zorgaanbod en samenwerkingsafspraken die per 1 januari 2023 worden geëffectueerd. De Staatssecretaris heeft bekendgemaakt dat de nieuwe ingangsdatum 1 januari 2024 wordt. Als gevolg hiervan zal in 2023 een herziening van de gemeenschappelijke regeling, met daarbij ook financieringsafspraken (financiële herverdeling van Rijksmiddelen over alle gemeenten) aan de raden worden voorgelegd. Uitgangspunt hierbij is de door uw Raad in 2017 vastgestelde Regiovisie Opvang en Beschermd Wonen Parkstad. Uitgangspunt is dat ondersteuning, bescherming en behandeling zoveel mogelijk in de thuissituatie wordt ingezet. Daarnaast blijven we regionale voorzieningen ook regionaal inkopen en bekostigen.

Over de doordecentralisatie van de Maatschappelijke Opvang, Verslavingszorg, en Vrouwenopvang neemt het Rijk in 2024 een besluit. We zetten in de tussentijd wel in op de transformatie van deze opvang. Dit betekent inzetten op het voorkomen van dakloosheid, indien iemand dakloos wordt dat deze op een kleinschalige locatie (liefst gewoon in een huis) wordt opgevangen en dat de duur van opvang zo kort mogelijk is. Daarnaast werken we aan een duurzame uitstroom uit de opvang. Concreet voor Landgraaf betekent dit ook dat we samen met de gemeente Heerlen en LevantoGroep werken aan de toekomst van de crisisopvang Heugderlicht. We continueren de spreiding door middel van een kleinschalige opvanglocatie en meer opvangplekken gespreid over Parkstad.

Jeugdbescherming- en reclassering

Tot deze taakvelden behoren maatregelen gericht op de opvang en het verbeteren van de veiligheid van kinderen en jeugdigen tot 18 jaar (met inbegrip van maatwerkdienstverleningsmaatregelen) voor jeugdigen die in de betreffende opvangvoorzieningen verblijven.

Veilig Thuis/Geweld Hoort Nergens Thuis

Veilig Thuis is het meldpunt voor situaties waarin kindermishandeling/ huiselijk geweld een rol speelt. De afgelopen jaren is gewerkt aan een stabiele basis voor Veilig Thuis als organisatie binnen de GGD Zuid-Limburg. In 2020 is de regionale visie "Geweld in Afhankelijkheidsrelaties" en bijbehorende uitvoeringsagenda vastgesteld. In 2023 wordt de regionale visie herijkt. Doelstelling is om in samenwerking met anderen te komen tot een effectieve aanpak die aantoonbaar leidt tot het stoppen van geweld, duurzaam herstel van de veiligheid en het bevorderen van de ontwikkelkansen van de personen die betrokken zijn bij geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Kinderopvangtoeslagaffaire (KOTA)

Eind 2020 werd bekend hoe omvangrijk de kinderopvangtoeslagaffaire landelijk gezien daadwerkelijk is. Dat heeft ertoe geleid dat er vanuit het Rijk opdracht aan gemeenten gegeven is om de hulpverlening aan (mogelijk) gedupeerden zo snel als mogelijk op te starten. Dit heeft niet alleen betrekking op financiële hulp, bijvoorbeeld bij schulden, maar ook op hulp op het gebied van wonen, gezondheid, maatschappelijke begeleiding, etc.. (mogelijke) Gedupeerden kunnen zich nog tot en met eind 2023 bij de Belastingdienst/Toeslagen melden, waarna (na afname van een lichte toets) zij via de gemeente in aanmerking komen voor hulp. Er is vanuit de rijksoverheid de toezegging gekomen dat gemeenten en hun partners alle gemaakte kosten voor de organisatie en uitvoering hulpverlening KOTA vergoed krijgen via een specifieke uitkering. Alle Landgraafse gedupeerden zijn in beeld en hebben indien van toepassing een plan van aanpak. In 2023 wordt de hulpverlening voortgezet.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2018	2019	2020	2021
% WWB-ers in beroepsbevolking (*).	CBS statline	5,40 %	5,30 %	5,90 %	4,39%
Aantal personen werkzaam in WSW.	WOZL	449	439	399	365
Aantal personen met een bijstandsuitkering.	ISDBOL	1.033	940	993	938
Instroom nieuwe cliënten Welsun.	Welsun	---	1.255	1.279	1.035
Aantal toekenningen bijzondere bijstand.	ISDBOL	3.357	2.500	2.586	2.580
Aantal personen dat in aanmerking is gekomen voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen.	BsGW	1.234	1.462	1.273	1.249
Aantal personen dat traject schuldhulpdienstverlening heeft (gehad).	Welsun	505	559	553	593

(*) Beroepsbevolking betreft personen die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking), of die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking).

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

Het aantal personen in de WSW neemt af. Dit is conform de verwachting, aangezien er geen nieuwe instroom meer plaatsvindt.

Aantal personen met een traject schuldhulpverlening is de afgelopen jaren gestegen. Dit past bij het doel om meer mensen te bereiken, onder andere door de inzet van vroegsignalering. Of dit ook duidt op toename van mensen met financiële problemen is de vraag.

De netto arbeidsparticipatie is, na een afname in 2020, net iets boven het niveau van 2019. Dit kan verklaard worden door heropleving van de economie in combinatie met een afname van de beroepsbevolking. Het aantal lopende re-integratievoorzieningen is afgenomen in 2021 en 2020 ten opzichte van 2019. Dit kan te maken hebben met minder gestarte trajecten in relatie tot corona maar ook met de problematie waarmee mensen die instromen kampen, waardoor re-integratie (vooralsnog) niet aan de orde is.

Beleidsindicatoren BBV

Beleidsindicatoren (BBV) - info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2018	2019	2020	2021
Aantal banen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.	LISA	345,7	355,3	359,4	357,2
% Jongeren (12 t/m 21-jarigen) met een delict voor de rechter.	CBS	1%	1%	1%	*
% Kinderen (tot 18 jaar) in uitkeringsgezin.	CBS	9%	8%	8%	*
Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking).	CBS	62,70 %	64,10 %	61,50 %	65,20%
% Werkloze jongeren (16 t/m 22-jarigen).	CBS	2%	3%	3%	*
Aantal personen met een bijstandsuitkering per 1.000 inwoners.	CBS	41,8	40,1	43	43,9
Aantal lopende re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners van 15-74 jaar.	CBS	12,7	26,6	20,4	18,9
% Jongeren met jeugdhulp (van alle jongeren tot 18 jaar).	CBS	16,90 %	17,10 %	15,70 %	14,90%
% Jongeren met jeugdbescherming (van alle jongeren tot 18 jaar).	CBS	1,90%	2,10%	1,90%	1,80%
% Jongeren met jeugdreclassering (van alle jongeren van 12 tot 23 jaar).	CBS	0,60%	0,70%	0,60%	0,50%
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO (per 10.000 inwoners).	CBS	775	805	820	1.020

* Gegevens bij het CBS over 2021waren bij het opmaken van de begroting nog niet voorhanden.

Analyse beleidsindicatoren BBV

Wat betreft het percentage jongeren met jeugdhulp kunnen we stellen dat het feit dat JENS meer preventief werkt en een aantal jongeren vanuit het voorliggend veld geholpen worden, er voor zorgt dat er minder gebruik wordt gemaakt van geïndiceerde jeugdhulp dan voor de start van JENS. Daar zien we nu de resultaten van in de afgelopen 2 jaren. Tevens is het natuurlijk zo dat de inzet van JENS op de huisartsenlijn ervoor heeft gezorgd dat het aantal verwijzingen gedaald is. Preventie en sneller signaleren en inzetten zorgt ervoor dat er minder lang en minder zwaar ingezet moet worden en de hulpverlening ook sneller kan afgeschaald worden naar het voorliggend veld.

Wat betreft het aantal jongeren met jeugdbescherming en jeugdreclassering kan gesteld worden dat we merken dat er een terugloop is door het feit dat in de afgelopen jaren minder snel (zowel door de RdvK als de KIR) een maatregel wordt afgegeven. Daarnaast is het zo dat de verandering naar minder lang lopende

OTS maatregelen (maximaal 2 jaar) een daling teweeg brengt in langlopende trajecten (vroeger was dit vaker 5 jaar en meer). Er wordt sneller afgeschaald door de gecertificeerde instellingen (bv na 1 jaar OTS) en terug gevallen op een vrijwillig kader (lees Toegang Regie).

Beleidskader programma

Omschrijving Kader	Actualiteit
Beleidsplan Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs).	2020
Beleidsplan Wmo 2022 -2028.	2022
Accommodatieplan Landgraaf.	2021
Bestuursovereenkomst Bureau Voortijdig Schoolverlaten Parkstad Limburg.	2015
Nota Landgraaf maakt werk van participatie.	2015
Beleidskaders arbeidsmarkt Parkstad Limburg 2016-2020.	2016
Preventieplan Jeugd.	2017
Visie opvang en beschermd wonen Parkstad.	2018
Bouwstenennotitie sluitende aanpak voor personen met verward gedrag.	2018
Regiovisie Geweld in Afhankelijkheidsrelaties.	2019
Subsidiebeleid gemeente Landgraaf 2019.	2019
Ondernemingsplan Werkgevers Service Punt (WSP).	2022

Wat willen we bereiken?

Doelen
6.1 Zoveel mogelijk inwoners laten deelnemen aan het maatschappelijk verkeer.
6.2 Het stimuleren van zelfredzaamheid met als doel dat inwoners mee kunnen blijven doen in de samenleving en regie blijven houden over hun eigen leven.
6.3 Het faciliteren van een netwerk van laagdrempelige ondersteuningsvoorzieningen tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

Score effectindicatoren

Score effectindicatoren	Bron	2018	2019	2020	2021	Ambitie	Termijn
6. % tekort op BUIG.	Gemeente	5,19%	7,98%	3,09%	-0,42%	0%	2026
6. % jeugdwerkloosheid.	UWV/CBS	4,85%	3,00%	3,00%	**	> 2,50%	2026
6.2.1 % van de bevolking (18+) dat actief is als vrijwilliger in het brede sociale domein.	Gezondheidsatlas GGD *	-	29%	18%	*	> 25%	2026
6.2.2 % van de bevolking (18+) dat in de afgelopen 12 maanden mantelzorg heeft gegeven.	Gezondheidsatlas GGD *	-	-	22%	*	> 25%	2026
6.2.3 Percentage van de bevolking (18+) met een hoge emotionele/sociale eenzaamheidsscore.	Gezondheidsatlas GGD *	-	-	50,80 %	*	< 45%	2026
6.2.4 Percentage inwoners dat voldoende zelfredzaam is (mensen met een score van 7,5 of hoger voor zelfredzaamheid).	Parkstad in cijfers	-	79,00 %	-	*	> 85%	2026
6.3.1 Percentage Wmo-aanvragers dat wist gebruik te kunnen maken van een onafhankelijke cliëntondersteuner.	Gezondheidsatlas GGD *	35,80 %	29,00 %	31,40 %	30,00 %	> 50%	2026
6.3.2 Percentage Wmo-aanvragers dat aangeeft zich beter te kunnen redden door de ondersteuning die zij krijgen.	Gezondheidsatlas GGD *	81,40 %	79,90 %	82,80 %	86,00 %	> 89%	2026

** Gegevens van de Gezondheidsatlas worden eenmaal per vier jaar verstrekt, cijfers Jeugd betreft rapportagejaar 2019, cijfers volwassenen betreft rapportagejaar 2020.*

*** Cijfer voor 2021 was nog niet voorhanden bij het opmaken van de begroting.*

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
6.1.1	Implementatie nieuwe Wet inburgering.
6.1.2	Uitvoeren aanpak Kinderopvang Toeslagenaffaire (KOTA).
6.1.3	Onderzoeken hoe de Voorzieningenwijzer gerichter mensen uit de doelgroep kan ondersteunen.
6.2.1	Uitvoering geven aan het preventieplan jeugd, waaronder implementatie van schoolmaatschappelijk werk en vergroten van het naschools activiteitenaanbod voor jongeren in de wijk.
6.2.2	Het stimuleren van samenwerking tussen (burger)initiatieven, verenigingen en organisaties via Landgraaf Verbindt.
6.2.3	Het stimuleren van zelfredzaamheid en zorgen voor elkaar door bewustwording, communicatie en laagdrempelige ondersteuning.
6.2.4	Het continueren van de aanpak Landgraaf één tegen eenzaamheid.
6.2.5	Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers in het uitvoeren van hun taken binnen het brede sociale domein.
6.2.6	Opstellen van een lokale inclusie agenda en het stimuleren en ondersteunen van initiatieven die bijdragen aan een inclusieve samenleving.
6.2.7	Continueren van het Koplopertraject om de bekendheid, gebruik en samenwerking van cliëntondersteuning te bevorderen.
6.2.8	Opstellen van een integrale wonen- zorg en welzijnsvisie met bijbehorend uitvoeringsprogramma.
6.2.9	Gevolgen Covid-19, inflatie en stijging energieprijzen volgen en zo nodig met passende maatregelen komen.
6.3.1	Stimuleren en ondersteunen van samenwerking tussen organisaties in het voorliggend veld als alternatief voor maatwerkvoorzieningen.
6.3.2	Uitvoeren van het transformatieplan Wmo om de toegang tot, inzet en kosten van maatwerkvoorzieningen te beheersen.
6.3.3	Bevorderen samenwerking tussen Jeugdhulp en Wmo voor een soepele overgang -18/+18.
6.3.4	Voorbereiden van de invoering van de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS).
6.3.5	Uitvoeren van een pilot (preventief) kwaliteitstoezicht Wmo en verbetering rechtmatigheidstoezicht Wmo en Jeugdhulp.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023	Norm
6.0.0.1 Het aantal verstrekte uitkeringen aan het eind van het jaar.	Afname 2% t.o.v. 2022
6.3.1.1 Afname inzet zware jeugdhulp.	Afname 2% t.o.v. 2022
6.3.1.2 Percentage Wmo-aanvragers dat de kwaliteit van de ondersteuning die ze krijgen goed vinden.	Minimaal 85%
6.3.1.3 % tevredenheid cliënten over het resultaat van het ondersteuningstraject participatie.	> 80%
6.3.1.4 Aantal aanvragen bijzondere bijstand.	3.500
6.3.1.5 Aantal toegekende voorzieningen bijzondere bijstand.	> 2.500
6.3.1.6 Aantal personen dat gebruik heeft gemaakt van schulddienstverlening (bron: Welsun).	> 10% t.o.v. voorgaande jaar

Wat mag het kosten?

Financiën programma 6

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	18.321	16.876	16.716	21.279	19.846	18.478
- Directe salarislasten	4.495	5.313	5.401	5.536	5.757	5.914
- Overige directe lasten	67.251	65.620	66.299	66.272	65.428	66.128
- Kapitaallasten	259	236	244	253	254	262
Totaal lasten bestaand beleid	72.006	71.169	71.945	72.061	71.440	72.304
Saldo bestaand beleid	**-53.685**	**-54.294**	**-55.229**	**-50.782**	**-51.594**	**-53.826**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	920	947	8	8
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	920	947	8	8
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-920**	**-947**	**-8**	**-8**
SALDO taakveld	**-53.685**	**-54.294**	**-56.149**	**-51.729**	**-51.602**	**-53.833**
Investeringen			*131*			

In bijlage 2 van de programmabegroting worden de lasten en baten per taakveld weergegeven.

De volgende investeringen maken deel uit van dit programma (tussen haakjes bedragen inclusief BTW):
De investeringsuitgaven in 2023 van € 130.679 (€ 158.121) totaal, betreft de volgende investeringen:

Gedekte investeringen duurzame MOP's en MIP's € 130.679 (€ 158.121):
Taakveld 610 An de Voeëgelstjang warmtepomp aanbrengen € 43.560 (€ 52.708)
Taakveld 610 An de Voeëgelstjang warmteketel € 20.873 (€ 25.256)
Taakveld 610 An de Voeëgelstjang luchtbehandelingsinstallatie vervangen € 22.385 (€ 27.086)
Taakveld 610 An de Voeëgelstjang verlichting vervangen in LED € 43.860 (€ 53.071)

Bijdrage aan Verbonden Partijen

Verbonden partijen *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
GR centrumgemeente Maastricht inkoop jeugdzorg regio ZL	7.352	7.052	7.331	7.621	7.924
GR GGD ZL (Veilig Thuis)	399	409	416	424	431
GR Samenwerking Informele Zorg (gemeente Heerlen)	90	94	96	99	101
GR ISD BOL	21.303	21.304	21.184	21.090	21.121
GR Kredietbank Limburg	435	459	491	517	517
GR Omnibuzz	1.240	1.318	1.359	1.404	1.448
GR Werkvoorzieningschap Oostelijk ZL (WOZL)	9.311	8.724	8.265	7.735	7.070
GR Werkgevers Service Punt (WSP)	904	847	722	589	451
Totaal	**41.033**	**40.208**	**39.865**	**39.478**	**39.063**

Toelichting bijdrage aan Verbonden Partijen

GR Centrumgemeente Maastricht inkoop jeugdzorg regio Zuid-Limburg

De gemeente Maastricht is centrumgemeente voor de niet lokaal en landelijk ingekochte jeugdhulp. De financiële bijdrage voorziet in crisishulp, verblijf en de gecertificeerde instellingen. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 7.052.388.

GR GGD ZL (Veilig Thuis)

Zie programma 7. De begroting van de GGD is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 26. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 409.225.

Samenwerking informele zorg (gemeente Heerlen)

Vanaf 2019 treedt de gemeente Heerlen namens Landgraaf op als de formele subsidieverstrekker voor die organisaties die mantelzorgers ondersteunen of informele zorg leveren in onze gemeente. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 93.869. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

GR ISD BOL

ISD BOL ontvangt een financiële bijdrage voor de beleidsvoorbereiding en uitvoering van taken met betrekking tot onderdelen van de Participatiewet. Daarnaast voert ISD BOL op verzoek van de gemeente aanvullende regelingen uit. De begroting van ISD BOL is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 25. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 21.304.051.

GR Kredietbank Limburg

De Kredietbank Limburg ontvangt een bijdrage voor de uitvoering van schuldhulptrajecten. Hiermee worden inwoners die in financiële problemen zijn gekomen, en die daar zonder hulp van buiten niet meer uit komen, ondersteunt. De begroting van de Kredietbank is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 18. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 459.173.

GR Omnibuzz

Omnibuzz ontvangt een financiële bijdrage voor de uitvoering van het collectief- en individueel vervoer van Wmo-cliënten met een indicatie. De begroting van Omnibuzz is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 32. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 1.318.120.

GR Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid Limburg (WOZL)

Het WOZL ontvangt een financiële bijdrage voor de uitvoering van beschut werk en de invulling van het formeel werkgeverschap in het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw). De begroting van WOZL is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 24. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 8.723.890.

GR Werkgevers Service Punt

Het Werkgevers Service Punt ontvangt een financiële bijdrage voor de werkgeversdienstverlening ten behoeve van de doelgroep Wsw en Participatiewet én voor de uitvoering van de Wsw, met uitzondering van het formeel werkgeverschap. De begroting van het WSP is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 24. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 846.785.

Bijdrage aan Professionele Gesubsidieerde Organisaties

Professionele gesubsidieerde organisaties *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
JENS (inkoop ambulante jeugdzorg)	7.531	8.537	8.818	9.109	9.410
Stichting Levantogroep meldpunt ZMP	16	17	18	18	19
Stichting MEE Zuid-Limburg	294	309	316	324	331
Calibris Advies (wijkleerbedrijf Landgraaf)	33	34	35	36	37
Stichting The Movefactory	22	22	22	22	22
Stichting Park Strijthagen (Eikske)	32	34	34	35	36
Stichting Samen Delen Regio Parkstad *					
Stichting Voedselbank Limburg-Zuid *					
Jeugdfonds Sport Limburg *					
Jeugdfonds Cultuur Limburg *	277	291	298	306	312
Stichting Leergeld Parkstad *					
Stichting Consuminderhuis Parkstad *					
Vincentiusvereniging Landgraaf *					
Stichting CMWW Brunssum-Onderbanken (belbus)	35	37	38	39	39
Stichting Welsun	1.998	2.327	2.379	2.200	2.248
Stichting An d'r Put	125	133	130	130	125
Stichting GIPS spelen en leren	5	5	5	5	5
Totaal	**10.369**	**11.744**	**12.093**	**12.223**	**12.584**

** Bedragen voor deze organisaties zijn gebundeld in één bedrag weergegeven*

Toelichting bijdrage aan Professionele Gesubsidieerde Organisaties

JENS

De preventieve en ambulante jeugdhulp wordt gezamenlijk met Heerlen en Voerendaal ingekocht bij JENS door middel van een jaarlijkse 'lumpsum' bijdrage. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 8.536.983.

Stichting Levantogroep
Levantogroep wordt jaarlijks gesubsidieerd voor het meldpunt Zeer Moeilijk Plaatsbaren (ZMP) om problematische woonsituaties te stabiliseren en uithuiszettingen te voorkomen. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 17.243. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Stichting MEE Zuid-Limburg
De bijdrage aan stichting MEE voorziet in de onafhankelijke cliëntondersteuning voor inwoners van Landgraaf die minder zelfredzaam zijn en daarvoor een beroep moeten doen op zorg- en ondersteuning vanuit de Wmo. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 308.384. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Stichting Calibris Advies (wijkleerbedrijf Landgraaf)
Calibris advies ontvangt jaarlijks een subsidie voor de exploitatie van het Wijkleerbedrijf Landgraaf.
In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 34.072. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Stichting The MoveFactory
Zie ook programma 5. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 22 duizend.

Stichting Park Strijthagen (Eikske)
Zie ook programma 5. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 33.642. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Stichting Samen Delen Regio Parkstad, Voedselbank Limburg-Zuid, Jeugdfonds Sport Limburg, Jeugdfonds Cultuur Limburg, Leergeld Parkstad, Consuminderhuis Parkstad, Vincentiusvereniging Landgraaf.
Deze organisaties ontvangen jaarlijks een subsidie zodat zij mensen die zelf onvoldoende financiële middelen hebben kunnen ondersteunen bij hun deelname aan de maatschappij. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 290.834. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Stichting CMWW Brunssum-Onderbanken (Belbus)
Het CMWW ontvangt jaarlijks een subsidie voor de administratie en ondersteuning van de Landgraaf Bus (Belbus). In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 36.741. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Stichting Welsun
De subsidie aan Welsun is bestemd voor de uitvoering van maatschappelijk-, ouderen- en cultureel werk, de Vrijwilligerscentrale, schulddienstverlening, inloop GGZ en Landgraaf Verbindt. In 2023 wordt dit geraamd op € 2.326.663. In de cijfers is de uitbreiding tijdelijke formatie 2 fte buurtopbouwwerk en 1 fte ouderenwerk (2023+2024) opgenomen.

Stichting An d'r Put
Stichting An d'r Put ontvangt een financiële bijdrage voor het beheer en exploitatie van de accommodatie, met als doel het in stand houden van de accommodatie voor een duurzaam en eigentijds aanbod van sociaal maatschappelijke activiteiten, sport, spel en cultuur. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 133 duizend. De stijging t.o.v. 2022 betreft indexatie.

Stichting GIPS spelen en leren
De stichting ontvangt jaarlijks een subsidie voor het uitvoeren van gastlessen op alle basisscholen over het leven met een beperking. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 4,5 duizend.

Wat zijn de risico's?

(x € 1000)

Risico	Majeure risico omschrijving	Weerstandsbehoefte			
		2023	2024	2025	2026
R04	Niet ontvangen extra middelen Jeugdhulp.	0	1.224	1.128	777
R07	Minder Buig a.g.v. afname macrobudget.	1.086	889	889	889
R08	Capacitaire groei a.g.v. stijging clienten wmo.	111	195	230	209
R09	Capacitaire groei a.g.v. stijging clienten jeugd.	129	184	181	151
R11	Risico op te weinig bijdrage aan Programma Veilig thuis van de GGD ZL.	57	57	57	57
R13	Risicobijdrage aan risico's GR Omnibuzz zoals opgenomen in B2023 GR Omnibuzz.	64	64	64	64
R14	Meerkosten uitvoering nieuwe wet inburgering.	22	22	22	22
R15	Vergoeding alle extra kosten opvang en ondersteuning ontheemde Oekraïners.	0	pm	pm	pm
R19	Meerkosten jeugdhulp.	pm	pm	pm	pm
		1.469	**2.635**	**2.571**	**2.169**

Toelichting risico's

R04

Het kabinet stelt voor 2023 incidenteel € 1,454 miljard extra beschikbaar voor de jeugdzorg. Hiervan is € 1,445 miljard toegevoegd aan de algemene uitkering aan gemeenten ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Daarnaast gaat het kabinet de komende tijd met gemeenten en andere relevante partijen verder in gesprek over de Hervormingsagenda Jeugd, die moet bestaan uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Het kabinet zal pas bij het afsluiten van de Hervormingsagenda ook besluiten over de extra middelen voor 2024 en verder die aan gemeenten beschikbaar gesteld worden, waarbij het advies van de Commissie van Wijzen het uitgangspunt vormt. Reden waarom die middelen in formele zin nog niet meerjarig zijn toegevoegd aan de algemene uitkering door het Rijk. De provincies hebben toestemming gegeven om 100% van de formeel niet opgenomen extra middelen jeugdhulp als stelpost op te nemen in de nieuwe meerjarenramingen 2024 tot en met 2026. De impact van het eventueel toch niet verkrijgen van deze middelen wordt daardoor groter dan eerder vermeld in de kadernota 2023. De kans dat we deze middelen na afsluiten Hervormingsagenda niet zullen krijgen schatten we echter nog steeds in als klein (25%).

Risico Jeugdhulp extra middelen	Weerstandsbehoefte 2023	2024	2025	2026
100% Jeugdhulp extra	0	4895	4512	3109
Kans = laag = 25%	25%	25%	25%	25%
Rest impact	0	1224	1128	777

R07

Het risico op een mindere dan nu geraamde Rijksbijdrage BUIG is ook meerjarig aanwezig zolang als het aantal uitkeringsgerechtigden blijft dalen. Onder de berekende maximale impact ligt een wat complexere technische berekening gebaseerd op de B2023 van de ISD BOL die tevens rekening houdt met de werking van de vangnetregeling. Omdat het een gegeven is dat bij een dalend aantal werklozen het macrobudget BUIG daalt schatten we de kans dat dit risico op komt in als zeer hoog (100%). Het opgenomen risicobedrag wijkt niet af van de kadernota 2023.

R08

Het risico dat we meerjarig de formatie Wmo moeten bijramen vanwege de verdergaande stijging van de vraag nemen we op als risico. Hierbij hebben we gebruikmakende van het voorspelmodel Wmo de procentuele toename van het aantal cliënten Wmo totaal t.o.v. het basisjaar 2022 gebruikt om een inschatting te maken van de mogelijke stijging van de personele meerlasten Wmo indien deze lasten mee zouden groeien met de stijging van het aantal cliënten t.o.v. 2022. Het opgenomen risicobedrag wijkt niet af van de kadernota 2023.

R09

Bij verdere doorgroei van de vraag naar jeugdhulp is niet uitgesloten dat de formatie verder zal moeten toenemen. Vooralsnog ramen we die capacitaire groei niet meerjarig omdat we ervanuit gaan dat de transformatie-agenda jeugd uiteindelijk zijn vruchten zal afwerpen. Dit betekent echter wel dat we ook hier een risico lopen. Uitgaande van een verhouding P lasten versus totale lasten jeugdhulp in 2021 van ca. 10% komen we tot een inschatting van het risico van de mogelijke bijraming in capaciteit indien de lasten zich daadwerkelijk ontwikkelen zoals nu meerjarig te ramen. We schatten de kans dat deze lasten opkomen in de eerste twee jaren in als zeer hoog (100%). Aannemende dat de effecten van de transformatieagenda jeugd vanaf 2025 hun vruchten afwerpen schatten we die kans in 2025 in als hoog (75%) aflopend naar gemiddeld (50%) in 2026. Het opgenomen risicobedrag wijkt niet af van de kadernota 2023.

R11

Het weerstandsvermogen van de GGD ZL is te laag. De verwachting is dat dit ook de komende jaren zo zal blijven gezien het feit dat het AB, in afwijking van de gemeenschappelijke regeling, heeft besloten geen financiële reserve aan te vullen, tenzij dit kan vanuit positieve jaarresultaten. Dit betekent dat iedere financiële tegenvaller bij de GGD ZL ten laste kan komen van de gemeenten. We nemen daarom in onze programmabegroting 2023 een risico op voor de GGD ZL. Het totaal (Kans * Impact/Hoog) van de risico's wordt geschat op € 900 duizend voor het programma Veilig Thuis. Naar rato verdeelsleutel is het aandeel voor Landgraaf 6,36% hetgeen neer komt op € 57 duizend. Het opgenomen risicobedrag wijkt niet af van de kadernota 2023.

R13

Betreft het Landgraafs aandeel in de berekende weerstandsbehoefte GR Omnibuzz. Voor eventuele details verwijzen we naar de bijlage van de kadernota 2023 waarin dit risico in een kaart in detail is toegelicht. Het opgenomen risicobedrag wijkt niet af van de kadernota 2023.

R14

Sinds 1 januari 2022 is de nieuwe Wet Inburgering van kracht. Aan de hand van de landelijke veranderopgave en regionale uitgangspunten wordt het lokale inburgeringstraject ingericht. Enerzijds komen er taken te vervallen door regionale aanbestedingen en anderzijds komen er taken bij door landelijke wetgeving. Dit heeft zijn doorwerking in het definitief beleggen van taken bij de gemeentelijke uitvoeringsorganisaties en de kosten daarvan. Het is op voorhand niet in te schatten of de rijksmiddelen toereikend zijn voor de taken. Deze programmamiddelen worden verkregen via een Specifieke Uitkering (SPUK). De hoogte van de SPUK hangt af van het aantal inburgeraars dat in het betreffende jaar in Landgraaf komt wonen en starten met de inburgering. Het risico blijft dat met deze nieuwe taken de budgetten per inburgeraar ontoereikend blijken. De berekening van een (rijks)budget per inburgeraar is nu op basis van gemiddelden. Daarnaast hebben we de laatste jaren een achterstand opgelopen bij de reguliere, verplichte taakstelling. Dit kan leiden tot mogelijk hogere, onvoorziene, kosten door mogelijke sancties met financiële gevolgen vanuit de toezichthouder (de provincie). Vooralsnog gaan we uit van een inschatting (Kans*Impact) van 50% waarbij per inburgeraar € 1 duizend extra nodig zal zijn.

R15

Dit risico is redelijkerwijze vervallen. De gemeenten krijgen niet alleen in 2022 € 386 miljoen specifieke uitkering voor onderwijshuisvesting voor Oekraïense kinderen maar ook tot de zomervakantie in 2023 € 318 miljoen. Van de 75.000 Oekraïense vluchtelingen zijn ongeveer 20.000 schoolgaande kinderen. Voor 2023 is dat bedrag voor Landgraaf ca. € 600 duizend. Reden om dit risico in de begroting in ieder geval in 2023 te laten vervallen en de jaren daarna op pm te zetten.

R19

Risico 19 betreft het risico op meerkosten jeugdhulp. Alhoewel we een substantieel deel van de jeugdhulp waaronder de ambulante jeugdhulp lumpsum in de markt hebben gezet, lumpsum betekent dat de aannemer niet meer betaald krijgt voor de jeugdhulp dan het afgesproken en gecontracteerde bedrag, dienen we toch altijd rekening te houden met onvoorzienbare risico's die op kunnen komen. Risico's die leiden tot meerkosten die we redelijker wijze niet kunnen afwentelen op de gecontracteerde zorgleverancier. Kwantificering van dit risico is niet alleen zeer lastig maar bovenal ook niet opportuun reden om vooralsnog dit risico in te schatten op pm.

2.1.7 Programma 7 - Volksgezondheid en milieu

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):
F. Janssen, A. Schiffelers, B. Smeets en R. de Boer

Verantwoordelijke afdelingshoofden:
J. Drummen (KCC), F. Geurts (ROG), C. Goffin (MO), T. Hanssen (BOR) en C. Blezer (TenH)

Het programma Volksgezondheid en milieu omvat de volgende taakvelden:

7.10 Volksgezondheid

7.20 Riolering

7.30 Afval

7.40 Milieubeheer

7.50 Begraafplaatsen en crematoria

Programma-samenvatting

De gemeente is verantwoordelijk voor diverse (kern)taken op het gebied van volksgezondheid en milieu. Volksgezondheid en milieu hangen nauw met elkaar samen. Een groot deel van deze taken is via een gemeenschappelijke regeling uitbesteed (GGD ZL, RUD-ZL en RD4). Daarnaast maken we gebruik van professionele door ons gesubsidieerde instellingen zoals Welsun en The Movefactory (TMF). Ook de investeringen en het beheer van de riolen en onze activiteiten in het kader van duurzaamheid en klimaatadaptatie vallen onder dit programma.

Volksgezondheid

Het regionale gezondheidsbeleid 2020-2023 “Zuid Springt Eruit”, op weg naar een Trendbreuk, blijft de basis voor het terugdringen van de gezondheidsachterstanden de komende jaren, met als inzet: de gezondheidsachterstand in 2030 op het Nederlands gemiddelde. Vanuit de 16 Zuid-Limburgse gemeenten, Parkstad met de inzet van de Regiodeal en lokaal met het in 2021 gesloten Preventieakkoord worden dan ook in samenhang en samenwerking tussen programma's en organisaties interventies uitgevoerd die bewezen effectief zijn en die de grootste gezondheidswinst opleveren.

Covid-19 heeft nog steeds een grote impact op de volksgezondheid. De GGD ZL heeft zich als organisatie moeten aanpassen en is voorbereid op een mogelijke nieuwe Covid-19 golf. Daarnaast zien we de gevolgen van Covid-19 terug in de fysieke en mentale gezondheid van onze inwoners. Het belang van het bevorderen van een gezonde leefstijl blijft onverminderd groot om inwoners vitaal te houden. We zetten in 2023 dan ook in op het continueren en intensiveren van de Trendbreuk-aanpak. Dat betekent niet dat we ons alleen focussen op de leefstijl en vitaliteit van jongeren, maar er is ook aandacht voor hun ouders en grootouders. Daarnaast zorgen we dat de publieke gezondheid gereed staat om de opgevangen vluchtelingen te ondersteunen, zodat ook zij gezond kunnen verblijven in onze gemeente. De extra kosten die hiervoor worden gemaakt, worden door het Ministerie van VWS vergoed.

Kansrijke Start

In de eerste 1.000 dagen van iemands leven kan de grootste gezondheidswinst worden behaald. De interventies Nu Niet Zwanger, Voorzorg en Stevig Ouderschap worden vanaf 2023 structureel geborgd. In 2023 besteden we vanuit het Preventieakkoord extra aandacht aan een Rookvrije Start. Het gaat er hierbij om dat er niet gerookt wordt in of bij kind-omgevingen. We blijven ons sterk maken voor de verbinding tussen het medische en het sociale domein. Dit doen we bijvoorbeeld door middel van het knooppunt Kansrijke Start. Landgraaf is een van de door het Rijk geselecteerde pilotgemeenten en met de verleende vervolgsubsidie willen we het knooppunt meer onder de aandacht bij professionals brengen. Belangrijk is om hiervoor een coördinator aan te stellen die het lokale knooppunt goed kan implementeren.

Naast het knooppunt zijn we ook aan de slag met Centering Zwangerschap. Door deze methode krijgen zwangeren, naast individuele begeleiding door groepsactiviteiten, veel meer begeleiding en wordt hun netwerk vergroot. Dit draagt bij aan het succesvol opgroeien van de pasgeborene. De verwachting is dat vanaf 2024 het Rijk de bekostiging voor Centering Zwangerschap rond heeft. Gezien de grote meerwaarde voor de zwangeren in onze gemeente, in deze begroting is een bedrag van € 31.500 verwerkt om de kosten in 2023 te kunnen overbruggen.

Trendbreuk

De gemeenteraad van Landgraaf heeft bepaald de gezondheidsachterstanden in een periode van 10 jaar tijd terug te dringen tot het Nederlands gemiddelde, hetgeen substantieel verder gaat dan de 25 procent inloop die Zuid-Limburg ambieert. Dit vraagt om structurele financiële investeringen om effectief bewezen interventies intensief en versneld te kunnen uitrollen. In de begroting van de GGD ZL 2023 is voor 2023 extra budget opgenomen om interventies uit te rollen. Daarnaast maken we gebruik van de middelen uit het Preventieakkoord om lokaal de aanpak te versnellen waar dit mogelijk is. Daarbij hebben we echter naast de beperkte financiële middelen, ook te maken met krapte op de arbeidsmarkt, waardoor we in sommige gevallen moeten faseren.

<u>Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG-) aanpak</u>
We continueren ook in 2023 de JOGG-aanpak, die in 2022 geïntegreerd is met de aanpak Trendbreuk, door de inzet van de Trendbreuk-regisseur (voorheen JOGG-regisseur). De Trendbreuk-regisseur zet zich in voor een gezonde(re) leefstijl voor kinderen, ouders en omgeving in Landgraaf. Daarmee zetten we in op een gezonde leefstijl, gezonde leefomgeving, gezonde voeding, voldoende eten en voldoende ontspanning en slaap. We zetten daarbij niet alleen in op het onderwijs, maar ook op het aansluiten bij evenementen en activiteiten in Landgraaf. Daarvoor wordt samengewerkt met Landgraaf Verbindt, Met Elkaar Landgraaf en JENS. We zetten ons extra in voor gezonde- en rookvrije omgevingen.

Onduidelijk is nog of het landelijk stimuleringsprogramma en bijbehorende middelen voor Gezond In de Stad door het Rijk worden gecontinueerd. Mocht dit programma niet worden gecontinueerd dan zullen de resterende middelen in de reserve Gezond In de Stad nodig zijn om de JOGG-aanpak in 2023-2026 nog te kunnen continueren. Indien de GIDS-middelen voor Kansrijke Start niet gecontinueerd worden, zal dit leiden tot een financiële bijstelling van het budget van de GGD ZL.

Netwerkaanpak Overgewicht en Obesitas

We hebben in 2021 rijksmiddelen ontvangen voor de uitvoering van de Limburgse Netwerkaanpak voor kinderen met (risico op) Overgewicht & Obesitas in Landgraaf. Om in 2022 te kunnen starten met de netwerkaanpak is het budget naar dit jaar overgeheveld. De JOGG-/Trendbreukregisseur gaat zich de komende jaren met de uitvoer van de netwerkaanpak bezighouden.

Eenzaamheid

De aanpak eenzaamheid vraagt tijdens en in de nasleep van de coronapandemie om extra aandacht. Welsun heeft een pilot in opdracht van de gemeente uitgevoerd. Een belangrijk resultaat is dat Welsun nu blijvend als meldpunt voor eenzaamheid fungeert. Daarnaast werken we op het gebied van eenzaamheid meer en meer samen met de Zuid-Limburgse gemeenten in de daarvoor opgerichte coalitie 'Samen tegen Eenzaamheid'. Om de aanpak eenzaamheid te bestendigen is vanaf 2023 structureel budget (€ 7.500) nodig. Daarmee kunnen (bewustwordings)campagnes opgezet worden en kunnen ouderenadviseurs getraind worden op gesprekstechnieken die ze tijdens huisbezoeken kunnen inzetten.

De sociaal-emotionele leerlijn wordt sinds 2022 aan alle brugklassen aangeboden. Daarnaast is vanuit het Nationaal Programma Onderwijs een extra aanbod aan de groepen 8 van de basisscholen. Ook is JENS, vanuit de sociaal-emotionele leerlijn, veel meer op de VO-scholen en leiden zij meer jongeren door naar het naschoolse aanbod. Ook zijn studenten pedagogiek betrokken om mee te denken over een betere aanpak van de eenzaamheidsproblematiek.

Eén Jeugdgezondheidszorg

Vanaf 2020 is de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) samengevoegd tot één JGZ en onderdeel van de GGD ZL. Vanuit deze nieuwe basis wordt gewerkt aan het professionaliseren van de organisatie en de transformatie van de Jeugdgezondheidszorg. Ook hier is evenwel sprake van krapte op de arbeidsmarkt, waardoor de inhoudelijke ontwikkelingen in 2023 gefaseerd moeten worden als het gaat om het borgen en intensiveren van de Trendbreuk-aanpak.

Covid-19

De GGD ZL houdt rekening met de noodzaak om indien nodig de Covid-19 werkzaamheden uit te voeren. Mocht de pandemie opnieuw een groot beslag leggen op de GGD organisatie, dan zal ook dit ongetwijfeld invloed hebben op de taakuitoefening en voor 2023 vastgestelde doelstellingen. Er zijn voorzorgsmaatregelen genomen om de consequenties hiervan zoveel mogelijk te beperken door het hanteren van een flexibele schil en aparte Covid-19 organisatie binnen de GGD ZL.

Ongediertebestrijding

Er is een toenemende overlast van ratten doordat riolen vaker droogvallen. Om de problematiek het hoofd te bieden, worden perken waarin ratten nestelen gerooid en omgevormd naar gras. De oorzaak van de rattenoverlast is de aanwezigheid van oliehoudende vruchten van bomen in deze perken die dienen als voedsel voor ratten. Indien nodig zullen we deze oplossingsmaatregel ook in 2023 toepassen. De eikenprocessierups is niet meer te beteugelen en de overlast zal steeds verder toenemen. Getracht wordt om de biodiversiteit dermate aan te passen dat de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups zullen toenemen. Er wordt extra geïnvesteerd in opleidingen van het personeel om plaagdieroverlast zo vroeg mogelijk te ontdekken en de juiste weringsmaatregelen te nemen.

Riolering

Integraal Stedelijk Waterprogramma (ISW)

Het ISW bestaat uit het Integraal Waterplan (IWP) en het Watertakenplan (WTP). In het IWP zijn de visie en speerpunten (ambities) voor de regio Parkstad Limburg samen bepaald en op elkaar afgestemd. Het WTP is een beleidsplan dat de invulling van de gemeentelijke watertaken weergeeft. Het beschrijft onze lokale gemeentelijke strategie om de ambities te bereiken en wat de rol van onze inwoners en bedrijven is ten aanzien van afval-, hemel-, en grondwater. Het WTP is een vertaling van het IWP voor gemeente Landgraaf. Klimaatadaptatie wordt een speerpunt in ons waterbeleid. Het ISW geeft richting aan de omvangrijke opgave op het gebied van water en riolering waarbij het klimaat een belangrijk rol speelt. In het 1e kwartaal van 2023 stellen we een nieuw Watertakenplan vast. Op basis van dit programma stellen we het nieuwe kostendekkingsplan vast. Dat plan is bepalend voor de te hanteren tarief voor rioolheffing vanaf het begrotingsjaar 2024.

Klimaatadaptatie

De gevolgen van klimaatverandering zijn al jarenlang zichtbaar en merkbaar. De laatste jaren hebben wij extreme neerslag gezien met overlast en schade tot gevolg, maar ook lange droge periodes meegemaakt waardoor onze (grond)watervoorraden slonken. We pakken wateroverlast locaties daar waar mogelijk versneld aan, maar uiteindelijk koersen we op een klimaatadaptieve inrichting van onze omgeving. Door het Rijk is de opgave gesteld om Nederland in 2050 klimaatbestendig en water robuust te hebben ingericht. Deze ambitie is vastgelegd in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). In onze regio heeft het Samenwerkingsverband Water Parkstad Limburg een subsidie ontvangen om de kwetsbaarheden op het terrein van klimaat in beeld te brengen middels stresstesten en op basis hiervan risicodialogen met stakeholders (zoals bewoners, ondernemers en maatschappelijk organisaties) te voeren .

De uitgevoerde stresstesten en risicodialogen vormen de basis voor de Regionale Klimaatadaptatiestrategie Parkstad Limburg (RKPL), die begin 2022 is opgeleverd. Het RKPL duidt de effecten van klimaatverandering voor de regio en legt de ambitie vast om Parkstad Limburg zo in te richten dat wij onze regio ook in de toekomst leefbaar houden en in staat zijn om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering. Deze ambitie willen we realiseren door ze te verbinden met andere sociaal-maatschappelijke, ruimtelijke en economische opgaven in de regio en uit te voeren in samenspel met alle partijen die samen de schouders eronder zetten: overheden, inwoners, bedrijven en vastgoedeigenaren. Gelijktijdig met het RKPL is er ook het Regionale Klimaatadaptatie Actieprogramma Parkstad opgesteld. De aanpak is gebaseerd op het DPRA en versnelt en intensiveert de aanpak van wateroverlast, hittestress en droogte. Het actieprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de regionale behoefte, ervaring en inzichten.

Eind 2022 is, als onderdeel van het actieprogramma, een 'lokale' risicodialoog met de gemeenteraad gevoerd. In deze risicodialoog zijn de lokale kwetsbaarheden voor wateroverlast, droogte en hittestress aan bod gekomen. Door het voeren van deze dialoog is het inzicht vergroot in de kwetsbaarheden en hebben we handvaten gekregen om afgewogen keuzes te maken en eventuele lokale ambities en doelen te formuleren.

Voor de komende jaren gaan we ons verder verdiepen in de verdrogingsproblematiek in Parkstad. Het onderzoek ‘Waterstromen Limburg’ dat in 2023 wordt opgeleverd, zal als uitgangspunt dienen voor regionale verdieping. Verder zal de huidige ‘stresstest-light’ verder worden aangevuld met nieuwe

metingen, opdat we over een volwaardige stresstest voor hitte beschikken. Als laatste zal worden gewerkt aan een uitgebreide stresstest wateroverlast voor het complete watersysteem. Zodra alle gemeenten alle riooldata op orde hebben, zal samen met het waterschapsbedrijf Limburg en de Waterleidingmaatschappij Limburg een uitgebreide stresstest worden uitgevoerd. Hiermee kunnen we gerichter prioriteren.

Welke projecten/activiteiten verder specifiek uit het actieprogramma voortvloeien voor de gemeente Landgraaf is op dit moment nog niet bekend. Verwacht wordt dat onderdelen worden opgenomen in het nieuwe Watertakenplan en dat dekking hiervan uit de rioolheffing kan worden gefinancierd. Omdat klimaatadaptatie een bredere scope heeft dan enkel “water”, kan het zijn dat er voor onderdelen van het uitvoeringsprogramma extra gelden noodzakelijk zijn. In dat geval zal daarvoor een ruimtevraag worden voorgelegd.

Ondertussen werken we proefondervindelijk ook al aan klimaatadaptatie. We pakken de wateroverlastlocaties daar waar mogelijk versneld aan, maar uiteindelijk koersen we op een klimaat-adaptieve inrichting van onze omgeving. Bij herinrichtingsprojecten reserveren we dan ook meer ruimte voor water en groen. Dit zorgt voor het tegengaan van wateroverlast en hittestress.

Voorbeelden hiervan zijn de integrale projecten in de woonbuurten “Het Eikske” en in de woonwijk “De Dormig”. Deze buurten worden gefaseerd 'klimaatproof' heringericht. Tot slot breiden wij ons grondwatermeetnet uit en onderzoeken wij de relatie van de grondwaterstand tot de waterbeschikbaarheid en verdroging van de natuur.

Regionale en bovenregionale samenwerking

In juli 2021 is Limburg getroffen door een extreme wateroverlast met catastrofale gevolgen. Om Limburg beter kunnen beschermen tegen weersextremen heeft het Rijk in het nationale coalitieakkoord ‘Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst’ 300 miljoen euro gereserveerd voor het klimaatrobuust maken van de beekdalen in het Maasstroomgebied. Een goede samenwerking is daarvoor onontbeerlijk. In een onlangs ondertekende bestuursovereenkomst tussen Rijk, Provincie Limburg en het Waterschap is de ambitie uitgesproken om samen Limburg waterveiliger te maken.

Het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) geeft uitvoering aan deze gezamenlijke ambitie. Om de komende jaren sturing en richting te geven aan het programma is met het tekenen van de overeenkomst ook de Regionale Actietafel van WRL geïnstalleerd. In de actietafel zijn onder voorzitterschap van de Provincie Limburg bestuurders van het Rijk, Waterschap Limburg en vier Limburgse gemeenten vertegenwoordigd. De besluiten van de Actietafel WRL overstijgen de individuele ambities van de deelnemers en behartigen het belang van Limburg als geheel.

In 2023 koersen we verder op het toepassen van verdergaande schaalvoordelen in de regionale samenwerking binnen Parkstad Limburg en benutten wij bovenregionale samenwerkingsvoordelen. Hierbij sluiten wij aan op de Rijksprogramma’s DHZ (Deltaplan Hoge Zandgronden) en DPRA (DeltaPlan Ruimtelijke Adaptatie), die beiden als doel hebben om toe te werken naar een klimaatbestendig en waterrobuust Nederland in 2050. Het Rijksprogramma DHZ is geënt op de verdrogingsproblematiek (het weerbaar maken van Nederland tegen zoetwatertekort) het Rijksprogramma DPRA is geënt op het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van onze omgeving.

Campagne Waterbewust: het betrekken van burgers en bedrijven

We laten onze inwoners en bedrijven weten wat we als waterpartners doen om de omgeving waterrobuust te maken en wat we bijdragen aan klimaatbestendigheid. Maar we laten hen ook weten welke bijdrage ze zelf kunnen leveren en zorgen voor bewustwording en stimuleren klimaatadaptief handelen door de inzet van diverse regelingen: van stakeholder naar shareholder voor een klimaatadaptief Landgraaf in 2050.

Zo betrekken we sinds 2019 onze burgers, bedrijven en (zorg)instellingen in onze opgaven door middel van de campagne, “Waterbewust”. Deze campagne duurt tot en met 2023. Ter ondersteuning van deze campagne is voor Parkstad Limburg een website ontwikkeld, www.waterklaar.nl. Deze website is ontwikkeld samen met de regio Limburgse Peelen, een regionaal samenwerkingsverband op het beleidsveld Water, actief in Noord Limburg.

Projecten zoals **“Ikgroenhet!”** en onze **“Subsidieverordening afkoppelen regenwater gemeente Landgraaf”** hebben bijgedragen aan de bewustwording bij onze inwoners dat anders omgaan met water en groen een positief effect heeft op het tegengaan van wateroverlast en de klimaatveranderingen. Deze projecten hebben dan ook een vervolg gekregen. Zo is er een nieuwe stimuleringsregeling afkoppelen vastgesteld in januari 2022 en wordt er een pilot gedaan om voortuinen te vergroenen bij rioolreconstructieprojecten. En "Ikgroenhet!" wordt "Greunstemit?" De naamswijziging benadrukt dat het om een Landgraafs project gaat. Samen met maatschappelijke partners gaan we andere lokale partners benaderen om deel te nemen. Iedereen met een voortuin kan meedoen. Met "Greunstemit?" Gaan we niet alleen voortuinen vergroenen, maar ook helpen met groenonderhoud. Hierdoor kan iedereen met een voortuin in principe meedoen. Ook willen we op deze manier voorkomen dat tuinen verwaarloosd worden, of zelfs versteend worden, omdat de eigenaar het onderhoud niet meer zelf kan verzorgen.

Data op orde

De onzichtbare datagegevens (riolering/grondwater/infiltratievoorzieningen) zijn op orde gebracht. We beschikken over een actueel beheermodel met gegevens die zoveel mogelijk de werkelijkheid benaderen. Het beheermodel is omgezet in een rekenmodel, waarmee de investeringen voor de komende jaren zijn doorgerekend. Uit de resultaten zijn maatregelen afgeleid die de input hebben gevormd voor een realistisch kostendekkingsplan, als onderdeel van het nieuw op te stellen Watertakenplan, vanaf het eerste kwartaal 2023.

Omgevingswet

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet komt de verplichting voor het opstellen van een Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) te vervallen. De zorgplichten worden wel overgenomen in de Omgevingswet. De Omgevingswet vraagt van gemeenten een visie te ontwikkelen op het stedelijk waterbeheer in de eigen omgevingsvisie. Het Integraal Waterplan beschrijft de visie en anticipeert daarmee op de Omgevingswet en vormt de basis voor het Watertakenplan. Tezamen vervangen zij het traditionele GRP.

In het Integraal Waterplan is opgenomen dat volgens het gedachtengoed van de Omgevingswet wordt gehandeld: omgevingsgericht te werk te gaan en de extra ruimte in de regelgeving te verkennen. We streven naar een gezonde, klimaatbestendige, participerende maar ook betaalbare leefomgeving. De zorg voor stedelijk (afval)water is een belangrijke schakel in deze visie. Het creëren van deze leefomgeving gaat

verder dan de wettelijke gemeentelijke zorgplichten. Dit wijkt af van de traditionele indeling van het GRP, maar sluit beter aan bij de Omgevingswet.

Afval

Per 1 januari 2022 is het Grondstoffenplan actueel. Dit plan gaat, in navolging van het eerdere Afvalbeheersplan, nog meer in op het verkrijgen van herbruikbare afvalstromen. Daarom is het woord Afval vervangen door Grondstoffen. In het nieuwe beleidsplan ligt de focus dus op het verkrijgen van goed herbruikbare grondstoffen. Het (net zo belangrijke) neveneffect hiervan zal dan zijn dat er “vanzelf” minder restafval zal ontstaan. De inzet op meer herbruikbare grondstoffen past geheel in de visie van de circulaire economie en het streven naar nog minder restafval.
In het Grondstoffenplan is de ambitie opgenomen om in 2026 te komen tot 80% afvalscheiding en 100 kilogram (fijn en grof) restafval per inwoner per jaar.

Communicatie zal hierbij een grote rol spelen. Onze inwoners moeten zich nog meer bewust zijn van het belang van afvalscheiding alsmede zich nog meer verantwoordelijk voelen voor het verkrijgen van schone grondstoffen. Op deze wijze kan de ambitie in 2026 gehaald worden en kan een geweldige impuls gegeven worden aan de circulaire economie. Naast communicatie zal ook aandacht uitgaan naar het, daar waar mogelijk, verhogen van de service aan de inwoners. Dit ten gunste van het “eenvoudig” verkrijgen van (nog meer) herbruikbare grondstoffen.

Milieubeheer

De Omgevingswet treedt naar verwachting 1 januari 2023 in werking. Het beleidsveld Milieubeheer is flink geherstructureerd in de nieuwe regelgeving. Er ontstaat dan een omgevingsplan van rechtswege. Tot dat moment wordt getracht om alle onder dit beleidsveld vallende thema’s zo geruisloos mogelijk in het omgevingsplan van rechtswege te laten landen. E.e.a. vooral met het oog op een goede werking van het kerninstrument “vergunningverlening”. Daar waar nodig zal bestaand beleid wellicht nog nader aangepast moeten worden aan de werking van de omgevingswet.

<u>Bescherming en sanering van de kwaliteit van de bodem</u>
Met het van kracht worden van de Omgevingswet wordt er een beleidsvernieuwing t.a.v. bodem doorgevoerd. Bij de evenwichtige toedeling van functies worden naast de bodemkwaliteit ook andere eigenschappen van bodem en ondergrond van belang. Dit om, na een goede afweging, goed als drager van deze toebedeelde functies te kunnen functioneren (beschermen en benutten).

De gemeente wordt voor wat bodemkwaliteit betreft op 1 januari 2023 bevoegd gezag voor activiteiten op en in ernstig verontreinigde bodem, waar dat voorheen de Provincie Limburg was. Dit maakt noodzakelijk dat er een overdracht moet plaatsvinden. Er is inmiddels gestart met de voorbereidingen van deze zogenaamde warme overdracht. De uitvoerende taken worden bij de RUD belegd. In het kader van de overdracht moet duidelijk worden wat dit betekent voor capaciteit en welke extra middelen gemeenten krijgen voor de uitvoering van deze taken. De gemeente Landgraaf volgt daarbij het standpunt van de VNG dat we deze extra taken alleen uitvoeren wanneer daar ook de middelen voor beschikbaar worden gesteld.

Deze overdracht van bevoegd gezag betreft ook het beheer van historische verontreinigingen van de Provincie naar de gemeente, de ontwikkelingen binnen de Basisregistratie Ondergrond (het verplicht

verwerken van bodemkwaliteitsgegevens) en het op termijn toegankelijk maken van bodemgegevens binnen het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) vergen voortdurende aandacht. Een verbetering in de aanlevering en verwerking van digitale bodemgegevens en de validatie van de gegevens over beschikbare historische verontreinigingen moeten blijvend zorgen voor een toekomstbestendige bodemloketfunctie.

De laatste jaren zijn de na-ijlende effecten van de voormalige kolenwinning en de omgang met gegevens over Ontplofbare Oorlogsresten (OO; voorheen CE) uit WO II, als andere aspecten van de bodem en ondergrond, prominent op de agenda gekomen. In overleg met de betrokken gemeenten zal hiervoor specifiek beleid worden ontwikkeld. Een verbetering van aanlevering en verwerking van OO-gegevens zal moeten leiden tot een bijgewerkt en actueel inzicht in deze informatie.

Bescherming en sanering van de kwaliteit van de atmosfeer
Luchtverontreiniging die veroorzaakt wordt door de mens ontstaat bij diverse bronnen: verkeer, bedrijven en burgers. Met behulp van diverse instrumenten, waaronder vergunningen en toezicht en handhaving, zorgen we ervoor dat de uitstoot van verontreinigende stoffen voldoet aan de wettelijke eisen of emissienormen.

Met de monitoringstool lucht (Wet Luchtkwaliteit), berekenen we aan de hand van het verkeersmodel en de verkeersintensiteiten waar qua luchtverontreiniging als gevolg van verkeersbewegingen knelpunten ontstaan. Ook bij ruimtelijke ontwikkelingen toetsen we of de ingreep voldoet aan de wettelijke regels (NIBM-rekentool; Niet In Betekenende Mate) en/of aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om het effect van de ingreep te compenseren.

Het nationaal samenwerkingsprogramma lucht (NSL) stopt met de komst van de Omgevingswet. Hiermee wordt ook de landelijke Monitoringstool Lucht beëindigd. Samen met de gemeenten in de agglomeratie Heerlen-Kerkrade, bezien wat de consequenties hiervan zijn voor de gemeenten. In dat kader zal worden bezien of het zinvol is voor de Gemeente Landgraaf om aan te sluiten bij het Schone Lucht Akkoord.

Beheersing van geluidhinder
Binnen dit taakveld werken we aan de beheersing van geluidhinder, door middel van het voorkomen dan wel saneren. Geluidhinder wordt veroorzaakt door de mens en ontstaat bij diverse bronnen: verkeer, bedrijven en burgers. Met behulp van diverse instrumenten zorgen we ervoor dat de geluidhinder voldoet aan de wettelijke eisen of emissienormen.

We zijn gestart met de voorbereidingen opstellen van een nieuwe geluidbelastingkaart in samenwerking met de overige gemeenten in de aangewezen agglomeratie Heerlen-Kerkrade. De geluidbelastingkaart en het actieplan geluid zouden in 2022 worden vastgesteld, maar heeft vertraging opgelopen omdat het provinciale verkeersmodel niet tijdig kan worden opgeleverd. In de Omgevingswetregelgeving is verder een zogenaamde basiskaart geluidemissie (BGE) gemeentelijke wegen verplicht gesteld. Het opstellen van deze BGE loopt samen met het opstellen van de nieuwe geluidbelastingkaart. Deze vormt het toekomstig kader voor sanering van wegverkeerslawaai.

Externe Veiligheid
In het kader van de Omgevingswet is de belangrijkste verandering voor externe veiligheid het werken met aandachtsgebieden. In 2019 is het controleren en berekenen van de gemeentelijke aandachtsgebieden aan

de RUD ZL al opgedragen. Deze moeten gelijktijdig met het van kracht worden van de Omgevingswet zijn vastgesteld.

Het huidige landelijke Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen (RRGS) wordt vervangen door het Register Externe Veiligheidsrisico's (REV). Voor het beheer van het REV, het aandragen van gegevens moeten nog met de RUD-ZL nadere afspraken worden gemaakt. Ook het actueel houden van de Provinciale Risicokaart (verplichting uit de Wet Veiligheidsregio's) vergt nadere afspraken. Concreet gaat het daarbij met name om de vraag wie, welke informatie moet aanleveren.

Energietransitie
Omdat duurzaamheid zo'n veelomvattend thema is en bovendien raakvlakken heeft met meerdere programma's, benat deze begroting voor het eerst een aparte paragraaf (2.2.9) over het thema Duurzaamheid. Daar wordt op deze plaats kortheidshalve naar verwezen.

In de paragraaf verdiepen wij op het thema Klimaatverandering en schetsen nog een keer een beeld welke afspraken er mondiaal zijn gemaakt om de opwarming van de aarde te beperken. Ook gaan we in op de regionale samenwerking en zoomen we in op de ambities en speerpunten van onze Landgraaf.

College en raad worden bij de uitvoering van onze taken op het gebied van duurzaamheid gevraagd en ongevraagd geadviseerd door de Adviesraad Duurzaam Landgraaf. De adviesraad behartigt de belangen van de inwoners uit Landgraaf. De adviezen moeten ervoor zorgen dat het klimaatbeleid van de gemeente Landgraaf breed gedragen wordt en realistisch is.

De adviesraad onderhoudt contacten met de Landgraafse samenleving. Maar ook met deskundigen die antwoorden kunnen geven op vraagstukken vanuit de adviesraad over duurzaamheid. Zo kunnen adviezen gegeven worden aan het college en de gemeenteraad die direct voortkomen uit belangrijke signalen uit de samenleving of van deskundigen. De Adviesraad Duurzaam Landgraaf is een onafhankelijke en zelfstandige organisatie en maakt geen deel uit van de gemeentelijke organisatie. De adviesraad komt gemiddeld elke 6 weken bij elkaar.

Toezicht en handhaving
Het toezicht op en de handhaving van de openbare orde krijgt alle aandacht door inzet van bouw- en milieutoezicht en de inzet van de BOA's. De wijze waarop dit gebeurd, is vastgelegd in het Integraal Toezicht- en Handhavingsbeleid 2020-2024 en het daarbij behorende jaarlijkse Integraal Toezicht- en Handhavingsprogramma. In het programma houden we rekening met de uitgangspunten uit het door het college vastgestelde en aan de gemeenteraad ter kennis gebrachte beleid. De belangrijkste criteria die worden gehanteerd bij de prioritering, liggen op het gebied van veiligheid (gevaarlijke stoffen, brandveiligheid, constructieve veiligheid) en gezondheid.

Begraafplaatsen en crematoria

De gemeente beheert en onderhoudt 3 openbare begraafplaatsen (Kleikoeleweg, Vogelzankweg en Kempkensweg) en heft leges in de vorm van grafrechten. Op grond van de wet op de lijkbezorging kunnen uitvaarten van gemeentewege plaatsvinden.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2018	2019	2020	2021
Aantal locaties met verzamelcontainers.	Rd4	36	36	36	36
Aantal meldingen/klachten melddesk T&H.	Melddesk T&H	1.664	1.927	2.316	2.627

Beleidsindicatoren BBV

Beleidsindicatoren (BBV) - info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2018	2019	2020	2021
Omvang huishoudelijk afval in kg/inwoner.	CBS	469,1	476,6	514,6	526
% Hernieuwbare elektriciteit. *	RWS	11,50%	14,50%	17,50%	*

* Gegevens bij het CBS over 2021 waren bij het opmaken van de begroting nog niet voorhanden.

Analyse beleidsindicatoren BBV

Wij zien in de laatste 2 jaar een stijging van het aanbod van restafval. Dit is een landelijk fenomeen en mag worden toegeschreven aan Covid-19. Men is meer gaan thuiswerken, online-shoppen en is meer in en rond het huis gaan opruimen en klussen. Dit heeft geleid tot meer aanbod van huishoudelijk afval.

Beleidskader programma

Omschrijving Kader	Actualiteit
Afvalbeheerplan 2021-2025.	2020
Parkstad Limburg Energie Transitie (PALET 1.0 en 2.0).	2015
Integraal Stedelijk Waterplan.	2016
Integraal Waterplan (Regio Parkstad Limburg).	2019
Regionale Energie Strategie Zuid-Limburg (RES ZL).	2021
Nota Gezondheidsbeleid 2020-2023.	2020
Actieplan geluid.	2018
Preventieplan Jeugd- en Alcohol.	2021
Integraal Toezicht- en Handhavingsbeleidsplan 2022	2020
Integraal Toezicht- en Handhavingsprogramma.	2023
Bodembeheersnota.	2020

Wat willen we bereiken?

Doelen
7.1 De levensverwachting in Landgraaf te brengen naar het Nederlands gemiddelde in de periode 2016-2030 door zichtbaar in te lopen op de bestaande achterstanden in de levensverwachting en in te zetten op een stijging van de ervaren gezondheid.
7.2 Verdere afname van de hoeveelheid fijn en grof huishoudelijk restafval en toename van het afvalscheidingspercentage.
7.3 Betere naleving van milieuwet- en regelgeving.
7.4 Landgraaf is in 2040 een energie neutrale gemeente.
7.5 Landgraaf is in 2040 bestand tegen de effecten van klimaatverandering.
7.6 Het zo veel als mogelijk beperken van het risico op wateroverlast en het scheiden van schoon en afvalwater.

Score effectindicatoren

Score effectindicatoren	2019	2020	2021	Ambitie	Termijn
bron: RIVM / Gezondheidsatlas GGD Zuid-Limburg.					
7.1.1 Inwoners die hun gezondheid als goed ervaren (Indicator). **	--	68,50%	--	75%	2026
7.2.1.1 Omvang restafval in kg / inwoner.	120,9	131,3	134,5	100	2026
7.2.1.2 Bronscheiding huishoudelijk afval.	73%	73%	73%	80%	2026

*** Gegevens van de Gezondheidsatlas worden eenmaal per vier jaar verstrekt, het laatste cijfers betreft rapportagejaar 2020.*

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
7.1.1	Uitvoeren regionale gezondheidsbeleid 2020-2023.
7.1.2	Uitvoeren JOGG (jongeren op gezond gewicht) en projectplannen Gezond In De Stad (GIDS).
7.1.3	Uitvoeren Preventieakkoord en preventieplan Jeugd- en Alcohol.
7.2.1	Bevorderen van een goede afvalscheiding.
7.3.1	Burgers en bedrijven informeren en adviseren op het gebied van toezicht en handhaving.
7.3.2	Uitvoeren van integraal toezicht en handhaving bij particulieren, bedrijven en openbare ruimte.
7.4.1	Uitvoeren RES ZL.
7.4.2	Uitvoeren Transitievisie Warmte.
7.5.1	Vaststellen en uitvoeren Transitievisie warmte.
7.5.2	Kennisontwikkeling en zorgen voor bewustwording op het gebied van klimaatadaptatie.
7.6.1	Ontwikkelen en uitvoeren van waterbeleid.
7.6.2	Beheer en onderhoud watersystemen.
7.6.3	Het faciliteren van de adviesraad Duurzaamheid.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023	Norm
7.1.1.1 Uitvoeren gezondheidsbeleid Zuid Springt Eruit.	2030
7.1.1.2 Uitvoeren Kansrijke Start.	2023
7.1.2.1 Opstellen plan van aanpak netwerkaanpak kinderen met obesitas en overgewicht.	2023
7.3.2.1 Aantal integrale controles cf handhavingsuitvoeringsprogramma.	120
7.4.1.1 Uitwerken van een nieuw regionaal uitvoeringsprogramma PALET-RES 2024	2023
7.4.1.2 Vaststellen Transitievisie warmte.	Q1 2023
7.4.1.3 Uitwerken wijkuitvoeringsplannen n.a.v. Transitievisie warmte.	2023
7.4.1.4 Uitvoeren Energie en- Klimaatfonds voor burgers, verenigingen en mkb.	2023
7.4.1.5 Opstellen plan voor stimulering zonnepanelen op bedrijfspanden.	2023
7.4.1.6 Het faciliteren van duurzaamheidsinitiatieven.	2023
7.4.1.7 Op basis van een landschappelijke verdieping de mogelijkheid in kaart brengen voor de realisatie van grootschalige energieprojecten met maatschappelijk draagvlak.	2023
7.4.1.8 Uitwerken project zonnecarports parkeerplaats Strijthagen.	2023
7.4.1.9 Uitwerken project zonnecarports parkeerplaats zwembad In de Bende.	2023
7.4.1.10 Onderzoeken elektrische dienstauto's gemeentelijke organisatie.	2023
7.5.1.1 Klimaatadaptatie: uitvoeren verdiepingsonderzoek naar verdroging in Parkstad-verband.	2023
7.5.2.1 Beoordelen van alle ruimtelijke ingrepen op klimaatbestendigheid.	100%
7.5.2.2 Uitvoeren Stimuleringsregeling afkoppelen hemelwater private partijen.	2023
7.6.1.1 Vaststellen Watertakenplan.	Q1 2023
7.6.1.2 Uitvoeren project Dormig, fase 4 (Reconstructie Op de Heugden).	2023
7.6.1.3 Aanleg multifunctionele groenzone Eikske in het kader van DHZ.	
a. Nazorg onderdeel: Cluysenaerstraat e.o.	2023
b. Nazorg onderdeel: Blauwsteenstraat e.o.	2023
c. Uitvoering: Groenzone, incl. Leisure Lane	2023
d. Uitvoering: Oude Mijnbuurt	2023
7.6.1.4 Voorbereiden nieuwe projecten op grond van vastgesteld Watertakenplan.	2023
7.6.1.5 Uitvoeren van constructieve levensduur verlengende reparaties (=relinen) aan het riool.	2023
7.6.2.1 Nazorg Reconstructie Kerkstraat / Burg. Pelzerstraat.	2023
7.6.2.2 Uitvoering reconstructie Monnetstraat (i.c.m. onderhoud wegen cluster Unostraat, Navostraat, Briandstraat).	2023
7.6.2.3 Reconstructie cluster Karel Doormanstraat en Generaal Hodgesstraat.	2023
7.6.2.4 Uitvoering reconstructie Hereweg (parallelriool).	2023

Wat mag het kosten?

Financiën programma 7

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	10.065	9.737	10.127	10.637	10.899	11.092
- Directe salarislasten	1.031	1.322	1.189	1.109	1.163	1.197
- Overige directe lasten	8.230	7.343	7.976	8.225	8.329	8.390
- Kapitaallasten	962	1.214	1.253	1.245	1.236	1.227
Totaal lasten bestaand beleid	10.224	9.879	10.419	10.579	10.728	10.814
Saldo bestaand beleid	**-158**	**-142**	**-292**	**58**	**171**	**279**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	80	8	8	8
- Kapitaallasten	0	0	0	103	197	291
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	80	111	205	298
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-80**	**-111**	**-205**	**-298**
SALDO taakveld	**-158**	**-142**	**-372**	**-53**	**-33**	**-20**
Investeringen			*4.883*			

In bijlage 2 van de programmabegroting worden de lasten en baten per taakveld weergegeven.

De volgende investeringen maken deel uit van dit programma (tussen haakjes bedragen inclusief BTW):
De investeringsuitgaven in 2023 van € 4.882.645 (€ 5.908.000) totaal, betreft de volgende investeringen:

Investering in riolen € 4.882.645 (€ 5.908.000)
Taakveld 720 Riolen € 4.882.645 (€ 5.908.000)

Bijdrage aan Verbonden Partijen

Verbonden partijen *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
GR BsGW	334	401	374	381	390
GR GGD ZL (basispakket)	487	559	555	564	572
GR GGD ZL (jeugdgezondheidzorg)	1.027	1.160	1.168	1.177	1.185
GR Rd4	3.390	3.492	3.885	4.006	4.069
GR Regionale Uitvoeringsdienst ZL (RUD)	224	262	267	272	272
Totaal	**5.461**	**5.874**	**6.249**	**6.400**	**6.488**

Toelichting bijdrage aan Verbonden Partijen

GR BsGW

De bijdrage aan de GR BsGW betreft de perceptiekosten voor de uitvoering van de afvalstoffen- en rioolheffingen. De bijdrage aan de GR BsGW voor uitvoering van de gemeentelijke belastingen is verantwoord op programma 0 (bestuur en ondersteuning). De begroting van BsGW is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 51. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 400.797.

GGD Zuid-Limburg inzake basispakket

De bijdrage aan de GR GGD ZL draagt naast het voorkomen en aanpakken van huiselijk geweld en kindermishandeling, bij aan het inlopen van de gezondheidsachterstanden in Zuid-Limburg en de uitvoering van de wettelijk verplichte taken voor de gezondheidsbescherming. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 559.252.

GGD Zuid-Limburg inzake jeugdgezondheidzorg

Vanaf 2020 worden de taken inzake jeugdgezondheidszorg uitgevoerd door de GGD Zuid-Limburg (voorheen bij Meander Groep Zuid-Limburg). In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 1.160.031.

De totale begroting v.d. GGD is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 26.

GR Rd4

De bijdragen aan de GR Rd4 betreffen de diensten voor het basispakket (afvalinzameling en -verwerking) draagt bij aan het realiseren van de doelstelling tot “afname van de hoeveelheid restafval en toename van het afvalscheidingspercentage”. Zie ook programma 2 (pluspakket - alle overige diensten, waaronder straatreiniging, kolkenreiniging en gladheidbestrijding). In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 3.492.221.

De totale begroting van de GR Rd4 is vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 28.

GR RUD

De bijdragen aan de GR RUD betreffen de door de gemeente aan de GR overgedragen handhavingstaken die moeten bijdragen tot betere naleving van wet- en regelgeving. De begroting van de GR RUD is

vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 onder raadsvoorstel 34. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 261.790.

Bijdrage aan Professionele Gesubsidieerde Organisaties

Professionele gesubsidieerde organisaties *(x € 1000)*

Naam organisatie	2022	2023	2024	2025	2026
Gemeente Beekdaelen (samenw.overeenk. waterketen) &					
Gemeente Heerlen (samenw.overeenk.MMR) *	40	40	40	40	40
Stichting The Movefactory	39	39	39	39	39
Totaal	**79**	**79**	**79**	**79**	**79**

** Bedragen voor deze organisaties zijn gebundeld in één bedrag weergegeven.*

Toelichting bijdrage aan Professionele Gesubsidieerde Organisaties

Gemeente Beekdaelen (samenwerkingsovereenkomst waterketen) en Gemeente Heerlen (samenwerkingsovereenkomst MMR)

Dit betreft de bijdrage van de gemeente Landgraaf in de voortzetting van de regionale samenwerking die nu is uitgewerkt in de samenwerkingsovereenkomst Meten, Monitoren en Rekenen (MMR) waterketen regio Parkstad 2020-2024.

Sinds 2013 wordt vanuit een samenwerkingsovereenkomst in de regio Parkstad samengewerkt aan de uitvoering van het Bestuursakkoord Water. Hierin is de samenwerking tussen Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen voor wat betreft een doelmatiger waterbeheer vastgelegd. In het bijzonder het onderwerp "Doelmatig beheer van de Waterketen" vormt het fundament voor de samenwerking van regio's waarvan de regio Parkstad er een vormt. Voor wat betreft de afvalwaterketen kent het Bestuursakkoord Water 3 doelen:
1. Realiseren van kostenbesparingen in de afvalwaterketen;
2. Vergroten van de kwaliteit van de uitvoering, dienstverlening en het innovatievermogen;
3. Verminderen van de (personele) kwetsbaarheid.

In de regio Parkstad is de afgelopen drie jaar samengewerkt op het thema Meten-Monitoren en Rekenen in twee Pilots. De gemeente Landgraaf, Kerkrade, Beekdaelen (Nuth) en Voerendaal hebben de samenwerking opgezocht met de gemeente Heerlen (1e pilot). De gemeenten Beekdaelen (Schinnen en Onderbanken), Simpelveld, Brunssum en het Waterschap Limburg (WL) hebben de samenwerking opgezocht met het Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) (2e pilot).

Deze 1e pilot (onder aanvoering van de gemeente Heerlen) heeft zich gericht op het rekenen, terwijl de 2e pilot (onder aanvoering van het WBL) zich heeft gericht op het Meten en Monitoren. Dit vanuit de behoefte van de deelnemende partijen. De gemeente Heerlen heeft de mogelijkheden en de expertise om watersystemen (riolering, buffers) door te rekenen. Het WBL heeft veel kennis van zaken en ervaring betreffende het Meten en Monitoren. Gedurende het driejarige proces is gebleken dat de expertise en mogelijkheden van beide partijen elkaar uitstekend aanvullen en invulling kunnen geven aan alle drie de aspecten. Zodoende ligt het voor de hand om een en ander te bundelen tot een samenwerking op het gebied van Meten, Monitoren én Rekenen.

Met de beide samenwerkingsovereenkomsten wordt de samenwerking bestendigd. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 40 duizend.

Stichting The MoveFactory
Zie programma 5. In 2023 wordt de bijdrage geraamd op € 38,6 duizend.

Wat zijn de risico's?

(x € 1000)

Risico	Majeure risico omschrijving				Weerstandsbehoefte
		2023	2024	2025	2026
R10	Risico GGD basispakket en JGZ	130	130	130	130
		130	**130**	**130**	**130**

Toelichting risico's

R10

Uit de jaarrekening 2021 blijkt opnieuw dat de GGD ZL geen hoog weerstandsvermogen heeft, dit met een financiële kwetsbaarheid tot gevolg. Het weerstandsvermogen is te laag. De verwachting is dat dit ook de komende jaren zo zal blijven gezien het feit dat het AB, in afwijking van de gemeenschappelijke regeling, heeft besloten geen financiële reserve aan te vullen, tenzij dit kan vanuit positieve jaarresultaten. Dit betekent dat iedere financiële tegenvaller ten laste kan komen van de gemeenten. We nemen daarom in onze programmabegroting 2023 een risico op voor het bij de GGD-ZL becijferde risico. Het totaal (Kans * Impact/Hoog) van de risico's wordt geschat op € 2.075 duizend voor het programma GGD. Naar rato verdeelsleutel is het aandeel voor Landgraaf 6,27 %. In deze programmabegroting nemen we derhalve een risico op voor € 130 duizend per jaar.

2.1.8 Programma 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):
B. Smeets en R. de Boer

Verantwoordelijke afdelingshoofden:
J. Drummen (KCC), F. Geurts (ROG) en C. Blezer (TenH)

Het programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV) omvat de volgende taakvelden:

8.10 Ruimtelijke ordening

8.20 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

8.30 Wonen en bouwen

Zoals de naam van het programma al aangeeft voeren we in dit programma alle taken en activiteiten uit die betrekking hebben op een zorgvuldige verdeling van de ruimte over de functies wonen, werken en recreëren etc. Ons ruimtelijk beleid en onze ambities die voortvloeien uit onze wijkontwikkelingsplannen worden uiteindelijk vastgelegd in bestemmingsplannen.

Programma-samenvatting

De komende jaren ligt het accent op de voorbereiding van de inwerkingtreding van de Omgevingswet, de uitvoering en actualisatie van de regionale en gemeentelijke Woonvisie en de Nota Samen Slim Sleutelen aan de stad 2.0, inclusief woningbouwprogramma. Samen vormen deze de basis voor de aanpak van de gevolgen van de demografische ontwikkeling van de gemeente voor de ruimtelijke structuur en het woningaanbod. Om doorstroming op de woningmarkt te creëren richten we ons de komende jaren op het verantwoord toevoegen van nultreden-woningen voor de groeiende groep senioren, maar ook proberen wij andere doelgroepen te bedienen die op dit moment moeite hebben om een geschikte woning te vinden, zoals starters en huurders in het middensegment. Daarbij geldt dat we bij voorkeur bestaand vastgoed transformeren dan wel incourant vastgoed onttrekken en de vrijkomende locaties te herontwikkelen voor woningbouw.

De door ons ingediende projecten voor de regiodeal —het “Buurtontwikkelplan Oud Nieuwenhagen en Op de Kamp” en “Lauradorp”— maken eveneens onderdeel uit van ons woningmarktprogramma, waarbij de transformatie in Oud Nieuwenhagen zich vooral richt op sloop, nieuwbouw en het inponden en renoveren/verduurzamen van kwetsbaar particulier bezit en in Lauradorp wordt gefocust op het toekomstbestendig maken van bestaande particuliere woningen.

Ruimtelijke ordening

<u>Transformatie</u>
Sinds vele jaren investeren wij in leefbaarheid en anticiperen wij op de demografische veranderingen in onze regio. Om richting te geven aan deze opgave is voor alle drie onze wijken een wijkontwikkelingsplan

opgesteld, bestaande uit een analyse, een visie en een uitvoeringsprogramma. De uitvoeringsprogramma's zijn geactualiseerd via de Nota Samen Slim Sleutelen aan de Stad en de Nota Samen Slim Sleutelen aan de Stad 2.0, inclusief woningmarktprogramma 2020-2025.

Voorgaande jaren waren er structurele kapitaallasten (incl. BTW) ter grootte van € 100 duizend in de begroting opgenomen voor het Transformatie Investeringsbudget. Rekening houdend met een afschrijvingstermijn van 35 jaar konden hiermee jaarlijks voor € 3,5 miljoen aan investeringen worden vlot getrokken. Dat maakte het mogelijk om te kunnen investeren in projecten in de openbare ruimte die verband houden met transformaties in de brede zin van het woord en passend binnen de ambities zoals vastgelegd in de bovengenoemde plannen.

Daarbij kan primair worden gedacht aan het herinrichten van ruimte die ontstaat bij sloop of herstructurering, maar ook aan investeringen die bijdragen aan het toekomstbestendig maken van onze voorzieningen (m.n. door verbeteren bereikbaarheid, optimaliseren parkeermogelijkheden), het opwaarderen van de verblijfskwaliteit in bijvoorbeeld de centra, het vergroten van de belevingswaarde van onze buitengebieden, het aanpakken van 'rotte plekken' et cetera. Die kapitaallasten worden in 2023 beperkt tot € 28.500, waarmee € 1 miljoen investeringsruimte ontstaat. Dat biedt in 2023 voldoende ruimte voor geplande en gewenste investeringen.

Daarnaast beschikken wij over de Reserve Transformatie. Door inzet van de Reserve Transformatie zijn de voorbije jaren forse subsidies binnengehaald van het Rijk (Regiodeal, Volkshuisvestingsfonds), de provincie (Kader Kwaliteit Limburgse Centra) en de Stadsregio Parkstad (totaal circa € 11 miljoen). Als gevolg van alle onttrekkingen en voorgenomen onttrekkingen daalt de Reserve Transformatie in 2023 tot € 700 duizend. Voorgesteld wordt om deze reserve in 2023 met € 500 duizend te voeden vanuit de algemene reserve. In de praktijk blijkt immers dat we i.h.k.v. transformatie op korte termijn vooral behoefte hebben aan exploitatiebudget bv. t.b.v. aankoop en sloop en vergroening.

In 2023 zullen wij uw raad een nieuwe, geactualiseerde of een aanvulling op de nota "Samen slim sleutelen aan de stad" voorleggen met daarin opgenomen concrete(re) doelen en bestedingen die t.l.v. van het transformatiebudget en het beschikbare jaarlijkse investeringskrediet komen, inbegrepen een inschatting van de benodigde middelen voor 2024, 2025 en 2026.

<u>Implementatie Omgevingswet</u>

De Omgevingswet wordt gezien als de grootste wetgevingsoperatie sinds de invoering van de Grondwet in 1848. In Landgraaf liggen we goed op schema als het gaat om de voorbereidingen die verband houden met de minimale invoeringsvereisten van de Omgevingswet. Naar verwachting voldoen we op het moment van invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2023 aan de minimale eisen om te kunnen werken met de Omgevingswet; echter de implementatie van de Omgevingswet is daarmee nog niet afgerond. De implementatie van de Omgevingswet is een langjarige operatie die enerzijds bestaat uit organisatorische aspecten en anderzijds uit (juridisch) inhoudelijke aspecten. Er zijn en worden stevige stappen gezet om de belangrijkste zaken op organisatorisch en kennisgebied te regelen, zodat na de invoering binnen onze organisatie gewerkt kan worden met de Omgevingswet. Na de invoering van de Omgevingswet gaan implementatie en uitvoering van de Omgevingswet hand in hand. De belangrijkste minimale eisen om te kunnen werken met de Omgevingswet (na de invoering) concentreren zich in hoofdlijnen rondom het

Vergunningen- en het Toezicht- en Handhavingsproces (VTH-proces) en de daarmee samenhangende digitale veranderingen.

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt zal ook de Wet Kwaliteitsborging (Wkb) in werking treden. De Wkb betekent een grote veranderingen in het toezicht en vergunningverlening bij bouwactiviteiten met als doelstelling strenger en meer bouwtoezicht en een betere aansprakelijkheidsregeling. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het toezicht op de bestaande bouw en omgevingsveiligheid en blijft het bevoegd gezag. Het bouwtoezicht en de vergunningstoets ten opzichte van het Bouwbesluit, wordt bij de eenvoudigere bouwprojecten (gevolgklasse 1), neergelegd bij de private kwaliteitsborgers. De kosten van deze private kwaliteitsborger komt voor rekening van de aanvrager.

Na de invoering van de WKB geldt voor de bouwtechnische toets van bouwprojecten van gevolgklasse 1 alleen nog een meldingsplicht. In de huidige situatie is hiervoor nog een vergunning noodzakelijk. Hierdoor zullen er legeskosten gaan wegvallen. Wat dit voor de gemeente gaat betekenen daar lopen momenteel onderzoeken voor. Voor de welstand en planologie zal wel nog altijd een vergunning noodzakelijk zijn. Hierbij ligt de toetsing en het toezicht volledig bij de gemeente. Door de WKB krijg je ook verschuivingen van taakvelden. Bij vergunningverlening zal meer geïnvesteerd moeten worden in de participatie en vooroverleggen. Bij Toezicht en Handhaving zal meer nadruk komen te liggen bij de handhaving. Aangezien de private kwaliteitsborger voor rekening komt voor de aanvrager, de aanvrager een melding en eventueel ook een planologische vergunning moet gaan aanvragen kan dit het risico op illegale situaties vergroten.

Na de invoering van de Omgevingswet krijgen we ook vanuit wettelijk oogpunt te maken met nieuwe wettelijke kerninstrumenten (prioriteiten) zoals het opstellen van een omgevingsvisie (opvolger structuurvisie), omgevingsprogramma's, het omgevingsplan (opvolger van o.a. bestemmingsplannen) en de doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Vaak is gesuggereerd dat de Omgevingswet zorgt voor minder regels en minder en meer gestroomlijnde vergunningprocedures. Op de lange termijn is dat een mogelijkheid (geen zekerheid), maar zo lang de gemeente geen omgevingsvisie, omgevingsprogramma's en omgevingsplan heeft, is dat allerminst het geval. Ook de doorontwikkeling van het DSO en andere (gemeentelijke) digitale Omgevingswet-applicaties gaan nog veel vergen van de gemeentelijke organisatie.

Gemeenten hebben (op basis van de Ow) ongeveer 8 jaar de tijd (en de plicht) om nieuwe (beleidsmatige) Omgevingswet-kerninstrumenten op te stellen zoals de omgevingsvisie, omgevingsprogramma's en het omgevingsplan. Deze nieuwe Omgevingswet-kerninstrumenten wijken af van de huidige (beleidsmatige) instrumenten zoals de structuurvisie en het bestemmingsplan onder de huidige Wet Ruimtelijke Ordening. Dit heeft alles te maken met de veel bredere reikwijdte van de Ow, de decentralisatie van (rijks)regelgeving en de mogelijkheid en noodzaak van lokaal maatwerk.

Structuurvisie versus omgevingsvisie

De omgevingsvisie wordt het belangrijkste gemeentelijke instrument om keuzes vast te leggen over de fysieke leefomgeving. Een omgevingsvisie is breder dan een structuurvisie. Hij gaat niet alleen over ruimtelijke ordening, maar over de hele fysieke leefomgeving: bouwwerken, infrastructuur, water, bodem, lucht, landschap, natuur, cultuur en erfgoed. Ook sociaal-maatschappelijk actuele thema's zoals

duurzaamheid, gezondheid, veiligheid en klimaat zullen in de visie worden betrokken. Nieuw en onderscheidend in vergelijking met het huidige wettelijke takenpakket (op basis van huidige Wro-wetgeving) is dat er verbindingen moeten worden gelegd tussen fysieke en sociaal-maatschappelijke vraagstukken en na een belangenafweging integrale keuzes moeten worden gemaakt.

De omgevingsvisie is kortom veel breder en meer integraal dan de huidige structuurvisie. Bovendien gaat het niet om het vastleggen van een eindbeeld, maar om het faciliteren van een ontwikkelingsrichting en daarvoor de basis leggen en mogelijkheden creëren. De gemeenteraad stuurt met de omgevingsvisie op de lange termijn. Het gaat om de ontwikkeling, inrichting, het behoud en verbetering van de leefomgeving (in brede zin: zowel fysiek als vanuit sociaal-maatschappelijk opgaven bezien). De Omgevingswet geeft gemeenten daarbij meer afwegingsruimte voor lokaal maatwerk. Per (deel)gebied wordt bepaald wat de kwaliteit is, welke kwaliteit gewenst is en wat daarvoor moet gebeuren. De omgevingsvisie behoort tot de belangrijkste strategische documenten van een gemeente. Wat ook verandert is het proces van totstandkoming. Participatie is niet beperkt tot het indienen van een zienswijze. Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties moeten vanaf het begin worden betrokken. Het gaat dus om een intensief maatschappelijk proces. Onderscheidend en vernieuwend wat participatie betreft in vergelijking met de huidige wettelijke systematiek (Wro) is dat er nu een duidelijke wettelijke plicht geldt m.b.t. de rol van participatie. De verantwoordelijkheden (taakverzwaring) op dit gebied nemen zowel vanuit de gemeentelijke kant als vanuit de kant van de burger/ondernemer toe. In 2023 wordt gestart met de totstandkoming van de gemeentelijke omgevingsvisie. Vaststelling van de omgevingsvisie vindt naar verwachting eind 2024/begin 2025 plaats.

Bestemmingsplan versus Omgevingsplan

Het bestemmingsplan zorgde voor een goede ruimtelijke ordening, met redelijk gestandaardiseerde regels per bestemming en aanduidingen. Het omgevingsplan (juridische rechtsopvolger van het bestemmingsplan na invoering van de Ow) zorgt voor een evenwichtige toedeling van functies in het kader van de fysieke leefomgeving. Dat betekent ook dat veel andere, bijv. door het Rijk gedecentraliseerde regels en regels uit gemeentelijke verordeningen straks een plek krijgen in het omgevingsplan. Een andere belangrijke verandering is dat er minder regels op het gebied van milieu op Rijksniveau gesteld worden, waardoor we dit in het omgevingsplan moeten regelen. Ook hier zien we dus een veel breder bereik en de noodzaak om te zorgen voor lokaal maatwerk waarbij gebruik kan / moet worden gemaakt van de extra regelruimte die de gemeente krijgt. Het wordt daarbij de uitdaging om enerzijds te komen tot voldoende regels om een goed woon- en leefklimaat te borgen en er anderzijds voor te zorgen dat de regeldruk beperkt blijft. Het proces om tot een goed omgevingsplan te komen wordt om die reden wel veel intensiever en leidt de komende jaren dus tot extra inzet. Uw raad heeft in 2021 reeds budget beschikbaar gesteld voor structurele en tijdelijke uitbreiding van capaciteit, die wordt ingezet voor de implementatie van de Omgevingswet. Ook hier geldt weer dat inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties van het begin af aan intensief worden betrokken bij het participatieproces. Een omgevingsvisie is een strategisch instrument terwijl het omgevingsplan een tactisch instrument is ter concretisering van het beleid.

Internationale Bau Ausstellung Parkstad Limburg (IBA)

Medio 2016 is door de Ava het uitvoeringsprogramma van IBA Parkstad vastgesteld. Het programma omvatte 50 IBA-kandidaat projecten. Vijf van deze projecten zijn 'Landgraafse' projecten: Wilhelminaberg, Slot Schaesberg, Surf en Leisurepark, Lauradorp en Kerkenplan Landgraaf. Bij drie van deze projecten (Wilhelminaberg, Lauradorp en Kerkenplan Landgraaf) is de gemeente Landgraaf aangewezen als

projecteigenaar. Dit geldt ook voor het project Ikgroenhet, dat na een succesvolle pilot in Landgraaf een vervolg heeft gekregen in de gemeenten Landgraaf, Heerlen en Kerkrade. Deze projecten zijn opgeleverd.

En ofschoon de IBA Parkstad in 2022 officieel is geëindigd, zij er nog steeds IBA-projecten in uitvoering, zoals het project Leisure Lane. In 2023 wordt met de aanleg van de Leisure Lane in Landgraaf gestart. Ook de subsidieafwikkeling loopt nog enkele jaren door. Daarnaast wordt er in regionaal verband nagedacht over de betekenis van IBA Parkstad voor de regio, waarbij ook de vraag wordt gesteld wat wij hiervan kunnen meenemen naar de toekomst.

Grondexploitatie

Er is op dit moment één lopende grondexploitatie (Fresh Valley I); we verwachten dat in het kader van de uitvoering van de nota Samen Slim Sleutelen aan de Stad en/of de afspraken binnen de Regiodeal we nog meerdere grondexploitaties gaan opstarten.

Wonen en bouwen

Wonen/volkshuisvesting

Op basis van diverse onderzoeken en ons eigen woonbehoefte-onderzoek uit 2019 stellen wij vast dat Landgraaf nog steeds een aantrekkelijke woongemeente is die zich in veel opzichten positief onderscheid ten opzichte van omliggende (stedelijke) gemeenten. Dat resulteert in een relatief laag leegstandspercentage, een hoge waardering voor woning en woonomgeving, een relatief hoge gemiddelde WOZ-waarde per m² en een relatief hoge ranking voor wat betreft de prestaties op de koopwoningmarkt.

De Landgraafse woningbouwopgave is vastgelegd in de in juni 2020 door de raad vastgestelde Nota Samen Slim Sleutelen aan de Stad 2.0, inclusief woningmarktprogramma. Dit programma voorziet in een forse woningbouwopgave op grond waarvan er de komende jaren zo'n 300 woningen in verschillende segmenten, worden toegevoegd. Bovendien is afgesproken om dit programma periodiek te monitoren, zodat eventueel bijgestuurd kan worden en kan worden aangesloten bij de vraag vanuit de markt.

Voor het bepalen van het woonbeleid en de woningbouwopgave wordt gebruik gemaakt van prognoses, met name van de huishoudens- en bevolkingsontwikkeling. Eerdere bevolkingsprognoses gingen steeds uit van een bevolkingsdaling. Op basis van Progneff 2021 is de huishoudensontwikkeling voor de regio echter minder negatief is (3.345) dan op grond van de Progneff 2017 (3.900). De laatste tijd komen er steeds meer signalen die van invloed (kunnen) zijn op de woningbouwproductie.

Zo zijn de binnen de regio Zuid-Limburg geldende woningmarktafspraken begin 2020 versoepeld met de vaststelling van de beleidsregel "Ruim baan voor goede woningbouwplannen". Hiermee krijgen gemeenten meer mogelijkheden om goede woningbouwplannen toe te voegen, zonder dat deze plannen gecompenseerd hoeven te worden.

Daarnaast heeft de Stec groep eind 2021 - in opdracht van de Bestuurscommissie Wonen - in het kader van de actualisatie van de regionale woningmarktprogrammering - een update gedaan naar de kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte. Voor deze update maakt Stec - naast de gebruikelijke bevolkings- en huishoudensprognoses (Progneff 2021) voor de periode 2022-2032 - ook gebruik van de binnenlandse- en buitenlandse migratiecijfers.

Zowel de binnenlandse als de buitenlandse migratie is sinds 2017 positief geweest. Als deze ontwikkeling zich ook de komende periode doorzet dan leidt dit op de korte termijn tot een verhoogde woningvraag. Voor Landgraaf geldt dat het aantal huishoudens op basis van het basisscenario de komende 10 jaar afneemt met 475, terwijl dit - op basis van het migratiescenario - minder sterk afneemt, namelijk met -5 huishoudens.

Maar ook vanuit het Rijk zijn er in het kader van de Nationale woon- en bouwagenda initiatieven om snel meer woningen te bouwen teneinde het huidige landelijke woningtekort te verminderen. Tot en met 2030 moeten er landelijk 900.000 woningen bij. Daarbij moet de nieuwbouw aansluiten bij de woonwensen en woonbehoeften van woningzoekenden en streeft het rijk ernaar om tenminste twee derde van de nieuwbouwwoningen in het betaalbare segment te bouwen (zowel huur- als koopwoningen). Het Rijk maakt hierover prestatieafspraken met gemeenten.

De ontwikkelingen sluiten dan ook goed aan bij het forse woningbouwprogramma dat de gemeente voor de komende jaren in de steigers heeft staan om zo'n 300 woningen toe te voegen. We monitoren deze ontwikkelingen, zodat tijdig ingespeeld kan worden op veranderingen. Ook onderzoeken wij de mogelijkheid om eigen inwoners voorrang te geven bij het vervullen van hun woonwensen.

In de geactualiseerde Nota Samen Slim Sleutelen aan de Stad 2.0 wordt ook aandacht geschonken aan enkele bijzondere woonvormen, zoals 'tiny houses', mantelzorgwoningen en woonwagenstandplaatsen. Tijdelijke of flex-woningen zijn nog niet in ons woningbouwprogramma opgenomen, maar deze woningen kunnen helpen om de huidige druk op de woningmarkt te verlichten; daarom zoeken wij actief naar mogelijkheden om deze woonvormen ook in Landgraaf te realiseren. Op grond van de Nationale woon- en bouwagenda is er bovendien aandacht voor de huisvesting van bijzondere (kwetsbare) doelgroepen. Zo moeten er voor woningzoekenden met een sociale of medische urgentie, uitstromers uit zorgvoorzieningen, statushouders, dak- en thuislozen, arbeidsmigranten, studenten en woonwagenbewoners, voldoende betaalbare woonruimten worden gerealiseerd.

In 2023 werken wij samen met corporaties en ontwikkelaars aan de volgende projecten:

1. De realisering van fasen 3 en 4 van het project de Bousberg.
2. De realisering van woon-/werkeenheden in het voormalige basisschoolgebouw en de naastgelegen apotheek op de hoek van de Stationsstraat/Hoofdstraat.
3. De realisering van appartementen voor ouderen met een zorgvraag In de voormalige basisschool Bei de Ling.
4. De bouw van een zorgcomplex op de hoek Emmastraat/Prins Bernhardstraat.
5. Aankoop en sloop van incourant vastgoed langs de Hoogstraat met als doel de Hoogstraat te transformeren van winkelstraat naar woonstraat en waarbij tevens de mogelijkheid wordt gecreëerd om de Hoogstraat vanuit verkeersveiligheid anders in te richten.
6. Planuitwerking en start bouw op de locatie Kloosterstraat 1 en 3.
7. De nieuwbouw van 11 betaalbare koopwoningen op de locatie van de basisschool de Wendelwiek.
8. De realisatie van een complex met zorgwoningen op de locatie van het voormalige kerkgebouw in het Eikske.
9. De bouw van 8 grondgebonden koopwoningen in de aan de Reeweg gelegen kerk Abdissenbosch.
10. De sloop van een gedateerde garage aan de Heerlenseweg en de bouw van 12 middeldure huurappartementen op deze locatie en in het naastgelegen kantoorpand.

11. De invulling van de locatie Muziekschool met woningbouw, bestaande uit 11 koopappartementen en 6 grondgebonden koopwoningen.
12. Daarnaast wordt medewerking verleend aan enkele particuliere initiatieven die nog niet in ons woningbouwprogramma zijn opgenomen.
13. Planvorming en voorbereiding van overige plannen die zijn opgenomen in ons woningmarktprogramma, waarbij het tempo mede zal worden bepaald door o.a.: de snelheid waarmee locaties beschikbaar komen (aankoop en evt. sloop), de ontwikkeling van de bouwkosten en woningprijzen, conjuncturele ontwikkelingen, stikstofproblematiek en verplichtingen die voortvloeien uit ecologisch onderzoek.

Toelichting begrippen:

Doorstroommodel:
Het doorstroommodel is een methode om de opgave in de woningmarkt te benaderen. Het is een dynamisch en vraaggestuurd model dat jaarlijks de vraag en het aanbod van woningen tegen elkaar afzet. De bestaande voorraad, de gewenste woonsituatie, het verhuisgedrag en demografische ontwikkelingen van verschillende doelgroepen in de Stadsregio Parkstad liggen hieraan ten grondslag. Deze doelgroepen worden ingedeeld op basis van leeftijd, huishoudenssamenstelling, inkomensklasse en leefstijl gekoppeld aan woonmilieu.
Het doorstroommodel is een theoretische benadering: het is een ideaalscenario op basis van verhuis- en woonwensen in de regio en volledige keuzevrijheid. De woningmarkt is een aanbodmarkt, waardoor huishoudens in de praktijk soms ander gedrag vertonen dan op basis van hun woonwensen verwacht wordt, bijvoorbeeld omdat gewenst aanbod ontbreekt of niet betaalbaar is. Daarom wordt de woningbehoefte niet alleen in beeld op basis van woonvoorkeuren, maar ook op basis van recent verhuisgedrag van doelgroepen.

Basisscenario:
Het 'basisscenario' bestaat uit de Progneff 2021 prognose. Periodiek wordt de bevolkings- en huishoudensprognose Progneff uitgevoerd. Progneff bevat gegevens over:

- bevolkingsomvang
- leeftijdsopbouw van de bevolking
- huishoudensomvang naar leeftijd en huishoudenstype

Migratiescenario:
Het 'migratiescenario' is een variatie hierop. In dit scenario gaan we uit van de actuele (hogere) migratie in de afgelopen vijf jaar, en veronderstellen dat deze trend de komende tien jaar door zal zetten. Hierdoor neemt de woningbehoefte in de regio en gemeenten de komende tien jaar minder sterk af. Alleen in de gemeente Simpelveld leidt dit scenario tot een lagere woningbehoefte.

<u>Vergunningverlening</u>
De uitvoering van vergunningverlening geschiedt voor meer dan 95% op afspraak en nagenoeg volledig binnen de wettelijk gestelde afdoeningstermijnen.

Bouw- en Woningtoezicht

Het toezicht op en de handhaving van de openbare orde krijgt alle aandacht door inzet van bouw- en milieutoezicht en de inzet van de BOA's. De wijze waarop dit gebeurd, is vastgelegd in het Integraal Toezicht- en Handhavingsbeleid 2020-2024 en het daarbij behorende jaarlijkse Integraal Toezicht- en Handhavingsprogramma. In het programma houden we rekening met de uitgangspunten uit het door het college vastgestelde en aan de gemeenteraad ter kennis gebrachte beleid. Naast de reguliere controles op verleende omgevingsvergunningen bouwen vinden er ook specifieke controles plaats onder andere naar aanleiding van meldingen en klachten waarbij de prioritering ligt op brandveiligheid, constructieve veiligheid en gezondheid en daarnaast ook op het gebruik op basis van het bestemmingsplan.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2018	2019	2020	2021
Aantal woningen - eigendom.	Woonmonitor Etil	11.043	11.087	11.079	11.084
Aantal woningen - huur.	Woonmonitor Etil	6.808	6.796	6.790	6.790
Leegstandspercentage.	Woonmonitor Etil	2,60%	2,30%	2,30%	2,20%

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

Het aantal wooneenheden is in de periode 2018-2020 min of meer gelijk gebleven. Het toevoegen van woningen was tot 2020 immers niet mogelijk zonder dat daar sloop tegenover stond. Vanaf 2020 is gestart met een nieuw woningbouwprogramma en de eerste woningbouwplannen worden in 2022 opgeleverd, waardoor het aanbod aan woningen weer toeneemt. Ook onze grootste corporatie zal naast transformatie van haar bestaande voorraad ook investeren in woningtoevoegingen. Bij het toevoegen van woningen richten we ons met name op de doelgroepen waarvoor het woningaanbod beperkt is en hopen daarmee de doorstroming op onze woningmarkt weer op gang te helpen. Het leegstandspercentage is de voorbije jaren gedaald tot 2,2%. Een leegstandspercentage van 2% is gebruikelijk voor een gezonde woningmarkt.

Beleidsindicatoren BBV

Beleidsindicatoren (BBV) - info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2018	2019	2020	2021
Gemiddelde WOZ-waarde in € 1.000.	CBS	161	171	184	197
Aantal nieuwgebouwde woningen per 1.000 woningen.	BAG	1,0	0,5	0,6	0,1
% Demografische druk.	CBS	72,50%	74,00%	75,40%	76,60%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens (in euro).	Coelo	693	718	750	784
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens (in euro).	Coelo	752	774	809	847

Beleidsindicatoren Bouw- en Woningtoezicht

Bouw- en Woningtoezicht	2018	2019	2020	2021
Aantal bouwcontroles.	200	250	217	285
Aantal behandelde meldingen, illegaal bouwen, gebruik en stookoverlast. *	90	81	106	138
Aantal waarschuwingsbrieven. **	33	54	66	29
Vooraankondigingen Last onder Dwangsom.	8	6	12	12

* De stijging van het aantal meldingen in 2020 en 2021 is te verklaren door Corona. Mensen zaten veel thuis en kregen veel meer mee uit hun directe omgeving.

** Het lage cijfer van waarschuwingsbrieven in 2021 komt doordat veel meldingen geen illegale situatie bleken te zijn.

Beleidskader programma

Omschrijving Kader	Actualiteit
Provinciaal	
Beleidsnota ontgrondingen.	2009
Provinciaal Omgevingsplan Limburg.	2014
Provinciale Omgevingsverordening.	2016
Regionaal	
Structuurvisie PSL.	2009
Herstructureringsvisie.	2009
Structuurvisiebesluit wonen en retail.	2011
Regionale Woonstrategie: “Kiezen voor Parkstad”.	2012
Intrekkingsbeleid omgevingsvergunningen.	2013
Regionale Woningmarktprogrammering.	2020
Afspraken kaders ruimtelijke beleidsthema’s Zuid-Limburg.	2016
Structuurvisie wonen Zuid-Limburg.	2016
Gemeentelijk	
Bestemmingsplannen / beheersplannen.	div.
Nota onrechtmatig grondgebruik.	2009
Nota Woonwagenbeleid.	2011
Structuurvisie.	2011
Wijkontwikkelingsplan Nieuwenhagen-Lichtenberg.	2012
Wijkontwikkelingsplan Ubach over Worms.	2013
Welstandsnota.	2013
Ontwikkelingskader Buitengebied.	2015
Wijkontwikkelingsplan Schaesberg.	2015
Bouwverordening.	2016
Groenstructuurplan.	2016
Structuurvisie Leegstand.	2016
Beleidsnota Archeologie.	2018
Verordening Geurhinder en Veehouderij.	2018
Integraal Toezicht- en Handhavingsbeleidsplan 2022	2020
Grondnota.	2020
Nota Samen Slim Sleutelen aan de Stad / woningmarktprogramma.	2020
Integraal Toezicht- en Handhavingsprogramma.	2023

Wat willen we bereiken?

Doelen
8.1 Versterking van de Landgraafse identiteit en van de ruimtelijke en economische structuur.
8.2 Behoud en versterking van de leefbaarheid in alle buurten en een op de behoefte afgestemd woningaanbod in een aantrekkelijke leefomgeving.
8.3 Betere naleving van wet- en regelgeving in het kader van bouwen en wonen en gebruik.

Score effectindicatoren

Score effectindicatoren	2017	2019	2021	Ambitie	Termijn
Indicator (bron: Parkstad in cijfers *)	L	L	L	L	L
8.2.1 Waardering algemene kwaliteit Woonomgeving (schaalscore).	7,6	7,6	*	8	2026
8.2.2 Woningwaardering (rapportcijfer).	-	-	8,2	8,5	2026

* Het burgeronderzoek vindt tweejaarlijks plaats. In het meest recente onderzoek in 2021 heeft deze vraag geen deel uitgemaakt van de enquête.

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
8.1.1	Omgevingsplannen actualiseren.
8.1.2	Actueel houden van wijkontwikkelingsplannen.
8.1.3	Voeren van overige planologische procedures.
8.1.4	Opstellen en actualiseren beleidsplannen.
8.1.5	IBA Parkstad: uitvoering geven aan IBA-project Leisure Lane.
8.1.6	Implementeren Omgevingswet.
8.2.1	Uitvoeren projecten wijkontwikkelingsplannen en Nota Samen Slim Sleutelen aan de Stad 2.0, inclusief woningmarktprogramma 2020-2025.
8.2.2	Juridisch beheren van gemeentelijke eigendommen en uitvoeren nota onrechtmatig grondgebruik.
8.3.1	Uitvoeren van integraal toezicht op het gebied van bouwen en wonen en gebruik.
8.3.2	Het in behandeling nemen van verzoeken en meldingen en het verstrekken van producten en diensten (vergunningen) aan burgers.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023	Norm
8.1.1.1 Regionaal afstemmingskader Omgevingswet is vastgesteld.	2023
8.1.1.2 De gemeentelijke omgevingsvisie is in voorbereiding.	2023
8.1.3.1 Vastgestelde en in voorbereiding zijnde bestemmingsplannen / omgevingsplannen / projectafwijkingsprocedures voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden verantwoord via rapportages.	2023
8.1.4.1 Uitvoering starterslening 'wonen': wordt verantwoord via rapportages.	2023
8.1.6.1 Implementatietraject Omgevingswet: uitvoering koersdocument: wordt verantwoord via rapportages.	2023
8.2.1.2 Aantal gerealiseerde woningen: wordt verantwoord via rapportages.	95
8.2.1.5 Uitvoering woningmarktprogramma 2020-2025 (verantwoording vindt plaats via rapportages en tijdens Raadsinformatieavond.	2023
8.2.2.1 Aantal onderzochte buurten, in het kader van onrechtmatig grondgebruik.	1
8.2.2.2 Aantal verkooprondes openbaar groen.	2
8.2.2.3 Aantal te beheren civiele overeenkomsten (persoonlijk- en zakelijk).	500
8.3.2.1 % afgehandelde vergunningaanvragen binnen de wettelijk gestelde termijn.	> 95%

Wat mag het kosten?

Financiën programma 8

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1.576	1.493	592	597	602	602
- Directe salarislasten	1.875	2.282	2.223	2.144	2.232	2.287
- Overige directe lasten	1.955	1.112	479	337	337	338
- Kapitaallasten	168	1.252	637	591	591	591
Totaal lasten bestaand beleid	3.998	4.645	3.339	3.072	3.160	3.216
Saldo bestaand beleid	**-2.422**	**-3.152**	**-2.746**	**-2.475**	**-2.558**	**-2.614**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	19	0	63	63	63
Totaal lasten nieuw beleid	0	19	0	63	63	63
Saldo nieuw beleid	**0**	**-19**	**0**	**-63**	**-63**	**-63**
SALDO taakveld	**-2.422**	**-3.171**	**-2.746**	**-2.538**	**-2.621**	**-2.677**
Investeringen			*1.000*			

Toelichting financiën

In bijlage 2 van de programmabegroting worden de lasten en baten per taakveld weergegeven.

De volgende investering maken deel uit van dit programma (tussen haakjes bedragen inclusief BTW):
De investeringsuitgaven in 2023 van € 1 mln (€ 1.21 mln) totaal, betreft de volgende investering:

Uitbreidingsinvesteringen:
Taakveld 810 Transformatie investeringsbudget € 1. mln (€ 1,21 mln)

Wat zijn de risico's?

We onderkennen geen majeure risico's in dit programma.

HOOFDSTUK 2.2: PARAGRAFEN

2.2.1 Lokale heffingen

Inleiding

Gemeenten kennen vier inkomstenbronnen, waarvan de uitkering uit het Gemeentefonds het grootst van omvang is. Daarnaast heeft de gemeente inkomsten zoals inkomensoverdrachten afkomstig van andere overheden, gemeentelijke belastingen, leges, heffingen en retributies en overige eigen middelen. Over de omvang van de uitkering van het gemeentefonds, subsidies en de specifieke uitkeringen hebben de gemeenten géén zeggenschap. Met overige eigen middelen bedoelen we de opbrengsten uit verkopen (zoals bouwgrond) of inkomsten uit bezittingen (aandelen of onroerende zaken).
Lokale heffingen kunnen worden geheven op grond van hoofdstuk XV van de Gemeentewet. Daarnaast zijn er heffingen die op grond van andere wetten dan de Gemeentewet worden geheven, zoals de afvalstoffenheffing op basis van artikel 15.33 Wet Milieubeheer.

De raad stelt het beleid (uitgangspunten) en de tarieven vast (raadsvergadering december 2022). De inkomsten uit belastingen zijn veel ruimer inzetbaar dan die van rechten en heffingen.
- Inkomsten uit heffingen moeten besteed worden ter bestrijding van lasten die met deze heffingen samenhangen, zoals riool- en afvalstoffenheffing.
- Voor rechten geldt dat de inkomsten dienen als compensatie voor lasten verbonden aan het leveren van een specifieke individuele dienst, bv. grafrechten, marktgelden.

Voor zowel heffingen als rechten geldt dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn. Het is vanuit het budgetrecht aan de raad om de mate van kostendekkendheid vast te stellen (tot maximaal 100%).

We onderscheiden de gemeentelijke heffingen in drie soorten: belastingen, rechten en (bestemmings)heffingen. Deze driedeling is voor het berekenen van tarieven van belang.

Voor de gemeente Landgraaf zijn dit:

	Belastingen	**Rechten**	**(Bestemmings)heffingen**
Besteding	Algemene middelen	Specifieke lasten verband houdend met individuele diensten	Specifieke lasten, verband houdend met collectieve voorzieningen
Opbrengst	Vrij	Maximaal kostendekkend	Maximaal kostendekkend
Soort	• Hondenbelasting • Onroerendezaak belasting • Precariobelasting • Toeristenbelasting	• Gebruiksrechten, zoals markgelden • Genotsrechten, zoals leges	• Afvalstoffenheffing • Rioolheffing

Conform het BBV zijn in deze paragraaf opgenomen de geraamde inkomsten aan heffingen en leges, het beleid met betrekking tot de lokale heffingen, de mate van kostendekkendheid, het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk (woonlasten). Binnen de gemeente Landgraaf loopt het traject om te komen tot een nog meer uniforme en consistente toerekening van lasten aan leges. Dit hangt onder andere samen met de

implementatie van de Omgevingswet, vooralsnog per 1 januari 2023, en het daarbij horende proces van keuzes maken wat wel en wat niet door te belasten via het heffen van leges.

Beleid

De basis voor de gemeentelijke regelgeving inzake de heffing en invordering van heffingen wordt gevormd door diverse wetten: de Gemeentewet, de Wet Waardering Onroerende zaken, de Algemene wet betreffende rijksbelastingen, de Wet Milieubeheer, de Invorderingswet 1990 en de Algemene wet bestuursrecht. Daarnaast schrijft het BBV een aantal regels voor in de Notitie Lokale heffingen, de zogenaamde stellige uitspraken, waarvan wordt verwacht om deze te volgen.
Binnen de kaders van deze regelgeving heeft de gemeente beleidsvrijheid over de hoogte van de heffingen. Het coalitieconvenant vult deze beleidsvrijheid deels in. In dit convenant is afgesproken dat de opbrengsten gemeentelijke belastingen en heffingen met niet meer dan de inflatie zullen stijgen.

Indexatie 2023 en meerjarig 2024-2026

Voor 2023 betekent dit een stijging met 3% ten opzichte van het jaar 2022 voor de belastingopbrengsten. Voor de jaren 2024-2026 zijn deze percentages 2,5%, 2,5% en 2,2%. Deze percentages zijn gebaseerd op de indexering zoals die in de meicirculaire 2022 van het gemeentefonds is opgenomen.
Bij de rioolheffing en afvalstoffenheffing, waarbij het uitgangspunt 100% kostendekkendheid is, kan de tariefontwikkeling afwijken van de genoemde indexering.
Bij de leges zijn we uit gegaan van een beleidsneutrale overgang in het kader van de Omgevingswet, inhoudende eenzelfde niveau van kostendekkendheid conform voorgaande jaren. De te maken keuzes wat wel en wat niet door te belasten via het heffen van leges zijn niet in deze programmabegroting en deze paragraaf verwerkt.

Toerekening overhead aan afvalstoffen- en rioolheffing

Overheadkosten worden toegerekend op basis van de verhouding directe uren toewijsbaar aan het product riool of aan het product afval, ten opzichte van het totaal aantal directe uren.
Bron is het capaciteitsmodel van de gemeente Landgraaf, waarin voor 2023 een herijking van uren heeft plaats gevonden in het kader van het Zero Based Budgeting (hierna ZBB) project.
Overheadkosten bestaan onder andere uit:

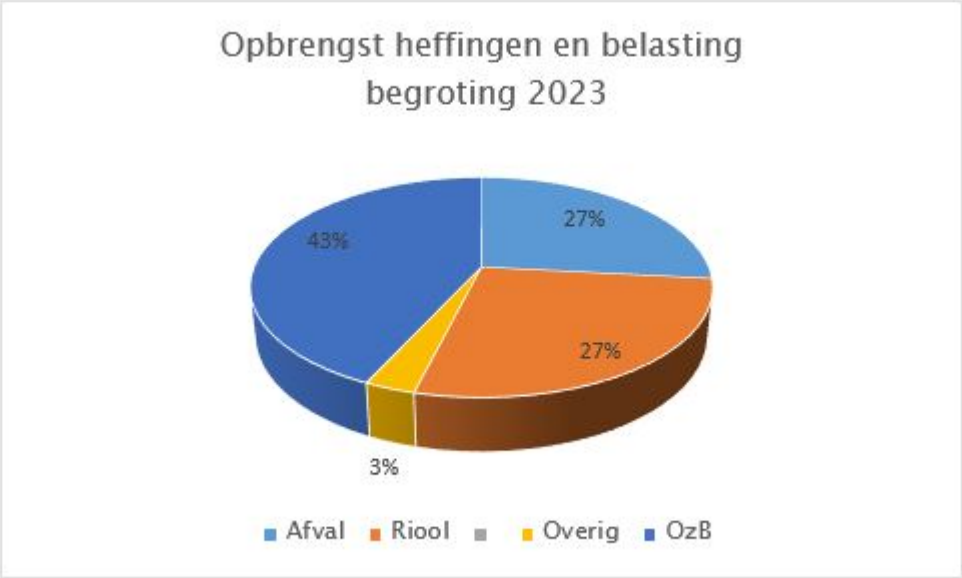
- salariskosten van indirect toewijsbare uren
- beheer gebouwen
- kantoorinventaris
- ict
- facilitaire kosten zoals schoonmaak
- gesaldeerd voor de baten op taakveld 040

Geraamde inkomsten

Bij de heffingen wordt onderscheid gemaakt tussen heffingen met gebonden besteding en niet gebonden bestedingen. Gebonden wil zeggen dat de baten alleen bestemd zijn voor het doel waarvoor zij geheven worden. De baten zijn geoormerkt en mogen qua maximaal 100% kostendekkend zijn. Hierbij gaat het om de bestemmingsheffingen van afvalstoffen- en rioolheffing.
Niet gebonden besteding houdt in, dat de baten tot de algemene dekkingsmiddelen van de gemeente behoren en vrij inzetbaar zijn.

bedragen in €

Omschrijving lokale heffing (x1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Gebonden heffingen					
Afvalstoffenheffing	4.625	4.958	5.415	5.575	5.663
Rioolheffing	4.956	5.055	5.156	5.259	5.364
Niet gebonden heffingen					
Hondenbelasting	405	418	428	439	448
Onroerende zaakbelasting	7.769	8.002	8.202	8.407	8.592
Precariobelasting	29	30	31	32	33
Toeristenbelasting	108	111	114	117	119
Totaal lokale heffingen	**17.892**	**18.573**	**19.346**	**19.827**	**20.219**

Belastingmaatregelen

Onroerende zaak belasting (OZB)

De basis voor de heffing van de OZB is de feitelijke situatie (WOZ-waarde) van het object (woning of niet-woning) per 1 januari 2023, gerekend met het prijspeil van 1 januari 2022. Jaarlijks wordt de WOZ-waarde bepaald door de BsGW. Dit gebeurt op basis van de Wet Waardering Onroerende Zaken.
De heffing wordt berekend aan de hand van een % (het tarief) van de (WOZ) waarde van het object. De werkelijke opbrengst OZB is daarmee afhankelijk van de waarde van alle objecten. De werkelijke opbrengst

OZB kan lager uitvallen dan begroot, aangezien de werkelijke WOZ-waardes lager kunnen zijn dan de waarden die we in november van de BsGW ontvangen, door het honoreren van WOZ-bezwaren in 2023 of verdere toekomst.

Ontwikkeling marktwaarde – indicatieve tarieven
BsGW heeft normaliter medio oktober 2022 de bepaling van de WOZ-waarde van alle objecten (grondslag) voor het volgende belastingjaar gereed. Op dat moment kan een exacte bepaling van de % tarieven OZB plaatsvinden, die vervolgens in de raadsvergadering van december 2022 definitief worden vastgesteld.
De ervaring leert dat 15 oktober vroeg is om een prognose af te geven. Daarnaast zijn de geluiden dat de waardestijging (woningen) substantieel zal zijn en dat dit merkbaar zal zijn in 2023 (peildatum 1-1-2022). Voor de tariefbepaling OZB zijn dit interessante ontwikkelingen om rekening mee te houden. Dat is de reden dat we een extra finale concept prognose van BsGW ontvangen op 15 november 2022.
Om toch een indicatief tarief OZB te kunnen berekenen, zijn we bij de berekening vooralsnog uit gegaan van een waardestijging van 7,2% voor woningen en 0% voor niet-woningen.

Areaalmutaties
Ten opzichte van voorgaand jaar is voor 2023 vooralsnog niet met areaalmutaties rekening gehouden.

Tariefontwikkeling (indicatief)

Zoals in het coalitieconvenant is vastgelegd, zal de belastingopbrengst (gelijk aan tarief % X waarde object), met niet meer dan de inflatie stijgen. Voor 2023 betekent dit een stijging met 3% ten opzichte van 2022.
Voor de jaren 2024-2026 zijn deze percentages respectievelijk 2,5%, 2,5% en 2,2%: in de meerjarenraming 2023-2026 stijgt de totale opbrengst OZB jaarlijks met deze percentages. Dat wil niet zeggen dat de tarieven met het inflatie % zullen stijgen. Bij de bepaling van het tarief houden wij rekening met de waardeontwikkeling van de objecten. Is de waardestijging hoger dan het inflatie %, dan leidt dat tot een lager tarief OZB; omgekeerd leidt een waardestijging die lager is dan het inflatie % tot een tariefstijging OZB. Per saldo stijgt de te betalen (gemiddelde) OZB belasting met niet meer dan het inflatie %.

In onderstaand overzicht is een indicatie gegeven van de ontwikkeling van de tarieven. Wij merken daarbij op dat deze tarieven niet zijn bepaald op basis van de door BsGW verstrekte gegevens, doch op een eigen inschatting van de marktontwikkelingen: 7,2% waardestijging woningen (conform raming 2022) en 0% bij niet-woningen. Andere ontwikkelingen dan prijs zijn hierbij niet meegenomen.
De tarieven kunnen definitief worden berekend na 15 november 2022, wanneer we de extra prognose WOZ-waarden (grondslag voor de heffing) van de BsGW hebben ontvangen. Afhankelijk van deze WOZ-waarden en daarin meegenomen ontwikkelingen kunnen de definitieve tarieven afwijken van de hieronder vermelde indicatieve tarieven. De Verordening Onroerendzaakbelasting 2023 met de definitieve tarieven wordt, als gevolg van de extra prognose van BsGW, nagezonden. Vaststelling vindt plaats in de raadsvergadering van december 2022.

De indicatieve tarieven OZB woningen 2023 dalen ten opzichte van 2022 door de met meer dan het inflatie % (3%) stijgende WOZ waarden (+7,2%). De indicatieve tarieven OZB niet-woningen 2023 daarentegen stijgen marginaal onder invloed van gelijkblijvende WOZ waarde in combinatie met de inflatiecorrectie 3%. Dit leidt tot de volgende indicatieve tarieven:

Tariefontwikkeling in % van waarde	2022	2023
	Verordening	*Indicatief*
- eigenaren woningen	0,1530%	0,1470%
- eigenaren niet-woningen	0,3369%	0,3470%
- gebruikers niet-woningen	0,2810%	0,2894%

Hondenbelasting

Rond 3.930 huishoudens zijn in het bezit van één hond; circa 500 huishoudens hebben 2 of meer honden. De tarieven hondenbelasting 2023 stijgen ten opzichte van 2022 met 3%.

bedragen in €

Tarieven hondenbelasting	2022	2023
- 1e hond	76,10	78,40
- 2e hond	159,20	164,00
- 3e hond	284,20	292,70
- 4e e.v. hond	551,60	568,10
Kennel	1.067,10	1.099,10

De tarieven zullen worden verwerkt in de verordening Hondenbelasting, die in de raadsvergadering van december 2022 zal worden vastgesteld. Meerjarig (2024-2026) zijn de opbrengsten hondenbelasting geïndexeerd met de percentages zoals eerder vermeld.

Precariobelasting

In relatie tot de precariobelasting zijn geen aanpassingen aan de orde. De tarieven 2023 stijgen ten opzichte van 2022 met 3%. Dit betreft de inflatiecorrectie. De afzonderlijke tarieven, gebaseerd op de genoemde inflatiecorrectie, worden opgenomen in de verordening Precariobelasting 2023, die in de raad van december 2022 zullen worden vastgesteld. Meerjarig (2024-2026) zijn de opbrengsten precariobelasting geïndexeerd met de percentages zoals eerder vermeld.

Toeristenbelasting

Met de ondernemers in de recreatieve sector is de afspraak gemaakt het tarief om de 2 jaar te verhogen. Sinds 2020 is er sprake van één uniform tarief. De laatste verhoging dateert uit 2022. Dit betekent dat het tarief voor 2023 niet wordt aangepast.
Ondernemers in de recreatie branche zijn in de zomer 2022 geïnformeerd over hetzelfde tarief voor 2023, dat door de raad via de verordening Toeristenbelasting in december 2022 wordt vastgesteld.

bedragen in €

Tarief toeristenbelasting per overnachting	2022	2023
per persoon, per overnachting	1,45	1,45

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een zogenaamde gebonden heffing. Dit betekent dat de heffing de desbetreffende lasten maximaal voor 100% mag dekken. Voor de raming van de lasten die worden meegenomen in de berekening van de afvalstoffenheffing zijn de kosten van Rd4 bepalend; bijna 85% is het aandeel Rd4 in de totale kosten afval (ten opzichte van 88% voor begrotingsjaar 2022). Het totaal van de kosten vormt op basis van 100% kostendekkendheid de grondslag voor de tarieven afvalstoffenheffing en ziet er voor 2023 als volgt uit:

bedragen in €

Omschrijving lasten afvalstoffen	2022	2023	Verschil
Kosten Rd4 (incl. BTW vooraftrek)	4.007.272	4.136.047	128.775
Directe uren eigen personeel	26.111	87.383	61.272
Toegerekende overhead	36.861	134.615	97.754
Toegerekende kosten BsGW	167.552	201.239	33.688
Toerekening van kwijtschelding afvalstoffenheffing	272.346	280.162	7.815
Kapitaallasten (incl inzet doelreserves)	-	-	-
Overige lasten (papierbakken)	45.059	48.559	3.500
Totaal lasten afvalstoffenheffing	**4.555.201**	**4.888.005**	**332.804**
Storting voorziening reiniging	70.000	70.000	0
Baten	4.625.201	4.958.005	332.804
Saldo	**0**	**0**	**0**
Dekkingspercentage	100%	100%	

Onderstaand worden de belangrijkste verschillen in lasten tussen 2023 en 2022 toegelicht:

1. Kosten Rd4: ten opzichte van de raming vorig jaar stijgen de kosten van Rd4 voor 2023 met afgerond € 129 duizend (incl. BTW). Deze stijging binnen de Rd4 begroting betreft grotendeels de toegenomen verwerkingskosten van PMD (invoering bronscheidingsmodel met vaste vergoeding per ton die lager ligt dan ketenregiemodel); de stijging van organisatiekosten (brandstof, verzekeringen en hogere personeelskosten door cao-stijging en stijgende pensioenpremies).
2. Directe uren eigen personeel: op basis van een herijking van uren in het capaciteitsmodel dat in het kader van het ZBB project is gedaan, zijn er meer directe uren toegerekend op het product afvalbakken dan

verleden jaar.
3. Toegerekende overhead: door de herijking van uren in het capaciteitsmodel dat in het kader van ZBB project is gedaan, zijn de totale uren op het product afval toegenomen. Door deze herziene inschatting van directe uren is er uiteraard ook sprake van een hogere toerekening aan overhead kosten in de afvalstoffenheffing.
Overigens zijn de uren op het product riolen gedaald door deze herijking, waardoor de toerekening van overhead aan de rioolheffing flink is gedaald.
4. De storting in de voorziening van € 70 duizend heeft betrekking op het creëren van een fonds om de nagekomen verwerkingskosten T-1 te kunnen betalen.

Tarieven afvalstoffenheffing 2023

De afvalstoffenheffing is een gebonden heffing en mag maximaal 100% kostendekkend zijn.
Voor 2023 blijven de variabele tarieven gelijk aan de tarieven van 2022. Dit betekent dat de stijging van afvalkosten niet uit de variabele tarieven gedekt kan worden, maar leidt tot een verhoging van het vastrecht. Het vaste tarief stijgt met ruim 9% ten opzichte van 2022 op basis van 100% kostendekkendheid.
De berekening van de tarieven baseren wij op de huidige en verwachte aantallen aansluitingen en aantallen ledigingen.
De tarieven worden vastgesteld via de verordening Afvalstoffenheffing in de raadsvergadering van december 2022.

bedragen in €

Tarieven afvalstoffenheffing	2022	2023
Vastrecht eenpersoons huishouden	187,60	204,90
Vastrecht meerpersoons huishouden	212,80	232,40
GFT container 140 liter	-	-
GFT container 240 liter	-	-
Restafval container 140 liter	6,45	6,45
Restafval container 240 liter	8,75	8,75
Huisvuilzak	1,60	1,60

Rioolheffing

De basis voor de kosten met betrekking tot rioleringen wordt gevormd door het ISW (Integraal Stedelijk Waterplan) dat door de raad is vastgesteld in september 2016. Ook de grondwater- en oppervlaktewater problematiek en de maatregelen die op dat gebied worden genomen, hebben hierin een plaats. Daarnaast spelen toegerekende kosten een rol, te denken aan onkruidbestrijding, straatreiniging, de personele kosten die direct toewijsbaar zijn en kosten van overhead van de eigen organisatie.

Een nieuw kostendekkingsplan riolen als financiële afgeleide van het nog door de raad vast te stellen watertakenplan zal in 2023 gereedkomen. De financiële vertaling van dit watertakenplan zal bij begrotingswijziging in 2023 plaatsvinden, maar de vertaling naar de rioolheffing mag pas bij de primitieve begroting 2024 plaatsvinden.

De grondslag voor de tarieven rioolheffing op basis van het huidige kostendekkingsplan ziet er als volgt uit:

bedragen in €

Omschrijving lasten riolen	2022	2023	Verschil
Onderhoud	781.456	818.065	36.609
Overige lasten	125.587	131.470	5.883
Beleid waterhuishouding	200.001	203.895	3.894
Kapitaallasten	1.075.511	1.072.752	-2.759
Toegerekende kosten BsGW	290.252	199.558	-90.694
Directe uren eigen personeel	595.852	396.982	-198.870
Toegerekende overhead	998.535	668.111	-330.424
Toerekening duurzame onkruidbestrijding	124.848	127.345	2.497
Toerekening straatreiniging en kolkenreiniging	120.000	246.500	126.500
Toerekening kwijtschelding	222.654	214.838	-7.815
Totaal lasten riolen	**4.534.696**	**4.079.517**	**-455.179**
Storting voorziening riolen	420.988	975.281	554.293
Baten	4.955.684	5.054.798	99.114
Saldo	**0**	**0**	**0**
Dekkingspercentage	100%	100%	

Onderstaand worden de belangrijkste verschillen in lasten tussen 2023 en 2023 toegelicht:

1. Toegerekende kosten BsGW: de daling van kosten BsGW betreft een verschuiving van kosten naar staatreiniging en kolkenreiniging.
2. Directe uren eigen personeel: op basis van een herijking van uren in het capaciteitsmodel dat in het kader van het ZBB project is gedaan, zijn er veel minder directe uren toegerekend op het product riolen dan verleden jaar.
3. De baten rioolheffing zijn ten opzichte van 2022 € 99 duizend hoger. Hierin is rekening gehouden met de in het ISW opgenomen indexering van 2%.
4. Storting voorziening riolen: een hogere storting in de voorziening riolen vanwege de daling van de overige kosten en de geïndexeerde baten rioolheffing: een stijging van € 555 duizend ten opzichte van 2022. De storting vormt het saldo tussen baten en lasten.
5. Toegerekende overhead: door de herijking van uren in het capaciteitsmodel dat in het kader van ZBB project is gedaan, zijn de totale uren op het product riolen af genomen. Door deze herziene inschatting is er sprake van een lagere toerekening aan overhead kosten in de rioolheffing.

Tarieven rioolheffing 2023

Evenals bij afvalstoffen mogen gemeenten de kosten voor riolen tot maximaal 100% in rekening brengen bij de huishoudens. Dit gebeurt ook in de gemeente Landgraaf. Daarmee zijn de tarieven riolen niet

onderhevig aan een indexering op de heffing zelf, maar zijn afhankelijk van de ontwikkeling van kosten die verband houden met riolen.
De tarieven rioolheffing stijgen met 1,4% ten opzichte van 2022. De berekening van de tarieven baseren wij op het huidige aantal aansluitingen.

bedragen in €

Tarieven rioolheffing	2022	2023
Eigenarendeel:	108,20	109,70
Gebruikersdeel o.b.v. verbruik drinkwater		
0 - 200m3	155,30	157,50
201 - 400m3	220,60	223,80
meer dan 401m3	365,00	370,20
per 100m3 extra	37,20	37,70

Kwijtschelding

Op grond van de kwijtscheldingsverordening gemeentelijke belastingen kunnen burgers, wanneer zij aan de eisen voor kwijtschelding voldoen, voor kwijtschelding in aanmerking komen.
Indien burgers voldoen aan de eisen voor kwijtschelding, ontvangen zij kwijtschelding voor:

- Rioolheffing (gebruikersdeel),
- Afvalstoffenheffing (vastrecht + variabele kosten met een maximum van € 70)

Voor de overige gemeentelijke belastingen en heffingen wordt geen kwijtschelding verleend.

Daarnaast komen burgers op grond van Verordening afvalstoffenheffing in aanmerking voor vermindering van de afvalstoffenheffing, indien zij als gevolg van chronische ziekte of handicap dan wel chronische ziekte of handicap van personen die behoren tot zijn of haar huishouden, extra afval moeten aanbieden aan de gemeentelijke inzameldienst.

In de begroting 2023 is een totaalbedrag van € 495 duizend opgenomen voor kwijtschelding van afvalstoffen- en rioolheffing. Uit analyse van de gerealiseerde kwijtscheldingen over de jaren 2018 t/m 2021 blijkt dat van de kwijtschelding 57% toe te rekenen is aan afvalstoffenheffing en 43% aan rioolheffing.
Op basis van deze verdeling is in de begroting 2023 rekening gehouden: er wordt € 280.162 kwijtschelding toegerekend aan de afvalstoffenheffing en € 214.838 aan de rioolheffing.

Nieuw beleid rijk

Gemeenten krijgen meer mogelijkheden voor kwijtschelden van lokale belastingen. Ten eerste mag bij AOW'ers het ouderdomspensioen als norm worden gehanteerd in plaats van het sociaal minimum. Ten tweede mag de gemeente een hogere vermogensnorm hanteren.
Gemeenten bieden nu kwijtschelding van gemeentelijke belastingen aan als inwoners voldoen aan twee normen, de inkomensnorm en de vermogensnorm. De inkomensnorm is 90% van het sociaal minimum, maar gemeenten hebben de mogelijkheid om die inkomensnorm te verhogen tot 100% van het sociaal

minimum zodat meer mensen belastingvrijstelling krijgen. Álle gemeenten die kwijtschelding verlenen, hanteren de maximale kwijtscheldingsnorm van 100 procent. De vermogensnorm is nu voor paren € 2.350, voor alleenstaande ouders € 2.150 en voor alleenstaanden € 1.775.

Vrijwillig
De nieuwe norm geeft gemeenten de mogelijkheid om meer kwijtschelding te verlenen, niet een verplichting.

Hoger inkomen voor ouderen
Gemeenten mogen voor AOW'ers voortaan het netto-ouderdomspensioen als grondslag hanteren in plaats van het sociaal minimum. Die grondslag is hoger, omdat zij minder rijksbelastingen hoeven te betalen. Daardoor komen ouderen eerder in aanmerking voor kwijtschelding.
Gemeenten moeten voor álle inwoners hetzelfde percentage daarvoor kiezen, variërend van 90% (wettelijk minimum) tot 100% (praktijk). Ze mogen dus niet voor ouderen een ander percentage kiezen dan voor overige inwoners.

Leges en rechten

Leges en rechten worden geheven voor verstrekte diensten door de gemeente. De dienst kan bestaan uit documenten (bv. paspoort, rijbewijs), vergunningen (bv. omgevingsvergunning, evenementenvergunning), grafrecht en dergelijke.
Er is nog geen rekening gehouden met de nieuwe Omgevingswet die vooralsnog per 1 januari 2023 in werking treedt. Bij de leges zijn we uit gegaan van een beleidsneutrale overgang in het kader van de Omgevingswet, inhoudende eenzelfde niveau van kostendekkendheid conform voorgaande jaren. De te maken keuzes wat wel en wat niet door te belasten via het heffen van leges zijn niet in deze programmabegroting en deze paragraaf verwerkt.

bedragen in €

Omschrijving leges en rechten (x1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Omgevingsvergunning	284	289	294	298	298
Marktgelden	21	21	22	22	22
Reisdocumenten	118	120	122	124	124
Rijbewijzen	155	158	160	163	163
Burgerzaken (GBA, huwelijken e.d.)	68	69	70	71	71
Grafrechten en-heffingen	20	20	20	20	20
Overige leges	40	79	80	81	81
Totaal leges en rechten	**705**	**757**	**768**	**779**	**779**

Legestarieven mogen evenals de gebonden heffingen maximaal kostendekkend zijn. Dit betekent dat tarieven niet meer mogen stijgen dan de stijging van de daaraan gekoppelde lasten. De afzonderlijke tarieven worden opgenomen in de Legesverordening 2023 die de raad in december 2022 zal vast stellen.

Ontwikkeling woonlasten binnen Parkstad gemeenten

Woonlasten zijn betalingen die huishoudens doen in verband met wonen. Woonlasten bestaan uit belastingen en heffingen enerzijds en marktprijzen voor bijvoorbeeld gas en elektriciteit anderzijds. In deze paragraaf beperken we de woonlasten tot de lasten die voortvloeien uit de relevante gemeentelijke heffingen:

- onroerende zaakbelasting,
- rioolheffing meerpersoonshuishouden,
- afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden.

Overige belastingen zijn niet op elk huishouden van toepassing en worden daarom niet meegenomen in vergelijking van de gemeentelijke woonlasten.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie Lagere Overheden (COELO) doet jaarlijks onderzoek naar de ontwikkeling van de gemeentelijke woonlasten en publiceert de cijfers in de “lokale lasten atlas”. Deze levert daarmee een landelijk vergelijkbaar gegeven voor wat betreft de gemeentelijke woonlasten. Die vergelijkbaarheid is niet helemaal zuiver, omdat vanwege de verscheidenheid in ophaalsystemen COELO voor wat betreft de afvalstoffenheffing een “gemiddeld” systeem hanteert. Hierdoor kunnen afwijkingen ontstaan ten opzichte van de eigen situatie. In onderstaand overzicht is het verloop voor de jaren 2019 tot en met 2022 weergegeven voor alle Parkstadgemeenten.

Bron: Coelo – lokale lasten atlas 2022

Bron: Coelo – lokale lasten atlas 2022

Overzicht woonlasten Parkstad Limburg gemeenten 2019–2022									
Gemeente	Gemid. WOZ	Belastingjaar							
	woning 2022	2019		2020		2021		2022	
Voerendaal	€ 326.000	€ 847	7,1%	€ 967	14,2%	€ 996	3,0%	€ 1.107	11,1%
Beekdaelen	€ 302.000			€ 909		€ 907	-0,2%	€ 996	9,8%
Simpelveld	€ 266.000	€ 845	2,4%	€ 884	4,6%	€ 880	-0,5%	€ 986	12,0%
Kerkrade	€ 217.000	€ 774	2,9%	€ 809	4,5%	€ 847	4,7%	€ 986	13,5%
Heerlen	€ 229.000	€ 764	-0,7%	€ 786	2,9%	€ 815	3,7%	€ 969	18,9%
Landgraaf	€ 249.000	€ 768	5,8%	€ 829	7,9%	€ 869	4,8%	€ 943	11,3%
Brunssum	€ 222.000	€ 766	2,1%	€ 791	3,3%	€ 825	4,3%	€ 899	9,0%

De gemeente Landgraaf is hierin gedaald in de gemiddelde woonlasten ten opzichte van het voorgaande jaar (peildatum 2021).

2.2.2 Bedrijfsvoering

Algemeen

Algemeen

De activiteiten/prestaties op het terrein van Personeel, Informatievoorziening (en ICT), Juridisch, Communicatie, Organisatie, Financiën en Huisvesting (en services) vallen m.i.v. de begroting 2018 onder het taakveld overhead dat op haar beurt in Landgraaf onderdeel uit maakt van het programma bestuur en ondersteuning. Dat maakt dat de doelen, prestaties, activiteiten, middelen en risico's op dit terrein (naast alle overige overhead) eigenlijk zouden vallen onder het taakveld overhead en dus het programma (thema) bestuur en ondersteuning. We kiezen er echter voor om die informatie te bundelen in de verplicht op te nemen paragraaf bedrijfsvoering. Dit om herhaling te voorkomen. In deze paragraaf wordt over de genoemde PIJCOFAH-taken gerapporteerd.

Het verplichte onderdeel Rechtmatigheid wordt vooralsnog niet in deze paragraaf opgenomen, maar in een aparte paragraaf Rechtmatigheid. Hiermee wordt dit nieuwe onderdeel expliciet onder de aandacht gebracht en komen de stellige uitspraken en aanbevelingen van de commissie BBV nadrukkelijk aan de orde.
Omdat de financiële middelen al volledig zijn opgenomen in het programma bestuur en ondersteuning, worden deze in de paragraaf bedrijfsvoering per onderwerp slechts voor een paar majeure onderdelen specifiek gepresenteerd. Hierbij zijn de financiële cijfers voor 2021 gebaseerd op realisatie en voor de jaren daarna op de (bijgestelde) begrote bedragen.

Organisatie & Personeel

Wat willen we bereiken?

Gezien de leeftijdsopbouw in ons personeelsbestand gaan de komende jaren relatief veel medewerkers de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. Daarnaast zien we de aard van de werkzaamheden verschuiven door onder andere toenemende digitalisering, veranderende wet- en regelgeving en veranderende maatschappelijke vraagstukken. Het is zaak dat ons personeelsbestand zowel in kwantitatief als kwalitatief opzicht toekomstbestendig is en blijft. De arbeidsmarkt is op dit moment krap en de verwachting is dat deze de komende jaren nog krapper zal worden. Om te voorkomen dat het huidige personeel nog verder uitstroomt moeten investeringen worden gedaan in het huidige personeel met aandacht voor mobiliteit, flexibiliteit en persoonlijke ontwikkeling, zodat de kennis en vaardigheden op peil worden gehouden of waar nodig, worden verbeterd. Maar ook moet worden geïnvesteerd in het tijdig aantrekken van personeel. Er wordt actief vooruitgekeken en actie uitgezet, waar nodig om vrijkomende vacatureruimte passend bij de ontwikkeling van de organisatie en taken op te vullen.

In 2023 willen we verder inzetten op competentiemanagement door de toepassing van het nieuwe beleid ontwikkelen, functioneren en beoordelen. In 2022 is het reglement over hoe de competenties toegepast kunnen worden bij het bespreken van persoonlijke ontwikkeling en functioneren van medewerkers vastgesteld. De competenties en de bijbehorende niveaus zijn al eerder vastgesteld.

We houden in 2023 aandacht voor een goede balans in de opbouw van het personeelsbestand. Op de eerste plaats dienen medewerkers de juiste competenties te hebben om hun functie uit te kunnen voeren. Echter een goede mix in leeftijdsopbouw is ook van belang. In de afgelopen jaren zijn diverse maatregelen genomen om aan verjonging en verduurzaming van het personeelsbestand te werken. Er blijft aandacht voor het aantrekkelijk positioneren van de organisatie voor jonge medewerkers. Ook moet worden ingezet op employer-branding en een moderne werving en selectie, zodat de juiste doelgroep bereikt wordt bij vacatures. Verder moet er aandacht besteed worden aan het enthousiast maken van potentiële toekomstige medewerkers voor het werken bij de gemeente Landgraaf door in te zetten op stages. Een stagecoördinator kan hierbij een belangrijke rol spelen.

Een ander belangrijk thema is (het terugdringen van) het ziekteverzuim. Het hoge percentage verzuim in 2019 (7,50 %) is in 2020 fors gedaald tot 5,4% maar in 2021 weer flink gestegen tot 7,92 %. Met name het langdurige ziekteverzuim is flink gestegen. Dit verzuim is merendeels niet werk-gerelateerd. Het blijft zaak om te blijven monitoren hoe zowel kort- als langdurig verzuim zich ontwikkelen en indien nodig gerichte acties uit te zetten door de leidinggevenden in overleg met de bedrijfsarts en de gezondheidscoach. Zij worden hierbij ondersteund door Arbodienst DPSO.

In de nieuwe begroting zijn de volgende autonome ontwikkelingen en ruimtevragen meegenomen, waarvan de ruimtevragen bij de betreffende programma's nader toegelicht worden:

Autonome ontwikkelingen:
- Bijraming salarislasten ambtelijk en bestuur ad € 639 duizend (2023), € 1,09 miljoen (2024), € 1,58 miljoen (2025) en € 2,46 miljoen (2026)
- Bijraming lasten inhuur WsW ad € 45 duizend (2023 en 2024), € 107 duizend (2026) en € 168 duizend (2027)
- Structurele uitbreiding "plus"griffie ad € 127 duizend

Ruimtevragen:
- Structurele uitbreiding formatie BOA (2 fte), inclusief 1 leasevoertuig en werkplekkosten voor ca € 98 duizend
- Structurele middelen ter voorkoming personele krapte voor ca € 133 duizend
- Structurele uitbreiding formatie t.b.v. 2e bureauhoofd afdeling KCC (1 fte), incl. werkplekkosten voor ca € 115 duizend
- Structurele uitbreiding formatie t.b.v. coördinator keten zorg & veiligheid (jeugd) (1 fte), incl. werkplekkosten voor ca € 100 duizend
- Structurele uitbreiding formatie t.b.v. verkeer (0,33 fte) voor ca € 25 duizend

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2018	2019	2020	2021
Gemiddelde leeftijd medewerkers.	jaarverslag	49,8	49,3	49,4	49,7
Verdeling over leeftijds-cohorten.	jaarverslag				
< 35 jaar		11%	13%	14%	12%
35-45 jaar		16%	19%	17%	21%
45-55 jaar		34%	28%	29%	27%
> 55 jaar		39%	40%	40%	40%
Ziekteverzuim.	Bedrijfsvoerings-rapportage	6,9%	7,5%	5,4%	7,9%

Doelen

Doelen	
O&P 1.	Een toekomstbestendig personeelsbestand.
O&P 2.	Een gezonde en vitale organisatie.
O&P 3.	Kwalitatieve advisering, ondersteuning en beleidvorming op gebied van P&O.
O&P 4.	Competentiegericht sturen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
O&P 1.1	Sturen op goede mix in het personeelsbestand (competenties, leeftijd, etc.).
O&P 1.2	Anticiperen op uitstroom pensioengerechtigden.
O&P 2.1	Inzetten op daling ziekteverzuim.
O&P 2.2	Nieuwe functie vitaliteit en opleidingen.
O&P 2.3	Nieuwe functie preventiemedewerker.
O&P 3.1	Advies en ondersteuning aan de gehele organisatie op vlak van P&O.
O&P 3.2	Ondersteuning van de werving- en selectieprocedures.
O&P 3.3	Zorg dragen voor actueel en gedegen P&O-beleid.
O&P 4.1	Werken met competentiemanagement.

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023		Norm
O&P 1.1	Gemiddelde leeftijd.	< 50 jaar
O&P 1.1	Evenredige leeftijdsverdeling personeel.	15% jonger dan 35 en 38% ouder dan 55 jaar
O&P 1.2	inventariseren uitstroom t/m 2026.	eerste helft 2023
O&P 1.3	plan opstellen opvangen uitstroom.	tweede helft 2023
O&P 2.1	Ziekteverzuimpercentage.	Percentage afnemend richting 5%
O&P 4.1	Competentiemanagement.	met minimaal 1/3 van het personeel is een ontwikkelgesprek gevoerd en vastgelegd

Wat mag het kosten?

x € 1.000

	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
A	**Salariële vergoeding eigen personeel**	**21.151**	**22.837**	**24.844**	**25.203**	**26.159**	**26.829**
A1	Schaalsalaris huidig personeel	20.079	21.742	23.707	24.036	24.962	25.596
A2	Schaalsalaris bestuur + voormaligen	1.072	1.095	1.137	1.167	1.197	1.233
B	**Personeel van derden**	**2.749**	**2.165**	**2.039**	**1.915**	**2.020**	**2.105**
B1	Uitzendkrachten en detacheringen	2.125	1.514	1.343	1.219	1.262	1286
B2	WSW	624	651	696	696	758	819
C	**Studiekosten**	**238**	**365**	**323**	**323**	**323**	**323**
D	**Overige centrale personeelsbudgetten**	**337**	**418**	**451**	**455**	**459**	**462**
E	**Overige decentrale personeelsbudgetten**	**479**	**381**	**390**	**390**	**390**	**391**
F	**Ontvangen vergoedingen voor personeel**	**-640**	**-221**	**-233**	**-233**	**-234**	**-234**
G	**Uren naar projecten**	**-580**	**-450**	**-450**	**-450**	**-450**	**-450**
	Saldo personele lasten	**23.734**	**25.495**	**27.364**	**27.603**	**28.667**	**29.426**

Wat zijn de risico's?

In dit onderdeel zijn geen majeure risico's aanwezig.

Communicatie

Wat willen we bereiken?

Het informeren van en communiceren met onze inwoners is de kerntaak op gebied van communicatie binnen de gemeente. Om dit te realiseren heeft het team communicatie zowel extern als intern gerichte taken. Extern naar onze inwoners, media en stakeholders. Intern betreft het de advisering en ondersteuning van de (beleids)afdelingen en het bestuur op het vlak van communicatie.
De gemeente beschikt over diverse communicatiekanalen en communicatiemiddelen om zowel de interne als externe doelgroepen te bereiken. We streven ernaar om alle doelgroepen te informeren met het juiste advies, op de doelgroep toegesneden informatie door inzet van de juiste middelen binnen de mogelijkheden die we hebben.

De laatste jaren zijn de taken op een aantal vlakken gegroeid. Met name op het vlak van de social media is veel ontwikkeld. We plaatsen meer content, analyseren alle reacties met behulp van het programma Coosto (monitoringssysteem) en geven signalen naar afdelingen of portefeuillehouders indien er trends of belangrijke input uit de analyses komt. Doordat nieuws door alle social media in de samenleving veel sneller en via meer kanalen rond gaat, is de doorlooptijd van communicatie-activiteiten korter geworden: er wordt sneller en vaker (re)actie vanuit de gemeente verwacht. Naast communicatie via website en social media, maken we iedere twee weken een digitale nieuwsbrief waarin de actualiteiten beschreven staan. Er is tevens behoefte aan een papieren medium om onze inwoners te bereiken. Zowel bestuur als inwoners hebben deze behoefte geuit. Dat heeft geleid tot een ruimtevraag om met ingang van 2023 opnieuw een papieren medium, in eigen beheer, uit te kunnen brengen.

We hebben intern in de organisatie wekelijks een kort overleg, newsroom genaamd, om ervoor te zorgen dat alle afdelingen op de hoogte zijn van de signalen die vanuit onze burgers binnenkomen, zowel via KCC als via social media. Deze informatie kan vervolgens gebruikt worden om de informatievoorziening en dienstverlening aan onze burgers te verbeteren. De newsroom wordt voorbereid, begeleid en verwerkt door team communicatie.

In 2022 is tijdelijke formatie (voor de duur van 2 jaar) toegevoegd aan team communicatie om enerzijds de bestaande taken uit te kunnen blijven voeren en anderzijds meer aandacht te kunnen besteden aan het pro-actief uitdragen van positieve ontwikkelingen en successen. Het is in de huidige arbeidsmarkt heel lastig gebleken deze formatie ingevuld te krijgen. Per september 2022 is een medewerker gestart. Bij het opstellen van de begroting was het nog altijd niet gelukt om een senior medewerker strategie en communicatie te vinden. Dat heeft er in 2022 toe geleid dat de werkdruk onverminderd (te) hoog is geweest in het team en de gewenste verschuiving van reactief naar pro-actief communiceren op basis van een opgestelde communicatiestrategie nog niet heeft kunnen plaats vinden. Daardoor blijven de doelen die voor 2022 gesteld zijn voor 2023 overeind.

In de nieuwe begroting is de volgende ruimtevraag meegenomen, die onder het betreffende programma nader toegelicht wordt:

- Structurele inzet papieren communicatiemiddelen ad € 50 duizend

Doelen

Doelen	
Comm 1.	Tijdige en complete informatieverstrekking naar inwoners, media en stakeholders.
Comm 2.	Landgraaf laat zich zien in de regio als gemeente waar het goed wonen, werken en recreëren is.
Comm 3.	Burgers voelen zich gehoord en geholpen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
Comm 1.1	Input vanuit de vakafdelingen naar buiten brengen via de diverse kanalen.
Comm 1.2	Een papieren medium, dat bezorgd gaat worden bij Landgraafse huishoudens, herintroduceren als extra communicatiekanaal.
Comm 2.1	Contacten onderhouden met pers/media.
Comm 2.2	Afdelingen en bestuur ondersteunen bij het signaleren van nieuwswaardige ontwikkelingen.
Comm 3.1	Signalen uit (de analyses van) de social media uitzetten naar de juiste betrokkenen ter afhandeling.

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023		Norm
Comm 1.1	Aantal abonnees op de digitale nieuwsbrief.	> 2.000
Comm 1.2	Aantal uitgebrachte en bezorgde papieren kranten.	10 tot 12
Comm 2.1	Gevoerde persgesprekken.	> 20

Wat mag het kosten?

x € 1.000

	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
A	**Saldo communicatie (A1-A2)**	**66**	**69**	**119**	**119**	**119**	**119**
A1	Baten communicatie	0	0	0	0	0	0
A2	Lasten communicatie	66	69	119	119	119	119

Wat zijn de risico's?

In dit onderdeel zijn geen majeure risico's aanwezig.

Juridische Zaken (inclusief privacy)

Wat willen we bereiken?

Juridische zaken omvat een scala aan werkzaamheden. De belangrijkste juridische werkzaamheden betreffen interne juridische advisering op alle gemeentelijke taakgebieden inclusief privacy en de afhandeling van bezwaren, beroepen, aansprakelijkstellingen, klachten, Woo-verzoeken en ingebrekestellingen.

In de gemeentelijke beleidsontwikkeling en het besluitvormingsproces zitten vele juridische componenten die we als gemeente kwalitatief goed geborgd willen hebben. Hierin wordt de organisatie ondersteund door het team juridische zaken. Daarnaast zorgt het team voor de tijdige behandeling en afhandeling van bezwaren en klachten. Tevens vertegenwoordigt het team de gemeente bij rechtszaken. Zowel de adviezen als de afgehandelde zaken dienen de rechterlijke toets te kunnen doorstaan. We vinden het van belang te investeren op de bewustwording van een juridische toets aan de voorkant van een besluitvormingstraject om eventuele problemen in een later stadium te voorkomen. Hiertoe zal juridische zaken zich pro-actief profileren binnen de organisatie en meer aandacht gaan besteden aan ongevraagde advisering.

Privacy

De algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is vanaf 25 mei 2018 van toepassing op de gemeentelijke bedrijfsvoering. De jaren 2018 en 2019 hebben hoofdzakelijk in het teken gestaan van het implementeren van de AVG. In 2020 heeft een verschuiving plaats gevonden richting de beheerfase. Ter ondersteuning van de beheerfase is een privacy managementsysteem (DPMS) ingericht waarmee de plan-do-act-check-cyclus wordt geborgd en dat tegelijkertijd bijdraagt aan de verbetering van het privacy-volwassenheidsniveau van de gemeente. 2021 is het eerste jaar geweest waarin het privacy managementsysteem is uitgerold. Het privacy managementsysteem heeft een repeterend karakter en het kan worden gezien als een instrument om inzichtelijk te maken dat de organisatie ieder jaar wat meer volwassen of meer AVG-compliant wordt. Begin 2022 is een prioriteringsvoorstel, waarbij 10 normen een hoge prioritering en 25 normen een lage prioritering hebben gekregen, ingediend bij de directie en deze is vervolgens ook vastgesteld. Voor de Wet politiegegevens (Wpg) wordt volgens dezelfde systematiek gewerkt. De gemeente is, als werkgever van de boa's, op basis van Wpg verplicht om ieder jaar een interne audit uit te voeren en om iedere 4 jaar een externe audit uit te laten voeren. Tevens moeten de resultaten van de externe audit vóór 31 december 2022 worden gedeeld met de Autoriteit Persoonsgegevens. In 2023 zal op basis van de interne- en externe audit een prioriteringsvoorstel inzake het normenkader Wpg worden ingediend ter vaststelling.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2018	2019	2020	2021
Aantal klachten	Juridisch jaarverslag	34	37	41	32
Aantal gegrond verklaarde klachten	Juridisch jaarverslag	9	10	11	10
Aantal ingediende bezwaren	Juridisch jaarverslag	129	116	87	99
Aantal afgehandelde bezwaren*	Juridisch jaarverslag	106	111	88	93
Aantal gegrond verklaarde bezwaren	Juridisch jaarverslag	4	4	11	9
Afhandeltermijn <18 weken	Juridisch jaarverslag	44%	35%	41%	65%

*het aantal afgehandelde bezwaren kan hoger zijn dan het aantal ingediende bezwaren door werkvoorraad uit het voorgaande jaar.

Doelen

Doelen	
JZ 1.	De gemeente neemt besluiten die waar nodig juridisch getoetst zijn.
JZ 2.	De juridische procedures worden binnen de wettelijke termijn afgehandeld.
JZ 3.	Bewustwording van juridische aspecten binnen de organisatie wordt vergroot.
JZ 4.1	De privacy is gewaarborgd (AVG).
JZ 4.2	Het waarborgen van de privacy op basis van de AVG en de WPG.

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
JZ 1.1	Juridisch advies en ondersteuning adviezen leveren.
JZ 2.1	Afhandelen van bezwaren etc. binnen de wettelijke termijn.
JZ 3.1	Pro-actief (ongevraagde) adviezen geven.
JZ 4.1	De geprioriteerde activiteiten op gebied van de protection impact assessment (DPIA) worden uitgevoerd.
JZ 4.2	In samenspraak met proceseigenaren een prioritering maken voor de maatregelen die op basis van het privacy managementsysteem moeten worden uitgevoerd.
JZ 4.3	De Functionaris voor gegevensbescherming (FG) controleert op de correctheid van de genomen maatregelen en houdt steekproefsgewijs toezicht op de wijze waarop bepaalde maatregelen in de praktijk worden uitgevoerd.
JZ 4.4	Onder leiding van de FG oprichten van een Privacy team en per afdeling 1 of 2 privacy-ambassadeurs aanwijzen.
JZ 4.5	Het vergroten van de privacy bewustwording van interne medewerkers via verplichte e-learningmodules.

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023		Norm
JZ 2.1	Afhandeling bezwaren < 18 weken.	> 50%
JZ 4.1	Uitvoering geprioriteerde activiteiten AVG 2023.	100%
JZ 4.2	Uitgevoerde steekproeven door FG.	5 uitgevoerde en gerapporteerde steekproeven

Wat mag het kosten?

x € 1.000

	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
A	**Saldo juridisch (A1-A2)**	**88**	**79**	**79**	**79**	**79**	**79**
A1	Baten juridisch	0	0	0	0	0	0
A2	Lasten juridisch	88	79	79	79	79	79

Dit betreft met name proces- en advocaatkosten, vergoedingen leden commissie voor de bezwaarschriften, bijdrage nationale ombudsman, bijdrage Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC).

Wat zijn de risico's?

In dit onderdeel zijn geen majeure risico's aanwezig.

Ontwikkeling in de informatievoorziening

Wat willen we bereiken?

De veranderende samenleving vereist een gemeentelijke organisatie die slim kan inspelen op de vragen die daarmee samenhangen. Voor wat betreft de informatievoorziening zijn we, voortbordurend op de ingeslagen weg en onder regie van het VNG-meerjarenprogramma Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) gestructureerd aan het toewerken naar een basis informatievoorziening met als leidend principe: collectief inspelen op nieuwe wetgeving, technologie en ontwikkelingen die alle gemeenten aangaan. De digitale transformatie die breed maatschappelijk aan de gang is geeft kansen, doch ook risico's en dilemma's. Het noodzaakt daarvoor een inrichting waarbij o.a. veiligheid, toegankelijkheid, duurzaamheid en transparantie kernwaarden zijn.

Wet open overheid (Woo)

De roep om transparantie en openbaarheid van bestuur is de afgelopen jaren sterker geworden. Als overheidsinformatie zich niet in goede, geordende en toegankelijke staat bevindt, dan wordt het problematisch om transparant te zijn over het overheidshandelen. De in 2021 gestarte verkenning van de inmiddels op 1 mei 2022 in werking getreden "Wet open overheid (Woo)" zal transparantie en openbaarheid bevorderen. Vanwege de organisatiebrede consequenties op de verplichte verbetering van de

informatiehuishouding wordt onderstaand dieper ingegaan op het implementatietraject dat meerdere jaren zal duren. De kern van de wet is dat overheidsorganisaties verplicht zijn om diverse categorieën documenten actief openbaar te maken. Ook wordt elk overheidslichaam verplicht om zijn opslag, beheer en verstrekking van gegevens – de zogenaamde informatiehuishouding – in een versneld tempo te verbeteren. Een goed werkende informatiehuishouding is namelijk essentieel voor een transparante overheid conform de Woo. Een open overheid stopt niet bij wet- en regelgeving, maar is in sterke mate afhankelijk van de uitvoering van de wet- en regelgeving. Een goede implementatie en uitvoering van de Woo is daarom essentieel.
Naar verwachting zal PLOOI (platform open overheidsinformatie) begin 2023 worden opengesteld voor aansluiting en aanlevering van een of meer informatiecategorieën van de Woo. Gestart wordt met een lerende aanpak van de volgende 4 categorieën:

- bereikbaarheidsgegevens van het bestuursorgaan en wijze waarop een verzoek om informatie kan worden ingediend;
- vergaderstukken van vertegenwoordigende lichamen van decentrale overheden;
- convenanten;
- Woo-verzoeken, inclusief de schriftelijke beslissingen op die verzoeken en de daarbij verstrekte informatie.

De implementatiestrategie, kamerbrief van 8 juli 2022 inzake de voortgang implementatie Wet open overheid, komt in hoofdlijnen op het volgende neer:

- Fasering vindt primair plaats op basis van informatiecategorie,
- Er wordt stapsgewijs te werk gegaan: er wordt van tevoren geen totaalvolgorde of -tijdpad voor alle informatiecategorieën vastgelegd. In 2023 wordt op basis van ervaringen getracht een totaalplanning op te stellen,
- Als aansluitstrategie op het platform wordt hierbij gehanteerd dat bestuursorganen die technisch en organisatorisch klaar zijn voor aansluiting en aanlevering, worden aangesloten in volgorde van aanmelding.

Nieuwe Archiefwet

De nieuwe Archiefwet als vervanger van de Archiefwet 1995 zal ervoor zorgen dat het digitale informatiebeheer volledig is toegespitst op het digitale tijdperk, gemakkelijker te begrijpen en toe te passen is. Deze nieuwe archiefwet treedt later in werking dan eerder beoogd, doch centrale begrippen van de huidige Archiefwet 1995, waaronder overbrenging, waardering, selectie en vernietiging alsmede goede, geordende en toegankelijke staat zullen blijven bestaan. De Archiefwet levert de basiseisen voor een gezonde informatiehuishouding, waarbij de inwerkingtreding van de wet vooralsnog is voorzien in 2024. De noodzakelijke voorbereidingen daarop lopen reeds.

Data

Het belang van data wordt steeds breder onderschreven en is daarmee ook een pijler van het VNG uitvoeringsprogramma GGU. Naast eigen pilots om ervaringen op te doen, onderzoekt Landgraaf ook regionale initiatieven. Waarstaatjegemeente, Brightlands servicelabs, samenwerking Urban Data Center (UDC) met het CBS, informatie uit de gemeenschappelijke regelingen ed. zijn belangrijke bronnen om het

potentieel van data en informatie te kunnen benutten.
Naast de voorbereiding en implementatie van bovenstaande wet- en regelgeving alsmede het onderzoek naar technische en innovatieve mogelijkheden, wordt conform jaarplannen uitvoering gegeven aan de doorontwikkeling van de informatiehuishouding. Dit o.a. door de implementatie van het Kwaliteitssysteem Informatiebeheer Decentrale Overheden (KIDO), het implementeren van zaakgericht werken, de digitale toegankelijkheid en de verplichte maatregelen van de baseline informatiebeveiliging overheid (BIO). Onderstaand wordt nog ingegaan op diverse aspecten van de informatiehuishouding.

Kwaliteitssysteem Informatiebeheer Decentrale Overheden (KIDO)

Het doel van het kwaliteitssysteem is om het informatiebeheer structureel te verbeteren, en wel zodanig dat het informatiebeheer op termijn voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen. Informatiebeheer is de inrichting en uitvoering van het opslaan, het bewaren en beheren, het ontsluiten of (actief) leveren, en waar nodig, het overdragen, verplaatsen, verwijderen of vernietigen van informatie. Een kwaliteitssysteem is het hulpmiddel om werkzaamheden te analyseren, uitkomsten te meten en verbetermogelijkheden te bepalen.

Zaakgericht werken

Vanuit de archiefwet is de gemeente verplicht de onder haar berustende archiefbescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren, alsmede zorg te dragen voor de vernietiging van de daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden. Het digitaal werken stelt eisen aan de inrichting van de informatiesystemen. Enkele jaren geleden gestart met het zaakgericht archiveren van processen waarvoor geen processysteem (applicatie) beschikbaar is, vinden momenteel de voorbereidingen plaats om de doorontwikkeling hiervan naar zaakgericht werken te organiseren. Inmiddels zijn diverse applicaties gekoppeld aan ons centrale Document Management Systeem. Dit in het kader van de omgevingswet, doch ook de verbetering van onze dienstverlening, alsmede de pilot van de gehandicapten parkeerkaart (GPK) tbv de processen binnen de WMO. Met de Woo in het vooruitzicht dient de digitalisering en de verbetering van onze informatiehuishouding georganiseerd te worden. De daarvoor benodigde inrichting van ons zaaksysteem (DMS) met koppelingen naar de applicaties is in volle gang. Het zaakgericht archiveren gaat hiermee over in zaakgericht werken.

Digitale Toegankelijkheid

Vanuit het principe dat “Ieder mens het recht heeft om te leven als ieder ander en mee te doen in de maatschappij” worden eisen gesteld aan de digitale voorzieningen, immers in onze samenleving kun je bijna niet meer zonder het internet en computers. Deze eisen zijn opgenomen in het tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid en gelden voor de websites en apps waarvoor onze gemeente verantwoordelijk en/of bij betrokken is. Gefaseerd wordt de informatiehuishouding daarop ingericht en aangepast.

Informatieveiligheid

100% veiligheid bestaat niet, doch met het implementeren van de verplichte BIO-maatregelen wordt, op basis van risicoafweging, de digitale weerbaarheid structureel verhoogd. De BIO omvat naast technische maatregelen en procedures ook maatregelen om de bewustwording structureel op peil te houden.

Jaarlijks wordt middels de ENSIA-methodiek (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) verantwoording afgelegd over onze informatiehuishouding. Ook wordt jaarlijks het informatiebeveiligingsplan opgesteld waarmee we uitvoering geven aan het verhogen van de digitale weerbaarheid. Dit uitvoeringsplan wordt door de directie vastgesteld en de voortgang daarvan wordt gemonitord via de bedrijfsvoeringsrapportage.

Informatiehuishouding

De focus blijft ook in 2023 liggen op het doorpakken op de ingeslagen weg met de digitalisering, het gefaseerd aansluiten op nieuwe ontwikkelingen en het voldoen aan de (aanstaande) wet- en regelgeving. Een uitdaging die een organisatiebrede impact heeft.
In de nieuwe begroting zijn de ruimtevragen meegenomen, die onder de betreffende programma's nader toegelicht worden:

- Structurele bijraming t.b.v. digitalisering raad ad € 5,3 duizend
- Incidentele bijraming t.b.v. digitalisering raad ad € 30 duizend in 2023 en € 6 duizend in 2024
- Extra investeringsbedrag ad € 25 duizend t.b.v. Safepay

Doelen

Doelen
Om een betrouwbare, transparante en dienstbare gemeente te zijn is het van belang dat:
IV 1. De kwaliteit en duurzaamheid van de informatie gegarandeerd wordt (nieuwe Archiefwet).
IV 2. De informatiebeveiliging op orde is (ENSIA en BIO).
IV 3. De kwaliteit en transparant toegankelijkheid van de informatievoorziening is gegarandeerd (Woo).

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
	Opm. ivm vertraging van de nieuwe Archiefwet, alsmede de ontwikkelingen voor deelname aan de GR Historich Centrum Limburg (HCL) zijn de activiteiten 1.1 tm 1.3 uit 2022 nog steeds actueel en lopen de voorbereidingen daarvoor ook in 2023 door.
IV 1.1	Aansluiten op e-depot.
IV 1.2	Aanwijzen en inregelen rol archivaris.
IV 1.3	Inregelen consequenties verkorting overbrengingstermijn van 20 naar 10 jaar (activiteiten over periode van 3 jaar).
IV 1.4	Uitvoeren jaarplan KIDO.
IV 2.1	Uitvoeren informatiebeveiligingsplan 2023.
IV 3.1	Projectplan verbetering informatiehuishouding als onderdeel van het project Woo.
IV 3.2	Op basis van de aangehaalde categorieën de processen inregelen en aansluiten op platform PLOOI (als deze beschikbaar is).

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023		Norm
IV 1.1	Aangesloten op e-depot (afhankelijk van deelname GR HCL).	2024/2025
IV 1.2	Uitgevoerd archiefbeheer n.a.v. verkorte overbrengingstermijn.	Eind 2024 gereed
IV 1.3	Uitgevoerd jaarplan KIDO.	Eind 2023 gereed
IV 2.1	Uitgevoerd jaarplan informatiebeveiliging 2022.	Eind 2023 gereed
IV 3.2	Actief openbaar maken geplande categorieën tbv de Woo ((Afhankelijk van implementatie en aansluitscenario Woo).	Eind 2023 gereed

Wat mag het kosten?

x € 1.000

	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
A	**Saldo ICT (A1-A2)**	**1.820**	**2.010**	**2.116**	**2.125**	**2.178**	**2.242**
A1	Baten ICT	442	505	525	537	549	560
A2	Lasten ICT	2.262	2.515	2.641	2.662	2.727	2.802

De stijging in 2022 t.o.v. 2021 zit voornamelijk in de bijdrage PIT die gebaseerd is op het nieuwe verrekenmodel, Hierbij zit een deel t.b.v. ISD BOL, dat ook weer aan hen wordt doorbelast.

Wat zijn de risico's?

In dit onderdeel zijn geen majeure risico's aanwezig.

Planning & Control

Wat willen we bereiken?

Daar waar in 2022 het zwaartepunt lag op de Zero Based Budgeting (ZBB) operatie zal, naast het uitwerken van de mogelijke besparingen hiervan, het accent in 2023 komen te liggen op het verdergaand implementeren van ons Management Control Systeem (MCS) dat de aantoonbare onderlegger vormt voor de over 2023 af te geven financiële rechtmatigheidsverklaring van het College. We verwijzen hierbij naar de nieuwe toegevoegde paragraaf rechtmatigheid.
Zoals altijd willen we onze meerjarenbegroting structureel en reëel in evenwicht houden. Dat zal vanwege het nieuwe aanvullende toezichtskader van de provincie dat m.i.v. 2024 als aanvullend toetsingskader wordt gebruikt extra aandacht vragen ook in 2023. We hebben de provincie expliciet gevraagd al onze begroting 2023 te toetsen a.d.h.v. dit nieuwe kader – zonder daaraan consequenties te verbinden – om in ieder geval de verbeterpunten voor de cyclus 2024 waar we in 2023 aan de slag moeten scherp in zicht te hebben.

Nu in 2022 alle nieuwe modules van ons volledig ''ge-upgrade'' financieel systeem FMS operationeel zijn willen we de ramingen 2023-2026 direct vanuit het systeem opstellen. Een enorme verbetering in kwaliteit en tijd t.o.v. de bestaande situatie.

Nieuw is dat we over het jaar 2023 voor het eerst als college zelf een oordeel geven over de rechtmatigheid waarbij we eventueel geconstateerde fouten, onduidelijkheden en te nemen maatregelen zullen toelichten. Formeel horen we dat te doen in de paragraaf bedrijfsvoering maar wij nemen hier voor de komende jaren een aparte paragraaf rechtmatigheid op in de begroting en de jaarstukken. Voor meer informatie over die nieuwe rechtmatigheidsverklaring verwijzen we naar de in deze begroting opgenomen paragraaf rechtmatigheid.

Doelen

Doelen	
P&C 1.	Een structureel en reëel meerjarig evenwicht.
P&C 2.	Een weerstandsvermogen dat over de gehele periode 2023-2026 groot genoeg is om de risico's af te kunnen dekken.
P&C 3.	Repressief toezicht vanuit de provincie behouden voor de komende jaren.
P&C 4.	Een volledig operationeel management control systeem (MCS) dat de basis vormt voor de jaarlijks door het college op te stellen financiële rechtmatigheidsverklaring van het college en het behoud van het horizontaal toezicht van de fiscus.
P&C 5.	Een financiële meerjarenbegroting opgesteld van de module contractcontrol FMS.
P&C 6.	Verdergaand uitnutten van het planning en control systeem Pepperflow.

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
P&C 1.1	Opstellen van de diverse planning en control producten.
P&C 1.2	Reguliere advisering en ondersteuning op financieel gebied.
P&C 1.3	Uitwerken mogelijke besparingen vanuit ZBB-project. *
P&C 2	Verdergaand uitrollen systeem Pepperflow.
P&C 3	Implementeren laatste modules K2C.
P&C 4	Uitvoeren reguliere werkzaamheden i.h.k.v. salarisadministratie en de financiële administratie.
P&C 5	Uitvoeren doelmatigheidsonderzoek 213A op rekening-analyse 2016-2020.
P&C 6	Periodiek verzorgen training budgethouders.
P&C 7	Uitvoeren reguliere verbijzonderde interne controle werkzaamheden.

*Gezien de complexiteit van de uitwerking van de uitkomsten van het ZeroBased Budgetting, waarbij mogelijke besparingen haaks staan op nieuwe beleid dat in deze begroting wordt doorgevoerd, zal dit in 2023 worden opgepakt t.b.v. de begroting 2024.

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023		Norm
P&C 1.1	Jaarstukken 2022.	15 juli 2023
P&C 1.2	Begroting 2024.	15 november 2023
P&C 1.3	Kadernota 2023.	1 juli 2023
P&C 1.4	1e Berap 2023.	1 juli 2023
P&C 1.5	2e Berap 2023.	1 december 2023
P&C 1.6	Financiële bijstellingsrapportage.	4x
P&C 4.1	Volledigheid Contractenadministratie.	> 90%
P&C 4.2	Doorlooptijd facturen.	< 30 dagen
P&C 4.3	Volledigheid Contractenadministratie.	> 90%
P&C 4.4	Omvang materialiteit fouten getrouwheid Jaarrekening.	< 1%
P&C 4.5	Omvang materialiteit onzekerheden getrouwheid Jaarrekening.	< 3%
P&C 4.6	Omvang door college geconstateerde materialiteit fouten rechtmatigheid jaarrekening.	< 3%
P&C 4.7	Omvang door college geconstateerde materialiteit onduidelijkheden rechtmatigheid jaarrekening.	< 3%

Wat mag het kosten?

x € 1.000

	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
A	**Saldo Planning en Control**	**67**	**81**	**84**	**82**	**82**	**82**
A1	Baten PenC	23	30	30	31	31	31
A2	Lasten PenC	90	111	114	113	113	113

De baten hebben betrekking op de Financieel administratieve werkzaamheden en de PSA-werkzaamheden die voor ISD-BOL en Het Gegevenshuis worden uitgevoerd. De lasten hebben betrekking op het geldmiddelenbeheer en de salarisadministratie.

Wat zijn de risico's?

In dit onderdeel zijn geen majeure risico's aanwezig.

Huisvesting & Services

Het ambtelijk apparaat van de gemeente Landgraaf is gehuisvest op de volgende 3 locaties:

- Sweelinckplein 1
- Voltastraat 22
- Marconistraat 13

Voor deze locaties, inclusief de deelnemers van het Burgerhoes, zorgen we voor een adequate reguliere interne dienstverlening. Hierbij moet onder andere gedacht worden aan onze interne helpdesk, reprografie, catering, conciërge- en bodediensten.

Wat willen we bereiken?

Een efficiënte, effectieve en veilige werkomgeving voor alle medewerkers, met meer aandacht voor vitaliteit. Door het inzetten van modern meubilair wordt bewegen en het aannemen van een goede houding gestimuleerd.

Vanaf het jaar 2017 tot aan het moment van opstellen van deze paragraaf zijn 112 zit-sta bureaus geplaatst. In 2021 hebben we het volledige beschikbare budget ingezet om op 23 werkplekken het bureau te vervangen voor zit-sta bureaus. In 2022 en 2023 zullen we het volledige beschikbare budget weer inzetten, om de werkplekken te verbeteren. Dit alles is afhankelijk van hoe het 'nieuwe normaal' eruit zal zien. Per april 2022 loopt de pilot 'Hybride werken' met een doorlooptijd van 6 maanden. Een werkgroep is gestart met een evaluatie voor de pilot, om samen tot een nieuwe manier van werken te komen. Het Facilitair Bedrijf zal bekijken wat dit betekent voor huisvesting en de wijzigingen doorvoeren in het huisvestingsplan. Het verbeteren van de werkplekken zal hier onderdeel van uitmaken.
In april 2021 is een RI&E gemaakt gebaseerd op de Corona-situatie. De actiepunten die hieruit voortvloeiden zijn volledig afgerond in 2021.

In 2018 is de laatste reguliere RI&E uitgevoerd. Alle knelpunten die facilitaire zaken raken, zijn opgelost. Afdeling BCZ is leidend in het laten uitvoeren van een nieuwe RI&E.

In juni 2019 zijn we begonnen met een energiescan. Sinds medio 2020 is het portaal in gebruik. Hierin kunnen we het energieverbruik monitoren, van alle aansluitingen van de bij Facilitair bedrijf in beheer zijnde gebouwen. Aan de hand van deze resultaten kunnen we op onverwacht energieverbruik anticiperen. Dit is een continu proces.

Doelen

Doelen	
H&S 1.	Duurzame huisvesting.
H&S 2.	Voorkomen van uitval door goede Arbo-technisch werkplekken voor alle medewerkers.

Wat gaan we daarvoor doen?

Nr.	Activiteiten in 2023
	Uitvoeren van het geactualiseerde MOP en MIP. Zie onderstaande acties voor de planning van 2023:
H&S 1.1a	· Schoonmetselwerk inspecteren/repareren, Raadhuis.
H&S 1.1b	· Hang- en sluitwerk inspecteren/repareren, Raadhuis.
H&S 1.1c	· Buitenkozijnen met draaiende delen in aluminium reinigen/conserveren, Politievleugel.
H&S 1.1d	· Plafondafwerkingen in systeemplafond partieel vervangen, Raadhuis.
H&S 1.1e	· Klein jaarlijks onderhoud volgens planning.
H&S 1.2	Reguliere advisering en ondersteuning op gebied van huisvesting.
H&S 1.3	Huisvesting waar nodig aanpassen aan ontwikkelingen, waaronder Covid 19 - 'het nieuwe normaal'.
H&S 2.1	Meer gebruik maken van innovatieve werkplekken waaronder zit/sta-bureaus.

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2023		Norm
H&S 1.	Acties MOP/MIP uitgevoerd.	100%
H&S 2.	Vervangen huidig meubilair.	55% werkplekken innovatief

Wat mag het kosten?

x € 1.000

	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Saldo Huisvesting & services (A+B)	**628**	**733**	**697**	**700**	**706**	**681**
A	**Saldo Huisvesting (A1-A2)**	**463**	**571**	**534**	**537**	**543**	**518**
A1	Baten huisvesting	245	220	248	248	248	248
A2	Lasten huisvesting	708	791	782	785	791	766
B	**Saldo Services (B1-B2)**	**165**	**162**	**163**	**163**	**163**	**163**
B1	Baten Facilitair	78	75	75	75	75	75
B2	Lasten Facilitair	243	237	238	238	238	238

In 2021 zijn lagere huisvestingslasten opgekomen dan geraamd. Dit vindt zijn oorzaak in het vele thuiswerken tijdens de Covid-19 pandemie. De fluctuatie in de verdere jaren komt door de verschillen in afschrijvingslasten per jaar.
Onder B worden de volgende posten verantwoord: kantoorverbruiksartikelen, telecommunicatie, inrichting, schoonmaak, catering, repro, archief, postverzorging en BHV.

Wat zijn de risico's?

In dit onderdeel zijn geen majeure risico's aanwezig.

2.2.3 Financiering

Algemeen

De uitgangspunten voor het financiële beleid, waaronder de financiering, zijn vastgelegd in de “Financiële Beheersverordening 2020” die de gemeenteraad heeft vastgesteld op 12 december 2019. Het college van burgemeester en wethouders heeft nadere uitvoeringsregels vastgesteld in de vorm van een “besluit beleidsregels publieke taak 2006”. Daarnaast heeft de gemeenteraad op 10 december 2020 de nota Financieringsbeleid 2021 vastgesteld. Deze nota vervangt het treasurystatuut uit 2017. In deze nota zijn de beleidsmatige uitgangspunten, doeleinden, organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie op het gebied van de financiering vastgelegd. Landgraaf hanteert als algemeen uitgangspunt een risicomijdend financieringsbeleid dat volledig binnen de kaders van de Wet fido (financiering decentrale overheden) past.

In deze paragraaf worden de plannen voor de treasury- of financieringsfunctie aangegeven. Voornaamste uitgangspunt is het beheersen van risico’s. Hiervoor worden in de Wet fido twee kwalitatieve randvoorwaarden genoemd voor het financieringsbeleid:

- het aangaan en verstrekken van geldleningen en ook het verlenen van garanties is slechts toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak;
- tijdelijke uitzettingen en derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomsten door het lopen van overmatige risico's. Dit betekent onder meer ook dat bankieren niet is toegestaan.

Risico’s genoemd in deze paragraaf, die zijn afgedekt door voorzieningen en risico’s die geen direct financieel risico met zich meebrengen, komen niet terug in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement.

Risicobeheer

Met risico’s worden bedoeld renterisico’s, kredietrisico’s, liquiditeitenrisico’s, koersrisico’s en debiteurenrisico’s. Om het risico in algemene zin in te perken dient de uitvoering van de financieringsfunctie alleen de publieke taak. Op 12 september 2006 is daarom een “besluit beleidsregels publieke taak 2006” vastgesteld. Het beheersen van risico’s komt tot uitdrukking via het gebruik van de instrumenten kasgeldlimiet en renterisiconorm. Beide instrumenten hebben tot doel het renterisico te begrenzen dat verbonden is aan de financiering door middel van korte en lange schuld.

Renterisico op vlottende schuld

Om het renterisico op de netto vlottende schuld te beheersen mogen gemeenten voor hun financieringsbehoefte niet onbeperkt kort geld aantrekken. Het aantrekken van kort geld is normaliter goedkoper dan lang geld, maar is ook sterker aan fluctuaties onderhevig.
De maximaal toegestane netto vlottende schuld wordt bepaald door de zgn. kasgeldlimiet.
Voor 2023 bedraagt de kasgeldlimiet voor Landgraaf:
(a) Omvang van de programmabegroting per 1-1-2023: € 138.392.494
(b) Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage: 8,5 %
Toegestane kasgeldlimiet voor 2023 (a) x (b): € 11.763.362

De kasgeldlimiet wordt aan het begin van het dienstjaar vastgesteld en geldt voor het gehele jaar.
De gemiddelde netto vlottende schuld afgezet tegen de kasgeldlimiet bedroeg de afgelopen perioden:

bedragen x € 1.000

Periode	Gemiddelde netto vlottende schuld (- = overschot) (A)	Kasgeldlimiet (B)	Ruimte binnen de kasgeldlimiet (B-A)
1e kwartaal 2021	6.773	9.891	3.118
2e kwartaal 2021	6.712	9.891	3.179
3e kwartaal 2021	10.154	9.891	-263
4e kwartaal 2021	13.757	9.891	-3.866
1e kwartaal 2022	13.816	10.799	-3.017
2e kwartaal 2022	9.009	10.799	1.790

In de financieringsbehoefte wordt zoveel mogelijk voorzien door het aantrekken van kort geld omdat dit de goedkoopste financieringswijze is. Elk kwartaal toetsen we de werkelijke liquiditeitspositie aan de kasgeldlimiet. Overschrijden we de kasgeldlimiet structureel dan moeten we indien gevraagd door de provincie via een plan van aanpak aantonen dat we de korte financiering terugbrengen binnen de norm van de kasgeldlimiet. Uit dit plan kan blijken dat de overschrijding maar tijdelijk is, zodat we de overschrijding zonder maatregelen kunnen oplossen. Is de overschrijding echter structureel dan zal dit moeten leiden tot het aflossen van kort geld c.q. het consolideren door middel van het aantrekken van vaste geldleningen.

In de begroting van 2022 hebben we rekening gehouden met een nieuwe langlopende lening van € 15 miljoen. De actuele ontwikkelingen komen nagenoeg overeen met de prognose en daarom hebben we in juli 2022 inderdaad een overeenkomst voor een nieuwe vaste geldlening van € 15 miljoen moeten sluiten.

Renterisico op vaste schuld

De renterisiconorm is bedoeld om het renterisico op de vaste schuld inzichtelijk te maken. We streven naar een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat we het renterisico op de vaste schuld als gevolg van renteaanpassingen en herfinanciering van leningen voldoende beperken door een zo groot mogelijke spreiding van het renterisico op de vaste schuld over de jaren. Daardoor werkt een wijziging in de rentestand vertragend door op de rentelasten en rentebaten in enig jaar.

Voor het bepalen van het renterisico zijn twee variabelen van belang, n.l. de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen van vaste schuld samen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Uit de navolgende berekening blijkt, dat Landgraaf ten aanzien van het renterisico – ook in meerjarenperspectief – ruimschoots binnen de wettelijk vastgestelde norm blijft.

bedragen x € 1.000

Berekening renterisico op vaste schuld	2023	2024	2025	2026
1. renteherziening op huidige vaste schuld	0	0	0	0
2. aflossingen op huidige vaste schuld	2.779	2.570	2.579	2.588
3. renterisico op vaste schuld (1+2)	2.779	2.570	2.579	2.588
Berekening renterisiconorm				
4a begrotingstotaal per 1 januari	138.392	138.301	139.190	134.828
4b bij ministeriële regeling vastgesteld %	20	20	20	20
4. renterisiconorm (4a*4b/100)	27.678	27.660	27.838	26.966
** Toets renterisiconorm*				
3. renterisico op vaste schuld	2.779	2.570	2.579	2.588
4. renterisiconorm	27.678	27.660	27.838	26.966
5. ruimte onder renterisiconorm (4-3)	24.899	25.090	25.259	24.378

Kredietrisico's

Dit betreft de risico's op een waardedaling van verstrekte kredieten ten gevolge van het niet (tijdig) na kunnen komen van de verplichtingen door de tegenpartij. Om deze risico's te beperken worden leningen en garanties alleen verstrekt aan organisaties die voldoen aan de "uitvoeringsregels publieke taak ten behoeve van het verstrekken van leningen en garanties door de gemeente Landgraaf". In het navolgende overzicht zijn de verstrekte geldleningen weergegeven.

bedragen in €

Omschrijving verstrekte geldlening	Rente %	Boekwaarde 1-1-2023	Nieuw verstrekt	Aflossing 2023	Boekwaarde 31-12-2023	Jaar laatste aflossing
Geldlening FC Landgraaf	1,00%	8.438	0	938	7.500	2031
Geldlening tennisvereniging UoW	1,00%	25.611	0	2.250	23.361	2033
Geldlening Sportbedrijf Landgraaf BV	1,00%	79.200	0	8.800	70.400	2031
Geldlening Stichting Slot Schaesberg	1,50%	1.202.000	0	0	1.202.000	uitgesteld
Sociale Krediet- en Schuldhulpverlening	-	59.999	0	0	59.999	aflossingsvrij
Geldleningen Zonnepanelen Landgraaf	2,12%	1.967.628	0	223.403	1.744.225	2030
Geldleningen Zonnepanelen Parkstad	1,50%	4.541.287	0	422.515	4.118.772	2032
Geldleningen Energie Spaargarantie	1,00%	24.813	0	4.470	20.343	2032
Geldleningen Duurzaam Klimaat Fonds	1,00%	2.358.547	1.000.000	150.594	3.207.953	2034
Geldlening WoonWijzerWinkel Zuid Limburg	4,00%	89.172	0	0	89.172	2035
Aandeelhouderslening Enexis Holding NV	2,15%	2.038.319	0	0	2.038.319	2080
Totaal		**12.395.014**	**1.000.000**	**812.970**	**12.582.044**	

- In 2015 heeft de fanfare Eendracht een geldlening verstrekt aan voetbalvereniging SVN. In het kader van het accommodatieplan Landgraaf is deze lening in 2016 aan de gemeente gecedeerd. Het raadsbesluit accommodatieplan is door de gemeenteraad vastgesteld op 4 november 2015. SVN is in 2020 gefuseerd met RKSV Sylvia tot voetbalvereniging FC Landgraaf.
- De geldlening aan de tennisvereniging Ubach over Worms is in 2018 verstrekt voor de aanschaf van energiebesparende LED-verlichting. De lening wordt in 15 jaar afgelost.
- Op 28 januari 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met het verstrekken van een geldlening aan het Sportbedrijf Landgraaf BV. De geldlening heeft een looptijd van 10 jaar, de aflossing is lineair en bedraagt € 8.800 per jaar beginnende op 28 januari 2022.
- Naar aanleiding van het businessplan Slot Schaesberg 2018-2026 is in 2019 besloten een achtergestelde lening met een uitgestelde aflossingsverplichting aan te gaan met de Stichting Landgoed Slot Schaesberg.

- De sociale krediet- en schuldhulpverlening betreft een in 2005 verstrekte achtergestelde lening aan de Kredietbank Limburg in verband met deelname aan de Gemeenschappelijke Regeling Sociale Kredietverlening en een aanvullende lening hiervoor in 2010. In 2011, 2012, 2014 en 2015 is op deze lening afgelost.
- In 2015 heeft de gemeente Landgraaf een project “zonnepanelen” gestart. Doel is om alle burgers de gelegenheid te bieden om zonnepanelen aan te schaffen. Voor de financiering verstrekt de gemeente leningen aan de burgers met een looptijd van 15 jaar.
- In 2017 is het zonnepanelenproject Parkstad gestart. In navolging van het Landgraafse project worden leningen aan burgers verstrekt voor de aanschaf van een zonnepaneleninstallatie. De looptijd van de lening bedraagt 15 jaar.
- In 2017 is ook het energie spaargarantieproject opgestart. Burgers kunnen een lening aantrekken van 15 jaar. Doel van het project is om woonhuizen energiezuiniger te maken.
- In 2019 is de eerste tranche van het “Duurzaam Klimaatfonds” opgestart. Burgers kunnen zelf energiebesparende maatregelen, inclusief zonnepanelen, laten uitvoeren en hiervoor een lening aanvragen. Wegens grote publieke belangstelling heeft de gemeenteraad besloten tot een tweede en derde tranche. Deelnemers lossen de verkregen geldleningen in 15 jaar af.
- Op 19 februari 2020 heeft de raad ingestemd met deelname in de Woonwijzerwinkel BV en het verstrekken van marktconforme leningen gedurende de eerste vijf jaren voor in totaal € 179.172. De geldlening heeft een looptijd van 10 jaar, de aflossing is lineair beginnende op 31 december 2025 en de rente bedraagt 4% per jaar.
- Op 25 juni 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met het verstrekken van een hybride converteerbare aandeelhouderslening aan Enexis Holding NV voor het versterken van het eigen vermogen van Enexis ten behoeve van investeringen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. De looptijd is 60 jaar tegen een rentepercentage van 2,15 %, met een rentevaste periode van 10 jaar.

Liquiditeitenrisico's en financieringsbehoefte

De liquiditeitenrisico’s houden verband met mogelijke wijzigingen in de meerjaren-liquiditeitenplanning waardoor renteresultaten kunnen afwijken van de verwachtingen. De verwachte financieringsbehoefte voor 2023-2026 baseren we op de meerjaren-liquiditeitenplanning. Deze liquiditeitenplanning wordt periodiek geactualiseerd zodat tijdig op de te verwachten financieringsbehoefte kan worden geanticipeerd. In de meerjarenbegroting wordt voor zover nodig rekening gehouden met het aantrekken van nieuwe vaste financieringsmiddelen en de rentelasten van deze financieringsmiddelen.

Volgens die meerjaren-liquiditeitenplanning schatten wij de behoefte aan liquiditeiten als volgt in:

bedragen x € 1.000

Jaar	gemiddelde fin.behoefte
2023	6.843
2024	12.749
2025	18.079
2026	16.421

We verwachten dat in 2023 géén nieuwe vaste geldlening aangetrokken hoeft te worden.
Vanaf 2024 zal projectfinanciering nodig zijn voor de nieuwbouw van het Eijkhagencollege. Hiermee zal een geldlening van € 30 tot € 35 miljoen gemoeid zijn.

In de financieringsbehoefte wordt zoveel mogelijk voorzien door het aantrekken van kort geld tot maximaal de kasgeldlimiet. Uitgangspunt is dat wij gemiddeld 80% van de kasgeldlimiet ook daadwerkelijk benutten en dus hiervoor rentelasten verschuldigd zijn.

Overeenkomstig artikel 13 van het besluit Begroting en verantwoording (BBV) geeft het volgende schema de gecalculeerde en toegerekende rentelasten en het renteresultaat in 2023-2026 weer:

bedragen in €

Omschrijving	2023		2024		2025		2026	
A. Externe rentelasten								
1. Korte termijn financiering	15.000		15.000		15.000		15.000	
2. Lange termijn financiering	627.075		586.842		549.268		511.926	
Totaal externe rentelasten		642.075		601.842		564.268		526.926
B. Externe rentebaten		- 214.909		- 222.211		- 207.147		- 191.094
Totaal door te rekenen externe rente		427.166		379.631		357.121		335.832
C. 1. Rente die doorberekend moet worden aan de grondexploitatie	0		0		0		0	
2. Rente projectfinanciering die aan taakvelden wordt toegerekend	-97.808		-89.307		-80.216		-71.174	
Saldo door te rekenen externe rente		-97.808		-89.307		-80.216		-71.174
D. 1. Rente over eigen vermogen		0		0		0		0
2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		0		0		0		0
De aan taakvelden toe te rekenen rente		329.358		290.324		276.905		264.658
E. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		0		0		0		0
F. Renteresultaat op het taakveld treasury		**329.358**		**290.324**		**276.905**		**264.658**
Berekend renteomslag percentage		0,295%		0,267%		0,267%		0,267%
Toegepast renteomslag percentage		0,000%		0,000%		0,000%		0,000%

Koersrisico's

Dit betreft het risico dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. De financiële vlottende activa van de gemeente omvatten rekening-courant gelden en eventueel daggelden en deposito's. De vaste financiële activa bestaan enerzijds uit aandelenbezit en deelnames in gemeenschappelijke regelingen en anderzijds uit aan derden verstrekte leningen. Onderstaand overzicht bevat de boekwaarden per 1-1-2023 van het aandelenkapitaal van de gemeente.

bedragen in €

Omschrijving	Aantal aandelen	Boekwaarde 1-1-2023
NV Bank Nederlandse Gemeenten	41.301	103.253
Bodemzorg Limburg BV	1.000	454
Enexis Holding NV	610.198	610.198
NV Reinigingdienst RD4	3.766	17.089
CSV Amsterdam BV (voorheen Claim Staat Vennootschap BV)	82	82
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	1	1
NV Waterleidingbedrijf Limburg	13	58.991
WoonWijzerWinkel Zuid Limburg BV	2.828	2.828
Sportbedrijf Landgraaf BV	100	10.000
Totaal		**802.896**

De aandelen zijn opgenomen tegen verkrijgingsprijs. Omdat er geen sprake is van op de beurs verhandelbare aandelen is het koersrisico beperkt tot een eventuele noodzakelijke afwaardering van de boekwaarde. De kans dat de volledige boekwaarde moet worden afgewaardeerd als gevolg van faillissementen van de bovenstaande organisaties is nagenoeg nihil. Reden waarom we een eventueel financiële restimpact laten vallen onder de 20% niet separaat benoemde risico's.

Bij de verkoop van het aandelenbezit Essent NV in 2009 is Landgraaf, samen met de overige aandeelhouders, aandeelhouder geworden van een reeks van nieuwe (tijdelijke) rechtspersonen. Momenteel zijn dit nog de CSV Amsterdam B.V. en Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. Deze tijdelijke BV's (de zogenaamde Special Purpose Vehicles) kunnen worden geliquideerd, omdat ze hun doelstellingen hebben gerealiseerd. De verwachting is dat in 2023 beide BV's geliquideerd zijn. Uiteindelijk zal vanuit de verkoop Essent alleen nog Enexis Holding NV resteren.

Debiteurenrisico's

Dit betreft het risico dat we vorderingen op debiteuren niet kunnen innen en dus moeten afboeken. De gemeente kent duidelijk vastgelegde en vastgestelde invorderingsmaatregelen. Voor vorderingen die we, ook na aanmaning en ingebrekestelling, niet via het minnelijke traject kunnen innen, starten we een dwanginvorderingstraject. Publiekrechtelijke vorderingen (leges, marktgelden en lijkbezorgingsrechten) stellen wij in handen van de belastingdeurwaarder van BsGW. Civielrechtelijke vorderingen stellen wij in handen van een gerechtsdeurwaarder. Ter afdekking van mogelijke oninbare vorderingen hebben we een voorziening gecreëerd. Jaarlijks beoordelen we de debiteuren opnieuw en passen we de voorziening indien nodig aan. In de (meerjaren) begroting hebben we een structurele storting in de voorziening dubieuze debiteuren opgenomen.

Met betrekking tot de debiteuren Sociale Zaken vinden er bestandanalyses per debiteurengroep plaats en is een voorziening gecreëerd voor dubieuze debiteuren. Jaarlijks beoordelen we of de voorziening toereikend is om toekomstige oninbaarheid van vorderingen op te kunnen vangen.

Omdat we verplicht zijn voorzieningen te vormen ter afdekking van de debiteurenrisico's tellen deze risico's niet mee in de berekening van de weerstandsbehoefte.

Leningenportefeuille

Jaarlijks lichten we het gehele leningenbestand door op mogelijkheden tot vervroegde aflossing of herfinanciering tegen lagere rente. Afhankelijk van de aflossingsmogelijkheden van een lening, de rente van de bestaande lening, de boete bij vervroegde aflossing, de verwachte rente van een nieuwe lening bij herfinanciering en de ingeschatte financieringsbehoefte besluiten we een lening al dan niet vervroegd af te lossen of te herfinancieren. Het verwachte verloop van het leningenbestand is als volgt:

bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2023	Opname in 2023	Reguliere aflossing in 2023	Vervroegde aflossing in 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Leningen o/g gemeente	42.376	0	2.779	0	39.597
Totaal gemeentelijke vaste financiering	**42.376**	**0**	**2.779**	**0**	**39.597**

In 2023 zijn er voor het huidige leningenbestand geen extra aflossingsmogelijkheden terwijl er ook geen renteherzieningen plaatsvinden.

Kasbeheer

Dit betreft het beheer van saldi en liquiditeiten voor een periode korter dan één jaar. In overeenstemming met de bepalingen van de nota financieringsbeleid worden de volgende uitgangspunten en limieten gehanteerd:

- de kasgeldlimiet wordt niet overschreden;
- de toegestane korte termijnproducten zijn: rekening-courantkrediet, daggelden en kasgeldleningen;
- vastgestelde kredietlimieten op de diverse rekening-courantrekeningen;
- renteoptimalisering door compensatie bij de rekeningen bij de BNG.

Als uitgangspunt geldt verder, dat zoveel mogelijk het contante geldverkeer wordt beperkt en de elektronische betaalvormen worden gestimuleerd. Voor het beheer van de financiële middelen houdt de gemeente Landgraaf een rekening-courant aan bij de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten en de Rabobank.

De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) fungeert als huisbank. De gemeente verricht haar betalingsverkeer volledig via elektronisch bankieren bij de BNG.

Economische verwachtingen en rentevisie

De Nederlandse economie is in het tweede kwartaal van 2022 onverwacht hard gegroeid.
De economie profiteerde flink van een opleving van de wereldhandel. De export van goederen en diensten nam toe, bedrijven investeerden meer en consumenten gaven meer uit. De hoge groei in ons land lijkt echter een eenmalige uitschieter. De hoge inflatie zal in de tweede helft van 2022 de bestedingen onvermijdelijk onder druk gaan zetten. In de eerste helft konden consumenten nog interen op spaartegoeden, maar die zijn eindig.

Om de inflatie onder controle te krijgen zullen de centrale banken verdere renteverhogingen moeten doorvoeren. De Nederlandse bankpresident Knol sprak zich al uit voor een sterke renteverhoging in september. De lange rentetarieven liepen mede onder invloed van deze uitspraken aanzienlijk op.

De groei van de wereldeconomie loopt terug als gevolg van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne.

(De economische verwachtingen zijn gebaseerd op de publicatie “Economisch Beeld” van BNG Bank d.d. 29 augustus 2022).

De OECD verwacht voor dit jaar een economische groei van 3,0 procent. In 2021 groeide het mondiale bbp nog met 6,1 procent. In 2023 loopt de groei verder terug naar 2,8 procent. De oorlog leidt tot een sterke stijging van de prijzen van energie en andere grondstoffen. Ook is de onzekerheid over de economische situatie toegenomen. De centrale banken zullen het monetaire beleid verkrappen.

De Nederlandse economie groeit in 2022 met 4,9 procent. Dat is gelijk aan de groei in 2021. De private consumptie herstelt na de afloop van de beperkende maatregelen in verband met Covid-19.
De investeringen in vaste activa groeien gematigd. Vooral de bedrijfsinvesteringen nemen naar verwachting toe. De inflatie komt dit jaar vooral door sterk oplopende energieprijzen uit boven 10 procent. De gasprijzen stijgen veel sterker dan in andere eurolanden. In 2021 bedroeg de geldontwaarding nog 2,8 procent.

Omdat de inflatie veel te hoog is zal de ECB het monetaire beleid in de komende jaren verkrappen.
De lange rentetarieven zullen daardoor voor alle looptijden naar verwachting oplopen:

Soort lening en looptijd	Rente % 29-08-2022	Rente % prognose
Euribor, 3 maanden	0,54	1,50 - 1,70
Euroswap, 5 jaar	2,08	2,40 - 2,60
Euroswap, 10 jaar	2,28	2,60 - 2,80
Euroswap, 30 jaar	1,98	2,80 - 3,00

Een stijging van het renteniveau met 1% heeft behoorlijke gevolgen voor de rentelasten in de meerjarenbegroting, uitgaande van eenzelfde financieringsbehoefte.

bedragen x € 1.000

Jaar	Volume nieuwe leningen	1% extra rentelast	Budgettaire last begrotingsjaar *
2023			
2024	30.000	100	150
2025			293
2026			278

* Voor de rentelast in de begroting gaan wij uit van een half jaar rentelasten in het jaar dat wij de lening aangaan

In bovenstaande tabel is de projectfinanciering van € 30 miljoen voor de nieuwbouw van het Eijkhagencollege weergegeven. Omdat we in de meerjarenraming €350 duizend extra kapitaallasten hebben geraamd hoeven we voor dit risico geen extra weerstandsbehoefte te berekenen.

EMU-saldo

Sinds Nederland deel uitmaakt van de Economische en Monetaire Unie (EMU) wordt voor het begrotingssaldo een definitie gebruikt die binnen de gehele EMU hetzelfde is, namelijk het EMU-saldo. Met het EMU-saldo wordt het saldo van inkomsten en uitgaven van de totale overheid bedoeld. In het verdrag van Maastricht is afgesproken dat het EMU-tekort van een land maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag zijn. Het BBP is de totale (gelds-)waarde van alle in een land geproduceerde goederen (en diensten) gedurende een bepaalde periode (meestal een jaar).

Het EMU-saldo is gebaseerd op kasbasis. Omdat de sturing op basis van het baten- en lastenstelsel geschiedt, krijgt het EMU-saldo niet de aandacht in de begrotings- en verantwoordingscyclus die nodig wordt geacht. Voor gemeenten is het van belang te weten of de individuele referentiewaarden van het EMU-saldo die voor de individuele gemeenten berekend zijn, meerjarig overschreden worden. Omdat het consequenties heeft als de macronorm overschreden wordt, is het voor individuele overheden van belang om meerjarig op de individuele referentiewaarden te sturen.

Landelijk is bepaald dat het gezamenlijk aandeel van gemeenten, provincies en waterschappen in het landelijk EMU-tekort (van 3 %) maximaal 0,4 % van het BBP mag bedragen. Momenteel bekijkt de minister van Financiën of de referentiewaarde van 0,4% verder verlaagd kan worden naar 0,3%. Omdat gemeenten (nog) niet afgerekend worden bij overschrijding de referentiewaarde worden vanaf 2016 geen individuele referentiewaarden per gemeenten berekend. Wel is het mogelijk ons EMU-saldo aan de hand van de begroting te berekenen. Voorheen gebeurde dat door middel van de zgn. EMU-enquête. Vanaf het begrotingsjaar 2017 schrijft het nieuwe BBV voor dat de gemeente een geprognosticeerde balans moet opstellen en hieruit in vergelijking tot de beginbalans van het jaar het EMU-saldo dienen af te leiden. De

gehanteerde berekeningswijze sluit aan bij de controle zoals het CBS en het ministerie van Financiën zullen uitvoeren na aanlevering van de IV3-rapportage(s).

Uit de berekening zoals opgenomen in de hiernavolgende geprognosticeerde balans blijkt dat we voor 2023 tot en met 2026 een EMU-tekort verwachten.

bedragen x €

Ontwikkeling EMU-saldo	EMU-mutatie 2023	EMU-mutatie 2024	EMU-mutatie 2025	EMU-mutatie 2026
Mutaties activa	0	0	0	0
Mutaties passiva	7.874.918	1.086.752	32.889.020	73.597
Ontwikkeling EMU-saldo	**7.874.918**	**1.086.752**	**32.889.020**	**73.597**

Geprognotiseerde balans

ACTIVA	Saldo 01-01-2023	Mutatie 2023	Saldo 31-12-2023	Mutatie 2024	Saldo 31-12-2024	Mutatie 2025	Saldo 31-12-2025	Mutatie 2026	Saldo 31-12-2026	EMU-mutatie 2023	EMU-mutatie 2024	EMU-mutatie 2025	EMU-mutatie 2026
1 VASTE ACTIVA													
Kosten sluiten geldleningen / disagio	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Kosten onderzoek en ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Bijdragen aan activa van derden	37.390	-6.232	31.158	-6.232	24.926	-6.232	18.694	-6.232	12.462				
Immateriële vaste activa	**37.390**	**-6.232**	**31.158**	**-6.232**	**24.926**	**-6.232**	**18.694**	**-6.232**	**12.462**				
Gronden en terreinen	3.853.006	0	3.853.006	0	3.853.006	0	3.853.006	0	3.853.006				
Woonruimten	170.288	-14.191	156.097	-14.191	141.906	-14.191	127.715	-14.191	113.524				
Bedrijfsgebouwen	33.292.346	-1.762.573	31.529.773	-1.521.684	30.008.089	32.720.198	62.728.287	-3.312.715	59.415.572				
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	70.226.974	9.158.067	79.385.041	10.283.002	89.668.043	10.085.912	99.753.955	3.611.569	103.365.524				
Vervoermiddelen	806.115	-98.620	707.495	-149.542	557.953	-149.542	408.411	198.840	607.251				
Machines, apparaten en installaties	7.961.857	564.010	8.525.867	-570.392	7.955.475	-312.736	7.642.739	-145.620	7.497.119				

Overige materiële activa		3.841.592	– 152.250	3.689.342	– 273.036	3.416.306	– 219.602	3.196.704	– 332.519	2.864.185
Materiële vaste activa		**120.152.178**	**7.694.443**	**127.846.621**	**7.754.157**	**135.600.778**	**42.110.039**	**177.710.817**	**5.364**	**177.716.181**
Kapitaalverstrekkingen aan:										
a.	Deelnemingen	623.109	0	623.109	0	623.109	0	623.109	0	623.109
b.	Gemeenschappelijke regelingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
c.	Overige verbonden partijen	179.787	0	179.787	0	179.787	0	179.787	0	179.787
Leningen verstrekt aan:										
a.	Woningbouwcorporaties	0	0	0	0	0	0	0	0	0
b.	Deelnemingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
c.	Overige verbonden partijen	2.038.319	0	2.038.319	0	2.038.319	0	2.038.319	0	2.038.319
Overige langlopende leningen:										
a.	Verstrekt aan openbare lichamen	59.999	0	59.999	0	59.999	0	59.999	0	59.999
b.	Overige langlopende leningen	10.296.695	187.030	10.483.725	– 878.654	9.605.071	– 893.642	8.711.429	– 918.962	7.792.467

ACTIVA		Saldo 01-01-2023	Mutatie 2023	Saldo 31-12-2023	Mutatie 2024	Saldo 31-12-2024	Mutatie 2025	Saldo 31-12-2025	Mutatie 2026	Saldo 31-12-2026	EMU-mutatie 2023	EMU-mutatie 2024	EMU-mutatie 2025	EMU-mutatie 2026
Overige langlopende uitzettingen met een looptijd van langer dan 1 jaar:														
a.	Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
b.	Uitzettingen in Nederlands schuldpapier	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
c.	Overige uitzettingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Financiële vaste activa		**13.197.909**	**187.030**	**13.384.939**	**878.654**	**- 12.506.285**	**893.642**	**- 11.612.643**	**918.962**	**- 10.693.681**				
TOTAAL VASTE ACTIVA		**133.387.477**	**7.875.242**	**141.262.719**	**6.869.271**	**148.131.990**	**41.210.165**	**189.342.155**	**919.830**	**- 188.422.325**				
2. VLOTTENDE ACTIVA														
		0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Grond- en hulpstoffen		0	0	0	0	0	0	0	0	0				

Onderhanden werk		0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Gereed product		9.296	0	9.296	0	9.296	0	9.296	0	9.296				
Vooruitbetalingen		0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Voorraden		**9.296**	**0**	**9.296**	**0**	**9.296**	**0**	**9.296**	**0**	**9.296**				
Vlottende voderingen op openbare lichamen		8.932.603	0	8.932.603	0	8.932.603	0	8.932.603	0	8.932.603				
Kasgeldleningen uitgeleend geld:														
a.	Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
b.	Overige verstrekte kasgeldleningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Rekening courant met Rijk		0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Rekening courant niet financiële instellingen		0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Overige vorderingen		2.908.002	0	2.908.002	0	2.908.002	0	2.908.002	0	2.908.002				
ACTIVA		**Saldo**	**Mutatie**	**Saldo**	**Mutatie**	**Saldo**	**Mutatie**	**Saldo**	**Mutatie**	**Saldo**	**EMU-mutatie**	**EMU-mutatie**	**EMU-mutatie**	**EMU-mutatie**

		01-01-2023	2023	31-12-2023	2024	31-12-2024	2025	31-12-2025	2026	31-12-2026	2023	2024	2025	2026
Overige uitzettingen met een looptijd van korter dan 1 jaar:														
a.	Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
b.	Uitzetting in Nederlands schuldpapier	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
c.	Overige uitzettingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		**11.840.605**	**0**	**11.840.605**	**0**	**11.840.605**	**0**	**11.840.605**	**0**	**11.840.605**				
Liquide middelen		8.302	0	8.302	0	8.302	0	8.302	0	8.302				
Liquide middelen		**8.302**	**0**	**8.302**	**0**	**8.302**	**0**	**8.302**	**0**	**8.302**				
Nog te ontvangen bijdragen van de EU		0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Nog te ontvangen bijdragen van het Rijk		0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Nog te ontvangen bijdragen van de overige overheid		4.960.928	0	4.960.928	0	4.960.928	0	4.960.928	0	4.960.928				

Overige overlopende activa	919.333	0	919.333	0	919.333	0	919.333	0	919.333				
Overlopende activa	**5.880.261**	**0**	**5.880.261**	**0**	**5.880.261**	**0**	**5.880.261**	**0**	**5.880.261**				
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	**17.738.464**	**0**	**17.738.464**	**0**	**17.738.464**	**0**	**17.738.464**	**0**	**17.738.464**				
TOTAAL ACTIVA	**151.125.941**	**7.875.242**	**159.001.183**	**6.869.271**	**165.870.454**	**41.210.165**	**207.080.619**	**– 919.830**	**206.160.789**	**0**	**0**	**0**	**0**

PASSIVA	Saldo 01-01-2023	Mutatie 2023	Saldo 31-12-2023	Mutatie 2024	Saldo 31-12-2024	Mutatie 2025	Saldo 31-12-2025	Mutatie 2026	Saldo 31-12-2026	EMU-mutatie 2023	EMU-mutatie 2024	EMU-mutatie 2025	EMU-mutatie 2026
3 VASTE PASSIVA													
Algemene reserve	13.006.339	4.061.862	17.068.201	6.147.707	23.215.908	7.547.173	30.763.081	– 229.053	30.534.028				
Bestemmingsreserves ter egalisatie	37.500.836	– 4.505.821	32.995.015	– 814.616	32.180.399	311.564	32.491.963	– 1.208.334	31.283.629				

Saldo van de rekening		0	0	0	0	0	0	0	0	0						
Eigen vermogen		**50.507.175**	**– 443.959**	**50.063.216**	**5.333.091**	**55.396.307**	**7.858.737**	**63.255.044**	**– 1.437.387**	**61.817.657**						
Voorzieningen		19.133.670	444.284	19.577.954	449.429	20.027.383	462.408	20.489.791	443.961	20.933.752						
Voorzieningen		**19.133.670**	**444.284**	**19.577.954**	**449.429**	**20.027.383**	**462.408**	**20.489.791**	**443.961**	**20.933.752**						
Obligatieleningen		0	0	0	0	0	0	0	0	0						
Leningen van pensioenfondsen en verzekeraars		0	0	0	0	0	0	0	0	0						
Leningen van banken en financiële instellingen		42.376.246	– 2.779.307	39.596.939	– 2.570.243	37.026.696	– 2.579.103	34.447.593	– 2.588.075	31.859.518	– 2.779.307	– 2.570.243	– 2.579.103	– 2.588.075		
Leningen van bedrijven		0	0	0	0	0	0	0	0	0						
Leningen van overige sectoren:																
a.	Onderhandse leningen van openbare lichamen	0	0	0	0	0	0	0	0	0						
b.	Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	0	0	0	0	0	0	0	0	0						

Leningen van buitenlandse instellingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Door derden belegde gelden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waarborgsommen	37.893	0	37.893	0	37.893	0	37.893	0	37.893
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	**42.414.139**	**2.779.307**	**39.634.832**	**2.570.243**	**37.064.589**	**2.579.103**	**34.485.486**	**2.588.075**	**31.897.411**
TOTAAL VASTE PASSIVA	**112.054.984**	**2.778.982**	**109.276.002**	**3.212.277**	**112.488.279**	**5.742.042**	**118.230.321**	**3.581.501**	**114.648.820**

PASSIVA	Saldo 01-01-2023	Mutatie 2023	Saldo 31-12-2023	Mutatie 2024	Saldo 31-12-2024	Mutatie 2025	Saldo 31-12-2025	Mutatie 2026	Saldo 31-12-2026	EMU-mutatie 2023	EMU-mutatie 2024	EMU-mutatie 2025	EMU-mutatie 2026
4. VLOTTENDE PASSIVA													
Kasgeldleningen opgenomen geld:													

a.	Kasgeldleningen van openbare lichamen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
b.	Overige kasgeldleningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Bank- en girosaldi		21.811.197	10.654.225	32.465.422	3.656.995	36.122.417	35.468.124	71.590.541	2.661.672	74.252.213	10.654.225	3.656.995	35.468.124	2.661.672
Overige schulden		8.734.226	0	8.734.226	0	8.734.226	0	8.734.226	0	8.734.226				
Kortlopende schulden		**30.545.423**	**10.654.225**	**41.199.648**	**3.656.995**	**44.856.643**	**35.468.124**	**80.324.767**	**2.661.672**	**82.986.439**				
Vooruitontvangen bijdragen van de EU		0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Vooruitontvangen bijdragen van het Rijk		3.779.819	0	3.779.819	0	3.779.819	0	3.779.819	0	3.779.819				
Vooruitontvangen bijdragen van de overige overheid		3.534.124	0	3.534.124	0	3.534.124	0	3.534.124	0	3.534.124				
Overige overlopende passiva		1.211.590	0	1.211.590	0	1.211.590	0	1.211.590	0	1.211.590				
Overlopende passiva		**8.525.533**	**0**	**8.525.533**	**0**	**8.525.533**	**0**	**8.525.533**	**0**	**8.525.533**				
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA		**39.070.956**	**10.654.225**	**49.725.181**	**3.656.995**	**53.382.176**	**35.468.124**	**88.850.300**	**2.661.672**	**91.511.972**				

TOTAAL PASSIVA	151.125.940	7.875.243	159.001.183	6.869.272	165.870.455	41.210.166	207.080.621	– 919.829	206.160.792	7.874.918	1.086.752	32.889.021	73.597

2.2.4 Verbonden partijen

De gemeente heeft een deel van de uitvoering van het gemeentelijk beleid en taken ondergebracht bij zogenaamde verbonden partijen. Deze partijen spelen dan ook een belangrijke rol bij de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen. De gemeente blijft daarbij wel verantwoordelijk voor de uitvoering en het realiseren van het beleid en het behalen van de gemeentelijke doelstellingen. In deze paragraaf besteden wij aandacht aan deze verbonden partijen.

Wat zijn verbonden partijen?

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft.

- Van een bestuurlijk belang is sprake indien de gemeente rechtstreeks invloed heeft op de besluitvorming binnen de verbonden partij, bijvoorbeeld door een zetel in het bestuur en/of door stemrecht.
- Van een financieel belang is sprake als de gemeente middelen aan de verbonden partij ter beschikking heeft gesteld, die ze kwijt is in geval van faillissement van die partij of wanneer financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente.

Wanneer aan beide voorwaarden is voldaan, is er conform de regels van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) sprake van een verbonden partij. Voorbeelden zijn BV's, NV's, corporaties, gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

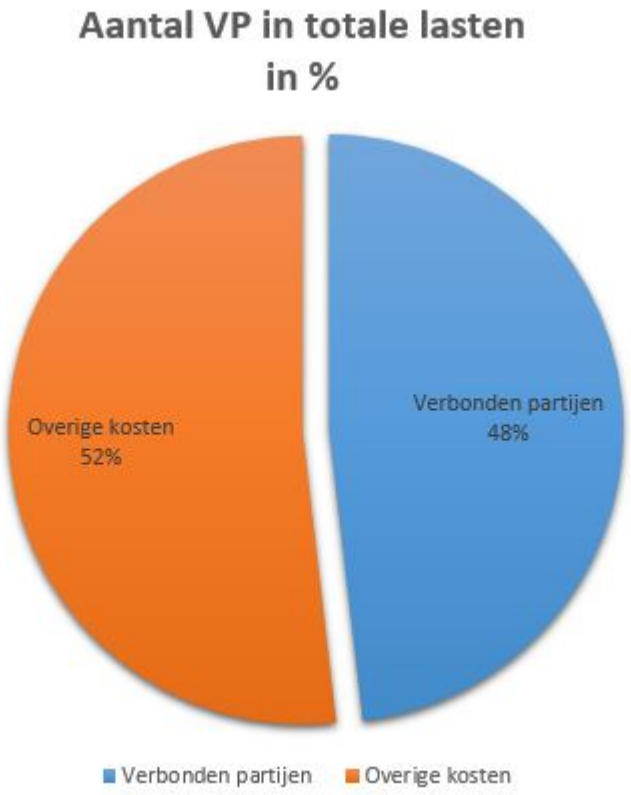
Waarom samenwerkingsverbanden

De gemeente kan diverse redenen hebben om samen te werken. Zo kan een gemeente samenwerken om bijvoorbeeld schaal- en efficiencyvoordelen te bereiken, kennis te delen, complexe en specialistische taken te laten uitvoeren, risico's te spreiden of om een maatschappelijk initiatief te ondersteunen. Ook uitbreiding van het aantal taken en de complexiteit ervan zijn overwegingen om samenwerking te zoeken en verbanden aan te gaan. Op een groot aantal terreinen, zoals sociale zaken, gezondheidszorg, brandweer en veiligheid, het sociaal domein (WMO, jeugdzorg en participatie), hebben gemeenten nadrukkelijk de samenwerking gezocht. Dit is vaak in de vorm van een gemeenschappelijke regeling.

Aan de andere kant brengt samenwerken ook risico's met zich mee. Ondanks dat de gemeente een deel van de uitvoering van haar beleid bij een partner heeft ondergebracht, blijft zij wel verantwoordelijk voor het uitgevoerde beleid. Daardoor kan de gemeente aanzienlijke maatschappelijke, financiële en fiscale risico's lopen wanneer een partij in financiële problemen komt of zijn taken niet goed uitvoert.
Het is daarom van belang dat deze verbonden partijen goed functioneren en de doelstellingen binnen de gegeven financiële én beleidsinhoudelijke kaders realiseren. Vanuit gemeentelijk perspectief is de noodzaak om de verbonden partijen goed te monitoren en zo nodig bij te sturen dan ook groot. Voor de gemeenteraad is informatie over de verbonden partijen om twee redenen van belang:

- De partijen voeren taken uit die in het verlengde van de gemeentelijke doelstellingen liggen;
- Het functioneren van de partijen heeft consequenties voor de gemeentelijke begroting.

Vanuit het financiële perspectief is monitoring van en sturing op verbonden partijen van groot belang. Voor 2023 telt de begroting van de gemeente € 138,3 miljoen aan lasten. Daarvan gaat € 66,6 miljoen (dit is 48% van het totaal) naar verbonden partijen. In onderstaande grafiek is dit weergegeven.

De behoefte om grip op verbonden partijen te hebben én te houden neemt toe. Dat geldt ook voor het versterken van de onderlinge samenwerking

Momenteel participeren wij, in de ontwikkeling van een samenwerking met het merendeel van de Zuid-Limburgse gemeenten op het gebied van monitoring en sturing verbonden partijen. Deze participatie staat bekend als 'Samen Grip op Verbonden Partijen'.

Hierbij neemt één gemeente, onder de aansturing van de secretaris de lead bij de contacten met een verbonden partij om te komen tot goede afspraken over de P&C-cyclus en de daarbij benodigde documenten. Daarbij wordt aandacht gegeven aan het verder ontwikkelen van het benodigde instrumentarium om ook de gemeenteraad in stelling te brengen. Speerpunten daarbij zijn:

- Het vooraf positioneren van de raad van de gemeente bij de aansturing van het beleid en de financiën van de gemeenschappelijke regelingen;
- Een goede integratie van de begroting en jaarrekening van de gemeenschappelijke regelingen in de begroting, jaarrekening en het jaarverslag van de gemeente;
- Beheersing van de toename van de kosten die voortvloeien uit de delegatie van de gemeentelijke taken aan de gemeenschappelijke regelingen;
- Beheersing van de risico's van de gemeenschappelijke regelingen en integratie van de risico's in de

gemeentelijke risicoparagraaf, voor zover deze niet zelfstandig door de gemeenschappelijke regelingen worden gedragen.

Doel is de bestuurders (college en gemeenteraden) beter in stelling te brengen bij het krijgen en houden van grip op de verbonden partijen en de samenwerking ermee te verbeteren.

Een verder te ontwikkelen instrumentarium in dit kader is het vervroegen van de aanlevering van de algemene en financiële beleidskaders (AFBK) door de verbonden partij. In deze AFBK geeft de verbonden partij haar visie op de beleidskaders die de basis vormen voor de begroting. Volgens de regelgeving dient dit document samen met de begroting aan de gemeenten te worden aangeboden. Door het aanlevermoment te vervroegen, worden gemeenten eerder in de gelegenheid gesteld hierover een mening te geven. Hier kan de verbonden partij dan mogelijk rekening mee houden bij het opstellen van de begroting.

Landgraaf is adoptiegemeente van de gemeenschappelijke regelingen WSP en plaatsvervangend adoptiegemeente voor de gemeenschappelijke regelingen WOZL, Kredietbank en Rd4. Voor ISD BOL werkt Landgraaf beleidsmatig samen met de gemeente Brunssum.

Het zal duidelijk zijn dat intergemeentelijke samenwerking op het gebied van Verbonden Partijen een forse bijdrage kan leveren in het versterken van de positie van gemeenteraden. Ook de Rijksoverheid heeft dit onderkend en ziet het belang van meer grip op verbonden partijen.

Beleid

Het beleid ten aanzien van verbonden partijen is geborgd in de Nota Verbonden Partijen 2020. Doelstelling van dit beleid is dat het bestuur van de gemeente Landgraaf grip krijgt en houdt op alle aan haar bestuurlijk en/of financieel verbonden partijen. Dat start vanaf het moment dat tot toetreding wordt besloten. Van belang is dat het vastgestelde beleid daadwerkelijk wordt toegepast. Dit vergt een meer of mindere mate van sturing. Naarmate er minder maatregelen geëffectueerd zijn, zal de sturings- en beheersingsrelatie met die verbonden partij minder stevig zijn. Ook de feitelijke taak die de verbonden partij uit voert, het maatschappelijke belang van die taak, de hoogte van de gemeentelijke financiële bijdrage en de daaraan gelieerde financiële risico's zijn van invloed op de mate waarop grip noodzakelijk is. Vanuit het verleden was het instellen van verscherpt toezicht een van de instrumenten om grip te houden. In de praktijk bleek dit niet goed te werken, immers één enkele gemeente is niet in staat om een verbonden partij te “dwingen” iets te veranderen. Dat kan veel beter in gezamenlijkheid met alle of meerdere deelnemers in die verbonden partij. Daarom spreken we niet meer van verscherpt toezicht, maar wordt de oplossing gezocht in een nauwe samenwerking met de andere deelnemers. Hierbij is met name aandacht voor het gezamenlijk vroegtijdig onderkennen van en bijsturen ten aanzien van problemen.

Overzicht verbonden partijen

Op grond van het gewijzigde BBV zijn de verbonden partijen gesplitst in:

1. Gemeenschappelijke regelingen,
2. Stichtingen/Verenigingen (in deze categorie heeft Landgraaf geen verbonden partijen waarin sprake is van zeggenschap),
3. Vennootschappen/Professioneel gesubsidieerde instellingen.

Ad 1. Overzicht deelname in Gemeenschappelijke Regelingen

tabel x € 1.000

Nr.	Verbonden partij (gemeenschappelijke regeling)	Bijdrage exploitatie 2023	Programma
1	Anti Discriminatievoorziening - centrumgemeente Maastricht	€ 31	1
2	Bestuursovereenkomst Informele zorg - centrumgemeente Heerlen	€ 94	6
3	BsGW (Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen)	€ 281	0
	BsGW (Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen)	€ 401	7
4	Bureau VSV (leerplicht) - centrumgemeente Heerlen	€ 196	4
5	Centrumregeling regionale samenwerking opvang en beschermd wonen		
	Wmo 2015 - centrumgemeente Heerlen	€ 0	6
6	GGD Zuid Limburg (Veilig Thuis)	€ 409	6
	GGD Zuid Limburg (basispakket)	€ 559	7
	GGD Zuid Limburg (jeugdgezondheidszorg)	€ 1.160	7
7	Het Gegevenshuis	€ 252	0
8	Inkoop jeugdzorg regio Zuid Limburg	€ 7.052	6
9	ISD BOL (Intergemeenschappelijke Sociale Dienst Brunssum en Landgraaf)	€ 21.304	6
10	Kredietbank Limburg	€ 459	6
11	Omnibuzz	€ 1.318	6
12	Parkstad IT (PIT) - centrumgemeente Heerlen	€ 1.622	0
13	Regionale Uitvoeringsdienst Zuid Limburg (RUD)	€ 262	7
14	Reinigingsdiensten Rd4	€ 318	2
	Reinigingsdiensten Rd4	€ 3.492	7
15	Stadsregio Parkstad Limburg	€ 537	0
	Stadsregio Parkstad Limburg (regionale initiatieven)	€ 327	3
16	Veiligheidsregio Zuid Limburg	€ 2.405	1
17	Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid Limburg (WOZL)	€ 8.724	6
18	Werkgevers Service Punt (WSP)	€ 847	6
	Totaal	**€ 52.050**	

Ad 3.1 Overzicht deelname in vennootschappen

tabel x € 1.000

Nr.	Verbonden partij (vennootschap)	Bijdrage exploitatie 2023	Geraamd dividend	Programma
1	Bank Nederlandse Gemeenten NV	n.v.t.	€ 94	0
2	Bodemzorg Limburg BV	n.v.t.		7
3	Enexis Holding NV	n.v.t.	€ 305	0
4	IBA Parkstad BV	n.v.t.		8
5	Reinigingsdienst Rd4 NV	n.v.t.	€ 46	7
6	Special Purpose Vehicles, bestaande uit:			
	- CSV Amsterdam BV	n.v.t.		0
	- Publiek Belang Electiciteitsproductie BV	n.v.t.		0
7	Sportbedrijf Landgraaf BV	n.v.t.		5
8	Verkoop Vennootschap BV	n.v.t.		0
9	Vordering Enexis BV	n.v.t.		0
10	Waterleiding Maatschappij Limburg NV	n.v.t.		0
11	Woonwijzerwinkel BV	n.v.t.		7
	Totaal	**€ 0**	**€ 445**	

Ad 3.2 Overzicht deelname in Professioneel gesubsidieerde instellingen

tabel x €
1.000

Nr.	Verbonden partij (Professionele Gesubsidieerde Instelling)	Bijdrage exploitatie 2023	Programma
1	Stichting Dierenbescherming Limburg	€ 27	1
2	Stichting Slachtofferhulp Nederland, regio Zuid-Limburg	€ 15	1
3	Veiligheidshuis	€ 123	1
4	Stichting Movare (spraakonderwijs)	€ 63	4
5	Stichting Movare Kinderdagpaleis Eigenwijs/Humankind Kinderopvang (VVE)	€ 223	4
6	Stichting Kinderopvang Parkstad	€ 417	4
7	Stichting Bibliotheek Landgraaf-Onderbanken	€ 938	5
8	Stichting Muziekschool Kerkrade (SMK)	€ 380	5
9	Stichting Muziekschool Kerkrade (combinatiefunctionarissen)	€ 55	5
10	Stichting park Strijthagen	€ 44	5
11	Stichting park Ter Waerden (exploitatiebijdrage)	€ 77	5
12	Stichting park Ter Waerden (beheersvergoeding)	€ 6	5
13	Stichting The Movefactory	€ 280	5
14	Stichting Vrije Academie VAZOM	€ 76	5
15	Stichting Vrije Academie VAZOM (combinatiefunctionarissen)	€ 57	5
16	Gemeente Heerlen (Grenzeloos Actief)	€ 14	5
17	Stichting Bosbeheer Landgraaf	€ 21	5
18	JENS (inkoop ambulante jeugdzorg)	€ 8.537	6
19	Stichting Levantogroep meldpunt ZMP	€ 17	6
20	Stichting MEE Zuid-Limburg	€ 309	6
21	Calibris Advies (wijkleerbedrijf Landgraaf)	€ 34	6
22	Stichting The Movefactory	€ 22	6
23	Stichting Park Strijthagen (Eikske)	€ 34	6
24	Stichting Samen Delen Regio Parkstad/Stichting Voedselbank Limburg-Zuid/Jeugdfonds Sport Limburg/Jeugdfonds Cultuur Limburg/Stichting Leergeld Parkstad/Stichting Consuminderhuis Parkstad/Vincentiusvereniging Landgraaf	€ 291	6
31	Stichting CMWW Brunssum-Onderbanken (belbus)	€ 3	6
32	Stichting Welsun	€ 2.327	6
33	Stichting An d'r Put	€ 133	6
34	Stichting GIPS spelen en leren	€ 5	6
35	Stichting The Movefactory	€ 39	7
	Totaal	**€ 14.567**	

Detailinformatie per verbonden partij

Voor een actueel overzicht van het openbaar belang, de gemeentelijke visie op de verbonden partij, de actuele beleidsvoornemens omtrent de partij, de verwachte ontwikkelingen ten aanzien van het

gemeentelijke belang en de financiële positie verwijzen wij naar de bijlage “Toelichting op de verbonden partijen”.

2.2.5 Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen die de gemeente in eigendom heeft dienen we op een dusdanige wijze te beheren dat deze kapitaalgoederen hun functie op korte en lange termijn kunnen vervullen. Op korte termijn dient voldoende aandacht te zijn voor aspecten als veiligheid en risicoaansprakelijkheid, terwijl op langere termijn de duurzaamheid van het integraal onderhoud ertoe moet leider dat er geen sprake is van kapitaalvernietiging ten gevolge van achterstallig onderhoud.

We maken binnen deze kapitaalgoederen navolgend een onderverdeling in:
- Wegen
- Groen
- Riolering en waterhuishouding
- Elementenbeheer
- Reiniging
- Gebouwen

De omvang van de kapitaalgoederen wordt door onderstaande gegeven weergegeven:

Soort kapitaalgoed	Omschrijving	Hoeveelheid
Wegen	Asfaltverhardingen in m2	1.029.629
	Elementenverhardingen in m2	1.097.596
Groen	Aantal bomen (straat- parkbomen)	9.007
	Openbaar groen - beplanting in m2	1.968.208
	Openbaar groen - grazige vegetatie in m2	1.523.068
	Bos en natuurterreinen in ha.	48,24
Elementenbeheer	Aantal lichtmasten	8.859
	Aantal banken en zitgelegenheden	240
Riolering	Aantal kolken	10.389
	Aantal pompen en gemalen	22
	Vrijval riool in km	217
	Persleiding in km	4,2
Reiniging	Zie de gegevens bij wegen en groen	zie wegen en groen
Gebouwen	Aantal gebouwen	
	-onderwijs	12
	-buitensport	9
	-binnensport	3
	-sociaal maatschappelijk	12

Artikel 12 van het BBV schrijft voor dat van de kapitaalgoederen moet worden aangegeven:
- Beleidskader

- De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
- De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Soort kapitaalgoed	Beheerplan c.q. raadskader	Looptijd	Kwaliteits niveau	Financiële vertaling	Achterstallig onderhoud
Wegen	IBOR 2012 1)	2017	B en C	nvt	nvt
	Jaarlijkse integrale Inspectie		B en C	Deels 2)	Nee
Groen	Bomennota 2014	2024	Regulier	Ja	Nee
	Groenstructuurplan 2017	2047	B	Ja	Nee
	kwartaalmetingen		B	Ja	Nee
	Bosbeheervisie 2021	2030	Veilig en duurzaam	Deels	5)
Riolering	ISW 2017	2020 4)	Nvt	Ja	Nee
Elementen	Beleidsnota openbare	2020	C	Ja	Deels 6)
	verlichting 2016				
Reiniging	kwartaalmetingen		B	Ja	Nee
Gebouwen	DMOP's 2021	2026	Klasse 2-3 (goed tot redelijk)	Ja	Nee

1) De nota integraal beheer openbare ruimte uit 2012 geeft een kapstok waaraan de andere beheerplannen zijn opgehangen. Actualisering van deze nota is afhankelijk gesteld van de analyse van de huidige en toekomstige benodigde budgetten in relatie tot de afname van de WSW'ers die in Landgraaf een voorname rol spelen in het op peil houden van de beeldkwaliteit van de openbare ruimte.

2) Ten opzichte van het becijferde bedrag in de nota van 2017 is met ingang van 2020 een bedrag van € 300 duizend euro bezuinigd, de intentie is om met aanbestedingsvoordelen en slimmere combinaties van werkzaamheden (bv. combineren van werkzaamheden of wachten tot wegreconstructies aan de orde zijn) deze bezuiniging te effectueren zonder dat dit leidt tot achterstallig onderhoud

3) Na de bestuursopdracht groen hebben we voor de kwaliteit van het openbaar groen en de reiniging van de openbare ruimte elk kwartaal via een externe schouw laten onderzoeken welke kwaliteit de openbare ruimte heeft. Deze metingen hebben uitgewezen dat de kwaliteit verder achteruitgegaan is in de jaren. De oproep van de raad per motie ultimo 2022 hebben we vertaald naar het te hanteren kwaliteitsniveau B voor het hele areaal.

4) Actualisatie van het ISW is nog niet haalbaar gebleken en we trachten het ISW (plus kostendekkingsplan te actualiseren in de loop van 2022/2023 met financiële vertaling naar de tarieven voor het jaar 2024.

5) Uit de inventarisatie van de bossen blijkt dat deze klimaatbestendig gemaakt dienen te worden. De budgetten daarvoor zijn beschikbaar gesteld en metingen dienen uit te wijzen of daarmee het achterstallig onderhoud is weggewerkt.

6) Voor het vervangen van masten zijn minimale budgetten beschikbaar welke uitsluitend toereikend zijn om de masten die gevaar op dreigen te leveren te vervangen.

Onderhoud wegen

Jaarlijks vindt er een externe inspectie plaats naar de staat van onderhoud van de verhardingen (wegen, trottoirs, rijwielpaden, parkeerplaatsen) waarbij de CROW-systematiek wordt gehanteerd. Het vastgestelde niveau is voor de Ruggengraat en de Centra niveau B en voor de overige wegen en fietspaden niveau C. Daarnaast vindt er een jaarlijkse knelpuntenanalyse door de eigen dienst plaats. Op basis van de inspectiegegevens en de knelpuntenanalyse bepalen we het noodzakelijke onderhoud aan de verhardingen, rekening houdend met de beschikbare budgettaire ruimte en het vastgestelde kwaliteitsniveau. Dit gebeurt in nauw overleg met de andere vakdisciplines riolen, verkeersveiligheid e.d.

In haar brief van 24 maart 2015 inzake aandachtspunten begroting 2016 gaf de provincie aan dat het onderhoud wegen op de CROW norm C moeten worden uitgevoerd. Deze CROW norm betekent dat er geen sprake van achterstallig onderhoud mag zijn en dat onvoldoende onderhoud op termijn van 3-5 jaar moet worden weggewerkt. Ten einde op termijn aan die doelstelling te voldoen zijn in de begroting van 2016 en 2017 additionele incidentele middelen van € 1,175 miljoen middelen ter beschikking gesteld.
De inspectie die we in 2017 hebben laten uitvoeren, heeft laten zien dat met deze middelen het achterstallig onderhoud onvoldoende afneemt om aan de opgave die de provincie ons gesteld heeft te kunnen voldoen. De weginspectie heeft uitgewezen dat er volgens het gehanteerde model een extra structureel budget voor onderhoud wegen nodig is van ca.
€ 600 duizend om uiteindelijk de kosten en het budget in evenwicht met elkaar te brengen. We denken dat er nog een correctie door de markt op de “modelprijzen” zal blijken plus we hebben het oogmerk om nog meer dan voorheen effectiever reconstructies, verkeersveiligheidsprojecten en rioolprojecten af te stemmen met het onderhoud van de bovengrondse infrastructuur. Daarom is er vooralsnog voor de jaren 2019 en 2020 een verhoging van het budget van € 600 duizend doorgevoerd waarna vanaf 2021 structureel
€ 300 duizend aan extra budget ten opzicht van de uitgangssituatie 2018 is doorgevoerd. De evaluatie eind 2020 heeft opgeleverd dat er nog altijd sprake is van een afname van het achterstallig onderhoud. We zien hierbij overigens een afvlakking van deze afname. We blijven de onderhoudstoestand jaarlijks monitoren.

Om het wegenonderhoud structureel beheersbaar te houden zoeken wij overigens ook naar duurzame oplossingen, zoals het minder toepassen van asfalt in de woonwijken. Er wordt nu vaker gekozen om asfalt te vervangen door gebakken klinkers. Een rijbaan die bestaat uit gebakken klinkers behoeft slechts één keer in de 35 jaar te worden herstraat terwijl asfalt intensiever onderhoud nodig heeft. Naast het jaarlijks onderhoud door scheurvulling en reparatievakken zal eens in de 17,5 jaar de toplaag vervangen worden en om de 35 jaar de complete asfaltconstructie. De investering voor het toepassen van gebakken klinkers is ten opzichte van asfalt iets hoger, maar deze wordt terugverdiend door lagere onderhoudskosten en de restwaarde (opnieuw toepassen) van het bestratingsmateriaal. Nog een voordeel is dat reparatievakken vrijwel onzichtbaar hersteld kunnen worden.
Vanaf 2020 is er nog een andere wijziging in de begroting verwerkt. Het betreft de financiële verwerking van het vervangen van complete asfaltconstructies. Deze vervangingsinvesteringen zijn tot en met 2019 als onderdeel van het onderhoudsprogramma direct ten laste van de exploitatie gebracht in het kader van

onderhoud. Vanaf 2020 worden deze investeringen, die in omvang ca. 60% van het beschikbare totaalbudget voor onderhoud uitmaken, daadwerkelijk geïnvesteerd en afgeschreven. Er is hierdoor – zei het in afnemende mate – sprake van een ontlasting van de gemeentebegroting.
Met betrekking tot de recreatief-toeristische fietspaden in het buitengebied is vanaf de vorige begroting (2019) een extra structureel bedrag van € 65 duizend opgenomen. De eerste resultaten hiervan zijn in de loop van 2019 zichtbaar geworden en wij zullen met deze inhaalslag verder gaan.

In 2022 heeft uw raad eenmalig een extra budget beschikbaar gesteld ter compensatie van de explosief gestegen prijzen. De nu voorliggende jaarschijf 2023 is op prijspeil vóór de Oekraïne-crisis gebaseerd en zodra in 2023 meer zicht is op het uiteindelijk te verwachten blijvend effect op de prijzen, zal een voorstel aan uw raad worden gedaan om vanaf 2023 de budgetten structureel aan te passen aan dat hogere prijspeil. Hiertoe is in de begroting een stelpost opgenomen voor loon- en prijscompensatie die ter dekking kan worden aangewend.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten wegen, trottoirs en fietspaden	2.209	2.267	2.315	2.356

Onderhoud groen

Het Groenstructuurplan (2003) geeft een lange termijnvisie (30 jaar, met actualisatie om de 10 jaar) op de gewenste ontwikkeling van het openbaar groen in de openbare ruimte binnen de bebouwde kom en het buitengebied van Landgraaf. Op basis van het Groenstructuurplan is door de raad in 2012 het integraal beheerplan openbare ruimte 2012-2017 vastgesteld. In het daaraan gekoppelde uitvoeringsplan is dit vertaald in twee beeld(kwaliteit)bestekken: wegbermen- en groenonderhoud. In 2017 is het nieuwe Groenstructuurplan vastgesteld met een looptijd tot 2025.

In de begroting van 2019 zijn de areaaluitbreidingen als gevolg van de aanleg van de Buitenring Parkstad Limburg (groencompensatie) alsmede de areaaluitbreidingen als gevolg van het WOP NL verwerkt, waarmee het budgettair kader op orde zou moeten zijn. Er zijn twee ontwikkelingen die in samenhang met elkaar zorgen voor een verontrustend beeld over het groenonderhoud in relatie tot de budgettaire kaders, te weten de afname van de instroom van WSW'ers en de verboden op het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen. Dit leek ten tijde van de begroting 2020 tot een noodzakelijke verhoging van het budget van – op termijn – € 1 miljoen te leiden. Uit deze zorg is een bestuursopdracht gevloeid waarvan de resultaten inmiddels aan de raad zijn gepresenteerd. De uitkomsten van deze bestuursopdracht liet zien dat er een bedrag van € 78 duizend structureel extra benodigd is. Dit bedrag is met ingang van de begroting 2022 dan ook in de begrotingscijfers opgenomen. Na afronding van de bestuursopdracht hebben vervolgmetingen uitgewezen dat de kwaliteit toch sneller achteruitging dan werd verwacht. Tevens is het signaal dat uw raad ultimo 2022 heeft gegeven per motie dat de kwaliteit van het groenonderhoud onder de maat is, aanleiding geweest om nogmaals goed te onderzoeken welke budgetten naar de stand van 'vandaag' benodigd zijn. Willen we alles op kwaliteitsniveau B onderhouden dat is ca. 1 miljoen euro extra benodigd en wel in structurele zin. We stellen in deze begroting voor om € 450 duizend in structurele zin bij te ramen en voor 2023 aanvullend hierop een bedrag van € 500 duizend

incidenteel te begroten. In 2023 hebben we dan de beschikbare ruimte om te onderhouden op niveau B en hebben we gelijktijdig de tijd om eventuele ombuigingsvarianten te presenteren danwel bij de begroting 2024 de conclusie te moeten trekken dat er alsnog structureel budget bij moet om structureel aan de wens van de raad te kunnen voldoen. Mocht er in 2023 geen nieuwe structurele ruimte ter dekking zijn – dat is met alle ontwikkelingen nu volstrekt onzeker – dan zal bij voortzetting van het door de raad gewenste groenbeleid ander beleid versoberd dienen te worden. We hebben in de 1e helft van 2022 een intensieve Zero Based Budgetting operatie uitgevoerd. De mogelijkheden voor beleidsversobering zijn hierbij geïnventariseerd en vertaald in een rapport. Het vraagt echter ambtelijk interne capaciteit en tijd om dit rapport te vertalen naar concrete realistische ruimtecreaties binnen de context van het coalitieconvenant en de actualiteit. We gaan de uitkomsten van deze ZBB operatie gebruiken om in ieder geval in de begrotingscyclus 2024 alternatieven voor beleidsversobering – zogeheten ruimtecreaties – concreet voor te leggen aan de raad zodat we ook in staat zijn zonder nieuwe accres ruimte in de exploitatie het door de raad gewenste onderhoudsniveau financieel structureel af te dekken.

In de bossen heeft eind 2019 een inventarisatie plaatsgevonden. Deze inventarisatie laat zien dat we een inhaalslag moeten plegen om de bossen klimaatbestendig te maken en om aan de wettelijke verplichting te blijven voldoen (wet Natuurbescherming). Deze inhaalslag is inmiddels uitgevoerd in de winters van 2020-2021 en 2021-2022.
Na uitvoering van de werkzaamheden in de voorbij twee winters kunnen we de bossen vanaf 2023 weer beheren door uitvoering van regulier onderhoud.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten openbaar groen en groen in het buitengebied	2.335	1.849	1.880	1.919

Riolering en waterhuishouding

Het onderhoud aan riolering en hieraan gelieerde voorzieningen vindt plaats op basis van het Integraal Stedelijk Waterplan (ISW). Het ISW, dat een planperiode heeft van 4 jaar (2017 -2020, is in oktober 2016 door de raad vastgesteld. Het nieuwe ISW is breder van opzet en omvat ook de hemelwater- en grondwaterproblematiek. Dit brengt in de komende jaren veel extra infrastructurele investeringen met zich mee, waardoor ook het areaal aan voorzieningen stijgt. Die inspanning is noodzakelijk gelet op vigerende wettelijke bepalingen en de ambitie van de gemeente om wateroverlast te beperken en de waterhuishouding te verduurzamen. Hierdoor neemt logischerwijs ook het noodzakelijke onderhoud meerjarig toe. Op basis van het ISW wordt een forse inspanning geleverd ten aanzien van de kwaliteit van het rioolstelsel en hieraan gelieerde voorzieningen. In het kader van klimaatadaptatie zal er een afstroomgebiedenkaart vervaardigd worden waar per afstroomgebied de maatregelen voor de afvoer van hemelwater, zowel bovengronds als ondergronds, worden voorgeschreven.
Als basis voor de kostenberekening dient het aan het ISW gekoppelde Kostendekkingsplan (KDP). Voor deze begroting geldt dit KDP nog steeds als basis. Wij trachten de bijstelling van het KDP als uitvloeisel van de actualisatie van het ISW cq. Watertakenplan in de loop van 2022/2023 af te ronden. Voor deze begroting 2023 en de tariefsbepaling zijn we nog uitgegaan van het ISW 2017-2020.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten riolen en waterhuishouding	3.097	3.091	3.150	3.225

Onderhoud elementenbeheer

Onder de noemer “elementen” verstaan wij het gemeentelijke areaal aan inrichtingselementen in de openbare ruimte zoals lichtmasten, verkeersregelinstallaties, verkeersborden, paaltjes, zitbanken e.d. Onderhoud voor een aantal elementen, zoals VRI’s en openbare verlichting gebeurt op basis van onderhoudsprogramma’s.
In januari 2016 is de nieuwe beleidsnota openbare verlichting door de raad vastgesteld. Daarin zijn o.a. maatregelen en activiteiten opgenomen om noodzakelijke vervangingen van lichtmasten mogelijk te maken en versneld conventionele verlichting te vervangen door LED-verlichting. Hiervoor wordt een deel van de door de nieuwe, lagere, aanbesteding vrijgekomen middelen ingezet.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten elementen (openbare verlichting, vri’s en bankjes)	564	578	581	583

Reiniging

Reiniging

Alhoewel reiniging geen direct onderhoud aan kapitaalgoederen betreft, is dit onderhoud noodzakelijk voor een goed gebruik van de kapitaalgoederen en ter voorkoming van overlast De gemeentelijke kapitaalgoederen staan immers ten dienste van de burgers en moeten door hen dan ook normaal gebruikt kunnen worden.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten straatreiniging en onkruidbestrijding	423	452	467	475

Onderhoud gebouwen

In de jaren t/m 2016 is er voor de financiering van het onderhoud van gebouwen gewerkt met onderhoudsreserves. De reden hiervoor lag in de vroegere ombuigingen op het onderhoud waardoor er niet meer conform meerjarenonderhoudsplannen (MOP’s) kon worden gewerkt.
In haar brief van 24 maart 2015 inzake aandachtspunten begroting 2016 gaf de provincie m.b.t. het kwaliteitsniveau onderhoud kapitaalgoederen aan dat er sprake van is een ondergrens voor wat betreft het

vast te stellen onderhoudsniveau van kapitaalgoederen: het minimale niveau waarop nog geen kapitaalvernietiging plaatsvindt. Daarbij werd tevens aangegeven dat de lasten van groot onderhoud op twee manieren verwerkt kunnen worden in de begroting:

- de lasten worden in het jaar van uitvoering direct ten laste van de exploitatie gebracht;
- de lasten komen ten laste van een vooraf gevormde voorziening (artikel 44 lid 1c BBV) in het geval de lasten gelijkmatig verdeeld worden over verschillende begrotingsjaren.

In 2016 is de aanpassing van de systematiek uitgewerkt. Als basis voor het onderhoud zijn voor de accommodaties nieuwe MOP's opgesteld. Het kleine, jaarlijkse onderhoud uit de MOP's is opgenomen in de exploitatie en voor het groot onderhoud zijn per accommodatie voorzieningen gevormd. Het restant van de voor onderhoud beschikbare budgetten wordt jaarlijks gestort in de onderhoudsreserve om niet-voorziene, en dus niet in de MOP's opgenomen onderhoudskosten/calamiteiten, te kunnen opvangen.

In de programmabegroting 2018 is de financiële vertaling de eerste keer tot uitdrukking gekomen. In 2019 is deze lijn voortgezet we deze lijn door. Er is opnieuw tegen het licht gehouden welk deel van het onderhoud via de onderhoudsvoorziening dient te lopen en welk gedeelte van de onderhoudswerkzaamheden via de exploitatie moet worden afgewikkeld op basis van de regelgeving. De verdeling tussen het jaarlijks terugkerend onderhoud en de stortingen in de voorziening voor het onderhoud wijzigde in 2019 wezenlijk maar per saldo zijn de MOP's binnen het financieel kader vertaald. Daarbij dient aangetekend dat de geprognosticeerde stand van de voorzieningen voor de accommodaties afneemt. In 2020 heeft er een evaluatie plaatsgevonden van het accommodatiebeleid en heeft de raad de nota 'Evaluatie en vooruitblik accommodatiebeleid' vastgesteld.
In 2021 heeft uw raad ingestemd met de financiële consequenties van de DMOP's (duurzame meerjarenonderhoudsplannen) voor alles maatschappelijke accommodaties en deze zijn dan ook m.i.v. de vorige begroting 2022 vertaald.
De nu voorliggende jaarschijf 2023 is op prijspeil vóór de Oekraïne-crisis gebaseerd en zodra in 2023 meer zicht is op het uiteindelijk te verwachten blijvend effect op de prijzen, zal een voorstel aan uw raad worden gedaan om vanaf 2023 de budgetten structureel aan te passen aan dat hogere prijspeil. Hiertoe is in de begroting een stelpost opgenomen voor loon- en prijscompensatie die ter dekking kan worden aangewend.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Onderhoudslasten accommodaties (stortingen in DMOP's)	272	252	252	252

2.2.6 Grondbeleid

Beleidskader

Het gemeentelijke grondbeleid is vastgelegd in de in 2021 door de raad vastgestelde geactualiseerde Grondnota. Hierin presenteren en analyseren we de ontwikkelingen op het gebied van beleid, planontwikkeling en vermogenspositie in een samenhangend geheel. Wij focussen daarbij op de volgende ruimtelijke speerpunten:

- verbetering van de woon- en leefkwaliteit in de centra en de openbare ruimte,
- herstructurering van buurten en bedrijventerreinen, en
- (vrijetijd)economie en evenementen.

Grondbeleid is een belangrijk instrument om doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, economie, milieu en maatschappelijke versterking te realiseren.
De demografische ontwikkelingen en de gewenste versterking van de economische structuur voor de komende 30 jaar zijn daarbij leidend om de positie van de gemeente op de lange termijn te versterken. Het woningbouwprogramma maakt onderdeel uit van de regionale woonvisie Parkstad Limburg. Tevens zijn er binnen Parkstad afspraken gemaakt over de invulling van de herstructureringsopgave.

Een belangrijk instrument voor de uitvoering van het grondbeleid is de Grondexploitatiewet (GREX). Doelstelling van deze wet is een goede regeling voor kostenverhaal, binnenplanse verevening en locatie-eisen bij particuliere grondexploitaties. Belangrijk daarbij is dat het stelsel rechtszekerheid biedt en speculanten niet meer de kans geeft het kostenverhaal te ontwijken. De laatste jaren is een tendens zichtbaar dat de ontwikkelaars de risico's niet alleen willen dragen maar de gemeenten een aandeel nemen in de risico's. In de wet blijft vrijwillige samenwerking voorop staan, in welke vorm dan ook, omdat gebleken is dat gemeenten en particuliere eigenaren daar de voorkeur aan geven. Daarnaast zijn ook de Wet voorkeursrecht gemeenten en de Onteigeningswet instrumenten die wij wanneer nodig zullen inzetten.

Het besluit van de raad om de bestemmingsreserve gerealiseerde winsten grondexploitaties enkele jaren geleden op te heffen en het saldo toe te voegen aan de Algemene Reserve heeft gevolgen voor het gemeentelijke grondbeleid, aangezien er minder financiële ruimte is voor nieuw beleid. Het saldo van voor- en nadelen van verspreide percelen worden nu verrekend met de Algemene Reserve.

De gemeente zit midden in een proces van transformatie. Deze opgave vindt onder andere zijn weerslag in de door de raad vastgestelde Wijkontwikkelingsplannen, de nota's Samen Slim sleutelen aan de Stad en de versie 2.0, waarin met name aandacht is voor de wijkacupunctuur en de projecten voortkomende uit de Regiodeal. Het betreft dan met name inbreidingsplannen die sluiten met een exploitatietekort.
Op basis van de kenmerken van deze 'regiodeal-projecten' is het instrument van grondexploitatie het geëigende middel om deze projecten van de grond te krijgen. De ervaring leert dat de overheid de regierol op zich dient te nemen indien er sprake is van een verhoogd risicoprofiel. In financiële zin zijn de financiële middelen die we via het Rijk hebben ontvangen uit het Volkshuisvestingsfonds, additioneel op de middelen uit de Regiodeal van eminent belang om onze opgaven ten uitvoer te brengen. Uiteraard is gemeentelijke cofinanciering noodzakelijk en zijn de middelen die we in deze begroting voor transformatie vragen (investeringen transformatie en reserve transformatie) noodzakelijk om de rijksmiddelen ook daadwerkelijk te kunnen matchen met gemeentelijke cofinanciering.

In dit kader is het van belang dat de gemeente ook in de toekomst over toereikende financiële middelen beschikt voor deze opgave.

Verwerving en beheer

De gemeente voert een strategisch aankoopbeleid met betrekking tot onroerende zaken. We kopen selectief aan, gericht op de realisering van ruimtelijke plannen zoals opgenomen in de wijkontwikkelingsplannen, de nota “Samen Slim sleutelen aan de Stad (2.0)”, alsmede projecten voortkomende uit de Regiodeal, Kwaliteit Limburgse Centra en het Volkshuisvestingsfonds.
Onderdeel van het aankoopbeleid is ook het op peil houden van de voorraad agrarische gronden. Bij gewenste ruimtelijke ontwikkelingen zijn agrariërs vaak alleen bereid om de door de gemeente benodigde gronden te verkopen indien zij hiervoor ruilgronden terugkrijgen. Een adequate voorraad agrarische grond is ook noodzakelijk wanneer bij ruimtelijke plannen (bijvoorbeeld aanleg infrastructurele voorzieningen) een natuurcompensatieplan dient te worden opgesteld en uitgevoerd.
In 2023 besteden wij ook verder aandacht aan strategische aankopen en aan het terugdringen van het onrechtmatig grondgebruik. Bij het terugdringen van het onrechtmatig grondgebruik wordt de oude situatie hersteld of, indien de situatie dit toelaat, worden de gronden verkocht of verhuurd. Daarnaast heeft de verkoop van openbaar groen onze aandacht.

Bij de controle van de jaarrekening 2018 werden we er door de accountant op gewezen dat er beter inzicht dient te komen in de omvang van onze eigendommen en de daaraan toe te rekenen waarde. We hebben deze grondadministratie op orde gebracht en de doorgevoerde aanpassingen in de werkwijze hebben geleid tot een structurele verbetering van het inzicht in onze voorraad en de corresponderende waarde. We zien geen aanleiding om de waarde van de gronden die voor strategische doeleinden zijn aangekocht voor Parkheide Zuid alsmede gronden gelegen aan de Moltweg, Kleikoeleweg en Grensstraat aan te passen. De strategische doelen zijn nog altijd valide.

Planontwikkeling

Bij ruimtelijke plannen maken wij een onderscheid tussen herstructureringslocaties en ontwikkelingslocaties. Doelstelling van herstructurering is het kwalitatief verbeteren van de woonomgeving, de woningvoorraad en de centrum- en welzijnsfuncties. Deze locaties worden vaak gekenmerkt door een versnippering van eigendomsposities, waardoor het voeren van een eigen grondexploitatie grote risico's met zich meebrengt. In voorkomende gevallen kiest de gemeente er zo veel mogelijk voor om met een ontwikkelende partij een exploitatieovereenkomst aan te gaan. Rendement en risico van de exploitatie dragen we zo beide over aan de exploitant waarbij de gemeente de kosten voor de te treffen voorzieningen van openbaar nut toch kan doorberekenen aan de exploitant. Om planvorming in deze tijd toch mogelijk te maken nemen we in voorkomende gevallen in herstructureringslocaties grondexploitaties ter hand.

Vanwege de krimpopgave en de gemaakte afspraken binnen de regionale woonvisie Parkstad Limburg zijn er nu geen (grote) ontwikkelingslocaties. Binnen een ontwikkelingslocatie heeft de gemeente veelal al een substantiële eigendomspositie of kan zij haar positie binnen deze locatie versterken door gronden aan te kopen. Het voeren van een grondexploitatie brengt dan minder risico’s met zich mee. In die gevallen kan de gemeente de grondexploitatie zelf ter hand nemen. Het ontwikkelrisico (afzet van de bouwrijp gemaakte kavels) blijft dan bij de gemeente evenals het becijferde rendement op de ontwikkeling. De

financiële vertaling van het risico (afzet en/of vertraging) wordt bij het opkomen ervan aan de Raad voorgelegd middels een bijgestelde exploitatieopzet.

Financieel kader

Met betrekking tot de prijsvorming bij aan- en verkopen gaan we uit van een marktconforme benadering, met dien verstande dat de aankopen plaatsvinden binnen de vigerende wettelijke kaders. Daarbij maken wij uiteraard gebruik van de geboden (wettelijke) instrumenten.

Bij de waardering van het gemeentelijke grondbezit maken wij onderscheid tussen grondexploitaties en de zogenaamde 'ijzeren voorraad' gronden.

- De grondexploitaties waarderen we volgens de historische verkrijgingsprijs waarop de bewerkingskosten en de opbrengst verkopen worden gesaldeerd. Voor toekomstige grondexploitaties is de verwachting dat deze verliesgevend zullen zijn gelet op de eerder geschetste opgave. Per project zullen we bezien of de middelen die beschikbaar zijn in het kader van de transformatie-opgave ingezet (kunnen) worden.
- De overige gronden, vnl. agrarische percelen (de 'ijzeren voorraad') worden eveneens gewaardeerd op de historische verkrijgingsprijs. Herwaardering is conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegestaan. De boekwaarde van de grond op de balans loopt in gevallen niet in de pas loopt met de economische waarde. Het verschil komt pas tot uiting bij verkoop waarbij de saldi worden verrekend met de Algemene Reserve.

In 2023 hebben wij nog één lopende grondexploitatie: Fresh Valley, fase 1. Deze grondexploitatie wordt gezamenlijk met LHB (Limburgse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen *) gevoerd. De feitelijke werkzaamheden (sanering, sloop, infrastructuur) m.b.t. de grondexploitatie zijn nagenoeg afgerond. Er dienen nog twee kavels verkocht te worden. Er heeft in 2020 een eerste verrekening van de opbrengsten met LHB plaatsgevonden. Een en ander conform grondexploitatie.
We verwachtten initieel dat de grondexploitatie een tekort zou opleveren van € 100 duizend. Hiervoor is in 2016 een voorziening gevormd ten laste van de reserve gerealiseerde winsten grondexploitaties. Op basis van de geactualiseerde prognoses ten aanzien van nog te besteden en nog te ontvangen bedragen is bij de jaarrekening 2017 de voorziening in zijn geheel vrij gevallen. Het mogelijke verlies op deze grondexploitatie is gecompenseerd door een bijdrage van € 100 duizend van Parkstad Limburg voor het verlengen van de Vogelzankweg, onderdeel van de exploitatie. Dit bedrag is gestort in de reserve gerealiseerde winsten grondexploitaties, een reserve welke inmiddels is opgeheven en waarvan het saldo van ruim 3 miljoen euro ten tijde van deze opheffing is gestort in de algemene reserve. Daarmee is de grondexploitatie feitelijk kostendekkend.

* Van oorsprong was LHB een onderdeel van LIOF/Provincie, maar is inmiddels opgegaan in de provincie.

2.2.7 Weerstandvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf beoordelen wij of de benodigde weerstandscapaciteit groot genoeg is om de mogelijke financiële gevolgen van de mogelijk op te komen risico's af te dekken. De wijze van berekenen en de onderliggende definities zijn vastgelegd in de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2021 die door de raad eind 2020 is vastgesteld.

Als eerste presenteren we de weerstandsbehoefte. Dit betreft de totaalsom van de restimpact van alle geïnventariseerde majeure financiële (ramings)risico's. Vervolgens presenteren we de weerstandscapaciteit. Die is gebaseerd op de geraamde meerjarige stand van de reserves en voorzieningen (zie bijlage 4) waarbij we wel uitgaan van de stand van 31 december van enig jaar. In de weerstandsratio vergelijken we de capaciteit met de behoefte en zetten dit af tegen de door de raad vastgestelde normering. Tenslotte nemen we in deze paragraaf de verplichte BBV financiële kengetallen op. Samen met het formele en structurele meerjarensaldo zoals gepresenteerd in hoofdstuk 1 en de hier gepresenteerde weerstandsratio gebruiken we deze informatie om aan het eind van deze paragraaf te komen tot een oordeel over onze financiële positie.

Weerstandsbehoefte

De weerstandsbehoefte is per programma geïnventariseerd en in de 4eW van ieder programma toegelicht. De financiële restimpact per risico stellen we vast door de maximale financiële impact van een risico te vermenigvuldigen met een kanspercentage (%). Dat is de kans dat het risico op komt en de kans dat het risico, als het op komt, ook maximaal op komt. We hanteren hierbij de volgende vaste normering:

Kans-inschatting	*Percentage*
Zeer hoog	100%
Hoog	75%
Gemiddeld	50%
Laag	25%
Zeer laag	10%

Max impact * Kans% = Financieel rest-impact

Het inschatten van de maximale impact & kans per risico is geen exacte wetenschap. Daarom geven we in de toelichting van de 4eW per programma een onderbouwing over de inschatting en aannames die zijn gedaan om te komen tot de bepaling van de maximale financiële impact en de kansinschatting (zeer) hoog, midden of (zeer) laag. Door periodiek telkens op dezelfde systematische wijze de risico's en de restimpact te inventariseren trachten we de inventarisatie van de weerstandsbehoefte zoveel als mogelijk te objectiveren.

We passen de 80/20 regel toe bij het inventariseren van de ramingsrisico's. Dat betekent dat we ervan uit gaan dat de door ons geïnventariseerde risico's slechts 20% van het totaal vormen maar wel zorgen voor 80% van de financiële rest-impact. Dat betekent tevens dat de niet in de 4eW benoemde ramingsrisico's - in omvang 80% van de risico's - slechts 20% financiële restimpact hebben. Door te focussen op de 20% majeure ramings-risico's leggen we de aandacht neer waar die moet liggen. We houden er dus rekening mee dat we i.h.k.v. de berekening van de weerstandsbehoefte 20% van de restimpact niet hebben vastgesteld en tellen die 20% dus op bij de geïnventariseerde financiële restimpact. Samen vormt dit het zogeheten totaal van de benodigde weerstandsbehoefte.

(x € 1000)

Nr	Programma	Weerstandsbehoefte			
		2023	2024	2025	2026
0	Bestuur	9.250	7.382	7.505	7.937
1	Veiligheid				
2	Verkeer, vervoer en waterstaat				
3	Economie				
4	Onderwijs				330
5	Sport, cultuur en recreatie				
6	Sociaal domein	1.469	2.635	2.571	2.169
7	Volksgezondheid en milieu	130	130	130	130
8	Volkshuisvesting , ruimtelijke ordening VHROSV	pm	pm	pm	pm
	Totaal weerstandsbehoefte programma's	10.849	10.147	10.206	10.566
	Opzetpercentage 20%	2.170	2.029	2.041	2.113
	Totaal weerstandsbehoefte	**13.019**	**12.176**	**12.247**	**12.679**

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit, ook wel genoemd het weerstandsvermogen indien dit zich beperkt tot vermogenscomponenten, betreft de omvang van de financieel beschikbare middelen op 31 dec van het jaar die we in kunnen zetten om de financiële gevolgen van de daadwerkelijk opkomende risico's in enig jaar op te kunnen vangen zonder dat dit per direct gevolgen heeft op het vastgestelde beleid. De vermogenscomponenten die we meenemen in de berekening van de weerstandscapaciteit beperken we tot:

- De algemene reserve
- De bestemmingsreserves
- De egalisatiereserves

Stille reserves (*) , onderhoudsreserves en afschrijvingsreserves nemen we dus niet mee omdat die of niet altijd op korte termijn effectief vrij te maken zijn (stille reserves), beklemd zijn ter dekking van de afschrijvingslasten van een investering (afschrijvingsreserves) of omdat deze op termijn opgeheven zullen worden (onderhoudsreserves).

(x € 1000)

Omschrijving reserve per 31/12	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve	9.574	13.006	17.068	23.216	30.763	30.534
Egalisatiereserve	3.856	6.957	3.353	3.193	4.021	3.253
Overige bestemmingsreserves	11.892	9.808	9.633	9.633	9.757	9.878
Totaal reserves	**25.322**	**29.771**	**30.054**	**36.042**	**44.541**	**43.665**

Uit bovenstaande tabel is te concluderen dat onze weerstandscapaciteit op basis van de nu voorliggende ramingen van de reservepositie ruim aan de maat is. Dat is een direct gevolg van de grote individuele plussaldi 2023-2025 die het gevolg zijn van de groei van het accres die echter in 2026 afvlakt.

(*) In de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2014 staat dat we de stille reserves wel mogen meenemen maar we doen dit al enkele jaren niet meer vanwege de niet realiseerbaarheid van de vrijval van die stille reserves op de termijn waarop die ruimte nodig is i.h.k.v. risicoafdekking.

Weerstandsratio

De indicator aan de hand waarvan we kunnen beoordelen of we in staat zijn risico's financieel op te vangen betreft de weerstandsratio. Die ratio is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit (teller) en de weerstandsbehoefte (noemer).

$$\text{RATIO} = \frac{\text{weerstandscapaciteit}}{\text{weerstandsbehoefte}}$$

Als weerstandsratio's hanteren we een kleine (r) en een grote ratio (R) waarbij in de kleine ratio alleen de algemene reserve (teller) wordt afgezet tegen de weerstandsbehoefte (noemer). In de grote ratio nemen we ook de bestemmingsreserves en de egalisatiereserves mee in de vaststelling van de omvang van de weerstandscapaciteit. In de praktijk van de toepassing sturen we vooral op de kleine ratio waarbij we de weerstandsbehoefte afzetten tegen alleen de algemene reserve. Dat is tenslotte de enige reserve zonder bestemming anders dan afdekking van risico's.

(x € 1000)

Weerstandsratio per 31/12	2023	2024	2025	2026
Weerstandscapaciteit klein	17.068	23.216	30.763	30.534
Weerstandscapaciteit groot	30.054	36.042	44.541	43.665
Weerstandsbehoefte	13.019	12.176	12.247	12.679
Kleine ratio r	1,3	1,9	2,5	2,4
Grote ratio R	2,3	3,0	3,6	3,4

In bovenstaande berekening van de ratio die is uitgevoerd cf. de beleidsnota weerstandsvermogen en risicomanagement 2021 is géén rekening gehouden met incidentele voor of nadelen die nu nog niet zeker zijn. Zoals het daadwerkelijk opkomen van risico's in enige jaar. In de kadernota hebben we dat inzicht op basis van de toen nog concept ramingen en alleen v.w.b. het nadeel van het opkomen van risico's wel eenmalig gegeven.

Verplichte BBV Kengetallen

De set van financiële kengetallen is vastgelegd in een daartoe strekkende ministeriële regeling. Deze ratio's zijn in onderstaande tabel weergegeven. De provincie deelt de kengetallen in drie categorieën in, maar geeft hier geen kwalificatie aan, omdat de normering een eigen gemeentelijke keuze is. Wel kan over het algemeen worden gesteld, dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Netto schuldquote: De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast t.o.v. de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Hierbij wordt verschil gemaakt tussen de schuldquote in – en exclusief doorgeleende gelden (verstrekte leningen). Onze schuldquote stijgt verdergaand maar is wel nog steeds aan de maat (cat A). Dit is een direct gevolg van het meer moeten aantrekken van leningen o.a. t.b.v. de financiering van de investeringen en de duurzaamheidsleningen.

Solvabiliteitsratio: Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onze solvabiliteitsratio blijft dalen maar bevindt zich nog steeds in de categorie B. Deze dalende trend kunnen we ombuigen door zodra mogelijk de stortingen in de algemene reserve weer op te hogen.

Grondexploitatie: Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten. De boekwaarde van de grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Structurele exploitatieruimte: Hiermee wordt aangegeven hoe groot de structurele exploitatieruimte is door de totale baten te vergelijken met de structurele baten en lasten. Op grond van artikel 19 van het BBV wordt een overzicht van incidentele baten en lasten per programma gevraagd. Deze specificatie is

opgenomen in hoofdstuk 3.3.2. Dit saldo afgezet tegen de totale baten geeft het gevraagde percentage.

Belastingcapaciteit: Dit kengetal geeft een grove indicatie in welke mate de gemeente de gemeentelijke belastingopbrengsten kan verhogen om financiële tegenvallers op te vangen c.q. ruimte te creëren voor nieuw beleid. De indicatieve ruimte die de gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt berekend door de gemiddelde woonlaten van een gezin met een eigen huis in Landgraaf af te zetten tegen de gemiddelde woonlasten van een gezin in Nederland.

Kengetal	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Categorische indeling provincie		
							Cat.A	*Cat.B*	*Cat.C*
Netto schuldquote	28,85%	49,97%	54,93 %	53,58 %	76,52 %	79,79%	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	20,92%	39,63%	44,67 %	44,37 %	68,10 %	71,71%	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	40,55%	33,42%	31,49 %	33,40 %	30,55 %	29,99%	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	2,92%	3,02%	2,95%	2,84%	2,79%	2,91%	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	3,68%	-1,07%	1,34%	4,56%	5,15%	-0,47%	begr.pos.	begr.neutr.	begr. neg.
Belastingcapaciteit	107,60%	109,11%	99,97 %	99,97 %	99,97 %	99,97%	<95%	95-105%	>105%

Geprognosticeerde balans

De wijziging van de hiervoor genoemde ministeriële regeling heeft ook betrekking op het opnemen van de geprognosticeerde begin- en eindbalans in de begroting en meerjarenraming, welke eveneens in de paragraaf moet worden opgenomen. Gelet op de sterke relatie van dit onderdeel met de paragraaf Financiering, in het bijzonder het EMU-saldo, hebben wij de berekening en specificatie van de geprognosticeerde begin- en eindbalans opgenomen in de paragraaf financiering. Kortheidshalve verwijzen wij naar deze paragraaf. De berekeningen van de meerjarige financiële kengetallen zijn, voor zover van toepassing, ook gebaseerd op deze meerjarige geprognosticeerde balans, zoals weergegeven in de paragraaf financiering.

Analyse financiële situatie

Op basis van de weerstandsratio en het structureel exploitatiesaldo is de financiële positie van de gemeente Landgraaf ten opzichte van de begroting 2022 verbeterd en als solide te typeren. De weerstandscapaciteit (omvang algemene reserve) is aanzienlijk gestegen vergeleken met de begroting

2022 en neemt in meerjarenperspectief fors toe. De weerstandsbehoefte (inschatting van de risico's) is aanzienlijk gestegen ten opzichte van de begroting 2022 en blijft meerjarig nagenoeg gelijk. De weerstandsratio is m.i.v. 2025 zelfs boven de signaleringsnorm.

In tegenstelling tot de begroting 2022 is in de eerste 3 jaarschijven (2023-2025) van de begroting 2023 wel sprake van structureel begrotingsevenwicht, waarbij voor de jaren 2024 en 2025 de structurele baten ruim hoger zijn dan de structurele lasten. Dit laatste uitgaande van de geldende afspraak dat de algemene uitkering beschouwd mag worden als structurele baat ook indien de omvang van deze uitkering in het laatste jaar opvallend lager is.

Voor de meerjarenschijf 2026 is geen sprake van structureel evenwicht. Echter als wij nu al rekening zouden houden met de financiële effecten van de september circulaire 2022 dan is ook voor de meerjarenschijf 2026 sprake van structureel begrotingsevenwicht. Het relatief kleine tekort van € 0,7 mln. slaat om in een ruim overschot (structurele baten > structurele lasten).

Uit de kengetallen die direct of indirect een relatie hebben met onze vermogens- en schuldpositie valt te concluderen dat onze schuldpositie weliswaar nog steeds valt binnen de Categorie A maar wel langzaam minder sterk wordt. Dit is mede het gevolg van het aantrekken van een omvangrijke geldlening voor de nieuwbouw van het Eijkhagencollege.

2.2.8 Omgevingswet

Implementatie Omgevingswet

De Omgevingswet wordt gezien als de grootste wetgevingsoperatie sinds de invoering van de Grondwet in 1848. In Landgraaf liggen we goed op schema als het gaat om de voorbereidingen die verband houden met de minimale invoeringsvereisten van de Omgevingswet. Naar verwachting voldoen we op het moment van invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2023 aan de minimale eisen om te kunnen werken met de Omgevingswet; echter de implementatie van de Omgevingswet is daarmee nog niet afgerond. De implementatie van de Omgevingswet is een langjarige operatie die enerzijds bestaat uit organisatorische aspecten en anderzijds uit (juridisch) inhoudelijke aspecten. Er zijn en worden stevige stappen gezet om de belangrijkste zaken op organisatorisch en kennisgebied te regelen, opdat na de invoering binnen onze organisatie gewerkt kan worden met de Omgevingswet. Na de invoering gaan implementatie en uitvoering van de Omgevingswet hand in hand. De belangrijkste minimale eisen om te kunnen werken met de Omgevingswet (na de invoering) concentreren zich in hoofdlijnen rondom het Vergunningen- en het Toezicht- en Handhavingsproces (VTH-proces) en de daarmee samenhangende digitale veranderingen.

Na de invoering van de Omgevingswet krijgen we vanuit wettelijk oogpunt te maken met nieuwe wettelijke kerninstrumenten (prioriteiten) zoals het opstellen van een omgevingsvisie (opvolger structuurvisie), omgevingsprogramma's, het omgevingsplan (opvolger van o.a. bestemmingsplannen) en de doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Vaak is gesuggereerd dat de Omgevingswet zorgt voor minder regels en meer gestroomlijnde vergunningsprocedures. Op de lange termijn is dat een mogelijkheid (geen zekerheid), maar zo lang de gemeente geen omgevingsvisie, omgevingsprogramma's en omgevingsplan heeft, is dat allerminst het geval. Ook de doorontwikkeling van het DSO en andere (gemeentelijke) digitale Omgevingswet-applicaties gaan nog veel vergen van de gemeentelijke organisatie.

Gemeenten hebben (op basis van de Ow) ongeveer 8 jaar de tijd (en de plicht) om nieuwe (beleidsmatige) Omgevingswet-kerninstrumenten op te stellen zoals de omgevingsvisie , omgevingsprogramma's en het omgevingsplan. Deze nieuwe Omgevingswet-kerninstrumenten wijken af van de huidige (beleidsmatige) instrumenten zoals de structuurvisie en het bestemmingsplan onder de huidige Wet Ruimtelijke Ordening. Dit heeft alles te maken met de veel bredere reikwijdte van de Ow, de decentralisatie van (rijks)regelgeving en de mogelijkheid en noodzaak van lokaal maatwerk.

Structuurvisie versus omgevingsvisie

De omgevingsvisie wordt het belangrijkste gemeentelijke instrument om keuzes vast te leggen over de fysieke leefomgeving. Een omgevingsvisie is breder dan een structuurvisie. Deze gaat niet alleen over ruimtelijke ordening, maar over de hele fysieke leefomgeving: bouwwerken, infrastructuur, water, bodem, lucht, landschap, natuur, cultuur en erfgoed. Ook sociaal-maatschappelijk actuele thema's zoals duurzaamheid, gezondheid, veiligheid en klimaat zullen in de visie worden betrokken. Nieuw en onderscheidend in vergelijking met het huidige wettelijke takenpakket (op basis van huidige Wro-wetgeving) is dat er verbindingen moeten worden gelegd tussen fysieke en sociaal-maatschappelijke vraagstukken en dat er na een belangenafweging integrale keuzes moeten worden gemaakt.

Kortom: de omgevingsvisie is veel breder en meer integraal dan de huidige structuurvisie. Bovendien gaat het niet om het vastleggen van een eindbeeld, maar om het faciliteren van een ontwikkelingsrichting en om daarvoor de basis te leggen en mogelijkheden te creëren. De gemeenteraad stuurt met de omgevingsvisie op de lange termijn. Het gaat om de ontwikkeling, inrichting, het behoud en verbetering van de leefomgeving (in brede zin: zowel fysiek als vanuit sociaal-maatschappelijk opgaven bezien). De Omgevingswet geeft gemeenten daarbij meer afwegingsruimte voor lokaal maatwerk. Per (deel)gebied wordt bepaald wat de kwaliteit is, welke kwaliteit gewenst is en wat daarvoor moet gebeuren. De omgevingsvisie behoort tot de belangrijkste strategische documenten van een gemeente.
Wat ook verandert, is het proces van totstandkoming. Participatie is niet beperkt tot het indienen van een zienswijze. Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties moeten vanaf het begin worden betrokken. Het gaat dus om een intensief maatschappelijk proces. Onderscheidend en vernieuwend wat participatie betreft in vergelijking met de huidige wettelijke systematiek (Wro), is dat er nu een duidelijke wettelijke plicht geldt met betrekking tot de rol van participatie. De verantwoordelijkheden (taakverzwaring) op dit gebied nemen zowel vanuit de gemeentelijke kant als vanuit de kant van de burger/ondernemer toe. In 2023 wordt gestart met de totstandkoming van de gemeentelijke omgevingsvisie. Vaststelling van de omgevingsvisie vindt naar verwachting eind 2024/begin 2025 plaats.

Bestemmingsplan versus Omgevingsplan

Het bestemmingsplan zorgde voor een goede ruimtelijke ordening met redelijk gestandaardiseerde regels per bestemming en aanduidingen. Het omgevingsplan (juridische rechtsopvolger van het bestemmingsplan na invoering van de Ow) zorgt voor een evenwichtige toedeling van functies in het kader van de fysieke leefomgeving. Dat betekent ook dat veel andere, bijv. door het Rijk gedecentraliseerde regels en regels uit gemeentelijke verordeningen, straks een plek krijgen in het omgevingsplan. Een andere belangrijke verandering is dat er minder regels op het gebied van milieu op Rijksniveau gesteld worden, waardoor we dit in het omgevingsplan moeten regelen. Ook hier zien we dus een veel breder bereik en de noodzaak om te zorgen voor lokaal maatwerk waarbij gebruik kan/moet worden gemaakt van de extra regelruimte die de gemeente krijgt. Het wordt daarbij de uitdaging om enerzijds te komen tot voldoende regels om een goed woon- en leefklimaat te borgen en er anderzijds voor te zorgen dat de regeldruk beperkt blijft. Het proces om tot een goed omgevingsplan te komen, wordt om die reden wel veel intensiever en leidt de komende jaren dus tot extra inzet. Ook hier geldt weer dat inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties van het begin af aan intensief worden betrokken bij het participatieproces. Een omgevingsvisie is een strategisch instrument, terwijl het omgevingsplan een tactisch instrument is ter concretisering van het beleid.

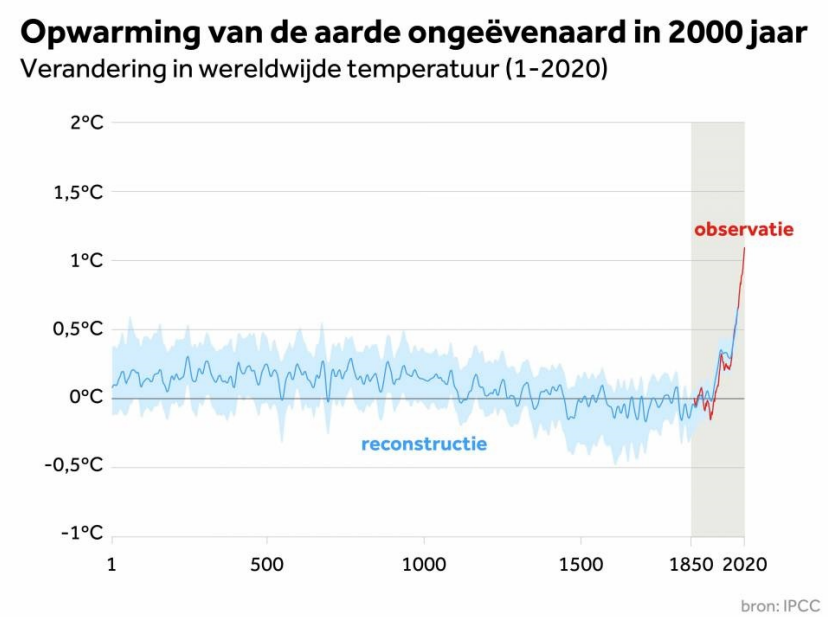
2.2.9 Duurzaamheid

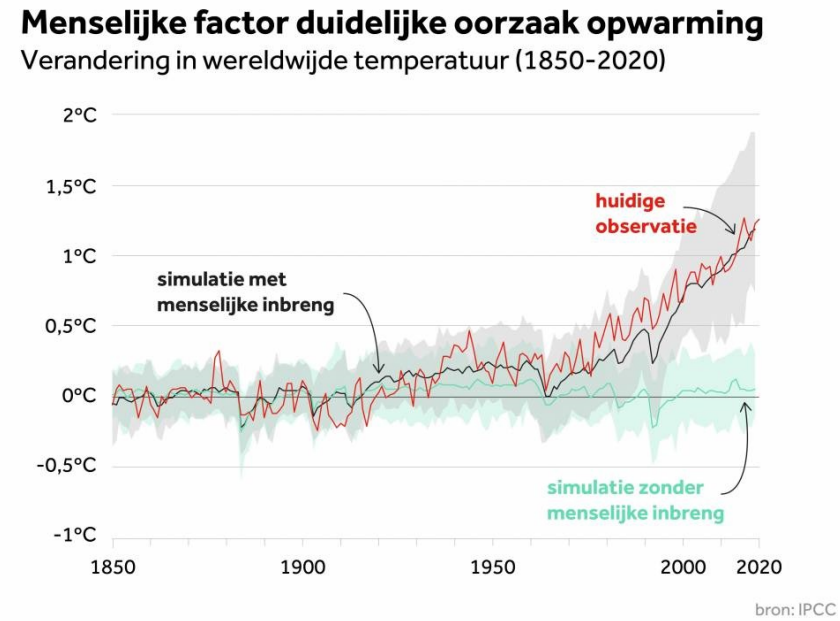
Klimaatverandering

Het klimaat is altijd in beweging. Natuurlijke en menselijke invloeden zorgen voor verandering. Zo is de gemiddelde temperatuur van de aarde in de afgelopen 130 jaar met 1 graad gestegen. In Nederland met zelfs 1,7 graden. Ook is de zeespiegel in die tijd met 20 centimeter gestegen. Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu. Sinds de industriële revolutie is de invloed van de mens op het klimaat snel groter geworden. Dit komt vooral door de uitstoot van broeikasgassen als CO2 en methaan. Broeikasgassen zorgen ervoor dat warmte wordt vastgehouden en daardoor stijgt de temperatuur op aarde. Zonder broeikasgassen zou de aarde ijskoud zijn, maar met te veel broeikasgassen wordt het juist te heet. De toename van CO2 komt vooral door de verbranding van aardolie, aardgas en steenkool. De toename van methaan komt door landbouw. Door de opwarming van de aarde begint het groei- en bloeiseizoen al vroeger. Leefgebieden van dieren en planten veranderen, bijvoorbeeld door hogere temperaturen. Daardoor sterven steeds meer dieren en plantensoorten uit of vertrekken zij uit hun leefgebied. Ook kan hun leefgebied door klimaatverandering juist groter worden. We krijgen vaker last van extreem weer. Er komen meer stortregens, zwaardere stormen of juist lange drogere en hete perioden. Het veranderende klimaat kan nadelig zijn voor onze gezondheid. Denk aan luchtwegproblemen door luchtvervuiling, of meer allergieën. Door veranderingen in temperatuur, vochtigheid en neerslag kunnen infectieziekten meer ruimte krijgen.

Omdat een veranderend klimaat grote gevolgen heeft, is het van belang dat we ons bij het maken van beleid baseren op actuele wetenschappelijke inzichten. Het IPCC is een organisatie van de Verenigde Naties om de risico's van klimaatverandering te evalueren. Het Intergouvernementele Panel voor Klimaatverandering bestaat uit 195 lidstaten. Het rapporteert eens in de 6 à 8 jaar over de stand van het klimaat. De wetenschappers van het panel hebben 14.000 internationale klimaatonderzoeken bekeken. Die zijn beoordeeld en geanalyseerd om tot een totaalbeeld te komen over hoe het er nu voor staat met het klimaatsysteem over de hele wereld. Hieronder staan een aantal
conclusies.

- De klimaatverandering is ongekend groot, groter dan in de duizenden jaren hiervoor.
- Het is overduidelijk dat het klimaat is opgewarmd door de mens. Dat heeft in de hele wereld nu al grote veranderingen veroorzaakt in de atmosfeer, in de oceanen, het gebied rond de noordpool en natuurgebieden.

- Het is duidelijker geworden dat klimaatverandering leidt tot meer extreem weer. Verdere opwarming leidt tot nog grotere veranderingen in het klimaat. De gevolgen zullen bij 2 graden groter zijn dan bij 1,5 graad en nog groter en uitgebreider als het nog meer opwarmt.
- De temperatuur blijft tot ongeveer 2050 stijgen. Deze eeuw stijgt de temperatuur meer dan 1,5 tot 2 graden, tenzij de uitstoot van broeikasgassen heel sterk beperkt wordt.
- Als we de klimaatverandering willen beperken, is het op z'n minst nodig om netto nul CO2 uit te stoten.

De conclusies uit het rapport zijn verontrustend. Klimaatverandering heeft inmiddels wereldwijd geleid tot wijdverbreide en deels onomkeerbare gevolgen voor mens en natuur, met name door vaker optredende

extreme weersomstandigheden. Het vormt een bedreiging voor het menselijk welzijn en de gezondheid van de planeet en de meest kwetsbare mensen en ecosystemen worden daarbij onevenredig getroffen. Miljoenen mensen zijn door weerextremen blootgesteld aan acute voedselonzekerheid en afnemende waterveiligheid, terwijl ook kwetsbare ecosystemen reeds blijvende schade ondervinden. De risico's en kwetsbaarheden bij verder stijgende temperaturen worden nu door IPCC hoger ingeschat dan in het vorige rapport uit 2014. Meer dan 3 miljard mensen bevinden zich in gebieden die als bijzonder kwetsbaar worden beschouwd bij verdere klimaatverandering. Met name bij meer dan 1,5 graden opwarming nemen de mogelijkheden voor effectieve aanpassing en klimaatbestendige, duurzame ontwikkeling snel af.

Het klimaatakkoord van Parijs 2015

In december 2015 werd in Parijs een wereldwijd klimaatakkoord gesloten. Het wordt gezien als het meest baanbrekende akkoord op klimaatgebied. Het Doel van het akkoord is om de klimaatopwarming te beperken tot 1,5 à 2 graden Celsius. Om dit doel te bereiken moeten landen meer ambitie tonen en dienen ze onmiddellijk in actie te komen om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graden, zoals dat is afgesproken in het klimaatakkoord van Parijs. De uitstoot van CO2 was tussen 2010 en 2019 groter dan in eerdere decennia. Hoewel economische activiteiten gemiddeld minder energie kostten, zorgde de groei van industrie, transport, energieproductie, landbouw en de gebouwde omgeving er toch voor dat de uitstoot bleef stijgen. De uitstoot moet de komende jaren fors dalen en na enkele decennia nul zijn. Landen moeten daarom drastische maatregelen nemen en maatregelen versneld uitvoeren. Daarvoor zijn radicale veranderingen nodig.

Nederlandse klimaatwet

In de Klimaatwet is vastgelegd dat we in 2030 49% minder broeikasgassen moeten uitstoten en in 2050 95% minder ten opzichte van 1990. Dat is in de wet vastgelegd en ieder kabinet moet zich hier dus aan houden. In de Klimaatwet staat niet hoe we dat gaan doen. Die inhoudelijke maatregelen zijn in het Klimaatakkoord afgesproken met de maatschappelijke partijen die aan het overleg deelnamen.

Hoger doel in Klimaatwet

De regering wil in 2030 de uitstoot van broeikasgassen met 55 procent verminderen. Nu is dat 49 procent. Alle maatregelen leggen de lat hoger, op 60 procent reductie. Als er dan wat tegenzit, komt het doel van 55 procent niet in gevaar. De Klimaatwet wordt hierop aangepast. In 2050 moet de uitstoot tot nul zijn gereduceerd. Mogelijk komen er ook tussendoelen voor 2035 en 2040 in de wet te staan. De definitieve aangepaste klimaatwet wordt in het najaar van 2022 aan de tweede kamer verzonden en na parlementaire behandeling definitief vastgesteld.

Programma gemeente Landgraaf

Regionale Energie Strategie (RES)

Nederland werkt aan een energietransitie. In 2019 is door de regering het Klimaatakkoord gepresenteerd;

de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015). Hierin is vastgelegd dat in 2030 de CO^2-uitstoot met 49% verminderd moet zijn ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%. Deze forse nationale doelstelling kan alleen worden behaald als elke regio in Nederland daaraan bijdraagt. Dat vergt regionaal maatwerk en daarom is er een Regionale Energie Strategie (RES) ontwikkeld.

In de RES beschrijft elke regio welke energiedoelstellingen zij wil halen, op welke termijn en welke strategie zij hiervoor hanteert. Nederland is opgedeeld in 30 'energieregio's', Zuid-Limburg is er daar een van. Er is voor gekozen om in Zuid-Limburg in drie deelregio's te werken. De Stadsregio Parkstad is een van de drie deelregio's, die een deel-RES heeft gemaakt.

De RES 1.0 Zuid-Limburg is in juni 2021 door de gemeenteraad behandeld en vastgesteld. Met het vaststellen van de RES 1.0 Zuid-Limburg werd het fundament gelegd waarvan overheden, semioverheden, bedrijven, woningcorporaties, inwoners etc. in gezamenlijkheid tot concrete uitvoeringsmaatregelen komen om de energietransitie in Landgraaf en de regio in gang te zetten.

Om de in de RES 1.0 gestelde ambitie in de praktijk om te zetten in concrete maatregelen en prestaties, zal in de vervolgfase onder de ambtelijke regie van Parkstad Limburg worden overgegaan tot het uitwerken van een nieuw regionaal uitvoeringsprogramma PALET i.c. op het schaalniveau van Parkstad Limburg.

PALET (Parkstad Limburg Energiestrategie)

De samenwerkende gemeenten in Parkstad Limburg hebben in 2013 het initiatief genomen om de energietransitie in de regio aan te jagen en gestructureerd van de grond te krijgen. Als eerste belangrijke stap is een onderbouwde ambitie geformuleerd: in 2040 is Parkstad Limburg energieneutraal. Dat betekent dat de energie die wij zelf nodig hebben, in onze regio wordt opgewekt. Het kaderstellende beleid Parkstad Limburg Energietransitie (PALET) is in 2015 door acht gemeenteraden unaniem vastgesteld. Het jaar 2040 is dus onze stip op de horizon. Het doel is onze inwoners en bedrijven van schone, betrouwbare en duurzame energie te voorzien. 'Met PALET, Parkstad Limburg Energie Transitie, loopt de regio voorop. Niet slechts een gezamenlijke ambitie, maar heel concrete projecten. Uniek in Nederland!' (Marjan Minnesma directeur Stichting Urgenda).

Het traject van de RES heeft consequenties voor PALET. De RES-methodiek wijkt op een viertal belangrijke punten af van de aanpak in PALET.

1. Primair/Secundair energiegebruik.
In PALET is uitgegaan van het primaire energiegebruik (vanuit de bron), terwijl de RES uitgaat van secundair energiegebruik (uiteindelijk energiegebruik door afnemer). Om de samenhang met de RES te bewaren zullen wij in de toekomst dus ook in Parkstad uitgaan van het secundair energieverbruik.

2. Basisjaar gegevens.
In PALET is uitgegaan van basisjaar 2011, terwijl de RES 2017 als basisjaar hanteert. In de RES heeft er dus een actualisatie van PALET op deze fronten plaatsgevonden.

3. Reikwijdte van sectoren.
De RES is beperkt tot de Klimaattafels 'Elektriciteit' en 'Gebouwde omgeving'. De sectoren 'industrie', 'verkeer en vervoer' en 'landbouw en landgebruik' worden door de overige Klimaattafels opgepakt. In PALET wordt echter uitgegaan van een integrale aanpak, waarbij alle sectoren worden meegenomen. De opgave vanuit de RES betreft dan ook niet de gehele opgave die wij ons in PALET hebben gesteld. In het uitvoeringsprogramma voor Parkstad blijven wij uitgaan van een integrale aanpak voor alle sectoren.

4. Het uiteindelijke doel.
Tot slot geeft de RES-invulling aan de nationale doelstelling om met elkaar de CO2-uitstoot sterk te verminderen: in 2030 met 49% ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95.%. De ambitie van PALET is om in 2040 als regio energieneutraal te zijn. In aanloop naar het nieuw op te stellen Uitvoeringsprogramma zal PALET geëvalueerd worden, waarbij een aanvang wordt gemaakt met het zo veel mogelijk op elkaar afstemmen van de uitgangspunten en doelstellingen van de RES en PALET.

PALET zal "RES-proof" gemaakt moeten worden, vooral om goed en efficiënt aangehaakt te blijven binnen de RES Zuid-Limburg en het Klimaatakkoord. Dit om de kwaliteit, de dynamiek en de effectiviteit van de regionale samenwerking via de GR Parkstad Limburg op het gebied van energietransitie niet kwijt te raken. Alleen al de resultaten rondom de formulering van gemeenschappelijk regionaal beleid van PALET zoals het Zonnepanelenproject, de warmtetransitie en de WoonWijzerWinkel tonen die meerwaarde aan. Het binnen de RES te maken uitvoeringsprogramma voor Parkstad Limburg wordt PALET-RES 3.1. De monitoring volgt vanuit het Nationaal Programma RES.

Zoekgebieden grootschalig zon op land

De gemeente Landgraaf heeft de opgave om haar energieopwekking te verduurzamen. Onderdeel hiervan is de lokale grootschalige opwek van duurzame elektriciteit. In de RES Zuid-Limburg (RES ZL) is aangegeven hoeveel elektriciteit moet worden opgewekt voor 2030 en welke zoekgebieden er zijn. De raad heeft tijdens de behandeling van de RES ZL in juni 2021 besloten dat de op te wekken duurzame elektriciteit in Landgraaf, gemeentelijke bijdrage bod RES ZL, alleen via zonne-energie mag worden ingevuld. Op basis van een landschappelijke verdieping, samen met de gemeenteraad en burgers, moet verkend worden waar mogelijke ontwikkelingen binnen de zoekgebieden voor zonne-energie daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. Op basis daarvan kunnen zonneparken op land een goede plek in de gemeente krijgen. Grote zonne-energiesystemen kunnen zowel op land als op daken van industriepanden of carports/parkeerplaatsen worden gerealiseerd. Dat grote daken en het overkappen van grote parkeerplaatsen een goede optie zijn voor het plaatsen van zonnepanelen staat niet ter discussie. Echter het realiseren van zonnedaken blijkt in de praktijk niet altijd eenvoudig. Daarom wordt onderzocht welke knelpunten worden ervaren en welke mogelijkheden er zijn om de realisatie van zon op grote daken in Landgraaf te versnellen. Bij het opstellen van de versnellingsaanpak wordt aangesloten bij de landelijke ontwikkelingen, de NPRES (Nationaal Programma Regionale Energiestrategie), ervaringen uit de RES-regio's en gesprekken met ondernemers. In kader van dubbel ruimte gebruik wordt er gewerkt aan het realiseren van het project Zonnecarports Park Strijthagen. Er is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd en het project wordt nu verder uitgewerkt.

Transportschaarste op het elektrische net

TenneT heeft per 8 juni jl. transportschaarste afgekondigd voor teruglevering en afname van elektriciteit. Dit betekende dat in Limburg, zowel door TenneT als Enexis, geen offertes meer werden verstrekt voor aansluitingen of uitbreiding van aansluitingen met een omvang van meer dan 3 x 80 Ampère (grootverbruikaansluitingen). 9 september jl. heeft TenneT wereldkundig gemaakt dat op basis van congestieonderzoek de netbeheerders (tijdelijk) ruimte zien om aanvragen voor grootverbruikersaansluitingen te kunnen honoreren. Dit betekend dat naar alle waarschijnlijkheid vanaf december alle reeds gedane aanvragen voor aansluiting uit onze gemeente op basis van volgorde op de interesselijst door de netbeheerders in behandeling zullen worden genomen. Dit is goed nieuws. Wel blijft op dit moment onzeker of aanvragen voor teruglevering vanuit onze gemeente gehonoreerd kunnen worden.

Congestieonderzoek

Om de aanvragen die op de interesselijst staan zo snel mogelijk in behandeling te kunnen nemen is TenneT op 10 juni jl. met congestieonderzoek gestart. Hierbij is onderzocht of organisaties met een flexibel vermogen de belasting op het net kunnen verlagen. Dit betekent dat organisaties mogelijk een vergoeding kunnen krijgen om de elektriciteitsvraag of -opwek te verminderen op momenten dat TenneT hierom vraagt. Daarnaast is onderzocht of alle aangevraagde en gecontracteerde capaciteit daadwerkelijk wordt gebruikt, zodat er niet onnodige claims op het elektriciteitsnet worden gedaan. Hierdoor, alsook door het inleveren van offertes voor aansluitingen, is ruimte op het hoogspanningsnet gevonden. Als gevolg kunnen belanghebbenden, zoals bekend op de interesselijst, vooralsnog van een

grootverbruikaansluiting voor afname worden voorzien. Resultaten tonen helaas onvoldoende ruimte om alle aanvragen voor teruglevering in Branbant en Limburg te kunnen honoreren. Onduidelijk is hoe de gevonden ruimte voor teruglevering (960 van de benodigde 5000 megawatt) over beide provincies en initiatieven zal worden verdeeld. Per onderstation zou moeten worden bekeken welke ruimte beschikbaar is.
De uitkomsten van het congestieonderzoek bieden tijdelijk ruimte voor realisatie van grootverbruikersaansluitingen voor afname. Voor teruglevering is nog niet zeker welke aanvragen wel of niet gehonoreerd kunnen worden. De dreiging van congestie is echter nog lang niet voorbij. Een groeiende vraag naar elektriciteit door industriële elektrificatie, grootschalige batterijsystemen en de verduurzaming van mobiliteit en de gebouwde omgeving zullen een zware wissel op het net blijven trekken. Om congestieproblematiek het hoofd te bieden worden op dit moment de volgende stappen gezet:

Investering in het net

Om de capaciteit van het net in Brabant en Limburg uit te breiden zal TenneT tot 2030 ruim 2 miljard euro investeren. Enexis zal op eenzelfde termijn ongeveer 2.8 miljard euro in uitbreiding van het net investeren.

Het provinciale MIEK (Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat)

Het MIEK (Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat) Limburg is eind 2021 door de provincie in het leven geroepen om met diverse klimaattafels tot de benodigde afstemming en integratie van de energie-infrastructuur te komen. Gemeenten (vooralsnog via de RES-regio vertegenwoordigd) spelen hierin een belangrijke rol om tot een gedragen en toekomstbestendige oplossingen te komen. Het ontwikkelen van een prioriteringskader voor het net behoort tot een van de doelstellingen van het MIEK. Met het heersende ‘first come, first serve principe’ kan op dit moment geen voorrang worden verleend aan prioritaire maatschappelijke ontwikkelingen. Juist met beperkte capaciteit op het net bestaat de noodzaak om middels prioritering tot een zorgvuldige afweging te komen.

Taskforce onder leiding van Ben Voorhorst

De provincies Brabant en Limburg hebben het Rijk verzocht on langdurig in ons net te investeren. Om transportschaarste op de korte en lange termijn op te lossen heeft het Rijk dhr. Ben Voorhorst als coördinator aangesteld. Een groot deel van de opdracht omvat een strategische benadering van verzwaring van het net alsook een gerichte lobby voor aanpassing van de (nieuwe) Energiewet. Het “first come, first serve” principe zal, gelet op de heersende schaarste, vervangen moeten worden voor een afgewogen inhoudelijke prioritering.

Transitievisie warmte 2.0

Op regionale schaal wordt er gewerkt aan een nieuwe versie van de Transitievisie Warmte, de TVW 2.0. De gevolgen van de klimaatverandering worden steeds zichtbaarder. Het klimaat verandert o.a. door een te hoge uitstoot van CO^2 bij het gebruik van fossiele brandstoffen. Aardgas is een van die fossiele

brandstoffen. Daarom is afgesproken dat alle woningen en gebouwen in Nederland uiterlijk in 2050 aardgasvrij moeten zijn en zijn omgeschakeld naar een duurzame manier van verwarmen. Een grote overstap want tientallen jaren heeft onze aardgasvoorraad Nederland voorzien van een manier om onze huizen te verwarmen, om te douchen en te koken. De omschakeling naar duurzame manieren van verwarmen is ook een grote verbouwing, zowel in de openbare ruimte als voor alle huis- en vastgoedeigenaren. Het hoeft niet van de ene op de andere dag klaar te zijn. Het is een proces van jaren, waarbij we steeds weer leren van ervaringen en nieuwe kennis integreren in onze plannen. Alle gemeenten bekijken samen met deskundigen, energiebedrijven, woningcorporaties en natuurlijk met hun inwoners hoe dat het beste kan.

Ook in Landgraaf denken we na over duurzame alternatieven én een tijdspad voor het terugdringen van het gebruik van aardgas in onze gemeente. De Transitievisie Warmte 2.0 zal eind 2022 of begin 2023 ter vaststelling aan de gemeenteraad worden aangeboden. De visie zal eens per vijf jaar worden geactualiseerd. De Transitievisie warmte gaat inzicht geven in de huidige kennis over de beschikbare duurzame warmtebronnen van Landgraaf. De visie geeft ook aan in welk tempo we verwachten dat Landgraaf zich ontwikkelt naar aardgasvrij-voorbereid of aardgasvrij. Of er collectieve oplossingen worden verwacht voor een wijk, of dat aanpassingen in de woning vooral individueel en op natuurlijke momenten als verhuizen of een verbouwing worden verwacht. Door samen aan de slag te gaan kunnen we stappen maken, en blijven we leren van wat we onderweg tegen komen. De Transitievisie Warmte 2.0 wordt het startpunt voor het gesprek met bewoners, bedrijven en alle partijen die nodig zijn voor de overgang naar een aardgasvrije gemeente.

Duurzaam Energie- en Klimaatfonds

Sinds 2019 ondersteunt de gemeente Landgraaf zijn burgers, verenigingen en ondernemers bij de verduurzaming van hun woningen en gebouwen door het verstrekken van een lening voor duurzaamheidsmaatregelen. Hierdoor wordt het voor de burgers, verenigingen en ondernemers mogelijk het Energie-label van hun pand te verbeteren en kan er gewerkt worden aan klimaatadaptatie. In 2019 was afgesproken om € 400 duizend in te zetten voor leningen voor duurzaamheidsprojecten. Dit bedrag was begin 2021 volledig benut. In juni 2021 werd het fonds met € 600 duizend verruimd. Dit bedrag was begin 2022 volledig benut. Om die reden is het "Duurzaam Energie- en Klimaatfonds Landgraaf" in mei 2022 met € 2 mln verruimd.

Duurzame mobiliteit

De Bestuurscommissie Mobiliteit heeft in 2020 zowel de Visie op Mobiliteit Parkstad (oftewel het regionale Sustainable Urban Mobility Plan, SUMP) als de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg vastgesteld. De Visie op Mobiliteit van Parkstad is een doorvertaling van de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg en vormt de schakel met de lokale verkeersvisies.
In de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg is vastgesteld dat de gezamenlijke ambitie van gemeenten en provincie is om in samenhang te werken aan het verbeteren van de economische agglomeratiekracht van Zuid-Limburg, een inclusieve en gezonde samenleving en het stimuleren van slimme, veilige en schone

mobiliteit. De Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg bevat, vanuit een viertal ambities, 10 thema's met in totaal 34 deelopgaven voor de samenwerking.

In de Visie op Mobiliteit Parkstad hebben we ervoor gekozen om ons vanuit de 10 bovengenoemde thema's te concentreren op een vijftal focuspunten die op korte termijn de meeste impact hebben:
1. Zet in op fietsen
2. Verruim het aanbod van vervoersmiddelen -zeker als alternatief voor het OV
3. Zet in op elektrisch vervoer
4. Verbeter de leefbaarheid en creëer omgevingen die lopen en fietsen stimuleren
5. Bereikbaarheid en Verkeersveiligheid

Laadpalen
Naar schatting rijden erin 2030 zo'n 2 miljoen elektrische auto's in Nederland.
Deze ontwikkeling vraagt om een gelijktijdige ontwikkeling van de benodigde laadinfrastructuur. Gemeenten hebben hierin een belangrijke rol. Als onderdeel van het klimaatakkoord is de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) vastgesteld. Hierin is opgenomen dat de ontwikkeling van laadinfrastructuur geen belemmering mag vormen voor de groei van het aantal elektrische auto's. Gemeenten staan hiervoor aan de lat en dienen een plan van aanpak op te stellen en tweejaarlijks te monitoren. Daarbij is regionale en provinciale samenwerking het uitgangspunt.
Elektrisch rijden is een belangrijk onderdeel binnen de energietransitie. Elektrische auto's zijn niet alleen schoner en duurzamer, maar door slim laden is het ook mogelijk om (toekomstige) overbelasting van het elektriciteitsnetwerk te voorkomen.
Vanaf januari 2017 tot en met januari 2020 heeft Vattenfall door de provincie Brabant en Limburg laadpalen geplaatst, ook in Landgraaf, en na een nieuwe aanbesteding is Vattenfall in 2020 verdergegaan met het uitbreiden van de laadpunten voor elektrische auto's als er geen openbaar laadpunt in de buurt is.

Verduurzamen van dienstreizen

Medio december 2019 heeft de gemeente Landgraaf de eerste stappen gezet naar duurzame mobiliteit. In dit kader is er vanuit de afdeling ROG/gemeente Landgraaf met het Programmabureau Zuid-Limburg Bereikbaar een deelname verklaring overeengekomen om ons hierin te begeleiden en wel gedurende de periode december 2019 tot en met december 2022. Op basis van inventarisaties onder de werkgevers en de overkoepelende belangenorganisaties zet het nieuwe programma 2019-2022 door middel van slimme en duurzame mobiliteit in op de volgende drie programmaspeerpunten:
- Bereikbare economische kerngebieden en stadscentra en goede doorstroming op het wegennet;
- Bijdrage aan duurzame mobiliteit vanuit de invalshoek klimaatbeleid en leefbare omgeving;
- Gezonde en vitale medewerkers (meer bewegen door ander reisgedrag).

Het Verduurzamen van dienstreizen is expliciet genoemd in het mobiliteitsbeleid Gemeente Landgraaf. Op deze wijze wenst Landgraaf een bijdrage te leveren aan enerzijds een schoner milieu en anderzijds aan de vitaliteit van de individuele medewerker/bestuurder.
Het verduurzamen van dienstreizen begint bij een gedragen mobiliteitsbeleid.
Een mobiliteitsscan onder alle medewerkers van de gemeente Landgraaf heeft uitgewezen dat maar liefst 43% van de werknemers minder dan 5 km van het werk woont en dat 30% woont tussen 5 en 15 km van

het werk. Verder heeft de scan inzichtelijk gemaakt dat 81% van de werknemers met de auto naar het werk ‘reist’, 18% met de fiets en slechts 1% met het openbaar vervoer.

Om hier verandering in te bewerkstelligen wordt is er een zogenaamde proeftuin in het leven geroepen onder het motto ‘creëren van draagkracht’. Een eerste stap zijn de vijf aangeschafte e-bikes om zo medewerkers bewuster te maken dat het anders kan oftewel duurzamer. Het is te allen tijde een win-win situatie. Minder belasting voor het milieu en in het kader van de vitaliteit eveneens een positieve ontwikkeling.
Om naast een vitaliteitsprikkel ook een financiële prikkel in te bouwen voor medewerkers om te verduurzamen, wordt een voorstel voorbereid om de vergoeding van reiskosten bij dienstreizen met de auto gefaseerd af te bouwen.
Dienstreizen waarbij het gebruik van een auto wenselijk is worden elektrische auto’s vanuit de gemeente beschikbaar gesteld. Hiervoor wordt nog een voorstel uitgewerkt.

Evenementen

Duurzaamheid komt inmiddels ook voor in het ‘Evenementenuitvoeringsbeleid’. In 2021 zijn er interactieve sessies met potentiële organisatoren georganiseerd. De uitkomsten van deze sessies is verwerkt tot een specifiek duurzaamheidsbeleid voor evenementen dat als bijlage van het ‘Evenementenuitvoeringsbeleid’ moet worden gezien.
Duurzaamheidsaspecten die bij evenementen aan de orde kunnen zijn, zijn bijvoorbeeld:

- Afvalscheiding;
- Hoe om te gaan met overgebleven voedsel en drank (naar voedselbank);
- Het beperken van onnodig wegwerpplastic en verpakkingsmateriaal;
- Geen niet-biologisch afbreekbare ballonnen oplaten bij een viering;
- De komst met de fiets stimuleren en hiervoor inpassingsmaatregelen treffen;
- Met lokale leveranciers werken (beperken reisafstand);
- Energiezuinige verlichting en techniek inzetten;
- Kraanwatertappunten bieden i.p.v. fleswater;
- Papierloze entree en een digitaal programmaboekje of app;
- Duurzame catering (biologisch, minder vlees, vegetarisch, lokaal);
- Biobrandstof gebruiken in plaats van fossiele brandstoffen;
- Telefoons opladen op zonne-energie.

Deze opsomming is niet limitatief; er zijn veel websites waar organisatoren zich kunnen laten inspireren om duurzame maatregelen te nemen bij hun evenement.
Het is van belang dat de aanvrager al in een vroeg stadium nadenkt over de duurzaamheid van het evenement. Daarom wordt aan de organisatoren gevraagd om in de aanvraag of melding een paragraaf op te nemen over de te nemen duurzaamheidsmaatregelen. Het indienen van een duurzaamheidsparagraaf is een indieningsvereiste voor de aanvraag/melding. Over de inhoud van de duurzaamheidsparagraaf kunnen verschillen van mening ontstaan.

Een organisatie gaat niet ver genoeg in het verkennen én gebruikmaken van de duurzaamheidsmogelijkheden, de maatregelen maken een evenement duurder of de investering weegt niet

op tegen de voordelen voor het milieu. Daarnaast geldt dat van een groot evenement meer verwacht mag worden dan van de organisatie van een plaatselijke braderie (ondanks dat ook voor deze groep voldoende 'laaghangend fruit' is). Ook is niet alles een geldkwestie; soms is sprake van een heel geringe investering of wordt duurzaamheid nagestreefd door actief duurzamer gedrag te promoten.
Als de duurzaamheidsparagraaf niet wordt aangeleverd, is de aanvraag of melding onvolledig en zal deze, behoudens de wettelijk herstelmogelijkheid, niet verder in behandeling worden genomen. Is de paragraaf er wel, maar wordt daarin onvoldoende aandacht aan duurzaamheid besteed of zijn er méér mogelijkheden en wordt daar onvoldoende gebruik van gemaakt, dan gaat de gemeente echter niet zover dat een vergunning of melding wordt geweigerd. Als een organisator naar mening van de gemeente redelijkerwijs méér aan duurzaamheid kan doen dan dat hij voorstelt, dan zal door gerichte communicatie geprobeerd worden hem te bewegen ambitieuzer te zijn.

Circulaire economie

Hergebruik van grondstoffen, producten en onderdelen is cruciaal voor een toekomstbestendige economie en een energieneutraal Landgraaf in 2040. Dit betekent het minimaliseren van verspilling van grondstoffen en het maximaliseren van de waarde van grondstoffen en materialen. In een circulaire economie stappen we af van het idee dat producten en grondstoffen een lineair leven doorlopen van grondstofwinning via productie naar afval. In plaats daarvan stromen producten en materialen door. Het eerste doel uit het Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050 is ambitieus maar niet onhaalbaar: in 2030 moet Nederland 50% minder primaire grondstoffen gebruiken (mineralen, metalen en fossiel). In 2050 wil Nederland een circulaire economie zijn. Een economie zonder afval, waarbij alles draait om herbruikbare grondstoffen.
De Bestuurscommissie Duurzaamheid heeft opdracht gegeven om een regionale Circulaire Economie Strategie Parkstad op te stellen. Ook heeft de Bestuurscommissie Duurzaamheid opdracht gegeven om een regionaal Uitvoeringsprogramma Circulair Bouwen Parkstad op te stellen.

Duurzaam inkopen

Overheden zoals ook de gemeente Landgraaf hebben een voorbeeldfunctie in het maatschappelijk verkeer. De gemeente Landgraaf streeft er dan ook naar 100 % duurzaam in te kopen. Duurzaam inkopen is het meenemen van sociale- en milieuaspecten in het inkoopproces. Met betrekking tot een aantal door de gemeente Landgraaf in te kopen productgroepen zijn door Pianoo Expertisecentrum Aanbesteden van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zogenaamde 'duurzaamheidscriteria' opgesteld. Door het opnemen van deze duurzaamheidscriteria in de aanbestedingsdocumenten worden aanbieders genoodzaakt een duurzame oplossing aan te bieden. Zodoende wordt duurzaam ingekocht.

Verduurzamen gemeentelijke sport- en sociaal-culturele accommodaties

Tegen de achtergrond van het Klimaatakkoord en de daaraan ten grondslag liggende doelstellingen wat betreft het verminderen van de CO2-uitstoot zijn zogeheten duurzaam meerjaren onderhoudsplannen (DMOP'S) opgesteld voor de gemeentelijke sport- en sociaal-culturele accommodaties. Het verduurzamen van de gemeentelijke sport- en sociaal-culturele accommodaties zorgt voor energiebesparing en C02-reductie, toont de voorbeeldfunctie van ons als gemeente als inspiratie voor onze inwoners en de

gebruikers van onze accommodaties. Tot slot zorgt het verduurzamen ook voor kwalitatief betere accommodaties. Het comfort neemt toe door het verbeterde binnenklimaat.

De in de DMOP'S voor onze sport- en sociaal-culturele accommodaties opgenomen duurzaamheidsmaatregelen vergen gedurende de periode 2021 - 2030 een investering exclusief BTW van ruim 700 duizend euro. Het betreft hier 13 sport- en sociaal-culturele accommodaties waar duurzaam renoveren op van toepassing is. Een duurzaamheidsmaatregel is kosteneffectief, wanneer het treffen van een dergelijke maatregel geschiedt op de natuurlijke momenten van renovatie, vervanging en onderhoud. Binnen het voor elke accommodatie opgestelde DMOP is rekening gehouden met het investeren in duurzame maatregelen op het moment dat onderhoud uitgevoerd moet worden. Bijvoorbeeld het aanbrengen van dakisolatie als de dakbedekking moet worden vervangen of het vervangen van de verlichtingsarmaturen door LED-verlichting als de aanwezige traditionele armaturen aan vervanging toe zijn. Het vastgoedbezit wordt dus geleidelijk verduurzaamd.

Verduurzamen Gemeentelijk vastgoed

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit: het Burgerhoes, het Emile Erensplein 55 (Gegevenshuis), de Voltastraat 22 (BOR) en de Marconistraat 13 (MOB). Het verduurzamen van dit gemeentelijke vastgoed zorgt voor energiebesparing en C02-reductie, toont de voorbeeldfunctie van ons als gemeente als inspiratie voor onze inwoners en ambtenaren als gebruikers van dit vastgoed. Tot slot zorgt het verduurzamen ook voor kwalitatief beter vastgoed. Het comfort neemt toe door het verbeterde binnenklimaat.

Voor deze panden zijn energiescans uitgevoerd. Hieruit zijn te nemen maatregelen naar voren gekomen die in het kader van verduurzaming verbeterd kunnen worden. De maatregelen die snel opgepakt kunnen worden en vaak ook al veel winst opleveren worden als eerste opgepakt zoals verlichtingsarmaturen vervangen door LED. Daarnaast wordt er in het kader van ons vastgoed ook gekeken naar onze duurzaam

meerjaren onderhoudsplannen (D)MOP's en de daar bijhorende beschikbare budgetten. Voor de uit te voeren maatregelen zal er per pand een prioriteringslijst worden opgesteld.

Voor het Burgerhoes geldt de informatieplicht energiebesparing. Als een bedrijf of instelling meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m^3 gas per jaar verbruikt moet het voldoen aan de informatieplicht energiebesparing. In het kader van deze informatieplicht heeft de RUD het burgerhoes bezocht en naar aanleiding hiervan heeft de RUD een rapport opgesteld met hierin maatregelen opgesomd die uitgevoerd moeten worden om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Per 1 januari 2023 moet het Burgerhoes ook voldoen minimaal energielabel C. De gemeente laat zich door een extern bureau informeren over de te nemen maatregelen om bovenstaande doelen tijdig te behalen.

2.2.10 Rechtmatigheid

Inleiding

De invoering van de (verplichte) rechtmatigheidsverantwoording door het college vindt zijn oorsprong in het wetsvoorstel 'versterking decentrale rekenkamers'.
Met deze rechtmatigheidsverantwoording doet het college nu in de jaarrekening verslag c.q. geeft een oordeel over de rechtmatigheid, iets dat eerst altijd binnen de accountantscontrole was opgenomen (samen met een oordeel over de getrouwheid). De accountant is nu nog alleen verantwoordelijk voor het getrouwheidsoordeel van de jaarrekening, maar kijkt hierbij nog wel of de rechtmatigheidsverantwoording van het college nog 'juist' is. Inmiddels is nu ook de definitieve invoering hiervan bepaalt, namelijk over het verslagjaar 2023. Dit betekent concreet dat het college vanaf het kalenderjaar 2024 voor het eerst deze rechtmatigheidsverantwoording moet gaan opstellen.

Controleprotocol

Het voorgaande betekent ook dat het controleprotocol zoals dat tot nu toe is gebruikt voor de 'beschrijving' van de accountantscontrole, ook aangepast moet worden. Dit controleprotocol wordt overigens elk jaar door de raad vastgesteld. Een belangrijk onderdeel hierin is de vastlegging van de fout- en onzekerheidsmarges (materialiteit) waarboven bevindingen van de accountant gerapporteerd moet worden conform voorschriften BADO: rechtmatigheidsfouten > 1% en/of rechtmatigheidsonzekerheden >3% t.o.v. de totale lasten incl. toevoegingen aan. Dergelijke bevindingen hebben dan consequenties voor het af te geven accountantsoordeel. De accountant beoordeelt echter nu (lees: vanaf jaarrekening over 2023) alleen nog maar de getrouwheid van de (totstandkoming van de) jaarrekening en kijkt daarbij voor wat betreft de rechtmatigheid louter nog of het college-oordeel hierover (de rechtmatigheidsverantwoording dus) ook getrouw (juist, volledig) tot stand is gekomen. Geconstateerde rechtmatigheidsfouten- onduidelijkheden komen dus nu volledig voor rekening van het college en niet meer voor rekening van de accountant en hebben dus ook geen invloed meer op het accountantsoordeel zolang de rechtmatigheidsverantwoording getrouw tot stand is gekomen.

Door het invoeren van de rechtmatigheidsverantwoording door het college komen dezelfde marges nu ook in beeld voor het college-oordeel over de rechtmatigheid, maar dan dus niet als voorschrift voor de diepgang/materialiteit van de accountantscontrole, maar als verantwoordingsgrens van fouten/onduidelijkheden door het college aan de raad. Er zal dus een (interne) keuze gemaakt moeten worden voor de hoogte van deze grenzen maar dan in relatie tot de geconstateerde afwijkingen die bij overschrijding in de rechtmatigheidsverantwoording gerapporteerd moeten worden. Maar tevens moet de keuze gemaakt worden of fouten- onduidelijkheden beneden deze grenzen toch ook gerapporteerd/toegelicht moeten worden maar dan in de paragraaf bedrijfsvoering.

In principe zouden we dezelfde grenzen kunnen hanteren als voor de accountant echter met die kanttekening dat er ook nog een lagere rapportagegrens kan worden afgesproken met de raad (kortom de raad wil 'strenger' zijn). Hierdoor zal het college ook bij fouten, onduidelijkheden onder de 1% resp. 3% uitleg hierover zal moeten geven.
Met of zonder aparte rapportagegrens, op deze manier zal de raad in gesprek gaan met het college over de verdere aanpak van de geconstateerde rechtmatigheidsfouten- onduidelijkheden (inregelen beheersmaatregelen). Het is overigens de vraag of een eventuele lagere rapportagegrens (dus 'scherper

aan de wind zeilen') meteen bij de start van de verplichte rechtmatigheidsverantwoording wel gewenst is. Het is aan te bevelen dit pas na enkele jaren uitvoeringservaring met de (financiële) rechtmatigheidsverantwoording te doen. Dit zal dus nog met de raad besproken moeten worden.

Een concreet voorbeeld:

Totale lasten incl. reserves: 100.000.000
Verantwoordingsgrens voor college: 3% (is maximaal toegestaan) = 3.000.000
Rapportagegrens: niet gedefinieerd

Casus	Rechtm.fout	Rechtm.onduid.	Toelichting Rechtm.verantw.	Toelichting Paragraaf Bedrijfsv.
1	3.500.000	3.500.000	Fout 3,5mln Onduid. 3,5mln	Fout – Onduid. –
2	3.500.000	1.000.000	Fout 3,5mln Onduid.–	Fout – Onduid. 1mln
3	3.500.000	400.000	Fout 3,5mln Onduid. –	Fout – Onduid. 400.000
4	2.000.000	3.500.000	Fout – Onduid. 3,5mln	Fout 2mln Onduid. –
5	2.000.000	1.000.000	Fout – Onduid. –	Fout 2mln Onduid. 1mln
6	2.000.000	400.000	Fout – Onduid. –	Fout 2mln Onduid. 400.000
7	400.000	3.500.000	Fout – Onduid. 3,5mln	Fout 400.000 Onduid. –
8	400.000	1.000.000	Fout – Onduid. –	Fout 400.000 Onduid. 1mln
9	400.000	400.000	Fout – Onduid. –	Fout 400.000 Onduid. 400.000

Totale lasten incl. reserves: 100.000.000
Verantwoordingsgrens voor college: 3% (is maximaal toegestaan) = 3.000.000
Rapportagegrens: 500.000

Casus	Rechtm.fout	Rechtm.onduid.	Toelichting Rechtm.verantw.	Toelichting Paragraaf Bedrijfsv.
1	3.500.000	3.500.000	Fout 3,5mln Onduid. 3,5mln	Fout – Onduid. –
2	3.500.000	1.000.000	Fout 3,5mln Onduid. –	Fout – Onduid. 1mln
3	3.500.000	400.000	Fout 3,5mln Onduid. –	Fout – Onduid. –
4	2.000.000	3.500.000	Fout – Onduid. 3,5mln	Fout 2mln Onduid. –
5	2.000.000	1.000.000	Fout – Onduid. –	Fout 2mln Onduid. 1mln
6	2.000.000	400.000	Fout – Onduid. –	Fout 2mln Onduid. –
7	400.000	3.500.000	Fout – Onduid. 3,5mln	Fout – Onduid. –
8	400.000	1.000.000	Fout – Onduid. –	Fout – Onduid. 1mln
9	400.000	400.000	Fout – Onduid. –	Fout – Onduid. –

Bovenstaande betekent voor de accountant voor zijn accountantscontrole dat hij voor wat betreft de fouten/onduidelijkheden alleen over de getrouwheid (juistheid, volledigheid) van de vermelding hiervan in de rechtmatigheidsverantwoording dient te rapporteren. Hetgeen in de paragraaf bedrijfsvoering is opgenomen is in principe voor zijn getrouwheidsoordeel niet relevant. Dit zou in de praktijk dus kunnen betekenen dat, ondanks een groot bedrag aan door het college (geconstateerde) rechtmatigheidsfouten/onduidelijkheden (boven de 1% en 3% grenzen), de accountant toch gewoon een goedkeurende verklaring kan afgeven wanneer de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft van de rechtmatigheid.

Vastlegging van de door het college te hanteren verantwoordings- rapporteringsgrens m.b.t. het rechtmatigheidsoordeel zal dus als een aparte paragraaf in het controleprotocol opgenomen gaan worden.

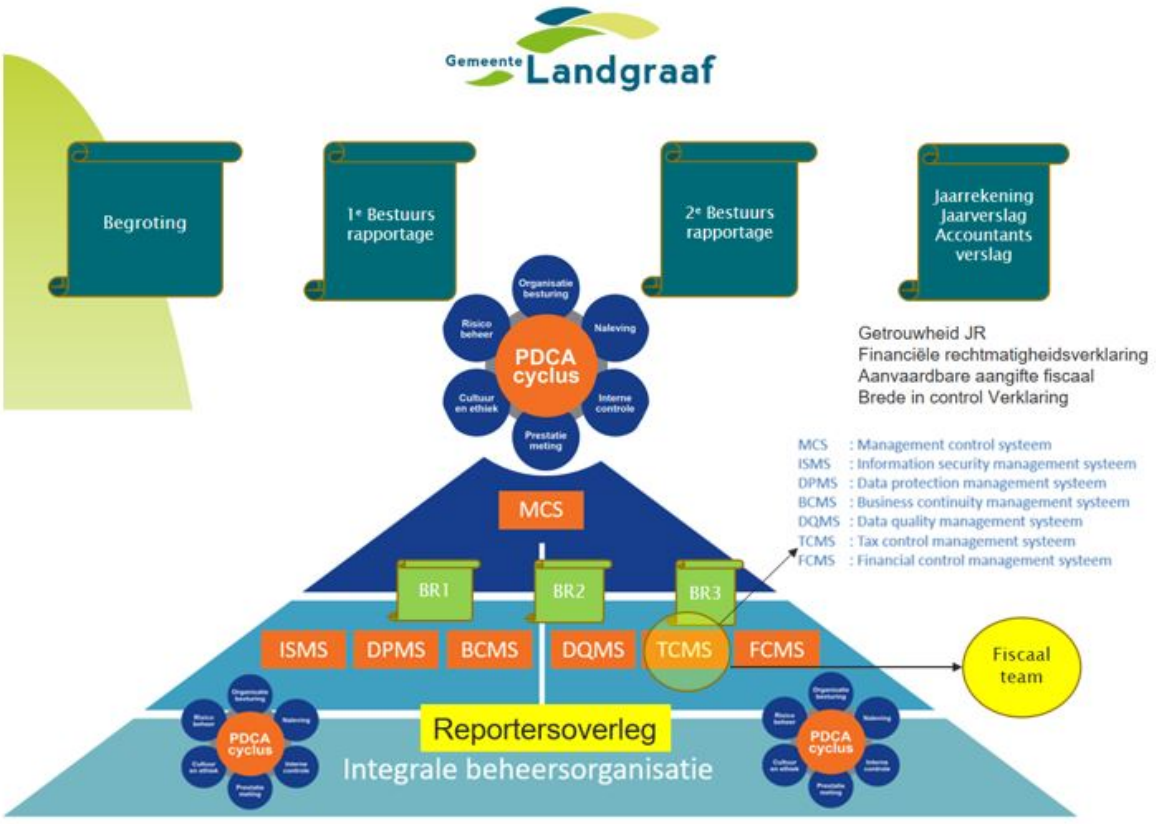
Key2Control

Inmiddels beschikken we als gemeente al enkele jaren over de softwaretool Key2Control. Een tool die ons (en dus het college) gaat ondersteunen bij het jaarlijks kunnen afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording. Key2Control richt zich als overkoepelend Management Control Systeem (MCD) op het kunnen identificeren en vooral borgen (plan-do-check-act cyclus) van gemeente-brede beheersingsmaatregelen die bijdragen aan het 'in control' zijn van het college (de rechtmatigheidsverantwoording dus). Het college kan hiermee doorlopend aantonen dat er afdoende werkende maatregelen aanwezig zijn dan wel dat hieraan gewerkt wordt (via de zogenaamde act-maatregelen). In de praktijk verloopt dit door het periodiek uitvoeren van zogenaamde metingen over diverse verschillende normenkaders. Een meting levert dan een beeld ('foto') op van de huidige situatie en

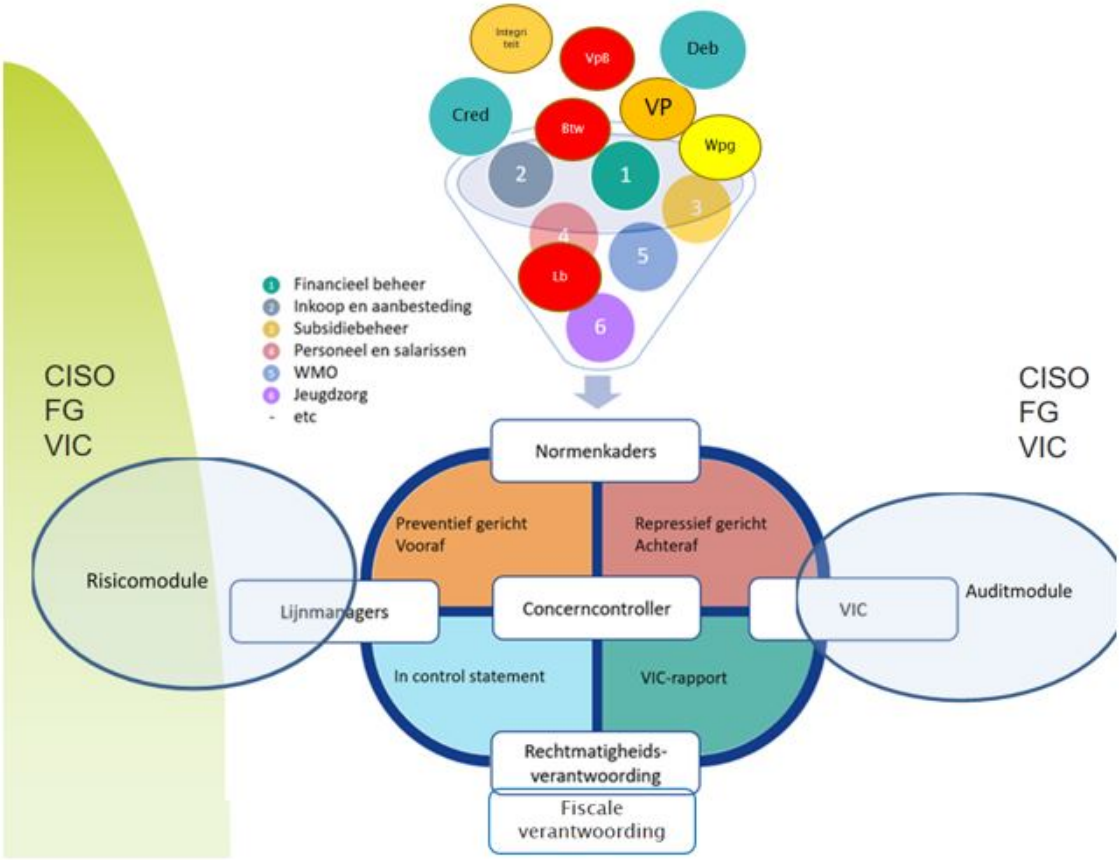
dus ook van zaken die we nog niet helemaal op orde hebben (de act-maatregelen). Uiteraard komen ook de zaken die we wel op orde hebben in beeld en kunnen we ook deze periodiek blijven monitoren (de check maatregelen).

Zoals gezegd zullen de metingen de basis gaan vormen voor de rechtmatigheidsverantwoording van het college. Overigens draait het hier in 1e instantie vooral om de financiële rechtmatigheid. Dus om beheershandelingen met financiële gevolgen. Alleen deze zijn namelijk relevant voor de jaarrekening (en de controle hierop door de accountant). In ons visiedocument uit 2020 is echter de ambitie al hoger gelegd, we willen naar de toekomst toe ook werken aan een breed 'in control statement' door het college, dus verder dan alleen de financiële rechtmatigheid. Denk hierbij aan niet financiële rechtmatige zaken zoals naleving van wetsvoorschriften op het gebied van vergunningen, informatiebeveiliging, privacy, informatiebeheer etc. Tevens zijn we ook al met de Belastingdienst in gesprek over de toepassing van diverse fiscale normenkaders als basis om zo te komen tot een juiste, volledige en aanvaardbare belastingaangifte.

Onderstaand plaatje geeft een visueel beeld van de opbouw en samenhang van de diverse onderdelen van het Key2Control MCS systeem in relatie tot de P&C cyclus:

Daarnaast in onderstaand plaatje ook de relatie tussen de diverse Key2control modules:

Wat gaan we doen in 2023?

Inmiddels zijn we reeds dik 2 jaar bezig met de diverse metingen. Een aantal normenkaders is al aan een 2e (of in een enkel geval al 3e) meting toe. Deze vervolgmetingen worden in de regel binnen 1-2 jaar naar de 0-meting verricht. De bedoeling is immers om elk zogenaamd 'beheersjaar' de stand van zaken te actualiseren. Vóór het einde van 2023 zullen we dus ervoor gezorgd moeten hebben dat alle beschikbare normenkaders met een relevante financiële massa minimaal een 0-meting hebben gehad. Anders kunnen we uiteraard de Key2control-aanpak niet echt gebruiken als basis voor de 1e rechtmatigheidsverantwoording van het college over 2023 (in 2024 af te geven dus). De metingen zijn de verantwoordelijkheid van de vakafdelingen zelf, de 1e lijn dus. Elk normenkader krijgt hiertoe een zogenaamde reporter toegewezen die zich 'als spin in het web' met het betreffende normenkader zal bezighouden. Ondersteuning bij de (opstart van) 0- metingen vindt plaats vanuit de VIC functie (afdeling PenC).

In onderstaande opsomming staan alle beschikbare normenkaders genoemd en de status per medio 2022. De vetgedrukte normenkaders zijn nu relevant voor de 1e, financieel getinte, rechtmatigheidsverantwoording (dus met voor de jaarrekening relevant c.q. met voldoende financiële massa):

Normenkaders reeds in fase van vervolgmetingen:

- Informatiebeveiliging (BIO)
- Informatiebeheer (KIDO, archief)
- **WMO rechtmatigheid**

Voor de volgende normenkaders is de 0-meting afgerond maar zijn we (per medio 2022) nog bezig met de prioritering/planning van de ACT- en CHECK maatregelen c.q. de uitvoering daarvan:

- Privacy
- **Jeugd rechtmatigheid**
- **Personeel & Salarissen**
- **Inkoop & Aanbestedingen**
- **Subsidiebeheer**
- **Tax Control loonheffing**
- **Tax Control Btw**

Momenteel (per medio 2022) bevinden de volgende normenkaders zich nog in de fase van de 0-meting:

- **Tax Control Vpb**
- **Financieel beheer**
- **Wet politiegegevens**

Tenslotte, de nog in het 2e deel van 2022 op te starten 0-metingen. Hierbij zal gebruik gaan worden van de begin 2022 aangeschafte risicomodule zodat de 0-meting risicogericht kan gaan plaatsvinden:

- **Debiteurenbeheer**
- **Crediteurenbeheer**
- Verbonden partijen

2.2.11 Vluchtelingencrisis

Oekraïense vluchtelingen
De situatie in Oekraïne maakt dat veel Oekraïense vluchtelingen op zoek zijn naar een veilig onderkomen. De opdracht van het kabinet en de veiligheidsregio's om opvangplekken te organiseren voor Oekraïense vluchtelingen, staat nog altijd. In de diverse gemeentelijke opvanglocaties binnen onze Veiligheidsregio Zuid-Limburg (VRZL) worden momenteel vluchtelingen opgevangen. Het aantal opgevangen vluchtelingen varieert dagelijks. Als de landelijke opgave "opvang vluchtelingen" naar de Landgraafse situatie wordt vertaald, moeten er in totaal 165 opvangplekken in Landgraaf aangeboden worden. De noodopvang organiseren is geen keuze maar een opdracht. We maken daarbij zoveel als mogelijk gebruik van leegstaande panden die een herbestemming krijgen. Deze worden, tijdens het voorbereidend proces op de beoogde herbestemming, tijdelijk ingezet als noodopvanglocatie. De realisatie en exploitatie van de opvang van Oekraïense vluchtelingen brengt ook kosten met zich mee voor gemeenten en veiligheidsregio's. Deze zullen door het kabinet integraal vergoed worden.

Asielzoekers
Naast de instroom van Oekraïense vluchtelingen, speelt ook de problematiek rondom Ter Apel. Om het overvolle aanmeldcentrum in Ter Apel te ontlasten zijn alle veiligheidsregio's in 2022 gevraagd 450 crisisnoodopvangplekken voor asielzoekers in te richten tot 1 januari 2023. Gemeenten en veiligheidsregio's worden voor al het (extra) werk financieel gecompenseerd. De veiligheidsregio (VRZL) is in positie gebracht om de crisisnoodopvangplekken voor deze doelgroep in kaart te brengen. Als de VRZL geschikte locatie(s) heeft gevonden, zal hiertoe contact worden opgenomen met de betreffende gemeenten om te verkennen of het haalbaar is op deze locatie een crisisnoodopvang te realiseren. Ook in 2023 zal een plan van aanpak nodig zijn om te voorkomen dat de druk onhoudbaar hoog oploopt in Ter Apel. Hoe dat eruit gaat zien, is nu nog niet bekend.

Statushouders
Naast de bovenstaande opdrachten worden gemeenten gevraagd de uitstroom van statushouders te bevorderen. De gemeenten ontvangen de taak om de gekoppelde statushouders (vluchtelingen met een vergunning/status om in Nederland te blijven) in hun gemeente te plaatsen. Dit is de zogenaamde taakstelling. Ook in 2023 vraagt een voorspoedige doorstroom de aandacht. Factoren als de vastzittende huizenmarkt, het ontbreken van gegevens bij koppelingen, het laat en niet verspreid koppelen zijn debet aan het niet kunnen voldoen aan de gestelde taakstelling. De tegenwerkende factoren zijn gedeeld met de Zuid-Limburgse Regietafel Vluchtelingen en Integratie, alsook met de raad en met de Provincie in haar toezichthoudende verantwoordelijkheid. Voor ons als gemeente betekent dit overigens wel dat we met een plan van aanpak moeten komen waarin staat hoe we de achterstand in de plaatsing van statushouders betreffende de taakstelling in gaan lopen.

HOOFDSTUK 3: FINANCIEEL

3.1 Overzicht van baten en lasten

Met het vaststellen van de begroting autoriseert de raad het college van burgemeester en wethouders per programma tot de bedragen van het onderstaande overzicht voor het begrotingsjaar 2023. Voor de vergelijkbaarheid zijn de reële cijfers 2021 en de bijgestelde ramingen 2022 toegevoegd.

(x € 1.000)

Programma	2021			2022			2023		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	100.145	24.883	75.262	94.297	23.155	71.142	101.039	23.405	77.634
1. Veiligheid	131	3.607	-3.476	271	4.032	-3.761	327	4.477	-4.150
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1.364	4.779	-3.415	2.403	6.275	-3.872	629	4.794	-4.165
3. Economie	213	587	-374	767	1.456	-689	132	807	-675
4. Onderwijs	813	3.143	-2.330	1.003	4.663	-3.660	476	3.482	-3.006
5. Sport, cultuur en recreatie	640	6.113	-5.473	744	8.035	-7.291	364	7.179	-6.815
6. Sociaal domein	18.321	72.006	-53.685	16.876	71.170	-54.294	16.716	72.865	-56.149
7. Volksgezondheid en milieu	10.065	10.224	-159	9.737	9.879	-142	10.127	10.498	-371
8. Volkshuisv., RO en sted.vern.	1.576	3.998	-2.422	1.493	4.665	-3.172	592	3.339	-2.747
Resultaat vóór bestemming	**133.268**	**129.340**	**3.928**	**127.591**	**133.330**	**-5.739**	**130.402**	**130.846**	**-444**
Toevoegingen / onttrekkingen aan reserves :	**2022**			**2022**			**2023**		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	20.337	19.880	457	10.382	4.643	5.739	7.990	7.546	444
1. Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Economie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Sport, cultuur en recreatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Sociaal domein	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8. Volkshuisv., RO en sted.vern.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	**20.337**	**19.880**	**457**	**10.382**	**4.643**	**5.739**	**7.990**	**7.546**	**444**
Resultaat na bestemming	**153.605**	**149.220**	**4.385**	**137.973**	**137.973**	**0**	**138.392**	**138.392**	**0**

Tabel: Meerjarige ramingen van de baten en lasten 2021 t/m 2023 per programma

De meerjarige ramingen van de baten en lasten voor 2024 tot en met 2026 zijn als volgt:

(x € 1.000)

Programma	2024			2025			2026		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	101.581	23.470	78.111	105.058	24.237	80.821	100.668	24.882	75.786
1. Veiligheid	311	4.579	-4.268	294	4.678	-4.384	294	4.765	-4.471
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	633	4.949	-4.316	634	5.052	-4.418	634	5.126	-4.492
3. Economie	136	743	-607	139	760	-621	141	771	-630
4. Onderwijs	193	2.984	-2.791	193	2.909	-2.716	193	4.683	-4.490
5. Sport, cultuur en recreatie	346	6.821	-6.475	349	6.916	-6.567	349	6.958	-6.609
6. Sociaal domein	21.278	73.008	-51.730	19.846	71.449	-51.603	18.478	72.311	-53.833
7. Volksgezondheid en milieu	10.637	10.690	-53	10.899	10.932	-33	11.092	11.112	-20
8. Volkshuisv., RO en sted.vern.	597	3.135	-2.538	602	3.223	-2.621	602	3.279	-2.677
Resultaat vóór bestemming	**135.712**	**130.379**	**5.333**	**138.014**	**130.156**	**7.858**	**132.451**	**133.887**	**-1.436**
Toevoegingen / onttrekkingen aan reserves :	**2024**			**2025**			**2026**		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	2.589	7.922	-5.333	1.176	9.034	-7.858	2.377	941	1.436
1. Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Economie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Sport, cultuur en recreatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Sociaal domein	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8. Volkshuisv., RO en sted.vern.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	**2.589**	**7.922**	**-5.333**	**1.176**	**9.034**	**-7.858**	**2.377**	**941**	**1.436**
Resultaat na bestemming	**138.301**	**138.301**	**0**	**139.190**	**139.190**	**0**	**134.828**	**134.828**	**0**

Tabel: Meerjarige ramingen van de baten en lasten 2024 t/m 2026 per programma

3.2 Uitgangspunten van de ramingen

Bij het samenstellen van de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 zijn de navolgende uitgangspunten gehanteerd.

Kerngegevens

Voor het bepalen van de omvang van de algemene uitkering zijn kerngegevens als basisgegeven van groot belang. Specifiek het aantal inwoners speelt direct en indirect de belangrijkste rol daarin. Voor Landgraaf, dat al jaren een daling van het aantal inwoners laat zien, is het financieel noodzakelijk om de krimp te vertalen in de meerjarenraming van de algemene uitkering. De prognose van het aantal inwoners ontlenen wij aan de gegevens van het Etil, onderdeel NEIMED (Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische krimp). De prognoses worden jaarlijks geactualiseerd.

Per 1 januari 2023 heeft Landgraaf naar verwachting 36.884 inwoners. Ten opzichte van 1 januari 2022 (37.069) een daling van 185 inwoners. Een trend die zich de komende jaren naar verwachting verder doorzet.

Jaar	Aantal inwoners
2013	37.911
2014	37.573
2015	37.456
2016	37.465
2017	37.458
2018	37.604
2019	37.587
2020	37.434
2021	37.236
2022	37.033
2023	36.848
2024	36.657
2025	36.459
2026	36.253

Tabel: Inwonersaantallen (per 1 januari van het jaar)

Indexering lasten

In de ramingen geldt voor het overgrote deel van de budgetten dat we die geïndexeerd hebben.
De provincie geeft zoals te doen gebruikelijk in de begrotingsbrief een duidelijke aanwijzing voor het reëel ramen van de lasten en de te hanteren loon- en prijscompensatie in de begroting 2023 en de

meerjarenraming 2024-2026. We houden rekening met de budgettaire effecten van de loonstijgingen, zoals opgenomen in de mei/juni circulaire, en de overige lasten dienen ten minste geïndexeerd te zijn overeenkomstig de prijsontwikkeling bruto binnenlandsproduct (bbp) zoals gehanteerd in de toe te passen meicirculaire 2022. Onderstaand de prijsindex percentages bbp, vermeld in de meicirculaire 2022, zoals toegepast in de ramingen van deze begroting waar relevant.

Jaar	2022	2023	2024	2025	2026
CEP mrt 2022 prijsindex	3,40%	3,00%	2,50%	2,50%	2,20%

Tabel: index CEP en meicirculaire 2022

Indexering verbonden partijen

Bij de verbonden partijen volgen we de vastgestelde meerjarige begrotingen met de daarin opgenomen indexering.

Indexering salarislasten ambtelijke organisatie

Voor de raming van de salarislasten hanteren we dezelfde meerjarige index zoals we die ook al hebben staan in de huidige meerjarenraming. Alhoewel de crisis zijn impact zal hebben op de werkelijke loonstijgingen waar we mee geconfronteerd gaan worden, moeten we ook rekening houden met stijgende werkgeverspremies voor pensioenen.

Jaar	2023	2024	2025	2026
Indexering salarislasten in begroting 2023	3,60%	4,20%	4,10%	2,50%

Tabel: Toegepaste indexering salarislasten

Omdat in het nieuwe laatste ramingsjaar de index nog niet is verwerkt, heeft iedere nieuwe meerjarenraming altijd een opvallende stijging tot gevolg in het laatste nieuwe ramingsjaar. In de bijgestelde raming zijn verder een aantal kleinere mutaties doorgevoerd waaronder de doorwerking van het onderhoud functiebeschrijvingen in HR21.

Indexering professionele welzijnsinstellingen

In 2023 zijn de geraamde bijdragen in de vorm van subsidies aan de professionele welzijnsinstellingen meerjarig geïndexeerd, gebaseerd op de geactualiseerde BBP-index zoals opgenomen in de meicirculaire 2022.

Rente

Aan zowel de al gevoteerde investeringen alsmede de nog te voteren investeringen wordt geen rente toegerekend. Voor de aan te trekken geldleningen is uitgegaan van een rentepercentage van 1,5%.

Onvoorzien

Met het doel om in de begroting 2023 dekking te reserveren voor onvoorziene incidentele uitgaven is de stelpost “onvoorzien” opgenomen. Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording is het verplicht een post

“onvoorzien” op te nemen, maar de omvang van die post is vrij. Voor 2023 is een bedrag van € 117.134 geraamd. Ten opzichte van 2022 is dit onveranderd gebleven.

Voor onvoorziene structurele uitgaven is in de begroting 2023 eveneens een stelpost structurele ruimte B opgenomen. Voor 2023 is deze € 32.219 groot. Meerjarig wordt jaarlijks ca. € 30.000 bijgeraamd. Deze stelpost structurele ruimte B kunnen we inzetten voor onvoorziene structurele uitgaven, uitgezonderd kapitaallasten.

Kostendekkendheid afvalstoffen en rioolheffing

Voor zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing gaan we uit van 100% kostendekking.

3.3 Financiële positie

3.3.1 Financiële gevolgen bestaand beleid

In onderstaande tabellen worden de mutaties aangegeven in de lasten, baten en saldo van baten en lasten per programma tussen de meerjarenschijf 2023 zoals opgenomen in de begroting 2022 inbegrepen de doorwerking van besluitvorming in het 1e halfjaar van 2022 en de nieuwe in deze begroting te presenteren begroting 2023.

(x € 1.000)

Omschrijving	2023 oud	Mutaties BATEN begroting		2023 nieuw
		Bestaand beleid	Nieuw beleid	
0. Bestuur en ondersteuning	94.937	11.914	2.178	109.029
1. Veiligheid	254	73	0	327
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	639	-10	0	629
3. Economie	131	1	0	132
4. Onderwijs	444	32	0	476
5. Sport, cultuur en recreatie	353	11	0	364
6. Sociaal domein	16.685	31	0	16.716
7. Volksgezondheid en milieu	9.853	274	0	10.127
8. Volkshuisv., RO en sted.vern.	598	-6	0	592
TOTAAL	**123.894**	**12.320**	**2.178**	**138.392**

Tabel: Baten begroting 2023 versus meerjarenschijf 2023 van de begroting 2022

(x € 1.000)

Omschrijving	2023 oud	Mutaties LASTEN begroting		2023 nieuw
		Bestaand beleid	Nieuw beleid	
0. Bestuur en ondersteuning	22.548	7.838	565	30.951
1. Veiligheid	3.982	182	313	4.477
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	4.492	258	44	4.794
3. Economie	745	-18	80	807
4. Onderwijs	2.832	500	150	3.482
5. Sport, cultuur en recreatie	6.313	-117	983	7.179
6. Sociaal domein	69.944	2.001	920	72.865
7. Volksgezondheid en milieu	9.727	691	80	10.498
8. Volkshuisv., RO en sted.vern.	3.311	28	0	3.339
TOTAAL	**123.894**	**11.363**	**3.135**	**138.392**

Tabel: Lasten begroting 2023 versus meerjarenschijf 2023 van de begroting 2022

(x € 1.000)

Saldi van baten minus lasten	2023	2024	2025	2026
0. Bestuur en ondersteuning	5.689	2.145	2.768	7.028
1. Veiligheid	-422	-479	-527	-614
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-312	-384	-446	-520
3. Economie	-61	-70	-79	-87
4. Onderwijs	-618	-559	-483	-2.258
5. Sport, cultuur en recreatie	-855	-457	-504	-546
6. Sociaal domein	-2.890	1.063	1.305	-926
7. Volksgezondheid en milieu	-497	-278	-266	-253
8. Volkshuisv., RO en sted.vern.	-34	-131	-168	-224

TOTAAL baten minus lasten	**0**	**850**	**1.600**	**1.600**

Tabel: Mutaties in saldi van baten minus lasten per programma 2023 t/m 2026 in vergelijking tot de meerjarenschijven behorende bij de programmabegroting 2022

\+ = saldo gunstiger − = saldo nadeliger

3.3.2 Overzicht geraamde incidentele baten en lasten

3.3.2 Overzicht geraamde incidentele lasten en baten

Voor het beoordelen van de financiële positie is het inzicht in de incidentele baten en lasten relevant. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties en de provincies hebben in het gemeenschappelijke financieel toezichtkader 2020 de begrippen “incidentele baten en lasten” nader aangegeven. In het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 geven de provinciale toezichthouders een uitleg van deze begrippen. De aard van de begrotingspost is in eerste instantie bepalend of een post als structureel of incidenteel aangemerkt wordt. Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Deze posten zijn tijdelijk c.q. hebben een eindig doel. Met andere woorden, er is een einddatum bekend. Drie of vier jaar opnemen van een raming is daarbij geen harde scheidslijn meer bij het bepalen of een begrotingspost structureel of incidenteel is. Wanneer de einddatum vier of vijf jaar ligt na het voor het eerst opnemen van een post, kan deze post nog steeds aangemerkt worden als incidenteel. Hoe verder de einddatum ligt na (het hulpmiddel van) drie jaar, hoe minder aannemelijk gemaakt kan worden dat er sprake is van een reële einddatum. Van een begrotingspost waarvan de einddatum over tien jaar ligt kan moeilijk aannemelijk gemaakt worden, dat deze post het begrotingssaldo incidenteel beïnvloedt. Waar de grens precies ligt is moeilijk aan te geven, aangezien het BBV geen scherpe definitie geeft wat structureel of incidenteel is. Het BBV laat ruimte aan de decentrale overheden omdat dit past bij de eigen beoordeling van de lokale omstandigheden.

Medio 2021 hebben de toezichthouders van de twaalf provincies de handreiking verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten gepubliceerd. Deze handreiking is bedoeld als een meer praktisch instrument om te bepalen hoe de baten en lasten moeten worden opgenomen in de begroting.
De wijzigingen in de BBV-regels van 2016 zijn gericht op een versterking van de transparantie van begroting en meerjarenraming. Relevant daarbij zijn de bepalingen dat voor zowel de (meer)jarenbegroting als de jaarrekening:

- een overzicht van incidentele baten en lasten meerjarig per programma wordt gegeven en per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd;
- een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves meerjarig wordt opgenomen.

(x € 1.000)

Omschrijving	Lasten 2023		Baten 2023		Lasten 2024		Baten 2024	
	i	s	i	s	i	S	i	s
0. Bestuur en ondersteuning	6.923	24.028	3.646	102.334	6.870	24.522	255	102.722
1. Veiligheid	6	4.471	0	327	0	4.579	0	311
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	0	4.794	0	629	0	4.949	0	633
3. Economie	80	727	80	132	0	743	0	136
4. Onderwijs	0	3.482	150	476	0	2.984	94	193
5. Sport, cultuur en recreatie	0	7.179	518	364	0	6.821	18	346
6. Sociaal domein	1.131	71.734	1.416	16.716	760	72.248	1.081	21.278
7. Volksgezondheid en milieu	0	10.498	31	10.127	0	10.690	0	10.637
8. Volkshuisv., RO en sted.vern.	304	3.035	854	592	0	3.135	0	597
TOTAAL	**8.444**	**129.948**	**6.695**	**131.697**	**7.630**	**130.671**	**1.448**	**136.853**

Tabel: Overzicht incidentele en structurele lasten en baten per programma voor 2023 en 2024

(x € 1.000)

Omschrijving	Lasten 2025		Baten 2025		Lasten 2026		Baten 2026	
	i	s	i	s	i	s	i	s
0. Bestuur en ondersteuning	7.153	26.118	1	106.187	53	25.770	634	101.719
1. Veiligheid	0	4.678	0	294	0	4.765	0	294
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	0	5.052	0	634	0	5.126	0	634
3. Economie	0	760	0	139	0	771	0	141
4. Onderwijs	0	2.909	0	193	646	4.037	646	193
5. Sport, cultuur en recreatie	0	6.916	0	349	0	6.958	0	349
6. Sociaal domein	0	71.449	46	19.846	0	72.311	46	18.478
7. Volksgezondheid en milieu	0	10.932	0	10.899	0	11.112	0	11.092
8. Volkshuisv., RO en sted.vern.	0	3.223	0	602	0	3.279	0	602
TOTAAL	**7.153**	**132.037**	**47**	**139.143**	**699**	**134.129**	**1.326**	**133.502**

Tabel: Overzicht incidentele en structurele lasten en baten per programma voor 2025 en 2026

(x € 1.000)

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Resultaat begrotingsjaar	0	0	0	0
Correctie eenmalige baten (-)	-6.695	-1.448	-47	-1.326
Correctie eenmalige lasten (+)	8.444	7.630	7.153	699
Gecorrigeerd saldo (structurele ruimte)	**1.749**	**6.182**	**7.106**	**-627**

Tabel: Overzicht structurele meerjarensaldi

Specificatie incidentele lasten en baten per programma 2023-2026

In navolgende tabel worden meerjarig de incidentele *baten* per programma gespecificeerd:

(x € 1.000)

Programma	Omschrijving incidentele baten	2023	2024	2025	2026	Toelichting
0	Aanwending algemene reserve	176	6	1		Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de volgende ruimtevragen: begroting 2022 RVC expl. 11 – tijdelijke uitbreiding Services Fac. Bedrijf (€ 36 duizend); begroting 2022 RVC expl. 18 – tijdelijke uitbreiding Communicatie (€ 105 duizend); begroting 2023 RVC expl. 17 – digitaliseren raadsproces (€ 30 duizend) ; Daarnaast wordt het afronden van de begrotingsaldi verrekend met de algemene reserve.
0	Aanwending egalisatiereserve algemene uitkering	3.470	249		634	De aanwendingen van de egalisatiereserve algemene uitkering geschieden om het budgettaire effect van de algemene uitkering te egaliseren. De schommelingen in de algemene uitkering worden opgevangen.
3	Aanwending algemene reserve	80				Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de ruimtevraag college expl. 02 van de begroting 2022 – werkbudget vrijetijdseconomie.
4	Aanwending algemene reserve				646	Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de extra afschrijving van de resterende boekwaarde van de investeringen van het oude Eijkhagencollege van in totaal € 646 duizend.
4	Aanwending algemene reserve	150	94			Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de ruimtevraag college expl. 13 – pilot naschools aanbod/rijke schooldag.
5	Aanwending algemene reserve	500				Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de ruimtevraag college expl. 23 a/b – bijraming budget openbaar groen.
5	Aanwending algemene reserve	18	18			Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de ruimtevraag college expl. 25 a – revitaliseren kermissen.
Programma	Omschrijving incidentele baten	2023	2024	2025	2026	Toelichting

6	Aanwending reserve verbinden en samenwerken	80	69			Betreft de dekking ten laste van de reserve verbinden en samenwerken van de incidentele lasten van de innovatieve projecten op het gebied van samenwerken binnen het sociaal domein.
6	Aanwenden reserve jeugdpreventieplan	316	58			Betreft de dekking ten laste van de reserve jeugd preventieplan van de incidentele lasten die in dat kader in 2023 en 2024 worden gemaakt.
6	Aanwending algemene reserve	400	400			Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de ruimtevraag college expl. 04 - transformatieplan WMO.
6	Aanwending algemene reserve	233	233			Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de ruimtevragen college expl. 11 en 12 - verhoging subsidie aan Welsun i.v.m. tijdelijke uitbreiding formatie buurtopbouwwerk en ouderenwerk.
6	Aanwending algemene reserve	275	275			Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de ruimtevraag college expl. 21 - aanpak arbeidsmarkt met meer arrangementen met loonkostensubsidie.
6	Aanwending algemene reserve	71				Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de ruimtevraag college expl. 10 van de begroting 2022 - tijdelijke uitbreiding capaciteit participatiecoach.
6	Aanwending reserve Gezond In De Stad		46	46	46	Betreft de inzet van de reserve Gezond In De Stad ter dekking van de in dat kader meerjarig begrote lasten.
6	Aanwending algemene reserve	41				Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de ruimtevraag raad expl. 07 - kleinschalige voorziening in Nieuwenhagen voor de jeugd.
7	Aanwending algemene reserve	31				Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de ruimtevraag college expl. 06 - Centering zwangerschap

8	Aanwending reserve Transformatie	354	Betreft de dekking ten laste van de reserve Transformatie van de tijdelijke uitbreiding van de capaciteit ROG en KCC (ruimtevraag college 17 van de begroting 2022).
8	Aanwending algemene reserve	500	Betreft de dekking ten laste van de algemene reserve van de ruimtevraag college expl. 25 b - additioneel voeden reserve Transformatie
	Totaal	**8.718 3.472 2.072 3.352**	

Tabel: Overzicht incidentele baten

Op grond van de BBV-voorschriften vinden de ramingen en boekingen van mutaties in reserves allemaal plaats via taakveld 010 en dus binnen programma 0 Bestuur en ondersteuning. In bovenstaande tabel hebben wij voor de betreffende mutaties aangegeven in relatie tot welke lasten in welk programma deze onttrekkingen staan.

In navolgende tabel worden meerjarig de incidentele *lasten* per programma gespecificeerd:

(x € 1.000)

Programma	Omschrijving incidentele lasten	2023	2024	2025	2026	Toelichting
0	Vaste storting ten laste van de exploitatie in de algemene reserve	750	750	750		Jaarlijks wordt ten laste van de exploitatie € 750 duizend in de algemene reserve gestort. Als gevolg van de in de jaren 2023 t/m 2025 begrote aanzienlijke incidentele stortingen in de algemene reserve, kan vanaf begrotingsjaar 2026 de vaste storting ten laste van de exploitatie vervallen.Gelet op de onvoorwaardelijke einddatum zijn de vaste stortingen in de jaren 2023 t/m 2025 als incidentele last te beschouwen.
0	Storting in de algemene reserve van een gedeelte van de budgettair positieve effecten van de mei-circualire 2022		2.500	4.500		De financiële effecten van de mei-circulaire 2022 omvatten naast een structureel positief effect voor de begroting van ruim € 10 mln. eveneens incidenteel in de algemene reserve te storten bedragen voor de jaren 2024 en 2025.
0	Storting in de algemene reserve van de positieve begrotingsaldi	5.450	3.562	1.850		Het uiteindelijk resterende batige incidentele deel van de begrotingsaldi 2023-2025 worden in de algemene reserve gestort. Het betreft incidentele stortingen.
0	Lasten in het kader van de Wet Open Overheid	52	52	53	53	Tegenover de via een decentralisatie-uitkering gedurende de jaren 2022-2026 te ontvangen incidentele middelen ramen wij de in dat kader te maken incidentele lasten (einddatum 2026) van circa € 52 duizend per jaar.
0	Additionele storting in reserve Transformatie	500				Dit betreft het besluit om in het kader van de ruimtevraag college exp. - 25 b éénmalig de reserve Transformatie extra te voeden met € 500 duizend. Deze reserve heeft als gevolg van de onttrekkingen van de afgelopen jaren en rekening houdend met de voorgenomen onttrekkingen een ontoereikend saldo om voor voldoende cofinanciering te kunnen zorgen voor eventuele nieuwe projecten (o.a. voor de Regiodeal 2.0). Het betreft een incidentele storting gelet op de onvoorwaardelijke einddatum van 2023.
0	Lasten communicatie	105				Betreft de in de meerjarenschijf 2023 behorende bij de begroting 2022 verwerkte incidentele lasten in het kader van de ruimtevraag college 18 begroting 2022 (tijdelijke uitbreiding formatie Communicatie). Deze lasten zijn in de begroting 2023 opgenomen en hebben het jaar 2023 als onvoorwaardelijke einddatum.
0	Lasten facilitair bedrijf	36				Betreft de in de meerjarenschijf 2023 behorende bij de begroting 2022 verwerkte incidentele lasten in het kader van de ruimtevraag college 11 begroting 2022 (tijdelijke uitbreiding

						formatie Services Facilitair Bedrijf). Deze lasten zijn in de begroting 2023 opgenomen en hebben het jaar 2023 als onvoorwaardelijke einddatum.
0	Kleine incidentele last programma 0	30	6			Betreft de begrote lasten die in het kader van het digitaliseren van het raadsproces (ruimtevraag college exp.-17).

Programma	Omschrijving incidentele lasten	2023	2024	2025	2026	Toelichting
1	Kleine incidentele last programma 1	6				Betreft de eenmalige lasten (aanschaf kleding) in het kader van de ruimtevraag college exp.- 08.
3	Werkbudget vrijetijdseconomie	80				Betreft de in de meerjarenschijf 2023 behorende bij de begroting 2022 verwerkte incidentele lasten in het kader van de ruimtevraag college 02 begroting 2022. Deze lasten zijn in de begroting 2023 opgenomen en hebben het jaar 2023 als onvoorwaardelijke einddatum.
4	Extra afschrijving boekwaarde oude investeringen Eijkhagencollege				646	In verband met de nieuwbouw van het Eijkhagencollege worden in 2026 de restant boekwaarden van de oude school extra afgeschreven. Deze eenmalige lasten worden gedekt via aanwending van de algemene reserve
6	Verhoging subsidie aan Welsun	233	233			Betreft de incidentele verhoging van de subsidie aan Welsun in verband met de ruimtevragen college exp. - 11 en 12. Het betreft de tijdelijke uitbreiding van de formatie buurtopbouwwerk en ouderenwerk. De lasten zijn incidenteel, aangezien het jaar 2024 de onvoorwaardelijke einddatum is.
6	Lasten transformatieplan WMO	400	400			De lasten betreffen de herijking van de WMO-uitvoering met als doel te komen tot een transformatie om de stijgende kosten te beheersen en beroep op duurdere geïndiceerde zorg te verminderen. Gelet op het realiseren van een transformatie hebben de lasten een incidenteel karakter. Bovendien hebben de gebrote lasten een onvoorwaardelijke einddatum, zijnde 2024.
6	Lasten jeugd preventieplan	316	58			In het kader van het Jeugd Preventieplan heeft de raad gedurende 3 jaren € 600 duizend per jaar beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn in de reserve Jeugd Preventieplan gestort. In 2023 wordt de restant reserve van € 374 duizend ingezet en worden voor dat totaalbedrag incidentele lasten in 2023 en 2024 geraamd. De in het kader van het Jeugd Preventieplan te maken lasten hebben een incidenteel karakter.
6	Lasten verbinden en samenwerken	80	69			Betreft de incidentele lasten van innovatieve projecten op het gebied van samenwerking binnen het sociaal domein. De reserve Stimulering verbinden en Samenwerken wordt ingezet ter dekking van deze lasten.
6	Lasten participatie	71				Betreft de in de meerjarenschijf 2023 behorende bij de begroting 2022 verwerkte incidentele lasten in het kader van de ruimtevraag college 10 begroting 2022 (tijdelijke uitbreiding capaciteit participatiecoach). Deze lasten zijn in de begroting

			2023 opgenomen en hebben het jaar 2023 als onvoorwaardelijke einddatum.
6	Kleine incidentele last programma 6	31	Betreft de eenmalige lasten inzake de begeleiding van zwangeren (Centering Zwangerschap – RVC expl. 06). Om deze manier van werken te kunnen bekostigen wordt naar verwachting vanaf 2024 de tariefstelling voor de verloskundigenpraktijken geregeld. Om de aanpak te kunnen continueren moet voor 2023 een bijdrage in de kosten worden verstrekt.
8	Personele lasten Afdeling ROG en KCC	304	Betreft de in de meerjarenschijf 2023 behorende bij de begroting 2022 verwerkte incidentele lasten in het kader van de ruimtevraag college 17 begroting 2022 (tijdelijke uitbreiding capaciteit afdelingen ROG en KCC)). Deze lasten zijn in de begroting 2023 opgenomen en hebben het jaar 2023 als onvoorwaardelijke einddatum.
	Totaal	**10.467 9.654 9.178 2.725**	

Tabel: Overzicht incidentele lasten

Specificatie structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2023-2026

In navolgende tabel worden meerjarig per programma de structurele toevoegingen (stortingen) aan reserves aangegeven.

(x € 1.000)

Programma	Structurele toevoeging aan reserve	2023	2024	2025	2026
0	Algemene reserve	36	36	36	36
0	Afschrijvingsreserve Emile Erensplein	137	137	137	137
0	Afschrijvingsreserve Burgerhoes	24	24	24	24
0	Egalisatiereserve algemene uitkering		221	961	
1	Reserve evenementen	24	24	24	24
2	Onderhoudsreserve Binnenring	107	107	107	107
5	Monumenten	13	13	13	13
5	Reserve instandhouding religieus erfgoed	7	7	7	7
6	Algemene reserve	318	344	331	301
6	Algemene reserve			100	100
7	Reserve geldleningen Zonnepanelen project 1	19	17	15	13
7	Reserve geldleningen Duurzaam Klimaatfonds	1	20	19	19
8	Reserve Transformatie	80	80	80	80
8	Onderhoudsreserve af te stoten panden	43	43	43	43
8	Reserve onderhoud woonwagencentra	37	37	37	37
8	Reserve Transformatie				
	Totaal	**846**	**1.110**	**1.934**	**941**

Tabel: Structurele toevoegingen aan reserves

In navolgende tabel worden meerjarig per programma de structurele onttrekkingen aan reserves aangegeven.

(x € 1.000)

Programma	Structurele onttrekking aan reserve	2023	2024	2025	2026
0	Egalisatiereserve compensatie wegvallend dividend Essent	133	133	133	133
1	Reserve evenementen	24	24	24	24
2	Onderhoudsreserve binnenring	107	107	107	107
2	Afschrijvingsreserve Pollar Bachlaan	4	4	4	4
2	Afschrijvingsreserve LED-informatiewagens	3	3	3	3
2	Afschrijvingsreserve Knopen lopen	4	4	4	4
2	Afschr.reserve verkeersmaatregelen omgeving BS Op gen Hei	9	9	9	9
2	Afschrijvingsreserve sfeerverlichting 3 centra	10	10	10	10
4	Afschrijvingsreserve investeringen binnenklimaat gebouwen	71	0	0	0
5	Afschrijvingsreserve sportkooi Brandenberg	14	14	0	0
5	Afschrijvingsreserve toplaag kunstgrasveld Strijthagen	27	27	27	27
5	Afschrijvingsreserve complex VV Schaesberg	75	75	75	0
5	Afschrijvingsreserve kunstgras Heigank	31	31	31	31
5	Afschrijvingsreserve doelgroepenbad	179	179	179	179
5	Afschrijvingsreserve accommodatie Sport & Leasure	15	15	15	15
5	Afschrijvingsreserve vervanging hekwerk Strijthagen	1	1	1	1
5	Afschrijvingsreserve speelplek Veeweg	1	1	0	0
5	Afschrijvingsreserve buurtontmoetingsplek Ter Waerden	4	4	4	0
5	Afschrijvingsreserve Kennis Informatie en Adviesplein	161	161	161	161
5	Afschrijvingsreserve schuifwand buurtcentrum Aan de Koel	3	3	3	3
5	Afschrijvingsreserve drainage sportpark Strijthagen	2	2	2	2
5	Afschrijvingsreserve waterleiding sportpark Strijthagen	1	1	1	1
5	Afschrijvingsreserve veldverlichting sportpark Strijthagen	1	1	1	1
5	Afschrijvingsreserve drainage veld 4 sportpark Strijthagen	3	3	3	3
5	Afschrijvingsreserve veldverlichting sportpark Heigank	5	5	5	5
5	Afschrijvingsreserve hekwerken hoofdveld sportpark Heigank	1	1	1	1
5	Reserve instandhouding religieus erfgoed	7	7	7	7
6	Afschrijvingsreserve accommodaties voor de 21e eeuw	38	38	38	38
6	Afschrijvingsreserve toekomstbestendige accommodaties	10	10	10	10
6	Afschrijvingsreserve accommodatie wijkcentrum Aan de Koel	115	115	115	115
6	Algemene reserve	19	19	19	19
8	Afschrijvingsreserve Kloosterstraat 1/1A	3	3	3	3
8	Afschrijvingsreserve Kloosterstraat 3	6	6	6	6
8	Afschrijvingsreserve herinricht. buitengebied wijkcentr. Aan de Koel	7	7	7	7
8	Afschrijvingsreserve Streeperstraat 42-46	3	3	3	3
8	Afschrijvingsreserve Hoogstraat 28-32	3	3	3	3
8	Afschrijvingsreserve Hoogstraat 157	4	4	4	4
8	Afschrijvingreserve Herontwikkeling Kerkplein 28-30 (opstal)	12	12	12	12
8	Afschrijvingsreserve Ruiterstraat 5 (opstal)	4	4	4	4

8	Afschrijvingsreserve vastgoed Europaweg Noord	21	21	21	21
8	Afschrijvingsreserve politievleugel	73	73	73	73
	Totaal	**1.214**	**1.143**	**1.128**	**1.049**

Tabel: Structurele onttrekkingen aan reserves

Recapitulatie begrotingsevenwicht 2023

Onderstaand treft u de verplicht voorgeschreven recapitulatiestaat begrotingsevenwicht voor de begroting 2023 en de bijbehorende meerjarenschijven 2024 tot en met 2026 aan.

(x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2023			Begroting 2024		
	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel
Baten programma 0	101.039	0	101.039	101.581	0	101.581
Baten programma 1	327	0	327	311	0	311
Baten programma 2	629	0	629	633	0	633
Baten programma 3	132	0	132	136	0	136
Baten programma 4	476	0	476	193	0	193
Baten programma 5	364	0	364	346	0	346
Baten programma 6	16.716	0	16.716	21.278	0	21.278
Baten programma 7	10.127	0	10.127	10.637	0	10.637
Baten programma 8	592	0	592	597	0	597
Totaal baten programma's	**130.402**	**0**	**130.402**	**135.712**	**0**	**135.712**
Lasten programma 0	23.405	223	23.182	23.470	58	23.412
Lasten programma 1	4.477	6	4.471	4.579	0	4.579
Lasten programma 2	4.794	0	4.794	4.949	0	4.949
Lasten programma 3	807	80	727	743	0	743
Lasten programma 4	3.482	0	3.482	2.984	0	2.984
Lasten programma 5	7.179	0	7.179	6.821	0	6.821
Lasten programma 6	72.865	1.131	71.734	73.008	760	72.248
Lasten programma 7	10.498	0	10.498	10.690	0	10.690
Lasten programma 8	3.339	304	3.035	3.135	0	3.135
Totaal lasten programma's	**130.846**	**1.744**	**129.102**	**130.379**	**818**	**129.561**
Saldo programma's vóór bestemming	**-444**	**-1.744**	**1.300**	**5.333**	**-818**	**6.151**
Onttrekkingen aan reserves	7.990	6.695	1.295	2.589	1.448	1.141
Stortingen in reserves	7.546	6.700	846	7.922	6.812	1.110
Geraamd resultaat	**0**	**-1.749**	**1.749**	**0**	**-6.182**	**6.182**
Totaal structurele baten	138.392	6.695	131.697	138.301	1.448	136.853
Totaal structurele lasten	138.392	8.444	129.948	138.301	7.630	130.671
Saldo structurele baten - lasten	**0**	**-1.749**	**1.749**	**0**	**-6.182**	**6.182**

Tabel: Recapitulatiestaat structurele en reële baten en lasten 2023 en 2024

(x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2025			Begroting 2026		
	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel
Baten programma 0	105.058	0	105.058	100.668	0	100.668
Baten programma 1	294	0	294	294	0	294
Baten programma 2	634	0	634	634	0	634
Baten programma 3	139	0	139	141	0	141
Baten programma 4	193	0	193	193	0	193
Baten programma 5	349	0	349	349	0	349
Baten programma 6	19.846	0	19.846	18.478	0	18.478
Baten programma 7	10.899	0	10.899	11.092	0	11.092
Baten programma 8	602	0	602	602	0	602
Totaal baten programma's	**138.014**	**0**	**138.014**	**132.451**	**0**	**132.451**
Lasten programma 0	24.237	53	24.184	24.882	53	24.829
Lasten programma 1	4.678	0	4.678	4.765	0	4.765
Lasten programma 2	5.052	0	5.052	5.126	0	5.126
Lasten programma 3	760	0	760	771	0	771
Lasten programma 4	2.909	0	2.909	4.683	646	4.037
Lasten programma 5	6.916	0	6.916	6.958	0	6.958
Lasten programma 6	71.449	0	71.449	72.311	0	72.311
Lasten programma 7	10.932	0	10.932	11.112	0	11.112
Lasten programma 8	3.223	0	3.223	3.279	0	3.279
Totaal lasten programma's	**130.156**	**53**	**130.103**	**133.887**	**699**	**133.188**
Saldo programma's vóór bestemming	**7.858**	**-53**	**7.911**	**-1.436**	**-699**	**-737**
Onttrekkingen aan reserves	1.176	47	1.129	2.377	1326	1.051
Stortingen in reserves	9.034	7.100	1.934	941	0	941
Geraamd resultaat	**0**	**-7.106**	**7.106**	**0**	**627**	**-627**
Totaal structurele baten	139.190	47	139.143	134.828	1326	133.502
Totaal structurele lasten	139.190	7.153	132.037	134.828	699	134.129
Saldo structurele baten - lasten	**0**	**-7.106**	**7.106**	**0**	**627**	**-627**

Tabel: Recapitulatiestaat structurele en reële baten en lasten 2025 en 2026

Financieel toezicht

Elk jaar besluiten Gedeputeerde Staten van Limburg voor aanvang van het begrotingsjaar of repressief of preventief toezicht voor onze gemeente van toepassing is. Dit is gebaseerd op artikel 2013 van de Gemeentewet. Repressief toezicht is regel en houdt in dat we de begroting en de begrotingswijzigingen direct kunnen uitvoeren (zonder voorafgaande goedkeuring).

Op 7 juli 2020 heeft het college van Gedeputeerde Staten van Limburg het financieel verdiepingsonderzoek 2020 gemeente Landgraaf vastgesteld. Het verdiepingsonderzoek is een belangrijk onderdeel van de wijze waarop het financieel toezicht bij de Provincie Limburg sinds 2005 wordt uitgevoerd. Dit onderzoek gaat verder dan het traditionele (jaarlijkse) begrotingsonderzoek.
Er wordt als het ware een foto gemaakt van de financiële positie en financiële functie. De provincie gebruikt het verdiepingsonderzoek om de toezichtvorm voor in principe vier jaar te bepalen, en in dit geval voor de periode 2020-2023. Op basis van dit onderzoek heeft de provincie vastgesteld dat de gemeente Landgraaf aan de voorwaarden van meerjarig repressief toezicht voldoet.

Evenwicht in de begroting

Vanwege het belang van de horizontale verantwoording en het verticale toezicht is de Gemeentewet in 2015 gewijzigd en wordt het begrip “evenwicht” nader gepreciseerd in die zin dat het een “structureel en reëel evenwicht” is. Indien de begroting 2023 niet structureel en reëel in evenwicht is, geldt als basisregel dat uiterlijk dit evenwicht - in verband met het niet opschuivend meerjarenperspectief - in 2025 tot stand zal worden gebracht.

Structureel begrotingsevenwicht

Met het begrip “structureel” evenwicht wordt bedoeld dat in de begroting:
- de structurele baten tenminste alle structurele lasten dekken,
- de incidentele baten alleen incidentele lasten dekken.

De structurele baten zijn voor het begrotingsjaar 2023 en de meerjarenschijven 2024 en 2025 aanzienlijk hoger dan de structurele lasten, waardoor voor die jaren sprake is van structureel begrotingsevenwicht. Voor de meerjarenschijf 202 zijn de structurele baten afgerond € 0,7 mln. lager dan de structurele lasten. Daarom is de meerjarenschijf 2026 structureel niet in evenwicht.

De primitieve begroting 2023 en de daarbij behorende meerjarenschijven zijn gebaseerd op de financiële effecten van de meicirculaire 2022. Indien wij de financiële effecten van de september circulaire 2022 meenemen bij de bepaling van het structureel evenwicht, dan is ook de meerjarenschijf 2026 ruim structureel in evenwicht.

Reel begrotingsevenwicht

Het reëel begrotingsevenwicht houdt in dat de provincie onderzoek doet naar de realiteit van de ramingen in de begroting. Daarbij dienen de begroting en de meerjarenramingen alle ramingen volledig te bevatten. De beoordelingsaspecten van de provincie richten zich meer specifiek op de raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, de loon- en prijscompensatie voor 2023 en volgende jaren, de hardheid en haalbaarheid van opgenomen taakstellingen/bezuinigingsmaatregelen, verliesgevende grondexploitaties, de algemene reserve en de post onvoorziene uitgaven.

3.3.3 Investeringen

De voorgenomen investeringen voor het jaar 2023 bedragen afgerond in totaal afgerond € 11 miljoen en zijn als volgt over de programma's verdeeld:

(x € 1.000)

Programma	2023
0. Bestuur en ondersteuning	694
1. Veiligheid	0
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1.851
3. Economie	0
4. Onderwijs	0
5. Sport, cultuur en recreatie	1.235
6. Sociaal domein	158
7. Volksgezondheid en milieu	5.908
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	1.210
Totaal investeringen programma's	**11.056**

Tabel: Investeringskrediet per programma

Voor een gedetailleerd overzicht van de vervangings- en uitbreidingsinvesteringen 2023 verwijzen wij naar bijlage 3. De investeringen kunnen in de volgende clusters worden verdeeld:

Rioolinvesteringen

De investeringen m.b.t. riolen zijn gebaseerd op het in oktober 2016 vastgestelde ISW. De investeringen voor riolen voor 2023 bedragen afgerond € 5,9 miljoen (gelijk aan 2022). De structurele lasten voortvloeiende uit de rioolinvesteringen worden gedekt via de tarieven voor de rioolheffing.

Uitbreidings- en vervangingsinvesteringen (exclusief rioolinvesteringen)

Voor 2023 bedraagt de omvang van de noodzakelijke uitbreidings- en geplande vervangingsinvestering (niet zijnde rioolinvesteringen) afgerond € 4,6 miljoen. Hierin is ruim € 0,3 miljoen opgenomen voor investeringen in de bedrijfsvoering. Op grond van de nieuwe BBV-voorschriften valt bedrijfsvoering onder programma 0 (bestuur en ondersteuning).

Gedekte investeringen - duurzame meerjaren onderhouds programma's (MOP's) en meerjaren investerings programma's (MIP's))

Dit betreft investeringen waarbij de uit de investeringen voortvloeiende begrote kapitaallasten volledig zijn gecompenseerd door verlaging van geraamde lasten. Deze kapitaallasten veroorzaken daarom geen nadelig budgettair effect en drukken niet op de jaarlijks beschikbare vaste ruimte voor kapitaallasten. Dit in tegenstelling tot het hierboven beschreven cluster van de uitbreidings- en vervangingsinvesteringen.

Dekking kapitaallastruimte

Jaarlijks wordt een vaste ruimte in de begroting ''geoormerkt'' ter dekking van de kapitaallasten die voortvloeien uit de uitbreidings- en vervangingsinvesteringen. Voor de periode 2023-2026 is, evenals voorgaande jaren ruimte in de meerjarenbegroting vrijgemaakt voor de structurele (kapitaal)lasten (de afschrijving) voortvloeiende uit de uitbreidings- en vervangingsinvesteringen (excl. B.T.W.). Deze ruimte is opgebouwd uit afgerond € 150 duizend voor lasten voortvloeiende uit de noodzakelijke vervangings- en geplande uitbreidingsinvesteringen in de programma's en afgerond € 50 duizend ten behoeve van investeringen in de bedrijfsvoering.

3.3.4 Reserves en voorzieningen

Navolgende tabel biedt inzicht in het verloop van de reserves en voorzieningen van de balans. Gestart wordt met het jaar 2021, waarin tevens rekening is gehouden met het resultaat van de jaarrekening 2021. Vervolgens wordt het begrote verloop per 1 januari t/m het jaar 2027 weergegeven.

(x € 1.000)

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene reserve	9.574	13.006	17.068	23.216	30.763	30.534
Egalisatiereserves	3.856	6.957	3.353	3.193	4.021	3.253
Afschrijvingsreserves	21.234	20.293	19.529	18.838	18.161	17.562
Onderhoudsreserves	445	443	480	516	553	591
Overige bestemmingsreserves	11.892	9.808	9.633	9.633	9.757	9.878
Totaal reserves	**47.001**	**50.507**	**50.063**	**55.396**	**63.255**	**61.818**
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.994	4.888	4.775	4.667	4.564	4.491
Onderhoudsvoorzieningen	2.948	2.480	2.253	2.064	1.938	1.800
Voorzieningen met relatie heffingen	11.248	11.766	12.550	13.296	13.988	14.643
Totaal voorzieningen	**19.190**	**19.134**	**19.578**	**20.027**	**20.490**	**20.934**
Totaal reserves en voorzieningen	**66.191**	**69.641**	**69.641**	**75.423**	**83.745**	**82.752**
Totaal begrote lasten		**138.392**	**138.301**	**139.190**	**134.828**	

Tabel: Meerjarige ontwikkeling reserves en voorzieningen

De totale omvang van alle reserves stijgt in de meerjarenbegroting 2023-2026 met ruim € 11 mln. De algemene reserve stijgt vanaf 1 januari 2023 tot 1 januari 2027 met ruim € 17,5 mln. Daartegenover staat een daling van zowel de egalisatiereserves als de afschrijvingsreserves met elk € 3 mln.

De algemene reserve wordt tot en met 2025 gevoed door een jaarlijkse vaste storting ten laste van de exploitatie van € 0,75 mln. Vanaf 2026 wordt, gezien de fors toegenomen omvang van de algemene reserve, deze jaarlijkse vaste storting beëindigd.

De omvang van de totale voorzieningen stijgt in de meerjarenbegroting 2023-2026 met circa € 2 mln.

3.3.5 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

De gemeente heeft als werkgever naast verplichtingen voor het huidige personeel ook verplichtingen ten aanzien van het voormalige personeel.
Het betreft uitkeringen in relatie tot:

- Verlofrechten;
- Vakantierechten;
- Wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders;
- Pensioenverplichtingen wethouders;
- WW-verplichtingen;
- WAO/WIA/WGA-verplichtingen.

De financiële gevolgen van bovenstaande rechten en verplichtingen zijn, indien van toepassing, verwerkt in de exploitatie. Voor de pensioenverplichtingen van wethouders en wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders zijn separate voorzieningen in gebruik die jaarlijks op basis van de actuariële berekeningen wordt bijgesteld. Ook de WIA- en oude WAO-verplichtingen worden jaarlijks bijgesteld. In het kader van de WIA is de gemeente eigen risicodrager.

3.3.6 Algemene baten en lasten

In deze paragraaf worden de baten en lasten van de navolgende taakvelden die onderdeel uitmaken van programma 0 nader uitgesplitst.

- Overhead (040)
- Treasury (050)
- OZB-woningen (061)
- OZB niet-woningen (062)
- Belastingen overig (064)
- Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds (070)
- Overige baten en lasten (080)
- Vennootschapsbelasting (090)

Deze baten en lasten omvatten financieel gerelateerde zaken en hebben een algemeen karakter.

(x € 1.000)

I. Baten	2023	2024	2025	2026
A. Taakveld Overhead (040)				
- Personeel	233	233	234	234
- Huisvesting personeel	248	248	248	248
- Facilitaire middelen	651	664	676	687
- Overig	4	4	4	4
B. Taakveld Treasury (050)				
- Dividend	445	445	445	445
- Ontvangen rente	215	222	207	191
- Toegerekende rente	98	89	80	71
C. Taakveld OZB woningen (061)				
- OZB eigenaar	5.932	6.081	6.233	6.370
D. Taakveld OZB niet woningen (062)				
- OZB eigenaars	1.226	1.257	1.288	1.317
- OZB gebruikers	843	864	886	905
E. Taakveld Belastingen overig (064)				
- Hondenbelasting	418	428	439	448
- Precariobelasting	30	31	32	33
F Taakveld Algemene uitkering en ov. Uitk. Gemeentefonds (070)				
- Algemene uitkering gemeentefonds	90.342	90.655	93.922	89.348
Totaal algemene baten	**100.685**	**101.221**	**104.694**	**100.301**

Tabel Algemene baten 2023-2026

(x € 1.000)

II. Lasten	2023	2024	2025	2026
A. Taakveld Overhead (040)				
- Personeel	5.436	5.622	5.810	5.947
- Huisvesting personeel	974	972	983	959
- Facilitaire middelen	5.133	5.207	5.354	5.482
- Bedrijfsvoering	3.933	3.859	3.947	4.016
- Tractie	640	656	660	688
- Overig	108	108	108	108
B. Taakveld Treasury (050)				
- Korte-termijn financiering	15	15	15	15
- Lange-termijn financiering	778	744	713	680
C. Taakveld OZB woningen (061)				
- Bijdrage aan BSGW	157	147	150	153
- Bijdrage aan Waarderingskamer	8	8	8	8
D. Taakveld OZB niet woningen (062)				
- Bijdrage aan BSGW	109	102	104	106
E. Taakveld Belastingen overig (064)				
- Bijdrage aan BSGW	11	9	10	10
F. Taakveld Overige baten en lasten (080)				
- Stelpost onvoorziene uitgaven (incidentele lasten)	117	117	117	117
- Stelpost ruimte B (onvoorziene structurele lasten)	32	67	91	121
- Structurele ruimte A (stelpost kapitaallasten investeringsplannen)			181	362
- Stelpost personele kosten (promotiebeleid en knelpunten)	245	281	293	300
- Jaarlijkse structurele taakstelling van 2 fte's	-161	-253	-352	-452
- Taakstelling urentoerekening aan projecten	-250	-250	-250	-250
- Stelpost duurzame aanbesteding gas en Electra	33	31	31	31
- Stelpost toename afschrijvingen door activeren uren naar projecten	4	15	26	37
- Voormalige wethouders	39	39	39	44
- Lasten algemene uitkering	1.729	1.603	1.731	1.846
- ICT plan	16	16	16	16
G. Taakveld Vennootschapsbelasting (090)				
- Vennootschapsbelasting	10	10	10	10

Totaal algemene lasten	19.116	19.125	19.795	20.354

Tabel Algemene lasten 2023-2026

3.3.7 EMU-saldo

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven en het meerjarig opnemen van het EMU-saldo in een begrotingsparagraaf. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte.

Omdat gemeenten (nog) niet afgerekend worden bij overschrijding van de referentiewaarde worden vanaf 2016 geen individuele referentiewaarden voor het EMU-tekort per gemeente berekend. Wel is het mogelijk ons EMU-saldo aan de hand van de begroting te berekenen. Voorheen gebeurde dat door middel van de zgn. EMU-enquête. Vanaf het begrotingsjaar 2017 schrijft het nieuwe BBV voor dat de gemeente een geprognosticeerde balans moet opstellen en hieruit het EMU-saldo moeten afleiden.

In de paragraaf Financiering (hoofdstuk 2, paragraaf 2.2.3) treft u een overzicht aan van de geprognosticeerde balans en een berekening van het EMU-saldo aan. Uit de berekening zoals opgenomen in de paragraaf financiering - geprognosticeerde balans blijkt dat we voor de jaren 2023 tot en met 2026 een EMU-tekort verwachten.

3.3.8 Beoordeling financiële positie

Naast een beoordeling van het exploitatiesaldo maakt ook een aantal verplicht voorgeschreven financiële kengetallen en de weerstandsratio onderdeel uit van de beoordeling van de financiële positie. Deze kengetallen en de weerstandratio's zijn uitgewerkt in de paragraaf weerstandvermogen en risicomanagement. Onderstaande analyse is dan ook identiek aan de analyse in die paragraaf.
Op basis van de weerstandsratio en het structureel exploitatiesaldo is de financiële positie van de gemeente Landgraaf ten opzichte van de begroting 2022 verbeterd en als solide te typeren.
De weerstandscapaciteit (omvang algemene reserve) is aanzienlijk gestegen vergeleken met de begroting 2022 en neemt in meerjarenperspectief fors toe. De weerstandsbehoefte (inschatting van de risico's) is aanzienlijk gestegen ten opzichte van de begroting 2022 en blijft meerjarig nagenoeg gelijk. De weerstandsratio is m.i.v. 2025 zelfs boven de signaleringsnorm.
In tegenstelling tot de begroting 2022 is in de eerste 3 jaarschijven (2023-2025) van de begroting 2023 wel sprake van structureel begrotingsevenwicht, waarbij voor de jaren 2024 en 2025 de structurele baten ruim hoger zijn dan de structurele lasten. Dit laatste uitgaande van de geldende afspraak dat de algemene uitkering beschouwd mag worden als structurele baat ook indien de omvang van deze uitkering in het laatste jaar opvallend lager is.

Voor de meerjarenschijf 2026 is geen sprake van structureel evenwicht. Echter als wij nu al rekening zouden houden met de financiële effecten van de september circulaire 2022 dan is ook voor de

meerjarenschijf 2026 sprake van structureel begrotingsevenwicht. Het relatief kleine tekort van € 0,7 mln. slaat om in een ruim overschot (structurele baten > structurele lasten).

Uit de kengetallen die direct of indirect een relatie hebben met onze vermogens- en schuldpositie valt te concluderen dat onze schuldpositie weliswaar nog steeds valt binnen de Categorie A maar wel langzaam minder sterk wordt. Dit is mede het gevolg van het aantrekken van een omvangrijke geldlening voor de nieuwbouw van het Eijkhagencollege.

VASTSTELLINGSBESLUIT

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente landgraaf;

Besluit:

1. De programmabegroting 2023 met bijlagen en de meerjarenschijven 2024-2026 vast te stellen;

2. De navolgende investeringskredieten (incl. B.T.W.) vast te stellen:

A. Uitbreidingsinvesteringen 2023

1.	Transformatie investeringsbudget	€ 1.210.000
2.	Reconstructieprojecten GVVP-ruggengraat	€ 605.000
3.	Verkeersveiligheidsprojecten	€ 242.000
4.	Aanleg beachvolleybal- en handbalveld park Heigank	€ 121.000
5.	Skatepark Landgraaf	€ 242.000

B. Vervangingsinvesteringen 2023

1.	Goupil electrowagen BOR	€ 45.369
2.	Airco's	€ 25.205
3.	Inventaris sporthal Baneberg	€ 60.500
4.	Heetwaterunit BOR	€ 25.205
5.	Werkplekken	€ 25.205
6.	Digitaal werken en licenties	€ 186.515
7.	Safepay	€ 30.250
8.	Toplaag grasveld UoW	€ 418.660
9.	OV-armaturen	€ 278.300
10.	OV-lichtmasten	€ 12.100
11.	Vervangingsinvesteringen wegen	€ 713.767
12.	Luchtbehandelingsinstallatie Theater	€ 314.600
13.	Verduurzamen wedstrijdverlichting en vervangen lichtmasten VV Schaesberg	€ 50.941

C. Investeringen riolen 2023

1.	Riolen (afschrijving 15 jaar)	€ 6.000
2.	Riolen (afschrijving 35 jaar)	€ 141.000
3.	Riolen (afschrijving 70 jaar)	€ 5.761.000

D. Gedekte investeringen 2023 (Duurzame Meerjaren Onderhouds Programma's en Meerjaren Investerings Programma's)

1.	Oefenbunker – warmtepomp aansluiten op CV	€ 26.354
2.	An de Voegelsjtang – warmtepomp aanbrengen	€ 52.708
3.	An de Voegelsjtang – warmteketel vervangen	€ 25.256
4.	An de Voegelsjtang – luchtbehandelingsinstallatie	€ 27.086
5.	An de Voegelsjtang – verlichting vervangen in LED	€ 53.071
6.	Burgerhoes – luchtbehandelingsinstallaties	€ 180.225
7.	Burgerhoes – centrale energievoorziening	€ 45.950
8.	Burgerhoes – toiletgroepen	€ 100.335
9.	Emile Erensplein – gas en verwarmingsinstallaties	€ 30.200

3. De incidentele en structurele lasten en baten per programma vast te stellen als volgt:

(x € 1.000)

Omschrijving	Lasten 2023		Baten 2023		Lasten 2024		Baten 2024	
	i	s	i	s	i	S	i	s
0. Bestuur en ondersteuning	6.923	24.028	3.646	102.334	6.870	24.522	255	102.722
1. Veiligheid	6	4.471	0	327	0	4.579	0	311
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	0	4.794	0	629	0	4.949	0	633
3. Economie	80	727	80	132	0	743	0	136
4. Onderwijs	0	3.482	150	476	0	2.984	94	193
5. Sport, cultuur en recreatie	0	7.179	518	364	0	6.821	18	346
6. Sociaal domein	1.131	71.734	1.416	16.716	760	72.248	1.081	21.278
7. Volksgezondheid en milieu	0	10.498	31	10.127	0	10.690	0	10.637
8. Volkshuisv., RO en sted.vern.	304	3.035	854	592	0	3.135	0	597
TOTAAL	**8.444**	**129.948**	**6.695**	**131.697**	**7.630**	**130.671**	**1.448**	**136.853**

(x € 1.000)

Omschrijving	Lasten 2025		Baten 2025		Lasten 2026		Baten 2026	
	i	s	i	s	i	s	i	s
0. Bestuur en ondersteuning	7.153	26.118	1	106.187	53	25.770	634	101.719
1. Veiligheid	0	4.678	0	294	0	4.765	0	294
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	0	5.052	0	634	0	5.126	0	634
3. Economie	0	760	0	139	0	771	0	141
4. Onderwijs	0	2.909	0	193	646	4.037	646	193
5. Sport, cultuur en recreatie	0	6.916	0	349	0	6.958	0	349
6. Sociaal domein	0	71.449	46	19.846	0	72.311	46	18.478
7. Volksgezondheid en milieu	0	10.932	0	10.899	0	11.112	0	11.092
8. Volkshuisv., RO en sted.vern.	0	3.223	0	602	0	3.279	0	602
TOTAAL	**7.153**	**132.037**	**47**	**139.143**	**699**	**134.129**	**1.326**	**133.502**

4. Het navolgende nieuwe beleid 2023-2026 (inclusief einddatum) vast te stellen:

(x € 1000)

Lasten NIEUW BELEID in begroting 2023 - 2026		2023	2024	2025	2026	Einddatum
RVC01	Continueren van Landgraaf Verbindt	0	15	83	83	-
RVC02	Nazorg ex-gedetineerden	13	13	13	13	-
RVC03	Verbindingsknooppunt I&A personen met verward gedrag	0	12	12	12	-
RVC05	Aanpak eenzaamheid	8	8	8	8	-
RVC08 /	Uitbreiding formatie BOA's 2fte + 1x lease-voertuig	98	95	98	100	
RVR01						-
RVC09	Salariskosten 2e bureauhoofd afdeling KCC + werkplekkosten	115	120	124	129	-
RVC14	Coördinator keten zorg & veiligheid, aandachtsgebied jeugd	100	104	108	112	-
RVC15	Inzet papieren communicatiemedium	50	50	50	50	-
RVC16	Middelen ter voorkoming van personele krapte	134	133	133	132	-
RVC17	Digitalisering t.b.v. raad - structureel	5	5	5	5	-
RVC19	Continuering inzet straatcoaches	116	116	116	116	-
RVC23a/b	Bijraming budget openbaar groen 2023 niveau B	450	450	450	450	-
RVC25a	Revitaliseren 3 dorpskermissen 'nieuwe stijl' - structureel	15	15	15	15	-
RVC25c	Subsidieverordening 'stimuleren innovatief ondernemerschap in winkelkernen'	80	80	80	80	-
RVC25e	Verkeersbeleid	20	20	20	20	-
RVC25f	Uitbreiding capaciteit verkeer met 0,33 fte	24	25	26	27	-
RVR10 (CDA)	Motie Hermans (2e kamer) handhaving en veiligheid	35	35	35	35	-
Collegebesluit	Internationale contacten/stedenband met Andrychow	10	10	10	10	-
RVC04	Transformatieplan Wmo	400	400			2024
RVC06	Overbruggingskrediet centering zwangerschap	32				2023
RVC08	BOA's : aanschaf kleding, steekwerende vesten en bodycams	6				2023
RVC11	Uitbreiding formatie Welsun 2fte buurtopbouwwerk	155	155			2024
RVC12	Uitbreiding formatie Welsun 1fte ouderenwerk	78	78			2024
RVC13	Pilot naschools aanbod/rijke schooldag	150	94			2024
RVC17	Digitalisering tbv raad - incidenteel	30	6			2024
RVC21	Aanpak arbeidsmarkt meer arrangementen met loonkostensubsidie.	275	275	(100)	(100)	2024

RVC23 a/b	Bijraming budget openbaar groen 2023 niveau B	500				2023
RVC25a	Revitaliseren 3 dorpskermissen 'nieuwe stijl'	18	18			2024
RVC25b	Voeden reserve transformatie	500				2023
RVR07	Kleinschalige voorziening Nieuwenhagen jeugd	41				2023
Dekking ruimtevragen	Inzetten (verlagen gereserveerde lasten) 4 ontvangen decentralisatie-uitkeringen	(316)	(321)	(326)	(331)	-
Ruimtecreatie	Vanaf 2026 jaarlijkse vaste storting ten laste van de exploitatie in de algemene reserve beëindigen				(750)	2025
Inzet voordeel RVC 21	Storting in algemene reserve van het budgettaire voordeel van de dalende lasten voor 2025 en 2026 voortvloeiende uit RVC 21			100	100	-
	Totaal per saldo	**3.142**	**2.011**	**1.060**	**316**	

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Landgraaf d.d. 3 november 2022.

De griffier, De voorzitter,

BIJLAGEN

1. Conversietabel programma's / Taakvelden / Producten

Taakveld	Omschrijving Programma/Taakveld	Productnr	Omschrijving Product
001	Bestuur	6.00.001.001	001 Raad en raadscommissies
		6.00.001.002	001 Griffie
		6.00.001.003	001 Verantwoording tbv Raad
		6.00.001.004	001 Rekenkamer(functie) alg.
		6.25.001.001	001 B&W (orgaan)
		6.25.001.002	001 Bestuurl.samenw.verbanden
		6.26.001.001	001 ICT gemeenteraad
010	Mutaties reserves	6.27.010.001	010 Mut.res.excl.sd TV001
		6.27.010.011	010 Mut.res.excl.sd TV011
		6.27.010.020	010 Mut.res.excl.sd TV020
		6.27.010.030	010 Mut.res.excl.sd TV030
		6.27.010.040	010 Mut.res.excl.sd TV040
		6.27.010.050	010 Mut.res.excl.sd TV050
		6.27.010.061	010 Mut.res.excl.sd TV061
		6.27.010.062	010 Mut.res.excl.sd TV062
		6.27.010.063	010 Mut.res.excl.sd TV063
		6.27.010.064	010 Mut.res.excl.sd TV064
		6.27.010.070	010 Mut.res.excl.sd TV070
		6.27.010.080	010 Mut.res.excl.sd TV080
		6.27.010.090	010 Mut.res.excl.sd TV090
		6.27.010.110	010 Mut.res.excl.sd TV110
		6.27.010.120	010 Mut.res.excl.sd TV120
		6.27.010.210	010 Mut.res.excl.sd TV210
		6.27.010.220	010 Mut.res.excl.sd TV220
		6.27.010.230	010 Mut.res.excl.sd TV230
		6.27.010.240	010 Mut.res.excl.sd TV240
		6.27.010.250	010 Mut.res.excl.sd TV250
		6.27.010.310	010 Mut.res.excl.sd TV310
		6.27.010.320	010 Mut.res.excl.sd TV320
		6.27.010.330	010 Mut.res.excl.sd TV330
		6.27.010.340	010 Mut.res.excl.sd TV340
		6.27.010.410	010 Mut.res.excl.sd TV410
		6.27.010.420	010 Mut.res.excl.sd TV420
		6.27.010.430	010 Mut.res.excl.sd TV430
Taakveld	Omschrijving Programma/Taakveld	Productnr	Omschrijving Product
		6.27.010.510	010 Mut.res.excl.sd TV510
		6.27.010.520	010 Mut.res.excl.sd TV520
		6.27.010.530	010 Mut.res.excl.sd TV530
		6.27.010.540	010 Mut.res.excl.sd TV540
		6.27.010.550	010 Mut.res.excl.sd TV550

		6.27.010.560	010 Mut.res.excl.sd TV560
		6.27.010.570	010 Mut.res.excl.sd TV570
		6.27.010.610	010 Mut.res.excl.sd TV610
		6.27.010.620	010 Mut.res.excl.sd TV620
		6.27.010.630	010 Mut.res.excl.sd TV630
		6.27.010.640	010 Mut.res.excl.sd TV640
		6.27.010.650	010 Mut.res.excl.sd TV650
		6.27.010.660	010 Mut.res.excl.sd TV660
		6.27.010.671	010 Mut.res.excl.sd TV671
		6.27.010.672	010 Mut.res.excl.sd TV672
		6.27.010.681	010 Mut.res.excl.sd TV681
		6.27.010.682	010 Mut.res.excl.sd TV682
		6.27.010.710	010 Mut.res.excl.sd TV710
		6.27.010.720	010 Mut.res.excl.sd TV720
		6.27.010.730	010 Mut.res.excl.sd TV730
		6.27.010.740	010 Mut.res.excl.sd TV740
		6.27.010.750	010 Mut.res.excl.sd TV750
		6.27.010.810	010 Mut.res.excl.sd TV810
		6.27.010.820	010 Mut.res.excl.sd TV820
		6.27.010.830	010 Mut.res.excl.sd TV830
020	Burgerzaken	6.20.020.001	020 Verkiezingen en referenda
		6.20.020.002	020 Lasten Burgerzaken
		6.20.020.003	020 Lasten huwelijken
		6.20.020.004	020 Lasten naturalisatie
		6.20.020.005	020 Lasten GBA
		6.20.020.006	020 Lasten reisdocumenten
		6.20.020.007	020 Lasten rijbewijzen
		6.20.020.010	020 Lst.verbetering dienstverl
		6.20.020.102	020 Baten burgerzaken
		6.20.020.103	020 Baten huwelijken
		6.20.020.104	020 Baten naturalisatie
		6.20.020.105	020 Baten GBA
		6.20.020.106	020 Baten reisdocumenten
		6.20.020.107	020 Baten rijbewijzen
		6.21.020.001	020 GEO-informatie
		6.21.020.002	020 Basisreg.Grootsch.Topogr.
		6.24.020.001	020 Huisnr + straatnaamborden
		6.26.020.001	020 ICT burgerzaken
		6.27.020.001	020 Dienstverlening Geg.Huis
Taakveld	**Omschrijving Programma/Taakveld**	**Productnr**	**Omschrijving Product**
040	Overhead	6.10.040.102	040 DIR: pers. (incl.derden)

		6.20.040.102	040 KCC: pers. (incl.derden)
		6.21.040.102	040 ROG: pers. (incl.derden)
		6.22.040.102	040 MO: pers. (incl.derden)
		6.23.040.102	040 T&H: pers. (incl.derden)
		6.24.040.102	040 BOR: pers. (incl.derden)
		6.24.040.103	040 BOR-SW: pers.(incl.derden)
		6.24.040.201	040 Pick-ups
		6.24.040.202	040 Overig materiaal
		6.24.040.203	040 Personenauto's
		6.24.040.204	040 Scooters
		6.25.040.002	040 Personeelswerving+selectie
		6.25.040.003	040 Public-gem.gids+communicat
		6.25.040.005	040 Representatie college
		6.25.040.010	040 Bezwaar, beroep , klachten
		6.25.040.011	040 Verzekering WA
		6.25.040.012	040 AVG / Privacy
		6.25.040.102	040 BCZ: pers. (incl.derden)
		6.25.040.201	040 Ondernemingsraad
		6.25.040.203	040 Centraal opleidingsbudget
		6.25.040.204	040 Functiewaarderingen
		6.25.040.205	040 Intern mobiliteitsburo
		6.25.040.206	040 Arbodienst/-voorzieningen
		6.25.040.207	040 Werkgeversbijdr.vakbond
		6.25.040.215	040 Organisatieontwikkeling
		6.25.040.326	040 Inkoop
		6.26.040.102	040 FB: pers. (incl.derden)
		6.26.040.202	040 Beheer Burgerhoes
		6.26.040.203	040 Beheer E.Erensplein 55
		6.26.040.204	040 Beheer Voltastr.22+22B
		6.26.040.209	040 Beheer Marconistr.13 MOB
		6.26.040.302	040 Kantoorverbruiksartikelen
		6.26.040.303	040 Inrichting
		6.26.040.304	040 Telecommunicatie
		6.26.040.305	040 ICT Facilitaire dienst
		6.26.040.306	040 ICT Fin.+personeelsadm.
		6.26.040.308	040 Informatiebeveiliging
		6.26.040.309	040 Infoman-beheer-kwal.zorg
		6.26.040.322	040 Schoonmaak
		6.26.040.324	040 Catering
Taakveld	**Omschrijving Programma/Taakveld**	**Productnr**	**Omschrijving Product**
		6.26.040.325	040 Reprografie

		6.26.040.327	040 Archief
		6.26.040.328	040 Postverzorging+docu.bewerk
		6.26.040.331	040 Bedrijfshulpverlening
		6.26.040.401	040 GH:Facil.middelen alg.
		6.26.040.402	040 GH:kantoorverbruiksart.
		6.26.040.403	040 GH:Inrichting
		6.26.040.406	040 GH:ICT fac. dienst
		6.26.040.422	040 GH:Schoonmaak
		6.26.040.424	040 GH:Catering
		6.26.040.425	040 GH:Reprografie
		6.26.040.427	040 GH:Archief
		6.26.040.505	040 BOL:ICT Facilitair bedrijf
		6.27.040.010	040 Invorderingen algemeen
		6.27.040.102	040 P&C: pers. (incl.derden)
		6.27.040.206	040 Secundaire arbeidsvoorw.
		6.27.040.208	040 Werkkostenregeling
		6.27.040.217	040 Financieel+fiscaal advies
		6.27.040.220	040 Geldmid.beh+fin.adm.
		6.27.040.222	040 Pers.+salarisadministr.
		6.27.040.223	040 Adm.org.+interne controle
		6.27.040.225	040 Statistiek+Parkst.monitor
050	Treasury	6.27.050.001	050 Korte termijn financiering
		6.27.050.002	050 Leningen gemeente o/g
		6.27.050.011	050 Geldleningen+uitzett.<1jr
		6.27.050.012	050 Geldleningen+uitzett.>=1jr
		6.27.050.022	050 Renteverg.Zonnepan.proj.1
		6.27.050.023	050 Renteverg.ZP-Parkstad
		6.27.050.024	050 Renteverg.energ.spaargar.
		6.27.050.025	050 Renteverg.Duurz.Klimaatf.
		6.27.050.031	050 BNG
		6.27.050.033	050 Nutsbedrijven
		6.27.050.034	050 Reinigingsdienst
		6.27.050.999	050 Doorberekening rente
061	OZB woningen	6.27.061.001	061 Lasten OZB won.eig.
		6.27.061.101	061 Baten OZB won.eig.
062	OZB niet-woningen	6.27.062.001	062 Lasten OZB niet-won.eig
		6.27.062.101	062 Baten OZB niet-won.eig
		6.27.062.102	062 Baten OZB niet-won.gebr.
064	Belastingen overig	6.27.064.000	064 Lasten heffing belast.alg.
		6.27.064.001	064 Lasten hondenbelasting
		6.27.064.101	064 Baten hondenbelasting
		6.27.064.102	064 Baten precariobelasting

070	Algemene uitkering en	6.27.070.001	070 Algemene Uitkering
Taakveld	**Omschrijving Programma/Taakveld**	**Productnr**	**Omschrijving Product**
080	Overige baten en lasten	6.27.080.001	080 Onvoorziene uitgaven
		6.27.080.002	080 Structurele ruimte A
		6.27.080.003	080 Structurele ruimte B
		6.27.080.005	080 Stelpost reserv. pers.kst
		6.27.080.006	080 Stelpost ov. baten+ lasten
		6.27.080.010	080 Lasten algemene uitkering
		6.27.080.020	080 Voormalige wethouders
090	Vennootschapsbelast.	6.27.090.001	090 Vennootschapsbelasting
110	Crisisbeheersing en	6.20.110.001	110 Gebruiksvergunningen
	Brandweer	6.24.110.001	110 Brandkranen
		6.25.110.001	110 Veiligh.regio-oranje kolom
		6.25.110.002	110 Veiligh.regio-GHOR
		6.25.110.004	110 Veiligh.regio-MCC
120	Openbare orde en	6.20.120.001	120 Doodschouw
	veiligheid	6.20.120.002	120 APV/bijzondere wetten
		6.21.120.008	120 Pinkpop
		6.21.120.010	120 Reclamevoering
		6.22.120.004	120 A en B evenementen
		6.22.120.008	120 Dierenopvang
		6.23.120.001	120 Beleid handhaving
		6.24.120.001	120 Leges herstraatwerkzaamh.
		6.25.120.001	120 Veiligheidshuis
		6.25.120.003	120 OOV - organisatie
		6.25.120.006	120 Anti discriminatievoorzien
		6.25.120.007	120 OOV - overige maatregelen
		6.25.120.009	120 Netwerkbudget Pinkpop
210	Verkeer en vervoer	6.21.210.001	210 Verkeersbeleid
		6.21.210.002	210 Verkeersveiligheidsproj.
		6.24.210.000	210 Beleid wegenbeheer
		6.24.210.001	210 Wegen en trottoirs
		6.24.210.002	210 Fietspaden
		6.24.210.003	210 Wegbermen
		6.24.210.004	210 Inritten
		6.24.210.005	210 Openbare verlichting
		6.24.210.006	210 Straatrein+onkruidbestrijd
		6.24.210.007	210 Gladheidsbestrijding
		6.24.210.008	210 Verkeersregelinstallaties
		6.24.210.009	210 Straatmeub./bankjesproj.
		6.24.210.010	210 Herstratingswerkzaamheden

		6.25.210.002	210 Wijkparticipatie
220	Parkeren	6.20.220.001	220 Gehandicaptenparkeerkrtn
		6.21.220.001	220 Exploitatie parkeergarages
		6.24.220.001	220 Parkeerplaatsen
320	Fysieke bedrijfsinfrastr.	6.21.320.010	320 Subs.RES winkelconcentrat.
		6.21.320.107	320 Fresh 1: Nutsvoorz.
		6.21.320.108	320 Fresh 1: Openb.verlichting

Taakveld	Omschrijving Programma/Taakveld	Productnr	Omschrijving Product
330	Bedrijvenloket en	6.20.330.001	330 Baten marktgelden
	Bedrijfsregelingen	6.21.330.001	330 Voeren bedrijfsloket
340	Economische promotie	6.21.340.002	340 Promotie+acquisite EZB
		6.21.340.003	340 Stadspromotie
		6.21.340.004	340 Markten en standplaatsen
		6.21.340.010	340 Regiobr.+beleid toerisme
		6.27.340.001	340 Baten toeristenbelasting
410	Openbaar basisonderw.	6.22.410.002	410 OBO - bewegingsonderwijs
420	Onderwijshuisvesting	6.22.420.002	420 Acc. Harlekijn huisv.
		6.22.420.003	420 Acc. Speurneus huisv.
		6.22.420.004	420 Acc. Carrousel huisv.
		6.22.420.006	420 Acc.BO Op gen Hei huisv.
		6.22.420.007	420 Acc.BO 't Valder huisv.
		6.22.420.009	420 Acc.BO An d'r Put huisv.
		6.22.420.010	420 Acc.BO Wegwijzer huisv.
		6.22.420.011	420 ACC BO dep Schatgraver GJF str
		6.22.420.012	420 Acc.BO Gravenrode huisv.
		6.22.420.014	420 Acc.BO Schatgraver huisv.
		6.22.420.051	420 Acc.SO De Wissel huisv.
		6.22.420.061	420 Acc.VO Eijkhagencoll.huisv
		6.22.420.062	420 Acc.VO Brandenberg huisv.
430	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6.20.430.001	430 Leerlingenvervoer
		6.22.430.002	430 SO - bewegingsonderwijs
		6.22.430.010	430 OAB Beleid algemeen
		6.22.430.011	430 Gezonde basissch.toekomst
		6.22.430.013	430 Leerplicht (VSV)
		6.22.430.014	430 Spraakonderwijs
		6.22.430.015	430 VVE (voor+vroegsch.educ.)
		6.22.430.016	430 Taalonderwijs
		6.22.430.017	430 Nat. Programma Onderwijs
		6.22.430.018	430 Rijke schooldag
		6.22.430.050	430 Beh. PSZ Schatgraver
		6.22.430.051	430 Acc. KDV Eigenw.Strijthw.4

		6.22.430.053	430 Acc. Past. Scheepersstr. 9
		6.22.430.054	430 Acc. Voegelsjtang 12
		6.22.430.083	430 Peuteropv+ peuterwerk<>acc
510	Sportbeleid en	6.22.510.008	510 Zwem- en duiksport
	activering	6.22.510.051	510 Sportbeleid algemeen
		6.22.510.056	510 Gym- en turnsport
		6.22.510.059	510 Budo- en krachtsport
		6.22.510.060	510 Veldvoetbal
		6.22.510.062	510 Dans- en wandelsport
		6.22.510.063	510 Wielersport
		6.22.510.064	510 Denk- & behendigheidssport
Taakveld	**Omschrijving Programma/Taakveld**	**Productnr**	**Omschrijving Product**
		6.22.510.065	510 Dierensporten
		6.22.510.098	510 Overige binnensport
		6.22.510.099	510 Overige buitensport
520	Sportaccommodaties	6.22.520.001	520 Acc.Sporthal Baneberg
		6.22.520.003	520 Acc.sportzaal Hoefveld
		6.22.520.005	520 Acc.sporthal Ter Waerden
		6.22.520.006	520 Acc.zwembad In de Bende
		6.22.520.013	520 Acc. Park Strijthagen
		6.22.520.014	520 Acc.Ter Waerden atletiekb.
		6.22.520.015	520 Acc.nieuw zwembad
		6.22.520.051	520 Acc.groene sportveld alg.
		6.22.520.052	520 Acc.complex Strijthagen
		6.22.520.053	520 Acc.complex Nieuwenhagen
		6.22.520.055	520 Acc.complex Ter Waerden
		6.22.520.056	520 Acc.complex De Voort
		6.22.520.057	520 Acc.complex Rimburg
		6.22.520.058	520 Acc.complex Abdissenbosch
		6.22.520.059	520 Acc.complex De Kakert
		6.22.520.060	520 Acc.fusiecomplex Schaesb.
		6.22.520.062	520 Skatepark Landgraaf
530	Cultuurpresentatie,	6.22.530.002	530 Acc.oefenbunker
	cultuurproductie en	6.22.530.021	530 Muzikale vorming
	cultuurparticipatie	6.22.530.022	530 Creatieve vorming Vazom
		6.22.530.031	530 Acc. Theater Kerkberg 4
		6.22.530.032	530 Kunstzinnige activiteiten
		6.22.530.033	530 Instrumentale muziek
		6.22.530.035	530 Vocale muziek+podiumkunst
		6.22.530.036	530 Beeldende kunst
		6.22.530.037	530 Cultuurstimulering

		6.22.530.038	530 Cultuur
		6.22.530.051	530 Theater
		6.22.530.052	530 Toneel
		6.22.530.053	530 Volksfeesten
		6.24.530.001	530 Volksfeesten
540	Musea	6.22.540.001	540 Acc. cultuur+oudheidkunde
		6.22.540.053	540 Heemkunde
550	Cultureel erfgoed	6.21.550.011	550 Monumenten
		6.21.550.012	550 Eerherstel slot Schaesberg
		6.22.550.001	550 Carnaval
		6.22.550.002	550 Schutterijen
		6.22.550.003	550 Kerkgenootschappen
560	Media	6.22.560.001	560 Acc.Bibliotheek
		6.22.560.002	560 Acc. KIA
		6.22.560.051	560 Bibliotheek

Taakveld	Omschrijving Programma/Taakveld	Productnr	Omschrijving Product
570	Openbaar groen en	6.22.570.001	570 Natuur+milieu educatie
	(openlucht) recreatie	6.22.570.002	570 IVN De Bosrand
		6.22.570.003	570 HSV Strijthagen
		6.22.570.004	570 Volkstuinen
		6.22.570.011	570 Gebouwen speeltuinen
		6.24.570.000	570 Beleid groenbeheer
		6.24.570.001	570 Groen in het buitengebied
		6.24.570.003	570 Openbaar groen
		6.24.570.012	570 Kermissen
		6.24.570.031	570 Speeltuinen
		6.24.570.032	570 Speelvelden en JOP's
610	Samenkracht en burger-	6.22.610.000	610 Toekomstbest.acomm.beleid
	participatie	6.22.610.001	610 Accommodatiebeleid
		6.22.610.004	610 Acc.Dorpscentrum
		6.22.610.005	610 Acc.An d'r Put
		6.22.610.006	610 Acc.Ad Koel Strijth.w.2
		6.22.610.007	610 Acc.ov.gemeenschapshuizen
		6.22.610.008	610 Acc.An de Voegelsjtang
		6.22.610.010	610 Jeugdaccommodaties
		6.22.610.011	610 Acc.Lindestraat 10
		6.22.610.012	610 Multif.zaal park Heigank
		6.22.610.014	610 Jeugdhome basement A'bosch
		6.22.610.021	610 Wmo vern+innov+slim arag.
		6.22.610.022	610 Burgerinitiatieven
		6.22.610.023	610 Landgraaf Verbindt

		6.22.610.024	610 Vrijwilligerswerk
		6.22.610.025	610 WijkLeerBedrijf Landgraaf
		6.22.610.030	610 Gehandicaptenbeleid
		6.22.610.032	610 Prof. maatschappelijk werk
		6.22.610.033	610 Prof. ouderenwerk
		6.22.610.035	610 Flankerend ouderenbeleid
		6.22.610.036	610 Informele zorg
		6.22.610.037	610 Vrijwillige mantelzorg
		6.22.610.038	610 Pakketmaatregelen immat.
		6.22.610.039	610 Vrouwenbelangenvereniging
		6.22.610.051	610 Integraal jeugdbeleid
		6.23.610.052	610 Meth.jeugd+jongerenwerk
		6.26.610.001	610 Vrijw.jeugd+jongerenwerk
		6.22.610.053	610 Vrijw. Jeugd+jongerenwerk
		6.22.610.054	610 Preventie jeugdhulp
		6.22.610.060	610 Prof.soc.cultureel werk
		6.22.610.081	610 Kinderopvang uitv. ISDBOL
		6.22.610.082	610 Kinderopvang SMI (ISDBOL)
		6.22.610.091	610 Minderheden
		6.22.610.101	610 Doorstroomloc.Gravenrode
Taakveld	**Omschrijving Programma/Taakveld**	**Productnr**	**Omschrijving Product**
		6.22.610.102	610 Doorstroom vergunninghouders
		6.22.610.103	610 Begeleiding vergunninghoud
		6.22.610.104	610 UKR transitiekosten
		6.22.610.105	610 UKR leefgeld
		6.22.610.106	610 UKR huisv. Individueel
		6.22.610.107	610 UKR huish. Collectief
		6.22.610.108	610 UKR uitvoeringskosten
		6.22.610.110	610 AV consultatieteam alg.vrz
		6.22.610.111	610 AV Dorpsinlooppunt Rimburg
		6.22.610.112	610 AV Dagbesteding
		6.22.610.113	610 AV Slot Schaesberg
		6.22.610.120	610 Wijkpunt Heereveld
		6.22.610.121	610 Wijkpunt Calshof
		6.22.610.122	610 Wijkpunt Harmoniezaal
		6.22.610.123	610 Wijkpunt De nieuwe Dormig
		6.22.610.124	610 Wijkbelbus
		6.23.610.001	610 Keuring kinderopvangloc.
		6.26.610.001	610 ICT Sociaal Domein
620	Toegang en eerstelijnsvoorz.	6.20.620.001	620 Wmo-algemeen
		6.20.620.002	620 Uitvoering jeugdzorg

		6.22.620.004	620 AMHK (Veilig thuis)
		6.22.620.005	620 Ov. Clientondersteuning
		6.22.620.007	620 Zorginnovatie jeugd
		6.22.620.021	620 V-huis-VIA nazorg ex gedet
		6.22.620.026	620 Koploper clientondersteun.
		6.22.620.031	620 KOTA (toeslagaffaire)
630	Inkomensregelingen	6.22.630.001	630 Uitvoeringskst WWB ISDBOL
		6.22.630.002	630 WWB-I Inkomensvoorziening
		6.22.630.003	630 BBZ
		6.22.630.004	630 TOZO
		6.22.630.006	630 Schuldhulpverlening
		6.22.630.008	630 Chron.zieken+gehandicapten
		6.22.630.009	630 Meerkst.beperk./chr. Ziek
		6.22.630.011	630 Bijzondere bijstand
		6.22.630.012	630 Armoedebeleid
		6.22.630.013	630 Kwijtschelding gem.belast.
		6.22.630.015	630 Indiv. Inkomenstoeslag
		6.22.630.016	630 Indiv. Studietoeslag
		6.22.630.017	630 Energietoeslag
		6.27.630.001	630 Dienstverlening aan ISDBOL
640	WSW en beschut werk	6.22.640.001	640 Sociale werkvoorziening
		6.22.640.002	640 Arbeidsmarkt+project
		6.22.640.003	640 Project Wij(k)

Taakveld	Omschrijving Programma/Taakveld	Productnr	Omschrijving Product
650	Arbeidsparticipatie	6.22.650.002	650 Part.budget reintegratie
		6.22.650.003	650 Werkgevers Service Punt
		6.22.650.011	650 Expl. MOB intake +plaatsing
		6.22.650.012	650 Expl. MOB begeleiding
660	Maatwerkvoorziening	6.20.660.003	660 Tegemoetkoming taxi
	(WMO)	6.20.660.004	660 Roerende voorzieningen
		6.20.660.005	660 Rolstoelen
		6.20.660.006	660 Woonvoorzieningen
		6.20.660.010	660 Vervoersvoorzieningen
		6.20.660.012	660 Aanpassing eigen auto
		6.20.660.016	660 CVV (met beschikking)
		6.20.660.020	660 Eigen bijdrage WMO
		6.20.660.032	660 PGB Materieel
		6.20.660.033	660 PGB immaterieel
		6.22.660.001	660 Chron. Zieken+gehandicapten
671A	Hulp bij het huishouden (WMO)	6.20.671.001	671A Hulp bij huishouden (mix)
		6.20.671.030	671A PGB HH (SVB)

671B	Begeleiding (WMO)	6.20.671.002	671B Begeleiding individueel
		6.20.671.003	671B Begeleiding groep
		6.20.671.004	671B Vervoer begeleiding
		6.20.671.007	671B Kortdurend verlof
		6.20.671.008	671B Begel. Individueel gedrag
		6.20.671.010	671B WMO Begeleiding Lumpsum
		6.20.671.031	671B PGB BG (SVB)
671C	Dagbesteding	6.20.671.006	671C Dagbesteding
		6.20.671.009	671C Dagbesteding gedrag
		6.20.671.012	671C inloopfunctie GGZ Wmo
672A	Jeugdhulp begeleiding	6.20.672.011	672A J-begeleiding
672B	Jeugdhulp behandeling	6.20.672.012	672B J-behandeling
672C	Jeugdhulp dagbesteding	6.20.672.013	672C J-dagbesteding
672D	Jeugdhulp zonder verblijf ov.	6.20.672.001	672D Jeugdhulp basis
		6.20.672.013	672D J-zonder verblijf overig
		6.20.672.020	672D PGB jeugd (SVB)
673A	Pleegzorg	6.20.673.001	673A J-pleegzorg
673B	Gezinsgericht	6.20.673.002	673B J-gezinsgericht
673C	Jeugdhulp met verblijf ov.	6.20.730.003	673C J-verblijf
		6.20.673.005	673C Wonen
674A	Jeugdhulp behand. GGZ zonder verblijf	6.20.674.001	674A Behand. GGZ zonder verbl.
		6.20.674.003	674A Geestelijke gezondhiedsz.
674B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verbl	6.20.674.002	674B Crisis/LTA/GGZ verblijf
674C	Gesloten plaatsing	6.20.674.004	674C GIK-J/Jeugdzorg plus
681A	Beschermd wonen (WMO)	6.22.681.009	681A Beschermd wonen (WMO)
681B	Maatsch. En vrouwenopvang (WMO)	6.22.681.010	681B Opvang +housing Wmo
		6.22.681.010	681B Wet verplichte GGZ-Wvggz

Taakveld	Omschrijving Programma/Taakveld	Productnr	Omschrijving Product
682A	Jeugdbescherming	6.20.682.005	682A Jeugdbescherming
682B	Jeugdreclassering	6.20.682.006	682B Jeugdreclassering
710	Volksgezondheid	6.22.710.001	710 Gezondheidszorg algemeen
		6.22.710.002	710 GGD basispakket
		6.22.710.004	710 Gezond in de stad
		6.22.710.005	710 Jeugdgezondsheidszorg
		6.22.710.006	710 Vergunninghouders GGD-ZL
		6.26.710.001	710 ICT verwijsindex Jeugd-VIR
720	Riolering	6.21.720.001	720 Beleid waterhuishouding
		6.24.720.002	720 Lasten riolering
		6.27.720.001	720 Baten rioolheffing
730	Afval	6.21.730.001	730 Lst.afvalstoffeninzameling
		6.24.730.001	730 Afvalbakken

		6.24.730.002	730 Hondenpoep
		6.27.730.001	730 Baten afvalstoffenheffing
740	Milieubeheer	6.20.740.001	740 Vergunningverl. milieu
		6.21.740.002	740 Duurzaamheidsbeleid
		6.21.740.004	740 PV-project 1
		6.21.740.005	740 ZP-project Parkstad 1
		6.21.740.006	740 Energie spaargarantieproj
		6.21.740.007	740 Duurzaam Klimaat Fonds
		6.21.740.010	740 Handhaven milieu ROG
		6.23.740.001	740 Handhaven milieu TenH
		6.24.740.001	740 Ongedierte en kadavers
750	Begraafplaatsen en	6.20.750.001	750 Uitvaart van gemeentewege
	crematoria	6.20.750.002	750 Baten begraafplaatsen
		6.24.750.001	750 Lasten begraafplaatsen
810	Ruimte en leefomgeving	6.21.810.001	810 Ruimtelijk beleid
		6.21.810.002	810 Bestemmingsplannen
		6.21.810.004	810 Versterken centra
		6.21.810.005	810 IBA
		6.21.810.006	810 Gebiedsontw. Abdissenbosch
		6.21.810.007	810 Implementatie omgevingswet
		6.21.810.030	810 WOP UoW-algemeen
		6.21.810.051	810 WOP S-vergroen.mijnb.Eiksk
		6.21.810.103	810 IkGroenHet
		6.21.810.106	810 Regiodeal Lauradorp
		6.26.810.001	810 ICT vastgoedadministraties
		6.26.810.002	810 ICT omgevingsvergunningen
820	Grondexploitatie (niet-	6.21.820.001	820 Verwerving+beheer gronden
	Bedrijventerreinen)	6.21.820.956	820 Opb.groen: Groenvoorz.
		6.21.820.972	820 Opb.groen: Verk.niet won.b

Taakveld	Omschrijving Programma/Taakveld	Productnr	Omschrijving Product
830	Wonen en bouwen	6.20.830.001	830 Uitvoeringsbeleid vergunn.
		6.20.830.002	830 Vergunningverl. bouwen
		6.20.830.003	830 Beleid+regelgeving bouwen
		6.20.830.004	830 Leges welstand
		6.20.830.005	830 Leges omgevingsvergunning
		6.20.830.006	830 Leges vrijstellingsproced.
		6.21.830.001	830 Verwerving+beheer panden
		6.21.830.002	830 Uitv. Volkshuisv. Fonds
		6.21.830.003	830 Beheer af te stoten panden
		6.21.830.030	830 Welstand
		6.22.830.001	830 Beh.woonwagens+standplaats

6.22.830.010	830 WWC Vogelzankweg
6.22.830.011	830 WWC Europaweg Noord
6.22.830.012	830 WWC Kleikoelebergweg
6.22.830.013	830 WWC Melchersstraat
6.22.830.014	830 WWC Hoofdstraat
6.22.830.015	830 WW Vogelzankweg
6.22.830.016	830 WW Europaweg Noord
6.22.830.017	830 WW Melchersstraat
6.23.830.001	830 Handhaven bouwen

2. Lasten en baten per taakveld

Toelichting wijzigingen taakvelden per 1-1-2023

Hieronder treft u de samenvatting aan van de toelichting die de gemeente heeft ontvangen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake de wijzigingen van een aantal taakvelden met ingang van het begrotingsjaar 2023.

De taakvelden op het gebied van individuele voorzieningen WMO en Jeugdzorg worden opgedeeld. Hieronder is te zien welke taakvelden het betreft.

- Het taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ wordt opgedeeld in vier nieuwe taakvelden:
6.71a - Hulp bij het huishouden (WMO)
6.71b - Begeleiding (WMO)
6.71c - Dagbesteding (WMO)
6.71d - Overige maatwerkarrangementen (WMO)

- Het taakveld 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- wordt opgedeeld in tien nieuwe taakvelden:
6.72a - Jeugdhulp begeleiding
6.72b - Jeugdhulp behandeling
6.72c - Jeugdhulp dagbesteding
6.72d - Jeugdhulp zonder verblijf overig
6.73a - Pleegzorg
6.73b - Gezinsgericht
6.73c - Jeugdhulp met verblijf overig
6.74a - Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf
6.74b - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
6.74c - Gesloten plaatsing

- Het taakveld 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ wordt opgedeeld in twee nieuwe taakvelden:
6.81a Beschermd wonen (WMO)
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)

- Het taakveld 6.82 Geëscaleerde zorg 18- wordt opgedeeld in twee nieuwe taakvelden:
6.82a Jeugdbescherming
6.82b Jeugdreclassering

Twee bestaande taakvelden hebben een nieuwe naam gekregen om te verduidelijken wat erop moet worden geboekt.
- De naam van het taakveld 6.20 Wijkteams is gewijzigd naar 6.20 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen;
- De naam van het taakveld 6.40 Begeleide participatie is gewijzigd naar 6.40 WSW en beschut werk;

Overige wijzigingen:
- Verduidelijkt is dat interne en externe communicatie inclusief vormgeving moet worden geboekt onder 0.4 Overhead;
- Verduidelijkt is dat openbare laadpalen voor elektrische voertuigen moeten worden geboekt onder 2.10

Verkeer en vervoer;
- Verduidelijkt is dat de praktijkondersteuner bij de huisarts voor jeugd (POH) moet worden geboekt onder 6.20 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen;
- Aanpak huiselijk geweld, Veilig Thuis toegangstaken en doorverwijzingen en inloopfunctie GGZ zijn verplaatst van het oude taakveld 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ naar 6.20 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen;
- Centra voor Jeugd en Gezin worden verplaatst van 7.10 Volksgezondheid naar 6.20 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen;
- Schuldhulpverlening wordt verplaatst van het oude taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ naar 6.30 Inkomensregelingen;
- Dagbesteding van niet-arbeidsmatige aard wordt verplaatst van het oude taakveld 6.40 Begeleide participatie naar 6.71c Dagbesteding. Arbeidsmatige dagbesteding blijft op 6.40;
- Vervoersdiensten zijn verplaatst van het oude taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ naar taakveld 6.60 Maatwerkvoorzieningen (WMO).
  Verduidelijkt is ook dat woondiensten moeten worden geboekt op 6.60 Maatwerkdienstverlening 18+;
- Bij taakveld 7.10 Volksgezondheid is verduidelijkt dat het basispakket jeugdgezondheidszorg op dit taakveld moet worden geboekt.

Programma 0 - Bestuur en Ondersteuning omvat de volgende taakvelden:

0.01 Bestuur

0.10 Mutaties reserves

0.20 Burgerzaken

0.30 Beheer overige gebouwen en gronden

0.40 Overhead

0.50 Treasury

0.61 OZB-woningen

0.62 OZB niet-woningen

0.63 Parkeerbelasting

0.64 Belastingen overig

0.70 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds

0.80 Overige baten en lasten

0.90 Vennootschapsbelasting (Vpb)

Programma 0 - Bestuur en Ondersteuning

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid:	100.145	94.297	101.039	101.582	105.059	100.667
- Directe salarislasten	10.378	10.205	10.981	11.130	11.445	11.651
- Overige directe lasten	13.768	12.060	11.128	11.112	11.396	11.654
- Kapitaallasten	738	889	1.231	1.064	998	862
Totaal lasten bestaand beleid:	24.883	23.155	23.340	23.305	23.839	24.167
Saldo bestaand beleid	**75.262**	**71.142**	**77.699**	**78.276**	**81.220**	**76.500**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	105	110	114	119
- Overige directe lasten	0	0	-40	-70	-81	-86
- Kapitaallasten	0	0	0	124	364	682
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	65	164	398	714
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-65**	**-164**	**-398**	**-714**
Saldo vóór bestemming	**75.262**	**71.142**	**77.634**	**78.112**	**80.822**	**75.785**
Mutaties reserves bestaand beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	20.337	10.382	5.812	1.564	1.176	2.377
- Stortingen in reserves	19.880	4.643	7.046	7.922	8.934	1.590
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	457	5.739	-1.234	-6.358	-7.759	787
Mutaties reserves nieuw beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	2.178	1.025	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	500	0	100	-650
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	1.678	1.025	-100	650
SALDO mutaties reserves	**457**	**5.739**	**444**	**-5.333**	**-7.859**	**1.437**
SALDO na bestemming	**75.719**	**76.881**	**78.078**	**72.779**	**72.963**	**77.223**
Investeringen			*574*			

Taakveld 0.01 - Bestuur

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	1.288	1.360	1.479	1.525	1.571	1.613
- Overige directe lasten	870	1.133	962	943	952	962
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	2.158	2.493	2.440	2.468	2.523	2.574
Saldo bestaand beleid	**-2.158**	**-2.493**	**-2.440**	**-2.468**	**-2.523**	**-2.574**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	45	21	15	15
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	45	21	15	15
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-45**	**-21**	**-15**	**-15**
SALDO taakveld	**-2.158**	**-2.493**	**-2.485**	**-2.489**	**-2.538**	**-2.590**
Investeringen			*0*			

Taakveld 0.10 - Mutaties reserves

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo vóór bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves Bestaand beleid						
- Onttrekkingen	20.337	10.382	6.312	1.564	1.176	2.377
- Toevoegingen	19.880	4.643	7.546	7.922	8.934	1.590
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	457	5.739	-1.234	-6.358	-7.759	787
Mutaties reserves Nieuw beleid						
- Toevoegingen	0	0	1.678	1.025	0	0
- Onttrekkingen	0	0	0	0	100	-650
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	1.678	1.025	-100	650
SALDO na bestemming	**457**	**5.739**	**444**	**-5.333**	**-7.859**	**1.437**
Investeringen			*0*			

Taakveld 0.20 - Burgerzaken

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	422	348	354	360	366	366
- Directe salarislasten	1.129	1.188	1.121	1.163	1.208	1.238
- Overige directe lasten	865	703	677	684	687	692
- Kapitaallasten	5	5	5	1	1	1
Totaal lasten bestaand beleid	2.000	1.897	1.804	1.847	1.896	1.931
Saldo bestaand beleid	**-1.578**	**-1.549**	**-1.449**	**-1.487**	**-1.530**	**-1.565**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	8	8	8
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	8	8	8
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**-8**	**-8**	**-8**
SALDO taakveld	**-1.578**	**-1.549**	**-1.449**	**-1.495**	**-1.538**	**-1.573**
Investeringen			*25*			

Taakveld 0.30 - Beheer overige gebouwen en gronden

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Taakveld 0.40 - Overhead

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1.294	1.077	1.136	1.150	1.162	1.173
- Directe salarislasten	7.938	8.159	8.603	8.750	9.067	9.291
- Overige directe lasten	5.749	6.736	6.717	6.772	6.860	6.929
- Kapitaallasten	481	537	568	444	417	318
Totaal lasten bestaand beleid	14.167	15.432	15.888	15.966	16.343	16.538
Saldo bestaand beleid	**-12.874**	**-14.355**	**-14.751**	**-14.816**	**-15.181**	**-15.365**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	105	110	114	119
- Overige directe lasten	0	0	230	230	230	229
- Kapitaallasten	0	0	0	116	175	312
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	336	456	519	660
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-336**	**-456**	**-519**	**-660**
SALDO taakveld	**-12.874**	**-14.355**	**-15.087**	**-15.272**	**-15.700**	**-16.025**
Investeringen			*574*			

Taakveld 0.50 - Treasury

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	793	696	758	756	732	707
- Directe salarislasten	0	0	151	157	163	167
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	251	347	642	602	564	527
Totaal lasten bestaand beleid	252	347	793	759	728	695
Saldo bestaand beleid	**541**	**349**	**-35**	**-2**	**5**	**13**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**541**	**349**	**-35**	**-2**	**5**	**13**
Investeringen			*0*			

Taakveld 0.61 - OZB-woningen

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	5.670	5.760	5.932	6.081	6.233	6.370
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	147	127	165	155	158	161
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	147	127	165	155	158	161
Saldo bestaand beleid	**5.524**	**5.632**	**5.767**	**5.925**	**6.075**	**6.209**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**5.524**	**5.632**	**5.767**	**5.925**	**6.075**	**6.209**
Investeringen			*0*			

Taakveld 0.62 - OZB niet-woningen

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1.973	2.009	2.069	2.121	2.174	2.222
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	82	91	109	102	104	106
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	82	91	109	102	104	106
Saldo bestaand beleid	**1.891**	**1.918**	**1.960**	**2.019**	**2.070**	**2.115**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**1.891**	**1.918**	**1.960**	**2.019**	**2.070**	**2.115**
Investeringen			*0*			

Taakveld 0.63 - Parkeerbelasting

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Taakveld 0.64 Belastingen overig

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	391	405	448	459	471	481
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	19	7	11	9	10	10
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	19	7	11	9	10	10
Saldo bestaand beleid	**372**	**399**	**437**	**450**	**461**	**471**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**372**	**399**	**437**	**450**	**461**	**471**
Investeringen			*0*			

Taakveld 0.70 - Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	82.219	81.982	90.342	90.655	93.922	89.348
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**82.219**	**81.982**	**90.342**	**90.655**	**93.922**	**89.348**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**82.219**	**81.982**	**90.342**	**90.655**	**93.922**	**89.348**
Investeringen			*0*			

Taakveld 0.80 - Overige baten en lasten

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	7.384	2.020	0	0	0	0
- Directe salarislasten	23	-502	-372	-464	-564	-658
- Overige directe lasten	5.997	3.252	2.476	2.436	2.615	2.784
- Kapitaallasten	0	0	16	16	16	16
Totaal lasten bestaand beleid	6.020	2.751	2.120	1.988	2.068	2.142
Saldo bestaand beleid	**1.363**	**-730**	**-2.120**	**-1.988**	**-2.068**	**-2.142**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	-316	-321	-326	-331
- Kapitaallasten	0	0	0	0	181	362
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	-316	-321	-145	31
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**316**	**321**	**145**	**-31**
SALDO taakveld	**1.363**	**-730**	**-1.804**	**-1.667**	**-1.923**	**-2.173**
Investeringen			*0*			

Taakveld 0.90 - Vennootschapsbelasting (VpB)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	38	10	10	10	10	10
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	38	10	10	10	10	10
Saldo bestaand beleid	**-38**	**-10**	**-10**	**-10**	**-10**	**-10**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-38**	**-10**	**-10**	**-10**	**-10**	**-10**
Investeringen			*0*			

Programma 1 - Veiligheid omvat de volgende taakvelden:

1.10 Crisisbeheersing en brandweer

1.20 Openbare orde en veiligheid

Programma 1 - Veiligheid

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	131	271	327	311	294	294
- Directe salarislasten	894	1.053	1.218	1.235	1.286	1.318
- Overige directe lasten	2.706	2.973	2.940	3.024	3.066	3.114
- Kapitaallasten	6	6	6	6	6	6
Totaal lasten bestaand beleid	3.607	4.032	4.165	4.265	4.358	4.439
Saldo bestaand beleid	**-3.475**	**-3.761**	**-3.837**	**-3.955**	**-4.064**	**-4.145**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	190	196	203	209
- Overige directe lasten	0	0	123	118	118	118
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	313	314	320	327
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-313**	**-314**	**-320**	**-327**
SALDO taakveld	**-3.475**	**-3.761**	**-4.150**	**-4.268**	**-4.384**	**-4.471**
Investeringen			*0*			

Taakveld 1.10 - Crisisbeheersing en brandweer

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	1	1	1	1	1
- Directe salarislasten	28	26	38	40	41	42
- Overige directe lasten	2.418	2.419	2.441	2.524	2.565	2.613
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	2.446	2.445	2.479	2.564	2.606	2.655
Saldo bestaand beleid	**-2.446**	**-2.444**	**-2.478**	**-2.562**	**-2.605**	**-2.654**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-2.446**	**-2.444**	**-2.478**	**-2.562**	**-2.605**	**-2.654**
Investeringen			*0*			

Taakveld 1.20 - Openbare orde en veiligheid

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	131	270	326	309	293	293
- Directe salarislasten	867	1.026	1.180	1.196	1.245	1.276
- Overige directe lasten	288	554	499	500	501	501
- Kapitaallasten	6	6	6	6	6	6
Totaal lasten bestaand beleid	1.161	1.587	1.686	1.702	1.752	1.783
Saldo bestaand beleid	**-1.030**	**-1.317**	**-1.360**	**-1.393**	**-1.459**	**-1.491**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	190	196	203	209
- Overige directe lasten	0	0	123	118	118	118
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	313	314	320	327
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-313**	**-314**	**-320**	**-327**
SALDO taakveld	**-1.030**	**-1.317**	**-1.672**	**-1.706**	**-1.779**	**-1.817**
Investeringen			*0*			

Programma 2 - Verkeer, Vervoer en Waterstaat omvat de volgende taakvelden:

2.10 Verkeer en vervoer

2.20 Parkeren

2.30 Recreatieve havens (n.v.t. in Landgraaf)

2.40 Economische havens en waterwegen (n.v.t. in Landgraaf)

2.50 Openbaar vervoer (n.v.t. in Landgraaf)

Programma 2 - Verkeer en Vervoer

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1.364	2.403	629	633	634	634
- Directe salarislasten	1.142	1.331	1.518	1.582	1.647	1.688
- Overige directe lasten	2.963	4.074	2.261	2.296	2.334	2.365
- Kapitaallasten	675	867	972	906	906	906
Totaal lasten bestaand beleid	4.779	6.273	4.750	4.784	4.887	4.959
Saldo bestaand beleid	**-3.415**	**-3.870**	**-4.122**	**-4.151**	**-4.253**	**-4.326**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	24	25	26	27
- Overige directe lasten	0	0	20	20	20	20
- Kapitaallasten	0	2	0	120	120	120
Totaal lasten nieuw beleid	0	2	44	165	166	167
Saldo nieuw beleid	**0**	**-2**	**-44**	**-165**	**-166**	**-167**
SALDO taakveld	**-3.415**	**-3.872**	**-4.166**	**-4.316**	**-4.419**	**-4.493**
Investeringen			*1.530*			

Taakveld 2.10 - Verkeer en vervoer

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1.330	2.364	589	594	594	594
- Directe salarislasten	1.142	1.331	1.469	1.531	1.594	1.634
- Overige directe lasten	2.769	3.885	2.071	2.107	2.144	2.176
- Kapitaallasten	640	828	932	866	867	867
Totaal lasten bestaand beleid	4.550	6.045	4.473	4.505	4.605	4.676
Saldo bestaand beleid	**-3.220**	**-3.680**	**-3.883**	**-3.911**	**-4.011**	**-4.082**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	24	25	26	27
- Overige directe lasten	0	0	20	20	20	20
- Kapitaallasten	0	2	0	120	120	120
Totaal lasten nieuw beleid	0	2	44	165	166	167
Saldo nieuw beleid	**0**	**-2**	**-44**	**-165**	**-166**	**-167**
SALDO taakveld	**-3.220**	**-3.683**	**-3.927**	**-4.076**	**-4.177**	**-4.249**
Investeringen			*1.530*			

Taakveld 2.20 - Parkeren

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	34	39	39	40	40	40
- Directe salarislasten	0	0	49	51	53	54
- Overige directe lasten	195	189	189	189	189	189
- Kapitaallasten	35	39	40	40	40	40
Totaal lasten bestaand beleid	229	228	278	280	282	283
Saldo bestaand beleid	**-195**	**-189**	**-238**	**-240**	**-242**	**-243**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-195**	**-189**	**-238**	**-240**	**-242**	**-243**
Investeringen			*0*			

Taakveld 2.30 - Recreatieve havens

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Taakveld 2.40 - Economische havens en waterwegen

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Taakveld 2.50 - Openbaar vervoer

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Programma 3 - Economie omvat de volgende taakvelden:

3.10 Economische ontwikkeling

3.20 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

3.30 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingenanalyse

3.40 Economische promotie

Programma 3 - Economie

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	213	767	132	136	139	141
- Directe salarislasten	261	256	392	408	425	436
- Overige directe lasten	300	1.172	306	226	226	226
- Kapitaallasten	26	28	29	29	29	29
Totaal lasten bestaand beleid	587	1.456	727	663	680	691
Saldo bestaand beleid	**-374**	**-690**	**-595**	**-528**	**-541**	**-549**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	80	80	80	80
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	80	80	80	80
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-80**	**-80**	**-80**	**-80**
SALDO taakveld	**-374**	**-690**	**-675**	**-608**	**-621**	**-629**
Investeringen			*0*			

Taakveld 3.10 - Economische ontwikkeling

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Taakveld 3.20 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	5	638	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	13	14	14	14
- Overige directe lasten	35	718	0	0	0	0
- Kapitaallasten	17	15	15	15	15	15
Totaal lasten bestaand beleid	52	733	28	28	29	29
Saldo bestaand beleid	**-47**	**-95**	**-28**	**-28**	**-29**	**-29**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	80	80	80	80
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	80	80	80	80
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-80**	**-80**	**-80**	**-80**
SALDO taakveld	**-47**	**-95**	**-108**	**-108**	**-109**	**-109**
Investeringen			*0*			

Taakveld 3.30 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	22	21	21	22	22	22
- Directe salarislasten	23	22	23	24	25	25
- Overige directe lasten	45	42	42	42	42	42
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	68	64	65	65	66	67
Saldo bestaand beleid	**-46**	**-43**	**-43**	**-44**	**-44**	**-45**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-46**	**-43**	**-43**	**-44**	**-44**	**-45**
Investeringen			*0*			

Taakveld 3.40 - Economische promotie

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	186	108	111	114	117	119
- Directe salarislasten	238	234	356	371	386	396
- Overige directe lasten	220	413	265	185	185	185
- Kapitaallasten	9	13	14	14	14	14
Totaal lasten bestaand beleid	467	660	635	570	585	595
Saldo bestaand beleid	**-282**	**-552**	**-524**	**-456**	**-468**	**-476**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-282**	**-552**	**-524**	**-456**	**-468**	**-476**
Investeringen			*0*			

Programma 4 - Onderwijs omvat de volgende taakvelden:

4.10 Openbaar basisonderwijs

4.20 Onderwijshuisvesting

4.30 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Programma 4 - Onderwijs

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	813	1.003	476	193	193	193
- Directe salarislasten	70	164	205	213	222	228
- Overige directe lasten	2.184	2.437	2.222	1.963	1.987	2.000
- Kapitaallasten	889	2.061	905	714	700	2.455
Totaal lasten bestaand beleid	3.143	4.663	3.332	2.890	2.909	4.683
Saldo bestaand beleid	**-2.330**	**-3.659**	**-2.856**	**-2.697**	**-2.716**	**-4.491**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	150	94	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	150	94	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-150**	**-94**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-2.330**	**-3.659**	**-3.006**	**-2.791**	**-2.716**	**-4.491**
Investeringen			*0*			

Taakveld 4.10 - Openbaar basisonderwijs

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	9	11	3	3	3	3
- Overige directe lasten	100	94	107	107	107	107
- Kapitaallasten	2	2	2	2	2	0
Totaal lasten bestaand beleid	111	107	112	112	112	110
Saldo bestaand beleid	**-111**	**-107**	**-112**	**-112**	**-112**	**-110**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-111**	**-107**	**-112**	**-112**	**-112**	**-110**
Investeringen			*0*			

Taakveld 4.20 - Onderwijshuisvesting

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	21	11	83	83	83	83
- Directe salarislasten	0	0	14	15	15	16
- Overige directe lasten	349	364	320	322	324	325
- Kapitaallasten	882	2.054	898	706	693	2.450
Totaal lasten bestaand beleid	1.232	2.418	1.232	1.043	1.032	2.791
Saldo bestaand beleid	**-1.211**	**-2.407**	**-1.149**	**-961**	**-949**	**-2.709**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-1.211**	**-2.407**	**-1.149**	**-961**	**-949**	**-2.709**
Investeringen			*0*			

Taakveld 4.30 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	793	993	393	110	110	110
- Directe salarislasten	61	154	188	196	204	209
- Overige directe lasten	1.734	1.978	1.795	1.534	1.557	1.568
- Kapitaallasten	5	5	5	5	5	5
Totaal lasten bestaand beleid	1.800	2.138	1.988	1.735	1.766	1.782
Saldo bestaand beleid	**-1.007**	**-1.145**	**-1.595**	**-1.625**	**-1.655**	**-1.672**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	150	94	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	150	94	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-150**	**-94**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-1.007**	**-1.145**	**-1.745**	**-1.719**	**-1.655**	**-1.672**
Investeringen			*0*			

Programma 5 – Sport, Cultuur en Recreatie omvat de volgende taakvelden:

5.10 Sportbeleid en activering

5.20 Sportaccommodaties

5.30 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

5.40 Musea

5.50 Cultureel erfgoed

5.60 Media

5.70 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Programma 5 – Sport, Cultuur en Recreatie

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	640	744	364	346	349	349
- Directe salarislasten	544	720	596	621	646	662
- Overige directe lasten	4.884	6.284	4.569	4.616	4.710	4.809
- Kapitaallasten	686	1.031	1.031	941	934	862
Totaal lasten bestaand beleid	6.113	8.035	6.196	6.178	6.291	6.333
Saldo bestaand beleid	**-5.474**	**-7.292**	**-5.832**	**-5.833**	**-5.942**	**-5.984**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	983	483	465	465
- Kapitaallasten	0	0	0	160	160	160
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	983	643	625	625
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-983**	**-643**	**-625**	**-625**
SALDO taakveld	**-5.474**	**-7.292**	**-6.815**	**-6.476**	**-6.566**	**-6.608**
Investeringen			*1.020*			

Taakveld 5.10 - Sportbeleid en activering

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	118	110	50	50	50	50
- Directe salarislasten	0	0	29	30	31	32
- Overige directe lasten	545	573	519	540	562	589
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	545	573	547	570	594	621
Saldo bestaand beleid	**-427**	**-463**	**-497**	**-520**	**-544**	**-571**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-427**	**-463**	**-497**	**-520**	**-544**	**-571**
Investeringen			*0*			

Taakveld 5.20 - Sportaccommodaties

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	450	304	290	270	274	274
- Directe salarislasten	14	13	41	43	45	46
- Overige directe lasten	1.255	1.733	908	890	886	888
- Kapitaallasten	431	729	729	662	671	603
Totaal lasten bestaand beleid	1.699	2.475	1.678	1.595	1.602	1.536
Saldo bestaand beleid	**-1.249**	**-2.171**	**-1.388**	**-1.325**	**-1.328**	**-1.263**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	122	122	122
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	122	122	122
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**-122**	**-122**	**-122**
SALDO taakveld	**-1.249**	**-2.171**	**-1.388**	**-1.446**	**-1.450**	**-1.384**
Investeringen			*738*			

Taakveld 5.30 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1	11	11	12	12	12
- Directe salarislasten	1	1	45	46	48	50
- Overige directe lasten	790	849	848	866	885	902
- Kapitaallasten	27	31	31	11	11	11
Totaal lasten bestaand beleid	817	880	924	924	944	962
Saldo bestaand beleid	**-817**	**-869**	**-912**	**-912**	**-932**	**-950**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	38	38	38
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	38	38	38
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**-38**	**-38**	**-38**
SALDO taakveld	**-817**	**-869**	**-912**	**-950**	**-971**	**-989**
Investeringen			*282*			

Taakveld 5.40 - Musea

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	31	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	1	1	1	1
- Overige directe lasten	32	16	17	17	18	18
- Kapitaallasten	6	6	6	6	6	6
Totaal lasten bestaand beleid	38	22	24	24	25	25
Saldo bestaand beleid	**-7**	**-22**	**-24**	**-24**	**-25**	**-25**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-7**	**-22**	**-24**	**-24**	**-25**	**-25**
Investeringen			*0*			

Taakveld 5.50 - Cultureel erfgoed

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1	305	0	0	0	0
- Directe salarislasten	61	57	62	65	68	69
- Overige directe lasten	70	375	72	73	74	75
- Kapitaallasten	0	25	25	25	25	25
Totaal lasten bestaand beleid	131	457	160	163	167	170
Saldo bestaand beleid	**-131**	**-152**	**-160**	**-163**	**-167**	**-170**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-131**	**-152**	**-160**	**-163**	**-167**	**-170**
Investeringen			*0*			

Taakveld 5.60 - Media

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	2	2	2	2
- Overige directe lasten	877	895	938	962	986	1.007
- Kapitaallasten	176	176	176	176	176	176
Totaal lasten bestaand beleid	1.052	1.071	1.115	1.139	1.163	1.185
Saldo bestaand beleid	**-1.052**	**-1.071**	**-1.115**	**-1.139**	**-1.163**	**-1.185**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-1.052**	**-1.071**	**-1.115**	**-1.139**	**-1.163**	**-1.185**
Investeringen			*0*			

Taakveld 5.70 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	40	13	13	13	13	13
- Directe salarislasten	468	649	416	433	451	462
- Overige directe lasten	1.316	1.844	1.268	1.268	1.300	1.331
- Kapitaallasten	46	64	65	61	45	41
Totaal lasten bestaand beleid	1.830	2.557	1.749	1.763	1.796	1.834
Saldo bestaand beleid	**-1.790**	**-2.544**	**-1.735**	**-1.749**	**-1.783**	**-1.821**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	983	483	465	465
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	983	483	465	465
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-983**	**-483**	**-465**	**-465**
SALDO taakveld	**-1.790**	**-2.544**	**-2.718**	**-2.232**	**-2.247**	**-2.285**
Investeringen			*0*			

Programma 6 – Sociaal Domein omvat de volgende taakvelden:

6.10 Samenkracht en burgerparticipatie

6.20 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (tot 2023 was de benaming Wijkteams)

6.30 Inkomensregelingen

6.40 WSW en beschut werk (tot 2023 was de benaming Begeleide participatie)

6.50 Arbeidsparticipatie

6.60 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (vervallen vanaf 1-1- 2023 en opgedeeld in vier nieuwe taakvelden)

6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)

6.71b Begeleiding (WMO)

6.71c Dagbesteding (WMO)

6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)

6.72 Maatwerkdienstverlening 18- (vervallen vanaf 1-1-2023 en opgedeeld in tien nieuwe taakvelden)

6.72a Jeugdhulp begeleiding

6.72b Jeugdhulp behandeling

6.72c Jeugdhulp dagbesteding

6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig

6.73a Pleegzorg

6.73b Gezinsgericht

6.73c Jeugdhulp met verblijf overig

6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf

6.74b Jeugdhulp/crisis/LTA/GGZ-verblijf

6.74c Gesloten plaatsing

6.81 Geëscaleerde zorg 18+ (vervallen vanaf 1-1-2023 en opgedeeld in twee nieuwe taakvelden)

6.81a Beschermd wonen

6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)

6.82 Geëscaleerde zorg 18- (vervallen vanaf 1-1-2023 en opgedeeld in twee nieuwe taakvelden)

6.82a Jeugdbescherming

6.82b Jeugdreclassering

Nadere toelichting over de wijzingen treft u aan in bijlage 2: Lasten en baten per taakveld, bij het onderwerp: Toelichting wijzigingen taakvelden per 1-1-2023.

Programma 6 – Sociaal Domein

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	18.321	16.876	16.716	21.279	19.846	18.478
– Directe salarislasten	4.495	5.313	5.401	5.536	5.757	5.914
– Overige directe lasten	67.251	65.620	66.299	66.272	65.428	66.128
– Kapitaallasten	259	236	244	253	254	262
Totaal lasten bestaand beleid	72.006	71.169	71.945	72.061	71.440	72.304
Saldo bestaand beleid	**–53.685**	**–54.294**	**–55.229**	**–50.782**	**–51.594**	**–53.826**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	920	947	8	8
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	920	947	8	8
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**–920**	**–947**	**–8**	**–8**
SALDO taakveld	**–53.685**	**–54.294**	**–56.149**	**–51.729**	**–51.602**	**–53.833**
Investeringen			*131*			

Taakveld 6.10 – Samenkracht en burgerparticipatie

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	314	253	193	196	196	196
- Directe salarislasten	2.117	2.595	399	416	433	444
- Overige directe lasten	4.534	4.438	3.755	3.528	3.449	3.491
- Kapitaallasten	239	216	244	253	254	262
Totaal lasten bestaand beleid	6.889	7.249	4.398	4.197	4.137	4.197
Saldo bestaand beleid	**-6.575**	**-6.995**	**-4.205**	**-4.001**	**-3.941**	**-4.002**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	633	648	83	83
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	633	648	83	83
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-633**	**-648**	**-83**	**-83**
SALDO taakveld	**-6.575**	**-6.995**	**-4.837**	**-4.649**	**-4.024**	**-4.085**
Investeringen			*131*			

Taakveld 6.20 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (voorheen Wijkteams)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	3.789	3.937	4.093	4.208
- Overige directe lasten	0	0	1.451	1.468	1.485	1.501
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	5.240	5.405	5.577	5.709
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-5.240**	**-5.405**	**-5.577**	**-5.709**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	13	25	25	25
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	13	25	25	25
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-13**	**-25**	**-25**	**-25**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-5.253**	**-5.429**	**-5.602**	**-5.734**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.30 - Inkomensregelingen

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	17.306	15.683	15.683	15.683	15.683	15.683
- Directe salarislasten	0	0	92	96	100	103
- Overige directe lasten	23.057	21.316	22.459	22.387	22.436	22.482
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	23.057	21.316	22.552	22.484	22.536	22.585
Saldo bestaand beleid	**-5.750**	**-5.633**	**-6.868**	**-6.800**	**-6.853**	**-6.901**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	-100	-100
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	-100	-100
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**100**	**100**
SALDO taakveld	**-5.750**	**-5.633**	**-6.868**	**-6.800**	**-6.753**	**-6.801**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.40 WSW en beschut werk - (voorheen Begeleide participatie)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	150	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	109	46	47	49	51
- Overige directe lasten	10.027	9.597	8.780	8.321	7.790	7.126
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	10.027	9.706	8.825	8.368	7.840	7.177
Saldo bestaand beleid	**-10.027**	**-9.556**	**-8.825**	**-8.368**	**-7.840**	**-7.177**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	275	275	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	275	275	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-275**	**-275**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-10.027**	**-9.556**	**-9.100**	**-8.643**	**-7.840**	**-7.177**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.50 - Arbeidsparticipatie

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	12	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	1.077	1.178	1.006	967	1.006	1.032
- Overige directe lasten	1.674	1.686	1.432	1.308	1.174	1.036
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	2.751	2.864	2.438	2.274	2.181	2.068
Saldo bestaand beleid	**-2.738**	**-2.864**	**-2.438**	**-2.274**	**-2.181**	**-2.068**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-2.738**	**-2.864**	**-2.438**	**-2.274**	**-2.181**	**-2.068**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.60 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1	0	689	713	1.099	1.133
- Directe salarislasten	0	0	6	6	7	7
- Overige directe lasten	1.107	1.156	2.555	2.631	2.710	2.786
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	1.107	1.156	2.561	2.637	2.717	2.793
Saldo bestaand beleid	**-1.105**	**-1.156**	**-1.872**	**-1.924**	**-1.618**	**-1.660**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-1.105**	**-1.156**	**-1.872**	**-1.924**	**-1.618**	**-1.660**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+ (vervallen vanaf 1-1-2023)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	480	633	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	10.315	11.536	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	10.315	11.536	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**-9.835**	**-10.902**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-9.835**	**-10.902**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Dit taakveld is vervallen m.i.v. 1-1-2023 en opgedeeld in vier nieuwe taakvelden (6.71a t/m 6.71d).

Taakveld 671.a - Huishoudelijke hulp (WMO)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	6.334	6.775	7.246	7.824
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	6.334	6.775	7.246	7.824
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-6.334**	**-6.775**	**-7.246**	**-7.824**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-6.334**	**-6.775**	**-7.246**	**-7.824**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.71b - Begeleiding (WMO)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	3.715	3.845	3.980	4.119
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	3.715	3.845	3.980	4.119
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-3.715**	**-3.845**	**-3.980**	**-4.119**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-3.715**	**-3.845**	**-3.980**	**-4.119**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.71c - Dagbesteding (WMO)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.71d - Overige maatwerkarrangementen (WMO)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.72 - Maatwerkdienstverlening 18- (vervallen vanaf 1-1-2023)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	171	124	0	0	0	0
- Directe salarislasten	1.302	1.418	0	0	0	0
- Overige directe lasten	15.195	14.461	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	16.497	15.879	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**-16.326**	**-15.755**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-16.326**	**-15.755**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Dit taakveld is vervallen m.i.v. 1-1-2023 en opgedeeld in tien nieuwe taakvelden (6.72a t/m 6.74c).

Taakveld 6.72a - Jeugdhulp begeleiding

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	81	85	88	92
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	81	85	88	92
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-81**	**-85**	**-88**	**-92**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-81**	**-85**	**-88**	**-92**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.72b - Jeugdhulp behandeling

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	461	480	500	521
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	461	480	500	521
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-461**	**-480**	**-500**	**-521**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-461**	**-480**	**-500**	**-521**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.72c - Jeugdhulp dagbesteding

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.72d - Jeugdhulp zonder verblijf overig

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	150	150	150	150
- Directe salarislasten	0	0	19	20	20	21
- Overige directe lasten	0	0	8.687	8.968	9.259	9.560
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	8.706	8.988	9.280	9.580
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-8.556**	**-8.838**	**-9.130**	**-9.430**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-8.556**	**-8.838**	**-9.130**	**-9.430**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.73a - Pleegzorg

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	537	560	583	607
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	537	560	583	607
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-537**	**-560**	**-583**	**-607**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-537**	**-560**	**-583**	**-607**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.73b - Gezinsgericht

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	117	122	127	132
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	117	122	127	132
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-117**	**-122**	**-127**	**-132**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-117**	**-122**	**-127**	**-132**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.73c - Jeugdhulp met verblijf overig

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	4.537	2.718	1.316
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	3.083	2.827	1.512	1.636
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	3.083	2.827	1.512	1.636
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-3.083**	**1.709**	**1.206**	**-320**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-3.083**	**1.709**	**1.206**	**-320**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.74a - Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.74b - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	650	677	705	734
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	650	677	705	734
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-650**	**-677**	**-705**	**-734**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-650**	**-677**	**-705**	**-734**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.74c - Gesloten plaatsing

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	1.075	1.119	1.166	1.214
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	1.075	1.119	1.166	1.214
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-1.075**	**-1.119**	**-1.166**	**-1.214**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-1.075**	**-1.119**	**-1.166**	**-1.214**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.81 - Geëscaleerde zorg 18+ (vervallen vanaf 1-1-2023)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	36	32	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	13	0	0	0	0
- Overige directe lasten	71	132	0	0	0	0
- Kapitaallasten	21	21	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	92	165	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**-56**	**-133**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-56**	**-133**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Dit taakveld is vervallen m.i.v. 1-1-2023 en opgedeeld in twee nieuwe taakvelden (6.81a en 6.81b).

Taakveld 6.81a - Beschermd wonen (WMO)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	4	4	4	4
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	4	4	4	4
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-4**	**-4**	**-4**	**-4**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-4**	**-4**	**-4**	**-4**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.81b - Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	41	42	44	45
- Overige directe lasten	0	0	70	72	72	73
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	110	114	116	118
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-110**	**-114**	**-116**	**-118**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-110**	**-114**	**-116**	**-118**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.82 - Geëscaleerde zorg 18- (vervallen vanaf 1-1-2023)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	1.272	1.299	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	1.272	1.299	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	**-1.272**	**-1.299**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-1.272**	**-1.299**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen			*0*			

Dit taakveld is vervallen m.i.v. 1-1-2023 en opgedeeld in twee nieuwe taakvelden (6.82a en 6.82b).

Taakveld 6.82a - Jeugdbescherming

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	888	924	963	1.002
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	888	924	963	1.002
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-888**	**-924**	**-963**	**-1.002**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-888**	**-924**	**-963**	**-1.002**
Investeringen			*0*			

Taakveld 6.82b - Jeugdreclassering

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	169	176	183	191
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	169	176	183	191
Saldo bestaand beleid	**0**	**0**	**-169**	**-176**	**-183**	**-191**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**0**	**0**	**-169**	**-176**	**-183**	**-191**
Investeringen			*0*			

Programma 7 – Volksgezondheid en Milieu omvat de volgende taakvelden:

7.10 Volksgezondheid

7.20 Riolering

7.30 Afval

7.40 Milieubeheer

7.50 Begraafplaatsen en crematoria

Programma 7 – Volksgezondheid en Milieu

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	10.065	9.737	10.127	10.637	10.899	11.092
- Directe salarislasten	1.031	1.322	1.189	1.109	1.163	1.197
- Overige directe lasten	8.230	7.343	7.976	8.225	8.329	8.390
- Kapitaallasten	962	1.214	1.253	1.245	1.236	1.227
Totaal lasten bestaand beleid	10.224	9.879	10.419	10.579	10.728	10.814
Saldo bestaand beleid	**-158**	**-142**	**-292**	**58**	**171**	**279**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	80	8	8	8
- Kapitaallasten	0	0	0	103	197	291
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	80	111	205	298
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-80**	**-111**	**-205**	**-298**
SALDO taakveld	**-158**	**-142**	**-372**	**-53**	**-33**	**-20**
Investeringen			*4.883*			

Taakveld 7.10 - Volksgezondheid

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	34	42	56	58	61	62
- Overige directe lasten	1.450	1.590	1.796	1.801	1.819	1.836
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	1.484	1.631	1.852	1.859	1.879	1.898
Saldo bestaand beleid	**-1.484**	**-1.631**	**-1.852**	**-1.859**	**-1.879**	**-1.898**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	80	8	8	8
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	80	8	8	8
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**-80**	**-8**	**-8**	**-8**
SALDO taakveld	**-1.484**	**-1.631**	**-1.932**	**-1.867**	**-1.887**	**-1.906**
Investeringen			*0*			

Taakveld 7.20 - Riolering

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	4.980	5.052	5.113	5.166	5.269	5.374
- Directe salarislasten	593	607	397	422	448	464
- Overige directe lasten	2.371	1.715	2.093	1.977	1.930	1.904
- Kapitaallasten	874	1.072	1.155	1.156	1.156	1.156
Totaal lasten bestaand beleid	3.839	3.394	3.645	3.554	3.534	3.524
Saldo bestaand beleid	**1.141**	**1.658**	**1.468**	**1.612**	**1.735**	**1.850**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	103	197	291
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	103	197	291
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**-103**	**-197**	**-291**
SALDO taakveld	**1.141**	**1.658**	**1.468**	**1.508**	**1.538**	**1.560**
Investeringen			*4.883*			

Taakveld 7.30 - Afval

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	4.416	4.625	4.958	5.415	5.575	5.663
- Directe salarislasten	62	77	112	117	122	125
- Overige directe lasten	3.436	3.600	3.744	4.115	4.242	4.312
- Kapitaallasten	12	12	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	3.510	3.689	3.856	4.232	4.364	4.437
Saldo bestaand beleid	**907**	**937**	**1.102**	**1.183**	**1.211**	**1.226**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**907**	**937**	**1.102**	**1.183**	**1.211**	**1.226**
Investeringen			*0*			

Taakveld 7.40 - Milieubeheer

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	648	36	32	32	32	32
- Directe salarislasten	317	569	588	474	494	506
- Overige directe lasten	954	426	331	320	325	325
- Kapitaallasten	76	130	98	89	80	71
Totaal lasten bestaand beleid	1.347	1.125	1.016	883	899	902
Saldo bestaand beleid	**-699**	**-1.089**	**-984**	**-851**	**-867**	**-870**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-699**	**-1.089**	**-984**	**-851**	**-867**	**-870**
Investeringen			*0*			

Taakveld 7.50 - Begraafplaatsen en crematoria

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	21	23	23	23	23	23
- Directe salarislasten	24	27	36	38	39	40
- Overige directe lasten	19	13	13	13	13	13
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	43	40	49	50	52	53
Saldo bestaand beleid	**-22**	**-17**	**-25**	**-27**	**-29**	**-30**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-22**	**-17**	**-25**	**-27**	**-29**	**-30**
Investeringen			*0*			

Programma 8 - Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV) omvat de volgende taakvelden:

8.10 Ruimtelijke ordening

8.20 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

8.30 Wonen en bouwen

Zoals de naam van het programma al aangeeft voeren we in dit programma alle taken en activiteiten uit die betrekking hebben op een zorgvuldige verdeling van de ruimte over de functies wonen, werken en recreëren etc. Ons ruimtelijk beleid en onze ambities die voortvloeien uit onze wijkontwikkelingsplannen worden uiteindelijk vastgelegd in bestemmingsplannen.

Programma 8 - Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1.576	1.493	592	597	602	602
- Directe salarislasten	1.875	2.282	2.223	2.144	2.232	2.287
- Overige directe lasten	1.955	1.112	479	337	337	338
- Kapitaallasten	168	1.252	637	591	591	591
Totaal lasten bestaand beleid	3.998	4.645	3.339	3.072	3.160	3.216
Saldo bestaand beleid	**-2.422**	**-3.152**	**-2.746**	**-2.475**	**-2.558**	**-2.614**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	19	0	63	63	63
Totaal lasten nieuw beleid	0	19	0	63	63	63
Saldo nieuw beleid	**0**	**-19**	**0**	**-63**	**-63**	**-63**
SALDO taakveld	**-2.422**	**-3.171**	**-2.746**	**-2.538**	**-2.621**	**-2.677**
Investeringen			*1.000*			

Taakveld 8.10 - Ruimtelijke ordening

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	304	325	0	0	0	0
- Directe salarislasten	882	1.223	1.155	1.082	1.126	1.154
- Overige directe lasten	1.455	920	375	232	232	232
- Kapitaallasten	77	1.051	426	381	381	381
Totaal lasten bestaand beleid	2.414	3.193	1.956	1.694	1.739	1.767
Saldo bestaand beleid	**-2.110**	**-2.869**	**-1.956**	**-1.694**	**-1.739**	**-1.767**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	63	63	63
Totaal lasten nieuw beleid	0	0	0	63	63	63
Saldo nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**-63**	**-63**	**-63**
SALDO taakveld	**-2.110**	**-2.869**	**-1.956**	**-1.757**	**-1.802**	**-1.830**
Investeringen			*1.000*			

Taakveld 8.20 - Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1.034	1.023	447	452	456	456
- Directe salarislasten	693	783	771	753	784	804
- Overige directe lasten	447	148	61	61	61	61
- Kapitaallasten	91	201	210	210	210	210
Totaal lasten bestaand beleid	1.231	1.132	1.042	1.024	1.056	1.075
Saldo bestaand beleid	**-197**	**-108**	**-595**	**-573**	**-599**	**-619**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	19	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	19	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**-19**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-197**	**-128**	**-595**	**-573**	**-599**	**-619**
Investeringen			*0*			

Taakveld 8.30 - Wonen en bouwen

(x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	1.034	1.023	447	452	456	456
- Directe salarislasten	693	783	771	753	784	804
- Overige directe lasten	447	109	61	61	61	61
- Kapitaallasten	91	201	210	210	210	210
Totaal lasten bestaand beleid	1.231	1.093	1.042	1.024	1.056	1.075
Saldo bestaand beleid	**-197**	**-70**	**-595**	**-573**	**-599**	**-619**
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	19	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid	0	19	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	**0**	**-19**	**0**	**0**	**0**	**0**
SALDO taakveld	**-197**	**-89**	**-595**	**-573**	**-599**	**-619**
Investeringen			*0*			

3. Investeringsplannen 2023

I. UITBREIDINGSINVESTERINGEN 2023 (excl. riolen en gedekte investeringen 2023)

Rente 0,0 %

Nr.	Omschrijving investering	Omschrijving programma	Taakveld nummer	Investeringsbedrag incl. B.T.W.	Afschrijvingstermijn	Structurele jaarlasten incl. B.T.W.	EN/MN *
1.	Transformatie investeringsbudget	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	810	1.210.000	35 jr.	34.571	MN
2.	Reconstructieprojecten GVVP-ruggengraat	Verkeer, vervoer en waterstaat	210	605.000	25 jr.	24.200	MN
3.	Verkeersveiligheidsprojecten	Verkeer, vervoer en waterstaat	210	242.000	35 jr.	6.914	MN
4.	Aanleg beachvolleybal- en handbalveld park Heigank	Sport, cultuur en recreatie	520	121.000	20 jr.	6.050	MN
5.	Skatepark Landgraaf	Sport, cultuur en recreatie	520	242.000	20 jr.	12.100	MN
	Totaal uitbreidingsinvesteringen 2023			**2.420.000**		**83.835**	

* EN = Economisch Nut, MN = Maatschappelijk nut

II. VERVANGINGSINVESTERINGEN 2023 (excl. riolen en gedekte investeringen 2023)

Rente 0,0 %

Nr.	Omschrijving investering	Omschrijving programma	Taakveld nummer	Investeringsbedrag incl. B.T.W.	Afschrijvings-termijn	Structurele jaarlasten incl. B.T.W.	EN/MN *
1.	Goupil electrowagen BOR	Bestuur en ondersteuning	040	45.369	7 jr	5.553	EN
2.	Airco's	Bestuur en ondersteuning	040	25.205	10 jr	2.521	EN
3.	Inventaris sporthal Baneberg	Sport, cultuur en recreatie	520	60.500	15 jr.	4.033	EN
4.	Heetwaterunit BOR	Bestuur en ondersteuning	040	25.205	5 jr.	5.041	EN
5.	Werkplekken	Bestuur en ondersteuning	040	25.205	15 jr.	1.680	EN
6	Digitaal werken en licenties	Bestuur en ondersteuning	040	186.515	5 jr.	37.303	EN
7.	Safepay	Bestuur en ondersteuning	020	30.250	7 jr	4.321	EN
8.	Toplaag kunstgrasveld UoW	Sport, cultuur en recreatie	520	418.660	10 jr.	41.866	MN
9.	OV-armaturen	Verkeer, vervoer en waterstaat	210	278.300	20 jr	13.915	MN
10.	OV-lichtmasten	Verkeer, vervoer en waterstaat	210	12.100	40 jr.	303	MN
11.	Vervangingsinvesteringen wegen	Verkeer, verv0er en waterstaat	210	713.767	35 jr.	20.393	MN
12.	Luchtbehandelingsinstallatie Theater	Sport, cultuur en recreatie	530	314.600	15 jr.	20.973	MN
13.	Verduurzamen wedstrijdverlichting en vervangen lichtmasten VV Schaesberg	Sport, cultuur en recreatie	520	50.941	20 jr.	2.547	MN
	Totaal vervangingsinvesteringen 2023			**2.186.617**		**160.449**	

* EN = Economisch Nut, MN = Maatschappelijk nut

III. INVESTERINGEN riolen 2023

Rente 0,0 %

Nr.	Omschrijving investering	Omschrijving programma	Taakveld nummer	Investeringsbedrag incl. B.T.W.	Afschrijvings-termijn	Structurele jaarlasten incl. B.T.W.	EN/MN *
1.	Riolen	Volksgezondheid en milieu	720	6.000	15 jr.	400	EN
2.	Riolen	Volksgezondheid en milieu	720	141.000	35 jr.	4.029	EN
3.	Riolen	Volksgezondheid en milieu	720	5.761.000	70 jr.	82.300	EN
	Totaal riolen 2023			**5.908.000**		**86.729**	

* EN = Economisch Nut, MN = Maatschappelijk nut

IV. Gedekte investeringen 2023 (duurzame MOP's en MIP's)

Rente 0,0 %

Nr.	Omschrijving investering	Omschrijving programma	Taakveld nummer	Investeringsbedrag incl. B.T.W.	Afschrijvings-termijn	Structurele jaarlasten incl. B.T.W.	EN/MN *
1.	Oefenbunker: warmtepomp aansluiten op CV	Sport, cultuur en recreatie	530	26.354	15 jr.	1.757	EN
2.	An de Voeëgelsjtang: warmtepomp aanbrengen	Social domein	610	52.708	15 jr.	3.514	EN
3.	An de Voeëgelsjtang: warmteketel vervangen	Social domein	610	25.256	15 jr.	1.684	EN
4.	An de Voeëgelsjtang: luchtbeh. Installatie vervangen	Social domein	610	27.086	15 jr.	1.806	EN
5.	An de Voeëgelsjtang: verlichting vervangen in LED	Social domein	610	53.071	15 jr.	3.538	EN
6.	Burgerhoes:luchtbehandelingsinstallaties	Bestuur en ondersteuning	040	180.225	44 jr.	4.096	EN
7.	Burgerhoes: centrale energievoorziening	Bestuur en ondersteuning	040	45.950	44 jr.	1.044	EN
8.	Burgerhoes: toiletgroepen	Bestuur en ondersteuning	040	100.335	20 jr.	5.017	EN
9.	Emile Erensplein: gas- en verwarmingsinstallaties	Bestuur en ondersteuning	040	30.200	15 jr.	2.013	EN
	Totaal gedekte investeringen 2023			**541.185**		**24.469**	

* EN = Economisch Nut, MN = Maatschappelijk nut

4. Reserves en voorzieningen 2023-2026

Bijlage 4A - Verloop reserves en voorzieningen 2023

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo per 1-1-2023	Vermeerdering in 2023	Vermindering in 2023	Saldo per 31-12-2023	Vermeerdering tlv exploitatie in 2023 Bedrag	Programma	Vermindering tgv exploitatie in 2023 Bedrag	Programma
RESERVES								
ALGEMENE RESERVE	**13.006.339**	**6.555.286**	**2.493.424**	**17.068.201**	6.236.681	Bestuur en ondersteuning	175.435	Bestuur en ondersteuning
					318.605	Sociaal domein	80.000	Economie
							150.000	Onderwijs
							518.322	Sport, cultur en recreatie
							997.647	Sociaal domein
							72.020	Volksgezondheid en milieu
							500.000	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
EGALISATIERESERVES								
Reserve egalisatie bouwleges	626.291	0	0	626.291				
Reserve inkomensdeel WWB	1.800.937	0	0	1.800.937				
Reserve comp. wegvallende opbrengsten Essentbelegging	656.566	0	133.461	523.105			133.461	Bestuur en ondersteuning
Reserve egalisatie algemene uitkering	3.873.126	0	3.470.162	402.964			3.470.162	Bestuur en ondersteuning
Subtotaal egalisatiereserves	**6.956.919**	**0**	**3.603.623**	**3.353.296**			**3.603.623**	

AFSCHRIJVINGSRESERVES

Reserve Knopen lopen	36.283	0	4.301	31.982	4.301	Verkeer, vervoer en waterstaat
Reserve pollar Bachlaan	36.000	0	4.593	31.407	4.593	Verkeer, vervoer en waterstaat
Reserve verkeersmaatregelen omgeving BS Op gen Hei	72.951	0	8.942	64.009	8.942	Verkeer, vervoer en waterstaat
Reserve Hoogstraat 28-32	170.500	0	2.900	167.600	2.900	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
Reserve businesscase Oud Nieuwenhagen	675.000	0	0	675.000		
Reserve Hoogstraat 157	183.652	0	3.669	179.983	3.669	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
Reserve vastgoed Europaweg Noord	1.379.013	0	20.988	1.358.025	20.988	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
Reserve Kloosterstraat 1/1A	254.614	0	2.743	251.871	2.743	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
Reserve Kloosterstraat 3	301.840	0	6.086	295.754	6.086	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
Reserve Streeperstraat 42-46	167.972	0	3.400	164.572	3.400	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
Reserve Kerkplein 28-30	575.456	0	11.610	563.846	11.610	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
Reserve Ruiterstraat 5	196.196	0	3.919	192.277	3.919	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
Reserve Streeperstraat 32	208.500	0	0	208.500		
Reserve binnenklimaat gebouwen	70.572	0	70.572	0	70.572	Onderwijs
Reserve kunstgras Strijthagen	106.336	0	26.584	79.752	26.584	Sport, cultuur en recreatie
Reserve sportkooi Brandenberg	70.366	0	13.704	56.662	13.704	Sport, cultuur en recreatie
Reserve kunstgras Heigank	645.900	0	31.281	614.619	31.281	Sport, cultuur en recreatie

Reserve natuurgras Ter Waerden	554.430	0	0	554.430		
Reserve accommodatie Sport & Leisure	188.500	0	14.500	174.000	14.500	Sport, cultuur en recreatie
Reserve accommodatie nieuw zwembad	3.697.706	0	178.816	3.518.890	178.816	Sport, cultuur en recreatie
Reserve vervanging hekwerk Strijthagen	24.271	0	1.478	22.793	1.478	Sport, cultuur en recreatie
Reserve schuifwand An de Koel	37.747	0	2.746	35.001	2.746	Sport, cultuur en recreatie
Reserve drainage sportcomplex Strijthagen	41.382	0	2.299	39.083	2.299	Sport, cultuur en recreatie
Reserve waterleidingen sportcompolex Strijthagen	25.353	0	1.408	23.945	1.408	Sport, cultuur en recreatie
Reserve veldverlichting sportcentrum Strijthagen	56.409	0	1.111	55.298	1.111	Sport, cultuur en recreatie
Reserve drainage veld 4 Strijthagen	47.500	0	2.540	44.960	2.540	Sport, cultuur en recreatie
Reserve veldverlichting Heigank	87.192	0	4.947	82.245	4.947	Sport, cultuur en recreatie
Reserve hekwerken hoofdveld Heigank	20.496	0	1.398	19.098	1.398	Sport, cultuur en recreatie
Reserve kennis, informatie en adviesplein	5.361.773	0	160.875	5.200.898	160.875	Sport, cultuur en recreatie
Reserve buurtontmoetingsplaats Ter Waerden	13.468	0	4.262	9.206	4.262	Sport, cultuur en recreatie
Reserve accommodatie voor de 21e eeuw	874.105	0	38.397	835.708	38.397	Sociaal domein
Reserve toekomstbestendige accommodaties	137.375	0	9.812	127.563	9.812	Sociaal domein
Reserve accommodatie wijkcentrum Eikske	1.242.314	0	115.250	1.127.064	115.250	Sociaal domein
Reserve buitengebied wijkcentrum An de Koel	161.979	0	6.808	155.171	6.808	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
Reserve voetbalcomplex VV Schaesberg	225.198	0	75.066	150.132	75.066	Sport, cultuur en recreatie

Reserve LED-informatiewagens	15.002	0	3.000	12.002			3.000	Verkeer, vervoer en waterstaat
Reserve sfeerverlichting 3 centra	70.800	0	9.600	61.200			9.600	Verkeer, vervoer en waterstaat
Reserve speelplek Veeweg	3.091	0	1.493	1.598			1.493	Sport, cultuur en recreatie
Reserve politievleugel	361.778	0	73.099	288.679			73.099	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
Reserve Burgerhoes	1.650.987	136.887	0	1.787.874	136.887	Bestuur en ondersteuning		
Reserve Emile Erensplein 55	242.551	24.102	0	266.653	24.102	Bestuur en ondersteuning		
Subtotaal afschrijvingsreserves	**20.292.556**	**160.989**	**924.197**	**19.529.348**	**160.989**		**924.197**	
ONDERHOUDSRESERVES								
Reserve onderhoud woonwagencentra	248.690	36.808	0	285.498	36.808	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.		
Reserve onderhoud binnenring	194.231	106.554	106.554	194.231	106.554	Verkeer, vervoer en waterstaat	106.554	Verkeer, vervoer en waterstaat
Subtotaal onderhoudssreserves	**442.921**	**143.362**	**106.554**	**479.729**	**143.362**		**106.554**	
OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES								
Reserve activiteiten Mensontwikkelbedrijf	81.763	0	0	81.763				
Reserve project verbetering dienstverlening	87.578	0	0	87.578				
Reserve transformatie	1.381.700	580.000	434.443	1.527.257	580.000	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.	80.000	Bestuur en ondersteuning
							354.443	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.
Reserve volkshuisvestingsfonds	1.948.140	0	0	1.948.140				
Reserve evenementenfonds	44.811	24.200	24.200	44.811	24.200	Veiligheid	24.200	Veiligheid

Reserve instandhouding religieus erfgoed	6.372	6.846	6.846	6.372	6.846	Sport, cultuur en recreatie	6.846	Sport, cultuur en recreatie
Reserve monumentenbeleid	164.056	12.778	0	176.834	12.778	Sport, cultuur en recreatie		
Reserve klimaatbeleid	32.426	0	0	32.426				
Reserve project 1 zonnepanelen	187.779	19.377	0	207.156	19.377	Volksgezondheid en milieu		
Reserve duurzaam klimaatfonds	5.659	253	0	5.912	253	Volksgezondheid en milieu		
Reserve leader projecten	45.555	0	0	45.555				
Reserve invulling personele taakstelling bestemmingsplannen	7.856	0	0	7.856				
Reserve project Hoogstraat - Emmastraat	740.000	0	0	740.000				
Reserve regiodeal Oud Nieuwenhagen	899.200	0	0	899.200				
Reserve af te stoten panden	890.061	42.780	0	932.841	42.780	Volkshuisv., RO en stedel. Vern.		
Reserve omgevingswet	444.337	0	0	444.337				
Reserve taalonderwijs	36.263	0	0	36.263				
Reserve combinatiefuncties	50.311	0	0	50.311				
Reserve sport en bewegen	32.621	0	0	32.621				
Reserve toekomstbestendig accommodatiebeleid	82.064	0	0	82.064				
Reserve stimulering verbinden en samenwerken	148.977	0	80.141	68.836			80.141	Sociaal domein
Reserve onvoorziene kosten accommodatieplan	34.669	0	0	34.669				
Reserve jeugdpreventieplan	374.030	0	316.402	57.628			316.402	Sociaal domein
Reserve inburgering	132.121	0	0	132.121				
Reserve gezond in de stad	216.590	0	0	216.590				
Reserve woonwagens	117.430	0	0	117.430				
Reserve degeneratie wegen	831.885	0	0	831.885				
Reserve IZA	285.777	0	0	285.777				
Reserve ICT-plan	498.408	0	0	498.408				

Subtotaal overige bestemmingsreserves	**9.808.440**	**686.234**	**862.032**	**9.632.642**	**686.234**		**862.032**	
TOTAAL RESERVES	**50.507.175**	**7.545.871**	**7.989.830**	**50.063.216**	**7.545.871**		**7.989.830**	
VOORZIENINGEN								
VOORZIENINGEN VOOR VERPLICHTINGEN, VERLIEZEN EN RISICO'S								
Voorziening oninbaar Kredietbank	17.522	0	0	17.522				
Voorziening assurantie eigen risico	45.718	18.151	18.151	45.718	18.151	Bestuur en ondersteuning	18.151	Bestuur en ondersteuning
Voorziening wethouders pensioenen	4.269.729	0	0	4.269.729				
Voorziening wachtgeld wethouders	19.254	0	13.819	5.435			13.819	Bestuur en ondersteuning
Voorziening WAO/WIA/WGA	536.182	0	100.025	436.157			100.025	Bestuur en ondersteuning
Subtotaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	**4.888.406**	**18.151**	**131.995**	**4.774.562**	**18.151**		**131.995**	
ONDERHOUDSVOORZIENINGEN								
Onderhoudsvoorziening verkeersregelinstallaties	11.300	11.300	11.300	11.300	11.300	Verkeer, vervoer en waterstaat	11.300	Verkeer, vervoer en waterstaat
Onderhoudsvoorziening Natuurbrug Heidenatuur	33.000	0	0	33.000				
Onderhoudsvoorziening Acc. KDV Eigenwijs	5.048	5.326	1.089	9.285	5.326	Onderwijs	1.089	Onderwijs
Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Baneberg	54.373	19.838	16.780	57.431	19.838	Sport, cultuur en recreatie	16.780	Sport, cultuur en recreatie

Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Hoefveld	142.598	4.670	26.909	120.359	4.670	Sport, cultuur en recreatie	26.909	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Ter Waerd	35.100	29.063	64.163	0	29.063	Sport, cultuur en recreatie	64.163	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Strijthagen	104.502	2.319	13.364	93.457	2.319	Sport, cultuur en recreatie	13.364	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Nieuwenhagen	72.568	34.738	65.670	41.636	34.738	Sport, cultuur en recreatie	65.670	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Ter Waerden	0	12.393	4.260	8.133	12.393	Sport, cultuur en recreatie	4.260	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening Acc.Ter Waerden atletiekbaan	17.184	0	4.296	12.888			4.296	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening Acc.Sport & Leisure	54.219	19.370	13.928	59.661	19.370	Sport, cultuur en recreatie	13.928	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening STB Ter Waerden	14.762	0	7.358	7.404			7.358	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening beeldende kunst	51.080	14.724	9.438	56.366	14.724	Sport, cultuur en recreatie	9.438	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening Acc.theater Kerkberg 4	86.105	11.463	21.879	75.689	11.463	Sport, cultuur en recreatie	21.879	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening Acc.oefenbunker	113.596	22.124	7.200	128.520	22.124	Sport, cultuur en recreatie	7.200	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening Acc.MFC Voegelsjtang	196.334	0	127.395	68.939			127.395	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening IVN De Bosrand	15.578	7.901	8.463	15.016	7.901	Sport, cultuur en recreatie	8.463	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening HSV Strijthagen	23.266	13.479	23.747	12.998	13.479	Sport, cultuur en recreatie	23.747	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening speeltuin Abdissenbosch	8.740	5.077	13.817	0	5.077	Sport, cultuur en recreatie	13.817	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening Acc.dorpscentrum	180.203	14.014	51.077	143.140	14.014	Sport, cultuur en recreatie	51.077	Sport, cultuur en recreatie

Onderhoudsvoorziening Acc.An d'r Put	124.700	31.070	4.828	150.942	31.070	Sport, cultuur en recreatie	4.828	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening Jeugdhome basement Abdissenbosch	50.195	0	8.424	41.771			8.424	Sociaal domein
Onderhoudsvoorziening An de Koel Strijthagerweg 2	9.592	8.998	2.118	16.472	8.998	Social domein	2.118	Sociaal domein
Onderhoudsvoorziening Acc.Hereweg-Op de Bies	33.109	14.989	48.098	0	14.989	Social domein	48.098	Sociaal domein
Onderhoudsvoorziening verkeersregelinstallaties	22.600	0	0	22.600				
Onderhoudsvoorziening natuurbrug Heidenatuur	4.000	0	1.000	3.000			1.000	Verkeer, vervoer en waterstaat
Onderhoudsvoorziening Raadhuisplein 1 + 2	825.712	55.692	23.266	858.138	55.692	Bestuur en ondersteuning	23.266	Bestuur en ondersteuning
Onderhoudsvoorziening Emille Erensplein 55	190.341	18.117	3.107	205.351	18.117	Bestuur en ondersteuning	3.107	Bestuur en ondersteuning
Subtotaal onderhoudsvoorzieningen	**2.479.806**	**356.665**	**582.974**	**2.253.497**	**356.665**		**582.974**	
VOORZIENINGEN MET RELATIE HEFFINGEN								
Voorziening riolen	11.511.209	814.552	11.115	12.314.646	814.552	Volksgezondheid en milieu	11.115	Volksgezondheid en milieu
Voorziening stimuleringsregelen afkoppelen regenwater	113.059	0	89.000	24.059			89.000	Volksgezondheid en milieu
Voorziening reiniging	141.190	70.000	0	211.190	70.000	Volksgezondheid en milieu		
Subtotaal voorzieningen met relatie heffingen	**11.765.458**	**884.552**	**100.115**	**12.549.895**	**884.552**		**100.115**	
TOTAAL VOORZIENINGEN	**19.133.670**	**1.259.368**	**815.084**	**19.577.954**	**1.259.368**		**815.084**	

TOTAAL GENERAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	69.640.845	8.805.239	8.804.914	69.641.170	8.805.239	8.804.914

Bijlage 4B - Verloop reserves en voorzieningen 2024-2026

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo per 1-1-2024	Vermeerdering in 2024	Vermindering in 2024	Saldo per 31-12-2024
RESERVES				
ALGEMENE RESERVE	**17.068.201**	**7.192.079**	**1.044.372**	**23.215.908**
EGALISATIERESERVES				
Reserve egalisatie bouwleges	626.291	0	0	626.291
Reserve inkomensdeel WWB	1.800.937	0	0	1.800.937
Reserve compens. Opbr. Essentbelegging	523.105	0	133.461	389.644
Reserve egalisatie algemene uitkering	402.964	221.559	248.870	375.653
Subtotaal egalisatiereserves	**3.353.296**	**221.559**	**382.331**	**3.192.524**
AFSCHRIJVINGSRESERVES				
Reserve Knopen lopen	31.982	0	4.301	27.681
Reserve pollar Bachlaan	31.407	0	4.593	26.814
Reserve verkeersmaatregelen omgeving BS Op gen Hei	64.009	0	8.942	55.067
Reserve Hoogstraat 28-32	167.600	0	2.900	164.700
Reserve businesscase Oud Nieuwenhagen	675.000	0	0	675.000
Reserve Hoogstraat 157	179.983	0	3.669	176.314
Reserve vastgoed Europaweg Noord	1.358.025	0	20.988	1.337.037
Reserve Kloosterstraat 1/1A	251.871	0	2.743	249.128
Reserve Kloosterstraat 3	295.754	0	6.086	289.668
Reserve Streeperstraat 42-46	164.572	0	3.400	161.172
Reserve Kerkplein 28-30	563.846	0	11.610	552.236
Reserve Ruiterstraat 5	192.277	0	3.919	188.358
Reserve Streeperstraat 32	208.500	0	0	208.500
Reserve binnenklimaat gebouwen	0	0	0	0
Reserve kunstgras Strijthagen	79.752	0	26.584	53.168
Reserve sportkooi Brandenberg	56.662	0	13.704	42.958
Reserve kunstgras Heigank	614.619	0	31.281	583.338
Reserve natuurgras Ter Waerden	554.430	0	0	554.430
Reserve accommodatie Sport & Leisure	174.000	0	14.500	159.500
Reserve accommodatie nieuw zwembad	3.518.890	0	178.816	3.340.074
Reserve vervanging hekwerk Strijthagen	22.793	0	1.478	21.315

Reserve schuifwand An de Koel	35.001	0	2.746	32.255
Reserve drainage sportcomplex Strijthagen	39.083	0	2.299	36.784
Reserve waterleidingen sportcomplex Strijthagen	23.945	0	1.408	22.537
Reserve veldverlichting sportcentrum Strijthagen	55.298	0	1.111	54.187
Reserve drainage veld 4 Strijthagen	44.960	0	2.540	42.420
Reserve veldverlichting Heigank	82.245	0	4.947	77.298
Reserve hekwerken hoofdveld Heigank	19.098	0	1.398	17.700
Reserve kennis, informatie en adviesplein	5.200.898	0	160.875	5.040.023
Reserve buurtontmoetingsplaats Ter Waerden	9.206	0	4.262	4.944
Reserve accommodatie voor de 21e eeuw	835.708	0	38.397	797.311
Reserve toekomstbestendige accommodaties	127.563	0	9.812	117.751
Reserve accommodatie wijkcentrum Eikske	1.127.064	0	115.250	1.011.814
Reserve buitengebied wijkcentrum An de Koel	155.171	0	6.808	148.363
Reserve voetbalcomplex VV Schaesberg	150.132	0	75.066	75.066
Reserve LED-informatiewagens	12.002	0	3.000	9.002
Reserve sfeerverlichting 3 centra	61.200	0	9.600	51.600
Reserve speelplek Veeweg	1.598	0	0	1.598
Reserve politievleugel	288.679	0	73.099	215.580
Reserve Burgerhoes	1.787.874	136.887	0	1.924.761
Reserve Emile Erensplein 55	266.653	24.102	0	290.755
Subtotaal afschrijvingsreserves	**19.529.348**	**160.989**	**852.132**	**18.838.205**
ONDERHOUDSRESERVES				
Reserve onderhoud woonwagencentra	285.498	36.808	0	322.306
Reserve onderhoud binnenring	194.231	106.554	106.554	194.231
Subtotaal onderhoudsreserves	**479.729**	**143.362**	**106.554**	**516.537**
OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES				
Reserve activiteiten Mensontwikkelbedrijf	81.763	0	0	81.763
Reserve project verbetering dienstverlening	87.578	0	0	87.578
Reserve transformatie	1.527.257	80.000	0	1.607.257
Reserve volkshuisvestingsfonds	1.948.140	0	0	1.948.140
Reserve evenementenfonds	44.811	24.200	24.200	44.811
Reserve instandhouding religieus erfgoed	6.372	6.846	6.846	6.372
Reserve monumentenbeleid	176.834	12.778	0	189.612
Reserve klimaatbeleid	32.426	0	0	32.426
Reserve project 1 zonnepanelen	207.156	17.337	0	224.493
Reserve duurzaam klimaatfonds	5.912	20.060	0	25.972
Reserve leader projecten	45.555	0	0	45.555

Reserve invulling personele taakstelling bestemmingsplannen	7.856	0	0	7.856
Reserve project Hoogstraat - Emmastraat	740.000	0	0	740.000
Reserve regiodeal Oud Nieuwenhagen	899.200	0	0	899.200
Reserve af te stoten panden	932.841	42.780	0	975.621
Reserve omgevingswet	444.337	0	0	444.337
Reserve taalonderwijs	36.263	0	0	36.263
Reserve combinatiefuncties	50.311	0	0	50.311
Reserve sport en bewegen	32.621	0	0	32.621
Reserve toekomstbestendig accommodatiebeleid	82.064	0	0	82.064
Reserve stimulering verbinden en samenwerken	68.836	0	68.836	0
Reserve onvoorziene kosten accommodatieplan	34.669	0	0	34.669
Reserve jeugdpreventieplan	57.628	0	57.628	0
Reserve inburgering	132.121	0	0	132.121
Reserve gezond in de stad	216.590	0	46.000	170.590
Reserve woonwagens	117.430	0	0	117.430
Reserve degeneratie wegen	831.885	0	0	831.885
Reserve IZA	285.777	0	0	285.777
Reserve ICT-plan	498.408	0	0	498.408
Subtotaal overige bestemmingsreserves	**9.632.642**	**204.001**	**203.510**	**9.633.133**
TOTAAL RESERVES	**50.063.216**	**7.921.990**	**2.588.899**	**55.396.307**

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo per 1-1-2024	Vermeerdering in 2024	Vermindering in 2024	Saldo per 31-12-2024
VOORZIENINGEN VOOR VERPLICHTINGEN VERLIEZEN EN RISICO'S				
Voorziening oninbaar Kredietbank	17.522	0	0	17.522
Voorziening assurantie eigen risico	45.718	18.151	18.151	45.718
Voorziening wethouders pensioenen	4.269.729	0	0	4.269.729
Voorziening wachtgeld wethouders	5.435	0	5.435	0
Voorziening WAO/WIA/WGA	436.157	0	101.976	334.181
Subtotaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	**4.774.562**	**18.151**	**125.562**	**4.667.151**
ONDERHOUDSVOORZIENINGEN				

Onderhoudsvoorziening verkeersregelinstallaties	11.300	11.300	11.300	11.300
Onderhoudsvoorziening Natuurbrug Heidenatuur	33.000	0	0	33.000
Onderhoudsvoorziening Acc. KDV Eigenwijs	9.285	5.326	1.473	13.138
Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Baneberg	57.431	17.885	5.524	69.792
Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Hoefveld	120.359	792	4.565	116.586
Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Ter Waerd	0	20.995	17.679	3.316
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Strijthagen	93.457	131	756	92.832
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Nieuwenhagen	41.636	29.757	36.968	34.425
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Ter Waerden	8.133	12.352	9.922	10.563
Onderhoudsvoorziening Acc.Ter Waerden atletiekbaan	12.888	0	4.296	8.592
Onderhoudsvoorziening Acc.Sport & Leisure	59.661	20.682	21.484	58.859
Onderhoudsvoorziening STB Ter Waerden	7.404	0	1.458	5.946
Onderhoudsvoorziening beeldende kunst	56.366	14.724	42.705	28.385
Onderhoudsvoorziening Acc.theater Kerkberg 4	75.689	11.463	38.664	48.488
Onderhoudsvoorziening Acc.oefenbunker	128.520	22.124	125.384	25.260
Onderhoudsvoorziening Acc.MFC Voegelsjtang	68.939	0	996	67.943
Onderhoudsvoorziening IVN De Bosrand	15.016	7.901	424	22.493
Onderhoudsvoorziening HSV Strijthagen	12.998	13.479	5.925	20.552
Onderhoudsvoorziening speeltuin Abdissenbosch	0	5.077	534	4.543
Onderhoudsvoorziening Acc.dorpscentrum	143.140	14.014	68.050	89.104
Onderhoudsvoorziening Acc.An d'r Put	150.942	31.070	26.084	155.928
Onderhoudsvoorziening Jeugdhome basement Abdissenbosch	41.771	0	380	41.391
Onderhoudsvoorziening An de Koel Strijthagerweg 2	16.472	8.998	6.263	19.207
Onderhoudsvoorziening Acc.Hereweg-Op de Bies	0	14.989	7.820	7.169
Onderhoudsvoorziening verkeersregelinstallaties	22.600	0	0	22.600
Onderhoudsvoorziening natuurbrug Heidenatuur	3.000	0	1.000	2.000
Onderhoudsvoorziening Raadhuisplein 1 + 2	858.138	55.692	80.726	833.104
Onderhoudsvoorziening Emille Erensplein 55	205.351	18.117	5.740	217.728
Subtotaal onderhoudsvoorzieningen	**2.253.497**	**336.868**	**526.120**	**2.064.245**
VOORZIENINGEN MET RELATIE HEFFINGEN				
Voorz. riolen	12.314.646	676.092	0	12.990.738
Voorz. stimulering afkoppelen regenwater	24.059	0	0	24.059
Voorz. reiniging	211.190	70.000	0	281.190
Subtotaal voorzieningen met relatie heffingen	**12.549.895**	**746.092**	**0**	**13.295.987**
TOTAAL VOORZIENINGEN	**19.577.954**	**1.101.111**	**651.682**	**20.027.383**
TOTAAL GENERAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	**69.641.170**	**9.023.101**	**3.240.581**	**75.423.690**

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo per 1-1-2025	Vermeerdering in 2025	Vermindering in 2025	Saldo per 31-12-2025
RESERVES				
ALGEMENE RESERVE	**23.215.908**	**7.567.321**	**20.148**	**30.763.081**
EGALISATIERESERVES				
Reserve egalisatie bouwleges	626.291	0	0	626.291
Reserve inkomensdeel WWB	1.800.937	0	0	1.800.937
Reserve comp. wegvallende opbrengsten Essentbelegging	389.644	0	133.461	256.183
Reserve egalisatie algemene uitkering	375.653	961.743	0	1.337.396
Subtotaal egalisatiereserves	**3.192.524**	**961.743**	**133.461**	**4.020.806**
AFSCHRIJVINGSRESERVES				
Reserve Knopen lopen	27.681	0	4.301	23.380
Reserve pollar Bachlaan	26.814	0	4.593	22.221
Reserve verkeersmaatregelen omgeving BS Op gen Hei	55.067	0	8.942	46.125
Reserve Hoogstraat 28-32	164.700	0	2.900	161.800
Reserve businesscase Oud Nieuwenhagen	675.000	0	0	675.000
Reserve Hoogstraat 157	176.314	0	3.669	172.645
Reserve vastgoed Europaweg Noord	1.337.037	0	20.988	1.316.049
Reserve Kloosterstraat 1/1A	249.128	0	2.743	246.385
Reserve Kloosterstraat 3	289.668	0	6.086	283.582
Reserve Streeperstraat 42-46	161.172	0	3.400	157.772
Reserve Kerkplein 28-30	552.236	0	11.610	540.626
Reserve Ruiterstraat 5	188.358	0	3.919	184.439
Reserve Streeperstraat 32	208.500	0	0	208.500
Reserve kunstgras Strijthagen	53.168	0	26.584	26.584
Reserve sportkooi Brandenberg	42.958	0	0	42.958
Reserve kunstgras Heigank	583.338	0	31.281	552.057
Reserve natuurgras Ter Waerden	554.430	0	0	554.430
Reserve accommodatie Sport & Leisure	159.500	0	14.500	145.000
Reserve accommodatie nieuw zwembad	3.340.074	0	178.816	3.161.258
Reserve vervanging hekwerk Strijthagen	21.315	0	1.478	19.837
Reserve schuifwand An de Koel	32.255	0	2.746	29.509

Reserve drainage sportcomplex Strijthagen	36.784	0	2.299	34.485
Reserve waterleidingen sportcomplex Strijthagen	22.537	0	1.408	21.129
Reserve veldverlichting sportcentrum Strijthagen	54.187	0	1.111	53.076
Reserve drainage veld 4 Strijthagen	42.420	0	2.540	39.880
Reserve veldverlichting Heigank	77.298	0	4.947	72.351
Reserve hekwerken hoofdveld Heigank	17.700	0	1.398	16.302
Reserve kennis, informatie en adviesplein	5.040.023	0	160.875	4.879.148
Reserve buurtontmoetingsplaats Ter Waerden	4.944	0	4.262	682
Reserve accommodatie voor de 21e eeuw	797.311	0	38.397	758.914
Reserve toekomstbestendige accommodaties	117.751	0	9.812	107.939
Reserve accommodatie wijkcentrum Eikske	1.011.814	0	115.250	896.564
Reserve buitengebied wijkcentrum An de Koel	148.363	0	6.808	141.555
Reserve voetbalcomplex VV Schaesberg	75.066	0	75.066	0
Reserve LED-informatiewagens	9.002	0	3.000	6.002
Reserve sfeerverlichting 3 centra	51.600	0	9.600	42.000
Reserve speelplek Veeweg	1.598	0	0	1.598
Reserve politievleugel	215.580	0	73.099	142.481
Reserve Burgerhoes	1.924.761	136.887	0	2.061.648
Reserve Emile Erensplein 55	290.755	24.102	0	314.857
Subtotaal afschrijvingsreserves	**18.838.205**	**160.989**	**838.428**	**18.160.766**
ONDERHOUDSRESERVES				
Reserve onderhoud woonwagencentra	322.306	36.808	0	359.114
Reserve onderhoud binnenring	194.231	106.554	106.554	194.231
Subtotaal onderhoudsreserves	**516.537**	**143.362**	**106.554**	**553.345**
OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES				
Reserve activiteiten Mensontwikkelbedrijf	81.763	0	0	81.763
Reserve project verbetering dienstverlening	87.578	0	0	87.578
Reserve transformatie	1.607.257	80.000	0	1.687.257
Reserve volkshuisvestingsfonds	1.948.140	0	0	1.948.140
Reserve evenementenfonds	44.811	24.200	24.200	44.811
Reserve instandhouding religieus erfgoed	6.372	6.846	6.846	6.372
Reserve monumentenbeleid	189.612	12.778	0	202.390
Reserve klimaatbeleid	32.426	0	0	32.426
Reserve project 1 zonnepanelen	224.493	15.338	0	239.831
Reserve duurzaam klimaatfonds	25.972	19.017	0	44.989
Reserve leader projecten	45.555	0	0	45.555

Reserve invulling personele taakstelling bestemmingsplannen	7.856	0	0	7.856
Reserve project Hoogstraat - Emmastraat	740.000	0	0	740.000
Reserve regiodeal Oud Nieuwenhagen	899.200	0	0	899.200
Reserve af te stoten panden	975.621	42.780	0	1.018.401
Reserve omgevingswet	444.337	0	0	444.337
Reserve taalonderwijs	36.263	0	0	36.263
Reserve combinatiefuncties	50.311	0	0	50.311
Reserve sport en bewegen	32.621	0	0	32.621
Reserve toekomstbestendig accommodatiebeleid	82.064	0	0	82.064
Reserve stimulering verbinden en samenwerken	0	0	0	0
Reserve onvoorziene kosten accommodatieplan	34.669	0	0	34.669
Reserve jeugdpreventieplan	0	0	0	0
Reserve inburgering	132.121	0	0	132.121
Reserve gezond in de stad	170.590	0	46.000	124.590
Reserve woonwagens	117.430	0	0	117.430
Reserve degeneratie wegen	831.885	0	0	831.885
Reserve IZA	285.777	0	0	285.777
Reserve ICT-plan	498.408	0	0	498.408
Subtotaal overige bestemmingsreserves	**9.633.133**	**200.959**	**77.046**	**9.757.046**
TOTAAL RESERVES	**55.396.307**	**9.034.374**	**1.175.637**	**63.255.044**

VOORZIENINGEN				
VOORZIENINGEN VOOR VERPLICHTINGEN VERLIEZEN EN RISICO'S				
Voorziening oninbaar Kredietbank	17.522	0	0	17.522
Voorziening assurantie eigen risico	45.718	18.151	18.151	45.718
Voorziening wethouders pensioenen	4.269.729	0	0	4.269.729
Voorziening wachtgeld wethouders	0	0	0	0
Voorziening WAO/WIA/WGA	334.181	0	103.076	231.105
Subtotaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	**4.667.151**	**18.151**	**121.227**	**4.564.075**
ONDERHOUDSVOORZIENINGEN				
Onderhoudsvoorziening verkeersregelinstallaties	11.300	11.300	11.300	11.300
Onderhoudsvoorziening Natuurbrug Heidenatuur	33.000	0	0	33.000
Onderhoudsvoorziening Acc. KDV Eigenwijs	13.138	5.326	3.388	15.076

Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Baneberg	69.792	17.885	33.098	54.579
Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Hoefveld	116.586	792	43.921	73.457
Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Ter Waerd	3.316	20.995	1.777	22.534
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Strijthagen	92.832	131	1.498	91.465
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Nieuwenhagen	34.425	29.757	64.182	0
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Ter Waerden	10.563	12.352	6.920	15.995
Onderhoudsvoorziening Acc.Ter Waerden atletiekbaan	8.592	0	4.296	4.296
Onderhoudsvoorziening Acc.Sport & Leisure	58.859	20.682	4.114	75.427
Onderhoudsvoorziening STB Ter Waerden	5.946	0	5.579	367
Onderhoudsvoorziening beeldende kunst	28.385	14.724	10.430	32.679
Onderhoudsvoorziening Acc.theater Kerkberg 4	48.488	11.463	19.229	40.722
Onderhoudsvoorziening Acc.oefenbunker	25.260	22.124	37.309	10.075
Onderhoudsvoorziening Acc.MFC Voegelsjtang	67.943	0	8.924	59.019
Onderhoudsvoorziening IVN De Bosrand	22.493	7.901	17.356	13.038
Onderhoudsvoorziening HSV Strijthagen	20.552	13.479	19.747	14.284
Onderhoudsvoorziening speeltuin Abdissenbosch	4.543	5.077	6.556	3.064
Onderhoudsvoorziening Acc.dorpscentrum	89.104	14.014	6.074	97.044
Onderhoudsvoorziening Acc.An d'r Put	155.928	31.070	85.201	101.797
Onderhoudsvoorziening Jeugdhome basement Abdissenbosch	41.391	0	5.122	36.269
Onderhoudsvoorziening An de Koel Strijthagerweg 2	19.207	8.998	5.215	22.990
Onderhoudsvoorziening Acc.Hereweg-Op de Bies	7.169	14.989	18.449	3.709
Onderhoudsvoorziening verkeersregelinstallaties	22.600	0	0	22.600
Onderhoudsvoorziening natuurbrug Heidenatuur	2.000	0	1.000	1.000
Onderhoudsvoorziening Raadhuisplein 1 + 2	833.104	55.692	9.833	878.963
Onderhoudsvoorziening Emille Erensplein 55	217.728	18.117	32.300	203.545
Subtotaal onderhoudsvoorzieningen	**2.064.245**	**336.868**	**462.818**	**1.938.295**
VOORZIENINGEN MET RELATIE HEFFINGEN				
Voorz. riolen	12.990.738	621.434	0	13.612.172
Voorz. stimulering afkoppelen regenwater	24.059	0	0	24.059
Voorz. reiniging	281.190	70.000	0	351.190
Subtotaal voorzieningen met relatie heffingen	**13.295.987**	**691.434**	**0**	**13.987.421**
TOTAAL VOORZIENINGEN	**20.027.383**	**1.046.453**	**584.045**	**20.489.791**
TOTAAL GENERAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	**75.423.690**	**10.080.827**	**1.759.682**	**83.744.835**

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo per 1-1-2026	Vermeerdering in 2026	Vermindering in 2026	Saldo per 31-12-2026
RESERVES				
ALGEMENE RESERVE	**30.763.081**	**437.608**	**666.661**	**30.534.028**
EGALISATIERESERVES				
Reserve egalisatie bouwleges	626.291	0	0	626.291
Reserve inkomensdeel WWB	1.800.937	0	0	1.800.937
Reserve compens. Opbr. Essentbelegging	256.183	0	133.461	122.722
Reserve egalisatie algemene uitkering	1.337.396	0	634.257	703.139
Subtotaal egalisatiereserves	**4.020.806**	**0**	**767.718**	**3.253.088**
AFSCHRIJVINGSRESERVES				
Reserve Knopen lopen	23.380	0	4.301	19.079
Reserve pollar Bachlaan	22.221	0	4.593	17.628
Reserve verkeersmaatregelen omgeving BS Op gen Hei	46.125	0	8.942	37.183
Reserve Hoogstraat 28-32	161.800	0	2.900	158.900
Reserve businesscase Oud Nieuwenhagen	675.000	0	0	675.000
Reserve Hoogstraat 157	172.645	0	3.669	168.976
Reserve vastgoed Europaweg Noord	1.316.049	0	20.988	1.295.061
Reserve Kloosterstraat 1/1A	246.385	0	2.743	243.642
Reserve Kloosterstraat 3	283.582	0	6.086	277.496
Reserve Streeperstraat 42-46	157.772	0	3.400	154.372
Reserve Kerkplein 28-30	540.626	0	11.610	529.016
Reserve Ruiterstraat 5	184.439	0	3.919	180.520
Reserve Streeperstraat 32	208.500	0	0	208.500
Reserve binnenklimaat gebouwen	0	0	0	0
Reserve kunstgras Strijthagen	26.584	0	26.584	0
Reserve sportkooi Brandenberg	42.958	0	0	42.958
Reserve kunstgras Heigank	552.057	0	31.281	520.776
Reserve natuurgras Ter Waerden	554.430	0	0	554.430
Reserve accommodatie Sport & Leisure	145.000	0	14.500	130.500
Reserve accommodatie nieuw zwembad	3.161.258	0	178.816	2.982.442
Reserve vervanging hekwerk Strijthagen	19.837	0	1.478	18.359
Reserve schuifwand An de Koel	29.509	0	2.746	26.763

Reserve drainage sportcomplex Strijthagen	34.485	0	2.299	32.186
Reserve waterleidingen sportcompolex Strijthagen	21.129	0	1.408	19.721
Reserve veldverlichting sportcentrum Strijthagen	53.076	0	1.111	51.965
Reserve drainage veld 4 Strijthagen	39.880	0	2.540	37.340
Reserve veldverlichting Heigank	72.351	0	4.947	67.404
Reserve hekwerken hoofdveld Heigank	16.302	0	1.398	14.904
Reserve kennis, informatie en adviesplein	4.879.148	0	160.875	4.718.273
Reserve buurtontmoetingsplaats Ter Waerden	682	0	0	682
Reserve accommodatie voor de 21e eeuw	758.914	0	38.397	720.517
Reserve toekomstbestendige accommodaties	107.939	0	9.812	98.127
Reserve accommodatie wijkcentrum Eikske	896.564	0	115.250	781.314
Reserve buitengebied wijkcentrum An de Koel	141.555	0	6.808	134.747
Reserve voetbalcomplex VV Schaesberg	0	0	0	0
Reserve LED-informatiewagens	6.002	0	3.000	3.002
Reserve sfeerverlichting 3 centra	42.000	0	9.600	32.400
Reserve speelplek Veeweg	1.598	0	0	1.598
Reserve politievleugel	142.481	0	73.099	69.382
Reserve Burgerhoes	2.061.648	136.887	0	2.198.535
Reserve Emile Erensplein 55	314.857	24.102	0	338.959
Subtotaal afschrijvingsreserves	**18.160.766**	**160.989**	**759.100**	**17.562.655**
ONDERHOUDSRESERVES				
Reserve onderhoud woonwagencentra	359.114	36.808	0	395.922
Reserve onderhoud binnenring	194.231	106.554	106.554	194.231
Subtotaal onderhoudsreserves	**553.345**	**143.362**	**106.554**	**590.153**
OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES				
Reserve activiteiten Mensontwikkelbedrijf	81.763	0	0	81.763
Reserve project verbetering dienstverlening	87.578	0	0	87.578
Reserve transformatie	1.687.257	80.000	0	1.767.257
Reserve volkshuisvestingsfonds	1.948.140	0	0	1.948.140
Reserve evenementenfonds	44.811	24.200	24.200	44.811
Reserve instandhouding religieus erfgoed	6.372	6.846	6.846	6.372
Reserve monumentenbeleid	202.390	12.778	0	215.168
Reserve klimaatbeleid	32.426	0	0	32.426
Reserve project 1 zonnepanelen	239.831	13.241	0	253.072
Reserve duurzaam klimaatfonds	44.989	17.888	0	62.877
Reserve leader projecten	45.555	0	0	45.555

Reserve invulling personele taakstelling bestemmingsplannen	7.856	0	0	7.856
Reserve project Hoogstraat - Emmastraat	740.000	0	0	740.000
Reserve regiodeal Oud Nieuwenhagen	899.200	0	0	899.200
Reserve af te stoten panden	1.018.401	42.780	0	1.061.181
Reserve omgevingswet	444.337	0	0	444.337
Reserve taalonderwijs	36.263	0	0	36.263
Reserve combinatiefuncties	50.311	0	0	50.311
Reserve sport en bewegen	32.621	0	0	32.621
Reserve toekomstbestendig accommodatiebeleid	82.064	0	0	82.064
Reserve stimulering verbinden en samenwerken	0	0	0	0
Reserve onvoorziene kosten accommodatieplan	34.669	0	0	34.669
Reserve jeugdpreventieplan	0	0	0	0
Reserve inburgering	132.121	0	0	132.121
Reserve gezond in de stad	124.590	0	46.000	78.590
Reserve woonwagens	117.430	0	0	117.430
Reserve degeneratie wegen	831.885	0	0	831.885
Reserve IZA	285.777	0	0	285.777
Reserve ICT-plan	498.408	0	0	498.408
Subtotaal overige bestemmingsreserves	**9.757.046**	**197.733**	**77.046**	**9.877.733**
TOTAAL RESERVES	**63.255.044**	**939.692**	**2.377.079**	**61.817.657**

Omschrijving	Begroot saldo per 1-1-2026	Vermeerdering in 2026	Vermindering in 2026	Saldo per 31-12-2026
VOORZIENINGEN				
VOORZIENINGEN VOOR VERPLICHTINGEN VERLIEZEN EN RISICO'S				
Voorziening oninbaar Kredietbank	17.522	0	0	17.522
Voorziening assurantie eigen risico	45.718	18.151	18.151	45.718
Voorziening wethouders pensioenen	4.269.729	0	0	4.269.729
Voorziening wachtgeld wethouders	0	0	0	0
Voorziening WAO/WIA/WGA	231.105	0	73.376	157.729
Subtotaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	**4.564.075**	**18.151**	**91.527**	**4.490.699**
ONDERHOUDSVOORZIENINGEN				

Onderhoudsvoorziening verkeersregelinstallaties	11.300	11.300	11.300	11.300
Onderhoudsvoorziening Natuurbrug Heidenatuur	33.000	0	0	33.000
Onderhoudsvoorziening Acc. KDV Eigenwijs	15.076	5.326	20.402	0
Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Baneberg	54.579	17.885	14.702	57.762
Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Hoefveld	73.457	792	11.249	63.000
Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Ter Waerd	22.534	20.995	20.167	23.362
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Strijthagen	91.465	131	66.707	24.889
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Nieuwenhagen	0	29.757	19.717	10.040
Onderhoudsvoorziening Acc.complex Ter Waerden	15.995	12.352	12.982	15.365
Onderhoudsvoorziening Acc.Ter Waerden atletiekbaan	4.296	0	4.296	0
Onderhoudsvoorziening Acc.Sport & Leisure	75.427	20.682	60.507	35.602
Onderhoudsvoorziening STB Ter Waerden	367	0	367	0
Onderhoudsvoorziening beeldende kunst	32.679	14.724	14.520	32.883
Onderhoudsvoorziening Acc.theater Kerkberg 4	40.722	11.463	26.977	25.208
Onderhoudsvoorziening Acc.oefenbunker	10.075	22.124	23.256	8.943
Onderhoudsvoorziening Acc.MFC Voegelsjtang	59.019	0	16.317	42.702
Onderhoudsvoorziening IVN De Bosrand	13.038	7.901	1.118	19.821
Onderhoudsvoorziening HSV Strijthagen	14.284	13.479	10.350	17.413
Onderhoudsvoorziening speeltuin Abdissenbosch	3.064	5.077	353	7.788
Onderhoudsvoorziening Acc.dorpscentrum	97.044	14.014	10.533	100.525
Onderhoudsvoorziening Acc.An d'r Put	101.797	31.070	31.202	101.665
Onderhoudsvoorziening Jeugdhome basement Abdissenbosch	36.269	0	3.475	32.794
Onderhoudsvoorziening An de Koel Strijthagerweg 2	22.990	8.998	28.126	3.862
Onderhoudsvoorziening Acc.Hereweg-Op de Bies	3.709	14.989	6.640	12.058
Onderhoudsvoorziening verkeersregelinstallaties	22.600	0	0	22.600
Onderhoudsvoorziening natuurbrug Heidenatuur	1.000	0	1.000	0
Onderhoudsvoorziening Raadhuisplein 1 + 2	878.963	55.692	58.029	876.626
Onderhoudsvoorziening Emille Erensplein 55	203.545	18.117	650	221.012
Subtotaal onderhoudsvoorzieningen	**1.938.295**	**336.868**	**474.942**	**1.800.221**
VOORZIENINGEN MET RELATIE HEFFINGEN				
Voorz. riolen	13.612.172	585.411	0	14.197.583
Voorz. stimulering afkoppelen regenwater	24.059	0	0	24.059
Voorz. reiniging	351.190	70.000	0	421.190
Subtotaal voorzieningen met relatie heffingen	**13.987.421**	**655.411**	**0**	**14.642.832**
TOTAAL VOORZIENINGEN	**20.489.791**	**1.010.430**	**566.469**	**20.933.752**

TOTAAL GENERAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	83.744.835	1.950.122	2.943.548	82.751.409

Bijlage 4C - Omschrijving reserves en voorzieningen

RESERVES

ALGEMENE RESERVE

Concernbuffer voor onverwachte tegenvallers, mede gebaseerd op de kans dat geschatte risico's zich daadwerkelijk voordoen.

EGALISATIERESERVES

Reserve egalisatie bouwleges

Egaliseren van opbrengsten in de tijd en het matchen van opbrengsten en uitgaven.

Reserve inkomensdeel WWB

Buffer voor tekorten op het inkomensdeel WWB als gevolg van schommelingen in het toegekend budget.

Reserve compensatie wegvallende opbrengsten Essentbelegging

Egalisatiebuffer met als doel de wegvallende rentebaten wegens versnelde aflossing van de beleggingen van de Essentgelden

Reserve egalisatie algemene uitkering

Egalisatiebuffer met als doel de schommelingen in de algemene uitkering op te vangen.

AFSCHRIJVINGSRESERVES

Reserve Knopen lopen

Dekking van de afschrijvingslasten van het wandelknooppuntensysteem.

Reserve pollar Bachlaan

Dekking van de afschrijvingslasten van de pollar (verkeer beperkende maatregel) in de Bachlaan.

Reserve verkeersmaatregelen BS Op gen Hei

Dekking van de afschrijvingslasten van verkeersmaatregelen in de omgeving van BS Op gen Hei.

Reserve Hoogstraat 28-32

Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Hoogstraat 28-32.

Reserve businesscase Oud Nieuwenhagen

Deze reserve is gevormd om in aanvulling op de gelden die zijn voortgekomen uit de Regiodeal in te zetten voor transformatie van de wijk Oud Nieuwenhagen.

Reserve Hoogstraat 157

Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Hoogstraat 157.

Reserve vastgoed Europaweg-Noord

Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van panden gelegen aan de Europaweg-Noord.

Reserve Kloosterstraat 1/1A

Dekking van de herontwikkeling van de locatie Kloosterstraat 1/1A.

Reserve Kloosterstraat 3

Dekking van de herontwikkeling van de locatie Kloosterstraat 3.

Reserve Streeperstraat 42-46

Dekking van de herontwikkeling van de locatie Streeperstraat 42-46.

Reserve Kerkplein 28-30

Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van panden Kerkplein 28-30.

Reserve Ruiterstraat 5

Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Ruiterstraat 5.

Reserve Streeperstraat 32

Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Streeperstraat 32.

Reserve investeringen binnenklimaat gebouwen

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investeringen: binnenklimaat Harlekijn, binnenklimaat Speurneus, renovatie De Wissel 2011 en luchtbehandeling zwembad.

Reserve toplaag kunstgras Strijthagen

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering toplaag kunstgras Strijthagen.

Reserve sportkooi Brandenberg

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering sportkooi Brandenberg.

Reserve renovatie kantine Heigank

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering kantine Heigank.

Reserve kunstgras Heigank

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering kunstgras Heigank.

Reserve natuurgras Ter Waerden

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering natuurgras Ter Waerden.

Reserve accommodatie Sport & Leisure

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering accommodatie Sport & Leisure.

Reserve accommodatie Sport & Leisure - dak

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering dak Sport & Leisure.

Reserve accommodatie nieuw zwembad Landgraaf

Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering nieuw zwembad Landgraaf.

Reserve vervanging hekwerk Strijthagen

Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering vervanging hekwerk Strijthagen.

Reserve schuifwand An de Koel

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering schuifwand locatie An de Koel.

Reserve drainage Sportcomplex Strijthagen

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering drainage Sportcomplex Strijthagen.

Reserve waterleiding Sportcomplex Strijthagen

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering waterleiding Sportcomplex Strijthagen.

Reserve veldverlichting Sportcomplex Strijthagen

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering verlichting Sportcomplex Strijthagen.

Reserve drainageveld 4 Strijthagen

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering drainageveld 4 Sportcomplex Strijthagen.

Reserve veldverlichting Heigank

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering veldverlichting Sportcomplex Heigank.

Reserve hekwerken hoofdveld Heigank

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering hekwerken Sportcomplex Heigank.

Reserve Kennis-, Informatie- en Adviesplein

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering KIA.

Reserve buurtontmoetingsplek Ter Waerden

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering buurtontmoetingsplek Ter Waerden.

Reserve accommodaties voor de 21e eeuw

Reserve ter dekking van de afschrijvingslasten van het MFC An de Voeëgelsjtang en basisschool 't Valder.

Reserve afschrijving toekomstbestendige accommodaties

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit investeringen in relatie tot toekomstbestendig accommodatiebeleid.

Reserve doorstroomlocatie Gravenrode

Dekking van afschrijvingslasten van de doorstroomlocatie Gravenrode.

Reserve accommodatie wijkcentrum Eikske

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering wijkcentrum Eikske.

Reserve herinrichting buitengebied wijkcentrum An de Koel

Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering herinrichting buitengebied wijkcentrum An de Koel.

Reserve voetbalcomplex VV Schaesberg

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit aanpassing van complex VV Schaesberg.

Reserve LED-informatiewagens

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering 2 LED-informatiewagens.

Reserve sfeerverlichting 3 centra

Dekking van de afschrijvingslasten van de sfeerverlichting in de drie centra.

Reserve speelplek Veeweg

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering speelvoorziening aan de Veeweg.

Reserve politievleugel

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van de politievleugel.

Reserve Burgerhoes

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de verbouwing van het Burgerhoes.

Reserve Emile Erensplein

Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de verbouwing van het Emile Erensplein.

ONDERHOUDSRESERVES

Reserve onderhoud woonwagencentra

Dekking van het jaarlijks uit te voeren correctief onderhoud aan woonwagencentra.

Reserve onderhoud binnenring

Financiële afdekking van de onderhoudskosten van de Euregioweg (binnenring).

OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES

Reserve activiteiten Mensontwikkelbedrijf

Dekking voor het ontwikkelen van activiteiten ter bevordering doorstroming naar de arbeidsmarkt van kandidaten van het Mens-Ontwikkelbedrijf.

Reserve project verbetering dienstverlening

Als gevolg van vertraagde start project lopen kosten over de jaargrens heen, waardoor budgetoverschotten naar volgende boekjaren moeten worden overgeheveld.

Reserve transformatie

Reserve ter mede bekostiging van de herstructureringsopgave en de daaraan gerelateerde vraagstukken.

Reserve volkshuisvestingsfonds

Reserve voor de herstructurering van (een deel van) de woningvoorraad.

Reserve evenementenfonds

Dekking van kosten ten behoeve van subsidieaanvragen voor A- en B-evenementen.

Reserve instandhouding religieus erfgoed

Instandhouding van wegkruisen, kappelletjes en ander religieus erfgoed.

Reserve monumentenbeleid

Het nastreven van het behoud van monumenten in goede kwaliteit middels subsidiëring en informatievoorziening.

Reserve klimaatbeleid

Reserve ten behoeve van de uitvoering van projecten in het kader van het klimaatuitvoeringsprogramma Landgraaf 2009-2012.

Reserve project 1 zonnepanelen

Reserve ter afdekking van het debiteurenrisico voortvloeiend uit de verstrekte geldleningen in het kader van het project zonnepanelen.

Reserve duurzaam klimaatfonds

Reserve ter afdekking van het debiteurenrisico voortvloeiend uit de verstrekte geldleningen in het kader van het project Duurzaam Energie- en Klimaatfonds.

Reserve leader projecten

Reserve ter dekking van kosten voortvloeiend uit de actieve ondersteuning van plaatselijke initiatieven voor de sociale en economische ontwikkeling van het platteland, die tevens bijdragen aan de kwaliteit van het unieke landschap.

Reserve invulling personele taakstelling bestemmingsplannen

Dekking van een bestaande (oude) taakstelling op de personele lasten van de afdeling ROG, jaarlijks ingevuld door het afwikkelen van bestemmingsplannen in opdracht van derden.

Reserve project Hoogstraat - Emmastraat

Deze reserve, die is gevormd uit de reserve Transformatie, is ingesteld om de afschrijvingslasten te dekken zolang de objecten in eigendom zijn en nog niet zijn gesloopt. Zodra de sloop aan de orde is dient deze reserve om het waarschijnlijke tekort op de binnenstedelijke herstructurering op te vangen.

Reserve regiodeal oud Nieuwenhagen

Dekking van de kosten van het Buurtontwikkelplan Oud-Nieuwenhagen en Winkelcentrum op de Kamp.

Reserve onderhoud af te stoten panden

Dekking van de kosten van af te stoten panden.

Reserve omgevingswet

Dekking van de opkomende kosten verband houdend met de implementatie van de Omgevingswet in de komende jaren.

Reserve afboeking vastgoed Europaweg Noord

Het stimuleren van groen- en natuurontwikkeling ter compensatie van toegenomen bebouwingsdichtheid.

Reserve taalonderwijs

De reserve wordt ingezet ter bestrijding van laaggeletterdheid.

Reserve combinatiefuncties

Reserve ter financiering van activiteiten in het kader van de implementatie van combinatiefuncties.

Reserve sport en bewegen

Reserve ter dekking van kosten van activiteiten die gericht zijn op het blijvend meer aan het bewegen krijgen van (niet-actieve) inwoners en

om nieuwe initiatieven op het gebied van sport en bewegen te kunnen faciliteren.

Reserve toekomstbestendig accommodatiebeleid

Dekking van incidentele kosten c.q. afschrijvingslasten voortvloeiend uit investeringen in relatie tot toekomstbestendig accommodatiebeleid.

Reserve stimulering verbinden en samenwerken

Dekking van innovatieve projecten op het gebied van samenwerking binnen het sociaal domein.

Reserve onvoorziene kosten accommodatieplan

Dekking van onvoorziene lasten ter uitvoering van toekomstbestendig accommodatiebeleid.

Reserve jeugdpreventieplan

Ter voorkoming van verhoogd gebruik van zwaardere vormen van jeugdhulp.

Reserve inburgering

Dekking van toekomstige kosten re-integratie en participatie in verband met dalende rijksbijdragen.

Reserve gezond in de stad

Financiering van de vier programmaonderdelen (JOGG, Gezond in Nieuwenhagen, Informele zorg en continueren van sport- en beweeginitiatieven in het voorliggend veld) die bijdragen aan het verminderen van gezondheidsachterstanden door een brede benadering en integrale aanpak.

Reserve woonwagens

Reserve gecreëerd naar aanleiding van door de gemeenteraad vastgestelde nota "woonwagenbeleid". De reserve wordt aangewend om invulling te geven aan de doelstellingen die in dit beleidskader zijn gesteld.

Reserve degeneratie wegen

Het dekken van de kosten van herbestrating- en asfaltwerkzaamheden - die een jaaroverstijgend karakter hebben - als gevolg van de door de nutsbedrijven

uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden en reconstructies aan de gemeentelijke ondergrondse infrastructuur. Deze werkzamheden worden op basis van

een contractuele overeenkomst vergoed door de nutsbedrijven, zgn. beheer- en degeneratieopbrengsten.

Reserve IZA

Veiligstellen van terugontvangen vermogen IZA Nederland i.v.m. liquidatie.

Reserve ICT-plan

Dekking van kosten voortvloeiend uit de uitwerking van het gemeentelijk ICT-plan.

VOORZIENINGEN

VOORZIENINGEN VOOR VERPLICHTINGEN, VERLIEZEN EN RISICO'S

Voorziening oninbaar Kredietbank

Dekking van de oninbaarheid van verleende kredieten.

Voorziening assurantie eigen risico

Dekking van WA-claims beneden het eigen risico die niet door de verzekeraar gedekt worden.

Voorziening wethouders pensioenen

Dekking waardeoverdrachten van pensioenen van wethouders en nabestaanden in voorkomende gevallen.

Voorziening wachtgeld wethouders

Dekking van wachtgeld t.b.v. voormalige wethouders.

Voorziening WAO/WIA/WGA

Dekking van kosten in verband met eigen risico WAO, WIA en WGA.

ONDERHOUDSVOORZIENINGEN

Voor diverse accommodaties en gebouwen zijn meerjarige onderhoudsplannen gemaakt.

De onderhoudskosten komen ten laste van vooraf gevormde onderhoudsvoorzieningen.

De onderhoudslasten worden hiermee gelijkmatig verdeeld over de verschillende begrotingsjaren.

VOORZIENINGEN MET RELATIE HEFFINGEN

Voorziening riolen

In 2014 gevormde voorziening ter voorkoming van te grote schommelingen in de rioolbelastingtarieven. Op basis van oude BBV-richtlijnen werd tot en met 2013 gewerkt met een egalisatiereserve riolen.

Voorziening stimuleringsregelen afkoppelen regenwater

Gedurende de looptijd van de stimuleringsregeling "afkoppelen regenwater van private verharding" de opkomende kosten hieruit te dekken.

Voorziening reiniging

In 2014 gevormde voorziening met als doel verwachte kostenstijgingen geleidelijk naar de burgers door te voeren via tarifering. Het verschil tussen uitgaven en inkomsten wordt via deze voorziening gedekt.

5. Algemene uitkering 2023-2026

Bijlage 5 – Algemene uitkering 2023-2026

In €

Nr.	Maatstaven	2023	2024	2025	2026
A.	UITGAVENMAATSTAVEN WAAROP				
	UITKERINGSFACTOR VAN TOEPASSING IS (UITKERINGSBASIS)				
2	Inwoners	13.803.629	13.735.011	13.667.021	13.602.488
3 c	Eenpersoonshuishoudens	1.056.649	1.065.619	1.054.842	1.064.313
4 a	Inwoners : jongeren jonger dan 18 jaar	3.231.381	2.831.575	2.807.507	2.785.945
5 d	Inwoners 75 + met drempel	2.960.582	3.208.529	3.415.556	3.645.358
7 c – 3	Huishoudens met laag inkomen boven drempel	16.632.992	14.331.022	14.401.472	14.511.424
7 m	Laag opleidingsniveau met drempel	1.762.784	1.734.622	1.675.628	1.650.007
8 a – 2	Bijstandsontvangers	5.198.606	5.196.091	5.186.326	5.251.535
8 b	Loonkostensubsidie	232.659	268.584	304.708	324.386
8 f	Doelroepenregister gemeentelijke doelgroep	301.334	325.053	348.976	372.962
12 b	Personen met migratieachtergrond	713.172	733.818	753.344	772.903
14 a	Lokale centrumfunctie (max 20 km)	407.845	410.375	412.834	415.236
14 b	Regionale centrumfunctie (max 60 km)	5.603.892	5.279.271	5.271.905	5.300.012
14 c	Landelijke centrumfunctie	1.541.815	1.551.381	1.560.676	1.569.756
15 d	Leerlingen (V) SO	100.608	101.636	102.781	103.920
15 e	Leerlingen VO	576.982	564.637	552.920	541.281
15 h – 2	Onderwijsachterstand	274.451	273.882	273.314	272.746
16	Oppervlakte land	95.940	95.940	95.940	95.940
18	Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	63.271	63.271	63.271	63.271
19	Oppervlakte binnenwater	757	757	757	757
22	Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor	2.256.359	2.279.286	2.302.366	2.327.800
22 a	Oppervlakte bebouwing woonkern	1.417.208	1.429.689	1.442.598	1.453.547
23	Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfact.	35.448	35.675	35.907	36.161
23 a	Oppervlakte bebouwing buitengebied	95.313	95.924	96.548	96.964
24 b – 2	Woonruimten	218.910	218.910	218.910	218.910
25 b – 2	Woonruimten * bodemfactor woonkernen	982.223	982.223	982.223	982.223
29	Historische woningen in bewoonde oorden 1930	108.845	108.845	108.845	108.845
32 b – 2	Omgevingsadressendichtheid (OAD)	2.345.418	2.519.179	2.538.994	2.561.513
34	Oeverlengte * bodemfactor gemeente	5.872	5.872	5.872	5.872
35 a	Oeverlengte * bodemfactor * dichtheidsfactor	37.920	37.920	37.920	37.920
36	Meerkernigheid	344.065	343.835	342.329	342.208
36 a	Kernen met 500 of meer adressen	75.166	75.166	75.166	75.166
38	Bedrijfsvestigingen	365.553	381.770	397.997	415.661
39	Vast bedrag per gemeente	977.597	971.913	977.597	977.597
	Totaal maatstaven waarop uitkeringsfactor van toepassing is – uitkeringsbasis (A)	63.825.246	61.257.281	61.513.050	61.984.625

Nr.	Maatstaven	2023	2024	2025	2026
B.	UITKERINGSFACTOR	1,285	1,356	1,419	1,345
C.	UITKERINGSBASIS * UITKERINGSFACTOR (A*B)	82.015.441	83.064.873	87.287.018	83.369.321
D.	UITGAVENMAATSTAVEN WAAROP UITKERINGS - FACTOR NIET VAN TOEPASSING IS				
56 g	Suppletie uitkering nieuw verdeelstelsel 2023	2.236.776	1.957.311	1.584.691	1.584.691
E.	INTEGRATIE- EN DECENTRAL.UITKERINGEN WAAROP UITKERINGSFACTOR NIET VAN TOEPASSING IS				
71	Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches	121.239	121.239	121.239	121.239
170	Decentralisatie provinciale taken vergunning-verlening, toezicht en handhving	75.396	75.396	75.396	75.396
205	Voorschoolse voorziening peuters	56.066	56.066	56.066	56.066
223	Armoedebestrijding kinderen	228.325	228.325	228.325	228.325
260	Integratie-uitkering Participatie	9.524.003	9.124.260	8.600.765	8.003.594
393	Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	6.000	6.000		
406	Extra capaciteit BOA's	35.273	35.273	35.273	35.273
	Totaal integratie- en decentralisatieuitkeringen	10.046.302	9.646.559	9.117.064	8.519.893
F.	INKOMENSMAATSTAVEN				
1 a	WOZ - woningen eigenaar	-2.844.131	-2.881.011	-2.915.004	-2.952.823
1 g	WOZ - niet woningen eigenaar	-761.062	-772.904	-783.848	-796.051
1 h	WOZ - niet woningen gebruiker	-551.645	-560.229	-568.162	-577.007
	Totaal inkomensmaatstaven (F)	-4.156.838	-4.214.144	-4.267.014	-4.325.881
G.	**Onderuitputting BCF**	200.000	200.000	200.000	200.000
H.	**TOTAAL ALGEMENE UITKERING (C+D+E+F+G)**	**90.341.681**	**90.654.598**	**93.921.758**	**89.348.023**
Algemene uitkering in vorige meerjarenbegroting (incl. onderuitp. BCF)		81.155.184	78.747.230	79.765.906	79.765.906
Absolute verhoging/verlaging t.o.v. vorige meerjarenbegroting		**9.186.497**	**11.907.368**	**14.155.852**	**9.582.117**

In €

Reserveringen in de meerjarenramingen		2023	2024	2025	2026
I.	Stelposten lasten begroting 2023				
	Loon-en prijscompensatie 2022	1.250.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
	Loon-en prijscompensatie 2023		100.000	100.000	100.000
	Loon-en prijscompensatie 2024			100.000	100.000
	Loon-en prijscompensatie 2025				100.000
	Salarislasten zorgdomein (wmo)	131.000	134.000	138.000	142.000
	Salarislasten zorgdomein (jeugd)	111.000	113.000	114.000	115.000
	Wet Open Overheid - incidenteel	29.728	45.048	53.000	53.000
	Wet Open Overheid - structureel	67.000	82.000	97.000	112.000
	Toezicht en handhaving gastouderschap	39.000	39.000	39.000	39.000
	Robuust rechtsbeschermingssysteem	52.000	52.000	53.000	53.000
	Extra capaciteit BOA's	35.000	35.000	35.000	35.000
	Versterking dienstverlening gemeenten: Systeemleren	14.000	14.000	14.000	14.000
	Inburgering: leerbaarheidstoets	12.000	12.000	13.000	13.000
	Versterken wijkteams	90.000	91.000	94.000	94.000
	Impuls integraal werken	7.000			
	Reserveren hogere rijksvergoeding Participatie	200.000	200.000	200.000	200.000
	Saldo reserveringen	2.037.728	1.917.048	2.050.000	2.170.000
Af	Reserveringen vorige meerjarenbegroting	132.516	318.017	354.093	354.093
	Mutaties reserveringen t.o.v. meerjarenbegroting	**-1.905.212**	**-1.599.031**	**-1.695.907**	**-1.815.907**
J.	Terugdraaien van de doorwerking van in vorige begrotingen				
	verwerkte meerjarige stortingen in de egalisatiereserve	**338.194**	**503.921**	**1.250.594**	**1.250.594**
K.	**Storting in algemene reserve**	**0**	**-2.500.000**	**-4.500.000**	**0**
L.	**BUDGETTAIR EFFECT voor inzet egalisatiereserve (H+I+J+K)**	**7.619.479**	**8.312.258**	**9.210.539**	**9.016.804**
M.	**Inzet egalisatiereserve algemene uitkering**				
	Storting algemeen		-221.559	-961.743	
	Onttrekking algemeen	2.480.521			634.257
N.	**BUDGETTAIR EFFECT na inzet egalisatiereserve (L+M)**	**10.100.000**	**8.090.699**	**8.248.796**	**9.651.061**

O.	**Functionele vertaling in begroting 2023-2026**				
	Aframen meerjarig in de begroting 2022 verwerkte stelpost Jeugd (75 % van de incidentele compensatie 2022)		-2.885.438	-2.659.253	-2.659.253
	Batenstelpost 100 % coalitieakkoord Jeugdzorg verminderd met de voor het rijk komende bezuiniging - taakveld 673 C		4.536.739	2.718.457	1.316.192
	Stelpost lagere lasten Jeugdzorg als gevolg van de door het rijk door te voeren maatregelen (budgettair effect)				
	- taakveld 673 C		358.000	1.792.000	1.792.000
	Totaal functionele vertaling in begroting 2023-2026		**2.009.301**	**1.851.204**	**448.939**
P.	**Resterend budgettair effect op begroting (N+O)**	**10.100.000**	**10.100.000**	**10.100.000**	**10.100.000**

In €

Verloop egalisatiereserve algemene uitkering	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Stand per 01-01	3.873.126	402.964	375.653	1.337.396
Stortingen eerdere meerjarenbegroting	0	0	0	0
Stortingen nieuwe meerjarenbegroting 2021 - 2024	0	221.559	961.743	0
Onttrekkingen eerdere meerjarenbegroting	-989.641	-248.870	0	0
Onttrekkingen nieuwe meerjarenbegroting 2021 - 2024	-2.480.521	0	0	-634.257
Begroot ultimo	**402.964**	**375.653**	**1.337.396**	**703.139**

6. Toelichting verbonden partijen (gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen)

Onderdeel Gemeenschappelijke Regelingen

1. Anti-discriminatievoorziening - Centrumgemeente Maastricht

Besluit tot deelneming	Collegebesluit van 3 maart 2009 (toestemming raad 9 april 2009)
Juridische rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling (2 centrumgemeenten)
Programma	1. Veiligheid
Bestuurlijk belang	Provincie breed uitvoeren wettelijke verplichting ADV
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: Y. Ottenbros (Bestuurlijke en Concern Zaken) Y. Bruinsma (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: R. Swelsen (Planning & Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd
Het doel van de Regeling is het aan de inwoners van de deelnemende gemeenten bieden van toegang tot een Antidiscriminatievoorziening en het daardoor (laten) oprichten en het in stand houden van de AntiDiscriminatieVoorziening Limburg (ADV-Limburg).

Actieve informatieplicht
N.v.t.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij
De meest efficiënte gezamenlijke invulling van deze wettelijke verplichting.

Ontwikkelingen
De ADV Limburg ontwikkelt zich mede door de gezamenlijke aanpak verder tot expertisecentrum voor de gehele provincie en creëert draagvlak voor een effectieve en duurzame aanpak van discriminatie.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij
Geen bijzonderheden.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend		n.v.t.
- structurele bijdrage in exploitatie		€ 31
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		n.v.t.

De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage wordt betaald aan de centrumgemeente Maastricht, naar rato van het aantal inwoners per 1-1 van het lopende begrotingsjaar (bron: CBS).

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

2. Bestuursovereenkomst informele zorg - Gemeente Heerlen

Besluit tot deelneming	Bestuursovereenkomst samenwerking informele zorg
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal domein
Bestuurlijk belang	Via stuurgroep WMO: Wethouder A. Schiffelers
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: N. Erens (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: M. Theunissen (Planning & Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

Het gezamenlijk subsidiëren van de instellingen.

Actieve informatieplicht

N.v.t.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De bestuursovereenkomst is in 2019 aangegaan. Hiermee heeft gemeente Landgraaf de subsidiering van Cizop, Buddyzorg en Levanto vrijwilligers overgedragen aan gemeente Heerlen. Dit met als doel om te besparen op de administratieve lasten van zowel de gemeente als de instellingen. Zij hoeven nog maar op

1 plek hun aanvraag en verantwoording in te dienen. Daarnaast kunnen de deelnemende gemeenten, middels een periodiek overleg, eenduidiger inhoudelijk sturen op de te behalen resultaten en ontwikkelpunten, die enkele lokale verschillen daargelaten, voor alle gemeenten hetzelfde zijn.

Ontwikkelingen
In overleg met de instellingen zijn subsidievoorwaarden opgesteld. Middels regionale voortgangs-overleggen wordt de voortgang op deze voorwaarden gemonitord.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij
Geen bijzonderheden.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend		n.v.t.
- structurele bijdrage in exploitatie		€ 94
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		n.v.t.

(Financiële) Risico's
Geen bijzonderheden.

3. BsGW (Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen) - Roermond

Besluit tot deelneming	Opgericht in 2011
Juridische rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling met openbaar lichaam
Programma	0. Bestuur en ondersteuning 7. Volksgezondheid en milieu
Bestuurlijk belang	Wethouder C. Wilbach vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf in het Dagelijks en Algemeen Bestuur
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: M. Ubachs (Planning en Control) Financieel: M. Ubachs (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd
De BsGW draagt zorg voor het heffen en innen van alle lokale belastingen en beheert de basisregistratie WOZ (administratie en waardering).

Tot het takenpakket horen:
- Advisering omtrent conceptverordening(en);
- De opbouw van benodigde basisregistraties;
- Het opleggen en innen van de aanslagen tot en met de
- Dwanginvordering en oninbaar verklaring;
- Afhandeling van klantreacties gedurende al deze processtappen.

De BsGW doet dit tegen de laagst mogelijke kosten, uitgaande van de beste prijs/prestatie verhouding gekoppeld aan een optimaal niveau van dienstverlening.

Actieve informatieplicht
BsGW stelt jaarlijks een begroting op waarover de gemeente haar zienswijze mag kenbaar maken. Verder worden 4 bestuursrapportages, het jaarverslag en de jaarrekening opgesteld ter verantwoording. Daarnaast ontvangt elke gemeente per kwartaal een uitvoeringsrapportage waarbij over de te ontvangen belastingen, heffingen en gedane kwijtschelding gemeente specifiek wordt gerapporteerd.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij
BsGW draagt zorg voor het heffen, opleggen van de aanslagen en innen van de opbrengsten belastingen en heffingen. Van BsGW wordt verwacht dat zij dit tegen een zo laag mogelijke prijs doet in combinatie met de verwachte kwaliteit zoals deze in de dienstverleningsovereenkomst (de specifieke voorwaarden) is vastgelegd.

Ontwikkelingen

BsGW telt inmiddels 29 deelnemende gemeenten en 1 waterschap. Slechts 2 Limburgse gemeenten nemen niet deel in BsGW. BsGW zal deze gemeenten niet meer actief benaderen voor deelname, maar de komende tijd vooral nadruk leggen op het verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening richting de deelnemende gemeenten en hun klanten. Andere ontwikkelingen zijn de (mogelijke) harmonisatie van uitvoering van belastingen en heffingen, het regieportaal gebruiksoppervlakte (GBO) en de samenhangende objecten registratie (SOR) met als wettelijke ingangsdatum 1-1-2025.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

De gemeente Landgraaf heeft de uitvoeringstaken belastingen en heffingen in zijn geheel overgedragen aan BsGW. De gemeente Landgraaf blijft verantwoordelijk voor het vaststellen van de tarieven via de verordeningen. Het beleid daartoe wordt jaarlijks vastgesteld door de raad.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 0	€ 0
- structureel dividend	€ 0	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 682	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.203	€ 1.203
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 7.084	€ 6.797
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 0	

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

4. Bureau VSV (leerplicht) - Centrumgemeente Heerlen

Besluit tot deelneming	Besluit bestuursovereenkomst in 2003
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk, aan het college van de gemeente Heerlen opgedragen taak.
Programma	4. Onderwijs
Bestuurlijk belang	Stuurgroep: Wethouder A. Schiffelers
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: F. Kettenis (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: J. Alken (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Stuurgroep VSV

Openbaar belang dat wordt behartigd

Het uitvoeren van de leerplichtwet, regionaal meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Ook met de nieuwe overeenkomst, deze is ingegaan op 1 augustus 2020, heeft de gemeente Landgraaf haar taken op het gebied van het uitvoeren van de leerplichtwet, regionaal meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten overgedragen aan het Bureau VSV. Het doel is het realiseren van een sluitende regionale aanpak ter voorkoming van voortijdig schoolverlaten en regionale samenwerking voor de uitvoering van de leerplicht wet.

Ontwikkelingen

Gekoppeld aan de nieuwe bestuursovereenkomst is de meerjarenbegroting vanaf 2020 gedeeld. Deze meerjarenbegroting zal de overgedragen taken waarborgen.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

In Parkstad werken we inzake leerplicht vanuit een preventieve aanpak. Bureau VSV benadert de ouders van de vierjarigen die niet op een school staan ingeschreven. In een enkel geval is een kind er om sociaal/medische redenen nog niet aan toe om naar het basisonderwijs te gaan. Om een goede inschatting te maken, wordt binnen Parkstad al in de voorschoolse fase gekeken of een leerling de overstap met vier jaar naar het basisonderwijs kan maken. Hierbij wordt, indien nodig, gebruik gemaakt van het knooppunt voorschoolse voorziening met primair onderwijs.
In Parkstad werken we vanuit de missie: 'Vanuit een unieke bevoegdheid bewaakt bureau VSV het leerrecht en ondersteunt jeugdigen waar nodig als verbindende partner in de keten'. De jongere moet klaar zijn om

een passende plek in de samenleving te krijgen'. Als het even niet lukt op school, onderzoeken we wat jongeren nodig hebben om hen weer perspectief te bieden, zodat zij een onafhankelijk bestaan kunnen leiden. Met name voor de consulenten kwetsbare jongeren zijn dit intensieve ondersteuningstrajecten. De afspraak is om de projecten 'Schoolcoach' en 'Kwetsbare jongeren' door te voeren. Deze zijn vanaf 2021 vertaald in de begroting.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend	n.v.t.	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 196	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	n.v.t.	

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

5. Centrumregeling regionale samenwerking Parkstad opvang en beschermd wonen Wmo 2015 - Centrumgemeente Heerlen

Besluit tot deelneming	Besluit Raad Gemeenschappelijke Regeling
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Stuurgroep: Wethouder A. Schiffelers
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: Afdeling (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: M. Theunissen (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De centrumregeling regionale samenwerking Parkstad opvang en beschermd wonen Wmo 2020 is in het leven geroepen om de taak opvang en beschermd wonen binnen de Wmo binnen Parkstad uit te voeren. De verantwoordelijkheden voor de taak liggen bij de deelnemende gemeenten. Het Rijksbudget wordt verstrekt aan de centrumgemeente Heerlen.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Jaarrekening en jaarverslag

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Binnen Parkstad Limburg worden taken in toenemende mate gemeenschappelijk uitgevoerd. Bij deze taak moeten de centrumgemeente en de andere Parkstadgemeenten samenwerken omdat ze samen de verantwoordelijkheid en het budget hebben. Maar ook vanuit de inhoudelijke noodzaak omdat bij opvang en beschermd wonen de individuele gemeenten een belangrijke rol spelen in het voortraject en de nazorg.

Ontwikkelingen

Over de doordecentralisatie van de Maatschappelijke Opvang, Verslavingszorg, en Vrouwenopvang neemt het Rijk in 2024 een besluit. We zetten in de tussentijd wel in op de transformatie van deze opvang. Dit betekent inzetten op het voorkomen van dakloosheid, indien iemand dakloos wordt dat deze op een kleinschalige locatie (liefst gewoon in een huis) wordt opgevangen en dat de duur van opvang zo kort mogelijk is. Daarnaast werken we aan een duurzame uitstroom uit de opvang. Concreet voor Landgraaf betekent dit ook dat we samen met de gemeente Heerlen en LevantoGroep werken aan de toekomst van de crisisopvang Heugderlicht. We continueren de spreiding door middel van een kleinschalige opvanglocatie en meer opvangplekken gespreid over Parkstad.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

De gemeente bewaakt via de stuurgroep Wmo Parkstad de uitvoering van de centrumregeling via de jaarlijkse rapportages en het voorbereiden van de begroting.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend		n.v.t.
- structurele bijdrage in exploitatie		€ 0
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		n.v.t.

Naast rijksmiddelen die de gemeente Heerlen rechtstreeks ontvangt, geven de deelnemende gemeenten een bijdrage naar rato van het inwonersaantal indien de rijksmiddelen ontoereikend zijn. Voor 2023 wordt verwacht dat de rijksmiddelen toereikend zijn.

(Financiële) Risico's
Geen bijzonderheden.

6. GGD Zuid-Limburg - Maastricht

Besluit tot deelneming	Besluit Raad 15-12-2005 Gemeenschappelijke Regeling GGD Zuid-Limburg
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	7. Volksgezondheid en milieu
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen Bestuur: wethouder A. Schiffelers Plv. Lid Algemeen Bestuur: Burgemeester R. de Boer
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: Afdeling (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: M. Theunissen (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd
De GGD heeft een taak op het gebied van preventieve gezondheidszorg. Een aantal taken is vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid.

Actieve informatieplicht
De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:
1. Begroting.
2. Jaarrekening en jaarverslag

Gemeentelijke visie op de verbonden partij
De GGD wordt beschouwd als een instituut dat hoogwaardige kwaliteit levert en is een belangrijke partner in de realisatie van het gezondheidsbeleid. De komende jaren is het streven erop gericht om de Trendbreuk te realiseren en wordt gewerkt aan een nieuw basispakket voor de Jeugdgezondheidszorg

Ontwikkelingen
Het algemeen bestuur van de GGD heeft het Meerjarenperspectief 2020-2023 vastgesteld. Dit betekent dat de inhoudelijke en financiële kaders de komende jaren onderwerp van gesprek zijn met de 16 Zuid-Limburgse gemeenten. Daarnaast is het regionale gezondheidsbeleid geactualiseerd en eind 2019 door de gemeenteraden vastgesteld. Daarbij wordt naast de wettelijke taken ingezet op het realiseren van de Trendbreuk in 2030, waarbij de focus wordt gelegd op de jeugd als gezonde generatie. De uitvoering is belegd bij het programmabureau Trendbreuk dat bij de GGD is ondergebracht.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

In het regionaal gezondheidsbeleid is vastgelegd dat Het onze ambitie is om de achterstand ten opzichte van de rest van het land binnen tien jaar met 25 procent in te lopen en zo daadwerkelijk een Trendbreuk te realiseren. Om de trend daadwerkelijk te kunnen breken, is een aantal fundamentele keuzes gemaakt die tot een nieuwe aanpak moeten leiden, zoals: commitment om meerjarig werk te maken van de Trendbreuk, het smeden van allianties op zowel provinciaal- als rijksoverheidsniveau en focus en massa maken. De focus wordt gelegd op de periode vanaf de kinderwens en zwangerschap tot en met de periode waarin mensen jongvolwassen zijn (van kinderwens tot kinderwens). De Trendbreuk is breder dan de focus op deze cyclus, want op andere beleidsterreinen liggen eveneens kansen om de gezondheidsachterstand in te lopen. De GGD is een belangrijke partner in de realisatie van het gezondheidsbeleid.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend	n.v.t.	
- structurele bijdrage in exploitatie *	€ 2.129	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.548	€ 1.548
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 29.222	€ 29.222
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 0	

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

7. Het Gegevenshuis - Landgraaf

Besluit tot deelneming	Februari 2015, College
Juridische rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling met openbaar lichaam
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de GR bestaat uit een Algemeen Bestuur en een Dagelijks Bestuur. In beide gevallen wordt Landgraaf vertegenwoordigd door Burgemeester R. de Boer
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: T. Kohl (Facilitair Bedrijf) & B. Schiffers (Ruimtelijke Ordening en Grondzaken) Financieel: M. Ubachs (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

"Het Gegevenshuis" heeft tot doel het ontzorgen van de deelnemers op het gebied van het opzetten en het beheren van object- en ruimtegerelateerde (Basis-)registraties en geometrie, alsmede het daarmee samenhangende beeldmateriaal.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De schaalgrootte van de gemeente Landgraaf rechtvaardigt niet altijd een solitaire manier van werken. Bovendien streeft de Rijksoverheid ook naar grotere gemeenten om zo de taken die aan gemeenten worden gedecentraliseerd beter te borgen. Het samenwerken met andere (Parkstad) gemeenten zoals in de GR Het Gegevenshuis, is een manier om hieraan tegemoet te komen.

Ontwikkelingen

Het Gegevenshuis werkt op basis van een dienstverleningsovereenkomst met bijbehorende productbladen (bijv. Kadaster en thematische kaarten) die per gemeente worden vastgesteld. De kwaliteit van de bedrijfsvoering en dienstverlening worden onderstreept door het feit dat Het Gegevenshuis sinds augustus 2021 zowel ISO 9001 (norm voor kwaliteitsmanagementsystemen) als ISO 27.001 (norm op het gebied van informatiebeveiliging) gecertificeerd is. Het inwinnen, beheren en leveren van data ontwikkelt zich steeds meer naar een specialisme dat nodig is om de digitale overheid vorm te geven. Bij de oprichting van de GR Het Gegevenshuis zijn de volgende pijlers benoemd: data integraal beheren, professionalisering, innovatie en groei.

De strategische pijlers van het Gegevenshuis bestaan uit groei en innovatie. Bij groei moet gedacht worden aan 3 richtingen: uitbreiding van deelnemers of afnemers, uitbreiding van bestaande diensten ten behoeve van huidige deelnemers en nieuwe diensten ten behoeve van de huidige deelnemers. Groei wordt nagestreefd door primair nieuwe toetreders en secundair uitbreiding van producten en diensten bij de huidige deelnemers.

Begin 2022 is gestart met het project “Mutatiedetectie”. Gedurende dit project is onderzocht in hoeverre Het Gegevenshuis een WOZ-mutatiedetectie in eigen beheer kan uitvoeren. Hiervoor heeft Het Gegevenshuis in 2022 de ruimte gekregen om dit als productblad aan te gaan bieden. Er is vooral veel tijd en energie gestoken in het optimaliseren van de software voor het uitvoeren van de signalering. Daarnaast is intensief overleg geweest met Cadac om een WOZ-laag in de BGT aan te maken en zijn verschillende scripts ontwikkeld om bepaalde onderdelen van het proces te automatiseren. In het derde kwartaal van 2022 worden de resultaten van het project opgeleverd en wordt bekeken hoe wij als gemeente ontzorgd kunnen worden op het gebied van WOZ-mutatiedetectie.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

Een in 2021 opgerichte projectgroep is aan de slag gegaan met driedimensionale gegevens die in een digital twin (een digitale tweeling van de werkelijkheid) moeten landen. In het project wordt niet uitsluitend gekeken hoe een digital twin kan worden gebouwd, maar wordt vooral bekeken hoe de processen van inwinnen, beheren en levering van data moeten worden ingericht op een zodanige wijze dat een digital twin steeds dezelfde actualiteit heeft als thans de basisregistraties. De projectafsluiting van digital twin zal plaatsvinden in het derde kwartaal 2022.
Na de corona beperkende maatregelen zijn de banden met de Smart services campus weer aangehaald, hebben presentaties plaatsgevonden waarbij Het Gegevenshuis zich heeft gepresenteerd en hebben medewerkers van Het Gegevenshuis ook ter plekke gewerkt samen met medewerkers van de gemeente Heerlen. De conferentie Slim lokaal bestuur/ digital twin Limburg werd op de campus gehouden en onderzocht wordt in hoeverre Het Gegevenshuis kan participeren in het public service lab met als doel kennis te delen en eventuele slimme oplossingen in hun producten verwerken.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 0	€ 0
- structureel dividend	€ 0	
- structurele bijdrage in exploitatie *	€ 252	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 155	€ 115
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 217	€ 172
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 0	

** Deze structurele bijdrage is voor de basisdeelname aan de GR en de bijdrage t.b.v. databeheer riolen.*

(Financiële) Risico's
Geen bijzonderheden.

8. Inkoop jeugdzorg regio Zuid-Limburg - Centrumgemeente Maastricht

Besluit tot deelneming	Besluit Raad Gemeenschappelijke Regeling d.d. 23 september 2014. Besluit Raad Wijziging centrumregeling d.d. 24 september 2015. Besluit Raad Gemeenschappelijke Regeling 2019-2022 d.d. 27 september 2018.
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Wethouder A. Schiffelers
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: I. de Jel (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: M. Theunissen (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd
De gemeente Maastricht is als centrumgemeente in samenwerking met de regiogemeenten verantwoordelijk voor het realiseren van een aantal voorzieningen voor jeugdhulp en het bevorderen van ketensamenwerking.

Actieve informatieplicht
De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:
1. Begroting en uitvoeringsplan.
2. Kwartaalrapportages.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij
Binnen Zuid-Limburg wordt samengewerkt op het gebied van jeugdhulp. Het gaat daarbij om afstemming tussen de 16 gemeenten in Zuid-Limburg.

Ontwikkelingen
M.i.v. 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. Voor de inkoop van deze jeugdhulp hebben de 16 gemeenten in Zuid-Limburg voor de niet landelijk c.q. lokaal ingekochte jeugdhulp gekozen voor gezamenlijke inkoop door middel van een centrumgemeente constructie. Er is sprake van een basispakket en een keuzepakket. Hierbij fungeert Maastricht als centrumgemeente. Deze centrumregeling is in september 2018 door de raad vastgesteld voor de periode 2019-2022. Bij deze centrumregeling hoort een Service Level Agreement. Conform de centrumregeling stelt Maastricht jaarlijks een uitvoeringsplan op, waarin de uit te voeren werkzaamheden door de centrumgemeente nader zijn

uitgewerkt. Het uitvoeringsplan wordt jaarlijks geactualiseerd en door de stuurgroep Jeugd ZL vastgesteld. Ieder kwartaal wordt een actuele voortgangsrapportage verstrekt door de centrumgemeente. Landgraaf heeft besloten alleen het basispakket af te nemen. Dit basispakket behelst de inkoop van crisishulp, verblijf en de gecertificeerde instellingen (jeugdbescherming en jeugdreclassering). De inkoop basishulp jeugd (ambulante begeleiding en behandeling) is vanaf 2019 vormgegeven op de schaal van Heerlen, Landgraaf en Voerendaal en aan JENS gegund. Inhoudelijk wordt wel inzake doelgroep arrangementen onderwijs-jeugd op regionale schaal samengewerkt.

Vanaf 1 januari 2023 zal een nieuwe SLA in werking treden en wordt gestart met nieuwe inkoopopdrachten op gebied van o.a. ambulante jeugdhulp, zowel op Zuid-Limburgse schaal als op de schaal van Heerlen, Landgraaf en Voerendaal.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

Samenwerking continueren en zorgen voor optimale afstemming tussen landelijke, (sub)regionale en lokale activiteiten.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend		n.v.t.
- structurele bijdrage in exploitatie		€ 7.052
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		n.v.t.

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

9. ISDBOL (Intergemeenschappelijke Sociale Dienst Brunssum en Landgraaf)

Besluit tot deelneming	Raad: 14 december 2006, op voorstel van college d.d. 7 november 2006
Juridische rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling met openbaar lichaam
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de GR bestaat uit een Algemeen Bestuur en een Dagelijks Bestuur. In beide gevallen wordt Landgraaf vertegenwoordigd door Wethouder C. Wilbach Vertegenwoordiging Raadsleden in het AB: Mevr. P. Willemsen-Nadenoen (GBBL) & Mevr. M. Haex (GL)
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: F. Zijlstra (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: J. Alken (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De twee deelnemende gemeenten hebben op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen de beleidsvoorbereiding en uitvoering van hun taken met betrekking tot onderdelen van de Participatiewet overgedragen aan de ISD BOL.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. 1e en 2e bestuursrapportage
3. Jaarrekening en jaarverslag

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Het primaire doel van de gemeente is het beschikken over een uitvoeringsorganisatie die op betrouwbare, effectieve, efficiënte, professionele en innovatieve wijze uitvoering geeft aan de haar opgedragen taken. De eigen verantwoordelijkheid van de burger moet hierbij centraal staan. De dienst dient haar taken zo uit te voeren dat steeds zo min mogelijk mensen afhankelijk zijn of worden van een uitkering en daar waar mensen dit toch worden de tijd dat ze een beroep moeten doen op een uitkering zo kort als mogelijk te houden. Voor wat betreft de mensontwikkeling en de uitstroom naar werk zijn het gemeentelijk Werkbedrijf en het regionale Werkgeversservicepunt belangrijke partners.
De organisatie heeft ook een rol in het signaleren van mogelijke problemen op andere terreinen en daar waar aan de orde te zorgen voor een adequate doorverwijzing dan wel het zelf organiseren van de noodzakelijke ondersteuning.

Ontwikkelingen

Tot 2019 was er een daling van de cliënt-aantallen te zien. In 2020 hebben de maatregelen rondom Covid-19 ertoe geleid dat dit jaar is afgesloten met een stijging van 5,6%. In de loop van 2021 hebben we deze stijging van cliëntaantallen weten om te buigen, waardoor 2021 werd afgesloten met een daling van 5,4%. Tezamen met Brunssum hebben we hiermee de grootste daling in Zuid-Limburg weten te realiseren. In 2015 is de Participatiewet ingevoerd. Op grond van deze wet kregen gemeenten van het ministerie een gebundeld budget voor de uitvoering van meerdere uitkeringen op het gebied van Sociale Zaken, waaronder ook de bijstandsuitkering. Voor 2014 was nog sprake van een overschot van bijna € 500 duizend euro en sinds 2015 kampt Landgraaf jaarlijks met een tekort op de gebundelde uitkering variërend tussen de € 500 duizend en € 1,1 miljoen. Tegen de hoogte van het bedrag van de gebundelde uitkering hebben wij dan ook consequent bezwaar en beroep aangetekend. Voor 2015 en 2016 heeft de rechter Landgraaf in het gelijk gesteld en is het ministerie met een nieuwe berekening gekomen. In 2020 is dit tekort inmiddels onvoldoende om in aanmerking te komen voor een Vangnetuitkering. En over 2021 houden we zelfs over op de gebundelde uitkering. Voor 2022 wordt weer een groot tekort verwacht. Wij blijven dan ook inzetten op een daling van het aantal bijstandsgerechtigden en daarmee ook op een nivellering van het tekort.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

Het beleidskader voor de uitvoering van de participatiewet ligt in het meerjarenbeleidsplan. Voor 2022 - 2026 is een nieuw beleidsplan gemaakt, waarin we blijven inzetten op het maximaal participeren met als hoogste doel betaalde arbeid.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend	n.v.t.	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 21.304	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 5.315	€ 5.926
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 0	

(Financiële) Risico's

Het risico op een mindere dan nu geraamde Rijksbijdrage BUIG is ook meerjarig aanwezig zolang als het aantal uitkeringsgerechtigden blijft dalen. Onder de berekende maximale impact ligt een wat complexere technische berekening gebaseerd op de B2023 van de ISD BOL die tevens rekening houdt met de werking van de vangnetregeling. Omdat het een gegeven is dat bij een dalend aantal werklozen het macrobudget BUIG daalt schatten we de kans dat dit risico op komt in als zeer hoog (100%). Het opgenomen risicobedrag wijkt niet af van de kadernota 2023.

10. Kredietbank Limburg - Geleen

Besluit tot deelneming	-
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Lid Dagelijks Bestuur en lid Algemeen Bestuur: Wethouder C. Wilbach
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. van Ginneken (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: J. Alken (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De Kredietbank Limburg is een gemeenschappelijke regeling die ten doel heeft:

- het op sociaal/maatschappelijk verantwoorde wijze verstrekken van krediet;
- het verrichten van activiteiten in het kader van regelen van schulden;
- het bieden van hulp aan personen die in financiële problemen zijn geraakt of dreigen te geraken; daaronder wordt mede verstaan het geven van voorlichting;
- het verrichten van financiële diensten evenals verdere handelingen die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

In het kader van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP) kan de Kredietbank Limburg bewindvoeringstaken uitvoeren. De Kredietbank Limburg heeft geen winstoogmerk.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag
4. Begrotingswijziging, voor zover noodzakelijk

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Belangrijke doelstelling van de gemeente is het welzijn van haar burgers. Door de inzet van de Kredietbank Limburg wordt, door middel van schuldhulptrajecten, ondersteuning gegeven aan inwoners die in financiële problemen zijn gekomen en die daar zonder hulp van buiten niet meer uit dreigen te komen. De Kredietbank heeft hierbij niet alleen een rol naar de inwoners maar is ook een belangrijke samenwerkingspartner voor de gemeente en haar andere partners in het kader van vroegsignalering.

Ontwikkelingen

Door de deelname aan het Dagelijks en Algemeen Bestuur van de portefeuillehouder Armoedebeleid en Schuldhulpverlening, is directe beleidssturing bij de Kredietbank geborgd. In de afgelopen jaren is

enerzijds ingezet op beheersing van de kosten, en dan met name de bijdrage in het exploitatietekort, en het optimaliseren van de dienstverlening. Dat heeft zijn beslag gekregen in de visie 'KBL 2.0 Anders Denken, Anders Doen' De werkwijze vanuit deze visie is in de afgelopen jaren grotendeels uitgerold, hetgeen bijvoorbeeld geleid heeft tot uniformering van werkprocessen. Achtergrond is het willen realiseren van optimale dienstverlening tegen zo laag mogelijke kosten. Daarom is inmiddels ook een nieuwe agenda opgesteld met de aandachtspunten voor de komende jaren. De backoffice van de KBL is sinds 2014 in Geleen. De klantcontacten zijn nog steeds dicht bij de klant bij de ketenpartners (in Landgraaf bij Welsun). Hierdoor blijft het mogelijk om aan te sluiten bij lokale ontwikkelingen en steeds te zoeken naar de beste manier om de samenwerking lokaal vorm te geven.

Om financiële tegenvallers zo veel als mogelijk te voorkomen wordt vanaf 2019 gewerkt met hogere tarieven die ervoor moeten zorgen dat de exploitatie sluitend is. Omdat gemeenten betalen op basis van realisatie kan ook bij deze hogere tariefstelling sprake zijn van een tekort indien gemeenten minder afnemen dan begroot. In 2021 is sprake geweest van minder afname. Om tekorten zoveel als mogelijk te voorkomen is afgerekend op basis van de geplande afname.

In 2021 is de wijziging van de Wet gemeentelijks schuldhulpverlening ingegaan. Door deze wetswijziging krijgen we als gemeente meer mogelijkheden om gegevens uit te wisselen om op die manier mensen met financiële problemen eerder te traceren.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

De gemeente Landgraaf is bij de oprichting van de gemeenschappelijke regeling Kredietbank Limburg in 2005 toegetreden. De Kredietbank Limburg levert diensten met betrekking tot: Sociale Kredietverlening, Schuldhulpverlening, Budgetbeheer, Beschermingsbewind en WSNP. In Landgraaf vormt de KBL de 2e lijn. De poort tot schulddienstverlening wordt gevormd door Welsun, waarbij aan de poort de dienstverlening integraal vorm gegeven wordt. Uitgangspunt is steeds om die ondersteuning in te zetten die voor de persoon nodig is, waarbij geldt zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Door bijvoorbeeld meer in te zetten op saneringskredieten kan voorkomen worden dat bewind voering nodig is. Naast de Kredietbank wordt samengewerkt met andere partners zoals de Intergemeentelijke Sociale Dienst, de woningvereniging en WML. 2021 heeft in het teken gestaan van het uitwerken van de gevolgen van de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de overige wetswijzingen op dit gebied. Ook loopt er in 2021-2022 een pilot in het kader van schuldhulpverlening aan ondernemers. Daarnaast is in 2022 gestart met de voorbereiding van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling. Enerzijds vanwege de gewijzigde Wgr, anderzijds om de regeling ook inhoudelijk te actualiseren. Ook wordt onder begeleiding van een extern bureau de financieringsstructuur opnieuw vormgegeven. Beide trajecten moeten in 2023 hun beslag krijgen.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend	n.v.t.	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 459	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 11.273	€ 11.434
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 0	

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

11. Omnibuzz - Sittard

Besluit tot deelneming	26 mei 2016: GR gepubliceerd en in werking getreden 19-2-2020: Raad akkoord met wijziging GR 21-4-2020: wijziging GR bekrachtigd door college
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen Bestuur: Wethouder A. Schiffelers
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: I. de Jel (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: M. Theunissen (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

31 Limburgse gemeenten hebben de inkoop, aansturing van en regie over het doelgroepenvervoer ondergebracht bij de GR Omnibuzz.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.

2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Centrale opdracht is de aanbesteding en organisatie van het doelgroepenvervoer, waaronder het huidige Regiotaxi Wmo-vervoer, door de gemeenschappelijke regeling Omnibuzz namens de 31 deelnemende gemeenten. Een efficiënt, integraal en kwalitatief goed doelgroepenvervoer heeft vorm gekregen middels het vormgeven van een regiecentrale. De visie staat beschreven in de twee door de gemeenten vastgestelde regionale visies van Zuid- en Noord- en Midden-Limburg.

Ontwikkelingen

Het contract met Veolia voor de uitvoering van de Regiotaxi is beëindigd op 10 december 2016. De gemeenten hebben meer taken in het vervoer gekregen door de decentralisaties terwijl de budgetten beperkt zijn. Gemeenten hebben de ambitie om het doelgroepenvervoer toekomstbestendig te organiseren met een nadrukkelijke aansluiting op het openbaar vervoer. Daarbij is gekozen voor:

a. Het regiemodel t.b.v. de uitvoering van vervoer voor doelgroepen;
b. Een publiekrechtelijke inrichting van het regiemodel op Limburgse schaal;
c. Een gefaseerde instroom van de vervoerssoorten, te starten per 11-12-2016 met Regiotaxi en later mogelijk met Wmo-begeleid vervoer en nog later met leerlingenvervoer;
d. Andere vervoersstromen kunnen eveneens worden toegevoegd.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

De GR Omnibuzz richt zich op het uitvoering geven aan de door de gemeenten vastgestelde beleidskaders, het beleid voor het doelgroepenvervoer ligt en blijft bij de gemeenten. De uitvoering van het beleid bestaat uit de rit-aanname, de planning van de rit en de rit-uitvoering. Rit-aanname en planning komen in één hand, het zogenaamde regiemodel. De rit-uitvoering wordt aanbesteed.

Er wordt gekoerst op een wijziging van de GR per 2023 met betrekking tot een overgang van zones naar kilometers en een andere verdeelsleutel. De Raadsleden hebben inzake dit voornemen in september 2022 besloten geen zienswijze in te dienen.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend	n.v.t.	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 1.318	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 588	€ 582
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 3.643	€ 3.616
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 0	

(Financiële) Risico's
Geen bijzonderheden.

12. Parkstad IT (PIT) - Centrumgemeente Heerlen

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit 2014
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigd de gemeente
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: C. Reijnders (Facilitair Bedrijf) Financieel: B. Raven (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd
N.v.t.

Actieve informatieplicht
N.v.t.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij
Parkstad IT is het initiatief van de gemeenten in de stadsregio Parkstad Limburg om een gemeenschappelijke ICT-dienst voor het technisch beheer van ICT-middelen te ontwikkelen. Vanaf 1 januari 2015 is Parkstad IT operationeel als zgn. lichte gemeenschappelijke regeling in de vorm van een centrumgemeente. De gemeente Heerlen heeft de rol van centrumgemeente en herbergt de uitvoeringsorganisatie.

Ontwikkelingen
Het samenwerkingsverband SSC-ZL is beëindigd. Als gevolg daarvan is de vraag ontstaan wat het toekomstperspectief is voor Parkstad-IT. Door de gemeente Heerlen is aangegeven dat er een einde moet komen aan de huidige centrumregeling. Vanuit de deelnemersraad en overleg met het RMT is er een voorstel uitgewerkt om een extern bureau de mogelijke toekomstscenario's te laten uitwerken.
Deze uitwerking resulteerde in een advies dat dit jaar verder zal worden uitgewerkt ter voorbereiding van de definitieve besluitvorming.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij
N.v.t.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend	n.v.t.	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 1.622	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 0	

** Deze bijdrage is inclusief het deel voor ISDBOL. Hier staat een even grote baat vanuit ISDBOL tegenover.*

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

13. Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg (RUD) - Maastricht

Besluit tot deelneming	20 december 2012 heeft de raad ingestemd met voorstel
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	7. Volksgezondheid en milieu
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigd de gemeente in het Algemeen Bestuur
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: C. Blezer (Handhaving en Toezicht) Financieel: M. Ubachs (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De gemeenschappelijke regeling RUD Zuid-Limburg is ingesteld ter behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht op en handhaving van het omgevingsrecht.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De RUD zal voor Landgraaf alleen de wettelijke basistaken uitvoeren.

Ontwikkelingen

De gemeenschappelijke regeling RUD Zuid-Limburg is op 1 januari 2013 in werking getreden. Voor Landgraaf betekent dit dat de wettelijke basistaken zijn overgegaan naar deze uitvoeringsdienst. Het betreft hoofdzakelijk een aantal milieutaken. Vanaf 1 juli 2013 is de RUD Zuid-Limburg daadwerkelijk operationeel en vanaf januari 2018 zijn alle medewerkers geplaatst in de RUD Zuid-Limburg. De zogenaamde wettelijke basistaken worden dus nu uitgevoerd vanuit de RUD waarbij de bevoegdheden bij het college van burgemeester en wethouders blijven.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

N.v.t.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend	n.v.t.	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 262	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.153	€ 1.499
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 2.856	€ 2.332
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 367	

Financiële risico's

Geen bijzonderheden.

14. Reinigingsdiensten Rd4 - Heerlen

Besluit tot deelneming	B&W Nota d.d. 26 augustus 1997 Raadsbesluit d.d. 2 oktober 1997
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	2. Verkeer, vervoer en waterstaat 7. Volksgezondheid en milieu
Bestuurlijk belang	Algemeen Bestuur: Wethouder F. Janssen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Roos (Ruimtelijke Ontwikkeling en Grondzaken) Financieel: M. Ubachs (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

Reinigingsdiensten Rd4 is de inzameldienst voor huishoudelijke afvalstoffen voor de regio Parkstad Limburg en de gemeenten Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem en Vaals. Naast de inzameling van het huishoudelijk afval beheer en exploiteert Rd4 tevens de regionale milieuparken en het Kringloopbedrijf en de bijbehorende -winkels. Deze hoofdactiviteiten vormen het Basispakket van de GR. Daarnaast verricht Reinigingsdiensten Rd4 via een pluspakket optionele diensten in het kader van het reinigen van de openbare ruimte: straatreiniging, kolkenzuigen, gladheidbestrijding etc. Deze pluspakket diensten worden in de verdere beschouwing van de verbonden partij niet betrokken omdat dit een facultatieve deelname betreft vergelijkbaar met de uitbesteding van werkzaamheden. Hiermee is de GR Reinigingsdiensten Rd4 een belangrijke schakel bij de uitoefening van de publieke taak. Het eigenaarschap van de gemeenten voorziet in een directe gemeentelijke betrokkenheid op bestuursniveau van de GR Reinigingsdiensten Rd4: het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.

Actieve informatieplicht

De GR Rd4 stelt jaarlijks een begroting op en vraagt de raden van de deelnemende gemeenten hun zienswijze te geven. Verantwoording gedurende het jaar vindt plaats middels kwartaalrapportages. Eindverantwoording middels jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De GR Reinigingsdiensten Rd4 heeft als doel het door middel van een openbaar lichaam behartigen van de belangen van de aan de regeling deelnemende gemeenten op het terrein van het (doen) inzamelen en bewerken van afvalstoffen afkomstig uit de deelnemende gemeenten, het reinigen van de openbare ruimte en daarmee samenhangende taken alsmede het bestrijden van gladheid in het gebied.
Hiermee wordt voldaan aan de wens om via samenwerking de belangen van het op een milieu-hygiënische verantwoorde wijze inzamelen van grond- en afvalstoffen te behartigen met in acht name van het door de overheid gevoerde afvalstoffenbeleid én uitgangspunten van de circulaire economie.

Ontwikkelingen

Binnen de GR Reinigingsdiensten is, in nauw overleg met de betrokken gemeenten, in 2021 een Grondstoffenplan vastgesteld. De basis van de inzameling van afval is in de afgelopen jaren gerealiseerd, doch afvalbeheer is meer dan inzamelen alleen. Vandaar dan ook dat de laatste jaren nader gekeken wordt naar het totale beheer van de afvalketen alsmede het stimuleren en verleiden tot een 'gewenst afvalgedrag'. Op termijn zullen grondstoffen schaarser worden hetgeen betere scheiding van afvalstromen noodzakelijk maakt. Betere afvalscheiding, meer preventie en verdere duurzaamheid van afvalbewerking en verwerking vormen de bouwstenen van het nieuwe Grondstoffenplan 2022-2026.
Nadruk komt te liggen op het (nog) beter scheiden van restafval en het optimaliseren van hergebruik van afvalstromen als grondstoffen (circulaire economie). Concreet komt dit neer op maximaal 100 kg fijn én grof huishoudelijk restafval per inwoner en 80% bronscheiding in 2026. In de Landelijke VANG (Van Afval Naar Grondstof) doelstelling wordt voor 2025 gesproken over 30 kg!

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

Rekening houdend met de wijze waarop de GR Reinigingsdiensten Rd4, de gemeente bij wet opgelegde verplichte, inzameltaken voor huishoudelijk afval alsmede de overige haar opgelegde taken behartigt, is het beleid erop gericht om de relatie blijvend te onderhouden waarbij gestreefd zal worden naar een zo'n meest optimaal mogelijk milieu- en kostenresultaat.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend	n.v.t.	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 3.810	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 2.817	€ 2.960
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 40.711	€ 39.761
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 0	

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

15. Stadsregio Parkstad Limburg - Heerlen

Besluit tot deelneming	18 maart 2014 (B&W en Raad, wijziging GR) (Laatste wijziging GR per 1 januari 2016)
Juridische rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Programma	0. Bestuur en ondersteuning 3. Economie
Bestuurlijk belang	In het Dagelijks Bestuur en in het Algemeen Bestuur wordt Landgraaf vertegenwoordigd door burgemeester R. de Boer
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Swelsen (Planning en Control) Financieel: R. Swelsen (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd
Voor een aantal belangrijke problemen waar alle gemeenten mee worden geconfronteerd, is samenwerking de manier om de problemen op een efficiënte en doelmatige manier aan te pakken.

Actieve informatieplicht
De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:
1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag

Gemeentelijke visie op de verbonden partij
De gemeente Landgraaf is van mening dat de samenwerking van groot belang is voor de aanpak van problemen in de regio.

Actieve informatieplicht
Parkstad stelt jaarlijks een begroting op en vraagt de raden van de deelnemende gemeenten hun zienswijze te geven. Verantwoording gedurende het jaar vindt plaats middels minimaal een bestuursrapportage. Eindverantwoording middels jaarrekening/jaarverslag.

Ontwikkelingen
In 2014 is besloten om de taken van de organisatie Parkstad Limburg voor een groot deel af te bouwen en terug te brengen tot de kernagenda, aangevuld met een flexibele schil.
Met het wijzigen van de GR Parkstad (23 juni 2014) en de daaraan voorafgaande afsplitsing van de GBRD thans onderdeel van de BsGW (belastingheffing en inning), resteerde als uitvoeringsdeel enkel nog het BAG GEO deel. Per 24 juni 2015 is de Gemeenschappelijke regeling 'Het Gegevenshuis' opgericht en per 1 juli 2015 zijn de activiteiten en de medewerkers van BAG GEO overgedragen.

Met de oprichting van Het gegevenshuis en daarmee gepaard gaande overgang van taken, contracten, budgetten en personeel, is het laatste restant van de GBRD als onderdeel van de Stadregio Parkstad Limburg opgeheven. De gemeenteraad heeft bij herhaling aangedrongen op het op peil brengen van de organisatie van Parkstad. Dit in het licht van de welbekende brief van minister Ollongren aan de regio alsmede de regierol die het regiobureau vervult bij de uitvoering van de Regiodeal. De takendiscussie is inmiddels afgerond en de organisatie is middels een wijziging van de formatie én de begroting op orde gebracht.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

De komende jaren staan in het teken van het verder ontwikkelen van de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de twee nieuwe bestuurscommissies SES (Sociaal Economische Structuurversterking) en Duurzaamheid.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 0	€ 0
- structureel dividend	€ 0	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 864	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 5.899	€ 6.264
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 38.223	€ 24.481
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 78	

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

16. Veiligheidsregio Zuid-Limburg

Besluit tot deelneming	-
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	1. Veiligheid
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur wordt Landgraaf vertegenwoordigd door burgemeester R. de Boer
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: Y. Ottenbros (Bestuurlijke en Concern Zaken) Financieel: R. Swelsen (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De Veiligheidsregio Zuid-Limburg is een samenwerkingsverband dat werkt voor de 18 deelnemende gemeenten in Zuid-Limburg. Deze is ingesteld per 1 januari 2012 en verantwoordelijk voor de professionalisering, efficiency, uniformering en bestuurlijke geconcentreerde aansturing van alle diensten betrokken bij incident- en de rampenbestrijding in de regio (regionale brandweer, geneeskundige hulpverlening, politie, gemeenten en de meldkamer).

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Jaarrekening en jaarverslag

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De Veiligheidsregio is een wettelijk verplichte vorm van regionale samenwerking. Daarop gebaseerd participeert de gemeente in de verdere regionalisering en verhoging van de efficiëntie.

Ontwikkelingen

Op 1 oktober 2010 is de Wet op de Veiligheidsregio's inwerking getreden. De doelstelling van de Wet is gericht op professionalisering, efficiency, uniformering en bestuurlijke geconcentreerde aansturing van alle bij de risicobeheersing betrokken partijen. De Wet noodzaakt om Brandweer, GHOR en meldkamer in één regionaal verband onder te brengen onder één bestuur (GR) en ook de gemeentelijke kolom daar als volwaardige partner bij rampenbestrijding een plaats te geven en een samenwerking te borgen met de politie. Ingaande 1-1-2012 is dat geschied. Ook de wettelijk verplichte plannen (beleidsplan, risicoanalyse en regionaal crisisplan) zijn vastgesteld. De komende jaren zal verder gewerkt worden aan de monodisciplinaire samenwerking (regionalisering en professionalisering van de gemeenten binnen de Oranje Kolom) en de multidisciplinaire samenwerking (samenwerking van de Oranje Kolom met de veiligheidspartners brandweer, GHOR en politie), opleiding en training. In 2017 zijn onverwachte substantiële tekorten ontstaan welke hun doorwerking hebben naar 2018 én de meerjarenbegroting 2019 e.v. Er is een maatregelenpakket in gang gezet welk er, in combinatie met de inzet van de eigen reservepositie van de brandweer, voor moet zorgen dat er zo min mogelijk additionele bijdragen van

gemeenten gevraagd worden. Dit verloopt tot op dit moment naar tevredenheid. Medio 2023 vindt besluitvorming plaats over het MJB brandweerzorg 2024-2027. De gemeenteraad zal hieraan voorafgaand in de gelegenheid worden gesteld haar wensen en bedenkingen t.a.v. het beleid kenbaar te maken.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

De doelstellingen en acties van het meerjarenbeleidsplan 'Een solide basis voor de toekomst' worden uitgewerkt. De systematiek van indexering in deze GR waarbij gemeente achteraf worden verrekend voor afwijking tussen begrote en werkelijke kostenstijgingen is tegen het licht gehouden. De ongewenste effecten bij gemeenten zijn door aanpassing in deze systematiek verwijderd: er wordt niet meer met terugwerkende kracht afgerekend met gemeenten maar de hogere werkelijke index wordt wel betrokken bij de nieuwe basis voor de eerstvolgende begroting.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend	n.v.t.	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 2.405	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 9.520	€ 8.379
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 34.360	€ 32.195
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 0	

(Financiële) Risico's

N.v.t.

17. Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL) - Heerlen

Besluit tot deelneming	Besluit bestuursovereenkomst in 2003
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Algemeen Bestuur: Wethouder C. Wilbach Algemene vergadering Aandeelhouders WOZL 1 B.V.: Wethouder C. Wilbach
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. van Ginneken (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: J. Alken (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Verscherpt

Openbaar belang dat wordt behartigd

De elf deelnemende gemeente hebben op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen hun uitvoerende taken voor zover het de uitvoering van beschut werk en de invulling van het formeel werkgeversschap in het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) betreft overgedragen aan het Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL).

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag
4. 2 begrotingswijzigingen, voor zover noodzakelijk

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De basis voor de ontwikkeling van WOZL vormt het Iroko-rapport 'Samen verder'. Kern hiervan is dat de van-binnen-naar-buiten-beweging' onverkort wordt voortgezet door middel van het zoveel als mogelijk organiseren van groepsdetacheringen bij opdrachtgevers. De publieke groenwerkzaamheden worden vanaf 2015 door gemeenten zelf uitgevoerd waarbij de hierbij betrokken Wsw-medewerkers door WOZL bij gemeenten zijn gedetacheerd. Vanaf 2017 is de detacheringstak van Wozl geïntegreerd in het WerkgeversServicePunt Parkstad Limburg (WSP) en concentreert WOZL zich op de uitvoering van Beschut Werk. WOZL is de formele werkgevers van de Sw-ers.

Ontwikkelingen

Door de invoering van de Participatiewet in 2015 is geen nieuwe instroom meer mogelijk in de Wsw. Voor inwoners met een Wsw-dienstverband blijft de eerdere regelgeving van kracht. Gevolg is dat de omvang van de Wsw-populatie afneemt. Voor Landgraaf hebben we in 2019 een in verhouding hoge uitstroom gezien, die doorwerkt naar de komende jaren. In 2021 is een doorrekening gemaakt wat de afnemende populatie gaat betekenen, waarbij dit ook is doorvertaald naar een afname van ondersteunende diensten.

In 2022 is de private partij, die de productie van kabelbomen had overgenomen, ermee gestopt. Als gevolg hiervan was het nodig om voor de werknemers nieuwe detacheringsplekken te zoeken. Dat was bij aanvang van het 4e kwartaal 2022 nog niet voor alle mensen gelukt.

Het Wsw-budget is vanaf 2015, met de gemeentelijke reïntegratiemiddelen, samengevoegd tot één ongedeeld budget. Alhoewel het macrobudget als gevolg van de verwachte afname van de totale WSw-populatie afneemt hebben we in de afgelopen jaren gezien dat door een landelijke snellere afname van het aantal WSW-er en de toevoeging van een compensatie voor loon- en prijsontwikkeling het budget voor Landgraaf hoger is dan waarmee rekening was gehouden. Dit heeft ertoe geleid dat de tekortbijdrage in de afgelopen jaren lager is geweest dan waarmee in onze begroting rekening gehouden was. Dit is versterkt door de rijksbijdragen in het kader van corona.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

Met de overdracht van detacheringen naar het Werkgeversservicepunt Parkstad zijn de uitvoeringsactiviteiten van WOZL teruggebracht tot Beschut Werken. Deze activiteit zal in de komende jaren een dalend personeelsbestand Sw kennen. Onderzocht is op welke wijze de beschutte werkomgeving in de toekomst voor de medewerkers het meest efficiënt kan worden georganiseerd. Dit heeft geleid tot de invulling van de zogenaamde kanslocatie, waarin werknemers die tijdelijk geen detacheringsplek hebben (tijdelijk) aan de slag kunnen..

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend	n.v.t.	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 8.724	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 216	€ 1.199
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 12.684	€ 9.611
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 1.108	

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

18. Werkgevers Service Punt (WSP) - Heerlen

Besluit tot deelneming	Instemming met deelname door Raad op 30 november 2017. Besluit tot oprichting door college van B&W op 12 december 2017.
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Algemeen Bestuur: Wethouder C. Wilbach Dagelijks bestuur: Wethouder C. Wilbach
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. van Ginneken (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: J. Alken (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Verscherpt

Openbaar belang dat wordt behartigd

WSP Parkstad BV verzorgt voor de 7 aandeelhoudende gemeenten de werkgeversdienstverlening ten behoeve van de doelgroep Wsw en Participatiewet.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag
4. 2 begrotingswijzigingen, voor zover nodig

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Het WSP is verantwoordelijk voor de werkgeversdienstverlening voor de doelgroep Wsw en Participatiewet. Binnen de keten van in- door en uitstroom is het WSP Parkstad de partner die primair verantwoordelijk is voor de uitstroom naar werk van de doelgroep Participatiewet. Hierbij geeft het WSP ook vorm aan samenwerkingsprojecten met werkgevers, in de vorm van arrangementen of leer-werk trajecten. Het WSP werkt hierbij nauw samen met ISD BOL en het Mens Onwikkel Bedrijf. Daarnaast is he WSP verantwoordelijk voor de detachering van de medewerkers in het kader van de Wsw.

Ontwikkelingen

In de loop der jaren is de organisatiestructuur van de (GR) WSP vereenvoudigd, een proces dat in 2019 is afgerond. Daarnaast is gekeken naar mogelijke optimalisatie van de ketensamenwerking. Dit heeft geleid tot een plan van aanpak voor 2020. Regionaal is het WSP-partner in de uitvoering van het plan “perspectief op werk”, waarbij op Zuid-Limburgse schaal ingezet wordt op beter in beeld krijgen van de arbeidsfitte kandidaten en het plaatsen op banen. Ten tijde van de coronacrisis is zowel op Parkstadniveau als op het niveau van Zuid-Limburg gekeken naar aanpassingen die in deze aanpak nodig zijn in relatie tot deze crisis. Hierbij is gekeken naar kansrijke sectoren, het arbeidsfit houden van mensen die nog niet geplaatst konden worden en scholing. Deze dienstverlening heeft vorm gekregen binnen het regionaal

mobiliteitsteam. In de loop van 2022 is een nieuwe realiteit ontstaan waarbij in de overspannen arbeidsmarkt de arbeidsfitte kandidaten snel geplaatst kunnen worden, voor zover die nog een beroep doen op onze dienstverlening. Dat maakt dat meer dan in het verleden nog gekeken wordt naar mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dit is in 2022 opgepakt via de tasfkorce onbenut arbeidspotentieel.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

De opgave van het WSP zal nog meer dan in het verleden vorm moeten krijgen door samenwerking met de andere ketenpartners in de keten van in- door- en uitstroom. Belangrijk is dat het volledige bestand aan mensen die kunnen werken ontsloten wordt via een systeem waarin ook de match met vacatures gemaakt kan worden. Naast het plaatsten van kandidaten op vacatures zal de rol van het WSP ook steeds meer moeten liggen in het geschikt maken van vacatures voor de kandidaten die een baan zoeken. Uitgangspunt is de beste kandidaat op de beste plaats, waarbij in de keten wordt samengewerkt om dit te realiseren.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t
- aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
- structureel dividend	n.v.t.	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 847	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.508	€ 2.777
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 3.731	€ 1.748
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 2.777	

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

Onderdeel Stichtingen en Verenigingen

De gemeente Landgraaf heeft direct belang in stichtingen en verenigingen.

Onderdeel Coöperaties/Vennootschappen

1. Bank Nederlandse Gemeenten NV - Den Haag

Besluit tot deelneming	Betreft besluiten voormalige gemeenten Schaesberg, Ubach over Worms en Nieuwenhagen tot deelname en aankoop aandelen.
Juridische rechtsvorm	Privaatrechtelijk, Naamloze Vennootschap (N.V.)
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens (Planning en Control) Financieel: R. Huntjens (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De BNG bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van deze elementen heeft de BNG een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:
1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan de BNG zeer beperkt is.
Gelet op de wijze waarop de BNG het openbaar belang behartigt en de visie die de gemeente op de BNG heeft, is het beleid erop gericht om het aandelenbezit duurzaam in stand te houden en het hiermee te behalen resultaat in de vorm van dividend ten gunste te laten komen van de exploitatie van de gemeente.

Ontwikkelingen

Het resultaat wordt nog steeds jaarlijks nadelig beïnvloed door maatregelen van de ECB. Maatregelen die weliswaar de risico's in het bankwezen moeten beperken maar die handen vol geld kosten op het niveau van de individuele banken. Ondanks deze ontwikkeling is de BNG onzeker over de toekomstige ontwikkelingen. Het coronavirus zal verregaande gevolgen hebben voor iedereen in de samenleving en dus ook voor de BNG en haar klanten.

Naar aanleiding van de jaarstukken 2019 is in de AVA van 2020 aan de aandeelhouders voorgesteld, conform het kapitalisatie- en dividendbeleid, om 50% van de nettowinst uit te keren als dividend aan de aandeelhouders. Op aanbeveling van de ECB is tevens besloten om uitbetaling van het dividend over 2019 voorlopig uit te stellen tot in elk geval 1 oktober 2020.

Beleidsvoornemens

Het behoud van substantiële marktaandelen in het Nederlandse publieke en semipublieke domein en het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders is het beleidsvoornemen van de VNG. Voorwaarden hiervoor zijn het handhaven van de excellente kredietwaardigheid, het behoud van een scherpe inkooppositie en een zo effectief mogelijke bedrijfsvoering.
De continuïteit van de bedrijfsvoering vraagt om handhaving van deze situatie en dus om het behoud van de aan de BNG toegekende AAA-rating.

Deelnemende partijen

Aandeelhouders in de vorm van gemeenten, provincies en de staat.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 103	€ 103
- structureel dividend *	€ 94	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 0	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij**	€ 5.062	€ 5.062
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij**	€ 143.995	€ 143.995
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar*	€ 236	

** Het te ontvangen dividend is gebaseerd op de brief aandachtspunten begroting 2023 van de Provincie Limburg .*

** Wij beschikken niet over een begrote balans. Uitgegaan wordt van de meest recente gegevens uit de jaarrekening 2021. Voor wat betreft het verwachte resultaat in 2022 is uitgegaan van het resultaat van de jaarrekening 2021.*

(Financiële) Risico's

Risicovrije kredietverlening is en blijft de kernactiviteit van de BNG. Decentrale overheden, woningcorporaties en instellingen in de zorg zijn daarbij de belangrijkste kerngroepen. In de meeste klantengroepen van de BNG vindt ook kredietverlening plaats die niet geheel risicovrij is. Voorbeelden zijn publiek private samenwerking in bijna alle sectoren en de eigen verantwoordelijkheid voor huisvesting bij

instellingen in de zorg en het onderwijs. Voorts wordt ook als gevolg van wijzigingen in de regelgeving ook een hoger kredietrisico aanwezig geacht bij klantengroepen die voorheen als risicovrij golden zoals bijvoorbeeld de universiteiten.

2. Bodemzorg Limburg B.V. – Maastricht

Besluit tot deelneming	Opgericht in 1998
Juridische rechtsvorm	Besloten vennootschap, aandeelhouders zijn Limburgse Gemeenten en de Provincie Limburg (50/50)
Programma	7. Volksgezondheid en milieu
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens (Planning en Control) Financieel: R. Huntjens (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

Bodemzorg Limburg helpt gemeenten met het vinden van duurzame oplossingen voor gesloten stortplaatsen en andere verontreinigde locaties. Hun dienstverlening bestaat onder meer uit:

- Ondersteuning bij opdrachten naar externe onderzoeksbureaus, het opstellen van een programma van eisen, selectiecriteria en meer;
- Risicoberekeningen, monitoring en management risicobeheersing van verontreinigde locaties, zodat deze veilig voor andere toepassingen geschikt kunnen worden gemaakt;
- Controle op verwijdering en verwerking van verontreinigde grondstromen;
- Inrichting en beheer van verontreinigde locaties,
- Inclusief het beheer van databestanden.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Bodemzorg Limburg B.V. verzorgt de nazorg van 10 voormalige stortlocaties in de provincie Limburg, waaronder het voormalige stort in Ubach over Worms.

Actieve informatieplicht

Bodemzorg Limburg stelt jaarlijks een jaarrekening/jaarverslag op en legt dit in de algemene aandeelhoudersvergadering voor aan de aandeelhouders ter vaststelling.

Ontwikkelingen

Nazorg Limburg treft voorbereidingen voor het aanleggen van zonneparken op enkele voormalige stortplaatsen

Het batig resultaat van Bodemzorg Limburg BV over 2021 bedroeg € 415 duizend euro batig. Dit resultaat is toegevoegd aan het eigen vermogen. De verwachting is dat deze resultaten het komende jaar gelijk blijven.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

Ten aanzien van Bodemzorg Limburg BV zijn geen wijzigingen in het huidige beleid voorzien.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 0,50	€ 0,50
- structureel dividend	€ 0	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 0	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij*	€ 5.616	€ 5.616
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij*	€ 27.523	€ 27.523
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 415	

** Wij beschikken niet over een begrote balans. Uitgegaan wordt van de meest recente gegevens uit de jaarrekening 2021. Voor wat betreft het verwachte resultaat in 2022 is uitgegaan van het resultaat van de jaarrekening 2021.*

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

3. Enexis Holding NV - 's-Hertogenbosch

Besluit tot deelneming	Als gevolg van de uitvoering van de Splitsingswet is het netwerkbedrijf van Essent N.V. afgesplitst. Per raadsbesluit van april 2009 heeft de raad ingestemd deel te nemen in deze N.V.
Juridische rechtsvorm	Enexis Holding is een N.V. waarbij het volledige aandelenkapitaal in het bezit is van overheden (gemeenten en provincies). Onder deze holding hangen nog enkele BV's specifiek naar werkgebied.
Programma **Bestuurlijk belang**	0. Bestuur en ondersteuning Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens (Planning en Control) Financieel: R. Huntjens (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd
Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.
De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren.

Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën:
- Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld;
- Betrouwbare energievoorziening;
- Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten;
- Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren;
- Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen.

De provincie tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.

Actieve informatieplicht
Jaarlijks wordt door de onderneming een jaarrekening/jaarverslag opgesteld dat aan de aandeelhouders wordt voorgelegd.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij
In de commerciële markt waarin de energiebedrijven tegenwoordig opereren bestaat het risico dat de winst het belangrijkste is. Dit kan ten laste gaan van het beheer van de infrastructuur waardoor de kwaliteit en betrouwbaarheid achteruitgaan. Gevolg: uitval van elektriciteit of gasvoorziening. Met de overdracht van het netwerkbedrijf naar de overheid kan de kwaliteit beter gewaarborgd worden.

Ontwikkelingen

Energievoorziening is een basisbehoefte. Dit is een van de belangrijkste redenen van het Rijk om netwerken en productie van energie van elkaar te scheiden. Het maatschappelijk belang van een goed netwerk is groot. Voor Enexis is dat de basis van haar activiteiten en het vertrekpunt voor haar strategische doelstellingen. Enexis identificeert vier speerpunten, die de kwaliteit van het functioneren van de onderneming bepalen, uitgedrukt in de woorden betrouwbaar, betaalbaar, duurzaam en publieksgericht. Het totaal van de activiteiten en producten moet op die vier punten hoog scoren. Dan maakt Enexis haar ambitie waar om zich te ontwikkelen tot de leidende netbeheerder in Nederland en zal het bedrijf ook door anderen als zodanig erkend worden.

In landelijk, Europees en mondiaal verband zijn afspraken gemaakt om onder andere de energievoorziening te verduurzamen. Voor de plannen en projecten tot 2030 is daarvoor in Nederland het Klimaatakkoord opgesteld. Het energienetwerk behoort tot de vitale infrastructuur. In Nederland heeft Enexis samen met de andere regionale netwerkbeheerder de wettelijke en maatschappelijke verantwoordelijkheid voor een veilig, betaalbaar en betrouwbaar energienetwerk.
Enexis staat daarmee aan de vooravond van een periode van forse groei. Op steeds meer plaatsen moet het

elektriciteitsnetwerk worden verzwaard of uitgebreid. Op sommige plaatsen wordt in de komende twee jaar net zoveel geïnvesteerd in het netwerk als in de afgelopen 30 jaren. Als de werkzaamheden geleidelijk verdeeld kunnen worden over de komende 10 jaren dan is de uitvoering van het Klimaatakkoord voor Enexis haalbaar. Enexis verwacht dat de eigen investeringen tot 2030 jaarlijks met € 170 miljoen zullen toenemen, tot een totaal van € 1,9 miljard. Enexis heeft een beroep gedaan op haar aandeelhouders om kapitaal ter beschikking te stellen om zo gezamenlijk, in het belang van de samenleving, de noodzakelijke verduurzaming mogelijk te kunnen maken. Aan deze oproep is gehoor gegeven. In de zomer van 2022 is bekend gemaakt, dat het stroomnetwerk verzadigd was en nieuwe aansluitingen momenteel niet mogelijk zijn. Inmiddels is dit aangepast en zijn nieuwe initiatieven toch mogelijk.

Deelnemende partijen

Landgraaf is samen met 87 andere gemeenten en 4 provincies aandeelhouder van Enexis.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 610	€ 610
- structureel dividend	€ 305	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 0	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij**	€ 4.241	€ 4.241
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij**	€ 5.154	€ 5.154
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar*	€ 199	

** Het te ontvangen dividend is gebaseerd op de brief aandachtspunten begroting 2023 van de Provincie Limburg.*

** Wij beschikken niet over een begrote balans. Uitgegaan wordt van de meest recente gegevens uit de jaarrekening 2021. Voor wat betreft het verwachte resultaat in 2022 is uitgegaan van het resultaat van de jaarrekening 2021.*

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

4. IBA Parkstad B.V. - Heerlen

Besluit tot deelneming	Instemming met deelname door Raad op 28 oktober 2013 Besluit tot oprichting door college van B&W op 18 februari 2014.
Juridische rechtsvorm	Privaatrechtelijk, besloten vennootschap
Programma	8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiger in AVA: wethouder B. Smeets
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: F. Geurts (Ruimtelijke Ontwikkeling en Grondzaken) Financieel: R. Swelsen (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De Internationale Bau Ausstellung (IBA), 100 jaar geleden begonnen als een bouwtentoonstelling is inmiddels uitgegroeid tot een creatieve aanpak met een bewezen economische, sociale en culturele impuls voor het gebied waarin deze plaatsvindt. Met de IBA willen de Parkstadgemeenten de transformatiekracht van de regio inzetten om de economische structuur van de regio te versterken. Belangrijk is dat Parkstad een attractieve regio blijft, dynamisch en met veel veerkracht.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

IBA Parkstad richt zich primair op twee gebiedseigen opdrachten uit het Regioprogramma: Herstructurering en economische structuurversterking. Hieraan wordt invulling gegeven door fysiek-ruimtelijke projecten sterker te maken en de uitvoering van nieuwe projecten te stimuleren, die bijdragen aan een duurzame en vitale regio. Kenmerkend voor IBA Parkstad is de open innovatie-gedachte. Ondernemers, overheden, maatschappelijke instellingen én (wijk)bewoners: ze worden zonder uitzondering uitgenodigd om kleine of grote IBA-projecten voor te stellen die de verbouwing van Parkstad slimmer, sneller en zichtbaarder maken. IBA Parkstad staat voor de transformatie van Parkstad en leidt tot een structureel beter woon-, werk- en leefklimaat. Een IBA is een grote ingreep die past bij een omvangrijke uitdaging.
IBA Parkstad bestaat uit een reeks spraakmakende, vernieuwende projecten die bijdragen aan de transformatie van Parkstad. De projecten komen tot stand doordat IBA:
- Een platform creëert voor het uitwisselen van ideeën en het ontwikkelen van projecten die bijdragen aan een duurzame en vitale regio;
- 'Open innovatie' centraal stelt: gebiedspartners bundelen gezamenlijk hun kennis en kunde en binnen het platform is ruimte om te experimenteren;
- Mensen en middelen bij elkaar brengt om projecten uit te voeren en mogelijk financieel te ondersteunen.

De resultaten van de IBA Parkstad liggen in de realisatie van IBA-projecten zoals deze worden ingediend met een uiteindelijk totaalvolume van minimaal drie keer de inleg van publiek en private aandeelhouders. De projecten dragen bij aan het realiseren van de Regionale Transformatieopgave.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

In verband met de coronacrisis is het IBA-expojaar uitgesteld tot medio 2021 en is in 2022 geëindigd. In 2023 resteert er nog een beperkte organisatie die zich met name bezig zal houden met het bewaken van de voortgang van de nog lopende IBA-projecten en de financiële afwikkeling van door IBA verstrekte subsidie.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 0	€ 0
- structureel dividend	€ 0	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 0	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij*	€ 693	€ 0
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij*	€ 15.165	€ 0
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 0	

** Naar verwachting zal het IBA in 2023 worden afgesloten en het aandeel vande gemeente hierin opgeheven worden.*

(Financiële) Risico's

N.v.t.

5. Reinigingsdienst Rd4 N.V. - Heerlen

Besluit tot deelneming	De raad van de gemeente Landgraaf heeft oktober 1997 besloten om deel te nemen in de zowel de gemeenschappelijke regeling Rd4 alsook de N.V. Reinigingsdiensten Rd4.
Juridische rechtsvorm	De N.V. Rd4 komt voort uit de gemeenschappelijke regeling Rd4 die de verantwoordelijkheid van een aantal gemeenten uitvoert voor het huishoudelijk afval. De activiteiten voor het bedrijfsafval zijn geen overheidstaak, vandaar dat deze in de N.V. zijn ondergebracht.
Programma	De doelstellingen van N.V. Rd4 hebben geen directe relatie met een programma. Wel indirect in relatie tot programma 7 Volksgezondheid en milieu waaronder het afvalbeleid ressorteert. De baten uit het dividend worden onder de algemene baten en lasten van programma 0 Bestuur en ondersteuning verantwoord.
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens (Planning en Control) Financieel: R. Huntjens (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De NV Reinigingsdiensten Rd4 heeft tot doel het tot stand brengen van een doelmatige inzameling en vooral verwerking van bedrijfsafvalstoffen en het adviseren op het gebied van milieubeleid. Een en ander gebeurt met inachtneming van het provinciale milieubeleidsplan en het door de overheid gevoerde afvalstoffenbeleid.

Actieve informatieplicht

NV Reinigingsdienst Rd4 stelt jaarlijks een jaarrekening/jaarverslag op en legt dit in de algemene aandeelhoudersvergadering voor aan de aandeelhouders ter vaststelling.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De NV Rd4 komt voort uit de gemeenschappelijke regeling Rd4. De middelen die nodig zijn om het huishoudelijk afval op te halen en te verwerken kunnen eveneens worden ingezet in het kader van bedrijfsafval. Die activiteiten dienen echter wel fiscaal gescheiden te worden uitgevoerd. Het bedrijf is grotendeels afhankelijk van ontwikkelingen op de afvalmarkt en de economie.

Ontwikkelingen

De markt waarin NV Rd4 opereert blijft onzeker. De overcapaciteit bij verbrandingsovens is opgevuld met het verbranden van buitenlands afval. Als nadeel heeft dit hogere verbrandingstarieven op de spotmarkt. Over 2021 heeft de NV Rd4 een positief resultaat gerealiseerd van € 519 duizend. Er wordt rekening gehouden met omzetdaling en de hierbij te verwachten kostenontwikkeling. De inzameling van PMD-afval is de afgelopen jaren voortvarend verlopen. Elk jaar nam de hoeveelheid toe. Deze vormde de basis voor de uitbetalingen aan de gemeente. In 2018 is een nieuw uitvoeringsbesluit tot stand gekomen tussen de producenten (Afvalfonds) en de VNG. Hierin zijn afspraken gemaakt met betrekking tot de hoogte van de

vermarkingsvergoeding, de verrekening van niet verpakkingen en PET-tray's en de afrekening op basis van verkochte en niet meer gesorteerde hoeveelheden. In het kader van de circulaire economie verwacht NV Rd4 in de toekomst meer opbrengsten te gaan genereren, omdat het afval dan schaars kan worden.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

Ten aanzien van NV Rd4 zijn er op dit moment geen beleidsvoornemens bekend.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 17	€ 17
- structureel dividend	€ 46	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 0	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij*	€ 1.212	€ 1.212
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij*	€ 10.213	€ 10.213
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar*	€ 519	

** Wij beschikken niet over een begrote balans. Uitgegaan wordt van de meest recente gegevens uit de jaarrekening 2021. Voor wat betreft het verwachte resultaat in 2022 is uitgegaan van het resultaat van de jaarrekening 2021.*

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

6. Special Purpose Vehicles - 's-Hertogenbosch

Besluit tot deelneming	In mei 2009 heeft het college als voortvloeisel van de verkoop van Essent PLB (productie leveringsbedrijf) besloten tot deelname in deze tijdelijke constructies. Het betreft diverse SPV's (Special Purpose Vehicles) die in 2009 zijn opgericht i.r.t. de verkoop van Essent PLB en met name juridisch van aard zijn. Vestigingsplaats is niet relevant.
Juridische rechtsvorm	Het betreffen twee afzonderlijke BV's - CSV Amsterdam B.V., - Publiek Belang Electriciteitsproductie BV
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens (Planning en Control) Financieel: R. Huntjens (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Via een gecombineerde aandeelhoudersvergadering zal algemeen toezicht worden uitgeoefend.

Openbaar belang dat wordt behartigd

De onder deze SPV's vallende BV's hebben een tijdelijk karakter en diverse doelstellingen. Indirect behartigen deze doelstellingen het openbaar belang. Het verschilt echter per B.V. als volgt:

CSV Amsterdam BV

In 2014 is de naam Claim Staat Vennootschap BV gewijzigd in CSV Amsterdam BV met de volgende doelstellingen:

- namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat;
- namens de verkopende aandeelhouders van Essent eventuele schadeclaimprocedures voeren tegen Waterland Equity inzake de verkoop van Attero;
- geven van instructies aan de escrow-agent m.b.t. het beheer van het bedrag dat op de escrowrekening is gestort n.a.v. de verkoop van Attero.

Publiek Belang Electriciteitsproductie (PBE) B.V.

De doorlevering van PBE aan RWE als onderdeel van de verkoop Essent heeft pas in 2011 plaatsgevonden. PBE heeft nog tot doel om de verkoop af te wikkelen (escrow beheer) en de verplichtingen i.h.k.v. het Convenant borging publiek belang kerncentrale Borssele.

Actieve informatieplicht

De belangen van de aandeelhouders worden behartigd door de aandeelhouderscommissie (AHC). De raad van bestuur zal desgevraagd tijdig alle inlichtingen en gegevens verstrekken die deze voor de vervulling van haar taak redelijkerwijs nodig heeft. Jaarlijks wordt een jaarrekening/jaarverslag opgesteld en voorgelegd aan de aandeelhouders(commissie).

Gemeentelijke visie op verbonden partij
De betreffende B.V.'s hebben tot doel het afhandelen van een specifiek onderdeel van het verkoopproces Essent. Een gemeentelijke visie is hierop niet van toepassing.

Ontwikkelingen
Begin maart 2021 werd via de media bekend dat er misbruik had plaatsgevonden van de Escrowrekening die onder beheer werd gehouden door advocatenkantoor Pels Rijcken, en met name Mr. F.J. Oranje als de Escrow Agent. Op dinsdag 9 maart heeft Pels Rijcken, CSV formeel schriftelijk op de hoogte gebracht van voornoemd misbruik en dat verschuivingen van gelden van de Escrow Account naar een externe rekening in het verleden hadden plaatsgevonden door Mr. Oranje. Inmiddels hebben Pels Rijcken en CSV overeenstemming bereikt over de vergoeding van de financiële schade die CSV hierdoor heeft geleden. Pels Rijcken heeft op 13 juli jl. de totale financiële vergoeding van € 75.122,71 aan CSV betaald. Daarmee is de zaak verder afgesloten.

Deelnemende partijen
40 (Limburgse) gemeenten en provincies, waaronder de provincie Limburg.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij
Naar verwachting zullen met betrekking tot de SPV's gecombineerde aandeelhoudersvergaderingen worden gehouden, waarin over voortgang van het proces zal worden gerapporteerd.
Zodra de verplichtingen zijn afgehandeld volgt direct liquidatie van de SPV's.

CSV Amsterdam BV
De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend.
Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. Naar verwachting zal de vennootschap in 2022 nog worden geliquideerd. Bij het opmaken van de begroting was dit nog niet geëffectueerd, derhalve is dit nog opgenomen in het overzicht.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens worden geliquideerd. Naar verwachting zal de vennootschap in 2022 nog worden geliquideerd. Bij het opmaken van de begroting was dit nog niet geëffectueerd, derhalve is dit nog opgenomen in het overzicht.

Financieel
Onder de SPV's zijn o.a. garantiefondsen waarin geld van de aandeelhouders is gestort i.r.t. de afhandeling van het verkoopproces Essent PLB. Eventuele opbrengsten/resultaten zullen worden ingezet ter dekking van advieskosten.

CSV Amsterdam BV

De verwachting is dat eind 2022 de vennootschap zal zijn geliquideerd. Het eigen vermogen is daarom nagenoeg nihil.

CSV Amsterdam BV *(x 1.000)*

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 0	€ 0
- structureel dividend	€ 0	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 0	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	€ 0	

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

De verwachting is dat eind 2022 de vennootschap zal zijn geliquideerd. Het eigen vermogen is daarom nagenoeg nihil.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. *(x 1.000)*

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 0	€ 0
- structureel dividend	€ 0	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 0	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij*	€ 0	€ 0
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij*	€ 0	€ 0
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar*	€ 0	

(Financiële) Risico's

CSV Amsterdam BV

Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V

Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.

7. Waterleiding Maatschappij Limburg N.V. (WML) – Maastricht

Besluit tot deelneming	–
Juridische rechtsvorm	WML is een N.V. waarbij het volledige aandelenkapitaal in het bezit is van de provincie Limburg en Limburgse gemeenten.
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens (Planning en Control) Financieel: R. Huntjens (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

WML N.V. is verantwoordelijk voor de drinkwatervoorziening in de provincie Limburg. Een verantwoordelijkheid die zij hebben overgenomen van diverse gemeentelijke waterleidingbedrijven.

Actieve informatieplicht

Jaarlijks wordt door de onderneming een jaarrekening/jaarverslag opgesteld dat aan de aandeelhouders wordt voorgelegd.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Indirect blijft de gemeente verantwoordelijk voor de kwaliteit van het drinkwater. Vanuit de doelstelling van het bedrijf wordt gestreefd naar een optimale drinkwaterkwaliteit tegen een betaalbare prijs. Om die reden wordt geen dividend uitgekeerd.

Ontwikkelingen

Het streven van WML is en blijft om voor de komende planjaren én daarna een acceptabele en consistente tariefstructuur te bewerkstelligen, gebaseerd op een gezonde financiële huishouding met beheersbare kapitaallasten. Hiertoe heeft WML de afgelopen jaren naast de reguliere inflatiecorrectie een aantal tariefwijzigingen doorgevoerd om te anticiperen op de verwachte demografische ontwikkelingen in de Provincie Limburg. Het laatste deel van deze tariefwijzigingen betrof de verhoging van het particuliere vastrecht in 2012 naar een kostendekkend niveau en het evenredig verlagen van het variabele drinkwatertarief.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

Als deelnemende gemeente zal Landgraaf erop toezien dat tariefsverhogingen voor de burgers beperkt blijven.

Deelnemende partijen

Andere deelnemende partijen zijn de provincie Limburg en 33 Limburgse gemeenten.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 59	€ 59
- structureel dividend	€ 0	
- structurele bijdrage in exploitatie	€ 0	
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij*	€ 194.003	€ 194.003
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij*	€ 387.395	€ 387.395
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar*	€ 6.063	

** Wij beschikken niet over een begrote balans. Uitgegaan wordt van de meest recente gegevens uit de jaarrekening 2021. Voor wat betreft het verwachte resultaat in 2022 is uitgegaan van het resultaat van de jaarrekening 2021.*

Financiële Risico's

Geen bijzonderheden.

8. Woonwijzerwinkel Zuid-Limburg B.V. - Kerkrade

Besluit tot deelneming	De raad van de gemeente Landgraaf heeft op 19 februari 2020 besloten tot deelname in de Woonwijzerwinkel BV
Juridische rechtsvorm	Besloten vennootschap, aandeelhouders zijn de Parkstad Gemeenten
Programma	7. Volksgezondheid en Milieu
Bestuurlijk belang	Wethouder F. Janssen vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Bouwers (Ruimtelijk Ontwikkeling en Grondzaken) Financieel: R. Huntjens (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd
De Woonwijzerwinkel BV heeft als doel om zoveel mogelijk particuliere woningeigenaren in Parkstad te helpen hun woning te verduurzamen door het aanbieden van adviezen, ontzorging zoals het aanvragen van offertes en het opstellen van energieprestatierapporten.

Actieve informatieplicht
Jaarlijks wordt door de BV een jaarrekening/jaarverslag opgesteld dat via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders aan de aandeelhouders ter vaststelling wordt voorgelegd.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij
Uitgaande van een gemiddelde investering gericht op isolatie van de woning en een conversie bij 15.000 woningen, draagt Woonwijzerwinkel substantieel bij aan de PALET-doelstellingen: energiebesparing en duurzame energieopwekking.

Ontwikkelingen
Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen bekend.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij
Een actieve rol van de gemeente ten aanzien van communicatie is cruciaal om de beoogde conversie te bewerkstellingen.

Deelnemende partijen
Deelnemende partijen zijn de gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal.

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 3	€ 3
- structureel dividend		€ 0
- structurele bijdrage in exploitatie		€ 0
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij*	€ 20	€ 20
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij*	€ 864	€ 864
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar*		€ 0

** Wij beschikken niet over een begrote balans. Uitgegaan wordt van de meest recente gegevens verstrekt bij de oprichting van de B.V.*

Financiële Risico's
Geen bijzonderheden.

9. Sportbedrijf Landgraaf B.V. - Landgraaf

Besluit tot deelneming	De raad van de gemeente Landgraaf heeft op 7 mei 2020 besloten tot oprichting van een BV Sportbedrijf Landgraaf
Juridische rechtsvorm	Besloten vennootschap, aandeelhouder is de Gemeente Landgraaf
Programma	5. Sport, cultuur en recreatie
Bestuurlijk belang	Wethouder C. Wilbach vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: C. Goffin (Maatschappelijke Ontwikkeling) Financieel: R. Huntjens (Planning en Control)
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd
Het Sportbedrijf Landgraaf BV is opgericht ten behoeve van in eerste aanleg de exploitatie, het beheer en het onderhoud van doelgroepenbad In de Bende.

Actieve informatieplicht
Jaarlijks wordt door de B.V. een jaarrekening/jaarverslag opgesteld dat via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders aan de aandeelhouders ter vaststelling wordt voorgelegd.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij
De gemeente treedt richting de B.V. op als aandeelhouder en opdrachtgever. Als aandeelhouder oefent de gemeente blijvend invloed uit op de wijze waarop de B.V. haar taak vervult met het oog op het maatschappelijk belang van deze voorzieningen voor de inwoners van de gemeente. Als opdrachtgever sluit de gemeenteovereenkomsten met de BV voor de uitvoering van de taken voor onderhoud, beheer, verhuur en exploitatie van het zwembad.

Ontwikkelingen
Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen bekend.

Beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij
De gemeente is beleidsbepaler en bepaalt daarmee het beleid op het gebied van ontwikkeling, exploitatie, beheer en onderhoud.

Deelnemende partijen
De gemeente Landgraaf is enig aandeelhouder

Financieel

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2023	31 dec. 2023
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	€ 10	€ 10
- structureel dividend		€ 0
- structurele bijdrage in exploitatie		€ nnb
Verwacht eigen vermogen van de verbonden partij*	€ 12	€ 12
Verwacht vreemd vermogen van de verbonden partij*	€ 2	€ 2
Verwacht fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar*		€ 0

** Wij beschikken niet over een begrote balans. Uitgegaan wordt van de meest recente gegevens die wij hebben ontvangen.*

Financiële Risico's

Geen bijzonderheden.

7. Onderzoeken 213A

Op grond van de gemeentewet (art. 213A) is de gemeente verplicht om periodiek onderzoek te verrichten naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door het College gevoerde bestuur.

Wij stellen voor het volgende onderzoek uit te laten voeren i.h.k.v. 213A onderzoek:
Bomennota 2014 – 2024.

Van het uitgevoerde onderzoek wordt een onderzoeksrapport opgesteld met conclusies en aanbevelingen. Deze wordt vastgesteld door het College en wordt vervolgens ter inzage gelegd aan de raad.

8. Planning opdrachten vanuit coalitieprogramma

Bij het aanbieden van het coalitieprogramma aan de raad op 31 mei 2022 heeft u als raad ook het college opdracht gegeven uitvoering te geven aan de in dit convenant geformuleerde ambities en opdrachten.

In het college hebben wij de verschillende opdrachten in de tijd weggezet tussen nu en 2026. Veel zaken zijn al in de begroting 2023 verwerkt maar uiteraard zijn er ook zaken die pas later ingepland zijn of die een langere voorbereidingstijd vragen.

Daarnaast zijn er zaken die over de gehele raadsperiode een punt van aandacht blijven. Dat zijn vaak onderwerpen als “aandacht blijven houden voor…”. Om aan te geven dat we daar de hele periode aandacht aan schenken is de deadline in dat soort gevallen op mei 2026 gezet.

Bij de standaard verantwoordingsmomenten in het kader van de P&C-cyclus zullen wij u steeds informeren over de voortgang.

Datum	Onderwerp	Deadline	Voortgang
01-05-22	Arbeidsmarkt: obv huidig beleid en elders opgedane ervaringen komen tot een innovatieve aanpak die nog meer stimuleert	15-12-2023	
01-05-22	Arbeidsmarkt: Meer inzetten op arrangementen met loonkostensubsidies voor werkgevers zodat meer mensen aan een betaalde baan worden egholpen.	15-12-2023	
01-05-22	Nieuwbouw Eijckhagen: Bouwproces nauwgezet volgen	15-12-2024	
01-05-22	Gezonde Basisschool voor de Toekomst: Minimaal 2 extra scholen ondersteunen	15-12-2023	
01-05-22	Voortgezet Onderwijs: Pilot gezondheidsconcept SVOPL Kerkrade volgen om kansen voor Landgraaf beoordelen	15-12-2024	
01-05-22	Armoede: Onderzoek hoe de Voorzieningenwijzer gerichter mensen uit de doelgroep kan ondersteunen.	15-12-2024	
01-05-22	Armodee: gevolgen corona, inflatie en stijging energieprijzen volgen en zo nodig met passende maatregelen komen	15-12-2023	
01-05-22	WMO: Herijken WMO-beleid en bijbehorende uitvoeringsregels	15-12-2024	
01-05-22	WMO: Uiterlijk bij begrotingsbehandeling 2023 projectplan WMO voorleggen	15-12-2024	
01-05-22	Openbare Ruimte: Uitvoeren kwaliteitsimpuls park Strijthagen voiortvarnd er hand nemen	01-07-2023	
01-05-22	Cultuur: beleefbaar maken Landgraafs erfgoed		
01-05-22	Duurzaamheid: Opstellen afwegingskader mbt bewustwording en draagvlak voorklimaatopgave	15-12-2022	
01-05-22	Zonneenergie: College moet faciliterende rol bieden aan eigenaren om ze te informeren over en te koppelen aan subsidiemogelijkhe3en	01-05-2026	

Datum	Onderwerp	Deadline	Voortgang
01-05-22	Zonne-energie: Plan om mogelijkheden mbt opwek van zonne-energie te onderzoeken. Draagvlak, profeitbeginsel en ruimtelijke inpassing moeten hierin een plek krijgen	15-12-2022	
01-05-22	Zonne-energie: plannen voorbereiden voor de periode 2026-2030, waarbij opgave, ambitie en mogelijkheden met elkaar in verband worden gebracht	15-12-2023	
01-05-22	Warmtevisie: College ondersteunt initiatieven die leiden tot minder gasverbruik enerzijds en betere isolatie van woningen anderzijds	01-05-2026	
01-05-22	Energie: College voert haalbaarheidsstudie uit naar mogelijkheden om inwoners mee te laten profiteren van duurzame energieopwekking.	01-05-2026	
01-05-22	Energie: civiele projecten integraal aanpakken, zoeken naar slimme combinaties waarbij biodiversiteit wordt toegevoegd en meer hemelwater afgekoppeld. Moet een passend budget beschikbaar zijn, oa subsidies (regionaal) uit het Deltaprogramma voor water- en klimaatprojecten	01-07-2023	
01-05-22	Klimaatbestendige woonomgeving: inwoners ondersteunen bij het vergroenen van de leefomgeving (oa voortzetten project)	01-05-2026	
01-05-22	Waterveilige woonomgeving: Nieuw Watertakenplan	01-07-2023	
01-05-22	Waterveilige woonomgeving: College komt met herijkte aanpak en bijbehorende financiele onderbouwing	01-05-2023	
01-05-22	Onderhoud openbare ruimte: College komt met plan van aanpak mbt herinrichting wegen (50 naar 30 km/u) met bijbehorende budgetten waarbij logische combinaties worden gemaakt met onderhoud en klimaatadaptie	01-05-2026	
01-05-22	Randweg: Stevig opvoern politiek-bestuurlijke druk richting Provincie en Rijk en zoeken naar tijdelijke oplossing zoals het aanleggen van een eerste fase	01-05-2026	
01-05-22	Verkeersveiligheid: College haakt aan op onlangs aangekondigde pilot van OM mbt verkeersgedrag Mobiele flitspaal	31-12-2022	
01-05-22	Gebruik fiets: bij herinrichting van wegen en openbare ruimte de fietser een meer prioritaire plek geven	01-05-2026	

Datum	Onderwerp	Deadline	Voortgang
01-05-22	Gebruik fiets: College gaat met personeel in gesprek om fietsgebruik te stimuleren	01-07-2023	
01-05-22	Wonen: College onderzoekt mogelijkheden om verhuismogelijkheden van eigen inwoners extra impuls te geven	01-05-2026	
01-05-22	Grip op energielasten: College onderzoekt zelfbewoningsplicht om het voor huisjesmelkers zo onaantrekkelijk molgelijk te maken	31-12-2022	
01-05-22	Grip op energielasten: College levert een uitgewerkte aanpak die prestaties van Rijk, woningcooperaties en gemeenten tav huur- en energielasten met elkaar verindt.	01-05-2026	
01-05-22	Omgevingswet: Het college informeert en faciliteert particulieren eigenaren om woonlasten (irt energielasten) betaalbaar tehouden	01-05-2026	
01-05-22	Regionale samenwerking: We streven ernaar dat de omgevingsvisie voor 2025 gereed is.	15-12-2024	
01-05-22	Economie: Lessen van IBA Parkstad gebruiken om de regionale samenwerking kwalitatief te laten groeien	15-12-2023	
01-05-22		01-05-2026	
01-05-22	Economie: ondernemersdag organiseren	01-05-2026	
01-05-22	Economie: De raad verwacht meer van het college op het vlak van ondernemen en verduurzamen	15-12-2023	
01-05-22	Economie: het college komt met een aanpak voor het verduurzamen van ondernemingen door de potentie van zonne-energie en andere maatregelen te verkennen.	15-12-2023	
01-05-22	Toerisme: Vervolgacties worden verwacht om de leegstand in aanloopstraten van de centra terug te dringen	01-05-2026	
01-05-22	Economie Het college komt met een nader voorstel over hoe we de top van de Wilhelminaberg in de toekomst kunnen inzetten	15-12-2023	

Datum	Onderwerp	Deadline	Voortgang
01-05-22	Politiek en inwoners: coalitie positief kritisch over raadvoorstellen mbt ontwikkelingen op gebied van Liberationroute, Slot Schaesberg en knopenlopen passend in huidig beleid en ambities	01-05-2026	
01-05-22	Burgerparticipatie: Actief aan de slag gaan met de mogelijkheden die evenemententerreinen bieden, waarbij samenhang tussen evenementen, stadspromotie en communicatie wordt ingezet om Landgraaf prominent op de (inter)nationale kaart wordt gezet	15-12-2023	
01-05-22	Reg. Samenw.: bijdrage leveren aan het overbruggen van de kloof tussen inwoners en politiek	01-05-2026	
01-05-22	Reg.Samenw: doorontwikkelen Landgraaf verbindt	01-05-2026	
01-05-22	Reg. Samenw: stevige bestuurlijke en ambtelijke rol pakken in de regionale samenwerking (thema's trendbreuk)	01-05-2026	
01-05-22	Reg.samenw: stevige bestuurlijke en ambtelijke rol pakken in de regionale samenwerking (thema wonen)	01-05-2026	
01-05-22	Reg. Samenw: stevige bestuurlijke en ambtelijke rol pakken in de regionale samenwerking (thema toerisme)	01-05-2026	
01-05-22	Reg. Samenw: stevige bestuurlijke en ambtelijke rol pakken in de regionale samenwerking (thema klimaat)	01-05-2026	
01-05-22	Reg. Samenw: stevige bestuurlijke en ambtelijke rol pakken in de regionale samenwerking (thema's trendbreuk, wonen, klimaat, toerisme)	01-05-2026	
01-05-22	Euregio: Het college komt met een vervolg op de plannen om op het euregionale vlak en met de partnersteden te werken aan een nieuw perspectief op samenwerking	15-12-2023	
01-05-22	Verbonden partijen: Actualisatie beleid op basis van nieuwe wet, waarbij samen met raad uitgangspunten hiervoor worden bepaald	15-12-2023	
01-05-22	Strategische visie: De coalitie ziet de omgevingsvisie als natuurlijke opvolger van de strategische visie en verwacht dat het college deze gedachte overneemt.	15-12-2024	

Datum	Onderwerp	Deadline	Voortgang
01-05-22	Dienstverlening: Het college definieert heldere kaders mbt dienstverlening gezien de kansen en bedreigingen die digitalisering met zich mee brengt	01-05-2026	
01-05-22	Handhaving: Het college wordt opgeroepen nadrukkelijker meer te communiceren rondom veiligheid, toezicht en handhaving	01-05-2026	
01-05-22	Handhaving: Doorontwikkeling inzet op T&H	01-05-2026	
01-05-22	Straatcoaches: Het college wordt gevraagd met een structurele aanpak te komen vwb de straatcoaches.	15-12-2022	
01-05-22	Bedrijfsvoering: De raad wenst elk begrotingsprogramma 1xper 4 jaar via ZBB door te lichten	01-05-2026	
01-05-22	Fin. Consequenties: Van het college wordt een financiele vertaling van het coalitieconvenant verwacht bij de begroting 2023	15-12-2022	

9. Lijst van afkortingen

AFKORTING	VERKLARING
Ab	Algemeen Bestuur
ABW	Algemene Bijstandswet
ADV	Anti-Disciminatievoorziening
AFBK	Algemene en financiële beleidskaders
AHC	Aandeelhouderscommissie
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ARU	Accres Relevante Rijksuitgaven
AvA	Algemene vergadering van aandeelhouders
AVG	Algemen verordening gegevensbescherming
B1	Project Burgers op 1
BADO	Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheid
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BAP	Beleidsalternatievenplan
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit Bijstandverlening zelfstandigen
BCZ	Afdeling Bestuurlijke en Concern Zaken
Bibob	Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIO	Baseline informatiebeveiliging overheid
BGE	Basiskaart Geluid Emissie
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BOP	Buurtontmoetingsplek
BOR	Afdeling Beheer Openbare Ruimte
BsGW	Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen
BUIG	Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan gemeenten
BV	Besloten vennootschap
BW	Burgerlijk Wetboek
CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CE	Conventionele explosieven
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheid
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CSV	Claim Staat Vennootschap Amsterdam BV
DB	Dagelijks Bestuur
DHZ	Deltaplan Hoge Zandgronden
DIFTAR	Gedifferentieerde tarieven
DMOP	Duurzaam meerjaren onderhoudsplannen
DMS	Documentmanagementsysteem
DPIA	Data Protection Impact Assessment
DPMS	Data Protection Management Systeem

DPRA	Delta Plan Ruimtelijke Adaptatie
DSO	Digitaal Stelsel Omgevings Wet
DU	Decentrale Uitkeringen
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVO	Diensverleningsovereenkomst
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische en Monetaire Unie
AFKORTING	**VERKLARING**
ENSIA	Eenduidig Normatiek Single Information Audit
ESZL	Economische Samenwerking Zuid-Limburg
Etil	Eigennaam van onderzoeksbureau
FB	Afdeling Facilitair Bedrijf
FG	Functionaris voor Gegevensbescherming
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
FLO	Functioneel Leeftijdsontslag
FTE	Fulltime-equivalent
GBRD	Gemeenschappelijke Basis- en Registratiedienst
GBO	Gebruiksoppervlakte
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGU	Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GIDS	Gezond In De Stad
GIPS	Stichting Gehandicapten Informatie Project
GPK	Gehandicapten parkeerkaart
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	Grondexploitatie
GRP	Gemeenschappelijk riolerings plan
GTK	Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader
HALT	Het Alternatief
HCL	Historisch Centrum Limburg
HR21	Functiewaarderingssysteem voor gemeenten
HUP	Hondenuitlaatplaats
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoer Plan
IBA	Internationale Bau Ausstellung
IDO	Informatiepunt Digitale Overheid
IHP	Integraal Huisvesting Plan
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en Gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werkloze Werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en Gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Gewezen Zelfstandigen
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
Iroko	Eigennaam organisatie
ISD BOL	Intergemeentelijke sociale dienst Brunssum-Landgraaf

ISW	Integraal Stedelijk Waterprogramma
IVN	Instituut Voor Natuureducatie
IWP	Integraal Water Plan
JENS	Jong En Sterk
JGZ	Jeugd Gezondheidszorg
JOGG	Jongeren Op Gezond Gewicht
JOP	Jeugdontmoetingsplek
KBL	Krediet Bank Limburg
KCC	Afdeling Klant Contact Centrum
KIDO	Kwaliteitssysteem Informatiebeheer Decentrale Overheden
KIR	Kinderrechter
KDP	Kostendekkingsplan
KOTA	KinderOpvang Toeslag Affaire
Kpi	Kritieke prestatie-indicator
LEA	Lokale Educatieve Agenda

AFKORTING	VERKLARING
LED	Light Emitting Diode (Moderne Energiezuinige Verlichting)
LHB	Limburgse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen
LIA	Lokale Inclusie Agenda
LIAS	Eigennaam voor producten van de firma Inergy
LIOF	Limburgs Investerings- en OntwikkelingsFonds
LISA	Eigennaam onderzoeksbureau
LLTB	Limburgse Land-en Tuinbouwbond
LTA	Landelijk Transitiearrangement
Lumpsum	Lumpsum financiering (zak met geld te besteden aan geoormerkt doel)
MCS	Management Control System
MIP	Meerjarig Investeringsplan
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MMR	Samenwerking Meten, monitoren en rekenen
MO	Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
MOB	Mens Ontwikkel Bedrijf
MOP	Meerjarenonderhoudsplan
NAL	Nationale Agenda Laadinfrastructuur
NEIMED	Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische Krimp
NPRES	Nationaal Programma Regionale Energiestrategie
NIBM	Niet in betekenende mate
NIPIA	Eigennaam onderzoeksbureau
NRW	Nordrhein-Westfalen
NT1	Niveau laaggeletterdheid
NvO	Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht

NV	Naamloze vennootschap
OAB	Onderwijs Achterstanden Beleid
OO	Ontplofbare Oorlogsresten
OOV	Openbare Orde en Veiligheid
OTS	Ondertoezichtstelling
OV	Openbaar vervoer
Ow	Omgevingswet
OZB	Onroerende Zaakbelasting
OZL	Oostelijk Zuid-Limburg
PALET	Parkstad Limburg Energie Transitie
PAUW	Product Algemene Uitkering voor het Web
P/I	per inwoner
PenC	Afdeling Planning & Control
PBE	Publiek Belang Electriciteitsproductie
PGB	Persoonsgebonden budget
PIT	Parkstad IT
PIJCOFAH	Personeel, informatie, juridisch, communicatie, organisatie, financiën, automatisering, huisvesting
PLB	Productie leveringsbedrijf
PLOOI	Platform Open Overheidsinformatie
PMD	Plastic Metaal Drankenkartons
PSA	Personeel- en salarisadministratie
PSL	Parkstad Limburg
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming

AFKORTING	VERKLARING
RD4	Reinigingsdienst
RES ZL	Regionale Energie Strategie Zuid Limburg
REV	Regionale Externe Veiligheisrisico's
RIA	Raadsinformatieavond
RIEC	Regionale Informatie- en Expertise Centrum
RI&E	Risico-inventarisatie en Evaluatie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RKPL	Regionale Klimaatadaptiestrategie Parkstad Limburg
ROG	Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling en Grondzaken
RVE	Register Externe Veiligheidsrisico's
RVC(i)	Ruimtevraag College (investering)
RVR	Ruimtevraag raad
RWE	Rheinisch-Westfälisches Elektricitätswerk
RRGS	Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
SES	Sociaal Economische Structuurversterking
SSC	Shared Service Center
SBL	Stichting Bosbeheer Landgraaf

SMK	Stichting Muziekschool Kerkrade
S&P	Standard & Poor's
SOR	Samenhangende objecten registratie
SPV	Special Purpose Vehicle
Stg	Stichting
SUMP	Sustainable Urban Mobility Plan
SVBBL	Simpelveld, Voerendaal, Beekdaelen, Brunssum, Landgraaf
SVREZL	Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg
Sw	Sociale werkvoorziening
TCG	Tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten
TenH	Afdeling Toezicht & Handhaving
TMF	The Movefactory
TVW	Transitievisie en Warmte
UDC	Urban Data Center
VANG	Van Afval naar Grondstof
VAZOM	Vrije Academie Zuid Oostelijke Mijnstreek
VIA	Verbindingsknooppunt Informatie en Advies
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
Vpb	Vennootschapsbelasting
VRI	Verkeersregelinstallatie
VSV	Vroegtijdig Schoolverlaten
VTH	Vergunningen en Toezicht- en handhaving
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WAMS	Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein
WAO	Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering
WBL	Waterschapsbedrijf Limburg
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
WGA	Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten
Wgs	Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

AFKORTING	VERKLARING
WIA	Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
Wkb	Wet Kwaliteitsborging
WML	Waterleidings Maatschappij Limburg
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOP	Wijkontwikkelingsplan
WOO	Wet Open Overheid
WOZ	Wet Onroerende Zaken
WOZL	Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg
Wpg	Wet Politiegegevens
Wro	Wet ruimtelijke ordening

WSP	Werkgever Service Punt
WSNP	Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening /Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WTP	Water Taken Plan
WWB	Wet Werk en Bijstand
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
ZBB	Zero Based Budgeting
Z-L	Zuid-Limburg
ZMP	Zeer Moeilijk Plaatsbaren